„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

Különszám 1990. 58,– Ft

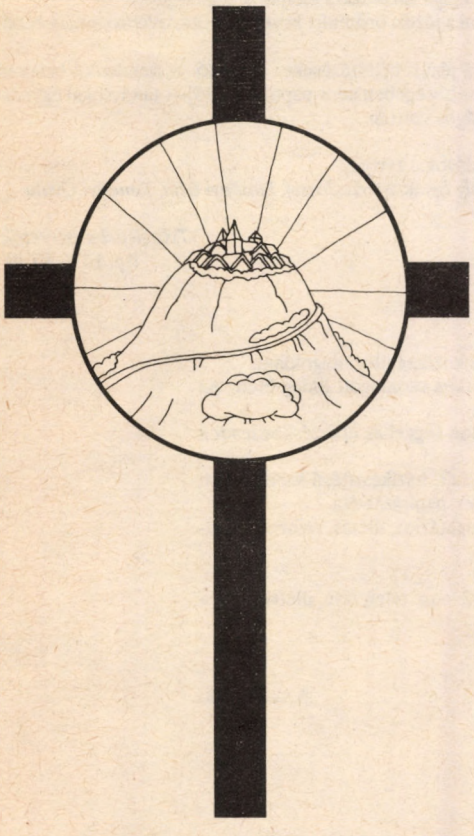

A Fórum célja:
— **tudatosítani a jézusi örökséget**
— **megtalálni az evangéliumi üzenet megvalosításának hatékony eszközeit**

Figyelve egyházunk életét a mai társadalomban

MEGÚJULÁSI FÓRUMRA

hívjuk hazánk katolikus és nem-katolikus kereszténveit 1990. február 24-én (szombaton) 9 órára a budapesti Ferencvárosi Művelődési Központba.

A Fórum célja kettős: egyfelől tudatosítani a jézusi örökséget, másfelől megtalálni az evangéliumi üzenet megvalósításának hatékony eszközeit.

A Fórum másfél napot vesz igénybe, február 25-én 14 órakor ér véget. 15 órakor sajtótájékoztató kerül megrendezésre.

Egy-egy fél-napon 2-2 előadás hangzik el, melyekhez bárki hozzászólhat.

Részletes tematikát és jelentkezési lapot a következő címen (felbélyegzett boríték küldésével együtt) lehet igényelni:

Bokor" Bázisközösség
1476 Budapest, Pf. 40.

Kedves Barátunk!

Itt találod az 1990. február 24-25-i MEGÚJULÁSI FÓRUM jelentkezési lapját. Továbbá néhány hasznos információt.

A FÓRUM helye:
Ferencvárosi Művelődési Központ
Budapest, X. Hámán Kató út 27.
Megközelítése: a Nagyvárad téri metró-állomástól sétálva 2 perc, vagy a 24-es villamossal 1 megálló a Duna felé

A szombati ebédről a szervezők gondoskodnak.

Ha 23-án, pénteken estére szállást kérsz, amikor Budapestre érkezel, jelentkezz a következő telefonszámon: 158-1280 (Bisztrai lakás). Itt délután 2-től éjfélig várják a hívásodat és megkapod a címet. A szombat esti szállásbeosztást a Fórumon tudod meg.

Az alábbi jelentkezési lapot (lehetőleg) február 16-ig add postára, hogy tudjuk, hány résztvevőre és kikre számíthatunk! (Ha jelentkeztél és valami miatt végül mégsem tudnál eljönni, kérünk, értesíts!)

Bisztrai György
Bp. 1476. Pf.40.

itt kérjük levágni

Név:
részt kívánok venni a február 24-25-i MEGÚJULÁSI FÓRUM-on.
Szállás biztosításáranincs szükségem
február 23-án, pénteken van szükségem
február 24-én, szombaton van szükségem
(Kérjük egyértelműen bejelölni! Köszönjük.)

Kedves Barátunk!

A MEGÚJULÁSI FÓRUM, melyet 1990. február 24-én és 25-én rendezünk, csak akkor érheti el célját, ha a Jézust követni akarók minél szélesebb köre vesz részt rajta.

Az evangéliumi üzenet megvalósítása mindannyiunk közös feladata. A vitaindítókat követő hozzászólások között a Ti hangotoknak is hallatszania kell, hogy a jövő egyházát közösen építhessük.

Reméljük, a mellékelt anyagok elegendő információval szolgálnak.

Várunk Benneteket!

Budapest, 1990. jan. 18.

a Szervezők
Bp. 1476. Pf. 40.

A Megújulási Fórum programjához

Jézus a maga egyházát Isten Országának akarta, amelyben tanítványai a szolgálat, az adás, a szelídség gyakorlásával kovász-társadalmat hoznak létre az uralkodásra, kiváltságokra és erőszak-alkalmazásra épülő társadalmakban.

Az Egyház kétezer éves történelme folyamán fokozatosan a hatalom eszközeként és részeseként gyakorlatilag szembekerült a Jézustól kapott feladatával. Az elmúlt 40 esztendőben Magyarországon egy ateista államhatalom alrendszereként működött. Ennek véget kell vetni. Ugyanakkor mindig voltak a jézusi örökséghez hűséges egyének és közösségek, melyeket egyházi és állami hatalmak egyaránt üldöztek.

Jézus a maga egyházában — felekezeti hovatartozástól függetlenül — mindenkit tanítványnak akar, azaz minden kereszténynek az a feladata, hogy szavával és életével az Isten Országa növekedésén munkálkodjék.

El kell érni, hogy az egyházat alrendszerként működtetni akarók helyére azok álljanak, akik segíteni akarják, hogy az egyház minden tagja betölthesse apostoli küldetését, maga választotta elöljárók segítségével.

Meg kell valósítani a jézusi örömhírt keveretlenül közvetítő média-rendszert.

Létre kell hozni a jézusi célkitűzéseket szolgáló — mindenkit bevonni akaró — választott (többségében nem-papokból álló) — tanácsokat egyházmegyénként és országos szinten.

A vitaindító előadásokat tartják:
Bulányi György, Király Ignác, Merza József, Simonyi Béla, Simonyi Gyula

Tisztelettel a szervezők:
Bp, 1476. Pf.40.

Kedves Barátunk!

A MEGÚJULÁSI FÓRUM szombati — február 24-ei — ebédjét szeretnénk közösségileg megoldani.

Ez azt jelenti, hogy a kultúrházban fogyasztanánk el a papír vagy nylon tasakba csomagolt hideg ételt. Az előrecsomagolt ebéd elkészítéséhez kérnénk a segítségeteket.

Egy személy vagy család 10-15 ebédcsomagot készítene otthon s azt szombaton reggel az érkezéskor leadná a szervezőknek. 40-50 forintból kiállítható egy csomag.

Ajánlatunk a csomag tartalmára: kenyér vagy zsemle, kocka vagy bármilyen sajt, házikészítésű kerek fasírt, (szójával keverve) pici doboz jam vagy lekvár, alma, kicsi műanyag pohár (vízhez), papírszalvéta.

Terméászetesen ez ajájlat, s a vállalkozók azt tesznek bele amit gondolnak. Vegetárius, diétás, reformcsomagok is készülhetnek.

Ezeket célszerű kívül megjelölni, pl. sárga vagy zöld karikával.

Segítségedet — vállallásodat légyszíves jelezd Bisztrai Gyurinak az 1129-430/226 m. telefonon, illetve ezen a számoh bárkinek elmondhatod.

Szeretettel köszöntünk minden „vendéglőst".

1990.0

A szervezők.

Főtisztelendő Püspök Úr!

Figyelve Egyházunk életét a mai társadalomban, úgy gondoltuk, szükség van a Megújulási Fórumok létrehozására. Ezúton tisztelettel meghívjuk Önt a „Bokor" bázisközösség által szervezett Katolikus Megújulási Fórum-ra.

A Fórum időpontja: 1990. február 24. (szombat) 9-19.30 óráig. 1990. február 25. (vasárnap) 9-14 óráig. Ezt követően vasárnap 15 órakor sajtótájékoztatót tartunk.

A Fórum helye: Ferencvárosi Művelődési Központ Budapest, IX. Hámán Kató u.27.

A Fórum célja kettős:

egyfelől tudatosítani a jézusi örökséget,

másfelől megtalálni az evagéliumi üzenet megvalósításának hatékony eszközeit.

Egy-egy félnapon 2-2 előadás hangzik el, melyekhez bárki hozzászólhat.

A Fórumra széles körben meghívtuk hazánk katolikus és nem katolikus kereszténveit. Kérjük, személyes jelenlétével tisztelje meg és hozzászólásával ezen a Fórumon is segítse katolikus Egyházunk megújulását. (Amennyiben személyében akadályoztatva lenne, kérjük, képviselőjét delegálja a programra,)

Egy előzetes tematikát már most mellékelünk és a találkozó programfüzetét még a rendezvényt megelőzően megküldjük.

Tisztelettel köszöntik Önt a Megújulási Fórum Szervezői

Levelezési cím: „Bokor" Bázisközösség, Budapest, Pf.40. 1476.

Ezt a levelet 15 püspök kapta személyesen és postán kézhez.

Nyitó ének:

Laudate omnes gentes
Laudate Dominum.

Dicsérje minden nemzet,
Dicsérje az Urat!

Bisztrai György

Kezetekben van a Megújulási Fórum programfüzete. Az első oldalon fent keretben azt olvassátok, hogy „Szeretettel köszöntjük testvéreinket a Katolikus Megújulás Bokor bázisközösség által rendezett fórumainak ferencvárosi rendezvényén". Mit ér a szó, ha nem igaz, mit ér a szó, ha nem vigasz? Ezt mondogassátok magatokban, ezt mondogassák magukban az előadók és a hozzászólók. Rögtön bejelenteném, hogy a történelem nem jegyzett föl még akkora meleget februárban, mint ami tegnap volt, illetve ma várható. Én hiszem, hogy ehhez a meleghez a Ti hozzászólásaitokkal csak hozzá tudtok tenni. Ezért, akin kabát van, nyugodtan vegye le, tegye be a ruhatárba, akin a pulóver és a zakó sok, nyugodtan szabaduljon meg tőle. Néhány szót a napirendről. Az előadások itt a mikrofon mögött hangzanak el, és az előadókat két felkért korreferens fogja követni hozzászólásként. Másfél óra lesz arra, hogy bárki hozzászólhasson a vitaindító témához. Bisztrai Gergőt kértem meg, hogy ha az 5 perc eltelt a hozzászólásból, akkor diszkréten csengessen. Mutasd be a csengőt, hallja mindenki? Ez a csengő nem nektek szól, hanem a mikrofon mögött állónak. Fél kettő előtt 5 perccel hirdetésre kerül sor. Tegnap már jöttek hozzám, hogy szeretnének hirdetni, hisz itt annyi értékes ember jön össze. Tehát, akinek hirdetni valója van, feljön a színpadra és elmondja. Hála a vendéglősöknek, kb. háromszáz ételcsomag készült el és vár minket a folyóson ebédre. Másfél óránk van étkezésre és ismerkedésre. A szünet után Király Ignác fog beszélni a civil apostolkodásról. A negyedik rész végén fél nyolckor jó éjszakát kívánunk, és háromnegyed nyolckor kezdődik a szentmise a Haller téri templomban. A mise előtt, fél nyolckor szeretnénk mindenkinek ajándékot adni. Vajon, mi fog elhangozni a Fórumon? — kérdik sokan. Az elmúlt napokban a Kultúrház recepciójában érdeklődtek idegenek, barátok, hogy ki, mikor fog beszélni. „Engem érdekel, hogy a Király mikor beszél, mert arra jönnék. A többi nem érdekel! A Simonyi mikor fog beszélni, a Bulányi...?" Ezért szombat este, aki úgy gondolja, hogy szeretné hazavinni az elhangzott vitainditó szövegek nyomdakész változatát, az átveheti Schanda Beától a recepcióban. Amennyiben igény van rá, akkor a korreferensek és a hozzászólások szövegét úgyszintén megjelentetjük. Következő: jelenléti ív. Ez fórum, fórumok sorozata. Nagyon szeretnénk, hogyha a jelenléti ívre neveteket, lakcímeteket, felekezeteteket, irányultságotokat ráírnátok, hogy kommunikálhassunk, beszélgethessünk egymással. A fórumok sorozatában ez első (vagy talán sokadik), de bízom benne, hogy sok egyházmegyében, sok városban lesz még fórum, lesz beszélgetés, nem pedig csak hallgatás. És tudomásulvétel és igazodás. Barátaim! Szentmise végén, vége felé hangzik el a Miatyánk, akkor van kézfogás. Én úgy érzem, hogy az elején már kezet foghatunk, mikor a Miatyánkot elmondjuk. Legyetek szívesek! A színpadra is felfolyhat egy sor, légy szíves, a színpadra, hogy ne legyünk itt árvák. A jobbszél is szeretne csatlakozni valahová.
(Ima: Miatyánk...)

Arany János:
Magányban
(Kaszás Gábor előadásában)

Az óra lüktet lassú percegéssel,
Kimérve a megmérhetetlen időt;
Ébren a honfigond virrasztva mécsel,
Homlokra összébb gyűjti a redőt.
Vajúdni meddig tart még e világnak?
Sors! óraműved oly irtóztató:
Hallom kerekeid, amint egybevágnak:
De nincs azokhoz számlap, mutató.

Jön, jön... egy istenkéz sem tartja vissza...
Mint mélybe indult sziklagörgeteg;
Élet? halál? átok, vagy áldás lesz? — Ah,
Ki mondja meg! ki élő mondja meg!

Vár tétován a nép, remegve bölcse,
Vakon előtte kétség és homály.
Idő! szakadna bár méhed gyümölcse...
Ne még, ne még — az istenért! — megállj.

Oh mert tovább e kétség tűrhetetlen,
A kockarázás kínját érzenünk;
De nyújtanók a percet, míg vetetlen
A szörnyű csont, ha rajta mindenünk.
Egy lépés a gomolygó végtelenbe,
Holott örvényzik a lét, a halál:
És mi fogódzunk a hitvány jelenbe:
Tarts még egy kissé, gyönge szalmaszál!

Még egy kevéssé... De mely kishitűség!
El, el! ne lássam e dúlt arcokat!
Ész, egybeforrt vágy, tiszta honfihűség,
Bátorságot nekünk mindez nem ad?
Megvert reménnyel induljunk csatába?
Hitben feladjuk már a diadalt?...
Nem, nem! Szívünk egy vértanú imába'
Megedzve, kezdjük a győzelmi dalt!

Az nem lehet, hogy milliók fohásza
Örökké visszamálljon rólad, ég!
És annyi vér — a szabadság kovásza —
Posvány maradjon, hol elönteték.
Támadni kell, mindig nagyobb körökben,
Életnek ott, hol a mártír-tetem
Magát kiforrja csendes földi rögben:
Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem.

Nem mindig ember, aki sorsot intéz;
Gyakran a bölcs is eszköz, puszta báb;
S midőn lefáradt az erőtelen kéz,
A végzet tengelye harsog tovább;
Csüggedve olykor hagyja lomha gépül
Magát sodorni az ember fia:
De majd, ha eszmél s öntudatra épül,
Feltűnik egy magasb hármónia.

És vissza nem foly az időnek árja,
Előreduzzad, feltarthatatlanúl;
Csak szélein marad veszteg hinárja,
S partján a holt-víz hátra kanyarúl.
Bízvást!... mi benn vagyunk a fősodorban:
Veszhet közölünk még talán nem egy:
De szállva, ím elsők között a sorban,
Vásznunk dagad, hajónk előremegy!
(1861)

Hampel Károly bevezetése

Szeretettel köszöntelek Benneteket, kedves Testvéreim! Egyházaink, Isten népe és ezen belül a katolikus egyház megújulását kívánjuk szolgálni ezzel a Fórummal. Abban a reményben tesszük ezt, hogy az itt elhangzó előadások és hozzászólások alapján senkiben ne maradhasson kétség afelől, hogy a Bokor ma is azt kívánja szolgálni, aminek szolgálatára éppen most februárban 45 éve megszületett. Látásban, magatartásban szeretnénk egyre közelíteni egyházainkat, elsősorban a katolikus egyházat a jézusi célkitűzéshez, a kivétel nélkül minden embert egybegyűjteni akaró szeretethez. Ennek jegyében szeretnénk lebontani minden válaszfalat, amely elválaszt embert embertől. Az elmúlt közel fél évszázad alatt személyes meggyőződésünkké lett, hogy Jézus útjának következetes vállalásával egybeszerethető az emberiség, és nincs hőbb vágyunk, mint hogy az az egyház, amelybe beleszülettünk, ennek az egybeszeretésnek a jele és eszköze legyen. A II. Vatikáni Zsinat „Lumen gentium" kezdetű dogmatikai konstituciója szerint (LG.8) „Krisztus szegényen és üldözötten vitte végbe a megváltás művét; az egyházat is ugyanerre az útra szólítja hivatása, ami az, hogy az üdvösség gyümölcseit szétossza. Az egyház jóllehet küldetésében rászorul emberi eszközökre, nem arra van alapítva, hogy földi dicsőséget keressen, hanem arra, hogy saját példájával is az alázatosságot és az önmegtagadást hirdesse. ... az egyház,mely bűnösöket foglal magában, egyszerre szent is és folytonos megtisztulásra is szorul, a bűnbánatnak és a megújulásnak útját járja szüntelen". Erre a megújulásra hívlak Benneteket, kedves Testvéreim, ehhez kérem együttműködő munkátokat, és ennek jegyében kérem első előadónkat, mondja el gondolatait.

Bulányi György: A közös jézusi örökség

1. Az ember istenarczu" lény

A jézusi célkitűzésről szeretnék beszélni. Félreérthetetlen egyértelműséggel szeretném elmondani erről a véleményemet, meggyőződésemet.

Amikor Jézust a házassági válás kérdésében megkeresik a farizeusok, Ő így nyilatkozik: „Mózes szívetek keménysége miatt engedte meg nektek, hogy elváljatok feleségetektől, de kezdetben nem így volt"(Mt 19,8). Hogyan voltak az emberek dolgai kezdetben?

A Teremtés könyvében Ádám Évát meglátva így szól: „Ezért az ember elhagyja apját és anyját, és ragaszkodni fog feleségéhez"(Ter 2,24). Másfelől ezt a megbízatást kapja Istentől az ember: „Uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain és minden élőn, ami mozog a földön"(Ter 1,28). Összefoglalom ezt a kettőt: *az ember tiszte uralkodni az emberalatti világon, de nem az emberen;* ember az emberhez ragaszkodjék, ember az embert szeresse.

Ugyanez a Teremtés-könyve mond valamit Isten és ember létbeli hasonlóságáról. Ezt: „Megteremtette Isten az embert a maga képére, az Isten képére teremtette meg őt, férfinak és nőnek teremtette meg őket"(Ter 1,27). *Istenarczu" lény vagyunk* — ahogyan Vörösmartynk mondja (Emberek). Miben áll ez az istenképiségünk? Abban, hogy értelmünk van és szabadakaratunk? Biztos. De nem ez a teteje és veleje. Hanem az, hogy *férfi és nő, ember és ember ragaszkodik egymáshoz, szereti egymást.* Ebben állna istenképiségünk? Igen. Az emberi lét és a férfi-nő kapcsolat legmélyebb titkáról lebbentette fel a fátylat Jézus, amikor fogyhatatlanul beszélt arról, hogy az Atya szereti a Fiút. És akkor, amikor élete fogytáig bizonyította nemcsak szavával, hanem élete oda áldozásával is, hogy nincs életének magasabb vezérlő elve, mint mindenben Atyja kedvét keresni. Az Atya szereti a Fiút, s a Fiú szereti az Atyát. Az evangéliumok beszámolnak arról is, hogy a Lélek az Atyától jön ki, s hogy ugyanez a Lélek hajtja és űzi a Fiút arra, hogy tegye azt, ami az Atyának kedves. Egy kört látok. Felső íve az Atyától a Fiúig ér, és ebben az ívben a Lélek, a Szeretet Lelke árad. Alsó íve az ellenkező irányban a Fiútól visszatér az Atyáig, s ebben az alsó ívben is a Szeretet Lelke árad. S ezzel bezárul a VALÓSÁG első köre, első *szeretet*-köre. Ennek hagyományos neve: Szentháromság. *Ennek a szentháromságos Istennek a képére és hasonlatosságára lettünk mi, emberek megteremtve, amikor férfinak és nőnek teremtett meg minket az Isten.*

Amikor Isten lelket lehelt az emberbe, a maga Lelkét, ezt a Szeretet-Lelket lehelte belé, aminek-akinek a neve: Szent Lélek. Ez a Szeretet-Lélek árad a férfitől a nőig a szeretet-szerelem órájában felső ívként. S ez a Szeretet-Lélek árad vissza a nőtől a férfihez alsó ívként ugyanabban az órában. S bezárul a kör. Egy másik kör. Ha az előző kör az Isten köre volt, úgy ez — *az ember köre. De ez már a harmadik kör.* A harmadik? Igen. És a második? A második az áttételi szíjj. A második körben a Fiútól árad tovább az a szeretet, amelyet a Lelken át az Atyától kapott. Árad felső ívként az emberig. Kivétel nélkül minden emberig. És zárul a kör, ha az ember ugyanennek a Szeretet-Léleknek az erejében a maga szeretetével visszaöleli a Fiút, az Istent. Ez a második kör. *S e három körben revelálódik számomra a legteljesebben és legmélyebben a szó, hogy Isten képére lettünk teremtve. Arra, hogy szeressünk. Mert erre lettünk.*

2. A thóra, az evangélium és az emberi lelkiismeret

Mi a bizonyosságom végső forrása? Maga az ember. *A thóra, az evangélium és az emberi lelkiismeret ugyanazt a nyelvet beszéli.* Hogyan merem ezt állítani látván látva az emberi történelem mérhetetlen gyűlölet- és gyilkosság-tengerét? Úgy, hogy még egyetlen embert sem találtam, aki igen-nel válaszolt volna nekem a következő három kérdésemre:

a)Te szereted, ha uralkodnak rajtad és szeretteiden?
b)Te szereted, ha éheztetnek téged és tieidet?
c)Te szereted, ha megölnek téged és a hozzád tartozókat?

Kivétel nélkül minden ember azt várja embertársaitól, hogy becsüljék, segítsék őt, s ha vétkezett is megbocsássanak neki. Azt, hogy szeressék. *Az ember úgy tudja, hogy emberméltósága van.* S ez a méltóság tiltja, hogy uralkodjanak rajta, hiszen nem az emberalatti világhoz tartozik. *Ez a méltóság csak azt tartja méltónak, ha az ember szeretetre talál.*

Minden ember hisz valamiben. Nevezzük ezt fides generalis-nak. Minden ember hisz valami sajátosban, ami csak az ő népének, vallásának vagy éppen személyiségének a sajátja. Nevezzük ezt fides specialis-nak. *És végül minden ember hisz abban, hogy őt megbecsülni és szeretni kell.* Ugyanakkor bölcsen tudja, hogy ez meg nem valósulhat, ha kivétel nélkül minden ember — és ezek között ő is — be nem áll azok sorába, akik szeretik embertársaikat. Nevezzük ezt a

harmadik-féle hitet fides universalis-nak. A hitnek erről a harmadik fajtájáról beszél az emberi lelkiismeret. És ezzel a harmadik fajtájú hittel van teljes harmóniában az evangélium, amikor Jézus így beszél: „Mindazt tehát, amit akarnátok, hogy tegyenek veletek az emberek, ti is tegyétek nekik ugyanúgy". És ebben látja Jézus a thórának is a lényegét, mert szavait így folytatja: „mert ebben áll a törvény és a próféták". „Törvény és próféták" — így nevezik a zsidók azt, amit mi ószövetségi szentírásnak mondunk. S amikor Jézus ugyanezt rövidebben mondja — Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat! -, akkor csak idézi Mózes V. könyvének egy helyét.

3. Isten egyetlen szövetsége

Hát ez volt kezdetben, és ezt akarta Isten a múltban, és ezt kívánja tőlünk a jelenben. És ennek a teljes megvalósítására adta nekünk feladatként az előttünk álló jövőt. És ez adja a Szövetség tartalmát. Miféle szövetségét? Isten szövetségét az emberrel és ember szövetségét az Istennel. Melyiket? Az ősit, amelyet a teremtés hajnalán kötött az emberrel? A régit, az ót, amelyet a Sinai hegyen kötött, amikor átadta Mózesnek a két kőtáblán a tízarancsolatot? Az újat, amelyet az utolsó vacsorán kötött meg tanítványaival, hogy azok soha ne feledjék Őt és amit tanított nekik? Melyiket?

Testvéreim én azt gondolom, hogy *Istennek csak egyetlen szövetsége van.* Egyetlen és változatlan, mert Ő Maga sohasem változik, csak él és szeret mindörökkön örökké. Az Ő szövetsége, akár a teremtés hajnalán, akár a Sinai hegyen, akár az utolsó vacsora termében mindig örök szövetség, amelyet az idő tengelyén újra és újra felkínál az embernek. Ugyanazt a szövetséget, mert Istennek ez az egyetlen és örök szövetsége kiolvasható az emberi természet nem kézzel írt, hanem Istentől alkotott valóságából, a Sinai hegyi törvényhozásból és a Hegyi beszédből egyaránt. Szövetségújítás van az Isten részéről, szövetségfelmondás soha sincs. Kell-e ezt igazolnom? Ha kell, hát teszem. Szenvedése előtt Jézus a tanítványokkal széder estet ül: Vallásának előírása szerint elfogyasztja az Egyiptomból kimenekülés emlékére a kivonulási bárányt. Ennek a vacsorának a maradékából veszi fel az asztalról a kovásztalan kenyeret és a boros poharat, s mondja az utóbbiról, hogy az az ő vére, a szövetség vére, s hogy a szövetségnek hűséges megőrzéseként ontja ki vérét tanítványaiért és minden emberért. S amikor felszólítja tanítványait, akikkel együtt ült széder-estet, hogy majd ők is tegyék azt, amit most Tőle láttak, akkor ennyit mond: „Tegyétek ezt az én emlékezetemre!". Ezt mondja és nem ezt: Ezután a húsvéti bárány elfogyasztása helyett tegyétek majd ezt és ezt. Mert *Isten nem tartozik egyetlen néphez sem.* A zsidóhoz sem. A keresztényhez sem. Isten az emberhez tartozik. Ahhoz az emberhez, aki szeretetre lett és szeret. És nem tartozik ahhoz, aki nem szeret. Másképpen is mondhatom: Isten nem tartozik egyetlen fajhoz, nemzethez, osztályhoz sem. Ellenkezőleg: *nekünk kell mindannyiunknak Hozzá tartoznunk*... a szeretet magatartása, szeretetünk által.

4. Miért lett ember és keresztre feszített ember az Isten?

Nem szertartás-csere céljából lett az Isten emberré. Az inkarnáció Isten végtelen szeretetének mindenekfeletti megnyilvánulása. Az egyetlen szövetség, a nagy isteni terv megvalósulása érdekében az Isten — aki önnön mintájára teremti meg az embert, hogy az képes legyen teljesíteni rendeltetését, hogy a szeretet által olyan legyen mint az Isten -, ez az Isten erre a teremtésben megnyilvánuló *jóságára rátesz még egy lapáttal.* Maga jön el és ölt emberi testet, hogy emberként ő maga mutassa meg és be nekünk, hogyan kell járnunk a szövetségi hűség útját...ha kell egészen a Golgotáig. Ha kell, ha az ember, aki nem akar szeretni, oda parancsolja ezt az embertársát, aki hűséges a szövetséghez, hűséges és ennek folytán csak él és szeret... miként az Isten, aki úgy szintén csak él és szeret.

És itt, ezen a ponton valamit nagyon egyértelműen kell elmondanom. Az Atya nem dolgozott be a Fiú-gyilkosoknak, s a Fiú-gyilkosok nem dolgoztak be az Atyának. Isten nem haragudott meg az emberre, és Isten nem taszította el az embert magától. Sem Ádám vétke miatt és után, sem senki másnak a vétke miatt és után. A bűnnel az ember löki el magát Istentől, de Isten sohasem lök el minket magától. Isten olyan, mint a tékozló fiú apja. Szereti nem tékozló fiát és szereti tékozló fiát, és haza várja őt az atyai házbe. S hogy amikor hazajön, miként bánik vele az Istent példázó atya — azt az evangéliumok ismerőinek nem kell elmondanom. *Isten nem sértődik meg. Még kevésbé várja, hogy embervérrel, istenvér ontásával engeszteljék ki alig oltható haragját.* Isten nem a vérontás Istene. „Ő nem az a véres Isten: az a véres Isten nincsen. Kard ha csören, vér ha csobban, csak az ember vétkes abban" — mondja a legemberibb, a legjézusibb magyar költő, Babits Mihály. Isten utána megy az eltévelyedett báránynak és haza hozza, ha engedi.

Jézus a szeretet örök világából, a Szeretet első és örök-időtlen köréből jött. S ha feltesszük a kérdést, hogy MIÉRT JÖTT?, erre sincsen más válasz, csak ez: szeretet okán jött és szeretet céljából jött. Hogy megmutassa nekünk, hogyan kell az „istenarczunak" megteremtett emberhez méltó módon viselkednünk. S ha feltesszük a kérdést, hogy mért lett keresztrefeszített emberré, erre sincsen más felelet, csak az, hogy aki nagyon szeret, az a Golgota-halált, a halálok halálát is elvállalja, *hogy hűséges maradjon a szeretethez, és a csak-szeretethez.*

5. Nem utópia, hanem elpídia avagy az írástudók árulása

Hogy kicsoda és micsoda az Isten?, hogy kicsoda és micsoda a nagybetűs Szeretet ill. a kisbetűs szeretet?, hogy kicsoda és micsoda az az ember, akit Isten a második körben önnönmagával érint meg, miként Ádámot érinti ujjával Michelangelo freskóján? — erről talán a legtöbbet az az állítás mond el, amely egykor elhangzott az ajkán annak, aki Isten is volt és ember is volt egy személyben. Ez volt az a mondat: *Hatalmam van oda adni az életemet!* Azt az embert, aki ezt a mondatot elkezdi: Hatalmam van..., de így folytatja: megvédeni magamat, másokat, megbüntetni, bebörtönözni, felakasztani közbűntényeseket vagy a velem szemben álló politikai elgondolások képviselőit... ezt az embert nem érintette meg Isten ujja, élete és szeretet-lényege. Nem érintette meg még akkor sem, ha a különféle vallások mint a maguk szentjét, misztikusát állítanák be arcképcsarnokukba.

Amikor a keresztény múlt vagy jelen szembesül a Hegyi beszéd Jézusával, akkor rendre mellébeszélés következik, s előbb utóbb

elhangzik ez a szó: utópia. Magyarul: nincs hely másutt, mint a mennyországban, mint a transzcendenciában a Szeretet avagy az Isten Országának a megvalósulására. Azaz Isten hiába érintette meg a szeretet Szent Lelkével a második körben az embert, az ember itt a földön csak a juszticiának a szolgálatára képes, amely rendőr-csendőr, fegyver-hadsereg nélkül nem lehet hatékony. Azaz a keresztény is csak arra lehet képes, amire a Jézus-előtti múlt képes volt: államhatalmat csinálni, amely tudva levően erőszakra épül. Már Ádám sem volt képes belesimulni Isten koncepciójába, Ádám után még kevésbé vagyunk képesek a szeretetre, mert az ő bűne mindannyiunkat megrontott. Mindez annyit jelent, hogy hiába van első szeretet-kör, hiába van második szeretet-kör, a harmadik szeretet-kör már semmiképpen sem lehetsége. Isten fuser munkát végzett. Isten átabotában dolgozott. Markába szakadt a vállalkozása. Abból, amit elgondolt semmi sem valósulhat meg. Az ember össztudománya csak annyi, hogy csinálja az ellenkezőjét annak, amire Isten megteremtette: gyilkol. Kezdetleges fokon ökölllel, majd vassal s végül hidrogén bombával.

Az ember valóban csak erre képes, ha az írástudók elárulják az Istent, a Szeretetet. De amíg az írástudók ezt nem teszik, amíg az írástudók vállalják, hogy Isten tolmácsaiként működnek, s ezért vállalják a tolmácsok sorsát, a próféta-sorsot, addig van remény. Remény arra, hogy az ember másra is képes mint gyilkolásra. Képes a szeretetre. Ennek következtében *a Hegyi beszéd — ha a keresztény teológia nem az áruló írástudók teológiája — bizony nem utópia. Nem utópia, hanem valami más. Elpidia.* A görög elpisz szó reményt jelent, és az elpidia arról énekel, hogy van remény. Az ember képes a szeretetre. Csak nem szabad megmérgeznie a lelkét. Nem szabad azt tanulnia, hogy szeretni csak a mennyországban leszünk képesek. Hogy Isten Ádám bűne miatt valami eredeti bűnnel verte meg az emberiséget. Hogy Isten csak Fia véres halála által hajlandó kiengesztelődni az ember iránt. S hogy az ember itt a földön csak juszticiára és államhatalomra és erőszakkal rendet csinálásra képes.

6. Egy alternatív társadalom és annak feltételei

Hofstaetter, a szociológus könyvet írt a kisközösségekről. Feleségének ajánlotta. Ezekkel a szavakkal: De te fabula narratur. Rólad mesél ez a történet. Azt mondta el, hogy a kisközösségben megvalósulhat az az erőszakot nem ismerő csak-szeretet, amelyet megtapasztalt házasságában. És azt mondta, hogy bizony nem lehetetlen, hogy a társadalom élete ilyen erőszakot nem ismerő kisközösségek hálózatából integrálódjék egybe. Azt mondta el ezzel, hogy *lehetséges az Isten, azaz a Szeretet Országa a földön.* Egy másik, egy alternatív társadalomként. Modellként, mintaként és kovászként. Hogy útat mutasson.

Nem áruló írástudóként, hanem Jézust és az ő Atyját tolmácsolni szándékozó lélekkel kérdezem, mik a feltételei annak, hogy az Ország, amelynek elközelgetéséről beszélt Jézus, megvalósuljon a Földön?

Első feltétel: átalakítani gondolkodásunkat. Ezt görögül — *metanoiá*nak mondják. Mi tekintetben? Abban, hogy megszüntetünk magunkban három kategóriát. Ez a három kategória: jóbarát, semleges-közönyös és ellenség. S ezt a hármat lecseréljük egyetlen egyre: felebarát. Más szóval: *mindenkit embertársunknak tekintünk.* Mindenkire vonatkozóan érvényesnek tekintjük a lelkiismeret, a thóra, az evangélium szavát: Ne tedd a másikkal szemben, amit magadnak nem kívánsz.

Második feltétel: radikálisan elutasítani magunktól az uralkodás vágyát, és szolgálni akarni kivétel nélkül minden embert. Ezt görögül *pán-dúliá*nak mondják. Pán annyi mint mindenki. Dúlia annyi mint szolgálat. Nem elég tehát elutasítani magunktól a diktatúrát és lecserélni azt demokráciára. A demokrácia csak a többség uralkodását jelenti. Igaz, hogy közelebb áll ez az evangéliumhoz mint a diktatúra, mint a kisebbség uralkodása. Közelebb mint az arisztokrácia, oligarchia és hierarchia. *De az evenagéliumtól idegen minden fajta krácia és archia*, mert ezek a szavak mind „uralkodást" jelentenek, akár a legjobbak, akár kevesek, akár a papok uralkodnak. *Isten sem az első körben, sem a második körben nem uralkodik.* Az Atya nem uralkodik a Fiún, s a Fiú nem uralkodott az embereken sem a betlehemi jászol nyomorúságában, sem a három esztendős tanítványképző vándorfőiskolán, sem a Golgotán. Isten nem „él és uralkodik" — ezt csak Ágoston gondolta így -, az Isten csak „él és szeret, Isten csak szeret. Jézus mosta tanítványainak a lábát. Példát akart ezzel mutatni nekünk. A tanítvány pedig nem lehet különb a Mesterénél. Aki közületek első akar lenni — mondta övéinek — legyen mindnyájatoknak a szolgája. Mindnyájatoknak — pán, szolgája — dúlia. Jézus pándúliára tanított minket.

Harmadik feltétel: megetetni az éhezőket. Máté 25. fejezetében ennek a feltételnek a teljesítése fejében állítja Jézus jobb felé az Atya áldottait. Egyetlen rászorulót sem hagyhatunk ki. S a segítés mértékének nincsen más határa, mint a magunkat szegénnyé tevés. A Hegyi beszédben a tényleges, az anyagi értelemben vett szegények a boldogok, s a tényleges. az anyagi értelemben vett gazdagoknak szól a nagy jézusi JAJ. Aki ezt másképpen magyarázza, biztosan áruló írástudó. Biztosan, mert a történelem azt mutatja, hogy a nyomorúságot egyetlen faj, nemzet, osztály sem viseli el és csak az alkalmas órára vár, hogy véres bosszút álljon azokon, akik nyomorúságba taszították vagy akárcsak abban hagyták őket. Higgyetek az evangélumban — mondom Jézussal. És ez az evangélium ezt mondja: „Add el mindenedet és árát osszd szét a szegények között". Enélkül pedig legyen még oly rokonszenves is a gazdag ifjú személye Jézusnak, az ifjú nem lehet Jézus tanítványa. Mindenkinek mindenünket kell adni. Erre is van görög műszavunk: pán-pán-dória. *Minden* rászorulót meg kell ajándékoznunk, s ha kell *mindenünket* latba vetve, ahogyan Jézus a gazdag ifjútól kívánta.

Negyedik feltétel: az egyoldalú leszerelés azonnali és személyenkénti foganatosítása. *Nincs súlyosabb fából vaskarika, mint ez: keresztény katona.* Mint ez: hónom alatt az evangélium, kezemben a kézigránát. Közel ezerhétszáz esztendeje tart ez a Krisztust csufoló gyalázat. Legyenek akármilyen szép szavaink is, amíg a keresztény ember katonai esküt tesz, azaz megígéri az ellenség, értsd: embertársai elpusztítását, addig meggyalázzuk Jézust, s ha még hozzá Istenről is beszélük, csak félrebeszélünk. *Non-violansz nélkül nincs kereszténység.* Az „ellenség" szükségképpen valaki embertársunknak a fia, apja, férje"... ember. Ha kell görög műszó, akkor a negyedik feltétel: az echthrofilia, azaz ellenségszeretet. S ha ezért az államhatalom börtönbe zár vagy kivégez minket, vállalnunk kell. Enélkül nem lehetünk Jézus tanítványai.

Ötödik feltétel: egyetemes hirdetési kötelezettség. A papoknak az a dolguk, hogy ezt és kizárólag ezt és nem más Jézust — és különösképpen nem ennek a Jézusnak az ellenkezőjét — hirdessék. A nem-papoknak pedig ugyanaz a dolguk, mint a papoknak. Mert *Jézus a maga népét tanítványokból álló népnek akarta.* Padban ülő, szolgáltatásokat pusztán elfogadó kereszténeket nem akart. A tanítvány Jézus tanítása szerint olyan embert jelent, aki embertársait tanítványokká akarja formálni. Ma öt, holnapra hat vagy hétmilliárd ember vár a jézusi igére, hogy élni tudjunk a földgolyón. Élni s a Hegyi beszédben rajzolt boldogságban élni. Senki sem mentheti fel magát a egyetemes hirdetési kötelezettség alól. Kérüssein — hirdetni. Ez a pánkérüsszia feltétele.

Utolsó és hatodik feltétel: a kahal. Héber szó. Jézus így nevezte a maga egyházát, a maga kisközösségét, amely Vele együtt tizenhárom főből állt. Ebben a kahal-ban nevelte a tanítványait. Mi sem lehetünk ügyesebbek nála. Enélkül mi sem tudhatunk tanítványokat nevelni. Minden tanítványnak egy kahalban kell nevelődnie, és minden tanítványnak létre kell hozia a maga kahalját, amelyben ő neveli azokat, akiket ki tud halászni a társadalom halastaváből. Képes reá, mert Jézus nemcsak Pétert és társait tette emberhalászokká. Ma is azzá teszi azokat, akik átadják magukat neki.

7. Befejezés

Testvéreim, akik a legkülönbözőbb keresztény felekezetekhez tartozhattok, bizonyságot teszek. Egyszerűbb szóval: az a meggyőződésem, még egyszerűbben: az a véleményem, hogy amit a fentiekben elmondottam, *e z a m i k ö z ö s j é z u s i ö r ö k s é g ü n k.* Kultúránk, vallási múltunk s hagyományaink lehetnek nagyon különbözők. De ez a közös jézusi örökség összeköt minket, ha vállaljuk azt. Nem különbözőségeinket kell felszámolnunk. Ragaszkodjunk ezekhez mindannyian külön-külön, mint édes miénkhez; nyelvben, zenében, liturgiában, istenmegközelítési stílusokban. Isten örül a gazdagságnak és sokféleségnek. *Csak a jézusi örökségben legyünk egyek. Abban, hogy mindannyian nagyon szeretjük egymást.*

— Dialógus —

Vincze Endréné

Rendszerszervező a szakmám, de 20 éve a „háziiparban" dolgozom, 9 gyermekem van, idén leszek 40 éves, és 20 évet töltöttem a Bokorban. Nagyobb gyerekeim itt vannak.

Isten Országának a jézusi örökséggel való kontinuitása a történelem mellékszálain futott, s ezeket a mellékszálakat — gondos kezek — sokszor elvarrni igyekeztek. A jézusi örökség hatékony eszményeit kompromisszumra fürge agyak az állam és egyház jó viszonya érdekében legyengítették. Mára a társadalom immunitása a jézusi eszményekkel szemben szinte teljes. A prófétai- és írástudó-küldetés meghamisításával vallásos eszméket kapunk Jézus vértanúságra felkészítő tanítása helyett. Isten Országát pedig csak akkor ragadhatjuk meg, ha rálépünk az útra, amely a szabadság és a szolgálat útja. l. Szabadnak kell lennem, hogy hatalmam legyen, olyan hatalmam, mint Jézusnak. Életodaadásra, tanítványlábmegmosásra, tanításra, búzamag-elhalásra. Kényelmes kötöttségeim determináltnak hitt pénzügyi, társadalmi, ideológiai, nemzeti környezetem akadályoznak abban, hogy kifészkelődjem a gépezetből, melyről tudván tudom, hogy selejtet gyárt. Ha nem válok a magam urává, hogy Jézus tanításának odaadhassam magam, félő, hogy keresek valaki mást, akin uralkodhatok. Ha nem érek rá, hogy autonóm, független személyiséggé váljak, akkor nem merek Elpídiában, Isten Országában gondolkodni. Ha elfogadom a realitásokat, Isten Országa vereséget szenved, mert feladtam az álmot, amelyért megteremttettem. Hozzáteszem Konrád Györggyel, hogy aki önmagát feladja, csak idő kérdése, hogy mikor ad fel másokat is. Szabad és felnőtt kereszténynt nem kell ösztönözni, (de nem is lehet), mert csak jézusi értékrendet és értékhierarchiát ismer, nomenklaturát nem. Ez az — értékrend által meghatározott — gondolkodás önálló erő, mely a világot alakítani képes, és egy pillanat alatt elvégezhető az e gondolkodásra való áttérés. A szabadságban az a jó, ami a metonoiában, hogy azonnal el lehet kezdeni.

2. A szolgálat. Demokráciában saját jól felfogott érdekemben kompromisszumra kényszerülök. Korlátoz engem, ha nem is oly mértékben, mint a diktatúra. Elpídiában, a Remény Országában a szeretet alapján álló szolgálat a törvény. E szolgálati szabályzat szerint a másik jól felfogott, és magamévá tett érdekében belső meggyőződésből korlátozom magam, vágyaimat, lehetőségeimet. Engem erre nem kell sem kényszeríteni, sem ösztönözni. Engem ettől nem lehet sem zsarolással, sem fenyegetéssel eltántorítani. A pándúliában, azaz a szolgálatban az a nagyon jó, hogy szinte semmi eszköz nem kell hozzá. (Ha valamihez nagyon sok minden kell, az már gyanús.) Se kinevezés, se állami eskü, se kollektív szerződés. Nincs fizetési alku. Innen nem kell a helyzet melegedésével ejtőernyőzni. A helyzet melegedése ugyanis hitelesítő és nem hitelrontó jelenség. Az is jó, hogy mások szolgálatának nincs előfeltételrendszere. Nem feltétele a nőtlenség. Nem kell hozzá sem stóla, sem süveg. Nem kell hozzá hivatal, félfogadási idővel, papír, pecsét, emlékeztető feljegyzés, feljelentés és hangulatjelentés. Ha valaki Teréz anya méltóságára vágyik, ahhoz nem kell pert koncepcionálva őt elmozdítani a helyéről. Sem érdemei elismerése mellett kényszernyugdíjazni. Teréz anya teheti a dolgát Jézus Krisztus képviseletében tovább, attól még, hogy mi is hozzáfogunk.

Magyarországon a teljesség igénye nélkül két csoportot képezhetünk a tennivalókból. Az első csoportba a strukturális problémák, a másodikba pedig azok az ad hoc problémák tartoznak, amelyeket a jelen struktúra termelt ki. Azt hiszem, hogy a Katolikus Megújulási Fórumnak célja lehet, hogy strukturális kérdésekben a társadalom iránti felelősségérzettől vezérelve állást foglaljon!

— a családjogi törvénnyel kapcsolatban (30.000 állami gondozott, ebből az elmúlt évben 59-et adtak örökbe)

— az abortusszal kapcsolatban — az élet védelmében szólókat erősíteni kell

— az oktatási törvénnyel kapcsolatban, mely elvében és gyakorlatában nem a szerves személyiségfejlődést biztosítja — az egyházügyi törvénnyel kapcsolatban, mely még mindig megcsontosodott struktúrában és nem szolgálati alkalmasságban gondolkodik, és Sarkadi Nagy Barna személye jelképezi, hogy a dolgok nincsenek megnyugtató rendben.

Aztán vannak ad hoc problémák is, ezeket valamennyien ismerjük, és orvosoljuk is, notesszel, naptárral, közösséggel, tiszta fejjel, meleg szívvel. Két dolgot az idő rövidsége ellenére mégis kiemelnék: a Megújulási Fórumnak talán állást kell foglalnia a hangot kapott antiszemitizmus ellen, s megértetni nemzetünkkel, hogy sem a bűnbakkeresés, sem a bűnbakképzés, sem a koncepcionális hozzáállás nem szolgálja nemzetünk közösséggé formálódását. Ugyanezt meg kell értetnünk a környező országok magyarjaival és többségi nemzetbeliekkel is. Mert Isten nem tartozik egyetlen néphez sem.

Fel kell váltanunk tehát azt az alaptörvényt: hogy „a történelmet a pénz mozgatja" arra, hogy a hit s a jézusi eszmények mozgatják a történelmet.

Az evangéliumnak ugyanis nincs ellenjavallata.

Szabó Gyula

29 éves vagyok és pap. 12 éve tartozom a Bokorba, nőtlen vagyok. Gyurka bácsi előadásában az 5. ponthoz szeretnék hozzászólni, „Nem utópia, hanem Elpídia, avagy az írástudók árulása". Az ember felteszi a kérdést, hogy miért vált utópiává a jézusi koncepció? Az immanens reményből, azaz az Isten Országának evilági megvalósításából. Több válaszom is lenne erre a kérdésre. Először az, hogy az apostolok nem értették meg Jézus koncepcióját, az Isten modelltársadalmára vonatkozólag. Ennek következtében nem Jézus Isten Országának reménye határozta meg a közösség struktúráját, hanem az adott közegben legjobban funkcionáló állami struktúra, a római birodalom. Amikor az Egyház a hatalom kísértésébe került, elbukott, hisz struktúrájában már amúgyis hatalmi szervezet volt, gondoljunk arra, hogy élesen elkülönült ekkorra már a klerikus és a laikus réteg egymástól, engedelmességetikában gondolkodtak, jogrendben és mindenekelőtt makrostruktúrában. Nagy Konstantin óta az államrendszerek kiszolgálója lett az Egyház, és így nem töltötte be modell-szerepét, hanem egy jól meghatározott alrendszerként működött az adott államon belül. Könnyítési teóriákat gyártott, hogy elterelje a figyelmet Jézus Hegyibeszédének lényegéről. Ilyen teória a túlvilági élet, ilyen teória a belső spirituális béke megteremtésének az igénye, ilyen aztán a polgári magánvallás teóriája, ezekről most nem kívánok beszélni. Mindezt, azt gondolom, hogy tapasztaltuk az elmúlt 40 évben itt Magyarországon is. Ma történelmi lehetőségünk van arra, hogy az Egyházat kiszabadítsuk az állami gyámkodás alól. Ehhez azonban két dolog szükséges. Felülről és alulról is meg kell újulnunk. Felülről: olyan egyházi vezetés álljon az Egyház élén, akik nem szennyezték be magukat Miklós Imréék kiszolgálásában. Azok álljanak az Egyház élén, akiket az Isten népe erre alkalmasnak ítél. Tehát ne felülről döntsék el, ne a Vatikánból, a magyar körülményeket abszolút nem ismerve, és ne az állam, hogy kik kerüljenek az Isten népe élére. Ne felülről döntsenek, hanem választással töltsék be ezen szolgálatokat. Erre egyébként lehetőséget ad a jelenlegi egyházi törvénykönyv is, hogyha ragaszkodni akarunk a joghoz, a 377. kánon 1. és 5. -ában. Azt gondolom, a jelenlegi püspöki karnak — egy-két kivételtől eltekintve — le kell mondania. Elszomorodva látom, hogy mekkora köpönyegforgatás tapasztalható ezen a téren. Akik eddig az ateista-kommunista diktatúrát kiszolgálták, most átnyergelnek, elsősorban különböző keresztény jellegű pártok, és más hatalmi szervek támaszai kívánnak lenni a megváltozott körülmények között. Vannak olyan főpapok, akik eddig Mindszenty bíboros ellen szóltak, most pedig ennek ellenkezőjét képviselik. Az erőszakmentességgel kapcsolatban a püspöki kar 1986. október 16-án nyilatkozott, és ebben egyértelműen a katonai szolgálat mellett foglalt állást. Ez dokumentálva megtalálható az Egyházfórum második számában. Teljes mértékben figyelmen kívül hagyva Jézusnak az ellenség szeretetéről szóló tanítását. A megváltozott körülmények között ennek az ellenkezőjére is képes volt a mi püspöki karunk. Az új egyházi szolgálatot ellátók kell, hogy élvezzék a közösségek bizalmát. A Bokornak helyt kell kapnia a magyar katolikus egyház életében. Nem mint megtűrt közösségi irányzatnak, hanem elveinek, tiszta jézusi értékrendjének és konkrét teljesítményének megfelelően. Első lépésben úgy gondolom, hogy Bulányi Gyurka bácsit, testvéremet kell feltétel nélkül egyházunknak rehabilitálnia, és bocsánatot kell tőle kérnie. Bocsánatot kell kérnie a felnőtt katolikus közvéleménytől is, hogy egészen napjainkig félreinformálták az ún. Bulányi-üggyel kapcsolatban. Fel kell számolni azt a bizalmi válságot, amelyet a jelenlegi egyházi vezetés még mindig ébren tart irányunkban, mert ez rendkívüli mértékben megnehezíti, pláne a fiatalabb generációnál, az egyházba való tartozásnak a tudatát és érzését. S végül, mint pap el kell

mondanom, hogy közösségi paptesvéreimmel együtt szeretnénk, ha például a helyezéseknél nem az lenne a fő szempont, hogy hogyan rombolják szét az ember munkáját teljesen szándékosan (ez ma is így megy a kontraszelekció következtében), hanem vegyék figyelembe az ember közösségi munkáját. Alulról is meg kell újulnunk, ez a másik vonal, a jövő végülis nem pusztán a külső feltételek biztosításán fordul, hanem a bázison végzett munkán. Közösségeinkben olyan fiatalok nevelődnek fel, akik a hitüket, saját meggyőződésüket képesek lesznek majd továbbadni, másokat közösségbe szeretni Jézus köré. Azt gondolom, hogy a mai felnövekvő nemzedék számára van a Bokornak mondanivalója, jézusi értékrendje a szolgálat, adás, ellenségszeretet, kisközösségek hálózata, a modelltársadalom gondolatainak képviselésével. Biztos vagyok abban, hogy ha szélesebb körben megismerik keresztény és nem keresztény testvéreink mondanivalónkat, akkor többen is közösségbe kívánnak tartozni mivelünk. Köszönöm szépen.

Benyhe Jánosné

Középiskolai magyar irodalom- és könyvtár szakos tanár vagyok. Elárulom, 1931-ben születtem, így életkorom könnyen kiszámítható. Két gyerekem és nyolc unokám van.

Az előttem szólók komoly társadalmi összefüggésben vizsgálták a témát, én most inkább nevelői (szülői, nagyszülői, kisközösségi) tapasztalatok alapján szeretnék néhány gondolatot hozzáfűzni ahhoz a jézusi etikához, amelyet A jézusi örökség c. előadás bemutatott.

Barátaimmal, tanítványaimmal, gyerekeimmel, unokáimmal való kapcsolatom megerősített abban a meggyőződésben, hogy nem lehet fontosabb törekvésünk, minthogy a Szeretet-Isten képét ismertessük meg szóban és életpéldánkkal is. Az elmúlt mintegy négy évtized számadása szerint elmondhatom, hogy életem kudarcait mindig a szeretetlenség okozta, de ha valami kis „siker" jelentkezett, például növekedett a családban, a közösségben az összetartó és lendítő életerő, az csak a következetes, türelmes, a másikban bizakodó, senkit ki nem záró, hanem sokakat befogadó szeretet tettei által valósult meg. Tapasztaltam, hogy gyermekeink, tanítványaink többsége nagyon is mozgósítható a tevékeny, értelmes szeretet cselekedeteire. Ezért is tetszett az előadásnak az a gondolata, hogy a Szeretet Istene Egyetlen örök szövetséget kötött minden emberrel, és minden lelkiismeretére hallgató, önzésének ellene mondó ember képes ennek az isteni szövetségnek az elfogadására, elmélyítésére. Az előadás teológiája, etikája és pasztorálteológiája valóban azt a lényeget emelte ki, amelyre az egészséges emberi szív igent mond. Ebből az következik, hogy együtt kell működnünk minden szeretetszolgálatra hajlandó, jóakaratú vagy kereső embertestvérünkkel. Életbevágóan fontosnak tartom, hogy az egyetemes szeretet nevében éppen a keresztények kezdeményezzék ezt az együttműködést. A katolikus egyház se úgy éljen a köztudatban, mint egyedül üdvözítő, tehát kiváltságos egyház, hanem inkább, mint a neve is hirdeti: az egész emberiséget eggyétenni akaró, egyetemes szeretetre hívó közösség.

Ez a katolikus Megújulási Fórum ökumenikus jellegű, tehát a keresztény felekezetek összefogását hirdeti meg a szeretet sokféle tevékenységi területén. Én szeretném ezt az ökumenét kiterjeszteni (mint ahogy már Gabi is fölvetette) a zsidókkal megvalósuló párbeszédre is (milyen fontos volna ez éppen a jelen kritikus helyzetben!), és mindazokra a kereső emberekre, akikkel egyek lehetnénk az adásban, a szolgálatban és a békességteremtésben. Ez tehát az első gondolatom: Terjesszük ki az ökumenét minden kereső emberre!

A másik gondolatom inkább problémafelvetés. Köreinkben megszoktam, hogy a nehézségeket vagy ellenvéleményeket nem szabad elhallgatni. Bevallom tehát, hogy nekem is sokszor van kísértésem rá, hogy a jézusi utat utópiának érezzem, mert nehezen valósul, nehezen valósítható, amit Jézus kívánt. A nap mint nap tapasztalható kudarcok egyik okára, az írástudók árulására az előadás is rámutatott. Kétségtelen, hogy rajtunk nagyon sok fordul, és ezért annak óriási a felelőssége, aki beszélni akar az embereknek, aki családjának és közösségének összetartásán munkálkodik. A felelőtlenség, az önmagunkban és másokban meglévő rossz eredetéről, és a rossz elleni küzdelem miként jéről azonban az előadás keveset mondott. Erre választ várnék még az előadótól, — hozzátéve, hogy a javasolt ökumené-kiterjesztés, a jóakaratú emberek összefogása talán ezeknek a nehézségeknek a leküzdéséhez is segítséget nyújthatna.

Endreffy Zoltán

46 éves vagyok, katolikus, két gyermekem van, a Tudomány c. folyóirat szerkesztője vagyok, és társadalmi munkában hitoktatással is foglalkozom. Pár kérdést szeretnék feltenni Gyurka bácsinak az előadásával kapcsolatban. Az első kérdésem azzal függ össze, hogy az államot Gyurka bácsi úgy mutatta be, mint ami a csendőrség, a rendőrség, a hadsereg fogalmaival jellemezhető, tehát negatív képeket vetített elénk. Az én kérdésem az: vajon ebből az következik-e, hogy a jézusi örökség szerint az embernek, egy kereszténynek meg kell szakítania minden kapcsolatot az állammal, ki kell vonulnia belőle, nem szabad adót fizetnie, mert az adónkkal fenntartjuk a rendőrséget, az erőszakszervezetet, s ezáltal hozzájárulunk az erőszak megörökítéséhez és fenntartásához? Azért teszem fel ezt a kérdést, mert Magyarországon most éppen áttérőben vagyunk a diktatúrából a jogállamba. Megkérdezem, hogy a jogállam is ennyire elítélendő-e erkölcsileg, avagy itt finomabb megkülönböztetésre van szükség? Én ugyanis naívan úgy képzelem el, hogy azért különbséget kell tenni a népelnyomás, a diktatúra, a kizsákmányolás és a rend fenntartása között, amiről, úgy érzem, semmiféle állam nem mondhat le. Tehát a bűnözők fékentartása, a közrend biztosítása szerintem olyan feladat, amely alól a keresztények sem vonhatják ki magukat. Megemlítenék még egy területet, ahol szerintem szükség van az államra és az állami törvények kényszerrel történő végrehajtására. Mindnyájan érezzük, hogy hazánk és Budapest ökológiai állapota eléggé siralmas. Én csak úgy tudom elképzelni ennek a megváltoztatását, hogy az állam hoz olyan törvényeket, amelyek kötelezően előírják a környezet kímélését, pl. az autókat el kell látni ilyen meg ilyen szűrőberendezésekkel, csak minden másnap szabad használni őket, és így tovább. Millió ilyen rendelkezést lehetne elképzelni, de arra várni, hogy önkéntesen az emberek maguktól csökkentik az autózást, a szennyeződést, ez szerintem egyenértékű azzal, hogy halálra ítéljük sajátmagunkat és a gyermekeinket. Tehát, ha nem veszünk igénybe ilyen állami intézkedéseket, akkor a mulasztásunkkal magunk is, kicsit durván fogalmazva, gyilkosokká válunk. Ez a kérdésem az ökológia tekintetében. Ugyanez világméretekben is érvényes, mert az emberiség ma olyan mértékben pusztítja a világ javait, hogy ez érzésem szerint csak akkor állítható meg, hogyha világméretekben is hozunk olyan törvényeket, amelyek az ózonszférától kezdve a légkörmelegedésig valahogy megállítják e káros folyamatokat. És szerintem ezeken a területeken, a globális ökológiai rendszabályok érvényesítésénél is szükség van erőszak alkalmazására. Ez az egyik dolog, a másik kérdésem Gyurka bácsihoz a szándékos szegényedéssel és a javaink szétosztásával kapcsolatos. Szintén Gyurka bácsi szerint a jézusi örökség szempontjából ez is kötelező magatartási szabály. Mint mondtam, hittant, keresztény etikát tanítok egy gyülekezetben kamaszoknak, és a múlt héten a társadalmi etika témakörén belül a gazdasági etikáról is beszéltem egy pár mondatot, és azt bátorkodtam mondani, eszerint talán tévesen, hogy a tulajdonszerzés és a tulajdon felhalmozása keresztény szempontból is megengedhető magatartás. Én ezt tanítottam a hittanórán, és most is szeretném megvédeni ezt az álláspontomat, pusztán arra a tényre hivatkozva, hogy jelenleg 5 milliárd ember él a Földön. De ha minden vagyonát mindenki szétosztaná, és senki semmilyen termelőeszközt nem halmozna fel, akkor ásós-botos termelésre lennénk csak képesek. A mai viszonyok között ennyi embert nem tudunk eltartani olyan modern termelőberendezések nélkül, amelyek a modern tulajdont nélkülözhetetlenné teszik, és amelyek sajnos együttjárnak azzal, hogy más embereket irányítani kell, és más embereknek a tevékenysége fölött rendelkezni kell. Ha ezt nem vállaljuk, akkor, úgy érzem, bűnösökké válunk azzal, hogy éhhalálba taszítjuk embertársainkat. Ezt a néhány kérdést akartam feltenni. Köszönöm a figyelmüket.

Bisztrai György

Kérném, hogy az előadó írja a kérdéseket, és az utolsó szó jogán 11 óra előtt, illetve minden résznek az utolsó 10-12 percében válaszoljon. Tehát nem rögtön reflektál a hozzászólásra.

Szeifert Ferenc

Katolikus plebános vagyok, 60 éves. Talán szólhatok itt az előzőek alapján is, mert valóban szegény vagyok, sokat építettem, több millió forintot költöttem, de most körülbelül fél millió forint adósságom van, amit csak az egyházközségre költöttem. Nem vagyok azért szélhámos, mert ha meghalok, akkor ami még maradt: a szülői örökségemből még van egy ház, amiből ki tudják fizetni. Ha meg élek, akkor majd valahogy legürcölöm. Szolgálatnak is vettem mindig a papságot kezdettől fogva. 1961 óta, mióta Pilisszentléleken plebános vagyok, szószerint is minden nagycsütörtökön megmosom a híveimnek a lábát. Ajánlanám minden papnak, mert ha a bányászoknak, erdei dolgozóknak az ember látja a lábát, akkor megérti, hogy az Úr Jézus miért a lábát mosta meg az apostoloknak.

Áttérve a mondottakra, a szeretet valóban a legnagyobb törvény. Az Úr Jézus is azt kívánja tőlünk. No most, ami az evangéliumot illeti, az Úr Jézus soha nem kívánt mindenkitől egyformát. Nem hiába volt a megkülönböztetés az evangéliumi tanácsok között és a többi között. Nem olyan értelemben, mint ha az evangéliumi tanács nem lenne kötelező. Pázmány Péter nagyon szépen fordítja Aquinói Szent Tamás szavát, hogy secundum preferationem animi, — a szív készsége szerint mindenkinek késznek kell lenni engedelmesnek lenni, tisztának lenni. Ha idevesszük a fegyveres szolgálat megtagadását, erre is készen kell lenni. De nem kell a gyakorlatban mindig tenni. A katolikus felfogás szerint, amit a második vatikáni zsinat is mondott, mindig kell, hogy az egyházban legyenek, akik az erőszakmetességről tanúságot tesznek, de nem ítélhetők el azok sem, akik úgy látják jónak, hogy az előbb Endreffy úr által említett rendet egy sereg fegyverrel is szolgálják. Ez a katolikus felfogás.

Most a kisközösség. Jézusnak valóban volt kisközössége, de nemcsak 12, volt 72 tanítvány is. Tehát már ezért sem lehet ezt szóról-szóra venni. Természetesen egy kisközösségnél nagyon ideális a 12-es szám. A Mária-légiónak is az az előírása, hogy 8-an, 10-en, 12-en legyenek, utána, ha már többen vannak, akkor osszák szét a csoportot. De ez egy apostoli csoport. De hogy az egész Egyházat így meg lehetne téríteni, azt nem hiszem, és az Úr Jézus nem is így mondta. A 72 mellett azt is mondta, hogy menjetek és tanítsatok, tegyetek tanítványommá minden népet. És amint mondtam, nem is egyformán teszünk tanítvánnyá minden népet. Van, akitől az Úr Jézus kevesebbet kíván. Az Egyház mindig ezt tette, és ilyen értelemben népegyház is volt.

Nagyon fontos dolog az, hogy a kisközösség a nagy közösségért legyen. Ha a kisközösség nem a nagy közösségért van, hanem önmagáért, akkor baj van vele. A Bokor közösségnek ez problémája. Most itt felvetődött ez a másik kérdés, hogy katolikus-e a Bokor közösség? Belevágok mindjárt ebbe. Nyilván most a katolikus szó azt jelenti, hogy olyan elveket vall-e. Lehetséges az, hogy a Bokor közösség azt vallja, hogy mi a fegyveres szolgálatot megtagadjuk. Ez szuverén joguk, Assisi Szent Ferenc is ezt tette. De amikor azt mondjuk, hogy a másik az gyilkos, akkor már vétettek ez ellen, és ez nem fogadható el. Tehát ebben is benne van az, hogy bele kell épülni a nagy egészbe.

Ugyanúgy van más tételekkel is. Természetesen mindenki elismeri Bulányi atya érdemeit, a Vatikánban, Rómában is, de a másik oldalról van katolikus hitvallás. Lehet valaki nem katolikus is, és ökumenizmus van, tárgyalhatunk mi úgy is egymással, de azért jó tudni, hogy mégis katolikus-e vagy nem. Amit a második vatikáni zsinat tanított, azt a hitvallást, a legtermészetesebb dolog, hogyha valaki azt kívánja tőlem, hogy ezzel igazoljam, hogy katolikus vagyok, kérem, minden további nélkül leteszem. Van ilyenfajta hitvallás, úgy tudom, Bulányi atyától is kérik, hogy ezt tegye le. A másik az, hogy jó volna tisztázni a többi katolikus kisközösséggel való kapcsolatot. Mert azért nem olyan egyszerű azt mondani, hogy fölülről mondták: ez rossz kisközösség, a többi jó kisközösség. A többinél megvan az, hogy ők a ..... — csengő megszólalt.

Bisztrai György

Letelt az 5 perc. A Fórum holnap 13,30-kor ér véget. Ha most a 3. pontot nem mondta el Benyhe Jánosné, a katolikus hitvallást nem kérte számon tőlünk Szeifert Ferenc, ezt bármikor az eljövendő hozzászólások alkalmával, ha módja és kedve van, folytassa tovább. Kérném a következő szólót.

Orbán Sándor

Miskolcról jöttem. 1927-ben születtem. 3 gyermekem és 6 unokám van. Foglalkozásom orvos. 13 éve kerültem a Bokorba. Egy példával szeretném illusztrálni azt az egyetemes hitet, hogy minden ember úgy gondolja, őt szeretni kell. A múlt nyáron egy hetet töltöttem el a sajósenyei református szociális otthonban. Számos szellemi fogyatékos szerencsétlen embertársunk él ott. Köztük a 3 legsúlyosabbnak a szellemi szintje még az emberszabású majmokét sem érné el. Mégis, ha ezt a 3 szerencsétlen testvéremet megsimogattam vagy ölbe vettem, arra az időre szinte kivirultak. Annyira az ember lényegéhez tartozik a szeretetigény, hogy ez még ezen az egészen alacsony szellemi szinten is megmutatkozik.

Valóban Isten egyetlen szövetségének lényege, hogy megmutassa emberszeretetét. Ezt mutatja meg már a teremtéskor is, majd az Ószövetségben, az utolsó vacsorán és a kereszthalálban egyaránt.

Utópia-e avagy Elpídia az Isten Országának megvalósítása? Jelenleg a legtöbb ember szerint utópiának tűnik. Hogy Elpídia lehessen — véleményem szerint —, azt is meg kellene beszélnünk, hogy most, amikor már kisközösségek is kialakultak, de még a nagy plébániai közösségek is fennállnak az egyházban, ez a két szervezeti forma hogy működjön együtt, majd az idők folyamán hogyan alakuljon egyre inkább a kisközösségi struktúra irányába. Kisközösségi szinten hatékonyabban lehet hirdetni a jézusi tanítást, a közösség tagjait aktivizálni, szeretetre nevelni, tanítvánnyá tenni. Viszont egyik napról a másikra nem tudjuk úgy megváltoztatni embertársaink tudatát, hogy mostantól minden keresztény kisközösségbe akarjon tartozni, abban aktívan részt venni.

Az ember nagykorúságra vágyik. Végre tényleg ismerjék el, hogy nagykorú emberek vagyunk és nagykorú keresztények, s ne felülről mondják meg, mit csináljunk. Ha a gondolkodó ember olvassa az evangéliumot, maga is rájön, hogyan kell élnie, ha Jézus tanítványa akar lenni. De hagyjuk, hogy maga rájöjjön, s ne felülről akarják irányítani. E nagykorúság elismerését szeretném elvárni egyházam vezetőitől. Ugyanakkor a Bokron belül is ügyeljünk arra, hogy a közénk került új testvért hagyjuk a maga ütemében fejlődni. Ebben segítsük őt, de ne akarjuk szinte előírni, hogy így és így élj. Az adásban, a szolgálatban állandó fejlődésnek kell lennie. Aki csak most került közénk, nem azzal kezdi mindjárt, hogy mindenét szétosztja a szegények között. Zakeus is azzal kezdte, hogy a vagyonának a felét — nem az egészet — osztotta szét. Az Isten is csak annyit vár el tőlem, amennyit jelenleg képes vagyok teljesíteni. Ebben persze állandóan fejlődnöm kell(ene), s nem megállnom.

Az egyetemes hirdetési kötelezettség szükségességére most már a hivatalos egyházi vezetésnek is rá kellett ébrednie. Amikor oly kevés a pap, rá kellett ébredniük, hogy a civilnek, a nem-papoknak is hirdetniük kell a jézusi tanítást. Nagy probléma az, hogy a teológiánkban a jézusi tanításba igen nagy mértékben beleszövődött a filozófia. Meg kellene különböztetni, mi a jézusi tanítás és mi a filozófia. Mivel az időm letelt, ebbe már nem tudok belemenni. Köszönöm.

Vincze Endre

44 éves mérnök vagyok, tanárként dolgoztam, és kb. két hete a Család Alapítvány titkára vagyok. Hogyan valósítható meg a Jézusi Örökség? Ennek a kérdésnek van egy elméleti oldala: az ember bele van ágyazva a történelembe, amely sajátos játékszabályok szerint működik. S a fides universalis, azaz az egyetemes hit alapján az ember tudván tudja, hogy abban nem valósulhat meg a szeretet, mert nem szereti minden ember egymást kivétel nélkül. De ugyanakkor azt is tudja, hogy az ember a szeretet megvalósítását kapta örökségül, feladatul és ajándékul az Istentől. Nem marad más hátra, mint megelőlegeznie és kezdeményeznie a szeretetet mások felé a viszontszeretés igénye és kikényszerítése nélkül, ahogy az Isten is tette. Ha már akad két ember, aki ennek a szellemében cselekszik, a viszontszeretet is megvalósul. Amit természetesen elfogad az Istent kereső ember, mert erőforrás számára, és szeretetlenség volna azt elhárítani. Ez lenne az alternatív társadalomnak az alapállása.

Szeretni csak szabadon lehet. Ezt a szabadságot azonban nem kiverekedni kell, hanem elsősorban adni a másiknak, csak így várható el, hogy nekem is adják. Emberi kapcsolataimban hányszor áthágom ezt. Okosabbnak gondolom magamat a másiknál, és az iránta érzett felelősségre hivatkozom. Gondoljunk csak egy szülő-gyerek

kapcsolatra, vagy az Anyaszentegyház-kiscsoportok kapcsolatára. Magamat is szabaddá kell tennem anyagiak, evilági érvényesülés, életélvezet vonatkozásában, hogy nekem is hatalmam legyen odaadni az életemet másokért.

Szeretni csak közösségben lehet, amely egyszerre tárgya és inspirálója szeretetemnek. Véd, mint nyílt vízen a csónak, és vágyat ébreszt bennem, hogy beemeljek másokat is, és örüljek, hogy sok csónak halászik a vízen.

A szeretet mindig konkrét. Adásban és szolgálatban nyilvánul meg. Csak akkor hatékony, ha nemcsak a szubjektív igényt elégíti ki, hanem szeretni tanít. Kerüljük a zsákutcákat: amikor adásommal még az addigi kevés aktivitást is elveszem a másiktól, és azután már csak rám hagyatkozik. Nem a balekség miatt baj ez, hanem mert ártok vele, ha nem tanítom meg önellátásra és a továbbadásra.

A szeretet elutasítja az erőszak minden formáját, a durvát és a kisebbeket is. Szuronyokon nem lehet ülni, ahogy Bismarck mondta, mert előbb-utóbb az ember használni fogja azokat, de a kisebb mértékű erőszak sem célravezető, hiszen mechanikus cselekvésre indítja az embert. A szeretet apolitikus az erőalkalmazás vonatkozásában, de politikus a társadalom iránti felelősség érzetében. Látja a társadalmi bajokat, és nem szemléli azokat részvét nélkül. Van gondolata, programja és alternatív gyakorlata azok megoldására. Szeretettel és szakértelemmel közelít azokhoz, akik már lemondtak önmagukról: az alkoholistákhoz, a kábítósokhoz, a csövesek világához, magához hívja és felüdíti az elfáradtakat, az elcsigázottakat, akik eltévedtek az értékek világában. Patronálja a megromlott házasságokat és családokat tanfolyamok és közösségek szervezése által. A gyermekek érdekeit képviseli a családban és az iskolában, véleményt formál az Egyház és az állam együttműködéséről. Felemeli szavát az abortusz ellen és az élet védelmében. Csatornákat épít a rászorulók megsegítésére kül- és belföldön egyaránt.

Milyen formában őrizzük meg és valósítsuk meg a jézusi örökséget? Nem kell feltalálnunk a spanyolviaszt. Elnézem az iszákosmentő lelkigyakorlatokat. Nincs ott szó elvonókúráról, orvosi tanácsról, pszichoterápiáról. Lelkigyakorlat az a javából: imádsággal, énekléssel, Szentírás- olvasással, előadásokkal, megbeszélésekkel. Kahalba vannak szeretve az alkoholisták, „alkahalba" vannak szeretve. Köszönöm szépen.

Gromon Andrásné

Dicsértessék a Jézus Krisztus! Gromon Andrásné vagyok, 62 éves, gyermekkörzeti asszisztens, négy gyermekem van. Én úgy gondolom, sokan ismernek itt a jelenlevők közül. Egyetlenegy kérésem van. Ugyanaz, amit Gyurka bácsinak is mondtam 13 évvel ezelőtt: legyen békesség, legyen egység. Ne osszuk meg mi katolikusok az Egyházat. Hibák mindig voltak és mindig lesznek. Mi is látjuk, Önök is látják. De úgy érzem, hogy nem ez a megoldás, amit itt a Bokor társaság és mások csinálnak. Én itt hiányolom a külsőségeket, mert szeretnék itt az Oltáriszentség jelenlétében lenni, és azon a kereszten a megfeszített Krisztust szeretném látni. Én azt hiszem, ha ebben az idézőjelbe tett külsőségben egyet tudunk érteni, akkor megszűnik ez az áldatlan állapot. Mert merem mondani, a jó Isten a tanúm rá, hogy annyit nem szenvedett senki sem talán emiatt, mint én. Én nem akarok a rádió elé állni, én nem akarok senkit se ítélni, mert a Szentírásban az van, hogy ne ítéljetek, hogy meg ne ítéltessetek. De azt nagyon kérem, próbáljunk ezen közösen változtatni. Én nem veszek részt tovább ezen az ülésen, és elmegyek a templomba, és az Oltáriszentség előtt fogom kérni az Úr Jézust, hogy legyen végre vége ennek a borzalmas harcnak. Köszönöm szépen. Dicsértessék!

Kovács Tádé

Teológiai főiskolát végeztem, kazánfűtő vagyok még keddig, szerdától Zsibriken a reformátusok által kezdeményezett narkósmentő telepen fogok dolgozni. 44-ben születtem. A hatalom szó megmentése megtörtént az előadásban. „Van hatalma az Emberfiának, hogy odahelyezze életét", nem muszáj kiradírozni a pozitív szótárból ezt a szót. Csak az összes negatív jelentését. Hasonló műveletet szeretnék elvégezni a kráciával. Nem én találtam ki, hanem itt ülő Miklós barátom. Sajnos autokráciát nem mondhatunk, mert egész mást jelent. Egy ilyen latin-görög összevérszót lehetne mondani, hogy ipsokrácia, mert önuralmat viszont nagyon kell gyakorolnunk mindnyájunknak ahhoz, hogy szolgálni tudjunk, hogy a félelmeinken úrrá tudjunk lenni, és a vágyainkat féken tudjuk tartani. Ez nem azt jelenti, hogy ne legyenek, mert vannak hasznos félelmek és üdvös vágyak. De hogy azok úgy szolgálják a többieket és az összeseket, ahogy kell; ehhez nagy önuralomra van szükség. Van még egy meglátásom a hierarchiával kapcsolatban is, ezt is szeretném megmenteni. Az értékhierarchia borzasztóan fontos. Elhangzott itt olyan is, hogy evangéliumi tanácsok és parancsok. Nem biztos, hogy egyetértek ezzel az értékhierarchiával, sőt biztos, hogy nem, de hogy rendje van az értékeknek az biztos. A szeretet van a csúcson, és amellé más nem tolakodhat; lejjebb kezdődnek a többi értékek, és ha valamit egy szintre helyezünk vele, akkor borzasztó nagy bajok támadnak, meg konfliktusok, meg meghasonlás. Ez a dolog egyik oldala. A másik, hogy nem az emberek vannak hierarchiában, azok úgy nagyjából egyenlő méltósággal rendelkeznek mindnyájan; az is, akit Orbán Sándor simogat és a többiek is. Így aztán a baj akkor van, ha az értékeink egyenrangúak, és az emberek hierarchiába rendeződnek. A világ akkor szép, amikor az emberek egyenrangúak, és az értékeink rendeződnek hierarchiába. Köszönöm.

Bisztrai György

Amint látjátok az órát, Bécinek még van négy perce, aztán Gyurka bácsié a szó.

Simonyi Béla

33 éves vagyok, elvileg erdőmérnök, gyakorlatilag valamiféle szabadúszó. Három gyermekünk van. Három dolgot szeretnék mondani:

— Az egyik: Elvonultunk ide, egy terembe. Nem tudom, ki érzi úgy, hogy rajtunk az ország szeme, és ki nem érzi úgy. Én azt szeretném, hogy — attól függetlenül, hogy ma rajtunk van-e az ország szeme — a jövőben rajtunk legyen, illetve rajta legyen a jézusi örökségen.

— Mi ennek a módja? Azt gondolom, hogy nem a Bokor a téma itt ma. Úgy érzem, hogy van a kezünkben valami: az, amit Gyurka bácsi nagyon jól elmondott (vagy annak valamilyen árnyalt, megvitatott változata, de a lényeg abban van). Ezt a kincset Magyarországon ma éhezi a társadalom. Ha félig öntudatlanul is, vagy ha egyáltalán nem tudja, hogy ezt éhezi, akkor is; ezt a kincset innen, ebből a teremből ki kell robbantani a következő hetek, hónapok során. Minden más figyelem, ami részletkérdésre megy, úgy érzem, időveszteség, pazarlás. A Bokorban (és bárki másban) belül dől el, hogy egy élő kincs birtokában élő forrássá válik vagy nem.

Ma, amikor egészen más a lépésritmus a magyar társadalomban, meg kell éreznünk, hogy nem templomban tárgyalunk és vitatkozunk nézetekről egymás között. Meg kell értenünk, hogy olyan mondanivalónk van, amelyet más nem mond el a magyar társadalomban rajtunk kívül, mert vagy politikát mondanak vagy sekrestyeszöveget. A kettő közöttit nem. Ez lenne az igazi, nem is annyira szintetikus, hanem valami harmadik út — persze nem a Demokrata Fórum értelmezésében. Ez nem hangzik el a magyar társadalomban. Ne szalasszuk el ennek lehetőségét.

— Az utolsó pedig, amit mondanék: Világos hogy a politikában van hatalomgyakorló és van egy ellenzék. Az ellenzék arra való, hogy állandóan kontrolláljon. Nekem a lengyel Szolidaritás hajdani alapállása volt rokonszenves, amely nem vágyik hatalomra. A próféta soha ne akarjon főpap lenni. Tőkés László most pontosan ilyen döntési helyzetbe kerül Erdélyben. S ha Konrád Györgyöt megkérdeznék, hogy lesz-e belőle köztársasági elnök, valószínűleg úgy válaszolna, mint Hável: „...legfeljebb nagyon átmenetileg, és alig várnám, hogy visszamehessek értelmiséginek."

A Bokornak — vagy bárkinek, aki a jézusi örökségben ma a magyar társadalom számára szeretne valamit adni —, úgy érzem, fel kell élesztenie és ki kell rajzolnia magában egy öntudatot. Az örök, nyugodt, mert hatalomra nem vágyó ellenzéki öntudatát. Nem táncolni a katolikus egyház színeit, nem abban a keretben tipródni, hogy kitaszítottak vagy sem, védekezzünk vagy ne, létezünk-e még vagy nem létezünk. Hanem élni az örök, nyugodt, maga módján magabiztos ellenzéki hivatását. Köszönöm a figyelmet.

Bulányi György válasza

Nem tudok mindenre válaszolni. Két okon is, az egyik az időtényező.

Andi azt képviseli, hogy a kudarc nem csupán az írástudók árulásából adódik; s kérdezi, hogy még miből. Arra gondolok, hogy amikor jó 40 esztendővel ezelőtt a nagy társadalmi váltás idején mindenkinek döntenie kellett, hogy elmegy-e vastapsolni, vagy elmegy a becsület útján, akkor mindenfajta írástudói árulás nélkül is nagyon sok okon megmagyarázta ki-ki magának: Inkább a vastapsnak az útján megyek el, mert ott nagyon sok jót is csinálhatok...stb. Valóban nem kell mindent az áruló írástudók számlájára írnunk, mert árulom én saját magamat is, féltem én a bőrömet az írástudók árulása nélkül is. Ennyiben helyesnek gondolom tehát megjegyzését, de nem szeretném, ha ezzel elgyengülne bennem az, amit az áruló írástudók felelősségéről mondottam. Azért nem, mert ha nincs áruló írástudó, akkor az én lelkiismeretemen belül dől el a harc, hogy melyik úton megyek el. Ha azonban az archiák és a kráciák hivatott tollnokai megmagyarázzák, hogy hát valójában Isten sem kívánja tőlem a nehezebbet, a becsületet és a nem-hazudozás útját, akkor könnyebb elkutyulnom.

Ezután Zolinak válaszolnék. Mindazt, amit elmondtál, én is átéltem, akárcsak Te, de az embernek egyszer döntenie kell, hogy mit akar. A Te pozitívumokat-mérlegelni-akarásodnak jegyében választja a kereszténység közel 1700 esztendő óta ezt az utat. Ennek a velejárója lett, hogy — hadd ne soroljam el — a történelemnek megannyi borzalma keresztény asszisztálás mellett jött létre. Én azt hiszem, hogy az Úr Jézus nem ezt az utat szánta a maga egyházának. Ezzel semmi sincsen megcáfolva abból, amit mondtál az ilyen meg amolyan hatályos törvényekről s azok következményeiről. De választanunk kell, s én azt hiszem, hogy az emberiség mindig tudott államhatalmat csinálni, és erre Jézus Krisztus nevét nem kell felhasználni, mert ez megy nélkülünk is. Nekünk, Jézus tanítványainak törődnünk kell minden közéleti kérdéssel, de az államhatalmi kikényszerítés feladatát nem vállalhatjuk. Jézus tanítása és példája kötelez a törődésre is, a nem-vállalásra is.

Feri kifogásolta, hogy használtam a „gyilkos" szót is. Minő szót használjak, ha az a helyzet, hogy a kereszténység és államcsinálás közös jegyében hajóra szállunk, s kiirtjuk az Észak- és Délamerikai kontinens lakosságának 90%-át Isten nagyobb dicsőségére? Hogyan mondjam el azt úgy, hogy ne sértsem meg azokat a derék konkvisztádorokat, akik lelkes lelkiatyák irányítása mellett hajóra szálltak, és kiirtottak közel 100 millió embert? Ne mondjam, hogy gyilkosok, mert ezek katonák? A dolgokat egyszer néven kell nevezni. Engem is úgy neveltek, hogy nem neveztük nevén a dolgokat; megvallom, azért lettem pappá, mert azt hittem, hogy így tudom legbiztosabban visszaszerezni Nagy-Magyarországot. Pedig én is tudtam, hogy Nagy-Magyarországot nem lehet visszaszerezni sem Miatyánkkal, sem Üdvözléggyel, sem Hiszekeggyel, hanem csak gyilkolással. Persze, hogy nem ezt éltem meg: akkor én tömeggyilkosnak készülök és ezért leszek katolikus pap. Hanem olyasmiket éltem meg: dicső és édes meghalni a hazáért; egyetlenegy bűn van, a hazaárulás, amire nincsen bocsánat, stb. Nevén kell nevezni a dolgokat, mert enélkül nem lesz soha rend. Ha pedig valaki azt éli át, hogy könyörgöm, gyilkolások nélkül nem lehet az emberiség ügyét rendbetenni, és ehhez zárkóztatja fel az életét, akkor drága barátaim, bennünket, a Bokrot — minden ellenkező híreszteléssel ellentétben — az jellemez, hogy engedjük: gondolja és mondja mindenki azt, amit akar. És cserébe engedtessék meg, hogy mi is elmondjuk azt, amit gondolunk. Engedtessék meg nekem is, hogy elmondjam: én azt gondolom, hogy aki elmismásolja ezt a gyilkolási ügyet, az nem azt csinálja, amit Jézus Krisztus akart és akar. Abból született meg a Bokor-botrány, hogy mi olyasmire, aminek tevésére 1500 és 1700 esztendős „megszentelt" egyházi hagyományaink vannak, egy nagy NEM-et mondunk. Nem-et a katonáskodásra, mert ez Jézus Krisztussal nem fér össze. S hogy a gőgös magabizosságot elkerüljük, még hozzátesszük: butaságoktól nem kell félni, mindenki mondhatja nyugodtan, amit akar. Mi is. Úgy sem fognak figyelni rá, ha butaság. S mindenképpen figyelni fognak rá — Gamáliel szavával —, ha Istentől van. Az értelmetlen dolgoknak nincs jövőjük. Ha pedig a katonáskodás egybeházasítása a gyilkolással értelmes beszéd, akkor ez a beszéd alakítja a jövőt.

Gromon Bandi édesanyja azért imádkozik, hogy ennek a mi áldatlan állapotunknak legyen már vége. Dehát hogyan lehet ennek az áldatlan állapotnak vége? Velem mindig úgy akarják végét szakasztani ennek az áldatlan állapotnak, hogy ezt kívánják: mondjam, amit nem gondolok. Csakhogy arra a kis időre, ami nekem még hátravan, nem vállalom, hogy jó, akkor mondom, amit nem gondolok. Nem, mert Jézus Krisztus egyházában el kellene tudnunk viselni kölcsönösen — nekünk, a Bokornak is —, hogy nem esik mindenki hasra a bölcsességeink előtt; s az egyház többi részének is el kellene viselnie, hogy amazok — mi — meg ezt gondolják. Ha másképpen nem, hát így: nem kell törődni velük, úgy is butaságokat beszélnek, Bulányitól kezdve teológiailag műveletlen az egész társaság. El lehet viselni a szólásszabadságot, hiszen az emberiség nem hülye gyerekekből áll, s így előbb-utóbb mindig kiderül, ha egy társaság butákat beszél. Hadd beszéljék tehát a maguk butaságát, normális ember úgysem áll közéjük... mondják csak.

Másképpen nem lehet rendet csinálni. Nem lehet, mert ha nekünk ezt mondják: „Ha azt gondoljátok, amit gondoltok, és azt mondjátok, amit gondoltok, akkor ki veletek", mi ugyan kimegyünk, de nem csinálunk másik egyházat. Azért nem csinálunk másik egyházat, mert mi azt hisszük, hogy mi egyház vagyunk. Nem kizárólag mi, de hogy a mi mondanivalónknak abban az egyházban, amit Jézus Krisztus egyháznak akart, helye van — abban nekünk nincsen kétségünk. Persze a múló idő megtaníthat reá, hogy dehogy van helyünk. Úgy taníthat meg, hogy elpusztulunk. Úgy, hogy egyre kevesebben leszünk. Bűneink, helytnemállásunk, az evangéliumot feladásunk következtében. De amíg a radikális jézusi szeretet igéit mondjuk és tesszük, addig nekünk biztosan helyünk van egy olyan egyházban, amelyik Jézusé.

Még van egy percem. Tádét megint megcsodáltam. Nem érvényes tehát, hogy csúnya dolog a krácia. Nem érvényes, hogy csúnya dolog az archia, mert bizony az ipszokrácia, az önuralom el nem vethető. S ha a hierarchia szónak nem azt a jelentést adjuk, hogy a papok uralkodnak, hanem hogy a szent, azaz a legmagasabb érték uralkodik, akkor bizony érték és nagyszerű és el nem vethető az archia sem. A tádéi fogalomtisztázás helyeslése után megköszönöm figyelmeteket.

Ének
Laudate omnes gentes
Laudate Dominum.

Dicsérje minden nemzet,
Dicsérje az Urat!

Bisztrai György

Barátaim! A szervezők között nem volt egyetértés abban, hogy 11-től fél 12-ig szabad-e enni? Egyik alternatíva az volt, hogy ne mondjam meg, hogy van a hosszú folyosón sok-sok ennivaló. A második alternatíva, hogy nyugodtan mondjam meg, mert mindenkiben van önuralom. (Nevetés) A harmadik, hogy nyugodtan bízd rá a döntést, add rá a civil áldásodat, döntse el mindenki, büfében, réten tölti a fél órát, vagy pedig a hosszú folyosón magához veszi azt az ebédet, amit fél kettőtől ehetne meg, másodszor. Tegyétek azt, amit akartok, találkozunk 25 percnyi szünet múlva.

Szünet után ének.

Bizakodjatok jó az Úr, jósága éltet!
Bizakodjatok jó az Úr, alleluja.

Bisztrai György

Egészségetekre a pihenést.

Kinéztünk az ablakon, s láttuk hármasával, négyesével beszélgetni az embereket a fák alatt, mondtam a Győző barátomnak, hogy már ezért megérte megszervezni a mai találkozót. Képzeljétek el, hogy délután másfél órát együtt enni és beszélgetni milyen nagyszerű lesz. Megjegyezték nekem, hogy úgy ültünk itt a színpadon, mint a díszpintyek. Az világos, hogy az előadó, miért ül ott, a te szereped is nyilvánvaló, de a másik három miért ül ott? Először is egyik az elnök: Kaszap István. Azután szükséges, hogy az egyházban a nők hallassák szavukat, ezért hívtuk fel Turiák Ildikót. És nehogy azt mondják,

hogy ez csak egy civil társaság, van közöttünk pap is, ezért ültettük most ide, nem pintyként, hanem barátként Tarnai Imrét. (Taps) Megmagyaráztam magunkat. Ígérjük, legközelebb már csak hárman fognak itt ülni.

Következő kérés: amennyiben úgy látjátok, hogy többen szeretnének hozzászólni, akkor a Bokor lelkiséghez tartozó emberek lehetőleg mérsékeljék magukat, hagyjuk szóhoz jutni a más lelkiségek hangjait. Amennyiben úgy látjátok, hogy ők nem tudnak hozzászólni, akkor mondhatjuk a „magunkét". De ez nem Bokor-találkozó. Köszönöm, hogy együtt vagyunk. Légy szíves, mutatkozzál be.

Merza József

Kedves Barátaim! 58 éves vagyok, matematika-fizika szakos tanár, könyvtáros. Négy gyermekünk van. A Bokornak régi tagja vagyok.

Tegnap délután egy találkozóra mentem, s utazás közben a mai napra gondoltam. Lám, ide jutottunk, hogy nyilvánosan, minden korlátozás nélkül jöhetünk össze egy színházteremben. Gyuszi bácsi egerek rágta plébániája volt előttem, s az a felelősség, amivel az ottani találkozókra készültünk. Igen, annak erejében vagyunk itt, hogy valamikor komolyan vettük az egérrágta plébániákon való találkozókat, az ottani beszélgetéseket. Őrizzük is meg dolgaink komolyan vételét, de azért ne váljunk komorrá, mintha ezen az új helyen ez lenne az illő. Nem, maradjunk ugyanolyan közvetlenek és vidámak, mint a szűk szobákban és termekben. Legyünk olyan gyerekek, mint a Hradzsin folyosóin rollerező új köztársasági elnök, aki még szintén nem tanulta meg a kötelező ünnepélyességet. Nekem azonban, mint előadónak, nem szabad túl szabadon csapongani, mivel akkor bőbeszédűen mondanám el azt, amit röviden is össze lehet foglalni. Leírtam hát néhány tényt a kisközösségek múltjából. Óvakodtam attól, hogy listát vagy regulagyűjteményt állítsak össze, hiszen akkor nagyon hosszú lenne ez az előadás, s olyan dolgokat is érintenék, amit mások jobban ismernek. Ezért inkább néhány történeti elemet igyekszem hangsúlyozni. Ezek világossá teszik, hogy milyen hatások alakították ki a mai közösségi struktúrákat. Hadd kezdjem egy személyes élménnyel!!

Merza József: A kisközösség: keresés, válasz és remény

1951. őszén egy rendetlenül összedobált könyvkupacra bukkantam a debreceni egyetem alagsorában. Megszüntetett szerzeteskönyvtárból hozták-e oda teherautóval a köteteket, vagy elkobzott magánkönyvtár anyaga volt, nem tudom. Abban az időben sok mindent nem tudott az ember, s a könyveknek abban az időben is megvolt a maguk sorsa. Nekem a sors Godin abbé híres könyvét szánta. „La France: pays de mission?", vagyis „Missziós terület-e Franciaország?" — kérdezte a könyv címe. Lopva kiemeltem a füzetet a kupacból és olvasni kezdtem. Új világ nyílt meg általa, feltárult előttem az Egyház legkedvesebb lányának vallási nyomora. Mauriactól, Bernanostól és Martin du Gard-tól ugyan már tudtam, hogy a kereszténynek mondott ember körül pokol vagy sivatag is lehet a világ, mégis, más volt ez az üzenet a huszadik század közepéről, néhol egy riportkönyv elevenségével. Tényszerű, hatásos, felrázó. Ugyanakkor szenzációs dolognak tűnt, hogy ebben a rideg világban élhetnek lelkes fiatalok, akik találkoznak, barátok lesznek és munkához látnak az evangéliumi üzenet hatására. Lehet, hogy fagyos körülöttük a világ, irgalmatlanok az emberek, s az egész történésre tudva — nem tudva ráfeszül két világháború égboltja, de a hitet magukban hordozó fiatalok, Pierre és Marie, Jacques és Hélene, fáradhatatlanul dolgoznak az embereket egybefogó szeretet művein. Igen, igen ez a mi világunk — mondtam elsőéves egyetemista fejemmel, magam mögött tudva két miskolci kisközösségi évet. Igen — mondtam lelkesen —, ismerve gimnazista koromból Sanyit, Lacit, Gusztit, Dezsőt és Csubit, Zsuzsát, Évát és Csipkerózsikát — csupa szívemnek kedves iskolatársamat vagy templomi padtársamat — a megszüntetett hitoktatás és az első próbálkozó lépéseit megtevő kiscsoportok életéből. Ott éltem a debreceni közösségek utolsó virágzó évében, s egészen természetes volt, hogy a hitben megállni, tanúságot tenni, az ateista nyomást bírni, egzisztenciánkat kockára tenni, s eközben fiatalnak lenni, dolgozni és nevetni akarni csak emberméretű baráti társaságban lehet. Már sötét volt az ég, hamarosan papbarátaink sem voltak, megverték legfőbb pásztorainkat is.

Ha akkor megkérdik: minek látom Magyarországot, azt válaszoltam volna: hadszíntérnek. Csatamezőnek, amelyen az egyház ellenségei győztek, s amelyen az utolsó feltételeket diktálták azoknak a legyőzötteknek, akik inkább akartak élni, mint tanúságot tenni. Fokozatosan változott csak a kép, amíg megvilágosodott: az egyoldalú küzdelem után, de bizony az előtt is, a Hegyi Beszédet alig vagy egyáltalán nem ismerő, vagy ha ismerő, akkor azt nem vállaló emberek misszióra váró földje lett és volt ez az ország. Elvesztek az illúziók, a formális nevelés és a melegházi vallásosság életképtelen külsőségei, s elveszett volna a hit is, ha nincs akármilyen kis megtartó közösség, egy barát, aki bíztat, hogy megálljak. Ha nem olvassuk ronggyá Suhard bíboros szamizdatban gépelt füzetét az egyházról az úgynevezett modern kor küszöbén. Azt az írást, amelyet a felsőbb körök nem kedveltek, de amely megerősített bennünket éppen azáltal, hogy beszélni tudott az időnként emberien és esendően viselkedő egyházról. A nagy közösségről, amely szeplőket és ráncokat is hord, de képes megújulni bűnbánatot tartani tudó tagjaiban. Addig azt hittem, hogy az egyház, amelybe beleszülettem egyetlen és tökéletesen szép, s miért is tudtam volna másként, amikor hiányzott belső önismeretünk, saját egyházkritikánk. Laikus voltam és túl fiatal ahhoz, hogy lássam a válságjeleket, s a történelem még csak elkezdte nyitogatni a szememet. Nem tudtam, hogy a diadalmasnak hitt egyházam máshol is súlyos helyzetbe jutott, és egy évtized múlva halaszthatatlanná válik, hogy világkonferencián, a II. Vatikáni Zsinaton gondolja át az önmaga és a világ által felvetett kérdéseket. Azt tudtam, hogy hazámban életveszélybe kerültek a vallási közösségek, azt is tudtam, hogy a már korábban megkezdett kiscsoportos munkától remélhetjük a nehéz idők túlélését, de azt nem tudtam, hogy amit akkor és ott csinálunk, az egyház — kicsiben. Végül azt sem tudtam, hogy 25 év múlva egy pápai apostoli buzdítás 58-adik paragrafusa fogja immár a világegyház reményének gondolni azt a kisközösségi formát, amit ösztönösen, s valljuk be, kényszerűségből választottunk, mert ha hívők és becsületesek akartunk lenni, másként nem tehettünk. A század közepének Magyarországán szétnézve azokat a bátor papokat látom, akiknek volt hitük és mondanivalójuk ahhoz, hogy a legalitás és illegalitás formáit választva vagy váltogatva maguk köré gyűjtsenek egy, két esetleg több tucatnyi fiatal lányt és fiút, merészebb családokat, idősebbeket. Volt kongreganisták, cserkészek, kalotosok, egyházi iskolába járt diákok keveredtek olyanokkal, akik már nem lehettek vallásos szervezetek tagjai, még hittant sem tanultak rendesen. Megformálódtak a baráti körök, a huszadik század házankénti gyülekezetei, a lakásokban vagy kiránduló csapatokban találkozó, a városban és az erdőben egyaránt Istenről beszélni akarók csoportjai. Vezetőik vállalták a letartóztatást, bebörtönzést, a tagok kockáztatták evilági boldogulásukat, s mindnyájan átélték azt a szorongást, amit az egyidejű állami és egyházi tiltás okoz. Tudták, mert tapasztalták, hogy egyházuk egyes papjai is beálltak a feljelentők soraiba. Helyzetük reménytelennek is látszhatott, ezért akkor is, most is megkérdezhetjük: mire építettek és milyen példákat követtek a magyar kisközösségi mozgalom úttörői?

Kétségtelen, hogy 1900-tól kezdve volt Regnum, s ez a hagyományos közösség kialakított olyan formákat, olyan sejtrendszert, amit föld alá lehetett vinni. Tudatosan képezte vezetőit, akik között megjelentek a laikusok is. Mód volt hát egy csoportrendszer kialakítására, amely hatékony és egységbe fogott munkát tudott végezni. Jól ismert eszmény volt a világi apostol alakja is, legfeljebb most körültekintőbben kellett dolgoznia. Van der Meersch emberhalászai sokak eszményévé váltak, hiszen nagyszerű dolog volt tudni, hogy vannak melegszívű emberek, akik elmennek örömhírt hirdetni az egyház által elvesztett munkásság közé. Mondjuk ki, hogy a belga Joseph Cardijn által alapított Jeunesse Ouvriere Chrétienne sokunk számára volt megerősítés, amikor ideológiai szemináriumokon kellett szembesülnünk az egyház munkásellenességét vagy legalább közömbösségét hangoztató vádakkal. Cardijn gyárimunkásokból alkotott kiscsoportjai hitet adtak ahhoz, hogy mi is megpróbáljuk megteremteni a magunk közösségeit, s ha az intézményes egyházszervezet részéről feljelentésre kell számítanunk, akkor az egyházközségi szervezeten kívül. Éppen a marxizmus kihívására, s éppen a munkásapostolok életét látva bővült a kiscsoportok horizontja. Túléltünk a hittantanulás keretein, gondolatainkban és vitáinkban megjelentek a társadalmi elemek, az osztályharc, a szociális igazsá-

gosság kérdései. Amint a belga példa sugallta, a megfigyelés — ítéletalkotás — cselekvési terv hármasságában meg kellett fontolnunk: összhangban vannak-e a társadalmi jelenségek az evangéliummal. Ha valaki intellektuális beállítottságú volt odafordulhatott a francia vallási megújulás példáihoz. Az egyházi vezetés ugyan megtette a magáét IX. Pius 1864-es Syllabusától kezdődően azért, hogy elfojtsa a vallási gondolkodást, de a minden igazságra elvezető Léleknek senki sem vethet gátat. A Commissio de re biblica 1909-es dokumentuma összes fenntartása mellett is a katolikusok kezébe adta a Szentírást, s ez döntően meghatározta gondolkodásunk alakulását. Az Edouard Le Roy és a lazarista Portal által 1912-ben megalapított Tala csoport heti találkozóinak anyagában már ott találjuk az evangéliumi elmélkedéseket. Az irodalmárokból és természettudományi szakosokból álló egyetemista csoport intenzív szellemi életébe már belefért az ökumenizmus gondolata is, talán túl korán, hiszen Portalnak az anglikán Lord Halifax-szal közös, jól induló munkája zátonyra futott XIII. Leó tiltásán. Mindazonáltal a Tala tipikus kiscsoport volt liturgiával, tanulással, lelkigyakorlattal. S ki tudná felsorolni a katolikus egyházban is kivirágzó bibliakörök seregét, amelyek a közös olvasás és elmélkedés mellett baráti kört is jelentettek. Az Actio Catholica keretében működő hitbuzgalmi körök egy-egy papi egyéniség hatására alakították ki sajátos arcukat. Módszert, ötletet kölcsönöztünk más keresztény egyházak gyakorlatából is, hiszen a Szentírás közösségi olvasásában ők sok tekintetben előttünk jártak. A század közepén megjelennek a munkáspapok a gyárakban és rakpartokon — Gilbert Cesbron oly szép irodalmi emléket állított nekik — s közösségeket teremtve felvetik a világban, a termelésben dolgozó keresztény összes problémáját. Valódi gondokat, nem a plébánia épületéből, hanem olykor a szakszervezeti irodából. A második világháború után megalakul Roger Schütz szerzetesi közössége, s egy sajátos találkozási és elmélkedési gyakorlatot alakít ki a világ fiatalsága számára. Ami Taizében van, az nem kisközösség a szó általam használt értelmében, de szellemi hatása nagyon sok kisközösséget hozott létre a világon. Caffarel abbé családosok számára teremt több országra kiterjedő közösségeket, még az özvegyekre is gondol. Indul a focolare mozgalom, 1967-ben Pittsburgh-ban megszületik az új karizmatikus szellemiség. Megelevenedik a bázis, s a közösségben egymásra talált emberek körtáncot járnak és Soeur Sourire dalait éneklik. Pere Duval kiül az utcára, vagy be a bisztróba és új, kemény dallamokat gitároz gazdagokról, szegényekről, képmutatókról, vagy a mennyei lakomáról. Ha Lohfink könyvét olvasom a keresztény közösségről, akkor az ajánlásban szereplő keresztnevek sora egy alkotó kiscsoport tagjait sejteti.

Az elmondottak közül sok minden lehetne jámbor keresztény mozgalom, felülről vagy középről kieszelt új egyházi módszer a hívők megtartására és összetartására, de az, amit ma Latin-Amerika felmutat nekünk, egészen más, mint egy papi praktika. A Solentiname-i közösség, ahol egyszerű parasztok vitatják meg az evangélium mai üzenetét vagy a hatvanezernél is több braziliai bázisközösség, amelynek papnélküli igeliturgiáin esetleg egy írástudatlan öregember elnököl, felvázolják azt a mélyreható társadalmi kapcsolódást, amelyben a vallás több, mint a lelki élet élése, több, mint az uralkodó társadalmi rend felépítményének alrendszere. Olyan teljes valóság áll előttünk, amely áthatja a szegények egész életét: gondolkodásukat, munkájukat, kölcsönös kapcsolatukat, a munkáltatóhoz való viszonyukat, infrastruktúrájukat, írástudottságukat, urbanizálódásra való képességüket. A munkáspapi mozgalom átment Latin-Amerikába, némely európai teoretikusa is, összefonódott a szociális kérdésekkel csakúgy, mint az etnikai, nemzetiségi problémákkal, teológiát és gyakorlatot teremtett és az ezredfordulóra biztosan meghatározó lesz a világegyházban. Ezek a szerveződések zömmel a bázison keletkeznek, gyakorta a közép- és felső rétegek akarata ellenére.

Csalódott lehet az, aki neveket, évszámokat, kisközösségi szabályzatokat várt előadásomtól. Kétségtelen, hogy jegyzékeket is lehet készíteni és végeláthatatlanul sorolni a különféle lelkiségi irányzatokat. Ha azonban valahol meg akarjuk ragadni azt a jelenséget, amelyet a kisközösségek kialakulásának nevezünk, akkor nem szabad megmaradnunk a felületen, hanem lehetőleg a mélyre kell hatolnunk. Azokhoz a meghatározó okokhoz, amelyek miatt kialakultak a kisközösségi struktúrák, függetlenül attól hogy az illető helyi és időbeli adottságok milyenné színezték őket.

Abban a folyamatban, amit keresésnek nevezek azonosságok mutathatók fel. A felületi jelenségek egyike az, hogy kevés és egyre kevesebb a pap, tehát megoldást kell találni a hívek vallási ellátására. Nosza, vonjuk be a laikusokat a munkába, szenteljünk diakónusokat, hozzunk létre kisebb közösségeket. A kérdés lényege azonban az, hogy miért nincsenek papok annak ellenére, hogy sok más, igen hasznos foglalkozást túlszárnyalva a papság ma is főtisztelendőnek, excellenciásnak és eminenciásnak nevezett társadalmi kategória. Miért nem akarnak a férfiak tömegesen ilyen kiváló jelzőkkel illetett pályát választani? Milyen betegség bújkál és riasztja el a tennivágyó, erős, szép élethivatást választani akaró fiatalokat a papságtól? Nincs hivatás akkor, amikor az Atya állandóan vonz és a Lélek mindig fúj? Vagy mindezek megvannak, csak a hívást hallók és a hívást követni akarók számára nem a szabadság országa az egyház, hanem hivatalnoki intézmény, kibontakozást nem ígérő szolgáltató üzem, vagy parancsuralmi struktúra? Egyáltalán, mi az egyház, statikus vagy változó, mi csináljuk, mi alakítjuk, vagy ránk rakják, belekényszerítenek? Kevesek, oligohierarchák ügye-e az egyház, vagy az Ország minden tagjáé? Több-e az egyház a liturgiánál és a szentségek kiszolgáltatásánál? Tud-e hatni a társadalomra, tényleg kovász-e, mint állítja? Egy pillanatra megállok a kérdések sorolásában, hiszen azt lehet gondolni, hogy egy teljesen hitetlen ember záporozza problémáit a hallgatóira. Nem így van. Vegyük kezünkbe a legelső zsinati okmányt és máris rádöbbenünk, hogy ezek a kérdések — és sok más kérdés is — a világegyház problémái voltak, és a 2500 püspök tudta, hogy a mai világban nincs mód a kereszténységnek szegezett összes többi feladat megoldására, amíg teremtő otthont nem hozunk létre az egész, meg nem különböztetett laosz-nak, népnek. Ezért áll elől a Lumen gentium, s ezért állt elől a mi

életünkben is a lehetőségeinknek megfelelő egyházforma megteremtése. Ebben a tényben másodlagos szerepe van annak, hogy hazánkban azért kellett létrejönni a kisközösségeknek, mert ehhez az évtizedeken át ideiglenesen itt állomásozó idegen haderő és a velük kollaboráló állami és egyházi kormányzat teljesen Jézus korabeli légkört teremtett; hogy Braziliában a proletárdiktatúra helyett a tőke nyomorítja nincstelenné az embereket, s az uralkodó rétegek megint csak távol vannak tőlük; hogy a jóléti társadalomban a fogyasztás és az elidegenedés tudja ismét kettészakítani a társadalmat. Mondom, másodlagos kérdés, hogy az ilyen vagy olyan diktatúra, avagy éppen a látszólagos szabadságba burkolt még ravaszabb önzés miatt marad az ember egyedül. A tény adott, s én keresem azt a közösséget, ahol arcom van, ahol megszólítanak, ahol egyedül is és barátaimmal együtt így szólíthatom meg Azt, aki nagyobb minden tisztelendőségnél: Apuci! Mert sokan akarnak kérdezni, de a szószékre nem lehet felkiabálni; mert sokan akarnak eligazodni, de a rácson keresztül nehéz a beszélgetés. Érveket akartunk és akarunk hallani, de tekintélyi döntéseket közöltek velünk. Ismerni akarjuk egyházunk őszinte történetét, a szentek valóságos arcát, és meg akarjuk beszélni, mi kapcsolatuk van nekik a saját életünkhöz. A szakmájában felnőtt laikus nem akar egyházi óvodás maradni, ha már az életét valóban hitére építi. A felnőtt ember felnőtt kérdésekre akar választ. Ilyenekre: Hogyan van az, hogy a nem politizáló egyház ki tudja szolgálni az uralkodó osztály politikai érdekeit? Hogyan lehet megindokolni az igazságos háborút? Miért nem jutottunk előbbre a keresztények kölcsönös megértésében? A felnőtt ember azzal a szomjúsággal és azzal a közvetlenséggel várja a választ, amellyel a szamáriai asszony csodálkozott rá Jákob kútjánál a mély és emberközeli szavakra.

Que faut-il croire?" — kérdezte egy vékony kis füzet címlapja. A füzetet 1968-ban vettem Párizsban. Pár évvel a zsinat befejezése után ez volt a kérdés, amit még egy kicsit árnyalok, és nem igaztalanul: egyáltalán miben kell még hinni? A zsinat, amelynek egyháztörténelmi jelentőségét igazában csak a konzervatív tábor mérte fel, feladatot bízott ránk. Az elmúlt 25 év során az egész egyházban meg kellett volna beszélnünk saját ügyeinket olymódon, hogy a legutolsó laikus szava is elhangozzék. Jól tudjuk, hogy ez nem történt meg. A hivatalos egyház mással foglalkozott és nem szervezte meg Isten népének beszélgetéseit. Nem is szervezhette, mert nem változott meg, sem felépítésében, sem beszédmodorában, sem bátorságában. Kevéssé vigasztaló, hogy a környező országok egyházai sincsenek előbbre. Ezzel ellentétben, beszélgetések, elemzések és viták történtek meg kisközösségi csoportokban úgy, hogy a lelkiismeretre hallgatva, az értelem megvilágításában és az érvek erejével igyekeztünk megtalálni és megformálni azt az igazságot, amelyre rátehetjük az életünket, s amelyet oly fontosnak tartottunk, hogy másnak is el kellett mondanunk. Tudtuk, hogy minden azon múlik, amit a 2500 püspök is tudott: van-e olyan otthon, ahol mindenki megbecsült és mindenkinek szava van. Mi a történelem erőinek hatására, Isten segítségével és egy horvát jezsuita tanácsa alapján, megtaláltuk ezt a formát. Minden hibánk és tévedésünk ellenére létre tudtuk hozni a Bokrot, amely független kiscsoportok informative szervezett hálózata a szeretet cselekedeteinek végrehajtására. Ebben a közösségben kerestük és adtuk meg válaszainkat tehetségünk szerint. Más testvéreink más struktúrákat építettek, s eljön az idő, talán nem is sokára, amikor szabad párbeszédben vitathatjuk meg közös dolgainkat az egész egyház színe előtt. Mert bár értelmemmel és érzelmemmel a Bokorhoz ragaszkodom, tudom, mert megismertem, hogy több egyenértékű válasz is létezhet, s egymás szeretetének és megbecsülésének legszebb bizonyitéka, ha törekszünk a válaszok ekvivalenciájának megmutatására. Szeretni egymás különbözőségeit, ha tudjuk, hogy Isten tetszéséért vannak. Aki kisközösségben él, az alapvetően pluralista és alapvetően türelmes. Ha nem így van, tudatosan vagy tudattalanul a rossz áll mögötte.

Igen, a válaszok. Nem szerzetesrenddel, hitbuzgalmi csoporttal, kongregációval, lelkiségi iránnyal, fogadalmakkal, egyenruhával, épületekkel akarunk választ adni a kor kérdéseire, hanem nők és férfiak, idősek és fiatalok, házasok és nőtlenek, elméleti illetve gyakorlati beállítottságú emberek házankénti gyülekezeteiben megfogalmazott, s nem esküben vagy munkavállalási szerződésben, hanem lelkiismeretben kötelező tervekkel és gyakorlatokkal.

Az elmúlt negyven évben minőségi változás történt. A kis gimnazistákból és buzgó hittanáraikból álló kiscsoportok megnőttek, a történelem viharában megedződtek, a világegyházra figyelve távlatot kaptak, közösségi életükben elmélyítették kapcsolatukat Istennel és barátaikkal, mindennapjaikban pedig elevenen ott álltak a társadalomban. A mai 50-60 évesek kisközössége helyi egyház, amely a nagy egyház részének tudja és akarja magát azzal a szabadsággal, ami kijár egy élet bérrel soha meg nem fizetett hűsége és munkája alapján. Ezek a közösségek tudják, hogy korunkban nem írástudók, doktorok és főpapok hiányoznak, hanem pásztorok. Tudják, hogy Jézus közössége az élet derekán álló, egészséges és alkotni vágyó embereken alapul, akik a hirdetés és egybegyüjtés folyamatában elvégzik a rehabilitációs munkát, az irgalmasság műveit is. Tudják, hogy emberi méretű közösségeket kell létrehozni, ahol mindig találkozhat vezető és vezetett, ahol mindenki mindig hallathatja szavát. Ahol nincsenek közlési gátak, bénító reflexek, ahol az értelem beleépül a lelki és közösségi életbe, és a lelkiismeret szava lép az engedelmesség parancsa helyébe. Bokor találmányok ezek? Egyáltalán nem! Csupán Bokor élmények és újrafelfedezések. Amikor Marcel Légaut beszámol a 20-as évekbeli kisközösségi tapasztalatairól, ugyanezeket mondja. Ő is tudta, hogy a kereső ember nem tudja elkerülni a fájdalmat és gyakorta az egyéni elitélődést. Ő már megfogalmazhatta, hogy a jó pásztor lelki tapasztalatainak alapja a nyitottság és a fájdalom, ha a közösség több akar lenni, mint gyerekek, kultúr- vagy szalonkeresztények önmagukat kellemesen érezni és a felsőbbség nyájasságában sütkérezni akaró gyülekezete. A huszadik század második felére megnőtt kisközösségek vallási tapasztalata az, hogy az egyházban is szükség van a forradalmakra, mert ezek nélkül meghalunk. Tudta ezt minden újító és elitélt, lett légyen az Avilai Teréz vagy Mary Ward, hogy éppen két nőt említsek, s nem is ebből a századból. Ezek történelmi tények, az egyház igazi és őszinte történetének tényei, ahol a királyszerű pápák ragyogása nem fedi el a jó és rossz harcának tényleges erőit. Ezek miatt a történelmi tények miatt vagyok ma is egyházam és kisközösségem tagja. Tudom, hogy újabb és újabb nekilendülések törtek vagy törettek meg. Legnemesebb emberi törekvéseink repedéseibe is belefészkeli magát a bűn vagy a tudatlanság. Nem tudom mit ér és meddig él a Bokor. Több mindent felismertünk azonban Isten Országának törvényeiből s ezek megfogalmazása, elmondása és megvalósítani akarása kötelez minket. Nem a Bokor hát reményem végső alapja, hanem a jóhír és a lelkiismeret szavának hatalma. A Bokorban élve és ahhoz ragaszkodva, végső hitem alapja mégsem egy mai névvel megcímzett közösség, hanem mindazon emberek múltból jövő és a jövőbe tartó sora, akik ilyen vagy olyan neveken, a szeretetre épülő cselekvési normákban, s értelmi megismerésük mindenkori töredékességében élték és fogják megélni evangéliumi hitüket. Elfogult vagyok, mert a Bokor életem része, s mégis, a most mondottak alapján megkérdezem tőletek: ki vádol engem elfogultsággal?

Reménykedem, mert tudom, hogy a történelem kohójában megszülető dolgokhoz képest kisiskolás kézimunka minden, iróasztalnál kiagyalt tervezet. Az evangéliumot nem mi irtuk, közösségeinket nem mi eszeltük ki, magatartási normáinkat a hűség diktálta. Én nem akartam lelkigyakorlatra menni, nem akartam kisközösséget szervezni, matematikus akartam lenni és nem teológus, gondtalan vallási életet szerettem volna és nem kemény, hasztalannak látszó vitákat. Ha mindez mégis volt és van, s lelkiismeretem nem vádol a bűnről, akkor azt kell mondanom: élni fog az egyház, mert minden válságos helyzetben lesznek olyan tagjai és csoportjai, akik elindulnak majd azokon az útakon, amelyeken egyébként nem kívánnának menni, egyszerűen azért, mert a szeretet nem tesz lehetővé a városból kifelé vivő utakat.

Minden kudarc ellenére bízom abban, hogy hazai hivatalos egyházunk egyszer megállapítja: érte voltunk és nem ellene. Ha megérti, azt is tudni fogja, hogy a kisközösségek hálózatát élni kell hagyni. Nem harcolni kell ellene, hanem együttműködni vele. A plébánia segítse a kisközösségeket, s akkor a kisközösségek is tudják majd segíteni a plébániát. Tekintsük korunkat átmeneti, kisérleti kornak. Azok a struktúrák maradjanak fenn, amelyek életképesebbek. Születési folyamatnak, a kisközösségek hálózatai létrejöttének vagyunk tanúi. Még nem tudjuk mivé lesz, ami létrejött, de becsüljük a munkát és a hűséget, igyekezzünk megérteni és elfogadni egymást. Marcel Légaut-nak a nehéz helyzetekre érvényes megállapításával fejezem be mondanivalómat: Csatlakozom azokhoz a keresztényekhez, akik szenvednek és türelmetlenkednek az egyház miatt. De ezt a türelmetlenséget és szenvedést türelemmel és humorral kell elviselnünk."

Bisztrai György

Az előző rész nagy élménye volt nekem a hozzászólások között Orbán Sanyi bácsié. A maga tekintélyt kérő mondatainak elmondása közben megszólalt Gergő csengője. Ő körülnézett, megindult, nagy taps fogadta őt, visszalépett volna a mikrofonhoz, de meggondolta magát és ment a székéhez. Sanyi bácsinak köszönöm ezt a magatartást. Gergő, kérlek, hogy továbbra is ha letelt az 5 perc, csengess, de ez az előadónak szól, s azt jelenti, hogy még egy perce van.

— Dialógus —

Gyombolai Márton

Szeretettel köszöntelek Benneteket, testvéreim. 55 éves váci magyar-történelem szakos tanár vagyok. Hét élő felnőtt gyermekem van, közülük hat a Bokor tagja. Egyik közülük az, aki most Jóska és közöttem gitárjával és hangjával megénekeltetett bennünket. Párommal, Évával — 35 együtt töltött boldog évünkből — 23 éve vagyunk a Bokor tagjai, és úgy érzem, kettőnk nevében tudom megfogalmazni azt, hogy személyes keresésünkre a választ, a magunknak választott utat és az Útonjárás reményét a Bokor jelenti. Hogyan jutottunk idáig? Jóska három alapgondolatát próbálom követni: keresés, válasz, remény. Érdekes módon — bár nagyon szeretek olvasni — nekem mindig a személyes hatások adták a továbbjutást és továbblökést egész életem során, máig. Legelsőt a gyökerek — szüleim —, akik szavaikkal, de elsősorban példáikkal a szeretet levegőjében neveltek, és a lélegzetvétel természetességével indítottak el a Jézushoz vivő úton. Segített az államosításig eltöltött három piarista év, s az utolsó hivatalos tanítás, a középiskolás kamaszgyermekhez mesteri kézzel nyúló lelkes, fiatal, váci hitoktató káplán: Halász Endre. Az ő személye nagy hatással volt arra a kék szemű, akkor még szöszi kislányra is, akit később az Isten életem jobbik felének rendelt. És nem tudom véletlennek tekinteni, hogy az ő másik hittanárát Bisztrai Lászlónak hívták. Tizenhatodik évemben maradtam magamra hittanulási szempontból, de akkor már az egyetlen járható útnak az evangélium útját, a Jézus felé menést tudtam. Tele kérdésekkel, amikre nagyon nehéz volt választ kapni. Én vállaltam azt a rizikót, hogy elmenjek a templomba, hiszen akkortájt középiskolásokat azért is piszkáltak. Aki ott nekem beszélt, az viszont nem vállalta a rizikót, hogy eljöjjön közénk... A rendszerrel szembeni elégedetlenségem alapja is a vallás megtapasztalt üldözése, leszorítása, kiforgatása volt. Nagyon fiatalon — húsz, illetve tizennyolc évesen — kötöttünk házasságot Évával. Kapcsolatunk olyan volt, mint a szüleim szeretetkapcsolata. A már említett elégedetlenség vitt bele fiatal házasként, egyéves pici gyerek édesapjaként 1956-ban a forradalomba. Mint tollforgató, rímfaragó ember, a helyi lap főszerkesztője lettem. Nem a mai tudatom, de az említett gyökerek hatása volt, hogy 56. november elején — a legizzóbb hangulatban — vezércikkcímként tudtam és akartam leírni, hogy „Senkivel szemben nincsen gyűlölet a szívemben" (Mindszenty). 57-ben kerültem börtönbe, és itt kezdődtek új iskoláim, megint személyi kontaktusok nyomán. A Recsk apostolaként megismert — napjainkban már közismertté váló — Tabódi páterrel egy zárkában töltött hónapok, majd a Márianosztrai trepnin dr.Juhász Miklós, aki akkor éppen a Bulányi féle „államellenes összeesküvés" egyik kiemelt vádlottjaként töltötte a maga tizenegynéhány évét. Viszonylag olcsón, egy év után szabadultam, a közel ötéves ítélet után. Ekkor viszont már a tudatos keresés nyugtalansága (hogy: „Erről én többet akarok tudni! Erre én rá akarom tenni az életemet! Ehhez kevés, amit én tudok!") mozgatott és nyugtalanított. Közben sajnos tovább romlott az egyház helyzete. Egy lelkes fiatal helyi káplán — gondos előkészítő tapogatózások után — egy nagyon gondosan konspirált közösségbe vitt, amit saját egyháza elől kellett elsősorban konspirálni. Gondja az volt, hogy hogyan tud „meglógni" a plébániáról este. Aztán áthelyezték. Jött két év kapcsolatunk dr. Juhász Miklóssal. Kedd esténként, a kicsik lefektetése után, éjszakába nyúlóan beszélgettünk. A nagy felfedezés izgalmával olvastuk, vitattuk, tanultuk a KIO akkor született köteteit. Ez a keddről-keddre történő előrehaladás — akkor úgy mondtuk tréfásan, hogy „kedvenc" napunk — érlelte meg azt, hogy egyszer csak elkezdtük mi is mondani, továbbadni. Először a családban, aztán egy-két közösség, aztán „taknyos kis kölyökként" a magunk huszonvalahány éves korával az „Öregek II.", a maga közel négy évtizedes múltjával; és az erre az egészre nagyon mélyen, szívből rátett élet. Közben ütöttek. Ütött az állam, és ütött az egyház. Bőrünkön éreztük a trón és oltár szövetségének gyümölcsét, de voltak testvéri kezek és tiszta volt a lelkiismeretünk. Ma szomorú vagyok, és reménykedem. Szomorú vagyok, mert hol tarthatnánk már, ha a saját egyházam kollaboránsai nem gátoltak volna és gátolnának ma is? Mi hát a reményem? Hiszem és remélem, hogy ez az ún. harc a „gyümölcsök háborúja". A megérlelt gyümölcsöké, mert a megetetett éhezőt nem a teológiai alap, hanem az ételt nyújtó kéz érdekli. A megápolt, szenvedő rákos beteg csak az enyhülést adó szóra és a simogató kézre ügyel. S az erőszakmentességet és börtönt vállalót az evangélium szava és a saját lelkiismerete érdekli, és nem az aktuális keleti egyházpolitika. Hiszem és remélem a folytatást gyermekeimben, gyermekeinkben. Legnagyobb fiam, aki „elnyomorgott" velünk és a testvéreivel; négy kicsi unokával ajándékozott meg eddig, és jut ideje eljönni a közösségbe. Testvéreim! Kihaló nemzetnek vitathatatlan és egyetlen orvossága a nagycsalád. Hiszek és remélek a szeretet tényeiben és védő erejében, a szolgálattal (és csakis szolgálattal!) szerezhető elsőségben. Végül hiszek és remélek abban, hogy az élők Istenének egyházát csak élettel lehet hitelesen szolgálni. Megetetéssel, megápolással, soha meg nem öléssel, gazdag születéssel, időben odanyújtott testvéri kézzel. Ez és csak ez lehet a jövő, az élő lelkiismeret életre vivő és megtartó útja. Hiszem, hogy a Bokor annyira lesz életképes — és miden egyházi kezdeményezés annyira lesz életképes —, amennyire ebből tud valósítani. Köszönöm.

Márczi Imre

43 éves vagyok, 8 gyermekes, foglalkozásom villamosmérnök. Néhány pozitív kiegészítést szeretnék tenni az elhangzott előadáshoz, pontosabban megpróbálom összefoglalni azokat az elvi alapokat, amelyek a kisközösségi léthez vezetnek, és amiből a kisközösségi identitás pontosabban megérthető.

Ebben a nagyon gyorsan változó világban, amit szinte a bőrünkön érzünk, nemcsak a nagycsalád, nemzetiség, egyház, közösségek kötelékei lazulnak, hanem egyáltalán mindenfajta emberi kötelék, amely egyrészről elbocsátja az embert, és sokkal kevesebb készen kapható dolgot kínál számára; ugyanakkor nagyobb mozgási szabadságot, egy csomó önálló döntés lehetőségét kínálja neki. Azt hiszem, az egyik ok ez, ami miatt az ember fokozottan fordul a kisebb közösségekben folyó élet formái felé.

A másik az, ami speciálisan jellemző ránk is, hogy valakik — a történelemben ez mindig előfordul, mindig nyomon követhető — magukat kizárólagos közvetítőnek tekintik, lezárva ezzel mások előtt a gondolkodás bizonyos területeit. Ez mindenféle szellemiségben, vallásban, ideológiában előfordul, és egy bizonyos idő után az életet gátló tényezővé válik.

Harmadik az, hogy az emberben van egy alapvető igény, aminek a megélése, kiélése nélkül az ember nem érezheti teljesnek magát. Ez a kommunikációs igény, az önkifejezés vágya: megmutatni a világnak, hogy mi vagyok, és milyen vagyok. Ehhez jön a mások megértése, elfogadása, befogadása iránti igény, ami nélkül ember értelmes, sikeres életet nem élhet. Ez azután egészen az Isten felé tapogatózásig nyúlik, hiszen az ember a másikra nemcsak mint személyes embertársra vágyik, hanem az abszolút értelemben is keresi a mást, és nemcsak a másik embertől kívánja, hogy befogadja őt, hanem szeretné, hogy a végtelenség, a mindenség, a transzcendencia is osztályrésze lehetne. Végül is egy együttműködésre vágyik az ember embertársával és az Istennel is.

Úgy gondolom, hogy ezek az igények hozták létre, és tartják fenn folyamatosan — nemcsak a mi századunkban, nemcsak a Bokorban, hanem történelmünk folyamán végig követhetően minden emberi közösségben — azokat a törekvéseket, amik a mieinkhez hasonló csoportosulásokat, törekvéseket, közösségi formákat teremtettek.

Utolsóként megemlíteném, hogy vannak bizonyos speciális kihívások, amik a mi korunkban fokozottan érintenek minden gondolkodó és érző embert. Az előttem szólók is említették ezeket. Az egyik az, hogy egy idő után mindenfajta struktúra elavulttá válik az élet változása következtében; ugyanakkor a struktúra önmagát fenn akarja tartani. Ezért az ember, a kisember konfliktusba kerül a struktúrákkal, intézményekkel. Ilyen elnyomó struktúrákat mi nagyon bőségesen tapasztaltunk az elmúlt 40 évben, és azt kell mondanom, hogy sajnos nemcsak állami részről; az egyház is éreztette

velünk ezt a merev, az embert nem mindenben, nem minden jogos emberi igényben tudomásulvevő rendszert.

A másik ilyen kihívás az erőszak, amely abban csúcsosodik ki a mi századunkban, hogy a totális fenyegetettség állapotát igen nagy tömegek részére teremti meg. Tehát nemcsak arról van szó, hogy egy-két embert meggyilkolnak, hogy kis helyi háborúk vannak, hanem az emberiség egész népeket tud a totális fenyegetettség állapotába hozni. Említették itt már, és én is szóvá teszem a zsidóság holocaust-élményét, amit azt hiszem azért nem tudunk megérteni, mert nem éltük át. De az erőszak itt él velünk együtt, és állandóan próbálkozik újabb és újabb formákba átmenteni magát. Az embernek ez ellen fel kell emelnie a szavát!

Más, de kapcsolódik ehhez a szegénység, az éhezés kérdése, amely szintén tömeges, és olyan mértékben fenyeget embereket, ami eddig a történelem folyamán nem volt ismeretes. Azért is említeni kell ezt, mert a megoldás minden lehetősége a kezünkben van, csak nem élünk vele.

Említhetném még az ökológiát — és ezzel minden szlogent végigzongoráztam —, amely úgyszintén arról beszél, hogy esetleg nem lesz élettér az utánunk jövőknek...

Úgy gondolom, hogy az említett kérdésekre való — mindenfajta ideológiától, vallástól független — józan, emberi értelem, gondolkodás és együtt-cselekvés szükségszerűen megteremti azokat a közösségi formákat, aminek egyik terméke a mi Bokrunk is.

Kőszegi Tamásné

Melinda vagyok, 35 éves, pécsi gyógytornász, és öt szép gyermekünk van. Én is ahhoz kapcsolódnék, hogy miért reménykedem abban, hogy ez a közösségi egyház az Isten akarata és az Ő útja. Én azt láttam a közösségbe kerüléskor, hogy az egy tyúk-tojás kérdés. Hogy igazándiból akkor lesz jó közösség, hogyha elkötelezett keresztények jönnek össze, viszont hova menjen a szerencsétlen keresztény elköteleződni, ha nem a közösségbe. Mégis, ami talán a mércének adatott, az az Apostolok Cselekedeteinek egyetlen verse, amikor Júdás helyére keresnek 12-iket. „Szükséges tehát, hogy valaki azok közül, akik mindig velünk tartottak, amíg az Úr Jézus közöttünk járt-kelt, velünk együtt tanúskodjék az ő feltámadásáról." (ApCsel 1,21-22) Ebben két nagyon fontos mozzanat van. Az egyik az Isten ismerete és tudása (ez persze relatív fogalom, mert mit tudunk mi az Istenről: de valamilyen szintű ismerete és tudása), a másik pedig ez a megérintettség, ez a megdöbbentség a feltámadt Istenen. Valahogy így kéne közösségbe kerülni. És ezért nem lehet megspórolni azt, hogy egyénileg beszélgetünk valakivel nagyon sokat az Istenről. Hogy miért mondom ezt? Mert azt látom a közösségeink életén, hogy ahogy növekszik bennünk az ismeret és a tudás, úgy sekélyesedik el bennünk a megdöbbentség. Természetessé válik, hogy az Isten szeret, gondoskodik rólam. Igazándiból akkor döbbenünk rá, hogy mekkora kincsünk van, amikor nem hívővel beszélünk és érezzük a vágyat benne.

Az Isten él! A mi Istenünk nem olyan, mint aki elindította a meccset, s most ül a lelátón, és drukkol, hogy az övéi nyerjenek. Ilyen Istenben nem is tudnék hinni. A mi Istenünk él, hat, cselekszik, minden pillanatunkban benne lüktet. Hogy miért mondom ezt? Azért, mert nekünk nem közösségekre van szükségünk. Nekünk keresztény közösségekre van szükségünk! És mitől lesz egy közösség keresztény közösség? Attól, hogy az élő Jézus Krisztus a vezetője a közösségnek. Agyonprogramozzuk az imádságainkat a közösségi találkozóinkon. Az Úrnak nincs benne hangja. Márpedig, hogyha az Úr hangját nem hallgatjuk meg, akkor vitaklubokká, mindenféle kedves keresztény baráti összejövetelekké süllyedünk. (Volt módunk tapasztalni odahaza, hogy szét is esnek ezek a közösségek.) Ha mi az Úr útját akarjuk járni, akkor az Úrra kell figyelni. Egyedül és kizárólag Őrá. Ehhez pedig az kell, hogy az egyéni imádságos életünkben nagyon-nagyon sok olyan csend legyen, ami a dicsőítésből fakadó elcsendesedés. A közösségi találkozóinkon pedig időről-időre alkalmat kell teremteni olyan fél napok, egész napok együtt töltésére, amikor semmi mást nem csinál a közösség, csak együtt van, és csendben van. És várja az Úr vezetését. És azt a nagyon-nagyon kevés tapasztalatunkat, ami erről van, azt tanúságként tudom idetenni, hogy az Úr vezet minket, ha csendet hagyunk neki, és együtt fülelünk rá. Mutatja a következő lépést az egyes embereknek és a közösségnek. Hogy mi a dolga a közösségnek? Egyetlen dolga van: az igehirdetés. Azért ez az egyetlen dolga, mert ez az, amit senki nem tud csinálni, csak a keresztények, és ez az egyetlen gyógyír. Az egyéni életeknek, a társadalmi bajoknak, meg minden nyavalyának az egyetlen gyógyítója. Olyanok vagyunk, mint az önző gyerek, hogy: megfogtam a kincset, de Neked nem mutatom, beeee... Ilyenek vagyunk. Pedig muszáj beszélnünk! Az igehirdetésben megkülönböztetek elsődleges és másodlagos igehirdetést. Az elsődlegesnek tartom azt, amikor egyértelműen és kizárólag szóval beszélünk erről, másodlagosnak tartom a karitatív tevékenységet. Többen jöttünk Pécsről és tanúsíthatjuk, hogy a karitatív munkánk által, pontosabban amit az Úr rajtunk keresztül végzett a mozgássérültek és a fogyatékosok között, azt hiszem, hogy legalább annyi ember került közösségbe Pécsett, mint amennyi az elsődleges igehirdetésünk által. Mi isteni feladatra vagyunk hívva, egészen bizonyos. Ha végiggondolom, hogy nekem jó feleségnek, jó anyának, jó közösségi tagnak, jó közösségvezetőnek, mit tudom, mi mindennek kéne lennem, ez engem már messze meghalad. Márpedig, ha isteni feladatunk van, akkor isteni erő nélkül nem fogunk menni semmire. Megépült embereknek, Krisztusban megépült embereknek kell lennünk ahhoz, hogy ilyen szép hegyen épült város lehessünk. Úgyhogy az én reményem nem magunkban van, hanem az élő Istenben, meg abban, hogy mi akarjuk, és be is tudjuk fogadni az Ő erejét.

Kosztics István

Pécsről jöttem, 27 éves, nős vagyok, második gyermekünket várjuk. Cigányügyekkel foglalkozom, fő állásban is, hivatásszerűen is. Azért is akarok itt szólni, mert küldetésem, hogy szóljak. Mert még erről nem szóltak itt ma. A cigányság 500 éve, vagy talán több éve él Magyarország területén, él kitaszítva, a periférián. Azt mondja a róka a kis hercegnek, hogy szelidítsél meg, ismerjél meg, ha játszani akarsz velem. A magyarságnak 500 éves elmaradása van ebben. 500 éve nem akarja megismerni a cigányokat, 500 éve nem akarja őket befogadni, és 500 éve nem akar velük játszani. Csoda-e, ha ez a nép még mindig itt áll, ahol áll, és ebben a gazdasági helyzetben bűnbaknak nevezik ki. Hivatásunk az — nekünk keresztényeknek —, hogy kiálljunk ezek mellett az emberek mellett, és ne engedjük, hogy bárki is bűnbakot keressen. Én olyan közösségbe járok 8 éve, amely úgy szeretné megvalósítani a hegyre épült várost, hogy nemcsak imádkozik, hanem dolgozik is. Nemcsak egyénileg kell keresnünk azt, hogy az Isten mire hív minket, hanem közösségileg is. Az Isten közösségeket is hív. Közösségeknek is közös feladatot akar adni. A mi feladatunk talán az, hogy foglalkozzunk ezzel a népcsoporttal, mely perifériára szorult, és még ma is kevesen akarják belátni, hogy ennek a népnek vannak értékei, ez a nép is tud hinni, és akar dolgozni. Kérem, hogy mindenki álljon ki ezek mellett az emberek mellett, hogyha bántják őket. Hiszen a Bokor attól Bokor, hogy nem függ a merev hierarchiától, a gyűrűs püspököktől, azoktól a püspököktől, akik nem tudják eladni a palotáikat, hogy kunyhókat vásároljanak rajta. A Bokor szakított azokkal, akik nem akarnak osztozkodni ezeknek az embereknek a sorsával. Nekünk sorsközösséget kell vállalnunk, és nemcsak szóban, hanem tettekben is. Ezért óvnám a Bokrot attól, hogy az eddig végzett munkáját a múlt bántásainak és minősítéseinek emlegetésével próbálja elhalványítani. Nekünk ebbe a játékba nem szabad belemenni, nem szabad ilyen téves útra térnünk. Nekünk ugyanúgy dolgoznunk kell, mint eddig. Nem szabad csapdába esni. Az Isten minket munkára hív. Arra, hogy minden emberben meglássuk Őt, hiszen Ő isten-arcúvá teremtett minden embert. És akkor leszünk hegyre épült város, másképp nem. Én tehát arra kérek mindenkit, hogy ne minősítsünk. Minket minősíthetnek, az nem számít, de mi ne minősítsünk senkit, mert akkor a kör sosem fog bezárulni, és elveszi az energiát attól, aki dolgozni akar. Mi dolgozni akarunk. Ne engedjük, hogy ne engedjenek minket dolgozni!!

Imre György

45 éves vagyok, közlekedési üzemmérnök, négy gyerek apja, és rettentően izgatott.

Akkor határoztam el, hogy nagy lámpalázamat is legyőzve felszólaljak, amikor egy kedves hölgy hozzászólásában hiányolta a szimbólumok közül az Oltáriszentséget és a keresztet a Corpust, mondván, ne bontsuk tovább az egyházat, mert Krisztus egységet akar: egy egyházat egy pásztorral. Az egységet Jézus követésében csak helyeselni lehet. De miért van ennyi vallás, miért van ennyi széthú-

zás? Nem azért-e, mert különböző szimbólumokkal szétválasztjuk, eltaszítjuk egymást? A zsidónak lehetetlen idejönni, mert ott a kereszt, vagy a reformátusnak, ha a Dávid csillag lenne kitéve, vagy az Oltáriszentség. Krisztus is egységet bomlasztott meg a zsidók szemében akkor, amikor azt mondta, hogy bűnösök vagytok abban, hogy elválasztjátok az embereket az Istentől törvényeitekkel, a szent hagyományaitokkal. És akkor mi építettünk újra szent hagyományokat, szent törvényeket, amelyek a Biblia szellemétől, s a Krisztustól kapott szabadságtól idegenek. Az eredmény: megosztottság. Ilyen skizofrén helyzetbe hozunk tehát embereket ezáltal, mint az említett felszólalót.

A Megújulási Fórumon a szeretetet és az isteni sugallatot és hívást engedjük a szívünkbe abban a tudatban, hogy mindegyikőnk ugyanoda van meghíva, ugyanarra a helyre. Hazavárnak bennünket, szeret bennünket az Isten, elküldte Fiát értünk, aki meghalt, keresztre feszítették, s ezután jött a feltámadása, és értünk támadt fel. Van remény, és nem baj, hogy az árakat emelik, s kevesebb lesz a pénzünk, van reményünk egy örök életre. Minket hív az Isten, ne hagyjuk, hogy elválasszanak bennünket a szimbólumok. Természetesen nemcsak a szimbólumok választanak el. Gondoljunk bele szóhasználatainkba, észre sem vesszük, s latin és műmagyar kifejezéseket használunk, melyeknek tartalma nem egyértelmű. Szentekről beszélünk és nem elkülönítetteket értünk alatta. Jó, hogy most már lehet magyarul misézni, és magyarul mondhatjuk a könyörgéseket, de ez nem elég. Egyszerű, magyarul egyértelmű fogalmak használatát kell bevezetni, és minden vallási szimbólumot csak annyira meghagyni és előtérbe helyezni, amennyire összeköt bennünket, hogy egy akol legyen és egy pásztor, és az Isten hívásának tiszta szívből és tiszta lélekkel együtt tudjunk eleget tenni felekezeti különbségek nélkül. Köszönöm türelmüket.

Kertész Tivadar

64 éves vagyok, nyugdíjas katolikus pap, de Isten Országában aktív kertész. Foglalkozás szerint vegyész is voltam. Hadd tegyek tanúbizonyságot arról, hogy kisközösség nélkül nincs Jézus egyháza, és mit jelentett az én életemben is és mások életében a kisközösség. 40 évre tekintek vissza, amikor fiatal papként Bulányi Gyurka, Juhász Miklós, Török Jenő és társainak a bűvkörébe kerültem. Akkor én azok közül a papok közül a Benjamin voltam. Most már, nyugdíjas korban az öreg tanúk közé tartozom. Akkor megtanultuk, hogy mit jelent iskolán kívül Jézust hirdetni! 52-ben Gyurkát és 11 társát, mint a 12 apostolt, letartóztatták. Mi dolgoztunk, ahogy lehetett, tovább. 55-ben követhettük őket a börtönbe egy fiúval és egy lánnyal, mint összeesküvők, „biblia"-összeesküvők. Utána következett 56, amikor benn is, a börtönben is kisközösségben éltünk, papi közösségben összezárva, majd gyilkosok és más közbűntényesek között. Utána jött a félreállítás, majd az újra begyűjtés 61-ben, utána pedig jöhetett a munkásélet, ami vágyam volt. Édesanyám testvére Kínában halt meg, mint misszionárius. Én is misszionárius szerettem volna lenni, de itt kellett a fehérbőrűek között dolgoznom, és megtanulnom azt, hogy az evangéliumot nem a szószékről kell hirdetni, hanem példával a munkások között. „Szaki, maga az én tanárom" — mondtam, s így kerültem a munkások szívébe, és sikerült ott is közösséget teremteni. Pedig az ember nem akart kapcsolatot teremteni, úgy érezte, hogy senkinek ne okozzon kellemetlenséget, nehogy újra börtönbe juttasson esetleg másokat. De ugyanakkor megszületett a gyárban az irodalmi színpad, vagy a filmklub, vagy a periférián egy művelődési házban a huligánok színpada. És házasságok szövődtek és gyerekek születtek ebből a közösségből, ami enélkül nem lett volna. Én úgy éreztem, hogy akkor is a Lélek küldött, de utána rá kellett arra is jönnöm, hogy még többet tehetek és tehetünk akkor, ha összefognak ezek a közösségek, és egymásra találnak. S ma ott tartok, hogy az ökunemikus közösséggel, a szociális munkások egyházi szekciójával ott vagyunk testvéreinken keresztül Jézussal a törökbálinti hajléktalanok között, a narkósok, az alkoholisták és a legnehezebbek között, akikért Jézus élt. Úgy érzem, hogy be kell fejeznem azzal, hogy az elmúlt hetekben a felsőfokú diplomás szociális munkásképzésért egy hétig 120 tanárral, Ferge Zsuzsáékkal ülhettünk Sopronban „szabadon". Akkor SZEM államtitkárnak utolsó este meg mertem kockáztatni azt a kérdést, hogy mi lesz Nagyfával, mikor szétesztették az ott levő legsúlyosabb embereket, mert a börtönt megszüntették, de otthont nem adtak. Kitárta a kezét, és azt mondta, nem tudom. De humorista módon próbálta megfogalmazni, hogy a sok Nagyfa helyett sok kisfa kellene. És ma az jutott eszembe, hogy ezért kellenek Bokrok is, nemcsak kisfák, nagyfák és igazi otthonok, ahol a közösségekben Jézus lakik.

Mohos László

Mérnök vagyok, üzletkötő, 31 éves és nős. Jóska mondandójának a címe az volt, hogy Kisközösség: keresés, válasz és remény. Azért jöttem ide a mikrofonhoz, hogy elmondjam azt, hogy énnekem is ez jellemző az életemre, az eddig megélt életemre. Kiskoromban szerencsém volt, egy dunántúli faluban nőttem fel, és nagyon jó plébánosunk volt. Már ott kisközösségben éreztem magam, ami elsősorban abból állt, hogy nagyon szerettük egymást, és sok programunk volt, és a vallás az valahogy nemcsak vallás maradt, hanem élet is. Megtartó élet. Utána Pannonhalmára kerültem, amit mindenki — azt hiszem, hogy aki ilyen intézményben volt a 70-es években az — sokféleképpen értékelhet. Én úgy értékelem, mint olyan elitképzést, amely talán számomra is farizeustudattal végződhetett volna, hogyha az életbe való kilépés után, 18 évesen, ez az üvegházhatás hirtelen nem omlik össze. Az ebből való feltámadásnak a lehetősége számomra az a kisközösség volt, amit Gyurka bácsin keresztül, vagy az ő tanítványain keresztül megismerhettem. És az az evangélium, amit ott megtapasztaltam, valahogy rendszerbe foglaltabb és életreszólóbb volt, mint amit Pannonhalmán vagy azelőtt hallottam, amely aztán ki is sarkult, kicsenghetett valahova, döntésekbe. És most azt élem meg az egészből, hogy a kisközösség számomra azt jelenti, hogy megélhettem azt, hogy valóban teher alatt nő a pálma. Köszönöm.

Judit nővér

Krisztus békéje legyen a szívetekben. Én is pécsi vagyok, és teljesen véletlenül kerültem ide. Istentől kapott nevem Judit nővér, nem visszaélni, élni szeretnék vele, amíg élek. 22 éve gondozok mozgássérülteket és ebben olyan testvéri kezekre találtam, mint Melinda közössége és még sokan mások, akiket itt most megnevezni nincs lehetőség. Őket képviselném, ha megengeditek, és bizakodó vagyok, hogy az élő Krisztus lehetőséget ad meghallanotok. A korom lehetővé teszi, hogy hivatkozzam sorsfordulókra, amelyek parancsokat osztogattak nekünk, lehetőséget kevésbé. Így alakult, hogy van egy iskolai törvényünk, miszerint, ha valaki 62 centis és betöltötte a 6 esztendőt, mehet oskolába. De ez csak akkor igaz, hogyha van lába. Nekünk sok olyan gyerekünk van, akinek nincs, illetőleg van, de nem arra tudja használni, ami a földig ér. Mi úgy szövetkeztünk itt Istennel, hogy próbáljuk valahogy nyitni ezt a kis zárt világot. Egy kicsit Montecuccoli kérésével azonosultunk, hogy kéne pénz, meg kéne pénz, meg kéne pénz. Mivel mi kicsit nehezen tudjuk ezt elővarázsolni, ezért elkezdtünk hinni benne, hogyha nagyon hisszük, akkor Isten segít bennünket. Ez meg is történik. Úgy tűnik kevés az a lehetőség, amit mi emberi eszközökkel biztosítani tudunk, de Krisztus erejében nincs lehetetlen! Hívlak és kérlek Titeket mindnyájatokat akkor is, ha nincs közeletekben ilyen sérült gyermek vagy ember, hogy próbáljátok kitalálni, hogyha a saját gyereketek lenne, mit tudnátok érte felvállalni. Tehát, ha naponta kell iskolába vinni így az öledben, és nincs olyan osztályfőnök, aki azt mondja, hogy fogd meg fiam, és vidd fel ezt a gyermeket a 3. emeletre, mert ott van a történelemóra, hogy akkor Te mit teszel: hogyan fogod tudni az igét hirdetni. Hogy egy anyukának, akinek ilyen gyereke van hogy mondod el, hogy ott van a gyermekében az élő Krisztus? Szóval, ha szabad nekem most ezt az érzést tolmácsolni, akkor gondoljátok végig, hogy mit tudtok tenni otthon. Köszönöm, hogy itt lehettem.

Vincze Endre

A Család Alapítványnak van csekkszámlája, vállaljuk azt, hogy a csekkszámláról átutalunk erre a megkért célra, ha ráírjátok, milyen célra kéritek, hogy továbbítsuk. Előnye, hogy aki nagyobb összeget akar átutaltatni, az levonhatja az adójából.

Temesvárra megyünk át a héten odavaló adományoknak az elhelyezésére, akinek van konkrét címe Temesvárról, az legyen szíves a szünetben megkeresni engem. Azt akarjuk megtárgyalni, hogy hogyan a legokosabb azt a bizonyos összegyűlt összeget a javukra fordítani.

Orbán Péter

Hadd mutassam be Bandit úgyis, mint a Család Alapítvány új titkárát. Azért én teszem ezt, mert az Alapítvány indulása óta én végeztem a titkári teendőket, amelyeket ezekben a napokban adok át Bandinak. Tehát ezentúl őt keressétek.

A Család Alapítványról szeretnék röviden néhány gondolatot mondani. 1989. május 22-én alakult meg, ismertetői ott kint találhatók az előcsarnokban. Minden lényeges dolog benne van, mégis idéznék valamit, ami az Alapítvány szellemét tükrözi. Tudniillik — függetlenül attól, hogy körünkben üdvözölhetjük az alapítványtevők közül Bisztrai Györgyöt, illetve édesapját és édesanyját, Bisztrai Tibort és Bisztrai Tibornét, akik a Bokor közösségeinek régi tagjai — a Család Alapítvány nem a Bokor alapítványa. Céljaiból látható ez, amelyek a kisközösség működési területénél tágabb területet jelölnek meg.

„Mi, alapítványtevők, elsőrendűen fontosnak tartjuk az életet, az emberi élet bölcsőjét, a családot. Valljuk, hogy a szeretet nemcsak embert éltető, hanem életátalakító, társadalomformáló erő. Calcuttai Teréz anyával hirdetjük, hogy 'a szeretet otthon kezdődik', hogy teljes értékű emberi élet csak emberek közösségében élhető. E viselkedés meghatározó mintáját a család nyújtja mindenki számára. A család az egyén legszemélyesebb közössége, családjaiban él a nemzet. A nemzet jövője a gyermek, az egészséges szellemű családokban növekvő ifjúság, maga a család."

Látható, hogy az alapítvány célkitűzésénél az érték került középpontba, a családhoz kapcsolódó értékek. És mivel a család az élet alapvető színtere, minden, ami érték, kapcsolódik hozzá. Ilyenformán a Család Alapítványnak célja mindazon értékek felkutatása és felmutatása, amelyek az elmúlt negyven év és még távolabbi korok romjai alatt hevernek.

Néhány szót arról, mit tett az Alapítvány tavaly májusi megalakulása óta.

— 1989. december 15-én kiosztotta az Élő Nemzeti Kincs elnevezésű pályázat tíz díját, mely pályázat értékeket keresett: a család, az élet szolgálatát felmutató emberi értékeket. Az Alapítvány Kuratóriuma díjazott nagycsaládokat, díjazott olyan szülőpárt, akik nevelőszülőként nevelnek állami gondozott gyermekeket a sajátjuk mellett; díjazott egy hölgyet, mondhatom nyugodtan: anyát, aki Battonyán az SOS Gyermekfaluban dolgozik, és ott neveli a hat rábízott életet; és díjazott egy védőnőt, akit 1988. január 1-én a Magyar Televízió is bemutatott: Wagner Viktória nővért Szeged-Kiskundorozsmáról. Ebben az évben is meghirdeti az Alapítvány ezt a pályázatát, folyamatosan lehet jelezni, mindenki a másik embert nevezheti erre a pályázatra.

— Egy következő kezdeményezés a „Házi Muzsika" nevet viseli. Ennek lényege, hogy diákzenészek csoportba szerveződve, klasszikus muzsikát visznek a családok nagyszobáiba. A gyerekek bekopognak egy szombat délután, vállukra teszik a hegedűt, s egyórás komolyzenei műsorral igyekeznek örömet szerezni az egybegyülteknek. Erről most fogunk hírt adni a sajtóban. A látogatások sorrendjének egyedüli szempontja, hogy hány tagú a család.

— Az Alapítvány részt vett a december 26-i ökumenikus istentiszteletmegszervezésében, illetőleg ezzel kapcsolatban Bandiék azért utaztak Temesvárra, mert az Alapítvány felajánlotta a számláját a temesvári árvák és gyászolók javára. A mai napig több mint százezer forint gyűlt össze. Annak a módját keressük, hogy hogyan tudnánk ezt az összeget a legegyszerűbb, legpraktikusabb, leghasznosabb módon eljuttatni hozzájuk.

— Az Alapítvány egy oktatói munkaközösség létrehozásán is fáradozik, amelynek lényege szintén az értékközvetítés. Kérek mindenkit, akit ez érdekel, hogy ebédszünetben keressen meg. Tehát egy munkaközösség fog létrejönni, amely óraadó tanárokat közvetít az iskolákhoz. Első lépésben a középfokú oktatás intézményeihez. Közvetít hitoktatókat, vállalja, hogy kidolgozza a „Családi életre felkészülés" több témacsoportból álló ismeretanyagát, s ennek a tanítását is elvégzi. De vállalja azt is, hogy számítástechnikát, gépjárművezetést, ökológiát, vagy bármi olyan ismeretet közvetít, amelyet a jelentkező leendő munkatársak hoznak, és amelyeket magas színvonalon tudnak átadni. Célunk többek között az ezzel a kezdeményezéssel, hogy olyan, gyermeküket otthon nevelő édesanyák jussanak munkához, akik nem tudnak nyolc-tíz órát távol tölteni a családjuktól. Köszönöm a figyelmet.

Rábai László

21 éves vagyok, egyetemista, nőtlen. Úgy éreztem, hogy beszélnem kell. Igazából nem akarom ismételni Simonyi Béla barátomat, de szeretnék egy-két dolgot elmondani. Nem akarok ünneprontó lenni, de úgy érzem, nem arról beszélünk, amiről kell. Azt gondolom, hogy ne a múlttal foglalkozzunk, hanem a jövővel; azzal, hogy a Bokor és „nem Bokor" mit tud tenni azért, hogy kiforgassuk a világot a sarkaiból. Nagyon hiszek a közös nevezőben, abban, hogy erre tudunk egy közös nevezőt találni. Azt, amiben összefogva tudunk valamit tenni az emberekért; azért, hogy változtassunk valamit. Úgy érzem, hogy a 40 év után megmozdult Magyarországot kellene Isten Országába mozdítani, és arról kellene beszélni, hogy ezt hogy tudjuk együtt, Bokor és „nem Bokor" megtenni. Nagy a felelősségünk, ezt szeretném elmondani 21 évesen is, mozdítjuk-e a mozdulni akaró embereket Isten Országába, vagy hagyjuk, hogy mások mozdítsák őket más irányba. Mit tudunk ezért közösen tenni? A minden ember szeretésére tanító örömhír nagy felelősség szerintem mindannyiunk számára és ezért erről kell beszélni. S nagyon szeretném, hogyha ezen irányba tudnánk menni, mert úgy érzem, hogy ez ma a fontos, és nem valami más. Köszönöm szépen.

Merza József válasza

Kedves Barátaim! Az utóbbi időben több helyen idézték — hosszabban-rövidebben — Václav Havel „Szó a szóról" című előadását, amelyet a német könyvkereskedők béke-díjának átvételén kellett volna felolvasnia. Hozta a Bécsben megjelenő „Mérleg", az itthoni „Világ", s tud róla a nemzetközi Pax Christi szervezet Hollandiából frissen érkezett jelentéstervezete is, amely áttekinti Európa jelenét és jövőjét. A szónak, az igének, a logosznak hatalmas ereje van az emberiség életének formálásában még akkor is, ha sok az üresjárat, a hiábavaló beszéd. Aki azonban megtalálja a számára kinyilatkoztatást jelentő szavakat, annak az élete megváltozik. Judit nővér bizonyos szavai tanúsítják azt a mélységes élményt, azt a tartalmat, amelyhez közlés útján hozzá lehet jutni, amit valaki, senki más által nem utánozhatóan tud kimondani. A jövő érdekében tehát nagyon fontosnak tartom, hogy legyenek megmozgatni tudó mondataink, amelyek alapján majd a Rábai Laci által kívánt intenzitással tudunk megindulni vagy továbbmenni az úton. Az előremutató szavak azonban csak akkor lesznek teljesek, ha elmondják, hogy honnan jövünk, merre megyünk és miféle szavakat mondtak már mások korábban előrehaladás címén. Ha nem lesznek ismereteink ezen a téren, ha nem lesz történeti szemléletünk, akkor nem fogjuk megérteni egymást, másokat sem, és tönkremegy minden dialógus. Azok, akik nem értik meg, hogy a látszólag feloldhatatlan ellentétek megmagyarázhatók, ha az idő folyásában szemléljük őket, nos azok kemény minősítéseket vagdoshatnak egymás fejéhez. Ma gyilkosságnak minősítem azt, ha egy katona megöl egy másik embert, annak ellenére, hogy tízéves koromban, német óra elején magam is imádkoztam: „Ich glaube einen Gott" — erősen hittem Magyarország feltámadásában, természetesen állami feltámadásában. Aki nem tud folyamatokban gondolkodni olyan változásokban, amelyek egy tízéves harcias gyerekből erőszakosan harcolni többé már nem akaró felnőttet alakíthatnak, az mást sem fog megérteni. Az nem jut el a szemléletnek arra az állapotára, amelyben megérthetünk egy emberi életutat annak ellenére, hogy nem értünk vele egyet. Megérthetjük az embert, miközben kemény ítéletet mondhatunk a cselekedeteiről. Az ember megítélése Istenre tartozik, a cselekedet minősítése a mi kötelességünk. Ha nem tudjuk vállalni ezt a kettősséget, akkor vagy irgalmasak nem leszünk, vagy elvesztjük a becsületességünket, erkölcsi érzékünket. Ha embertársunk elénk áll és őszintén beszél dolgairól, akkor csendesnek kell lennünk, mint Jézus volt a házasságtörő asszonyhoz, s nem szabad komiszkodni. Ámde a jót és a rosszat mindig határozottan nevén kell nevezni.

A kisközösségben ez az egyik dolgunk: megítélni a helyeset és megismerni az emberi életeket. Amikor erről beszéltem abban reménykedtem, hogy ti majd arról szóltok: mit tettetek annak a szónak az erejében, amit hatékony és cselekvésre ösztönző igének ismertetek meg a saját baráti körötökben. Örülök, hogy tényleg hallhattunk erről, láthattuk, hogy a szó eleven, irgalmas cselekedetté vált. Másutt elismerő díj, házi muzsika lett belőle. Sok mindenné válhat a szó, ha

helyesen, pontosan mondják ki. Örüljünk mindnyájan, hogy az evangéliumi igéktől — a kisközösségek által is — ilyen szép és sokszínű tud lenni a világ. Köszönöm figyelmeteket.

Vincze Endréné

Ehhez kapcsolódnék, amit itt a Jóska elmondott. Az előadásom végén valaki felhívta a figyelmemet, hogy elhangzott egy sértő és meggondolatlan definíció. Elmondom helyesen a mondatot, és kérek mindenkit, hogy erre emlékezzék. Tehát: meg kell értetnünk a környező országok magyarjaival és a többségi nemzetbeliekkel hogy csak a jézusi alapon lehet államot létrehozni. A másik dolog, ami kimaradt az idő rövidsége miatt az antiszemitizmussal kapcsolatban, az anticigányizmus is és sok miden anti maradt ki, és nagyon örülök, hogy ez arra inspirálta a Pityut, hogy szóljon. Azon gondolkoztam, mit tehetnénk, hogy ilyen megfogalmazásokban egy kicsit tisztábban lássunk. Azt szeretném kérni azoktól is, akik szóltak nekem, Pityutól is és másoktól is, hogy állítsanak össze egy ilyen kódex-et, amit ne használjunk, ami bánthat. Ezt azt hiszem, hogy a Család Alapítvány vállalná, hogy egy-egy lapon kinyomtatja, és elkerülne az otthonokba, mindig bele tudunk nézni, kitehetjük, aki hozzánk jön, láthatja. Valamit talán segít ez azon az oktatási hézagon, amiben az elmúlt 40 évben részesültünk. Köszönöm.

Kovács Tádé

Szavakról szeretnék megint beszélni. A szent szónak, úgy érzem nemcsak az elkülönülés a jelentése, és ha az, akkor amiatt, mert olyan nagyszerű, hogy ahhoz nem szabad hozzányúlni. Úgy kell hagyni, ahogy van, mert úgy jó. Tehát nem elválasztás a jelentése. A másik jelentése pedig az, hogy azért olyan nagyszerű, mert valami értékre van lefoglalva. Tehát, mondjuk az ember az életét odaszenteli valaminek, vagy valakinek, így is szent lesz. Ettől aztán semmi csúnya nincsen benne. Akit zavar, használjon más szavakat, de lehet ezt jól is használni. A másik: amit Imre Gyuri mondott a szimbólumokról, hogy nagyon izgalmas, kinek, milyen érzékeny pontja van. És erre mennyire lehet és szabad vigyázni, és mennyire nem érdemes, vagy nem fontos. De a tolerancia oda is, meg vissza is fontos. Bírjuk el, hogy másoknak milyen szimbólumaik vannak, és bírjuk el, hogy másoknak ezek a szimbólumok nem annyira tetszenek. Én Gromon Bandi édesanyját mélységesen megértem. Nekem is van édesanyám, aki kibírta, hogy aposztata a fia, aztán azt, hogy elvált, aztán azt, hogy csövesek közé keveredik, és ott próbál tenni-venni mindenféle marhaságot. Borzasztóan nehezményezi, pl. hogy ma ide eljöttem, pedig nem is kell itt semmit csinálnom, és már megint veszélyeztetem magam, és még mindig hiszek abban, hogy itt szabadság lesz. Roppant érthető, hogy ha a papfiát valakinek felfüggesztik, akkor azzal az alakulattal szemben, amelyiknek ez némileg köszönhető, egy kicsit nehezményezési állapotban van. Amit Jóska arról mondott, hogy a szavakat ki kell mondani, és az embereket meg kell érteni, ez itt roppant aktuális. Mert lehet, hogy Bandi semmi mást nem tehetett, mint amit tett. De a mamája meg csak ennyit tehet, és ettől ő nem érzékenyebb a szimbólumokra, vagy azok ellenkezőjére, mint más, hanem hát ilyen az anyai szív. Ez pedig olyan érték, ami előtt csak leborulni lehet. Akkor is, ha a magatartás, ami belőle következik, nem örvendhet osztatlan értékelésnek. Köszönöm.

Bisztrai György

Gyombolai Marci nyakába vette a gitárt, Dobner Győző megfogta a táskáját és a fal mellé állt. Győző, mielőtt elmennél, jöjj ide a mikrofonhoz és szólj Te is. Mondtad, hogy menned kell.

Dobner Győző

Őszintén szólva, nem azért fogtam meg a táskám és mentem ki, hogy szólni akarok, hanem már nem bírtam tovább ülni. Úgy gondoltam, hogy támaszkodni jobb, de ez a ferde felület sem jó állni. Elmondom a tudnivalókat: Dobner Győző vagyok, 47 éves, négy gyermek apja, plusz kettő időszakosan még nálunk van, mert még tanulmányaikat folytatják, Erdélyből. Sokféle címen neveztek már meg. A kenyérkeresetem üzletkötés. Valahol úgy láttam, hogy baptista pap, máshol lelkész, lelkipásztor, én gyülekezetvezetőnek tartom magam, pontosabban, közösségvezetőnek. Ez a cím, ami egyedül elfogadható számomra. Amit mégis megosztanék, az akkor kezdett megfogalmazódni bennem, amikor itt az egyik hozzászóló azzal fejezte be a mondandóját, hogy majd lesz egy akol és egy pásztor. Hát ez az egy akol kérdés mindig ingerel engem, annál is inkább, mert nem helytálló ez a megfogalmazás. De inkább egy másik dologra szeretnék ezzel kapcsolatosan rámutatni. Amikor Jézus arról beszél, hogy én vagyok az ajtó, azt hiszem a János evangéliuma 10. fejezetében, akkor az ajtót általában úgy értelmezzük, hogy ott be kell menni. Én ezt úgy értelmezem, hogy az ajtón ki is lehet jönni. Tehát — s ha elolvassuk ezt a szentírási szakaszt, akkor rájövünk arra, hogy Jézus éppen kivezető ajtó akart lenni sokak számára a farizeusi közösség tradíciójának sokféle rossz beidegződéséből — azért jött, hogy kivezető ajtó legyen. És én azt gondolom, hogy a Bokornak az egyik fő küldetése, hogy kivezető ajtó legyen. De nem az egyházból, mert az egyház sokkal tágabb fogalom, mint ahogy a katolikusok azt elképzelik. Ez az én értelmezésem, hogy ami emberidegen, ami szeretetlen, abból Jézus kivezető ajtó akar lenni. És még egy befejező gondolat. Fiatal közösséghez tartozó lévén át kell élnem azt, hogy az első generáció szellemi felfedezése a második generáció tradíciójává lesz. Hát Isten óvjon Benneteket ettől.

Bisztrai György

A színpad mögött azt mondta nekem valaki első szünetben, hogy Gyuri, 8 órát fenéken ülni, hát végiggondoltátok ti ezt? Két és fél órás szünet, az elmegy. Hála az ülésért, mert hogyha Győzőnek a dereka nem fájt volna, akkor nem áll fel, nem áll oda félre, és akkor ülve hagyom, s akkor... Az információt fussuk át, aztán menjünk ebédelni.

Az Egyházfórumról beszélt Lici. Bulányi György kötete itt van, megjött.

Szombaton a folyóson vár mindenkit a házi hideg ebéd. Köszönet a készítőknek. Ingyen kaptuk, ingyen adjuk tovább.

13,30-kor találkoztatjuk a szállást kérő és szállást nyújtó résztvevőket egymással a színpad előtt. Ott találkoznak, megyünk ki az ajtón, odamegyek valaki mellé, karonfogom.

Orvosi ügyeletet a helyszínen Venczelné dr. Varga Éva ad. Valakinek kellett már? — Igen. — hangzik, nagyszerű. Az a nagyszerű, hogy volt, aki meggyógyította.

Szombaton este átadjuk a hat vitaindító előadás nyomtatott füzetét. Ez nem azt jelenti, hogy csak szombat este, hanem attól kezdve egészen holnap háromig, a sajtótájékoztatóig. Tehát aki most elmegy, mert más fontos dolga van, az még megkaphatja ezt a vitaindítót. De inkább ne menjetek el.

A Fórum szervezésének költségeihez a hozzájárulást az előtérben elhelyezett dobozba lehet leadni. Másfél napra a terembérlet 15 ezer forint volt. A plakát költsége 9000 forint volt. A nyomdaköltség 9000. Adjátok össze mennyi. Akinek van pénze, tegye bele a perselybe. Köszönöm.

Ének

Bizakodjatok jó az Úr, jósága éltet!
Bizakodjatok jó az Úr, alleluja.

Jó étvágyat kívánok mindenkinek!

Ebédszünet után ének.

Bonum est confidere in Domino,
Bonum sperare in Domino

Jó az Úrban bizakodni, jó az Úr
Remélj és bízzál benne, jó az Úr.

Bisztrai György

Amíg elcsendesedtek, ha van egy toll és a napirend a kezetekben, nyugodtan ráírhatjátok a Magzatvédő Társaság kismamákat kiszolgáló telefonját: a társaság a kismamáknak, leendő kismamáknak telefonon ad tanácsot. Telefonszám: 1 490-992, szerdán, 17-től 21 óráig, illetve csütörtökön 9-től 12-ig, tehát a kismama telefonszolgálat száma..... Annak szeretném látni felemelt kezét, akinek még nincsen szállása. Nagyszerű! Mindenki talált. És most, hogy csend van, megint ének!!!

Bonum est confidere in Domino,
Bonum sperare in Domino

Jó az Úrban bizakodni, jó az Úr
Remélj és bízzál benne, jó az Úr.

Király Ignác

Szeretettel köszöntök mindenkit. A délutáni program vitaindító előadója vagyok, 40 éves, 20 éve vagyok közösségben, családi állapotom nős, 11 gyermekünk van, iskolai végzettségem Hittudományi Akadémia, foglalkozásom asztalos. A vitaindító előadás célja, pontosan az, ami a délelőtt folyamán erőteljesen kihangsúlyozódott, hogy tennivalókról kell itt szót ejtenünk, és nemcsak szót ejtenünk, hanem szót értenünk. Végigbeszélhetjük kereszténység címen az életünket, de ha nem megy előbbre semmi a gyümölcstermés tekintetében, akkor hiábavaló volt minden. Az előadás címe: Laikus apostolkodás, 1990. Furcsa a cím — gondolom sokaknak —, ezért röviden elmondom, hogy mit értek alatta. A laikus alatt én azt értem, hogy népből való, a hivatalos vezetőkön kívüli népből. Az apostol az mindannyiunk által ismert: a küldött, akit Jézus küld. Az apostolkodás barátokat szerzés Jézus Krisztusnak. A dátum pedig azt akarja jelenteni, hogy itt és most érvényesnek, fontosnak látok valamit, és azt szeretném elmondani. Ha más másként látja ezt fontosnak, akkor ezt majd ő is mondja el. Ez nem biztos, hogy 91-re is így, és ilyen hangsúlytevésben lesz érvényes. Ami a fontos, hogy a fejlődés hangsúlya mellett, kezdjünk el beszélgetni a tennivalókról.

Király Ignác: Laikus apostolkodás 1990

A cím hallatán valaki méltán csaphatná össze a kezét: „Hát nem elég nekünk a magunk baja, van nekünk családunk, tisztességes munkaviszonyunk, templombajáró vallásos életünk!" Igen, egy átlagkeresztény idő-és energiagazdálkodása alig bír el újabb terhelést. Bizony, az egyházjog amellett, hogy hierarchia-központú, nagy szerepet játszott abban, hogy nyugodt lelkiismerettel mondhassa a hívő: „A hithirdetés a pap dolga, ez a hivatása, ezért végezte a teológiát, ezért tartjuk el." Azzal, hogy főállású hirdetőkre maradt az Evangélium közvetlen hirdetése, eljutottunk oda, hogy a katolikus egyház olyan, mint egy szolgáltató vállalat, mely liturgikus és hitbuzgalmi rendezvényeivel áll az azt igénylő tömegek rendelkezésére. Az egyházjog ezt úgy fejezi ki, hogy Isten népének joga van az információra és a résztvételre. (Őrsy L.: Egyházjog 97.old.) Bevezethetünk újabb és újabb liturgikus megoldást, mégsem tudjuk megállítani azt a folyamatot, melyben tovább fogy a keresztény életet megélni és hirdetni akarók száma. Pedig mindannyian tudjuk amit SUENENS bíboros így fogalmaz: „Ha egy közösség a szó szabatos és igazi értelmében keresztény," akkor lehetetlen, hogy ne hirdesse Jézus Krisztust." (Új Pünkösd 120.old.). Azt nem állíthatjuk, hogy Jézus evangéliuma nem emberre szabott, azt sem, hogy az emberi természet lett alapvetően más. Ezeknél fájdalmasabbat kell állítanunk: az Evangéliumból különösen — az elmúlt 40 évben — csak annyi és úgy hangzott el, amennyit és ahogyan a hatóságok engedélyeztek, vagy elviseltek -tisztelet a csekély számú kivételének. A jelen előadás célja, hogy minnél több laikus képviselje szóban és életvitelben az Evangélium kemény beszédét.

Mindannyiunknak szól Péter Timóteusnak írt mondta: „Kérve kérlek az Istenre és Jézus Kristusra...hirdesd az evangéliumot, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan!" (2Tim.4,1).

1. A laikus apostolkodás személyi feltétele: az egyén megtérése.

A görög „metanoia" (tudat átalakítása) jól kiemeli az emberi értelem szerepét: nem mindegy, hogy mi van a fejünkben, nem mindegy, hogy milyen értékszemlélet alapján rendezzük az életünket. A metanoiának a héberben a „sub" felel meg igen gazdag jelentéstartalommal: visszatérni az elhagyotthoz, kibékülni, befogadni, visszarendeződni, hazatalálni.

Csak a megtért, hazatalált, kincset talált ember képes hitelesen képviselni az evangéliumot. Enélkül az ember lehet ügyintéző, hivatalnok, akiben ha véletlenül megszületik az élmény, gyorsan kihal és a formulák lesznek a fontosak. Erich Fromm szerint az ilyen emberek számára az evangélium arra szolgál, hogy „megszervezzék az embereket és ezáltal uralkodjanak rajtuk, hogy ellenőrizzék az eszme megfogalmazását. Ha eléggé elszédítették az embereket, kinyilvánítják, hogy az ember képtelen arra, hogy az életét maga vegye kézbe". (Próféták és papok) Ezzel szemben a megtért ember tudja, átéli, hogy a befogadott mag megsokszorozódásra hivatott. A megtért ember ismérvei között ilyenek szerepelnek: belső istenélményt él át, módszeres önképzést folytat, hogy tisztábban lásson, egyéni meglátásai vannak és azt nem rejti véka alá, mindenkitől a Lélek üzenetét szeretné hallani, a római pápától az utolsó néger nőig, vállalja, hogy megszűnik, terepszínű, jó katolikus lenni. Fenntartja magának a tévedéshez való jogot és minden területen átéli a fejlődés kötelességét. A megtért ember szükségképpen küldöttnek éli meg magát, akkor is, ha semmiféle pecsétes írás ezt nem legalizálja.

2. Papok és laikusok viszonya az apostolkodásban

Milyen jó lenne, ha egyből az emberek megtéréshez segítésével folytathatnánk! Sajnos azonban tudomásul kell vennünk, hogy a hivatalos hithirdetők és laikus apostolok között jelenleg még nagy teológiai szakadék tátong. Amíg a szakramentálisban lehet két olyan szentség, mely kizárja egymást — értsd: egyházi rend és házasság —, addig mindig érezni fogjuk ezt a szakadékot, bármíly szépen írja is körül ezt a modern teológia. Szögezzük le végre világosan, hogy Isten előtt mindannyian egyenlőek vagyunk és mindannyiunk hivatása egy: Isten Országának megvalósítása.

Hogy a hit dolgaiban ki legyen a „főnök" és ki a „beosztott", hogy ki a közösség vezetője, azt hitem szerint a legalkalmasabbság elve dönti el. Nyilvánvaló, hogy a főiskolai-egyetemi, autodidakta teológiai ismeretek megszerzése nem akadály elvileg. Gyakorlatilag a tanulás elé gördített akadályok a hatalom féltéséből, a pozíciók kizárólagos megőrzési szándékából fakadnak. Amire nekünk most figyelnünk kell és érdemes, az a tény, hogy szót kell érteni a pappal, embernek az emberrel, a bűnös embernek a bűnös emberrel.

Milyen akadályok gátolják ezt a kapcsolatot? A kegyelemtan sajátos papos értelmezése azt sugallja, hogy bízzuk a változásokat Isten bölcsességére, a kegyelmi idő még nem jött el, imádkozzunk, hogy Isten mielőbb megtegye a teendőket. A probléma csak az, hogy Isten nem teszi meg azt, amit nekünk kell megtennünk, nem kapálja meg a szőlősgazda azt a sort, amelyben én álltam be, ha meg nem álltam be, meghív mást és én meg végig üldögélhetem életemet a téren és üres kézzel zárom a napom, az életem.

Az engedelmességre épülő egyházi struktúra a másik akadály. Nincs helye a nagy aktivizálódásnak, mert a Lélek ott fúj, ahol akar és a mindenkori főpásztor és képviselője majd eldönti, hogy mit, mikor, hogyan. A egyháztörténelemben a Szentléleknek meghatározott munkásai vannak és ők hivatottak utat mutatni. Ez az út pedig engedelmességgel és alázattal van kikövezve. Bizony, ha laikus apostolkodást mondok, akkor az engedelmesség helyett az érvekre épülő ráhallgatást hagsúlyozom, az alázat helyett pedig a reális önértékelést emelem ki. Legalább annyire becsüljük a Teremtőt, hogy az

értelmet és a talentumokat, melyeket Tőle kaptunk, nem irtjuk ki magunkból. Ideje, hogy felnőjünk és az utasítások világát felváltsa a pap-laikus dialógus, hogy a formális tekintély helyébe az érvek léphessenek.

Nekünk, laikusoknak ki kell vívnunk papjaink megbecsülését azzal, hogy Krisztushoz igazodó életünkkel, módszeres önképzésünkkel és apostoli buzgóságunkkal a lelkes papok munkatársat, a pózoló hivatalnok-papok pedig élő kritikát láthassanak bennünk. Nem egymás ellen, hanem együtt kell szolgálnunk. Amennyiben az együtt-dolgozás csak a laikusok infantilizmusba süllyedése árán lehetséges, akkor legalább azt kell elérnünk, hogy egymás mellett, egymás kiegészítésével vagy éppen elviselésével tanuságot tegyünk arról, hogy számunkra a jézusi szeretet megélésénél és hirdetésénél nincs fontosabb. Ha szövegeink mellett az életünk is hordozza az evangélium erejét, akkor az ebben hasonlók nem lehet, hogy ne találjanak egymásra! Papok és laikusok egymásra szorulunk, Isten Országa pedig mindkettőnkre rászorul.

Rendet kell tennünk magunk között. Ez a rend nagyon konkrét dolgokat jelent: a mellébeszéléseket felváltja a tiszta-átlátszó beszéd, fontosság-tudatunkat mederben tartja egymás értékeinek kölcsönös elismerése, hivatali vagy prófétai magabiztosságunkat szerénnyé teszi az őszinte bűnbánat készsége. Ahogyan még nem hallottam főpapi gyűrűt csókoló prófétáról, úgy nem hallotttam még laikusnál gyónó papról sem. A rend azt jelenti, hogy a próféta a gyűrűre mutatva számonkéri a szív Krisztusnak való elkötelezettségét magán és a gyűrű viselőjén egyaránt. A rend azt jelenti, hogy aki vétkezett a testvére ellen, az bocsánatot kér, még akkor is, ha prófétai öntudatú, akkor is, ha pap. Tehát küldve vagyunk papjaink felé, amint ők is felénk. Mindkettőnkön múlik, hogy a szeretet eggyé tevő erejéről hatékonyan tegyen tanuságot az együtt apostolkodó kereszténység.

3. Laikusok küldetése felebarátaikhoz

Közösségvezetővé kell válnia annak, aki valóban kincset talált ember. A nap 24 órából áll, az életünk pedig néhány évtizedig tart. Időnk, energiánk véges. Ha valóban gyümölcsöt akarunk teremni, akkor mindenekelőtt azokhoz kell fordulnunk, akik készséget mutatnak arra, hogy maguk is apostollá váljanak. Jézus maga adott erre is példát. A történelemben értékelhető eszméket a 20-40 év körüli férfiak képviselték, elsősorban. Bennünket is ez a korcsoport kell, hogy vonzzon, ha a szőlővesszőn lombon kívül gyümölcsöt is szeretnénk teremni. Tudom, bosszantó ez a kiemelés, de az méginkább bosszantó, hogy ma mindenekelőtt kisgyerekek és idős nénik alkotják a látható egyház nagy részét. Küldetésünk a leghatékonyabbnak látszó vállalók megkeresésére és megnyerésére szól, kortól, nemtől, szociológiai státustól függetlenül.

Sok akadály áll előttünk. Az egyik legfőbb akadály az érdektelenség. Az emberek figyelmét leköti a mindennapok terhe, leszoktak arról, hogy a megélhetésen túl is lássanak. Napjaink életszínvonal-reklámú társadalmi, politikai mozgásai erre építik reklámszövegeiket. A Jóhír iránti érdektelenség feloldására csak egy mód van: a jézusi értékeket úgy kell szóval és életvitellel bemutatnunk, hogy rádöbbenjenek az emberek: egyéni és társadalmi életünk egyetlen reális megoldása ez. A nagyfokú elmagányosodásra száz testvért-nővért ígér az evangélium, ha már lesznek annyian a megtértek, hazataláltak, az egymást szerető hirdetők. Száz házat tudhat magáénak, kinek van száz testvérbarátja. A kitaszítottaknak száz meleg családi otthont, ha már van irgalomra készséges száz család. A fiatal infarktus-jelölteknek belső békéből fakadó külső életharmóniát, a discóval kábított fiataloknak csendből bontakozó öntudatosan értelmes életet... Az érdektelenség ellen a legjobb gyógyszer, ha látják rajtunk és általunk, hogy az Isten Országa itt és most megvalósítható.

Egy másik lényeges akadály a szűklátókörűség. Van, aki nem lát túl a templom küszöbén, rajta csak az fog segíteni, ha lesznek olyanok, kiknek életében a templomi szentírási szövegek otthon is realizálódnak. Van, aki nem lát túl a karrierjén. Rajta az segít, ha ambíciói kibontakozására lehetőséget kap az új, mindenki szolgálatára épülő kontraszt-társadalomban. Van, aki nem lát túl saját és övéi hasán. Őt lendítheti előre, ha megéli: nagyobb boldogság adni, mint kapni, és hogy az ő irgalmára szorulnak az éhezők. A szűklátókör gyógyítására segítsünk az embereknek abban, hogy lássanak és ne csupán nézzenek.

4. Apostolkodásunk eszközei és módszerei

Elődeink vizes korsót vágtak a földhöz a főtéren, jármot akasztottak a nyakukba, ruha nélkül jártak a főutcán, hogy mondanivalójukra felhívják kortársaik figyelmét. Jézus az irgalmasság, félelmet és csodálatot keltő tetteivel rázta fel az embereket. Századunk elején Bangha Béláék a katolikus sajtóval akartak mindenkihez bezörgetni. Meg kell találnunk a magunk prófétai, embereket felrázó tetteit, módszereit. Amikor azonban apostolkodásról beszélünk, akkor többről van szó, mint hirdetésről. Mi úgy szeretnénk hirdetni, hogy meghallgatást is találjunk, hogy testvérbarátokat is leljünk. Ez személytől személyig érő szolgálat. Barátokat akarok szerezni Jézusnak és a hozzá tartozóknak. Már húsz éve tapasztalom, hogy ez nagyon időigényes foglalkozás: naptáraink rendszeres bejegyzései segítenek, hogy a mindennapok feladatai el ne ragadhassanak hivatásunktól. Ez nagyon energiaigényes szolgálat: célirányos beszélgetésekre kell készülni, személyre szóló tudat- és életalakító anyagokat kell találni, élethelyzetekben előrevivő megoldásokat kell kielmélkedni... Bizony egy félév, vagy kettő is beletelik, mire kiderül, hogy akit szolgáltunk, az igent akar-e mondani az általunk kincsnek látott tartalmakra és igényli-e a kisközösségi új barátságokat. Csak ezután érdemes egybehívni egy kisközösséget, különben peremtagokká lesznek a reménységek és kiválnak, mert nyomasztólag hat rájuk a többiek lépéselőnye.

Hogyan leszünk lassan emberhalásszá? Úgy, hogy lesznek, akik bekéredzkednek az életünkbe, mert valami számukra jót vélnek felfedezni bennünk. Vannak, akiket mi szólítunk le, mert testvér-reményűnek látjuk őket. Vannak, akiket örölünk, akiket nem mi hívtunk meg, de mi táplálunk. Természetesen olyanok is vannak, akik számára már mi nem leszünk elég, és más, őket továbbsegíteni

képes testvéri körbe kell bevezetnünk. A másokért élésből végülis új, jézusi barátságok születnek, ahol nem elkenő hízelkedéssel reklámozzuk az evengáliumot, hanem a bűnt bűnnek mondjuk, az előrehaladást értékeljük, a mércét egyre magasabbra tesszük és mindebben igyekszünk jó példával elöljárni. Szolgálatunk nem megtérítés. Megtérni, hazatalálni mindenkinek magának kell. Mi ezt segíthetjük, öntözhetjük, de a növekedést — megtérést és annak továbbfejlődését mindenkinek magának kell belül munkálnia. Hogyan leszünk közösségvezetővé? Úgy, hogy néhányan elfogadnak barátjuknak azon az alapon, hogy mi szerettük őket egy baráti körré. Elfogadnak, mert alkalmasnak ítélnek fejlődésük szolgálatára. Más ez, mint a fölülről kinevezett közösségvezetés. Több ez annál, hiszen itt nem a papi tekintélyhez, nem a plébániai területi elvhez, nem a bevett egyházi keretekhez, a kritikátlanul átvett teológiai kövületekhez igazodunk, hanem mindezeket igazítjuk evangéliumi meglátásainkhoz, benne élve, mellette élve az adott kereteknek. Közösségvezetővé tehát az általunk szolgáltak tesznek minket, akiket szellemi táplálékkal, kapcsolat-lehetőségekkel, információkkal és lelkiséggel segítünk. Egy közösség akkor egészséges, ha tagjai egészségesek. Egészséges pedig az, aki harmóniában van lelkiismertével, harmóniában van a Mennyei Atyával és harmóniában van a termetett világgal. Ezt a szeretet-rendet szolgálja a közösség. Egy másik szempontból nézve különbséget teszünk a közösség külső és belső célja között. Belső cél az egymás szeretete és ennek nagyon konkrét életmegnyilvánulásai. Külső cél, hogy ami nekünk jó, azt elmondjuk másoknak is, vagyis apostolkodjunk. E kettős cél egymásért van, egymásból táplálkozik, a kettő együtt éltet egy jézusi közösséget. Ha pl. szellemi életünk jó, akkor mások számára van értelmes mondanivalónk; és ez visszafelé is érvényes: ha valakiket megszólítok, akkor igyekszem felkészült lenni, nehogy szégyent valljak. Tanul, aki tanít — írta Sík Sándor -, kibővíthetjük: gyógyul, aki gyógyít; imádkozik, aki imádságra segít; fejlődik, aki mások fejlődésén fáradozik.

5. Családban élő apostolok

A laikus apostolok döntő többsége családos ember. Nekünk is drága az időnk, de annyira nem lehet az, hogy az Isten Országáért végzett hivatásunkért ellenszolgáltatást — pl. pénzt — fogadjunk el. Ingyen kaptuk, ingyen is adjuk. Ma már mindennek kifejezhető pénzértéke van a világban is, az egyházakban is. Legyünk jelei annak, hogy Isten dolgai megfizethetetlenek, mindenkire — minden megtértre — kötelezőek és a testvérbarátságnál nincs nagyobb jutalom a földön. Válasszuk el a megélhetést biztosító foglalkozásokat a mindannyiunk egyetlen hivatásától. A foglalkozásból megélünk, a hivatásból éltetünk. Az pedig természetes, hogy bárhol élünk, mozgunk és vagyunk, az Úréi vagyunk és igyekszünk aszerint is élni.

Végezetül egy sajátos problémára kell reflektálnunk. A családos élet és az evangélium egy alternatív társadalmi életformát követel előbb-utóbb. Apostolkodó életünk és eszményeink megvalósulási lehetőségei, azt hiszem, csak valamiféle kommunális életformában bontakozhatnak ki igazán. A coelebs életet vállalók hamar kialakították a maguk szerzetesrendjeit, hiszen együtt könnyebb és hatékonyabb a közös cél megvalósítása. Valamit biztosan tanulhatunk a világban már meglevő kommunáktól, de a magunk formáit nekünk kell kialakítani. A L'Oppiano-i kis, kertes házikók nehezen tudnák befogadni a mi nagyobb családjainkat, a mormonok anyagi jólétét szétfeszítené a mi éhezőkre is figyelő irgalmasság-hangsúlyunk, a kibucok „Erec Israel" tudatát feloldaná a mi határokat, nemzetet emberiség méretűvé tágítani akaró szemléletünk, a Hutteri Testvérek teljes élet- és vagyonközösségét sem tudnánk egy gazdasági anarchiában levő Magyarországon alkalmazi, mikor ők egy jól működő nyugati gazdasági rendszerbe épültek be. Minden ilyen summázás egyoldalú ugyan, de arra azért jó, hogy saját feladatainkat kiemelje. Mi kell nekünk? Olyan életkeret, ahol a területi közelség lehetővé teszi többgyerekes szülőknek is az apostolkodást a család magárahagyása nélkül. A pénz- és piacgazdaság befolyását is akkor csökkenthetjük, ha kertjeink művelésével, állatok tartásával is foglalkozunk, de ez csak akkor nem teljes lekötöttség, ha adott esetben van kire bízni a kis gazdaságot. Olyan életkeretet kell kialakítanunk, ahol a rászorulók befogadásának terhe megoszlik a testvéri családok között. Bízzunk benne, hogy a lehetőség és a hivatásunkból adódó szükség segít kimunkálni azt az életformát, mely az evangélium megélésének a mainál jobb, jelszerűbb keretet biztosít! Befejezésül elmondhatjuk, amivel kezdtük: Kincset találni akarókat hív Jézus, hogy aki hazatalált, az másokat is oda segítsen.

Ének

Bonum est confidere in Domino,
Bonum sperare in Domino

Jó az Úrban bizakodni, jó az Úr
Remélj és bízzál benne, jó az Úr.

— Dialógus —

Kovács László

54 éves vagyok. Felfüggesztett, lefüggesztett, majd Annavölgybányába kihelyezett káplán. A klerikus és laikus kérdéskörrel kapcsolatban lenne két megjegyzésem:

1. Nem szerencsés a cím. 2. Nem világos az egyházkép.

1. Nem szerencsés a cím

A laikus ugyanis feltételezi a klerikust. Az apostolkodás pedig az apostolság vértanúságig menő áldozatvállalását fokozza le valaminő ügy-ködéssé. A laikus apostolkodásnak egyébként történetileg két változata ismert: Egyik az egyház győzelmes korszakából, a másik a mostani válsághelyzetből.

Az egyház győzelmes, konstantini korszakában a klerikusok teljhatalommal bírtak, és teljes mértékben totális függőségbe taszítva a laikusokat, teljes passzivitásba döntötték őket. Ebben az időben a laikus apostolkodás abban állt, hogy a példájukkal apostolkodhatnak. Tanítaniuk nem szabad, mert ostobaságokat fognak mondani. A tanítás ugyanis a profik feladata, igehirdető csak a pap lehet. A példaadás mellett a laikus betölthetett még (a pap mellett) holmi fullajtár szerepet ebben a korszakban. Mindenképpen le kell szögezni, hogy ebben az alá-fölérendeltségi viszonyban a laikus másodlagos keresztény volt. Ebből ki lehetett törni úgy, ha a laikus jelentkezett papnak.

A másik változat a mostani válsághelyzet. Világviszonylatban is válságba került a papság. Nagy szerepe van ebben a II. Vatikáni Zsinatnak, ugyanis ez a zsinat kimondta, hogy még az ateista is üdvözülhet, ha jóhiszemű. Ha így van, akkor mi szükség van ránk, papokra?! Identitászavarba került a klérus. Erre egyszerre több ezer pap megnősül, másrészt nagy mértékben csökken a papi hivatások száma. Egyszóval paphiány áll elő világméretekben is.

Mi lehet ebben a válsághelyzetben a megoldás, vagy inkább kényszermegoldás? Hát ott vannak a laikusok. Őket kell valahogy bevonni a lelkipásztori munkába. Meg kell viszont tartani a lényegi különbséget a klerikus és a laikus között. Vagyis csak besegítők, csak pap-pótlékok lehetnek, egyenrangú felek soha! Ha ugyanis a most induló második dicsőséges konstantini korszakban megoldódik majd a paphiány kérdése, a laikusok vissza lesznek szorítva a helyükre, a tiszta laikus státusba. Jelenleg is csak megemelt másodrangú keresztény a laikus, mert úgy-e két ponton a klérus kezében tartja a hatalmat (a lelki hatalmat), ugyanis eucharisztiát és föloldozásokat csak a pap csinálhat. Ezt fenn kell tartania, mert különben kicsúszna teljes mértékben a papság alól a szőnyeg. Megállapíthatjuk tehát, hogy a jelen helyzetben is a laikus másodrangú keresztény. Kiugrás ebből a diákonátus felé volna lehetséges, de nem nagyon akar erre vállalkozni senki, hisz a megszorítások mellett az is nyilvánvaló, hogy a diákonus is csak valami hibrid, átmeneti lény.

A megoldás — és ezt tisztán kell látni — csak a két kaszt eltörlése, megszüntetése lehet. Ez már átvezet második megjegyzésemhez, amit az előadással kapcsolatban mondani szeretnék.

2. Nem világos az egyházkép

Az előadó egybemos két egyházképet, amikor a laikus apostolkodásról beszél. Ez nem helyes. Világossá kellene tenni, hogy a jelen egyház sem tartalmában, sem formájában (struktúra) nem jézusi. Jézus ugyanis nem ismert két kasztot közösségében, és nem egy új vallást akart.

Jézus nem volt pap. Laikus volt, ács, csóró ácslegény. Nem is lehetett pap, mert nem a levita rendből származott, de nem lehetett pap azért sem, mert nem hatalmi rendben, hanem testvériségben gondolkodott. Jézus Krisztusnak a papokhoz csak annyi köze volt, hogy a legfőbb pap, a főpap akaszttatta fel Őt. Összesen ennyi köze volt Jézusnak a papsághoz. Ezt mindenkinek tudnia kell!

Jézus nem akart új vallást. Annyi vallás volt már addig is, minek csináljon egy újat? A vallás lényege, hogy van az Isten és vannak az egyszerű hívő emberek, közte pedig ott vannak a papok, a maguk

szent uralmával. Ez a vallás. A laikus Jézus a maga személyében és szemléletében törölte a szent vagy papi uralmú papi rendet az Isten és ember kapcsolatából, meghirdetve a közvetlen kapcsolatot Isten és ember között („Mi Atyánk") és a közvetlen kapcsolatot ember és ember között („Ti mindnyájan testvérek vagytok"). Jézus hívő laikus mozgalmat indít ennek jegyében, mely egyben erkölcsi megújulást hirdető mozgalom volt, mégpedig testvéri szeretetközösséget alkotó közösségben. Laikus, erkölcsi, közösségi mozgalmat akart és nem papi egyházat, mágikus, liturgikus intézményt.

Mit csináltunk a jézusi szándékokból? Meg nem értve és félreértve Őt, már a kezdet kezdetén a Jézus-mozgalomból a zsidó vallás mintáját követve csináltak jézusi „vallást". Vagyis papi, mágikus, pótcselekvő, stb. hitrendszert. De ott volt előttük a másik minta is, a római jogrend. Könnyen felismerték, hogy csak jól rendezett jogállamban mennek igazán jól a dolgok, felülről irányítva, vezérelve. Ezt kell tehát lemásolni. Így estek bele a hatalom kísértésébe. Ráhúzták a jézusi szeretetközösségre a római jog kényszerzubbonyát, az alá-fölérendeltségi struktúrát. Így lett belőle papi vagy szent uralom (hierarchia).

Mindez egész korán bekövetkezett. Már a Zsidó levélben, melyet valószínűleg Apolló írt, Jézus Krisztus már nem laikus, nemcsak pap, hanem egyenesen főpap. Tessék elgondolni ezt a szörnyű történelemhamisítást és teológiai csúsztatást! Antióchiai Ignácnál pedig már teljesen világos a hierarchikus tagolódás, bár nem biztos, hogy mit jelent a diakonus, presbiter, episcopus. Tény viszont, hogy ott található a szent uralomnak, a parancsuralmi rendszernek alapja.

3. Mit kell nekünk tennünk?

Most, amikor megújulási fórumon a laikus apostolkodásról, magyarul jézusi apostolságról beszélünk, választ kell adnunk arra a kérdésre, hogy mit kell nekünk tennünk, hogy a jézusi szándékokhoz visszatérjünk?

Az egyik megoldás kulcs-szava: átépíteni. Meg kell újítani, át kell építeni ezt a jelen egyházat úgy, hogy vallásból újból kereszténység legyen, hierarchiából pedig testvériség, pándulia. Ez az egyik lehetőség. Ám aki ezt látja jónak, és ezt meg tudja csinálni, tegye.

A másik megoldás kulcs-szava: építeni. Ezt gondolom célravezetőbbnek. Nem sok reményem van arra, hogy egy vallási-hatalmi szervezetet át lehessen építeni, hiszen úgysem hagyja magát. Jézus sem átépíteni akarta a zsidó vallást, hanem épített benne egy új és más közösséget. Alternatív gyakorlatot kezdett, így mondanánk ezt mai szóval. Nekünk is ezt kell csinálni, egy laikus, erkölcsi megújulást hirdető és szeretetközösséget megvalósító mozgalmat kell tovább vinnünk. És ezt lehet bármilyen egyházi vagy állami rendszerben. Persze csak úgy, ahogy Jézusnak lehetett. Megkapta érte a nazrim szekta nevet, és a hatalom emberei, egyházi és állami összefogással ki akarták irtani Őt és szektáját. (Akinek ma nem tetszik ez a szó, tudnia kell, hogy a kereszténység bizony szektaként indult!) Ezért a válaszom, hogy nem átépítésről, megújulásról kell itt beszélnünk, hanem építésről erőnk szerint, vállalva a leszektázást is. A döntő kérdés úgyis az, hogy ez a mozgalom jézusi-e, mert ha igen, úgysem árthat neki semmiféle leszektázás, üldözés. Köszönöm.

Miklovitz László

Mielőtt a paramétereimet elmondanám, el kell mondanom, hogy nagyon kényelmetlen helyzetbe kerültem, éppen a Laci miatt. Bár élvezem ezt a kényelmetlen helyzetet. Tíz évvel ezelőtt volt a nászmisénk, amikor előtte megbeszéltük Lacival, aki tartotta a nászmisénket, hogy mi lesz az evangélium, mi lesz a szentlecke, és erre építette fel a beszédet a megfelelő kulcsszavakat felhasználva a Szentírásból. Gondoltunk egyet Pannival, és a mise előtti napon megváltoztattuk a szentleckének egy részletét. Tartalmilag nem sok változás volt, de úgy gondoltuk, ez jobban ki fogja fejezni azt, amit mi itt most akarunk. Elhangzik az evangélium, a szentlecke, és Laci rettenetesen keres az oltárnál a Szentírásban — mint utólag kiderült —, hogy átprogramozza magát, mert most mást olvastunk fel, a kulcs-szavak nincsenek meg. Laci elmondta, amit elmondott, visszakaptam, amit annak idején csináltunk, elmondta a kulcsszavaimat, ezért a kényelmetlen helyzet. Miklovitz László vagyok, 36 éves, faipari mérnök végzettséggel, félállású asztalosként dolgozom egy leánynevelő intézetben (derültség). Feleségem mat-fiz. szakos tanár, ennek megfelelően gyesen van tíz éve. 4 egész négykilenced gyermekünk van. A címadó fogalomhoz szeretnék hozzászólni. Nem azért, mert nem jutottam tovább az előadás címénél, hanem hasonló okok miatt, mint amit Laci is mondott, én is megragadtam itt. Laikus apostolkodás 1990. Egyszerűen felteszek három kérdést. Ez a három kérdés ugyan összefügg, de eköré próbálom csoportosítani, amit mondani akarok. Tekintsétek apropónak, ezeket a kérdéseket, hogy mondókámat ennek kapcsán elmondhassam.

1. Miért ez a címe az előadásnak?
2. Miért nem egyszerűen, az hogy „apostolkodás"?
3. Indokolt-e a laikus jelző az apostolkodás szó elé?

Keresem a válaszokat.

A. Persze, hogy indokolt. Azért indokolt, hogy a Náci el tudja mondani azt, amit elmondott nagycsaládosként és asztalosként. Ugyanis, valljuk be őszintén, hogy ha az lett volna az előadás címe, hogy apostolkodás, akkor mindenki természetesnek vagy természetesebbnek vette volna azt, hogy ide egy pap áll ki vagy teológus, (mondjuk Náci félig-meddig az is) és elmondja a témakörben a mondókáját. A köztudatban pedig mindenképpen az él, hogy az asztalos az asztalkészítéshez ért, a teológus, a pap meg az apostolkodáshoz. Úgyhogy indokolt a jelző.

B. Miért ez a címe az előadásnak? Azért, mert a kereszténység első két évszázadát leszámítva, csak búvópatak formájában volt jelen a laikus apostolkodás az emberiség történelmében. Ha jól emlékszem a Gyurka bácsi háromszáz évet említett, lehet, hogy annyi, mindegy, az elmúlt tizennyolc évszázadban viszont fizetett apostolkodás volt a jellemző, és így azt, ami mindenkinek a dolga lett volna, az emberiség talán egy ezreléke csinálta, nem tudom, hogy jól tippelem-e, de még ha csinálta volna. Mindennek ugye tapasztaljuk a következményeit, úgyhogy azt gondolom, hogy indokolt mégiscsak a laikus jelző ide a címbe.

C. Miért ez a címe az előadásnak? Mert a huszadik század végén a civilizált embernek illik már ép ésszel felfogni, hogy az emberiségnek egyetlen reménye van: megtérni a szeretetre. Végveszélyben nem engedhetjük meg azt a luxust magunknak, hogy minden ezredik ember fizetés ellenében megbízást kap apostolkodás címén, hogy beszéljen erről a problémakörről másoknak is. Mi meg éljük a magunk vallásos életét, aminek programja talán már a génjeinkben van éppen az elmúlt tizennyolc évszázad gyakorlata miatt. Úgyhogy indokolt a jelző.

D. Vagy talán mégsem indokolt? Hadd mondjak egy gondolatkísérletet. Az asztalosok megújulási fórumán abszurdum lenne az, hogyha egy pap mondaná a referátumot. Hasonlóképpen abszurdum lenne, hogyha mondjuk a korreferátorként felkért valaki szintén csak pap lenne. Itt azért szerencsésebb a szituáció. Ezen a fórumon senki sem fütyült, hogy az apostolkodásról asztalos beszélt és beszél is. Nemcsak az első pontban elmondottak miatt, hanem azért is, mert nem áll a párhuzam a kétfajta fórum között. Miért? Azért, mert itt most többről van szó, mint szakmai eszmecseréről, a szakmai ambíciók kibontakoztatásáról, vagy kenyérkeresetről, vagy valami hasznos időtöltésről. Többről van szó, mintha művészi mesterfogásokról mesélnénk, vagy a személynek szakmáján keresztül való kibontakozási lehetőségeiről. Hát mi ez a több, amiről itt most szó van? Az, hogy az Élet Ura, Mestere egyetlen életlehetőséget lát az emberiség számára. Az ő tanítványává lenni, és az ő tanítványává tenni másokat. Egzisztenciális gond-kör tehát az, amiről ezen a fórumon szó van. Mindannyiunknak az egzisztenciális gondköre, úgyhogy nem indokolt a laikus jelző. Mert vagy nekilátunk mindannyian — nemcsak akik itt ülünk, hanem akiknek majd elmondjuk a fórum után —, nekilátunk az apostolkodásnak, és ezáltal megmentődünk, vagy továbbra sem érezzük ezt kötelező érvényűnek magunkra nézve, annál inkább azokra nézve, akik ezt „ hivatásként" csinálják. Ez esetben félő, hogy elpusztulunk. És tárgytalanná válik a kérdés, hogy laikus apostolkodás vagy pedig apostolkodás.

E. Az előadásban elhangzott, hogy az evangélium az emberi természetre van szabva. Hozzátehetjük azt is, hogy az emberi természet meg az isteni természetre van szabva. Az isteni természet Jézus alakját figyelve ilyen jelzőkkel írható körül: szeret, egybeszeret, összegyűjt, hív, tanít, gyógyít, s ráadásul küld ugyanerre. A laikus apotolkodás fogalma a huszadik század végén éppen arra hívja fel a figyelmünket, hogy a Jézust követő ember úgy működik rendeltetésének, természetének megfelelően, hogyha ugyanazokat csinálja, amit a mestere, a fő-laikus. Már csak azért is, mert a barátaitól búcsúzó Jézus órajtuk keresztül minket is arra buzdít, hogy tegyünk tanítvánnyá minden népet. Úgyhogy figyelem-felhívó fogalomként talán mégiscsak indokolt a jelző.

F. Aztán még lehetne keresni tovább a pro-kontra érveket a laikusság és a laikus apostolkodás fogalmával kapcsolatban, és ezen apropóból jól megbeszélni az evangéliumot. Gondolom, hogy fogjuk is tenni ezt a keresgélést. Befejező gondolatként a hitemet, a reményemet hadd fejezzem ki. Hiszek abban, hogy a Jézust követni akaró emberek előbb-utóbb egy olyan fórumon jönnek majd össze, ahol nem az lesz a kérdés, hogy a jézuskövetés az laikus vagy nem laikus mozgalom, hanem az lesz a kérdés, hogy mindannyiunk feladatát, az apostolkodást hogyan csináljuk? Amíg ez bekövetkezik, addig is átadom a szót az utánam következő — jelen felfogás szerint — laikus vagy nem laikus testvéremnek.

Dombi Jánosné

Az előadás befejező része közelről érint, ha az összerendeződés alatt az életközösség értendő. Az összerendeződésnek több gyakorlati akadálya van, amelyek a különböző korosztályoknál egyaránt jelentkeznek. Ahhoz, hogy szavazóképes, választani tudó egyházközségek alakuljanak a közösségekből; kialakult életformát, vagy jövőbeli elképzelést kéne sutba dobni, ami (egyelőre még) nagyon fontosnak tűnik.

Nagy városokban a fiatal házasok ilyetén elképzeléséhez ma már milliók kellenek, ez a korosztály nem rendelkezik vele. A következő a gyerekes réteg. Akadály a jólbevált iskola, uszoda, hegedűtanár, stb. (Mindenki megtalálja a neki megfelelő okot a helybenmaradásra.)

Az idősebb házaspároknál kialakult hivatás, jó állás, esetleg felépített ház. Megfelelő körülmények, amiket megteremtettek fáradtságos munkával otthon, munkahelyen, közösségben.

A felsorolás az akadályokról korántsem teljes.

Dombi Zsuzsi vagyok a bányai életközösségből, és tanúja annak, hogy Jézus békéjéhez mindez nem szükséges.

Szeifert Ferenc

Mint egyszer már mondtam, katolikus plebános vagyok. Sikerült provokálnom Győző barátomat, ti. a katolikust én is úgy értettem mindig, hogy egyetemes, és a katolikus egyházba én azért mentem, mert az igazságot kerestem. Nekem ez az egyik vezérlőcsillagom. Tulajdonképpen rengeteget szenvedünk a történelemhamisítás miatt. A holocaust is azon volt, hogy kimondanak egy általánosítást kiragadva egy-két példát: a zsidók bűnösök. A kollektív bűnösség is ezen alapult. Márpedig, ha megnézem, látom, hogy nem így van. Ugyanígy a történelmet meghamisíthatom akkor is, ha igazat mondok. Ha én csak azt mondom, hogy Hunyadi egy csapnivaló hadvezér volt, mert elvesztette a várnai meg a rigómezei csatát, hát igazat mondtam, de a legnagyobbat hazudtam mégis. Mi sem taníthatjuk így a történelmet. A Bokor teológiában benne van ez a Marx-tól átvett ideológia, hogy az egyház kiszolgálta a hatalmat. Ez nem igaz. Mindig megvolt a kísértés rá, a nagy tömeg mindig ezt tette. Mindig kevés ember volt, aki ellenállt, de végig ki lehet mutatni, ha nem egy oldalról nézem az egyháztörténetet. Az egyházban mindig voltak, akik szembenálltak, voltak, akik száműzetésbe mentek, akiket kivégeztek: püspökök, pápák is. Az elmúlt 45 esztendőben kezdettől fogva ott voltam az élen, és büszke vagyok a katolikus egyházra. Tudnék olyan adatokat mondani, árulásról, stb., amit nagyon kevesen tudnak itt, mert bennt voltam. De ugyanakkor azt látom, hogy az egyházat nem tudták megdönteni, és mindig többen voltak azok, akik kitartottak és végül az állam volt az, aki kénytelen volt megalkudni. A magyar állam fordult a Szentszékhez, hogy egyezkedjen. Tehát vigyázzunk nagyon, hogy a történelemben sem szabad tévednünk!

Szabó Gyula

Kovács Lacival mindenben teljes mértékben egyetértek. Egy új egyházat kell építeni... Bisztrai közbeszól: amikor Nácival egyetértesz, szeretnénk tudni, hogy mi a foglalkozásod: asztalos vagy pap.

Szabó Gyula vagyok, római katolikus pap, 29 éves, nőtlen. Egyedül a kritikai vonalat hiányoltam, de megértem, hogy ezt nem akartad bevenni. De túl enyhének látom azt pl., hogy arról nem beszéltél kimondottan, hogy az egyházat történelmi bűn terheli, amikor az engedelmesség-etika megvalósításával az Isten népét infantilizmusba döntötte. Az egyik papi találkozónkon éppen Gyurka bácsiékkal beszéltünk erről, hogy az első és a második világháború kevesebb szenvedést okozott az emberiségnek, mint az engedelmesség-etika gyakorlati megvalósítása. Tulajdonképpen — elnézést a kifejezésért —, de belülről „herélték" ki a felnőtt keresztényeket, a szabad gondolkodás képességét vették el a felnőtt keresztény emberektől. Nagyon pesszimista vagyok azzal kapcsolatban, hogy a papokkal dialógusra lehet lépni, tisztelet a kivételnek. Vannak kivételek, de nem tapasztalom ezt a saját környezetemben sem. Tavaly pl. háromszor voltunk a győri püspök úrnál, de semmiféle eredményt nem értünk el. Ugyanez elmondható a környezetünkben élő kollégákról is. Akkora az előítélet irányunkban, hogy ezt egyszerűen nem hiszem, hogy át lehet törni egyelőre. Miután egy teljesen infantilis módon nevelt hagyományos kereszténységgel állunk szemben, ezek az emberek arra várnak, hogy felülről kapjanak egy ukázt, melyben a Bokrot a püspöki kar ismét katolikusnak nyilvánítja. Amíg ez nem történik meg, addig nagyon pesszimista vagyok pl. a papok megtérítését, vagy jobb belátásra bírását illetően. Amíg valakik komolyan azt állítják ebben az egyházban — itt a tanítóhivatalra gondolok kizárólag —, hogy ők az igazság letéteményesei és egyedüli jogos meghirdetői, a többieknek pedig megvan a lehetőségük arra, hogy ehhez felzárkózzanak (és ilyen értelemben bizony korlátja van az egyházban a lelkiismereti szabadságnak is), úgy gondolom, amíg ezt valaki komolyan így gondolja, addig nem lehet dialógust folytatni egyházon belül sem. Most az ökumenizmusról nem is akarok beszélni, mert ez komolytalan játék ilyen szinten. Tehát egy nagyon döntő fordulatra lenne szükség ebben az irányban. Pl. a nyugati teológusok összefogása, a kölni nyilatkozat talán egyfajta előrelépést jelenthet. Magyarországon semmi ilyenről nem tudok. Tehát a Bokrot kivéve senki sem akar ebben az irányban lépni. Azt az elvet vallom, amit itt Laci is kifejtett, hogy egy új egyházat kell építeni a régiben. És ha a bázison mi fogjuk képviselni a jövőt, tehát a fiatalabb generációt, akkor majd a hatalmon levő egyház minket fog megkeresni. De erről inkább nem akarok álmodozni. Én mégis abban hiszek, hogy egy olyan egyházat fogunk tudni felépíteni, ahol mi leszünk a meghatározó erő és tényező. Nem a régit akarjuk renoválni. Köszönöm szépen.

Mihályffy László

40 éves vagyok, közlekedésmérnök, nőtlen.

Apostolkodásról lévén szó, én úgy érzem, hogy valami nagyon fontos dolog kimaradt itt. Apostolkodásról remekül lehet vitatkozni, csakhogy szerintem ez alapvetően nem vita kérdése, hanem ráhangoltság kérdése. Az előadás elején elhangzott, hogy megtérés kell. Igen, de nemcsak megtérés kell, szerintem ennél sokkal több kell. Egy olyan szintű ráhangoltság kell az eredményes apostolkodáshoz, ami sokkal több, mint a megtérés.

Mire alapozom ezt?

Jézus mit tett? Az apostoloknak megparancsolta, hogy adják tovább az örömhírt. Igen, de ettől az apostolok még nem voltak képesek továbbadni az örömhírt. A Szentlélek kellett ahhoz, a pünkösd kellett ahhoz, a Szentlélek-keresztség kellett ahhoz, hogy az apostolok tanúságtevése hatékony legyen.

Nem tartom helyesnek úgy szemlélni a dolgokat, hogy Jézus ezt és ezt tanította, mi akkor most őt lemásoljuk, és az emberi agyunkkal, tudományunkkal, értekezéseinkkel racionális módon megpróbáljuk őt követni. Jézus felszólításaiból egyértelmű, hogy a Szentlélekre kell hagyatkozni. Apostolkodás terén nem akarom a magam személyét előre tolni, én csak azt szeretném elmondani, amit néhány (nagyon kevés) ember közösségbe gyűjtésénél szereztem, mint tapasztalatot. Amíg a magam erejéből próbáltam csinálni, nem ment. És köszönöm az Úrnak, hogy nem ment, mert ezáltal tapasztaltam meg, hogy ez az Ő műve. Hiszem, hogy ha én a saját agyafúrtságom és tudományom alapján tudok embereket közösségbe gyűjteni, még a végén azt hiszem, hogy az az én művem. És ez nagy tévedés lenne.

Én azt mondanám, hogy minden előzetes elképzelésünket tegyük félre — amik belénk görcsösödtek —, és nyissuk ki a szemléletünket a keresztény egyházakban, gyülekezetekben, különböző közösségekben, lelkiségekben lévő mindenféle értékre! És a többit engedjük át az Úrnak, hogy Ő végezze el bennünk és miáltalunk másokban azt, amit el kell végezni. Mi ne akarjuk azt összeokoskodni vagy viták során tisztázni, hogy hogyan kell apostolkodni. Nekünk az Úrra kell

hagyatkozni, és akkor az apostolkodásunk eredményes lesz. Köszönöm.

Horváth János

Érdről jöttem, 25 éves vagyok, nőtlen és kb. 10-11 éve kerültem először közösségbe. Kicsit Laci hozzászólásához szeretnék kapcsolódni, mert ő mindig úgy beszél, hogy azt nem lehet szó nélkül hagyni.

Miért merek kritizálni? Van egy bátyám, aki már nem tartja magát katolikusnak. Épp ezért, ha eljön egy-egy templomi ifjúsági találkozóra, nem nyilatkozik olyan kérdésekben, amelyben véleménye nem egyezik az egyház hivatalos tanításával. Én viszont a katolikus egyházba tartozom, és azt akarom, hogy az minél jobb legyen. Épp ezért, ha valamit rossznak látok, azt elmondom, legfeljebb elbeszélgetünk, hogy ez miért hülyeség, vagy miért nem.

Átépítjük az egyházat vagy újat építünk? A kereszténység — amint Laci is mondta — nem vallás. Jézus azt akarta, hogy sajátítsuk el azt a gondolkodásmódot, amely a szeretetre épül és egy életmódot hoz magával. Nem elég a Szentírást tudnunk, értenünk kell. És ebben a vallásos liturgia segíthet, de csak segíthet és nem ez a fő. Hogy ezt átépítésnek vagy újjáépítésnek nevezzük? Ennél fontosabb, hogy csináljuk.

Helyi, négy plébániát ismerő tapasztalatom alapján úgy látom, hogy legtöbb próbálkozásunk azon bukott meg, hogy a liturgiára, de legalábbis a hagyományos keretekre épültek. Ezzel függ össze a „pap felé küldetés" problémája is.

Egyrészt elég fiatal vagyok ahhoz, hogy ne hallgassanak rám, másrészt laikus vagyok, ráadásul „bulányista". Ha olyat mondok, ami nekik nem tetszik, akkor vérmérséklet szerint reagálnak. Megtörtént az is, hogy külön háznál tartottunk összejöveteleket, s a pap egy vitánkat követően ezt megszüntette. Megtehette, mert a többiek engedelmeskedtek neki, bár páran érezték, hogy valami nincs rendben. Megtörtént az is, hogy az egyik pap szentbeszédében elmondta, hogy Jézus nem vallást alapított. Másik helyen nagy lelkesen elmondtam ugyanezt. Itt a pap, aki félreértette ezt, megkérdezte a velem egyetértőktől s tőlem, hogy visszakérjük-e a keresztleveleket. Ilyet egy paptól biztosan nem kérdezett volna. Egyébként e két pappal jó viszonyban vagyok.

Végül az első témánál felmerült rehabilitációról szeretnék pár szót mondani.

Azt gondolom, hogy a rehabilitációra elsősorban nem annak az embernek van szüksége, akit megsértettek. Remélem, ő már rég megbocsájtott, sőt az őt ért igazságtalanság segített neki abban, hogy jobb keresztény legyen. Ahogy a bűnbánatra nem azért van szükség, hogy az Istennek jobb legyen, hanem hogy én jobb legyek, ugyanúgy a rehabilitálásra is elsősorban azoknak van szükségük, akik a bűnt elkövették. Nem azért, hogy beismerjék, vesztettek, hanem hogy a gondolkodásmódjuk változzon. Ezért úgy érzem, nekünk csak annyiban szabad követelésekkel fellépni, amennyiben segítjük őket abban, hogy ráébredjenek, amit eddig csináltak, nem biztos, hogy jó. Köszönöm.

Id. Gyombolai Márton

Csak néhány gondolatot, soron kívül. Itt felmerült a történelem és a történelmi igazság kérdése. Miután — ahogy az már hála Istennek történni szokott a Bokorban —, amikor kissé álmosodik a társaság, és az én Laci testvérem (a maga „magas koffein tartalmú" és magas intenzitású szövegével, — ami mögött hallatlanul tiszteletreméltó módon mindig ott van a teljes ember!) megszólal, valahogy megélénkül az egész. Elhangzott vele kapcsolatban, hogy mennyire nagy dolog és mennyire becsülendő ez a bizonyos igen-igen és nem-nem. Hogy mért kezdtem én ezt a történelemmel? Kérem, csodálatosan tudunk utólag simogatni, szelidíteni a valóságon. Az intézmény szükségszerűen — és ezt történészként vallom —, mozgási sebességében föltétlenül lassabb a Szentlélek „forgási sebességét" követő prófétai lelkeknél. Én ezt tételnek érzem, bizonyítani kívánom. Nem csak Jean d'Arc ügyekkel, nemcsak a valamilyen szinten mindnyájunk által ismert Assisi Szent Ferenccel, akit azért az egyház roskadozó épülete megtámogatójának vallunk pár száz év után: utólag... Folytatom Assisi Szent Ferencet és a felsorolást páduai Szent Antallal, akiről ma ugye azt tudhatjuk, hogy a gyermek Jézust a karján tartó, szelíd — minden valamirevaló templomban fellelhető — szent volt, akinek a szenilizálódó nénikék két forintot ajánlanak, ha megtalálják az elrakott pénztárcájukat. Kérem, ez ellen a páduai Szent Antal ellen olyan eljárások folytak az igen-igen és nem-nem miatt, hogy ez a végtelenül szelíd ember a pápának írott tiltakozó levelében spontán, nemes egyszerűséggel: „háztetőn ugráló majmoknak" becézte az ellene vádiratot kiadó hivatali prelátusokat. Kérem ez egyháztörténeti tény! Azt már csak úgy mellékesen említem meg, hogy loyolai Szent Ignác életében 13 alkalommal állt egyházi bíróság előtt. Ez is egyháztörténeti tény, a Hittudományi Akadémia Egyháztörténet jegyzetében is fellelhető. Nagyon hosszasan lehetne folytatni, de miután valami piarista gyökeret érzek az egész Bokor indíttatásában — nem akarok személyeskedni az alapítóval! —, azért még befejezésül utalnék Kalazanti Szent Józsefre, akivel „mindössze" annyi történt, hogy az általa alapított rendből hamis vádak alapján Róma kirúgta. (Mondhattam volna szebben is: kizárta.) Aztán megérte azt is, hogy a rendjét átmenetileg feloszlatták, de ehhez olyan hosszú időt kellett élni, hogy 90 fölött volt, amikor megtörtént. Nem tudom ezeket a dolgokat a történelmi véletlen sorozatjátékának tekinteni! Hajlamos vagyok arra a véleményre, hogy ez prófétasors, vagy pedig az intézmény olyan-amilyen voltán radikálisan változtatni kell! Annyiban föltétlenül radikálisan változtatni kell, hogy előre kiszabott normák alapján nem köthetem be az Isten Lelkének a száját, amin egyszerűen a keresztény szólni akar. Valahol „kutyakötelességévé" kell tenni az intézménynek, hogy előítéletek nélkül vizsgálja meg azt, amit egy emberen keresztül a Lélek üzen! Akkor talán nem gyullad máglya, „Uram bocsá", „felfüggesztés", „lefüggesztés", „kifüggesztés" és bármi rémség se lesz! Én nem mondom azt, hogy a páduai mintájára lesz nekünk egy „Annavölgyi szent Lászlónk", de lesz egy ember, akire talán nagyon büszkék leszünk.

Kovács Tádé

Ha a három hozzászólásom eléri az öt percet, akkor szóljatok. Az ellenség szóról, az engedelmességről és az alázatról szeretnék beszélni, meg egy picit a tévedésről is. Az ellenség az a Bokorban kiradírozandó szó. Nekünk lehetnek ellenségeink, mi azonban nem lehetünk senkié. Azt gondolom, hogy nem egészen van így ez sem, mert azt mondja az Úr Jézus, hogy ne féljetek attól, aki megöli a testet, mert miután megölt, semmi mást nem tehet, hanem csak attól féljetek, aki miután megölt, hatalma van arra, hogy elveszejtsen benneteket a gyehennában. Ezt mondja egy olyan kisközösségben, amelynek az egyik tagja saját magát függesztette föl. Ettől kell félni, ettől a bennünk lakó ellenséggel cimboráló ellenségtől. És ez bizony ellenség, ezt tudni kell. Sajátmagunk rosszabbik énjétől félni kell, mert ez ellenség. A másik, a tévedés joga. A tévedés akkor bűn, amikor nem is az. Objektíve akkor bűn, amikor nem egyezik meg az ember tudata az Isten tudatával. Szubjektíve akkor van bűn, amikor jól tudom, hogy Isten mit akarna, de én nem azt akarom csinálni. Ekkor már nincs tévedés. A tévedés tehát nem bűn. Ha fölvilágosítottak, tusakodom az igazság ellen, mert nekem olyan kényelmes a saját csibészségem, az bűn. Azért vagyunk itt, hogy egymást világosítgassuk, nehogy bűnben maradjunk. Azért köszönöm Szeifert atya fölvilágosító hozzászólásait. Az engedelmességről azt gondolom, hogy a Bokorban ez nagyon csúnya szónak tűnik, de Jézusról — úgy érzem — be lehet bizonyítani, hogy egy alkalommal engedelmeskedtette az apostolokat, t.i. amikor királlyá akarták tenni, és beparancsolta őket a bárkába. Nem magyarázta el nekik, hogy ez milyen csúnya dolog, és milyen szép lenne evezgetni, hanem azt mondta, hogy azonnal, mars, tűnés. Persze nem ezekkel a szavakkal. Az evangélium azt mondja: „kényszerítette őket beszállni". Ennek azonban feltételei vannak.

Első: Az ügy borzasztóan fontos. Jézus tényleg nem akart király lenni, asztalos akart maradni.

A másik, hogy az ügy nagyon sürgős, nem lehet megmagyarázni, mert ott a puccs, az összegyűlt tömeg, és pillanatokon belül baj történik.

A harmadik pedig az, hogy az emberei rendkívüli módon hallgattak erre a názáreti ácsra; most az egyszer nagyon mérgesek lehettek rá, de engedelmeskedtek neki.

És a negyedik, ami talán a „legegyszerűbb", hogy tudni kell hozzá a vízen járni. Ha az ember utána rendbeteszi a dolgot, akkor rendben van. Jézus ezt csinálta. Dúltak-fúltak ott, miközben húzták az evezőket, hogy „na ezt az egy alkalmat elpasszolta, hát ilyen után

menjünk?" De akkor Jézus megjelenik a tó tetején és ők elfelejtik, hogy a mester rosszat csinált, elfelejtik, mert lenyűgözi őket. Engedelmeskedtetni lehet sürgős, fontos ügyben olyanokat, akik egyébként hallgatnak ránk, ha utána nagyszerűen rendbe tudjuk tenni, és ez nagyon fontos. Nem természetes az engedelmesség. Az apostolokban is traumát okozott, és Jézus ezt tudta. Rendbe tette.

Az alázatról egy szót. A szeretetnek a fonákja. A szeretet az, hogy ti vagytok a középpont, az alázat az, hogy nem én. (Nevetés)

Bisztrai György

Tádé, ehhez a tapshoz mit szólsz? Barátaim, az apostolkodáshoz hozzá tartozik a háló fogalma, így én most megkérném Nácit, hogy a háló segítségével fogja össze az elhangzottakat, mondja el az utolsó szó jogán a véleményét, és Náci hálója után, ami kb. 6-7 percet fog tartani, megkérném Kamarás Istvánt, Mészáros Klárit és aki még háló ügyben érintett, hogy jöjjön ki, és meséljen róla.

Király Ignác válasza

Azt az alapélményemet szeretném elmondani, hogy jó látni ezt a szabadságot, ami a hozzászólások sokszínűségéből sugárzik. Tekintettel arra, hogy egy olyan kisközösségnek vagyok tagja, ahol ez a szabad véleményt segítő légkör az egyik, ezért a felvetett gondolatok hadd érlelődjenek, csiszolódjanak a Fórum keretein túl, a hétköznapjainkban. A fogalomtisztázásokat természetesen külön köszönöm. Pontosan azért választottam ezt a címet, mert mindezeket végig gondoltam, amiket a hozzászólók elmondtak, és a fogalom megújítása helyett inkább a tennivalókra igyekeztem felhívni a figyelmet.

Hogy ki túl enyhe, ki nem, kedves Gyuszi, ez nézőpont kérdése, karakter kérdése. Én ilyen vagyok, te olyan vagy, és ez bennünk a szép, hogy mégis testvérbarátok vagyunk. Az életem számos szála köt engem a katolikus egyházhoz: emberi kapcsolataim, az első szárnypróbálgatásaim a kisközösségben ezen a kereten belül, ezen a bázisközösségi talajon indultak el. Otthon vagyok, tehát megmondhatom azt, ha valamivel nem értek egyet. Csak én így mondom, ahogy mondom; más másként mondja. A lényeg, hogy az Országot építsük. Elsősorban azt szeretném hangsúlyozni, hogy nem érdekel most különösebben, a hivatalos történelmi struktúrákkal és személyekkel való birkózás. Engem az érdekel, hogy magammal birkózzak, és mindenki sajátmagával birkózzon, vagyis megtérjünk, s szülessen ebből jézusi emberhalászás. Talán, ha nem megyünk el abba az irányba, hogy állandóan strukturális falakat ostromoljunk, amikor nem arról van szó, akkor nem megyünk el a saját feladatunk elől, a közösségépítés kötelessége elől. Elmehetünk emberhalász-hivatásunk mellett különböző nagy, prófétainak látszó szövegekkel. Bizony a ráhangoltság, bizony a Szentlélek, mondta a testvérem. Olyan természetes, hogy aki másokért akar egy kicsit is élni, annak ahhoz, hogy éltetni tudjon, a vertikális kapcsolatait nagyon rendeznie kell. Tehát szó sincs arról, hogy ebben ne lenne eléggé hangsúlyos az Isten-kapcsolat. De ahhoz, hogy még erről is szót ejtsünk, és ezt tisztességes rendszerbe foglaljuk, ahhoz egy másik előadás kellene. Most csak egyetlen a fontos, hogyha innen elmegyünk, megmaradjon bennünk az a tenniakarás, amit Jézus kíván övéitől, hiszen küldve vagyunk, és várnak az emberek. Köszönöm.

Kamarás István

Bisztrai Gyurka barátom nagyon erőszakosan képviseli az erőszakmentességet, és nem hagy békén egy szociológust csak megfigyelni. Oka van rá, mert a HÁLÓ a témához kapcsolódik. Mi a HÁLÓ? Mintegy fél évvel ezelőtt különböző lelkiségi mozgalmak, megújulást óhajtó csoportok — köztük több Bokor-tag — képviselői jöttek össze, hogy létrehozzák a HÁLÓt. Mi szőjük. Ő tartja a kezében, az „öreg halász". Tagjai lehetnek mindazok a csoportok — egyelőre most még katolikus berkekből —, akik magukat közösségnek definiálják. Lehet ez bázisközösség, lehet négy-öt fiatal egy faluban, akik úgy érzik, hogy egy kicsit másképpen élik meg kereszténységüket, egy plébánia karitász munkacsoportja, egy énekkar, egy misztériumjátékot előadó társaság, egy szellemi műhely, egy lapot — most már nem szamizdatot, a régi szép idők elmúltak — szerkesztő társaság és egyebek. Ez lehet a legdemokratikusabb magyarországi mozgalom, mert alulról szerveződik, nincs vezetősége, csak miniszterei, vagyis szolgák, akik ezt a hálószövést szolgálják. Lesz valamiféle képviselete talán, de intézménye sincs, belépődíj sincsen, beléphet minden olyan együttes, akik közösségnek érzik magukat, akik többet akarnak adni, mint kapni. A belépők leírják, mit szeretnének adni, mit szeretnének kapni. Tudniillik kapni is tudni kell. Ez is nagyon fontos. Kérni és kopogtatni is lehet. Ennyit a HÁLÓról.

Itt van a kezemben a Tarsoly, a HÁLÓ információs bulletinje, majd néhány példányt kiteszek ide a pulpitusra. Be lehet lépni helyben is. Azt hiszem 100-150 között vannak már a HÁLÓ tagjai, köztük már talán féltucatnyi Bokor közösség is. Mi a HÁLÓ? Elmondtam a lényegét, de azért hadd tegyem hozzá, hogy van már Magyarországon félezer bulldózer nélkül lepusztított kis falu, ahol már pap sincsen, egyházközösség sincsen, de még lehet ott valami mocorgás, és ha, budapesti vagy városi „profi" bázisközösségek elmennének őket patronálni, akkor már épülne valami. Milyen jó elképzelni, hogy a celldömölki, a vásárosnaményi és a bocsárlapojtói misztériumjátékot előadó kisközösséget a HÁLÓ hozná össze tapasztalatcserére. Már meg is történt, hogy egymástól 500 méterre lévő kisközösségek a HÁLÓn keresztül vettek tudomást egymásról. A perspektíva tehát igen nagy. Az Új Emberben az jelent meg, hogy a HÁLÓ tagjai ifjúsági jellegű közösségek lehetnek. Cáfolom: a felső korhatár egyelőre 120 év. És végül még egyszer arról, hogy kik léphetnek be. Ahogy Mészáros Klári is írta-idézte: elsősorban gyermekek léphetnek be, de nem gyermekdedek, hanem gyermeki lelkek: nyomorékok, púposak, ráncosarcúak, hófehér szakállú gyermekek, illetve olyan felnőttek, akik soha senki ellen nem vétettek, akiknek semmit sem lehet a szemükre vetni. De nem csak ilyenek, hanem még ilyen fajta szociológusok is, mint én vagyok.

Bisztrai György

És most Neked módot adtunk, hogy megfigyeld önmagad, eddig minket figyeltél, most magadra figyeltél. Nem mutattam be barátomat: Szociológus, katolikus, Kamarás Pista, két gyereke van, egy unokája, nálam idősebb.

Gyerekek, 3 órakor elkezdtük, s 5 óráig azt hiszem, mindenki kialudta magát.

Olyan jó körülnézni, valószínű a vendégkoszt elvitt minden vért a fejetekből, úgynogy az ének után gyorsan fussatok ki, nézzétek meg, hogy a naplemente milyen, tornázzatok, hogy meghallgassuk utána az ökumenikusokat.

Ének

Bonum est confidere in Domino,
Bonum sperare in Domino

Jó az Úrban bizakodni, jó az Úr
Remélj és bízzál benne, jó az Úr.

Szünet

Ének

Gyújts éjszakámba fényt,
Hadd égjen a soha ki nem alvó tűz, a ki nem alvó tűz!
Gyújts éjszakámba fényt,...

Bisztrai György

Turiák Ildi, Tarnai Imre, Kovács György, Kaszap István és én állunk és ülünk itt. Az ökumenikus téma felvezetője Kaszap István. Utána kérem meg, hogy mondja el véleményét Dóka Zoltán, evangélikus lelkész, őt követi Németh Géza, református lelkész, majd az itt ülők közül Kovács György baptista lelkész.

Kaszap István

Nagy szeretettel köszöntök mindenkit. Megtisztelő, hogy ennyien itt maradtatok. Bemutatkozom: negyvenöt éves vagyok, végzettségem számítástechnikus (műegyetem) és rendszermodellező: ezzel keresem a kenyeremet. Nős vagyok 23 éve, van négy gyermekem: két nagy, két kicsi: a nagyok itt vannak.

Miről szeretnék beszélni? Kérdezem, hogy jó-e az, amiben élünk Jézus örökségeként. Van-e lehetőség a megújulást illetően az ökumenizmusban? Mi az az örökség, amit Jézustól kaptunk, és amit minden keresztény felekezethez tartozó, esetleg nem is felekezetbe tartozó el tud fogadni? Mi az a közös alap, aminek alapján ki tudnánk fordítani a világot a sarkából, meg tudnánk valósítani azt a parancsot, amit Jézus hagyott ránk: szeressétek egymást, tegyetek tanítványommá mindenkit, minden népet, minden nemzetet. Ilyesmikről szeretnék majd beszélni, de inkább olvasom az előadásomat, mert az az érzésem, ha szabadon mondom, akkor nagyon hosszú lennék. Tehát: a megújulás eszköze keresni az ökumenizmus új, hatékony lehetőségét. Öt pontba szedtem össze mondanivalómat. Az első: Jézus szándéka..... és itt jön a leírt előadása.

Kaszap István — Turiák Ildikó: A megújulás eszköze az ökumenizmus.

1. Jézus szándéka és a kereszténység eddigi útjának eredménye.

Az eredmény, amit valamennyien jól ismerünk: a számtalan keresztény felekezet. Ezek a felekezetek mindnyájan egy forrásra hivatkoznak és közös gyökérből eredeztetik magukat.

Nekünk, e felekezet bármelyikében élő keresztények bármelyikének meggyőződésünk, hogy forrásunk, *gyökerünk Jézus és számunkra megőrzött tanítása. Hivatkozási alapunk,* eredő pontunk, *hogy létrehozott egy tizenkét tagú közösséget. Lelkükre kötötte, hogy szeressék egymást, szeressék felebarátaikat, szeressék ellenségeiket. Lelkükre kötötte, hogy legyenek egyek az Isten világából való szeretetben és terjesszék ezt el a Föld végső határáig.*

A közösen vállalt forrásból, sajnálatosan, valami Jézus céljától különböző gyümölcs született. Számtalan keresztény gyülekezet jött létre. Ez, miként erről még a későbbiekben beszélni fogok, nem feltétlenül keresztezi a jézusi szándékot. Az azonban már igen, hogy e felekezetek nem állnak túl jól az egymás iránti szeretet dolgában. Ennek következtében szükségszerűen nem állhatnak jól az emberiséget eggyé tevő szeretet terjesztésének dolgában sem.

Álltunk ugyan már rosszabbul is a korábbi történelmi időkben. Álltunk már fegyverrel is szemben egymással. Volt amikor máglyával, kínpaddal próbáltuk egymás meggyőződését alakítani. Ez elsősorban a történelmi egyházakra, ezeken belül a katolikus egyházra vonatkozik.Minthogy én katolikus vagyok és annak ellenére, hogy nem vagyok autentikus személy, szeretnék az egyházam nevében bocsánatot kérni azokért a borzalmakért, amelyeket elkövettünk. Igen szégyellem magamat. Szeretném, ha az egyházam hivatalos képviselői, s a pápa is nyilvánosan bűnbánatot tartana az inkvizcióért, a vallásháborúkért, a népirtásokért — lásd indiánok — s minden ártásért. Sovány vigasz lehet csupán számunkra, hogy mindez már a múlté.

Miért is gyenge az ökumenikus párbeszéd hatásfoka? S hogyan tehető hatékonyabbá? Ezekre a kérdésekre kell keresnünk a feleletet.

Kerülnünk kell a megfellebbezhetetlen kijelentéseket. Ez ugyanis minden emberi tapasztalat szerint gátja egymás kölcsönös megértésének, elfogadásának, az egymásra találásnak. Állító mondataink végén is ajánlatos inkább kérdőjelet használni. Nem pedagógiai okokból, hanem abból a meggyőződésből, hogy az igazsághoz közelebb álló állítás csak egymás nézeteinek ütköztetéséből, s közös forrásunkhoz viszonyításából születhet meg. Kérdéseimmel, állításaimmal erre a munkára hívom az itt jelenlévő mindannyiunkat.

2. Egység és nem egyformaság.

Számtalan keresztény felekezet született az egyetlen forrásból, mondtam az imént. Azt is hozzátettem, hogy ez a tény nem feltétlenül áll szemben Jézus szándékával. Azért merem így gondolni, mert úgy tudom, hogy Isten nem szériában teremt. Rendre egyedi példányokat hoz létre. Ennek következtében már-már szükségszerűnek látom, hogy nemcsak a kultúrák, hanem a vallások is nagy tarkaságot kell hogy mutassanak. Eme teremtésteológiai tény következtében lehetetlennek látszik, hogy az egységre hívó Jézus ne vetett volna számot azzal hogy, a hozzá csatlakozók is rendre kifejleszthetnek nem csupán egyetemes, hanem partikuláris elfogadottságú hittartalmakat, egyházszervezetet, liturgiát, egyáltalán vallási kultúrát.

Minden ökumenikus törekvés, amely ezeket a különbözőségeket törekedne egy kaptafára húzni, eleve megbukna mindannyiunk ellenállásán. Megbukna, mert abba akarna kívülről belebeszélni, amit sajátunknak, történelmi vagy megszentelt hagyományunknak éreznénk. Mindezeken a területeken kizárólag az egyes felekezetek jogosultak változtatásokat eszközölni, amennyiben azokat a közös jézusi örökséghez igazodni akarás megkívánja. Az egyes felekezetek nyilvánvalóan meg is akarnak újulni egész teológiájukban, egyházszervezetükben, tisztségviselőikben is. Törekvésük csak igen aprólékos , szerteágazó, részletekre kiterjedő s mindenek előtt az adott felekezetből kiindulva járhat sikerrel.

Hibás az a gondolat az ökumenizmusra vonatkozóan, ami szerint a kálvinisták visszatérnek a katolikus felekezetbe, vagy a katolikusok csatlakoznak a luteránusokhoz. Külön dogmatikák és külön egyházszervezetek mellett is lehetünk mindannyian Jézus tanítványai és Jézus közösségei. Ha az egyházszervezetet vagy a dogmatikát akarnánk egyesíteni, akkor ebből csak gyűlölet és vallásháborúk fakadnának, amint történelmünk ezt szomorúan mutatja is.

Az a megújulási törekvés, amelyben a különféle felekezetek együtt dolgozhatnak, s amelyből uniformizálást elkerülve nagyobb egység remélhető, ennél egyfelől szerényebb, másfelől azonban mélyrehatóbb célt tűzhet maga elé.

Közösen magunk elé tűzhető célunk szerényebb, hiszen nem kívánhatjuk feltérképezni, hogy valamennyi felekezeten belül miben és mi módon van szükség megújulásra. És egyáltalán, minden fele-

kezeten belüli megújulás csak a felekezet tagjainak a dolga. Ugyanakkor mélyrehatóbb a cél, amelyet magunk elé tűzni nemcsak lehetségesnek, hanem elengedhetetlennek is látszik. Ez a *cél a közös jézusi örökség megfogalmazása*, hogy aztán ez az örökség inspirálja az összes jézusi egyházak, felekezetek megújulási törekvéseit. A közös örökség mind teljesebb megtalálásából és annak érvényesíteni akarásából forrásozó megújulásunk közelebb és közelebb vihetnek valamennyiünket egymáshoz Jézus szándékai szerint.

3. A jézusi örökség.

Mi hát a közös jézusi örökségünk? Erről kellene párbeszédet kezdenünk egymással. Kérlek mondjátok el, hogy ti mit gondoltok róla? Elsőként magam is megpróbálkozom megfogalmazásával. Olyasmit gondolok meghatározni, amit talán mindannyian el tudunk fogadni.

Ha egy szót mondok, akkor azzal alighanem egyet lehet érteni. Ez az egy szó — *a szeretet*. De többet is kell mondanom. Ki kell bontanom e szó általam jézusinak vélt tartalmát. Azt gondolom, hogy *az szeret, aki életét kivétel nélkül minden ember szolgálatába kívánja állítani*. Ez a szolgálat pedig alapvetően kétféle módon nyilvánulhat meg. Aszerint, hogy rászoruló emberrel találkozom-e, avagy olyannal aki engem bánt. Az első esetben a szolgálatban megnyilvánuló szeretet arra indít: adjam, felkínáljam neki azt, amiben rászorulónak látja önmagát, illetőleg látom én őt; legyen az akár kenyér, akár Ige. A második esetben pedig azt kívánja tőlem ugyanez a szolgálatban megnyilvánuló szeretet, hogy a bántást ne viszonozzam bántással, hanem elviseljem és megbocsássam.

Hitem és meggyőződésem szerint ez a mi, valamennyi keresztény felekezet közös jézusi örökségének középpontja, lényegi foglalata. Hitem és meggyőződésem szerint ez az, amely közös meggyőződésünkké válva, ily módon személyes és felekezeti megújulási törekvéseinket inspirálva képessé teheti a kereszténységet elindulni egy olyan úton, aminek eredményeként eljut a szeretet a Föld végső határáig. Hitem és reményem szerint ennek erejében képesek lehetünk betölteni történelmi és immanens, azaz evilági küldetésünket. Létrehozhatunk egy mintatársadalmat, az Isten Földi Országát, amely mustármagból mustárfává növekedhet.

4. Mindnyájan felelősek vagyunk közösnek gondolt jézusi örökségünkhöz fűződő viszonyunkban.

Ennek a számomra nagyon is nyilvánvalóan jézusinak tetszhető szeretet fogalomnak, s a mögötte lévő magatartásnak messzemenő konzekvenciái vannak.

Ha egyetértünk az imént megfogalmazott jézusi szeretet definícióval, akkor abban is egyet fogunk érteni minden bizonnyal, hogy felekezetre való tekintet nélkül, vajmi kevés kivétellel mindannyian felelősek vagyunk a jelenlegi állapotért. Mégpedig azért, mert a jézusi alapításra hivatkozó egyházak döntő többségükben a maguk történelmi útján nem tartották magukat ehhez a jézusi örökséghez. Legalább is a nagykonstantini fordulat óta és következtében az egyházak többnyire létrehozták a trón és oltár szövetségét, s ezáltal alrendszerévé váltak egy adott hatalmi rendnek, amelyben bizony törekedtek a szolgálattal ellentétes uralkodásra, az adással ellentétes megtorlásra, fegyverforgatásra. Mindezzel alapvetően hűtlenek lettek a közös jézusi örökséghez. A jézusi szeretet alapján ugyanis a Hozzá tartozók sem egyedileg, sem közösségileg nem lehetnek támogató alrendszerévé egyetlen hatalomnak sem. Nem, mert feladatunk nem a különböző hatalmi rendek igazolása, hanem a szeretetrend megteremtése. Másképpen kifejezve ugyanezt : feladatunk nem abban áll, hogy alrendszerévé váljunk egy adott társadalomnak, hanem hogy megteremtsünk egy másik társadalmat, amely csak a szeretet szolgálatát ismeri.

Az Isten Országa, amelyről Jézus beszélt, kovász- társadalmat, modell- vagy minta-társadalmat, ha tetszik kontraszt-társadalmat eredményez, amely elutasítja az uralkodás privilégiumát, a gazdagságot is, és lemond törekvéseinek fegyveres, azaz erőszakkal történő érvényesítéséről.

Meggyőződésem, hogy ez a jézusi egyházak feladata. Ha ezt nem végzik, akkor nem teljesítik küldetésüket. Ha ennek ellenkezőjét teszik, akkor áruló írástudóknak minősülnek, mivel Jézusra hivatkozva becsapják az emberiséget. Evangéliumot említenek, s annak ellenkezőjét adják tartalomként.

Kemény és fájó szó: mást hirdettünk, mint ami ránk van bízva.

E jézusi örökség érvényesítése nélkül feleslegesek is vagyunk. Ezt az alrendszer szerepet a különféle vallások, a Jézus előttiek is a miénkhez hasonló sikerrel betöltötték.

Az Isten Országa feladata más: figyelmeztető jel és felzárkózási pont kell legyen az Isten Országához még fel nem zárkózó egyesek és társadalmak számára.

Korunkra vonatkoztatva is elmondom mindezt. A Föld jelenlegi tudásunk alapján el tudna tartani 12 milliárd embert. A Földön tényleg élő 5 milliárdból két milliárd éhezik. A hatalmat gyakorlók annyi pusztító fegyvert gyártanak, amennyinek az árából a két milliárdot meg lehetne etetni jóllakásig. Aki kezébe veszi a fegyvert, bűnrészes nemcsak az embergyilkolásban, hanem a két milliárd éheztetésében is.

Minden olyan vallásosság, jámborság, kegyesség, amely a fentiekről nem vesz tudomást, Jézus ellen van, s újra keresztre parancsolná Őt, ha lehetne.

Ha egyetértünk abban, hogy a probléma elvi kitisztázása és a konzekvenciák gyakorlati vállalása nélkül elmegyünk a jézusi célkitűzések mellett, akkor azt gondolom megtaláltuk azt az alapot, amelyen állva jézusi ökumenét szolgálunk, s a legnagyobb szolgálatot tesszük a különböző jézusi egyházaknak, amelyekhez tartozunk, s azokon keresztül társadalmunknak, nemzetünknek és az egész emberiségnek.

5. Mit kell tennünk ?

Tennivalóinkat három csoportba osztom: *menjünk vissza Jézushoz, illetve legyünk féltékenységet, haragot, neheztelést nem ismerő testvérek, építsük fel vagy építsük át Isten Országát hatékony, jézusi kisközösségek hálózatává.* Biztos vagyok abban, hogy az én listám nem lesz teljes, figyeljetek mi az, ami kimarad a felsorolásból és egészítsétek ki, hogy mindannyian akik gyarapítani akarjuk Isten Országát megtalálhassuk a testreszabott feladatainkat.

Visszatérni Jézushoz többek között azt is jelenti, hogy *vállalni kell a küldetést, Isten népének egybegyűjtését*. Felekezeti hovatartozástól függetlenül minél több embert kell személyesen meghívnunk Isten Országának építésére. Minél több helyen kell elmondanunk az egymás és az ellenség szeretés jézusi parancsát. Minél több embert, barátot és testvért kell meggyőznünk arra, hogy nem elég hallgatni a tanítást — tenni is kell. Nem elég tanulni és ezzel összhangban tenni, hanem másokat is kell tanítani arra, hogy tanuljanak és határozottan akarják, hogy Isten Országának népessége gyarapodjék. Tegyük mindenki számára elviselhetőbbé, majd élvezhetőbbé szűkebb-tágabb hazánkat, Európát, az egész világot.

Jézus határozottan ellene mondott annak a szemléletnek, hogy az az egyedüli jó. amit mi teszünk és annak a szemléletnek is, hogy az a rossz amit ti tesztek. Amíg a Krisztushoz tartozni akaró felekezetek ezen szemléletek foglyai, nincs meg az alapja annak a közös nevezőnek, amire az ökumenizmus törekedik. Közös nevező csak a jézusi tanítás és életalakítás lehet. Csak az lehet, hogy az egyes felekezetek kölcsönösen és nagylelkűen teljes szabadságot biztosítanak egymásnak mindabban, amit Jézus nem tanított az életre bemehetés feltételének és nincsen ellentétben az életre bemehetés jézusi feltételeivel. Csak az lehet a közös nevező, hogy *semmi másban nem kívánunk egységes felzárkózást, csak a mindent egybefoglaló szeretet- parancsban.*

A tennivalóink második csoportjának taglalása előtt szeretnék emlékeztetni a Zebedeus fiúkra, pontosabban arra a szituációra, amikor anyjukkal együtt előjogot kérnek Jézustól. Nevezetesen: az Országban az egyik fiú Jézus jobbján a másik pedig balján ülhessen. *Jézus* ezt is és *minden egyéb egyéni és testületi előjogot, kizárólagosságot elutasít*, akkor is és úgy gondolom most is. A Keresztelő is tudta, hogy Isten a maga terveit nem köti az egyszer kiválasztottak leszármazóinak testületi öntudatához. Jézus is a leghatározottabban elutasította a jeruzsálemiek igényét Isten Országára, ha annak nincs más alapja csak a testi leszármazás. Csak a jézusi igazság és szeretet képesíti a jézusi Országra az Ábrahámtól származókat és az Ábrahámtól nem származókat egyaránt. Ezzel a látással mindenki szembekerül, aki testületi alapon akarja eldönteni a Jézushoz tartozást. Jézus tanítását kell továbbadnunk, cselekedeteit kell tennünk ha Hozzá akarunk tartozni.

Akármennyire is fájdalmas, de Jézus szétválasztani is jött. Övéi sem képesek mindenkit megnyerni. Tudnunk kell, hogy egybegyűjtési szándékainknak vannak határai. Nem lehet mindennel és mindenkivel összeegyezteni az örömhírt. Mindenkit kell hívnunk, de nem azon az áron hogy bármit is leadnánk a jézusi szolgáló szeretetből. A port-lerázás Jézusnál a visszautasítók visszautasításának jelképes cselekedete. Tudnunk kell ezt alkalmazni.

A küldetés vállalása gyümölcsöt kell hogy teremjen. Ha az ember egyszer él, akkor valamiben hinni akar és valamilyen gyümölcsöt akar teremni életével. *A szeretet és a szeretet jegyében történő egybegyűjtés az emberi élet egyetlen megmaradó gyümölcse.*

Végül az említett két feladathoz szervesen hozzátartozna a harmadik. Ha elfogadjuk azt, hogy a legalkalmasabb forma keresztségünk megélésére a Jézus által bemutatott közösség, akkor nekünk is ezt kellene építeni. Tíz tizenkét embert egybe kell tudnunk szeretni. Ha el tudjuk fogadni egyetlen közös alapként a szolgáló szeretetet, ha van bennünk elég bizalom, tolerancia egymás iránt, akkor annak ellenére, hogy ez a tíz tizenkét ember esetleg nem egy felekezetnek a tagja, ha szombatonként, vasárnaponként nem egy templomban, imaházban töltekeznek, maga a közösség aktív pontja lehet Isten Országát alkotó közösségek hálózatának. Mit gondoltok megvalósítható ez amiről álmodom?

Az evangéliumok fényében a mindannyiunkban működni akaró Szentlélek segítségével hogyan tudjuk a Jézusnak tetsző egybegyűjtési feladatot jobban, hatékonyabban megvalósítani mint eddig? Egészítsétek ki az elmondottakat!

Mi magunk 15 éve vagyunk a Bokor egyik ú.n. tanulóközösségében. Egy másik közösségnek én vagyok a vezetője. Mindkét közösség tagjai katolikusok. Van egy harmadik közösség, ahol csak mi vagyunk katolikusok. Rajtunk kívül adventisták, baptisták, reformátusok alkotják a közösséget. Mindhárom közösségben rendszeresen — havonta legalább egyszer — találkozunk. Közösen imádkozunk, tanulunk, beszámolunk élményeinkről, problémáinkról. Mindenben próbáljuk egymást segíteni. Mindhárom közösség szerves része keresztény életünknek.

Kaszap Márti

Ökumenikus érzelmű vagyok, felekezetek feletti kereszténységben hiszek, hiszen reformátusként születtem, és az evangéliumnak az értékeit felnőttként a Bokorban szívtam magamba. Kitaláltunk mi Pécelen valamit. Vidéken élünk, és ezt nagyon nagy értéknek élem meg, s mindenkit szeretnék biztatni arra, hogy a városi körengetegből húzódjon kifelé, mert nagyon sok értéket lehet vidéken felfedezni. Arra jöttünk rá, hogy át lehet fogni az egész falut úgy, hogyha a jóban összefogunk. Létrehoztunk egy egyesületet kifejezetten azzal a céllal, hogy átfogjuk az egész falut. Együtt jót akarunk tenni. Úgy, hogy a szeretetrendre építjük fel ezt a jót. Dogmatikáról, liturgikus dolgokról nem vitatkozunk. Szándékosan mindenkit hívtunk. Mindenféle felekezetűek vannak közöttünk, ateisták is, de mindig megegyezünk abban, hogy csak a szeretetben akarunk közösen dolgozni, és nagyon klassz terveket tudunk ehhez készíteni. Nagyon él ez ott Pécelen. Azt csináljuk konkrétan, hogy összejövünk hetente egyszer, és megbeszéljük a feladatokat. Felosztottuk egymás között, hogy végiglátogatjuk a családokat. Keressük az öregeket, egyedülállókat, nagycsaládosokat, és elbeszélgetünk. Állami szervekkel is jó kapcsolatba kerültünk, mert ha találunk egy családot, akinek rendezetlenek az ügyei, akkor be szoktunk menni elintézni vele együtt vagy nélküle a dolgokat. Pl. ha állami gondozásba akarnak venni egy kisgyereket, vagy azért, mert a szülőknek a helyzete rendezetlen, vagy a körülmények rendezetlenek, akkor az egyesület összefogással melléjük áll, elrendezzük. Segítünk személyi igazolványt, állást szerezni. Tanyát vettünk gyűjtéssel egy kis családnak, ahol abbahagyta az apuka az ivást. Előtte olyan elkeserítő helyzetbe került, hogy egyszerűen nem tudta megoldani a sorsát. Sok-sok pont volt rendezetlen, de összefogással el tudtuk érni, hogy rendeződtek a tulajdonviszonyok, meg egyéb igazolványügyek, és akkor már mások is, az állami szervek is mellénk álltak. Most már a tanyának a villamosítását szervezzük. Sikerült elérni, hogy ahhoz már hivatalos pénzösszeget fogunk kapni. Egy cigányanyukát kisgyermekével elképesztő körülmények között találtunk. Most átmeneti albérleti szállásuk van, és egy pici házat építünk nekik nyárig. Összefogással. Ehhez persze pénz is kell, segítség is kell, azonkívül ingyen tervek, amik már megvannak. S hivatalos ügyintézések. Az emberek jók, és segíteni akarnak. Kérnünk is tudni kell, nemcsak adni. Mindenkiben van jó, és ez felébreszthető. Azon kívül tudtunk egy erdélyi csoportot is létrehozni: munkatársakat, 4 — 6 embert, akik szervezik a Pécelen lakó 33 erdélyi család ügyes-bajos dolgait. Ők pedig tudják, hogy fordulhatnak különféle problémákkal hozzánk. A péceli lakosság tizedrésze cigány nemzetiségű, és nagyonnagyon elhagyatott körülmények között élnek. Most fedeztük fel, hogy egyetlenegy párt, egyetlenegy egyház átfogóan nem karolja fel a sorsukat. Mi elkezdtük az ő önszerveződésüket segíteni. Elcsodálkoztunk azon, hogy milyen törekvéseik vannak. Persze ebben nagyon kell segítenünk őket, mert nagyon bátortalanok. Nagyon sok probléma van, de látják, hogy segíteni akarunk. S valami talán történni fog. Fontos most, hogy az új önkormányzatokba ők is valahogy bekerüljenek. Az iskolákból összegyűjtöttünk veszélyeztetett sorsú gyerekeket, akikkel pedagóguscsoportok dolgoznak. Nemcsak keresztények, hanem jóérzésű pedagógusok, akikkel nagyszerűen össze lehet fogni. Ezek a csoportok kisközösségszerűen kezdtek dolgozni több hónapja. A gyerekek élvezik, és a pedagógusok is szeretik csinálni. Reméljük, hogy a gyerekek értékrendje változni fog. Elámulunk azon, hogy az a gyerek, aki karácsonykor egy szót nem hall arról, hogy mit is ünnepelünk karácsonykor, a csoportvezető kérdéseire nagyszerűen, belső érzéséből válaszolni tud, s egész ledöbbentő a belső kis értékrendje. A veszélyeztetett sorsú embereken kívül szeretnénk a közösségben folyamatos tudatformálást elindítani más területeken is, pl. a népi hagyományokat szeretnénk élőbbé tenni. Táncházat szervezünk, ami nagyon-nagyon széles körben élvezetes a gyerekek körében. Különféle ismeretterjesztő, értékkínáló előadásokat szervezünk, amire széles körben hívunk Pécelről embereket. Főállásban csinálom ezt pénz nélkül, és nemcsak én, hanem minden egyes egyesületbeli munkatárs. Pécelen szeretnénk a méregmentes élet feltételeit is szélesen elterjeszteni, és ezt az iskolákban is tudatformálással növelni. Köszönöm.

Kaszap István

Egy dolgot szeretnék hozzátenni, és akkor máris jöhet az első hozzászóló. Az egyesületnek a református egyház ad otthont. Az egyesület építésze baptista felekezetű. Ha albérletre, lakásra, vagy más segítségre van szükség, próbálunk segíteni. Már sikerült ilyen téren is több problémát megoldanunk.

— Dialógus —

Dóka Zoltán

Kedves Testvérek! Jézus Krisztus Urunk nevében köszöntelek Titeket. Hévízgyörkön, Aszód mellett vagyok evangélikus lelkész. Köszönöm a meghívást és a felkérést is, hogy szóljak. Örömmel vagyok itt közöttetek. Nagy élmény volt mindaz, amit ezen a napon hallhattam; délelőtt óta itt vagyok. Mivel nagyon korlátozott az időm, azért (bár én nem írtam le olyan pontosan, mint az előttem szólók, és olyan érdekesen, mint ez a kedves házaspár, biztos nem tudok beszélni) én csak egy kis hozzájárulással szeretnék itt szolgálni nektek mint evangélikus lelkész ebben a mindnyájunkat nagyon égető kérdésben. A felkérő levél szerint vagy annak értelmében ezt a címet adtam a mondanivalómnak: ökuménia és megújulás. Ebben a két lépésben szeretnék szólni, éspedig úgy, ahogyan én — szeretném ezt most hangsúlyozni — mint lutheránus teológus ezt a kérdést látom. Az első részben meglehetősen elvi dolgokról szólok, de azért ez nem lesz gyakorlati vonatkozás nélkül. A második részben pedig egy egészen rövid bepillantást szeretnék adni abba, hogy a magyarországi evangélikus egyház megújulási mozgalma és belső küzdelmei pillanatnyilag milyen stádiumban vannak.

A lutheri teológiának és Luther Márton teológiai gondolkodásának egy rendkívül jellemző módszertani vonása a megkülönböztetés. Luther ezt nem filozófiai alapon tartotta fontosnak, hanem a Szentírásból tanulta. Mint az írásmagyarázatnak a tanára fölfedezte azt, hogy Istennek kétféle szava van az emberhez, a bűnös emberhez. Az egyik a törvény, a másik az evangélium. Luther szerint a kettő között ég és föld a különbség, éspedig azért, mert a törvényben Isten az embert kötelezi, az embernek parancsol. Azt mondja meg, hogy mi az ember dolga, mit kell tennie az embernek. Valamelyik előadásban éppen szó volt erről a megkülönböztetésről. A törvény éppen ezért a bűnös embert egyúttal el is ítéli, mert hiszen nemcsak azt mondja meg, mit kell tennie, hanem egyúttal azt is megmondja, hogy mit vétkezett, miben bűnös. A törvény tehát Isten kárhoztató ítéletét is kinyilvánítja. Ezzel szemben az evangélium egy szót nem szól arról, hogy mi az én dolgom, mi az ember dolga, mit kell nekünk embereknek tenni. Az evangéliumban arról van szó, hogy mit cselekszik az Isten, hogy mit tesz Isten értünk. És az evangéliumnak éppen ezért a foglalata, a megszemélyesítője maga Jézus Krisztus,

akiben Isten véghez vitte a váltságunk művét: nélkülünk, értünk. Jézus Krisztus nevét sok értelemben lehet használni: Ő nagy tanító is volt, csodákat tevő is volt, a történelemnek érdekes figurája, a vallástörténetnek is, de nekünk, kereszténységeknek Jézus Krisztus elsősorban és mindenek fölött az evangélium, az Isten tette, az Isten cselekvése értünk. És az evangéliumnak a szíve evangélikus vagy lutheránus felfogás szerint nem az, hogy Jézus mit tanított, hanem az, hogy Isten irántunk való szeretetét hogy nyilvánította meg az Ő halála és föltámadása által. Ez az evangélium, szemben a törvénnyel, amelyik valóban arról beszél, hogy mit kell nekünk tenni. Ha János 1. levelének a megfogalmazásában akarom ezt kifejezni, akkor azt mondhatnám, azt idézhetném, hogy nem abban van a szeretet, hogy mi szerettük az Istent, hanem abban, hogy Ő szeretett minket, és elküldte egyszülött Fiát engesztelésül a világért. Ismétlem, a lutheri gondolkodásban ez a megkülönböztetés rendkívül fontos. Luther számára ez szinte koordinátarendszer-szerű képlet volt, így lehetősége volt arra, hogy a teológiának minden más kérdését is elhelyezze ebben.

Csalogató volna, ha az idő nagyon nem sürgetne, hogy egy-két példát mondjak illusztrációképpen. Talán vannak itt, akik hallottak már Luthernak az úgynevezett két birodalomról vagy kettős kormányzásról szóló tanításáról, amit nagyon sokan félremagyaráztak a történelem folyamán, s még Hitler borzalmait is Luther Márton számlájára írták. Valójában Luther ezzel a tanításával és megkülönböztetésével azt akarta kifejezni, hogy Isten az egész világot hatalmában tartja, csak nem egyféleképpen uralkodik a világ fölött. A világban, a mulandó földi világban a törvény által uralkodik, a lelkekben, Krisztus birodalmában pedig az evangélium által. Az emberre is mind a kettő egyszerre érvényes, és ezért az antropológiája Luthernak egy ilyen kettős aspektusú antropológia. Az ember egyszerre nomológikus egzisztencia és evangéliumi egzisztencia. Bocsánat az idegen kifejezésekért: nomos törvényt jelent. Tehát van törvény szerinti egzisztenciája az embernek e világban, mert a törvény alatt élünk, a törvény hatálya alatt. Az evangéliumi egzisztencia pedig az, amit Krisztusban nyerünk. Ez azé, aki megtérésre jut, aki hitre jut, vagy — ahogy nagyon szépen mondta ma valaki — aki kincset talál Krisztusban. Én azonban most azért, hogy nagyon korlátozzam a hozzászólásomat, rögtön szeretném ezt a lutheri

megkülönböztetést alkalmazni az ökuménére. Az ökuménét is (lutheránus szempontból) ezzel a két aspektussal lehet nézni. Mivel a lutheri tanítás szerint az egyház az evangélium letéteményese, a kereszténységeket Isten az evangélium által és nem a törvény által kormányozza. Ezért az ökuménére is az érvényes, hogy annak az evangéliumi perspektívája a helyes. Sajnos az egyházak, mi mindnyájan, mindig újra beleestünk és beleesünk abba a kísértésbe, hogy nomológikusan nézzük az ökuménét. Mit jelent a kettő különbsége? Az ökuméné nomologikus értelme, tehát a törvény perspektívájában nézett ökuménia azt jelenti, hogy az egység, a keresztény egység az célkitűzés, amit meg kell valósítanunk. Míg az evangéliumi perspektívában az egység nem egy emberi feladat, egy célkitűzés számunkra, hanem egy adottság, amit nem mi hozunk létre, hanem Isten ajándéka. A nomológikus ökuméné tehát célnak tekinti az egységet, az evangéliumi ökuméné pedig kiindulópontnak, ténynek, de nem emberi, hanem isteni ténynek, isteni ajándéknak. Pár szót mindegyikről közelebbről. A nomológikus ökuméné, amely az egyházak történetét sajnálatos módon jellemzi, ilyen jellegzetességekkel „dicsekedhet". Versenyhelyzetet hozott létre az abszolútság igénye alapján. Ha eggyé kell lennünk, éspedig ez a cél, akkor el kell dönteni, hogy kinek az egyházi modellja a jobb. És mivel mindenki a magáét tartja a legjobbnak, és mindenki magának igényli az abszolútságot, ezért a többit csak megtérítendő tömegnek tartja. A felekezeti harcok évszázados áldatlan keservei innen származnak, ebből a hamis ökuméné-képből.

A mi új, modern korunkban ehhez járult egy másik, de ugyancsak idetartozó dolog: hogyha az egyházak nem is tudnak dogmatikailag egységre jutni, mert mindenki abszolútság-igénnyel közeledik a másikhoz, hát keresni kell egy egyházon kívüli célt, amiben egyek lehetünk. Az egyházak világtanácsa — gondolom a testvérek előtt ismert, hogy van egy ilyen egység, mozgalom — az elmúlt évtizedekben ezen a ponton lutheránus szempontból messzemenően elcsúszott, mert állandóan olyan szociáletikai célkitűzésekkel akarta az egyházakat összefogni, amelyek tulajdonképpen nem is tartoznak rá. Olyan programokat írtak elő a világgyűléseken, amiknek a megvalósításához az egyházaknak nemcsak küldetése nincs, de lehetősége sincsen és anyagi alapja sincsen. Így tehát majdnem monológot folytattak az egyházak arról, hogy mit kéne csinálni a nagyhatalmaknak. A sok beadvány, ami történt, talán befolyással volt az eredményre, de az egyházak úgy csináltak, mintha ez volna az ő speciális feladatuk. Hogy ez mennyire hamis út, legalábbis a mi nézetünk szerint, az éppen itt az ún. szocialista országokban derült ki. Itt ez a nomológikus ökuméné azt jelentette, hogy ugyan nem értünk egyet egymással a dogmatikában, de a szocializmus építésében egyet kell értenünk. És ez a fajta ökuméné az, ami a mai napig működik. Ennek az egyik megtestesítője itthon Magyarországon az Ökumenikus Tanács, amely tudomásom szerint még ugyanaz a régi garnitúra. A másik pedig, amelyik a leghírhedtebb lett, az az ún. keresztény békekonferencia, amelyik egyszerűen a moszkvai egyházpolitikának vagy békepolitikának a kiszolgálója és a szócsöve volt. Hát ilyen példák mutatják, hogy ez a bizonyos nomológikus ökuméné mennyire hamis, és mennyire nagy kísértés és veszély. Nemcsak atekintetben, hogy az egymás közötti versenyben az erőinket fölöröljük a tulajdonképpeni feladatunk végzése helyett, hanem azért is, mert a küldetésünket nem teljesítjük, mert a küldetésünk mégis csak az evangélium hirdetése. Az egyháznak kell a törvényt is hirdetnie, természetesen, de a törvény az mindig ideiglenes, vagyis az utolsó előtti szava az Istennek. Az evangélium az Ő megváltó szeretetének és kegyelmének az üzenete. Ez a végső szava Istennek, és ezt mihelyettünk senki sem hirdeti. Azt, hogy ne lopj, azt még a rendőr is hirdeti, de azt, hogy Jézus Krisztus megváltott minket, és Isten szeret, és megbocsát a bűnös embernek, és örökéletet készített neki, ezt nemcsak a rendőr nem hirdeti, de sokan mások sem, még papok sem sokszor. Csak a törvényt.

Rendkívül fontosnak tartjuk mi, lutheránusok éppen ezért a nomológus ökuméné fogalom helyett az evangéliumi ökuméné képet. Mit jelent ez? Ahogy már utaltam rá, ez abból indul ki, hogy az egység nem megvalósítandó cél, hanem kiindulópont. Tény, amelyik nem a mi produkciónk, hanem az Isten műve. Az Isten cselekedete, az Isten ajándéka, amit Krisztusban, a váltság-műben véghez vitt. Hasonlattal élve: a gyerekek sokgyerekes családban lehetnek jó testvérek, lehetnek rossz testvérek. De egyet nem tudnak sem produkálni, sem megváltoztatni: azt, hogy testvérek. Mert ennek a letéteményesei nem ők, a testvéri közösség, hanem a szülők, akik a világra elindították az életüket. Az egyházak lehetnek jó testvérek, rossz testvérek, csinálhatunk egymással, amit akarunk, de akik Krisztus nevét vallják, azok Őbenne egyek. És ezt nekünk nem kell produkálni, ez tény. De éppen ezért az ökuménének ebből az evangéliumi perspektívájából messzemenő konzekvenciákat lehet és kell levonni. Csak néhányat. Az első és a legfontosabb az, hogy mi minden feltétel nélkül, mindenféle dogmatikai, kegyességi meg egyéb feltétel nélkül úgy nézhetünk egymásra, úgy kell egymásra nézni, mint akik testvérek vagyunk Krisztusban. A felekezeti különbségek itt semmit nem számítanak. Ha innen kiindulva nézünk egymásra, máris egy óriási terhet dobtunk le magunkról, és akárhol vagyunk együtt keresztények mindjárt egynek tudhatjuk magunkat. Ez nem illegális dolog, nem kell rossz lelkiismeretünknek lenni hazafelé, hogy most mi itt másokkal összeültünk, ahogy nekem most itt nincsen rossz lelkiismeretem, meg senkitől nem kértem engedélyt, hogy eljöhessek ide. Örömmel vagyok itt, teljesen jó szívvel,

mert tudom, hogy olyan testvérek között vagyok, akik Krisztus nevét vallják velem együtt. Ez az összetartozás-tudat Krisztusban, ez az eleve testvériség az, ami az egyházakat felszabadítaná az ökuménikus cselekvésre. Csak pár mondatban egy példát hadd mondjak: 30 évvel ezelőtt itt voltam Pesten lelkész, innen távolítottak el, mint ellenforradalmárt. Az egyik temetésen egy olasz cirkuszos családnak az édesanyját temettük; ketten végeztük a szolgálatot. A temetés után könnyesen odajött az özvegyen maradt férfi, és Jézus nevét ismételgette csak, és ölelgetett bennünket. Mi se tudtunk olaszul, magyarul mondtunk mindent, csak a magyar cirkuszosok értették. De hogy az a cirkuszos, aki nem értett semmit belőlünk, Jézus nevét megértette, az rögtön testvérekké tett bennünket. Hogy ő mit vallott Jézusról, mit hitt Őróla, mi volt az ő hittartalma, az ő dogmatikája, azt nem tudtuk, nem is volt fontos, de ez a név rögtön összekötött bennünket. Így gondolom lutheránus szemmel az evangéliumi ökuménét.

Ebből persze még más konzekvenciát is levonhatok. Egy olyan feladatot látok fontosnak, ami a nomológikus ökuménénél szinte lehetetlen. Ott ugyanis a cél az, hogy meggyőzzük egymást és ezzel együtt legyőzzük egymást. Évszázadokon keresztül halászgattuk egymástól a híveket. Ehelyett az evangéliumi ökuménében ez a feladat nem feladat, sőt bűn. Az igazi feladata az evangéliumi ökuménének az, hogy meg kell ismernünk egymást. Egymás előtt őszintén föl kell tárni magunkat: ilyen vagyok, ezt teszem én most. És ezzel lehetőséget adunk egymásnak, hogy a másik a saját hitének, a saját hittartalmának, a saját kegyességének az összefüggésébe beépítse azt. Mérlegre tegye, hogy amit tőlem hallott, amit nálam látott, az az ő számára mit jelent, elfogadható, nem elfogadható. És hogyha egy ilyen önmegismertetést látunk feladatként az ökuménében, akkor ez egyúttal késztet bennünket, sőt kötelez arra, amit ma többen is felvetettek itt, hogy a magunk identitását, történelmi tudatát tisztázzuk önmagunk előtt. Én mint lutheránus eretnek mindenképpen amellett vagyok, hogy a múltat kritizálni kell. De ne gondolja senki, hogy a lutheránusok 1517-ig vezetik vissza a történetüket. Mi és valamennyi protestáns felekezet a reformáció előtti történelmet is a magunkénak tudjuk, de kritikai kontinuitásra törekszünk. Mindig rajongás, naivitás az, hogyha egy akármilyen keresztény közösség azt hiszi, hogy vele kezdődik az időszámítás, mikor létrejön. Jézus Krisztussal kezdődik az időszámítás, az egyház élete is. Odáig megy vissza minden keresztény hívő múltja, de éppen ezért ezt a múltat nem lehet negligálni. Nem szabad rajongó módon azt hinni, hogy ami eddig volt az nulla, semmi, az rossz, és most kezdődik velem az egyház igazi története. Ez nyilvánvalóan gőg, elbizakodottság és vakság. Történelmi tudat nélkül nem lehet élni, mert a történelemben élünk. És ami még fontosabb, hogy Isten a történelemben nyilatkoztatta ki magát. Hogy az Ige testté lett ez azt is jelenti, hogy Isten történelemmé lett. És ezért a történelem nem indifferens a keresztény hit számára. A természetvallások számára lehet, de a mi számunkra nem lehet. Ebből aztán még az is következik, hogy amikor mi egymás megismerésére törekszünk, akkor a különbségeinket nem egyszerűen csak úgy kell tekinteni, mint az emberi bűn következményeit. Aki ismeri az egyháztörténetet, tudja, hogy sok szakadás az egyházban egyszerűen az emberi bűnre, hatalmi törekvésekre vezethető vissza. De azért nemcsak erről van szó a felekezeti különbözőségekben, hanem arról is, amit Pál apostol a gyülekezeteiről ír a leveleiben. A Léleknek sokféle ajándéka van, az ún. karizmák, amik különböző lelki adottságokat, lelki képességeket jelentenek. Az egyházak, a felekezetek közötti különbségek föltétlen ilyen pozitív értékelést is igényelnek.

A Szentlélek nem kaptafára dolgozik, amint az előbb hallottuk nagyon jól. Ez azt jelenti, hogy a másság az Isten munkatervébe tartozik, hogy tényleg nem kaptafára dolgozik az Isten, nem sablonokra. Mindenkit külön kegyességgel ajándékoz meg még egy felekezeten belül is, gondolom a katolikus testvéreknél, reformátusoknál ugyanígy van, mint nálunk, hogy a lutheránus egyházak a világ különböző részein rengeteg dologban különböznek. Amerikában két lutheránus egyház is van. Nem azért, mert nem egyeznek az alapokban, hanem azért, mert más típusok. Még egy fontos dolog, ami ehhez tartozik. Le kell mondanunk az abszolútság-igényről. Az evangéliumi ökuménét élni másképp nem lehet, csak úgy, hogy az abszolútság-igényről lemondunk, feladjuk azt, és helyette egyenrangú testvérekként keressük a közös hitet, hittartalmat, a közös hitvallást és ennek alapján a közös cselekvést.

Csak egy dologra még hadd hívjam itt fel a figyelmet. A mi lutheri teológiai gondolkodásunkban rendkívül fontos, és nagy hangsúly esik arra, hogy egy cselekedet mindig a hitnek a gyümölcse. Tehát mi nem tartjuk helyesnek azt a fajta gondolkodást, amelyik azt mondja, hogy a dogmatika nem fontos, és hogy ki mit hisz, az se fontos. Az a fontos, hogy szeressük egymást. Ez igaz, hogy szeressük egymást, és az is igaz, hogy a kereszténység halott, ha nem lesz életté, s a szeretet nem lesz találékonnyá, ezerarcúvá az életben is. Ha nem vesz részt az életben úgy, hogy építse, gyógyítson. Dehát a szeretet alapjait bombázzuk, hogyha közben a dogmatikát vagy a hitigazságokat mellékesnek tartjuk, mert hiszen azáltal jön létre, ahogy Pál apostol mondja: „szól az ige, az ige szüli a hitet és a hit szüli a szeretetet: a szeretet cselekedetei a hitnek a gyümölcsei". Ezért én azt gondolom, hogy a mi ökumenikus közeledésünk, ami hála Istennek itt most valóság, nem nélkülözheti azt a határozott primér törekvést, hogy mi próbáljuk meg egymást megismerni. Próbáljuk megkeresni azt, amit együtt tudunk hinni, együtt tudunk vallani, és annak alapján keressük azt, amit együtt tudunk cselekedni. Ennyit az ökuménéről.

Most még az evangélikus egyház pillanatnyi helyzetéről, mondok néhány mondatot; talán nem untatom a testvéreket nagyon. Röviden a helyzet a következő. Egy abszolútság-igényű állami eredetű egyházvezetés és egy 1984 óta működő reformátor mozgalom feszültsége jellemzi a magyarországi evangélikus egyházat. A kettő között, tehát az egyházvezetés és a reformmozgalom között, van egy nagy hallgatag tömeg. Ennek egy része a gyülekezetek tagjai, a gyülekezetek népe, akik már régen ki vannak zárva mindenből, nem is tudnak sok mindent, hogy mi történik az egyházban. A másik része a lelkészek, a lelkészeknek sajnos egy nagy része, akik vagy félnek, vagy elkötelezettjei a múltnak és a régi egyházvezetésnek, vagy pedig közömbössé váltak lelkileg minden közügy iránt, mert megcsömörlöttek a sok belső harctól, a sok hazugságtól, ami szégyen az egész egyházra. A megújulási mozgalom, ami — amint mondtam — 84 óta működik, több beadványt, tehát írásos dokumentumot is létrehozott, de azt soha nem vették figyelembe, mindig visszadobták, sőt rágalmazó szövegekkel kísérve utasították el, külföldön hasonlóképpen. A megújulási mozgalom kislétszámú a mi egyházunkban, és nincsen sok esélye arra pillanatnyilag, hogy sikerre vigye a megújulás ügyét. Jelenleg olyan stabilan ül a régi vezetés a helyén, és annyira sikerül a régit, nemcsak embereket, hanem a régi struktúrát is átmenteni a jövő számára, hogy tulajdonképpen egymást kell biztatnunk a megújulási mozgalmon belül, hogy azért mégsem szabad föladni. Én azok közé tartozom, akik ezt a biztatást ismételgetik, mert mit lehet ebben a helyzetben tenni. Talán vannak, akik a Képes Hétben olvasták Éliás József nyugalmazott református lelkész nyílt levelét. Ő a politikusokhoz fordult, hogy segítsenek leváltani a régi egyházvezetést. Ezt én lutheránus szempontból nem tartom helyesnek. Alaptételét igen, hogy jó lenne teljesen új, hiteles vezetés minden egyháznak az élére. De hogy állami segítséggel vigyük ezt véghez, azt semmiképpen sem tartanám jónak, hiszen akkor ugyanazt tennénk, amit velünk tettek 40 éven keresztül, hogy az állam támogatásával nyomorgatták az egyházat meg a lelkészeket.

Csak azt lehet tenni, hogy összefogunk, és nem esünk kétségbe azon, hogy kevesen vagyunk. A kisközösségek öntudatához szorosan hozzátartozik éppen ez, hogy a létszámbeli kicsiség nem jelent törpeséget. „Nem sokaság, hanem lélek" — énekli Kodály; és nagypénteken az egyház egy emberből áll; a latorból, aki értette, hogy kicsoda az, aki függ mellette a kereszten. Nagy sötétben egy gyufaszál is világosságot jelent, és utat mutat. Ezt a bizodalmat kívánom én a kedves Testvéreknek. Köszönöm, hogy meghallgattak.

Németh Géza

Az igazi és a hamis ökuménia.

1. A magyarországi hitvalló keresztyének az elmúlt évtizedekben átélték az i g a z i ökuménia nagy élményét: együtt küzdöttünk Isten népe küldetéséért, és együtt üldöztettünk a kommunista elnyomóktól valamint egyházi kollaboráns segédcsapatuktól.

2. Az üldöztetés során való egymásra találás legfontosabb ökumenikus kincsünk, amit őriznünk kell akkor is, ha a jelenben a különböző neokonzervatív felekezeti irányzatok erősödése ennek nem kedvez.

3. Nemcsak a testvériség drága gyümölcseit kóstoltuk meg, hanem azt a keserű igazságot is, hogy kommunista üldözőink készséges segítőtársra találtak az általuk kiválogatott egyházi hierarchiákban.

4. A kollaboráns hierarchiák jelenlegi ökumenéje azt a célt szolgálja, hogy fenntartsák a status quot személyi téren: akik az egyházüldöző hatalom jóvoltából lettek egyházvezetők, most legalizálni szeretnék a demokratikus Magyarországon is régi önmagukat. Ezért összefognak a különböző egyházakon belüli megújulási mozgalmak ellen. Jellemző példája ennek az összefogásnak k ö z ö s fellépésük a karácsonyéjszakai, Hősök terén tartott ökumenikus istentisztelet e l l e n . Az ellenzéki lelkészek nagy nyilvánosságától féltik törvénytelen hatalmukat.

5. A hamis ökumené magyar püspökei nemzetközi bűnszövetkezet — az ún. Keresztyén Békekonferencia — alkotó tagjai is. Ezért tartotta szükségesnek a Református Egyházi Megújulási Mozgalom (REMM) felhívni a magyar és kelet-európai egyházakat arra, hogy ebből a propaganda-fedőszervezetből azonnal lépjenek ki. Felszólítottuk dr. Tóth Károly budapesti püspököt, hogy egyházunk jóhíre érdekében mondjon le e szervezetben viselt elnöki tisztéről. A Keresztyén Békekonferencia (Prága) a kelet-európai egyházak elárulásának szégyenletes szervezete: püspökeink és kollaboráns lelkészeink európai szállodákban poharazgattak, hirdetve, hogy Keleten teljes vallásszabadság van, míg keresztyén testvéreink milliói üldöztettek és tízezrei ültek börtönökben ugyanezen idő alatt.

Ezért szükségesnek tartom, hogy a kollaboránsok ál-ökumenéjével szemben érvényesüljön az ellenálló és hitvalló egyház igazi ökumenéje is.

6. Keresztyén felelősségünknek azt is kell jelentenie számunkra, hogy részt veszünk a nemzet sorskérdéseiért való felelősségben is. Ezért — a román diktatúra bukása után — nem támogatjuk többé a Romániából való tömeges kivándorlást, hanem teljes erőnket az élni akaró kisebbségi nép és egyházak támogatására fordítjuk. Ám hazai feladataink is vannak: elsősorban az összeomlott román kórházrendszer tehetetlensége miatt nálunk gyógyulást kereső testvéreinket kell szervezettebben segíteni. Olyan keresztyén otthonokra van szükségünk, ahol pár napra az idejövő betegek és kísérőik otthont találhatnak.

7. Végezetül hangsúlyozom, hogy az erdélyi kisebbségi „harcok" egyetlen eredményes stratégiája — a jézusi örökség szellemében — csak az erőszakmentesség lehet. Martin Luther King örökségét kell lefordítanunk az erdélyi küzdőtér programjává. Ezen az úton érünk el olyan román-magyar megbékélést, ami egyúttal az igazságosság győzelme is lesz.

Kovács György

Én is nagyon élvezem ezt a mai napot; jó itt köztetek lenni. Úgy érzem, hogy testvérek között vagyok. Abban az értelemben vagyok baptista lelkész, ahogy ez mindnyájunkra rábízatott; az elmúlt egy évben azonban kallódó fiatalok között dolgoztam.

Zsidó családból jöttem. Gyermekkorom szorongás és félelem között telt el. Egyetemista koromban történt, hogy megismertem Jézus Krisztust mint személyes megváltómat. Rájöttem — ezek miatt a félelmek és szorongások miatt is, de sok minden más miatt is -, hogy elveszett, bűnös ember vagyok, és Isten kegyelmére szorulok. És akkor elfogadtam Jézus Krisztust személyes Megváltómnak. A gyülekezet, ahová éppen csöppentem, a budafoki baptista gyülekezet volt. Ezt azért hangsúlyozom, mert egyáltalában nem olyan színekben jöttem, mint a baptista egyház képviselője. Elsősorban önmagamat adom elétek, és legfeljebb azt a gyülekezetet, ahova tartozom. Ezt azért hangsúlyozom, mert úgy gondolom, hogy a közeledésnek, amiről most szó van, az az útja, hogy ha elsősorban a személyünkben, a hitünkben, Jézus Krisztusban közeledünk egymáshoz. A közeledésnek egy következő szintje az, ha gyülekezetek is közelednek egymáshoz. A gyülekezetekben az egyes megtért hívőknek kell közeledniük egyáshoz, méghozzá nemcsak egyes kitüntetett alkalmakkor. Mi azt gyakoroljuk otthon Budafokon, hogy minden évben, január utolsó hetében ú.n. ökumenikus sorozatot tartunk. Sok áldás fakadt ebből már. A sorozatok folyamán leginkább a városmajori katolikus közösséggel létrejött — néhány évig tartó, bár most különböző okok miatt megszakadt — közösséget élveztük; abból származott a legtöbb áldás. Ezt nemcsak azért mondom, mert itt van egy testvérem, akivel abban az időben ismerkedtem meg, de úgy gondolom, hogy az ilyen szervezett ill. megszervezett eseményeknél sokkal fontosabb az, amikor az Úrtól kapunk feladatokat, célokat, amiben a Szentléleknek alárendelve magunkat, az Ő vezetése szerint dolgozhatunk együtt.

Az utóbbi időben sok ilyen lehetőség nyílt meg az én környezetemben is. Olyan ajtók, amik ezelőtt bezárva voltak.

Az első, egy valóban zárt ajtó: a börtönök rácsos ajtaja. Néhány hónappal ezelőtt egy börtönigazgató fordult szinte könyörögve gyülekezetünkhöz és más gyülekezetekhez is, hogy segítsünk, menjünk el a börtönökbe, ők megnyitják az ajtót, és szóljon az evangélium. Ez a munka lehetetlen volna egy embernek, egy gyülekezetnek. Túl nagy a feladat. Ezt minden olyan személynek tennie kell, aki isteni elhívást kapott erre a speciális feladatra személyesen. Kart karba öltve, imaközösséget alkotva kell összefogni, mert rendkívül nagy harc ez, sokszor csüggedtségen, kudarcokon keresztül. A hatásfok nagyon alacsony szintjén folyik ez a harc, és tényleg igaz, ami most elhangzott, hogy egyedül a Szentlélek az, Aki ebben győzelmet és békességet adhat.

Azután megnyílt egy másik ajtó is, amiben a különböző felekezetekhez tartozó testvérek nem szervezetten, és különösen nem egyházaktól megszervezetten összefoghatnak. Ezek az ajtók fehérek: a kórházak ajtajai. Hetente egyszer, szombatonként szól az evangéliumi örömüzenet a különböző felekezetekbe tartozó testvéreken keresztül.

Azután kallódó fiatalok sokasága jön hozzánk. Az a probléma, hogy nagyobb a szükség, a keresés, mint amennyi kapacitásunk van. Rengetegen, tízezerszám vannak olyan fiatalok, akik állami intézetben nevelődnek. Onnan kijőve azután teljesen egyszál magukban állnak. Könnyen kábítószeresekké, alkoholistákká válnak. Rengetegen vannak körülöttünk, akik szállást, élelmiszert vagy ruhát kérnek. Csak ennyi segítséget tudnánk adni? De hiszen ezt állami intézmények sokkal fölkészültebben, anyagilag is megalapozottabban meg tudják adni nekik. Más van ránk bízva. Börtönökben is, kórházakban is és az egyénenként jött kallódónak is azt kell adni, ami ránk van bízva: az örömhírt. Azt, hogy Jézus Krisztus a vérén megváltott minket, s az Övéi lehetünk; azt, hogy Ő megváltoztatta az életünket, és Ő az egyedüli, Aki a börtönben, a kórházban, a betegségben lévőnek és a kallódónak is igazán adni tud.

Nagyon örülök, hogy itt lehetek közöttetek. Kaszap Pistának köszönhetem (ő hívott meg ide) és Árpinak, akivel 8 nyolc éve ismerjük már egymást. Istvánékkal egy nagyon személyes, családunkat összekötő dolog köt össze: rajtuk keresztül ismertük meg kisfiunkat, akit Isten azért adott nekünk, hogy felneveljük, és istenfélelemre tanítsuk. Kisfiunk már átadta a szívét Jézus Krisztusnak, megváltójának vallja Őt. Ezt azért mondtam el, mert úgy gondolom, ez az igazi ökumenizmus, ha hívő emberek egymást megismerve, segítve találnak a közös forrásra. Amikor összejövünk, együtt imádkozunk, együtt beszélgetünk, együtt dicsőítjük az Urat. Nagy dolog, ha meg tudjuk egymásnak vallani bűneinket, és vesszük Jézus Krisztustól a bűnbocsánatot. Ha egyek vagyunk, ha összeforr a szívünk, akkor közös erővel tudjuk elvégezni azt a konkrét feladatot, amit az Úr közösen ránk bízott.

Turiák Ildikó

Kedves Testvérek! Van itt még valaki, akit nagy szeretettel hívtunk és vártunk. Sok mindenkit hívtunk és vártunk, de nem mindenkinek a kimentő sorait gondoljuk felolvasásra méltónak. De ennek a nagyrabecsült testvérnek a sorait úgy gondolom, hogy elolvasom Nektek.

Prof. Dr. Tőkés István
Bd. Lenin 37, ap. 23
3400 - Cluj-Napoca

B U L Á N Y I G Y Ö R G Y
piarista páter testvéremnek
Budapest

Kedves György testvérem és szolgatársam!

Igazi felülről jövő ajándékot küldöttél "kétcsatornás" leveleddel és küldeményeiddel. Gyakran hallottam rólad és krisztusi közösségedről. Csak azoktól nem érdeklődtem felőletek, akikkel nem találkoztam. Sajnos, érdemi felvilágosítást éveken át mégsem nyerhettem. Most aztán a "Páter Bulányi" c. könyv alapján és némely írásaid nyomán bár részleges ismeret birtokába juthatok. Jól esik látni saját aláírásodat a dec. 30-án keltezett soraid záró és mindeneket kifejező mondata után. Köszönöm.

Erősséget jelent számomra a hitközösség tudata. Igazad van: "Jézus egy egyházat alapított", melynek szívdobogása a nálad uralkodó "szeretet", igaz: párosítva az "Én vagyok"-"igazsággal". Így a KERESZT nem elválaszt, hanem együvé ölel, mégpedig egy olyan kojnóniába, ahol nemcsak "7 gyermekes családok" léteznek (szüleidre gondolok - ha jól értettem-), hanem egyszersmind el tudják siratni az "5 millió legyilkoltjait" - az anyaméhben - az utóbbi évtizedek magyar földjén. Magam is veletek sírok. Egyidejűleg azonban szív szerint örvendek a "Bokor bázisközösség" megújulási fórumának és valamennyi hasonló Szentlélek-vezette megmozdulásotoknak. Az "új ugarszántás" (Jer.4,3) jelei ezek, hogy "a föld sója" általuk is hathatósabbá váljék, s éltető erővé.

Fájlalom, hogy a "MEGÚJULÁSI FÓRUM" "vendégeként" nem jelenhetek meg. Oly nyomorúságos mélységbe süllyedt (s ezt nem szégyenlem kimondani) a romániai református egyházkormányzat, hogy a gyógyulásáért folytatott fáradozások helyhez kötnek. Pillanatnyilag reménytelennek tűnik a helyzet. A Krisztus-Egyházfő helyét emberi bálványok foglalták el a múltban, s a kísértéstől még nem vagyunk mentesek. Bűnbánat és bűnvallás nélkül elképzelhetetlen mind az evangéliumi jóvátétel, mind az újrakezdés. Hála legyen az Úrnak, hogy téged megajándékozott a példamutató ajtónyitással!

Megköszönve "testvéri-baráti kéznyújtásod" - hiszem - áldott jegyeit, s Megújulási Fórumotok "gyümölcsösödéséért" (Ady) könyörögve, az ágápé-szeretet közösségében testvéri-baráti ragaszkodással ölellek mind Téged, mint szolgatársaidat, az Úr Krisztus nevében,
1990. január 16.

Tőkés István

Kiss Katalin

Köszöntelek Benneteket; református lelkész vagyok. Ámbár pap vagyok, nem fogok sokat beszélni, ígérem. Megpróbálom azokat a húrokat pengetni, amiket Kovács Laci. Ha megengeditek, először pár mondatban összefoglalom, mi az, ami a felszínen van. A sokszínű kereszténységet, amikor éppen nem egymást kell marni (a történelem folyamán ennek lehetünk a tanúi), egyre inkább elkezdi piszkálni az a fajta lelkiismeret, amit Jézus Krisztus az egység gondolatával oltott belénk. Ennek most már az utóbbi időben szervezetei is működnek: különböző ökumenikus szervezetek, ökumenikus tanácsok. Én is dolgoztam az ökumenikus tanácsnál, itt Budapesten. Kénytelen voltam konstatálni azt, hogy amíg egyházi vezetőkre bízzák az ökumenét, addig soha nem lesz ökumené, mert nincsen egy olyan egyházi vezető sem, aki túl tudja magát tenni a saját felekezetén, azaz le tud mondani a saját pozíciójáról. Tehát az ökumenikus gondolat, illetve annak megvalósítása azzal, hogy itt a pozícióról való lemondás a végeredmény, sohasem fog megvalósulni. Szorongató érzés, hogy létre kellene hoznunk az egységet Jézus Krisztusban, és ugyanakkor ezt nem sikerül igazán megtennünk. Az ökuményéhez nem elég csak Jézus Krisztusnak a szeretet-parancsára emlékeznünk. Én úgy gondolom, hogy sokkal evidensebb mozgatórugót találhatunk mi az igazi ökuményéhez egy másik kulcsszóval, a misszióval. Láthatjuk azt, hogy még a szeretet sem késztet bennünket arra, hogy túllépjünk önmagunkon, mert ez a szeretet sem mindig aktív tartalmú. A szeretetnek az egyik értelme az, hogy tűrök valamit. Eltűröm mondjuk a másiknak a szembeszegülését szeretetből, és elviselek valamit. Ezzel szemben a misszió ízig-vérig, száz százalékig aktivitást tartalmaz. Bennünket Jézus Krisztus azért küldött el, hogy vigyük el az evangéliumot, és így töltsük be feladatunkat. Itt van a több generációk óta egyháztól és krisztusi tanítástól elszakadt ifjabb nemzedék. Már a szülők is Krisztus nélkül nőttek fel, és azoknak a gyermekei is. És itt van előttünk a képtelenség: hogyha én református lelkésznek tartom magam, már a harmadik napon azzal kell előjönnöm, hogy miért kellene éppen annak a fiatalnak reformátusnak lenni. Szóval ez egyszerűen nonszensz, hogyha a Krisztus ügyét akarjuk tovább plántálni, és vinni az evangéliumot, akkor valakiket máris ebbe a képtelen krízisszituációba hozunk azt magyarázva, hogy miért van ennyi felekezet. Ez egyszerűen borzasztó. Pedig már itt tartunk, hogy lehetne vinni az evangéliumot kórházba, börtönbe és iskolába, hiszen már azzal kecsegtetnek állami részről, hogy egy lelkész státuszt kaphat a tanári karban fakultatív oktatás keretében. Komlón egy református lelkész így egyháztörténetet tanít és vallást okít már. Tehát ilyen lehetőségeink vannak, és akkor fölmerül rögtön ez a skizofrénia: van egy státusz

az iskolában. Vajon katolikus, református, evangélikus, baptista vagy jehovista lelkészt vegyenek-e fel? Hát ezt így nem lehet csinálni. Egy gimnáziumban kell két vagy három matematikatanár, két némettanár stb., dehát hány hitoktató kell? Vagy ki privilegizálja azt az egy-két helyet? Hát ez őrület! Az ökumenével soha nem fogjuk tudni megoldani ezt a kérdést, hiszen ezt úgy csináltuk mind e mai napig, hogy a mi saját felekezetiségünket kiraktuk a kirakatba. Tulajdonképpen soha föl nem merült annak még a lehetősége sem, hogy a cél reményében próbáljuk meg a saját kirakatunkat berakni a múzeumba, és valóban csak a krisztusi dolgokat tegyük ki. Történelmi múltunknak taglalásával, rendszerezésével vagy ide-oda taszigálásával nem fogunk semmit elérni. Mindenféle okot — sajnos történetiségünket is — félre kell tenni, mert fontosabb a cél. Az egész ökumené kérdése megoldható úgy, ha megkérdezzük, hogy mi célból vagyunk itt, és mi célja van velünk Jézus Krisztusnak. Nem nekünk Ővele! Nagy különbség. De mindaddig, amíg azt latolgatjuk, hogy mi célunk van nekünk Jézus Krisztussal, ökumené soha az életben nem lesz. A kérdés az, hogy Jézusnak mi a célja velünk. Mi itt és most a helye Jézus Krisztusnak az ő evangéliumával a mai világban, itt Magyarországon. A helyzet az, hogy lehetőség van. Emberek vannak, éhező emberek, mit sem tudó és szerencsére mit sem sejtő emberek, akiket ne lepjünk meg evvel a fantasztikus partikularitással, ami a keresztyénségen belül található. Ezektől meg kell tanulni eltekinteni. A cél Jézus Krisztus evangéliumának a hirdetése legyen felekezeti ruházat és kokárdák nélkül. Bennünket még akár egy jelkép is viszályba tud vinni, illetve kellemetlen érzésekkel tölthet el. Valaki fölrótta ezen az alkalmon is ezeket a jelképes szimbólumokat. Azt mondtam magamban: hogyha most abszolút következetes lenne, akkor fogná, és mondjuk lefektetné a padlóra azt, ami itt meghasonlást okozott. Tehát anakronizmus az, hogy mi még mindig felekezeti színekben akarunk szerepelni. Ez történelmi adottság, de meg kell halljuk, hogy a Lélek ezt üzeni: Krisztus érdekében le kell mondanunk felekezetiségünkről, vagy pedig egy olyan cirkusznak leszünk a tanúi és kivitelezői, ami miatt meg fog bennünket vetni ez a világ. Ez a világ, amely meghasonlik, és kátyúba is juthat a sokféleségek miatt, amely meg van traktálva a politikai pártokkal, és amely pont Krisztus követőitől kívánja az egységet. Mi nem ilyen egységet tanítunk, holott egy Krisztus van jelző nélkül, nem pedig katolikus, református. Egy kegyelem és megváltás van, és nem református, stb. stb. Itt vannak ezek az abszolút, axiomatikus értékek jelzők nélkül, és csinálja a történelmi egyház a maga történeti jelzőkkel és címkékkel ellátott útját. Én hiszem azt, hogy a legközelebbi húsz évben a történeti egyházak meg fognak szűnni kihalásos alapon (nagy taps). És a jövő útja a keresztyén bázisközösség. Ezt is kérem mindennap az Atyától, ámen.

Kaszap István válasza

Három perc, amit kaptam, kérem a csengőt három perc elteltével. Nem a nomologikus ökumenét akarjuk építeni. Egyértelmű, hogy az evangéliumi ökumené miatt vagyunk itt. Isten szeret, ezt szeretnénk tudatosítani magunkban és másokban. Ebbe a szeretetbe való bekapcsolódásnak vannak következményei: csak azt szabad egymásnak csinálnunk, aminek örülnénk, ha nekünk is csinálnák. Ha ezt megértjük és gyakoroljuk, akkor egységbe kerülünk egymással. Tehát következő lehet a cél. Ismerjük meg egymást, mondjunk le az abszolútság igényéről, legyenek közös cselekedeteink, hitből fakadó cselekedeteink legyenek, ne hagyjuk egymást elválasztani egymással szembeállítani, legyünk megértők az országukat elhagyó testvéreinkkel, szeressük egymást, amennyi csak belefér. Krisztusban felajánljuk a megbékélést Magyarországon, külföldön magyarok és románok között, és magyarok és minden nemzetek között. Az ökumenizmust építsük alulról, legyenek közös terveink és tevékenységeink a kórházakban, börtönökben, kallódó fiataloknál, iskolákban és máshol is. Mondjunk le a felekezeteskedéseinkről. Talán ezekben egyet tudunk érteni. Köszönöm szépen.

Bisztrai György

Pista megcsinálta a zárónyilatkozatot, elvihetnénk a Kurírhoz. Gyerekek, majdnem azt mondom, hogy hála Istennek vége. Nem tudom, a meleget hogy bírtátok ki, mert iszonyúan fűtenek; ti is izzadtok? Tetőcserét kérjünk holnapra? Jó.

Az előadások szövegei a kijárattal szemben vannak, fel lehet venni. Ami itt ma elhangzott, hívő előadás, az a hat, ott átvehető. Ételcsomagok még vannak, s aki messzire utazik, vagy nem ért rá ma vásárolni, nyugodtan vigye. A jelenléti ív még mindig ott van, aki szeretné, hogy velünk kapcsolatban legyen, a nevét írja fel.

Ének

Gyújts éjszakámba fényt,
Hadd égjen a soha ki nem alvó tűz, a ki nem alvó tűz!
Gyújts éjszakámba fényt,...

1990 FEBRUÁR 25. VASÁRNAP

Ének

Ubi caritas et amor,
Ubi caritas, deus ibi est!
Ahol szeretet és jóság,
Ahol szeretet, ott van Istenünk!

Simonyi Béla

A témám eredetileg az volt, hogy a katolikus megújuláshoz szükséges-e foglalkozni azzal, kik állnak az egyház élén — és ha ez kikerülhetetlen kérdés, akkor hogyan kellene ezt megoldani. Nyilván a régi vezetőkről is kellene valamit mondani. Mi szépet és jót lehetne?? Dicsérni nincs mit, szidni meg minek— Így aztán amikor ezt a témát először megforgattam magamban, teljesen elkedvetlenedtem és „Advocatus diaboli—" stílusban írtam egy rövid eszmefuttatást arról, hogy semmi értelme erről beszélnem, beszélnünk.

Elmondom először a reménytelen hangvételű szövegnek a vázlatát:

1. Advocatus diaboliként lehet csak beszélni erről— mert semmi nem biztat reménnyel és semmi nem ad alapot arra, hogy tényleges változtatásokkal is előrelépjünk.
2. a) Sem a történelmi tapasztalat
2. b) Sem Róma
2. c) Sem a hierarchia
2. d) Sem a katolikus egyházi nép
2. e) Sem az állam
3. Egyetlen ellenérv: a Lélek, amely ott is fú, ahol nem engednék?

(Plusz a hiéna-törvény: a hatalomban előbb-utóbb belülről támadják hátba egymást; csak attól előre még nem megy az ügy.)

4. Tiszta, független építkezés az egyetlen érdemleges lehetőségünk.

A reménytelenség múltával megszületett a tényleges gondolatmenet is.

Simonyi Béla: Ki a kabát és ki a gomb?

(Az egyház népe és vezetői)

1. A jézusi örökség a lényeg, és az, hogy ezt ma is, — vagy ma újra — hatékonnyá tegyük.

Minden (alább) felvetődő kérdésben e szempont szerint kell választ keresnünk.

2. Az egyházi vezetők lecserélésének régen itt az ideje, de ennek többféle feltétele is hiányzik.

a) Elméleti tisztázás: a „(vezetői) felhatalmazás" fogalma

Az egyházban, történelmének túlnyomó részében egyértelműen hatalmi struktúra érvényesült. A visszaélések nem véletlenszerűek, hanem törvényszerűek. Ha az állam egyes korszakokban nem kontraszelektál, a tekintélyi pozícióval akkor is együtt jár — foglalkozási ártalomként —, hogy a hivatalt betöltők röpke néhány év alatt alkalmatlanná válnak a szolgáló hivatásra.

Az „istentől kapott felhatalmazás" fogalmának teljes tisztázása elengedhetetlen. Kulcs annak érdekében, hogy a vezetők ne függetleníthessék magukat azoktól, akiket szolgálni hivatottak. Az Istentől

kapott felhatalmazás nem jelenthet felhatalmazást arra, hogy valaki az érintettek feje felett hozza a döntéseket. Csak azt jelentheti, hogy meg kell hallgatnia mindazokat, akik Istenre hallgatnak; *így* a legbiztosabb, hogy a döntés megfogalmazása is Istentől való lesz.

b) A vezetők kiválasztásának módja; kinőve a tekintélytiszteletet

Sokan azt hiszik, hogy a püspökök között már ma is vannak új szellemet hordozók. Holott a régi kiválasztási mechanizmus nem épül le és nem változik meg pillanatok alatt. *Az egyház jelenlegi, totalitárius rendszerétől gyökeresen különböző, jézusi kiválasztási módszer lehetne csak elegendő a változáshoz.* Azaz köztudottá kell tenni, közfelfogássá kell válnia annak a nézetnek, hogy *Isten hangjának annál hitelesebb tolmácsolását kapjuk, minél szélesebb kört kérdezünk meg az Istent szolgálni akarók köréből,* nem pedig akkor, ha egy szűk kör kisajátítja magának az útmutatások jogát.

A vezetők kiválasztása ne úgy történjen, hogy tömeg választ és rövidtávú benyomások alapján választ, és persze még kevésbé felülről vagy kívülről történő kijelöléssel, hanem *egymást ismerők válasszanak egymás közül, akár vezetőt, akár képviselőt vagy bármely egyéb feladatra megbízhatót.* A visszahívásra, a társulásra, kettéválásra és a hasonló lépésekre pedig a lehető legrugalmasabban, legakadálytalanabbul kell módot adni.

Nem tud élőbbé válni egy olyan felekezet, amely a tekintélytisztelet elvét elsőrendűnek tartja. Bármely közösség fejlődésének egyik legfontosabb feltétele az önrendelkezés joga. Ennek egyik eseteként minden szinten, legfőképpen a bázison, meg kell adni például a vezetőválasztás jogát is, de tanítási, fegyelmi, liturgiai dolgokban is több-kevesebb önmeghatározási jogot.

c) A megújuláshoz mély talaj is kell, fedezet a bázisban.

Nem hiszem, hogy lehet komolyan lépni olyan helyzetben, ahol a püspök ugyan méltatlan, de maga a vallási nép még nem berzenkedik emiatt. Piszkálni kell a kérdést a személyes kapcsolatokban és a tömegkommunikációban egyaránt, *de az újító feszültségnek az egészen széles bázisból kell kelnie.*

A katolikus egyház vezetőinek kicserélésével foglalkozni csak akkor érdemes, ha nem „csöbörből vödörbe" eredményt hoz az erőfeszítés, hanem valóban egészen új felfogású, új gyökerekből kinövő vezetői gárdára van esély. Van erre kilátás? Hol az a talaj, az a szellemiség, amelyet egyrészt az egyház népe elfogad, s amelyből ugyanakkor nem a régi fajtájú, Istentől kapott tekintélyre hivatkozó vezetőket lehetne választani?

Az egyház népe is lényeges szerepet játszott abban, hogy az elmúlt idők úgy játszódhattak le, ahogy lezajlottak. Az egyház népe sem volt alkamas arra, hogy — hamis vezetőitől szükség esetén függetlenedve is — továbbvigye az egyház hivatását. *Az egyház népe nem az egyház hivatásához, hanem hivatalt viselő vezetőihez kapcsolódott — és ez ma is így van.*

A katolikus vezetők lecserélésének tehát alapvető problémája, hogy *az egyház népe maga sem alkalmas a megújulás talajává lenni.* „Összeillik zsák a foltjával": a nép a tekintélyelvű ideológiával és a tekintélyelvű vezetőkkel.

d) Képes-e szükség esetén lekörözni egy gyülekezet a csökött főpapját?

A vezetők ott válnak kizárólagosan meghatározóvá, ahol a népnek még nincse önálló gondolkodása, még nincsenek olyan gyökerei, amelyekből manupulálatlan, belső fejlődéséhez táperőt szívhat. Egy ilyen viszonyban a vezetők a meghatározók és a nép a függő változó. Az lenne azonban a jézusi modell, hogy a vezetők legyenek a függő változó — értsd: ők szolgálnak —, a nép pedig a független. Lehetséges ilyen?

Van-e olyan bázis, olyan erő, olyan hálózat vagy bármi, ami képes
— a hagyományos egyházban, de
— a püspököktől független, ugyanakkor
— széles összefogás megteremtésére?

Akár például a Bokor hálózata van-e olyan erős, elfogadott, vagy legalább szívósan összekapaszkodó kapcsolatban a magyar katolikus egyházzal, mint a borostyán a fallal, amelyre felfut? Vagy valamely más csoport vagy áramlat az egyházban? Azt hiszem, hogy csak az remélhet elfogadást, aki a tekintélytisztelet keretein belül mozog. De akkor ki és kikkel építsen egy olyan hálózatot, amely prófétai értékekkel kelt életet?

3. Kétségeim vannak arról, hogy görcsösen ragaszkodnunk kell-e a felekezeti egyházhoz

a) Nem házhoz, hanem tűzhöz tartozunk

Egy olyan házról beszélgetünk, amelynek gyakorlatilag csak Hamupipőkéi vagyunk, és mégis azzal az öntudattal beszélgetünk, hogy „mi vagyunk itthon ebben a házban" — vagy ha pontos vagyok, azzal az öntudattal, hogy amit mi mondunk, az sokkal alapvetőbb köve a háznak, mint ami ma látható rajta.

Ez az öntudat lehet jogos, de önmagában még nem indok a ragaszkodásra. Igen, a katolikus egyháznak (is) az Evangéliumra kell visszakeresnie. De aki az Evangéliumot akarja, annak miért kellene mindenáron a katolikus egyházba zárkóznia? Ebben az intézményben a történelmi folyamat során minden rész alaposan összenőtt, stabil konglomerátummá kombinálódott össze. Egyedül az Evangélium lóg ki a dologból, de a történelem világosan mutatja, hogy ez kevés fogódzó az építmény tömbjének átalakításához. Nem kívánok egyházkritikai vitát, hanem csak a további gondolatmenetet magyarázó állásfoglalást tettem, ezért nem részletezem ezt, hanem egy hasonlattal összegzem véleményemnek ezt a pontját:

Az elmúlt hónapokban szanatóriummal kapcsolatos tervek miatt több, sajnos nagyon leromlott állapotú kastélyt is megnéztünk. Nyílt tény, hogy normális ember, ha csak teheti, aligha fog neki egy pénznyelő és soha igazán rendbe nem hozható odvas kastély renoválásának, hanem odébb megy és épít; szép stílusban, de újat.

b) Ott az „otthon", ahol Jézus szellemisége él; karám-keret nem határ

Tévedés ne essék; nem a másik végletre bíztatok ezzel. Sem a reménytelen ragaszkodást, sem a deklarált különállást vagy kivonulást nem tartom energiát érdemlőnek. Nem ez a lényeg. Ha javaslatot kell tennem, így fogalmazok: *elférünk belül, elég lazán ahhoz, hogy a püspökökkel ne vesződjünk, ugyanakkor azonban az egyház népével kommunikációs kapcsolatban éljünk.*

Az egyházak hivatása van olyan mély és egyetemes, hogy teljesítéséhez nem kell jóváhagyó áldás és nem kell intézményi támogatás sem. Élhető-e az a hivatás, ami az egyházak hivatása is, úgy, hogy közben szinte lényegtelen a felekezethez-tartozás? Megfordítom a kérdést: ha a felekezetek — hatalommal szövődő szervezetükkel, filozófiává merevedett szellemiségükkel, rítussá idegenedett liturgiájukkal, stb. — a jézusi üzenetet inkább eltakaró, és jóval kevésbé azt közvetítő jelenségek, akkor a *felekezethez tartozás aligha mondható a keresztény hivatás feltételének.*

Hasonlatként: a profán politológiában már felmerült a jövő igényeként, hogy a politikát pártok nélkül kell művelni. A pártokból összefűzött politika sok okból elavult. Például részérdekekre tördelve fogalmazza meg az egyetemes érdekeket, az egyes társadalmi csoportok szembeállítására épül, stb. Aki a jövőt készíti, értelmetlenként elutasítja azt a fajta korlátozást, hogy valamelyik párthoz tartozni — ez a politizálás előfeltétele volna. Ha azt szeretnénk, hogy a jövő felekezetei kevésbé párt-szerűek legyenek, oldanunk kell a beidegződéseken.

Itt és most, ma és Magyarországon valahogy el kell indulni. A profán politikában már az is lépés, hogy különféle pártok megmérettetés után juthatnak szerephez. A vallás világában azonban ennek nyoma sincs: áll az idő. Pártok jönnek és mennek, az egyházak azonban olyanok, mint a helyükön mozdulatlanül ülő elefántok. Tévedés azt hinni, hogy a profán politikai légkör az egyházakba is oldottabb levegőt hoz. A rövid életű pártok nem bolondok belekötni a hosszú életű egyházakba, a tömegeknek pedig alapvetően megfelel így, ahogy van. Ha van is kritikájuk, az az alapvető szereposztás kereteit nem feszegeti. Mitől remélhető akkor, hogy megmérettetésre kényszerülnek a történelmi egyházak? Ha türelmesen kivárjuk, előbb-utóbb sokaknál áttörik a belső válaszfal, és maguk is furcsállják majd, miért lenne érvénytelen a vallás világában az, amit a mindennapi életben természetesnek tartanak. Egyre többen kérdezik majd: milyen alapon sajátítjátok ki Isten nevét, tanítását, felhatalmazását. A tények enyhén szólva nem igazolnak titeket. Ismétlem: ha türelmesek vagyunk, éppúgy bekövetkezik ez, mint napjaink profán atyuskáinak és ideológiáinak összeomlása.

Mindenképpen jót tesz azonban, ha egy új egyházkép megrajzolásával elősegítjük az ébredezést.

4. A jövő egyházát, egy egészen más jellegű egyházat kell munkálnunk

a) Olyan légies, hogy szinte nem is intézmény-jellegű

Fontos a felekezetek-köztiség, a karám-határokat nem tisztelés szabadsága. Fullasztóan, elsorvasztóan szűk a felekezeti karám. Ehelyett felekezetek közi, sőt, a profán élettel száz és száz gyökérrel és kézfogással összekapaszkodó vérkeringésről beszélek.

A mai felekezetek csoportöntudata szinte teljesen leredukálódik majd. A csoportöntudat egyébként is mindig a csoport vezetőjének uniformisát dagasztja leginkább. Az olyan csoportokban, amely nagykorúvá érett emberekből áll, az identitás-igény és öntudat-igény nem keres ilyen pótlékokat: önmaguktól is tudják, hogy kicsodák és mennyit érnek.

A jövő egyháza közelebb áll az un. láthatatlan egyház"-hoz, mint az adminisztratíve megfoghatóan körülhatárolható történelmi felekezetek képéhez. A jövő kereszténysége ismét inkább mozgalomra és nem pártra, felekezetre fog hasonlítani. Nem testület, hanem szellemi áramlatok szabad, rugalmas szövedéke.

A Bokor ezekben bőséges negatív tanulságokkal és pozitív tapasztalatokkal rendelkezik Egyedülló erénye van: gyakorlati tapasztalatai, bőrre menően kipróbált koncepciója. Sok részkérdés tisztázatlan vagy olykor akár fanyar gyümölcsnek bizonyult, de a felsorolt fővonalak tapasztalat utániak.

b) Oldalirányban tehetünk igazán, felfelé alig

Csak pillanatnyi, bár kívánatos lépésnek tekintem, hogy a méltatlan püspököktől tisztuljon meg az egyház. Végleges megoldásnak azt látom, amit az iménti pontban elmondtam, ezért én a hamis vezetők ledöntésével nem pazarolnék energiát. *Vagy nagykorúvá érleltük azokat, akiken korábban uralkodni lehetett, és akkor a hamis tekintély napjai meg vannak számlálva, vagy nem tudtuk még ezt az érlelést véghezvinni, és akkor ők maguk, az egyház népe fog leköpni.* Senkinek sem lehet olyan sorsot ajándékba adni, amire nem érett.

Alapvetőnek azt érezném, hogy a nyáj a „szebbik felét" fordítaná a nem hiteles pásztor felé. Nem kell a tiszta helyzet megteremtéséhez feltétlenül nekimenni annak, aki alkalmatlan a feladatára. *Levegőnek kell nézni.* Nagyon megfelelőnek érezném, ha a rét másik felén a nyáj összetartana és a hamis pásztor pedig így egyedül találná magát.

Nem ledönteni kell a tekintélyeket, hanem hátat fordítni. Ezt tudom képviselni, akkor is, ha tudom, hogy mindkét szélső oldal elégedetlen ezzel. Az egyik azt kérdezi majd: ez a durva hang a püspökök helyes szeretete? A másik azt kérdezi majd: ha helyükön maradnak, hogyan újulna meg az egyház? Azt mondom: ez a legoptimálisabb szeretet, a pöspökök felé is, az egyház népe felé is.

Minden nép olyan vezetőket kap, amilyeneket megérdemel. Ez azt jelenti, hogy az egész változás kulcsa abban van: sikerül-e egy szűkebb, tágabb, még tágabb kört, a katolikus egyház népét, a keresztény népet nagykorú hivatásra ébreszteni — és még ezen a körön túl is hatni. Istennek odaadottakká kell tennünk az embereket, ami magában foglalja, hogy ki kell lendíteni őket az érdekeknek, tekintélyeknek, szervezeteknek és egyéb istenpótlékoknak való odaadottságból. *Az Istennek odaadottságban nagykorúvá érlelni azokat a vallásos és nem-vallásos embereket, akik körülöttünk élnek — ez a kulcs.*

5. Valahol létezik egy vízválasztó

Bizonyára sokan ismerik, hogy maradt le az egyszeri bácsi a vonatról. Megvette jóelőre a jegyet, s aztán a sok csomaggal, bottal, süveggel kiballagott a peronra. Még épp látta, ahogy a vonat eltűnik a kanyagban. Nem baj, vonat — mondta — mehetsz, de a JEGY NÁLAM VAN!"

Ha püspökök és sokan mások úgy érzik, jogfolytonosság és tekintélyutódlás elégedetté teszi őket, ám legyen nekik hitük szerint. Szeretném azonban, ha nem maradnánk le velük együtt a vonatról. Keskeny nyomtávú, meredek kis hegyi vasút vár. Aki akar, jöhet. Nem kell tagsági könyv. Csak a havasok felé ösztökélő vágy kell.

— Dialógus —

Kovács László

Azt szeretném most bizonyítani, hogy a történeti hierarchikus egyház átépítése reménytelen kísérlet.

1. A hatás két módja

Először a hatás két módjáról szólnék. Hiszen hatni igenis akarunk a magát Jézustól eredeztető egyházra is.

Az egyik mód a ragaszkodás. Az egyházhoz való minden áron való ragaszkodás az átépítés reményében azzal a veszéllyel jár, hogy feladjuk jézusi tiszta gondolkodásunkat és gyakorlatunkat, vagyis kevertekké válunk. A hatás éppen ellenkezőleg sül el. A hatás másik módja a különállás. Amennyiben képesek vagyunk a jézusi mintát keveretlenül, tisztán felmutatni, annyiban hatékonyak is lehetünk. Egy alternatív gyakorlat kihívás a más gyakorlatot folytató intézménynek, és irányjel a kívülállók számára is. A kevert, a szürke megnyugtatja a megváltoztatni akartat, és megtéveszti a tájékozódni akarókat. Ha feketén-fehéren szétválasztódnak a dolgok, nincs keveredés és van tájékozódás.

Egy hasonlattal: nem lehet az elefántot és a kisegeret összekeverni, a hierarchikus egyházat és a jézusi szeretetközösséget egybemosni. A kisegérnek nem „ragaszkodnia" kell az elefánthoz, hogy lássák másságát, hanem igenis „különállni".

2. A katolikus egyház nem jézusi

Világosan ki kell mondani, hogy a katolikus egyház sem dogmatikájában, sem morálisában, sem jogrendjében nem jézusi. Dogmatikájában ugyanis kétcsúcsértékes Istent vall: Isten igazságos és irgalmas. Mi pedig úgy gondoljuk, hogy kétcsúcsértékes Isten nincsen. Ha az Isten a Szeretet, akkor nem lehet igazságtevő, megtorló, hanem egyedül csak irgalmas. Isten nem büntet, mi büntetjük magunkat, ha nem szeretünk.

Morálisa is ennek megfelelő. Az istenképet követi az emberkép. Az ember is két csúcsértékkel dolgozik. Egyszer igazságos, máskor irgalmas. Többnyire a maga számára irgalmat követel, másokkal szemben pedig megtorlást. Így folytatódik az erkölcstanban a kevertség.

Jogrendje ugyancsak kettős. Elvileg szeretetközösségnek mondja magát az egyház, de a gyakorlatban egy „igazság-rendet" valósít meg éppen a hierarchikus struktúra által. Mint tegnap mondtam, a római jog kényszerzubbonyát hordja magán. Vallási diktatúrát valósít meg, miközben szeretetközösségről beszél. Itt is jelen van a kettősség.

3. Az átépítés akadálya

A kevert egyházhoz keveredni kettős kevertséget jelent. Akik ragaszkodásukkal akarnak hatni, azok nem számolnak az átépítés legfőbb akadályával. Ez pedig a hatalomféltés.

A hierarchikus egyház vezetői a hatalmukat féltik, bármilyen árnyékhatalom is a hatalmuk. Ezt az egyházat azért nem lehet megváltoztatni, mert a hierarchia nem adja föl hatalmi pozícióját, nem mond le a hatalomról.

A hatalmat csak megdönteni lehet, de ez a kisegerek részéről nem nagyon lehetséges, mert ők éppen az erőszakmentességet vállalják, és elítélik a forradalmat. A „vértelen" rendszerváltás, ha a társadalomban ritka kivételként meg is valósul, az egyházi szent hatalomnál éppen a dogma miatt (Az egyház hierarchikus!) nehezen elképzelhető. De ha a társadalom át is áll diktatúrából demokráciára, és ha az egyház is igazodna ehhez, mint mindig, lekésve a történelmet, azt jó tudnunk, hogy a népfölség is hatalmi struktúra, és nem az, amit Jézus hozott: szolgáló testvériség alá-fölérendeltség nélkül!

A hierarchikus egyházhoz való ragaszkodással már csak azért sem lehet megváltoztatni ezt az egyházat, mert úgy értékelik ezt a ragaszkodást, mint hatalmuk megerősítését és elismerését. Addig, amíg 40 éven keresztül ütött helyzetben volt nálunk az egyház, még volt annyi reményem, hogy itt legalább Magyarországon és Keleten lehetséges külső erők által a hatalmi egyház lebontása, és a szolgáló egyház, földalatti egyház növekedése. Most már ez a reményem is szertefoszlott, hiszen eljött az új konstantini korszak hajnala, a hatalmi egyház új felvirágzása és diadala.

4. Csak az építés célravezető

Ragaszkodás helyett a különállás, az átépítés helyett az építés lehet egyedül célravezető.

Gyökerekről, folyamatosságról is szó esett ma. Az egyház gyökerei és az egyház folyamatossága sokakat megtéveszt. Jogfolytonosságra gondolnak sokan. Pedig van egy más folytonosság is a kereszténységben. A hatalmi vonal folyamatossága helyett jó volna gondolni a jézusi prófétai vonal folytonosságára. Ez megy ugyanis vissza egyedül a gyökérig, és ezt a vonalat kell és szabad csak építeni.

A gond tehát egyedül a jézusi mozgalom tisztasága. Minden energiát erre kellene fordítani, és nem elfecsérelni holmi ragaszkodásokra és átépítési kísérletekre. Jézusnak is voltak állathasonlatai. Övéit bárányoknak mondta, és a farkasok közé küldte. Ezen kívül óvta a báránybőrbe bújt farkasoktól.

A kisegérnek vagy a báránynak különállóan kell az elefánt és a farkas mellett léteznie, és tovább kell vinnie a jézusi örökséget. Köszönöm.

Bisztrai György

Barátaim, eddig tartottak a korreferensek szavai. Sorakoznak a fal mellett a walesi bárdok, lehet mögéjük sorakozni, ki méltó dalt tud zengeni. —

Kamarás István

Én egy nagy szürke szamár vagyok, és nagyon jól érzem magam itt köztetek, azonban nagyon félek a kisegerektől, akik mini atombombával fenyegetnek. Volt egy film, az a címe, hogy Valahol Európában, amelyben egy meggyalázott, mellőzött, nem rehabilitált kisgyerek felkiáltott, hogy „Akasszuk föl!" Neki is volt igazsága, a filmben azonban nem övé volt az utolsó szó, más megoldás született. Ami a Fórumotokat illeti, pazar a szervezés, színvonalasak az előadások, érdekesek a hozzászólások. Akad azonban egy-két disszonánsnak tűnő mozzanat is. Például Simonyi Béla előadása előtt nem azt kellett volna énekelni, hogy „Ubi caritas", hanem hogy „Fel-fel vitézek a csatára"— Mindjárt leszögezem, hogy a Bokort katolikus egyházunk egyik legszínesebb, legizgalmasabb, legértékesebb részének tartom. Erről többször is nyilatkoztam, írtam, ezt így gondolom mint Kamarás István, és így gondolom mint szociológus is. Éppen azért hitelesek számomra a Bokor tagjai, mert nem félistenek, nem héroszok, mégis sok mindenben ők a majdnem legjobbak vagy legjobbak egyházunkban. Van azonban egy-két gyenge tárgyuk is — éppen ettől hitelesek számomra -; ilyen például a történelem, a szociológia. Ez azonban másodlagos kérdés, ugyanis odaát majd, amikor a végső elbírálás lesz, nem azt kérdezik, hogy mit írtál, Gyurka bácsi, az egyházrendről, mit mondtál, Simonyi Béla, a csúcshierarchiáról, hanem azt, hogy adtatok-e ennem, amikor éhes voltam, és akkor a Bokor kihúzhatja magát. Az lesz a döntő, hogy családjaitokban foglalkoztatok a gyerekekkel, meg ami Pécelen folyik, meg sok minden más, ami általatok a hegyre épült város jegyében történik.

Azért hadd kérjelek meg benneteket, Bokor- és nem Bokor-tagokat, hogy gondolkodjatok el a következőkön: a prófétaság és a főpapság nagyon szoros dialektikus kapcsolat. Én nagyon bízom benne, hogy Gyurka bácsi, meg Béla, meg Laci megéli azt, hogy titkos szavazással őket fogják megválasztni püspöknek. Akkor mit fognak csinálni? Nem párosulhat a prófétaság olykor gőggel? Nagyon könnyű ellenzéki prófétának lenni, és nagyon nehéz a hegyre épült város megválasztott vezetőjeként alázattal szolgálni. Úgy vélem, éppen a Bokornak kell jól értenie, hogy mi az a hierarchia, ahol nem ritka a 6-10 gyerek sem. Igenis, van olyan tekintély — és szükségünk is van rá -, akit kritikusan és tisztelettel el lehet fogadni. A Bokornak a mostani magyar egyházat illető kritikájával 60-70-80%-ban egyetértek, és sokan mások is vannak, akik egyetértenek velük, s ők is eljöhettek volna, akár előadóként is, erre a konferenciára. De azért annyit hozzá kéne ehhez tenni (és helyesen említette valaki), hogy a bázis meg a püspöki kar között nagyon sok minden van még, és magában a püspöki karban is benne van a bázis. Ács István nekem jó barátom, ő füzéri mini-plébánosként került be a katolikus püspöki karba arról a bázisról, amit ő épített ki. Várszegi Asztrik is bázisról került a püspöki karba. Sokkal több jót nemigen tudnék mondani a püspöki karról, nem is akarok és nem is ez a feladatom, csak arra hívnám fel a figyelmeteket, hogy roppantul bonyolult dolog ez, és nagyon sok minden van még a csúcs és az alap között. Vannak remekül, féllegálisan, a találmányaikat fölfelé titkolva működő plébániák. Van még sok minden: Műhelyek, Háló, Igen. Bibó Istvánnak Az európai társadalomfejlődés értelme című tanulmányát kellene elolvasnotok. Ír a pofonról, a forradalomról és a háborúról. Ezeket ő szükséges rossznak tartja, de olykor keresztény kötelességnek, amit — értékek szolgálatában — a két rossz közül a kisebbiket választva meg kell tenni. Tehát nem azt mondja, hogy jogosult, hanem bizonyos helyzetben nem lehet mást tenni. Hívő keresztényként gondolkodik és vívódik ezen, és azt mondja, hogy Jézus, amikor kiverte a kufárokat, mint Istenember még szégyellte is magát, hogy nem talált jobb megoldást. Az egyház számomra lélek és intézmény sajátos keveréke. Ha tetszik, szürke jön ki ebből a sokszínű keverékből. Az egyház azért izgalmas számomra, mert ennyire esendő, és ugyanakkor valahol ott fú benne Valaki, hiszen mindig képes asszimilálni azt, amit korábban tévedésből kiirtott, elnyomott, eltaposott. Szociológiailag ez rejtély, mert más szervezetek, ilyesmire kevésbé voltak képesek. Az egyház számomra egyszerre mozgalom és intézmény, szeretetközösség és világi intézmény együttműködése és küzdelme. Sajnos, az utóbbi sok esetben fölülkerekedett, mégis történelmietlen lenne ezeket szétválasztani. Egy ideális, egy hegyre épült város soha eddig meg nem valósult magasáról lehet ugyan minősíteni a történelmet, és rossz pontokat adni Konstantinnak, Aquinói Tamásnak, Paskai bíborosnak, de nem sportszerű, nem szakszerű, mert az is borzasztóan fontos, hogy mit lehetett abban az időben csinálni. A kettőt egyszerre kell értékelni, és azt hiszem a jó Isten is így fog tenni majd a mi teljesítményünkkel.

Egyszer egy Bokor-tag azt mondta, hogy akkor már inkább a Grósz, mint a Paskai. Ízlés dolga, ebbe nem akarok belemenni, legyen neki a Grósz. Örülök, hogy nevettek. Nos ezt a humort, a saját gyengeségeink feletti iróniát kerestem a Bokorban. Itt van még a hagyomány és megújhodás. Nem megy egymás nélkül. Minél gazdagabb a hagyományunk, annál többet lehet persze kritizálni, de annál szabadabb is vagyok, annál nagyobb a választék, annál jobban meg tudok újulni. Ami a mikrostruktúra és a makrostruktúra viszonyát illeti, ezeket nem szabad egymással helyettesíteni. Egy mikrovilágot könnyebb berendezni, egy bázisközösséget könnyebb megszervezni, mint egy plébániát. Aki próbálkozott mindkettővel, pontosan tudja. Nem lehet rögtön türelmetlenül a mi tökéletes kis mikrovilágunk mércéjével mérni a többit. Liturgia: vigyázzunk ám, ez egyszerre közösség és hagyomány, olyan transzcendens társasjáték, amelyből, ha tartósan kimaradunk, akkor eluralkodik rajtunk az aktivizmus, a pragmatizmus, az egyre világibbá váló nyüzsgés. Anya-szentegyházunk valóban eléggé apa-szentegyház, ebben is egyetértek a Bokor-kritikával. Persze apja válogatja. Ha azt mondhatom neki, hogy apu, te tiszta hülye vagy, és ő megsimogatja a fejemet, az más. Én már éltem meg ilyet; egy-két ilyen fölöttem állót már találtam, aki elfogadta kritikámat és megsimogatta a fejemet,

vagy barátságosan hátba vagdosott, vagy rálépett a lábamra. Ezt én már dialógusnak érzem. Ebből kell kiindulni.

És végül az erdőtűz. Erdőmérnökökkel beszéltem nemrégen, azt mondták, hogy borzasztó nagy baj, ha nem tör ki időnként egy kisebb erdőtűz, tudnillik az erdőtűz leégeti az aljnövényzetet, és akkor a száraz ágaktól nem tud meggyulladni a drága erdő. De az aljnövényzetet sem mi gyújtjuk föl. A pozitív erdőtüzet barátaim, ne mi csináljuk! Azt bízzuk a Tűzre! Mi fákat ültessünk! És bokrokat!

Lipien Mihály

A tegnapi nap után már be se merem vallani, hogy pap vagyok, és főleg Kovács Laci jelenlétében. A püspökökkel kapcsolatban szeretnék én is néhány szót szólni, hiszen nekem is kapcsolataim vannak és voltak velük. Kamarás Pistát ki kell ábrándítanom abból a tévhitéből, hogy a Bokorban a hierarchiaellenes erők gyűltek össze. Meggyőződésem, hogy a Bokornak legalább a 60%-a betegesen püspöktisztelő, 10%-a pedig betegesen püspökimádó. A püspökök leváltásáról volt szó az előző előadásban. Én már tavaly hangot adtam ennek a gondolatnak a Jurta színházban, s akkor én nem püspökleváltásról beszéltem, hanem a püspököknek a lemondatásáról. Ez a kettő nem ugyanaz! Nem szabad összekeverni! Az ügy nagyon lassan halad előre. Ennek a következő az oka. A Bokor még mindig nem kap sajtó-nyilvánosságot! Ha Kocsi Gyurival mi egy kicsit összefognánk, és időt szentelnénk püspökeink leleplezésére, akkor nyilvánosságra lehetne hozni nagyon sok olyan anyagot, ami után jó néhány püspök bejelentené nyugállományba vonulását. Sajnos, ma a sajtónyilvánosság még mindig a mai egyház vezetőit védi, és senki olyat nem enged oda a sajtóhoz, aki valamiféle konkrét leleplezéssel lép elő. Azt remélem, hogy az új választások után a magyar katolikus ellenzék is információs fórumot fog kapni, és ez lehetővé teszi, hogy azokat a püspököket leköszöntsük a helyükről, akik méltatlanul foglalták el székük et. Sajnos ma cenzúra van; ezt Gyurka bácsi is tudja, hiszen az Élet és Irodalom is cenzúrázta az írását, de még a híres Magyar Nemzet is nagyon komoly cenzúrával dolgozik írásainkkal kapcsolatban, illetve megtagadja írásaink közlését. Arról már nem is merek beszélni, hogy mi van a katolikus vonalon. Lukács László irányításával egy sajtómaffia működése kezdődött el a katolikus egyházon belül. Tudjuk jól, hogy magához kaparintotta az Új Embert, a Vigiliát, és most már a Magyar Kurirra is rá szeretné tenni a kezét. Erre fel kell hívni mindenkinek a figyelmét, nyilvánosságra kell hozni, mert azok a fajta információlefojtások, amit a maffia végez, csak a további megújulást fogják vissza. Béci elmondotta, hogy a szellemiséghez kell ragaszkodni a keret állandó kritizálása mellett. Ezt el tudom fogadni alapállásnak. Amikor Gyulay püspökkel néhány héttel ezelőtt beszéltem, akkor tulajdonképpen nemcsak az én szememe vágta, hanem valamennyiünkébe, hogy hagyjunk fel a hierarchia kritizálásával, bírálásával. Nem hagyunk fel a hierarchia kritizálásával! Addig, amíg a jézusi alapelvek tiszta képviselését el nem kezdik, addig nem tudunk felhagyni ezzel a szerepünkkel. Nevelnünk kell a püspököket. Tudjuk jól, hogy az elmúlt néhány évben utánunk kullogott a Magyar Katolikus Püspöki Kar. Gondoljunk csak arra, hogy a Bokor-teológia után beindult a laikus-teológia, a mi tiltott lelkigyakorlataink után már lelkigyakorlatos ház is épült, a szolgálatmegtagadás legálissá lett, sőt már ők kérték. Ésküre kényszerítették a magyar papságot, és ma már a püspökök sem tesznek esküt. Azután a Bokor-ünnepek hagyományaként már ők is felfedezték az ifjúsági találkozókat, és nem csodálkoznék el azon, ha negyed éven vagy fél éven belül, mondjuk Várszegi Asztrik, mint valami üstökös bejelentést, közölné, hogy katolikus megújulási fórumot fognak szervezni, de természetesen ebben is csak utánunk kullognak. Azt hittem eddig, hogy a peresztrojka beköszöntésével megszűnik a Bokor létjogosultsága. Be kell vallanom, hogy az ellenzékiek olyan komoly eszméket vállaltak fel, amelyek az én Bokor-identitásomat ingatták meg. Mára megváltozott a helyzet, ezt a Kovács Laci is nagyon jól jelezte. A Bokor-identitásom helyreállt, mert az evangélium ennek a peresztrojkás világnak sem kell. Amit Kamarás Pista elmondott, nagyon igaz: a Bokornak azt a vonalat kell továbbvinnie, amivel majd büszkén állhatunk az Isten elé, amikor számonkéri tőlünk, hogy adtunk-e az éhezőknek, a szomjazóknak, és odaálltunk-e a kicsinyek mellé. Köszönöm szépen.

Juhász Károly

Hét gyermekem van, ezenkívül még két afrikai gyermeket is magaménak gondolok. Szerszámkészítő géplakatos a szakképzettségem.

Van egy beképzeltségem, hogy prófétának tartom magamat. Ezt azonban meg kell magyaráznom.

Péter apostol az első pünkösdi ünnepi beszédében Joel prófétát idézi: „Azokban a napokban mondja az Isten, kiárasztom Lelkemet minden emberre. Fiaitok és leányaitok prófétálni fognak, öregek álmokat álmodnak, túlmenően ezen a szolgák és a rabszolgák is prófétálnak" (3,1-5). Most veszi kezdetét, hogy ezentúl mindenki prófétalelket hord magában, ettől fogva megszűntek azok a privilégiumok, amelyek egyes embereknek voltak fönntartva. Ezt az értelmezést én még soha egyetlen templomban sem hallottam. Ezért gondolom én minden egészséges, megkeresztelt emberről, hogy prófétai küldetése van. Ez azonban nem privilégium, hanem kötelezettség, amely arra indít, hogy ne hallgassak, beszéljek, sőt kiáltsak akkor is, ha el akarnak hallgattatni. Jeremiást is ciszternába dobták, amikor azt mondta: „Az az Isten üzenete, hogy ha meg akarjátok menteni életeteket, ne szálljatok szembe Babilon királyával".

A „Bokorban" is azt mondják: „Ne ártsd bele magad a politikába, nem az a dolgod". Sőt, azok a főpapjaink, akik nekünk most megtiltanák a politikát, az elmúlt időben nagyon is politizáltak, amikor a szavazó urnák előtt mutogatták magukat, és ezzel példát mutattak arra, hogy a többiek is kövessék őket. Ez vezetett ide: ebbe a gazdasági és erkölcsi gödörbe. Békepapsággal foglaltatták el az ország összes kulcsfontosságú plébániáját, akik azt a feladatot kapták az államtól a püspökökön keresztül, hogy teremtsenek „rendet"; és ez a rend nem a Teremtő rendjével volt egyelő. A hívekkel minden párbeszédet megszüntettek, se kérdezni, se szólni nem lehetett, legtöbb esetben nem is azon az ajtón jöttek ki. Meg vannak sértődve azon, hogy azt akarjuk, hogy azok a püspökök, akik kiszolgálták a kommunista diktatúrát, mondjanak le. De még az volna a legjobb, ha legalább megváltoznának és bűnbánatot tartanának. Az a félelmem, mivel a békepapok igencsak besározták magukat, és a híveknek is elegük van belőlük, az lesz a következő lépése a püspöki karnak, hogy el kezdi ide-oda helyezgetni őket. De aki már valahol besározódott, új lappal kezd ugyan, de ugyanazt folytatja.

Én azon nagyon csodálkozom, hogy a „Bokor" nem csatlakozott Éliás József református püspök fölhívásához, nyílt leveléhez, amelyben felhivja az állami vezetők figyelmét arra, hogy a jelenlegi egyházak vezetői nem illetékesek arra, hogy a hívek nevében nyilatkozzanak, és döntéseket hozzanak. Ha egyszer már véglegesen leszámoltak a sztálinista oldallal társadalmi területen, meg kell találnunk a lehetőséget, hogy rendezzük ezt vallási területen is.

Orbán Sándor

Tegnap ugyan már bemutatkoztam. Most ezt röviden megismétlem: Orbán Sándor, 63 éves, orvos, 3 gyermek, 6 unoka.

Kovács Laci fehérről-feketéről beszélt az imént. Jókai regényeiben fehér és fekete figurákat rajzol, s ezt szokták a szemére vetni. Ha most kinézünk az ablakon, ragyogó napsütést látunk. Ha felbontjuk a nap sugarát, egy csodálatos spektrumot kapunk a vöröstől az ibolyáig, de nem fehéret és feketét. A megújuláshoz mély talaj kell, fedezetbázis. Minthogy nemcsak mi vagyunk bázisközösség, egyik legelső feladatunk lenne, hogy egyetértsünk a többi bázisközösséggel: a Regnummal, a Fokolárével, a karizmatikusokkal, a Bárkával, stb. Ha ezek a közösségek összefognának, közös nevezőre jutnának, akkor az egyház vezetői láthatnák, hogy annak a bizonyos korfának a középső része a 20, 30, 40 és 50 évesek 80%-ban e közösségekből kerül ki. Tehát az első lépésnek azt tartanám, hogy az összes bázisközösség fogjon össze, és együtt neveljük ill. próbáljuk nevelni püspökeinket. Tudom, vannak, akiket nem lehet, de vannak nyitottabbak is. Most is tapasztaltam ezt, amikor az volt a feladatom, hogy hívjam meg az egri egyházmegye 3 püspökét a Megújulási Fórumra.

Jó lenne természetesen, ha az egyház alkotmánya úgy változna, ahogy mi gondoljuk, hogy az Isten népe is beleszólhasson, ki legyen a vezetője. Ezt helyes és a jövőben is elérendő célnak tartom.

Kovács Laci itt kétféle megoldást említett: behódolni s ragaszkodni, illetve különállni. Különállni, különválni nagyon-nagyon hasonló fogalom. Én nem hiszem, hogy célszerű lenne, hogy a sok száz

esetleg ezer keresztény felekezet között most legyen egy ezeregyedik: a Bokor-felekezet. Nekünk benn kell maradnunk az Egyházban. Próféta sohasem hagyta el Izraelt. Nem hagyta ott, mert neki az volt a dolga, hogy Izraelben, nekünk az a dolgunk, hogy az egyházunkban legyünk erjesztők, sőt néha kellemetlenkedő tüskék, amelyek piszkálják, nyugtalanítják a vezetőket, de itt kell lennünk. Ezt akartam mondani.

Márki László

42 éves vagyok, matematikus, négygyerekes apa. Amiket el fogok mondani, azok rendezetlen gondolatok. Inkább a hozzászólókra figyeltem, semhogy próbáltam volna a gondolataimat valahogy tisztességesen összeállítani. Rögtön az elején szeretném elmondani, hogy a szemléletem ahhoz áll közel, amilyen szellemben Csiki Lajos szólt itt hozzá. Azután úgy érzem, hogy Béci egyházmodellje: az életformák és áramlatok valamilyen „szabad" szövedéke, sok igazságot tartalmaz. Ehhez hozzátartozik olyasmi is, ami esetleg tőlünk, vagy tőlem személy szerint idegen. Itt a jelenlévők döntő többsége úgy gondolja, hogy az egyháznak az lenne a helyes felépítése, ha apró csoportokból állna, és ezek valahogy összenőnének. Most hadd mondjak egy olyan példát, amely működik, de nem ilyen. Mi 10 évig tartoztunk a zugligeti plébániához. A zugligeti plébánia korfája kb. olyan lehet, mint a Bokoré, ahogy itt a rajzot láttam, Zugliget pedig nem kis társaságokból nőtt össze. Szóval az egyháznak időnként nagyobb tömegeket, nagyobb társaságokat is kell mozgatnia, és ez nem okvetlenül külsődleges dolog, erre nagyon sokszor szükség lehet. Ha tehát le akarnánk építeni, az nem lenne szerencsés. Vannak egyébként olyan emberek is, akiknek erre van hajlamuk, kisebb társaságok vezetésére pedig nincs. Továbbá: nekünk, az egyháznak, a világban hallatnunk kell a szavunkat. Ezt általában úgy tudjuk megtenni, hogy a közvetlen környezetünkkel beszélünk, ill. arra valamilyen hatást fejtünk ki. Nem szabad azonban elfeledkeznünk arról, hogy időnként arra is szükség van, hogy az egyház sokkal szélesebb körben tudjon valamiről tanúságot tenni, márpedig erre a feladatra nálunk sokkal alkalmasabb Róma vagy Esztergom. És olyan emberek, akik ateisták, vagy pedig, ha nem ateisták ugyan, de semmiféle egyházhoz nem kapcsolódnak (mindannyian találkozunk ilyen emberekkel bőségesen), ezek az emberek igenis nagyon sokat várnak az egyházaktól, és talán elsősorban a katolikus egyháztól, ezen a téren. Tehát szükség van arra, hogy legyen egy olyan hierarchikus szervünk, amelyiknek a csúcsa ilyen feladatok ellátására képes. Az persze, hogy ezt megteszik-e vagy sem, mikor és hogyan, az nagyon fontos. És ebben valamilyen módon próbálnunk kell őket támogatni. Erre én akkor ébredtem rá, amikor más, Magyarországhoz hasonló berendezkedésű országokban járván, történetesen hallottam püspökkari körleveleket Lengyelországban és az NDK-ban. Ezek erkölcsi kérdésekről szóltak. És akkor arra döbbentem rá, hogy Magyarországon addig egyetlen olyan püspökkari körlevelet hallottam, amely erkölcsi kérdésről szólt: a közlekedésmorálról, mégpedig abban a hónapban, amikor a rendőrség az első ilyen közlekedésmorál-javító kampányt kezdte. A közlekedésmorál nagyon fontos, de az erkölcsnek sok más fontos oldala is van, és arról sajnos eléggé hallgatott az egyházunk. Fontos, hogy tudjuk támogatni egyházunknak a hivatalos vezetését abban, hogy ilyen feladatokat el tudjon látni. Más: Jó, ha építkezünk az egyházban, és a nagy épületen belül vannak kisebb épületeink, de ne feledkezzünk el arról, hogy más ilyen kisebb épületek is vannak, és ne akarjunk bezárkózni! Próbáljunk minél nagyobb megértésre törekedni! Nem célunk az, hogy bárkit is lemondassunk, én nem hiszem, hogy erre kell törekednünk. Arra igen, hogy mi mindannyian külön-külön is és együtt is úgy próbáljunk élni és tevékenykedni, hogy ez esetleg elgondolkodtasson másokat, s értékeket tudjunk felmutatni.

Ifj. Gyombolai Márton

Megint egy matematikus, megint négy gyerekkel, csak minusz 10 évvel. Ifjabb Gyombolai Márton vagyok Dunakeszről.

Először egy észrevételt szeretnék tenni. Úgy látom, hogy a papoknak a viszonya a klérushoz lényegesen érzékenyebb, mint a nem papoknak — ez alighanem az itt ülőkre is érvényes. Teljesen meg is tudom érteni, hiszen egzisztenciális, és főleg munkahelyi alá-fölérendeltségi viszonyban vannak a hierarchiával. Ez minket, laikusokat, sokkal kevésbé érint, hiszen minket nem lehet felfüggeszteni, nem lehet áthelyezni. Mi ott maradunk — legföljebb nem tetszünk. Ezért gondolom, hogy talán meg kellene próbálni különválasztani — ha ez lehetséges — azokat a problémákat, amelyek ebből a munkaviszonyban levésből származnak, azoktól a problémáktól, amelyek az egyházban (az egyház jelenlegi struktúrájában) levésből fakadnak.

A másik dolog: a „farkasokhoz" való viszony. Az jut eszembe, amit Erdélyben mondtak: túlélni őket! Megvárni, amíg kihull a foguk: de nem passzív módon. Ezeknek a farkasoknak mi is a foguk? Az, hogy vannak infantilis és infantilizálható emberek, akiken lehet uralkodni. Ezeknek az embereknek a megléte a farkasok foga, ezeken tudnak a formális tekintéllyel hatalmat gyakorolni. Ezek az emberek támasztják alá a nem igazi tekintélyt. Nekünk tehát az a dolgunk, hogy ezeket az embereket öntudatra neveljük. Mikor Prakhas, a Gujaratban dolgozó jezsuita itt járt, elmondta, hogy Indiában az emberek nincsenek tudatában annak, hogy embernek lenni — érték. Attól tartok, hogy néha Európában is elmondhatjuk — az egyházakban és különösen a katolikus egyházban is -, hogy az emberek nincsenek tisztában önértékükkel, az egyén méltóságával. Úgy látom, hogy nekünk elsősorban ez a feladatunk: az emberek megdolgozása. A talaj kihúzása a formális hatalomgyakorlás alól. Tudom persze, hogy kísért a rövidebb úton való megoldás. A történelemben is kísértett a forradalom, az egyik vezető csoport lecserélése egy másikra anélkül, hogy az embereket, a tömeget megváltoztatták volna. Ez utóbbi, tudom, sokkal hosszasabb, sokkal lassabb munka, de ezt érzem az igazi, egyedüli feladatunknak: az emberek megváltoztatását. Ehhez hozzátartozhat a kemény beszéd is, hozzátartozhat az a szöveg, amit Jézus is elmondott az akkori főpapokról. De nem erre kell irányulni a tevékenységünknek: nem a vezetők lecserélésére, hanem a talaj kihúzására a hatalmuk alól. Ennek „mellékterméke" az, hogy a formális tekintélytisztelet alól kivont emberek boldogabbak is lehetnek, mert jézusi életet tudnak élni. Köszönöm.

Polinger Ágnes

30 éves vagyok, laboráns.

Én is úgy gondolom, hogy a hegyre épült várost hatékonyabban építhetjük különállóként.

Néhány hozzászóláshoz fűzném én is, amit mondani szeretnék. A Lajcsiéhoz, hogy az alulról szerveződő közösség az pusztán emberi erőfeszítéssé válik, úgy gondolom, hogy nem így van. Bármilyen alulról jövő és bármilyen kicsiny, jó és isteni erőfeszítés, ami az isteni célokat tűzi maga elé, az isteni, és az Isten ereje van benne. Infantilizált embereket lehet azzal ijesztgetni, hogy csupán emberi erőfeszítés, ha nem kötődik az egyházhoz; vagy azzal, amiről Kamarás beszélt, hogy az egyetemes liturgiából, ebből a transzcendens játékból való kimaradás nagyon veszélyes lenne, és talán ne vállalkozzunk ilyenekre.

Hogyha egy kisközösség — mondjuk egy jézusi tizenkettő, vagy három, vagy öt — elkezdi élni az adást, és azt az életet, ami a jézusi élet, akkor nem marad ki ebből a transzcendens játékból, mert vele van az Isten, és ezt érzi is.

A Bokor-ültetés és az erdőtűzgyújtás nem ellentmondás, ezek csak különböző metafórák. A tűzgyújtás és az erdőtűzgyújtás is a feladatunk, s ezt fel kell vállalnunk.

Kevés szó esett végül is arról, hogy mik a lehetőségeink a megújulásra, és hogyan kell ezzel élnünk. Ezt én sem tudom pontosan, és én is keresem ennek a módját. Azzal, hogy a mai társadalom több lehetőséget ad, azt hiszem, hogy a külső gátak valamelyest leomlanak, de a belsők megmaradnak. És éppen ezért az életet odaszánó, odaadó emberek nem lesznek többen. Tehát tudomásul kell venni, hogy kicsiny nyáj maradunk. Meg kell próbálni növekedni, és fogunk is, mert az Isten népe eltaposhatatlan, de azzal, hogy akármilyen teret kapunk nyilvánosan, nem fog olyan számottevően növekedni az élet-odaadók tábora, mint a politikai mozgalmaké.

Vincze Endréné

Kilenc gyermekem van. Nagyon sokszor beszélgettem, beszélgettünk hozzánk jövő nem bokorbeli papokkal, akik ugyanúgy forrnak ezekben a gondolatokban, ezekben a levekben, de amikor rámutat az ember, hogy tulajdonképpen a Bokor ugyanezt gondolja, akkor a válasz: hát igen, de nem lehet ezt így kimondani. És miért nem lehet kimondani? Hát lehetni lehetne, csak nem illik. Hogy oldják

meg ezt a világegyházban? Többféle megoldás van, az egyik indiai jezsuitára, Prakasra, utalt már valaki előttem; ő azt mondta, hogy Róma messze van, hát mi csináljuk itt valahogy. A könyveinket — amik indiai tájnyelven vannak írva — Rómában nem tudják elolvasni. Talán nem mindennel értene egyet a Tanítóhivatal. Hát így is meg lehet oldani. Ez az egyik féle megoldás. A nyugati egyházakban a hívek belső emigrációjáról szoktak írni. Ezen azt értik, hogy lelkileg kivonják magukat a befolyás alól: nem vitáznak, hanem másként cselekednek. Ez egy másik út. A mi utunk talán nem ez. Azt hiszem, hogy az artikulált különállásnak jelentősége van. Egy példát mondanék erre. A férjem bekerült egy iskolai tanári karba, ahol az volt a szokás, hogy minden november 7-én fölkötötte a tanári kar is a piros nyakkendőt. És ezt, mint kívánalmat, megfogalmazták. Ezzel kapcsolatban az lett a végeredmény, hogy ő nem kötötte föl a piros nyakkendőt, tekintve, hogy a gyerekünk se köti fel, aki ugyanabba az iskolába jár, így furcsa is lett volna, ha beöltözik. A következő évben úgy emlékeztek vissza a tanárok erre az esetre, hogy ugye, már tavaly se kötöttük föl a nyakkendőt, akkor idén se kell. Így többet soha nem kötötték föl. Talán lassú az a folyamat, vagy lassúnak tűnik számunkra, amit a különállásunkkal el tudunk érni, vagy nem látszik elég hatékonynak, de ha nem is egyéves távlatban (tegnap hallottunk egy terminust, a húsz évet), de hat, és van remény. Mindenesetre a kritikánk abból a szempontból is jogos, hogy tavaly ilyenkortájban mondta Fejti György, arra a kérdésre válaszolva, hogy kire számít az MSZMP a szavazásoknál, hogy a párttagokra, a párttagok családtagjaira és az egyházakra. Majdnem elsüllyedtem. Mi lehet a megoldás? A keveretlenség megszüntetése. Létrehoztunk többekkel egy ökumenikus megújulási fórumot evangélikus, baptista, katolikus, református résztvevőkkel, és arra gondoltunk, hogy május utolsó hétvégéjén a közép-európai térségből összehívnánk a hitvallókat. És megemlékeznénk a vértanúkról. Ez a kelet-európai ökumenikus kongresszus alcímként az árulás és hitvallás nevet viselné, ami tulajdonképpen a témáját is megjelöli. Azt hiszem, az informális és a formális tekintély közötti hézagot ez képes lenne megszüntetni. Azokra kell figyelnünk minden egyházban, akik kitartottak, s ezzel nem mondom azt, hogy nem kell megértenünk azokat, akik nem tudtak kitartani. Mégis valós tekintélyek kellenek és valós útmutatás. Köszönöm.

Orbán József

Miskolcról jöttem, négy gyermek édesapja vagyok. Arról szeretném saját tapasztalataimat elmondani, hogy mennyire fontos lenne, ha a Bokor-információ az Egyházban is utat kapna.

Én nem vagyok annyira pesszimista a püspökeinkkel szemben.

Személyes találkozás alapján az a meggyőződésem, hogy vannak a Püspöki Karban olyanok, akik nagyon közel állnak hozzánk gondolkodásilag. Az Egyház megújulásáról, a közösségek szerepéről úgy beszélgettünk, olyan egyetértésben, határozott elvekkel, ahogy azt eddig csak a Bokron belül tapasztaltam. Testvéreimmel, akik szintén részesei voltak a beszélgetésnek, úgy éreztük, hogy végre valami új szelet kap az Egyházunk, és megvan a lehetősége, hogy együtt tudjunk dolgozni egyházi vezetőinkkel. De amikor a Bokorra terelődött a szó, összeomlott az egész. A Bokorról alkotott kép sok téves információt is hordozott. Ezek eredetére rákérdezve nem kaptunk elfogadható választ. Valamiféle negatív előjel, eleve elutasítás került a Bokorral kapcsolatban az egyházi köztudatba. Ezt elfogadva, azt gondolom, ma már sokan igaz lelkiismeretük szerint, az Egyház érdekében tartják távol magukat és övéit közösségünktől.

Ezt a kialakult falat kell közös erővel ledöntenünk, hogy végre rádöbbenjenek: ugyanazon az alapon állunk, egy Egyházat szeretnénk megújítani, építeni. Köszönöm, hogy meghallgattatok.

Bisztrai György

A lebontáshoz segítendő, a szervezők személyesen megkérték a barátaikat, hogy személyesen fáradjanak el az összes püspökhöz, segédpüspökhöz. Programlapot, meghívót, jelentkezési lapot, bélyeget, plakátot vigyenek neki. Amennyiben ő nem tudna eljönni, legyen szíves delegálja a képviselőjét, amennyiben ő sem tudna eljönni, legyen szíves írjon, hogy elküldjük neki a tematikánkat. Nem hittük el, hogy a személyes meghívás elegendő, ezért feladtunk postán is meghívót. Nem kívánok személyeskedni, de szeretném megkérdezni, hogy közöttünk van-e püspök?

Szeifert Ferenc

Hát hogy jöjjenek ide a püspökök, mikor itt le akarják őket váltani? Én nagyon furcsa helyzetben vagyok itt. Én nem kaptam meghívót, tekintve, hogy nem vagyok püspök, csak hallottam, hogy valami készülődik. Amikor az aulákban megkapták ezeket a meghívókat, Esztergomban, az ebédlőben megtárgyalták a dolgokat. Itt valaki azt mondta a bíboros úrnak, hogy jó volna, ha valaki elmenne. És akkor azt mondta ugyanez az illető, hogy jó volna, ha a Szeifert menne el, s a bíboros úr beleegyezett. Én nem a bíboros megbízásából vagyok itt, hanem mondjuk a bíboros úr bizalmából. Ő megbízik bennem, mert ismeri a felfogásom. Egy komoly papi közösség is van, ahol ugyancsak azt mondták nekem, hogy jó volna, ha elmennél. Tehát — én úgy látom — itt mind a két oldalon félnek egymástól, és nagyon ellenségesen ítélik meg egymást. Vagy azt akarják, hogy most mindjárt ünnepélyesen kezdjük meg a dialógust. Szóval nem vagyok püspök.

Kovács Tádé

Én se. Aposztata pap vagyok, elvált. Deviáns, és deviánsok barátja. Egy ének volt az elején, gondolom a végén is lesz, „Ahol szeretet és jóság ott az Isten". Ezt a fogalmat szeretném meghatározni. A szeretet készség, komolyan megtenni, illetőleg elviselni minden lehetségeset, akárki valódi szükségleteinek kielégítésére, bárki jogos igényeinek figyelembevételével. Ez így kicsit nyugati és száraz, az Úr Jézus ezt sokkal szebben és képletesebben, képekben mondta el. A „készség"-re azt tudnám mondani, hogy „virrasszatok"! Hogy „komolyan", arra azt tudnám mondani: aki nem ül le számot vetni toronyépítés előtt, az kívülálló. „Megtenni", erre azt tudnám mondani, hogy „nem aki uram, uram-ot, hanem, aki teszi az Atya akaratát". „Elviselni", erre a bal orcát, vagy a kétezer lépést tudom mondani. „Minden lehetségeset": aki hisz, annak minden lehetséges. Ide még idézném Kovács Tádé egy mondását: lehetetlent csak ember kíván az embertől, Isten soha. „Akárki": Kaifás, Kéfás, Magdolna, Pilátus, leprás, Lázár, te vagy én. „Valódi szükségleteinek kielégítésére": éheztem és ennem adtatok. Aki viszont megfürdött, annak elég a lábát megmosni, nem kell a kezét és a fejét is. „Bárki", ide az Úr Jézus édesanyját vettem példának, „jogos igények figyelembevétele": gyere haza fiam, ne csinálj rendetlenséget. Ezt kétszer mondta a Szűzanya, amikor tizenkét éves volt a fia, meg amikor harmincvalamennyi. Az első esetben úgy ítélte a Kisjézus, hogy jogos. Három nap csavargás után hazament, mivel az Atya dolgaiban volt addig is, és utána is abban akart maradni. És amikor harmincvaiahány éves volt, és jött a rokonokkal a mama, akkor azt mondta, hogy „ki az én anyám, kik az én testvéreim? Akik itt ülnek és figyelik az Isten akaratát". Meg kell ítélni, hogy mi a jogos, mi a valódi, és mi a lehetséges, és akkor a szeretet rém egyszerű. „Csak" ezeket kell betartani.

Bisztrai György

Béci, hallasz? Hajlandó lennél rá? Itt többször elmondták, hogy könnyű nektek szövegelni, civilek vagytok, nem vagytok püspökök. Béla, én most téged felszentellek püspökké. Mondd el, légy szíves, a beszédedet, mit csinálnál, ha te püspök lennél?

A zárószó az 1/2 2 táján lesz. Akkor mindenki elmondhatja benyomását.

Simonyi Béla válasza

Két lényeges megjegyzésem van a témafelvetésemet követő hozzászólásokhoz.

— Az egyik: a hozzászólások legfőbb fonalának az a félelem vagy indulat tűnik, hogy leváltsuk őket vagy ne váltsuk le. Pontosan ezt akartam elkerülni. Ildi idecsúsztatott nekem közben egy cédulát, hogy elkapkodtam a lényeget. Nem tudom, azt értem-e lényeg alatt, amit ő, de én azt tekintem a leglényegesebbnek, hogy mi a dolgunk a következő hónapokban. Ha a társadalomban megcsináljuk a nagy ribilliót — jó értelemben -, az ébresztést, akkor a katolikus egyház úgy marad, mint „a király a ruhájában, ami nincs".

— A másik mondanivalóm tehát az, hogy én ebben látok fantáziát: csinálni a dolgunkat. A püspökökről meg elég a szó. Ahogy Marci mondta: ottmaradnak megfürödve, ha tesszük — vagy tennénk — a dolgunkat. Én a robbanás veszélyét nem abban látom, hogy összeomlik a katolikus egyház, mert alátesszük a gyutacsot. Nem kell félni a püspököknek attól, hogy lövünk rájuk. Hál' Istennek, nekem különösen is kevés közöm van a püspökökhöz, mert nem vagyok pap. Nagyon világosnak tűnik számomra a nyugati folyamat: ha a klérus beszél a levegőbe, lélekben emigrálnak az emberek. Ha a püspök mond valamit, majd átgondoljuk, hogy igaza van-e, megfogadásra érdemes-e, de nem adok lehetőséget a számára uralkodni a lelkemen. Ugyanakkor nem szakadok el, és nem építek ellentemplomot. Szellemiséget építek. Nem kell új felekezet. A szellemiség mindig megteremti magának, ha épp egy kis intézményi szilárdságra is szüksége van. Ezen túl — vagy ennek alapjaként — pedig egyetlen kívánságom van: élni és élni hagyni, szólni és szólni hagyni. Ha ez a légkör megvan, nem kell más. Tulajdonképpen még az sem fontos, hogy lemondjanak; elég, ha fél év múlva megfürödve ott állnak.

Szeretném megértetni, hogy a lehető legkellemetlenebb témát kaptam. Azt mondták nekem barátaim, hogy ebben a témában akkor is kapok a fejemre valakiktől, ha á-t mondok, akkor is, ha b-t mondok, csak akkor persze másoktól. Egy politikai közösségben mondták ezt, ahol mindegyikünkről világos, hogy nem féltjük a fejünket. Nem szempontom, hogy tetszem-e a püspököknek. Ettől függetlenül azonban úgy gondolom, nem kellett sem á-t, sem b-t mondanom a püspökök leváltása ügyében.

Egy másik nekem szóló kérdés: ha engem püspöknek választanának? Nagyon könnyű dolgom lenne, mert csak azoknak van módjuk engem megválasztani, akikkel amúgy is személyes kapcsolatban vagyok, és semmilyen struktúrát életszerűnek nem tudok elképzelni, ahol nincs legalább másodfokon személyes kapcsolat. Olyan püspökválasztásba tehát, ahogy azt ma elképzeljük, bele sem mennék, tehát nincs dilemma. Ugyanolyan álprobléma ez, mint az, hogy lelőném-e a tömeggyilkost vagy nem. Nem hordok pisztolyt. Nem foglalkozom olyan püspökválasztással, ahol nem személyes kapcsolathálózatból emelnek ki valakit.

Újra szeretném visszahozni középre azt a témát, amit a legfontosabbnak tartok. A következő hónapokban mi a teendőnk; tömegkommunikációban, személyes kapcsolatokban, külföldi tanúságtevőkkel, hitvallókkal kapcsolatteremtésben? Mi a teendőnk, hogy tiszta levegőt teremtsünk, van-e közgazdasági elképzelésünk, van-e a választásokról, a munkanélküliségről elképzelésünk? Ki kell dolgoznunk a feszítő kérdésekre a válaszokat. Ha nem ezt tesszük, akkor más öntudattal és egy nagyon brilliáns elméleti fedezet erejében, de mi is valahol külön élünk, nem a mindennapokban. Azt gondolom, és a magam részéről végső súllyal ezt tenném az asztalra, hogy a következő hónapokban az a dolgunk, hogy a mindennapi emberek számára mindennapi gondjaikban a ma, 1990-ben, Magyarországon felvetődő problémákra modellt adjunk szóban és tettben.

A „megfürdés" jön magától. Nekünk is, de talán „tűzben", a püspököknek pedig valószínűleg „a király új ruhája" módján — Köszönöm.

Ének

Ubi caritas et amor,
Ubi caritas, deus ibi est!
Ahol szeretet és jóság,
Ahol szeretet, ott van Istenünk!

Szünet következik. 25 perc.

Ének

Ne félj, ne aggódj, ne sírj, ne bánkódj:
Ha tiéd Isten, tiéd már minden!
Ne félj, ne aggódj, ne sírj, ne bánkódj:
Elég Ő néked!

Bisztrai György

Mindenki megtalálta a helyét? Néhány dolgot szeretnék mondani. A szünetben sokan megkerestek, hogy de jó lenne a teljes szövegkönyvet olvasni. Tehát meg fog jelenni a teljes szövegkönyv. Aki hozzászólt, hallatta hangját, mondta nevét és még nem iratkozott föl a jelenléti ívre, illetve a könyvet igénylők közé, legyen szíves, írja fel a nevét, címét, telefonszámát, hogy megkereshessem. Tegnapról maradt még néhány ebédcsomag. Fél kettőkor, amikor vonulunk haza, javaslom a vidékieknek, hogy vegyék fel azokat és vigyék magukkal. Egyszer elénekeljük a dalt és utána Gyuszié a szó.

Ének. Gyújts...

Simonyi Gyula

Székesfehérvárról jöttem, informatikus vagyok, 5 gyermekem van, 36 éves vagyok. A témám az egyházi tömegkommunikáció. Azt a címet adtam ennek, hogy az Istentől jövő információ, a Logos küzdelme az információs hatalommal.

A hatalom három pilléren áll: az erőszak, a pénz és információ monopóliumán. Jézus nem szállt be a ringbe az erőszak terén, nem kérte a tizenkét ezred angyalt, követőit is a szelídségre tanította. Nem szállt be igazán a gazdasági ringbe sem, nem hozott létre jólmenő élelmiszeripari vagy egésszégügyi vállakozást, de ezen a téren már cselekedett, kenyeret osztott, beteget gyógyított és tanítást is adott arról, hogyan bánjunk kis pénzünkkel. A harmadik területen viszont teljes erővel a küzdőtérre lépett, szembeszállt az információs hatalommal. János evangéliuma egyenesen Logosznak, Igének, bölcs szónak mondja Jézust: Istentől jövő információnak.

Simonyi Gyula: Az Istentől jövő információ (az Ige, a Logosz) küzdelme az információs hatalommal

„A világosság fénylik a sötétségben
és a sötétség nem bír vele." (J 1,5)

Ez a jánosi mondat elsősorban nem azt hangsúlyozza, hogy a sötétség nem birtokolja, nem fogta föl, nem fogadta be a világosságot, hanem azt, hogy nem tudja legyőzni, nem bír el vele, nem tudja elnyomni. A tömeghatást tekintve Jézus életében a sötétség túlnyomó maradt (nem tette magáévá a fényt, nem bír fénnyel), de nem tudta elnyomni a fényt (nem bírt el vele). Ez jellemző végig a történelemben s ma is. A keresztényeknek nem szabad elkeseredniük, hogy fényük elenyésző a politika, az ideológia és a gazdaság, azaz az állami, az egyházi és a piaci tömegkommunikáció széles hatásához képest. Isten ártatlan gyermekeinek úgy kell fényleniük a gonosz és romlott információs uralomban, mint a csillagoknak a mindenségben (vö. Fil 2,15): nem tudnak világosságot támasztani, mint a nap (Krisztus második eljövetele), de vonzanak, irányt jeleznek a jószándékú embereknek (mint Krisztus az első eljövetelekor).

Ennek a témafölvető előadásnak a készítésekor próbáltam szemlélni egyrészt Jézus küzdelmét az állami-egyházi-piaci információs hatalommal, másrészt a mai információ-ellenőrzési formákat, s ezek alapján javaslatokat adni a keresztények mai hasonló küzdelméhez.

I. A jóhír és az ideológia tömegkommunikációja

Nem sokat mondhatunk a Jézus korabeli tömegkommunikációs eszközökről. Föltehetően a minden helyiségben meglévő zsinagóga, annak vezető farizeusa, azaz a szószék jelentette a közvélemény formálásának leghatékonyabb eszközét. Bár ma van sajtó, könyv stb., a szószéktől induló vélemény-láncolat ma sem elhanyagolható.

De a mi szempontunkból nem is a technika a fontos, hanem a módszer és az eredmény: *milyen módszereket szentesít a cél* és ezek eredményeként *mi köztudott*?

1. A képmutatás

Az erőszak szavai mindig rosszak. A följelentés, az üldözött rejtekhelyének elárulása még szó csupán, de már az erőszak eszközeit mozgósítja. Érvelés helyett formális tekintélyre hivatkozni valójában rejtett fenyegetés, emlékeztetés az erőfölényre, hiszen erőfölény nélkül nem állhat fönn formális tekintély. (Jézus nem kívánt formális tekintélyt magának: „Legalább a tetteimnek higgyetek".) Az erő-

szakká növekedhető szavakat, eszközöket semmilyen cél nem szentesítheti.

Más szavak, módszerek attól válnak gonosszá, hogy az erőszak alkalmazza őket. Igazat mondani, érvelni, bűnvallást tenni helyes. De a „hamis" tanúk (Jézus perében) hiába mondanak igazat, ha ártó szándékkal teszik. A farizeusok érve hiába helytálló (Jézus nem lehet a Messiás, mert „előbb Illésnek kell eljönnie"), mégis képmutatás, hiszen már megtörtént, hogy az újra eljött Illéssel (a Keresztelővel) „kényük-kedvük szerint bántak el". Ez a képmutatás ugyanolyan „arcpíritó, mint amikor elhatározzák a feltámasztott Lázár megölését, hogy kétségbevonhassák a csoda valódiságát.

Vajon még a bűnbánat is állhat az erőszak szolgálatában? „Jaj nektek, ti képmutatók! A prófétáknak síremléket építetek s „azt mondjátok: Ha atyáink idejében éltünk volna, nem lettünk volna részesek, mint ők, a próféta vére ontásában. Ezzel magatok is megvalljátok, hogy a próféták gyilkosainak vagytok a fiai!" (Mt 23,29) Miért nem örül Jézus a farizeusok bűnvallásának? Mert mindez csak képmutatás, valójában nem tanultak a múltból és nem változtak semmit, hiszen már készülnek az újabb prófétagyilkolásra (Mt 23,34). Csak hatalmukat akarják erősíteni, gonoszságukat álcázni a „reformretorikával", bűnvallással.

Most, amikor a megváltozott külső körülmények miatt köpönyegek fordulnak, sokszor vagyunk tanúi leleplezéseknek, hogy a „reformretorika", sőt az önkritika mögött is a hatalom átmentése folyhat. Most, hogy az egyházi hivatalnokok a közösségek szükségességéről, erőszakmentességről, a szegények felé fordulásról kezdenek beszélni, sőt finom általánosságokban hibákat ismernek el, figyeljünk a tettekre: hogyan is bánnak az eddig gonosznak kikiáltott kisközösségekkel? milyen irányba változik a kultusz gépezetére ill. az irgalomra fordított anyagiak eddig is nagyon rossz aránya? eljut-e az intézmény az osztozásnak olyan fokára, hogy legalább a gazdagságának a védelméhez nincs már szüksége az erőszakszervekre?

A módszerek, szavak megítélésében segítő kritériumok: *hatásukban* a szabadságot korlátozó erőszakot gyengítik vagy szítják? a nyomorulttal való szolidáritást növelik vagy a hatalmat támogatják? „Arra kent föl a Lélek, hogy ...fölszabadítsam az elnyomottakat" (L 4,18). A másik, amire a képmutatásnak szüksége van, hogy le ne lepleződjön: „Aki gonoszat cselekszik, az gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, nehogy lelepleződjenek tettei. Aki viszont a jót teszi, az a világosságra megy..." (J 3,20-21) Ez a kritérium egymagában leleplezi az egész „egyházinak" nevezett sajtót.

2. Tanuljunk Jézustól

Küzdenek Jézus ellen eltitkolással, ellenérvek és megbélyegzések terjesztésével, formális tekintélyükre támaszkodva, botránkozásuk és fölháborodásuk közhírré tételével, a tömeg előtti lejáratással, végzettségének és megbízatásának számonkérésével, a megháborodottság, az ördöggel cimborálás, az eretnekség és az istenkáromlás rágalmával, a hagyományok súlyával, az Írás tekintélyével, politikai csapdákkal, stb.

Jézus rátesz még egy lapáttal, amikor figyelmeztetik: „tisztában vagy vele, hogy megbotránkoztattad őket?" „ha ilyeneket mondasz, minket is gyalázol!" Nem tanulta az Írásokat? No és? Nem a végzettség, szenteltség, megbízottság számít, hanem az Írás ismerete. A hagyományokkal érvelők alól kihúzza a talajt: hagyományotok csak emberi parancs, amivel kijátsszátok Isten parancsát. Az Írásokkal érvelésben viszont verhetetlen. A csapdák elkerülésében lelemények.

Az információs monopólium kérdésében két eltérés látszik az evangélium kora és mai helyzetünk közt. Jézus nagy nyilvánosságot teremtett magának. Mivel a hatalomnak sem álltak rendelkezésére a tömegszónoklatnál sokkal hatékonyabb eszközök, nem tudtak olyan erős előítéletet kelteni körülötte, hogy ne álljanak vele szóba az emberek. Ellenfelei kénytelenek voltak a tömeg előtt vitázni vele. Ez az igazságnak és a személyes tanúságtételnek kedvezett. Ezzel szemben — mint ahogy a pártállam a kisközösségekben saját gyökerének, a munkásmozgalomnak a hatékonyságától félt — a pártegyház jól emlékszik, hogy a cirkusz a vértanúknak kedvez, ezért a zsidó főpapoknál sokkal jobban vigyáz az információs monopóliumra. A technika segíti ebben: a tömegkommunikációs eszközökkel nem versenyezhet a személyes föllépés. A konszolidált pártállamban az egyházi információs monopólium jól működött, a mai információs piac viszont lehetőséget nyit a független sajtóra. Ezt meg kell ragadniuk a keresztényeknek (az információs piac bűneit elkerülve), de a lapok vitája nem személyes vita tömeg előtt, az evangélium tanulságait itt gondosan elemezni kell.

Még egy területen fejlettebb a mai magasklérus információs uralma. Jézus civil létére fölolvasásra jelentkezhetett és (még az életveszélyessé váló üldözés közepette is) szólhatott a zsinagógákban és a templomban. A misét ezzel szemben „hallgatni" lehet csak. Ma „Jézus nemigen szólalhatna meg a templomainkban. Érvényesülhet-e az Isten házaiban az Isten akarata? A templom olyan méretű gyülekezési hely, amely már nem tud működni a hatalom ellenére. Csak a katakomba nem kényszerül megalkuvásra. Jézus tudta ezt, de az életveszély ellenére is kiállt beszélni. Aki templomba jár, gondolja meg, mekkora mulasztásban bűnös, ha nem töri meg a magasklérus monopóliumát a szószékre. Talán ma ez nem is jár életveszéllyel.

3. A szóhasználat hat a tudattalanra

Tetten érhetjük az ideológiát a szóhasználatban, amellyel terjeszti magát. A három bölcsből háromkirályok lett, elősegítendő a szent uralkodók bibliai igazolhatóságát. A nem-papokra használt laikus szó hozzánemértőt is jelent, a világi szó evilágit is. Használjuk a nem-pap megjelölésére a civil szót, amelynek a „nem-katona" mellékjelentése is van.

Ne használjuk a „magasklérus" helyett az egyház szót. Az egyház szó emiatt kétértelmű s visszaélnek vele. „Ti vagytok az egyház" — mondják szükség esetén, ami a gyakorlatban sok jószándékot, energiát, pénzt bocsát a magasklérus rendelkezésére s növeli a minden bűnt elnéző egyháziasságot, noha gyakorlati értelme sokszor nem több, mint a „Tiéd az ország, magadnak építed" szólamé az ötvenes években.

Hasonló a templomra használt „Isten háza" kifejezés, ami elfödi, hogy az épülettel a párt vagy a magasklérus rendelkezik, vagy éppen

a pap tekinti a saját színházának, ahol fölléphet. Isten hallgatásával könnyű visszaélni. Nevezzük legjobb esetben a közösség házának, de ha a helyzet rosszabb, akkor a pap, a püspök, sőt a párt házának.

4. Küzdelem a jóhír puszta létéért

Tömeghatásuk eszközei messze fölülmúlják Jézus lehetőségeit, de nem tudják megakadályozni Jézus közismertté válását, mert Jézus nem lassul meg a hírhedtség és az életveszély növekedésétől. Tanítását azonban már sikerül elferdíteniük a köztudatban. Sőt nemcsak a tömegeket tudják Jézus ellen fordítani, de még legbensőbb tanítványi körét is el tudják néha bizonytalanítani. Ezek Jézus legkeserűbb pillanatai.

Végső soron képmutatással, hazugsággal, a kiközösítés erejével, cselszövéssel, rendőrségükkel, az egyházat elnyomó hatalommal is együttműködve, följelentéssel, az államellenesség és lázítás vádjával győzik le — fizikailag.

A nyílt erőszak — miközben védi az információs uralmat — állandóan támaszkodik is rá. Amikor az információs uralmon rés támad, ez nyomban zavart okoz. A templomőrség „köztudatát" megzavarja a közvetlen találkozásuk Jézussal: nem fogják el, mert „ember így még nem beszélt". Ha a cselszövés kitudódnék, „zavargás támadhat a nép közt". (Mk 14,2).

Jézus nagyon törekedett a képmutatás leleplezésére, a rendelkezésére álló legnagyobb nyilvánosság előtt. Nem gondolta, hogy a rossz vezetőktől való óvás „az egyház" bűneinek kiteregetése. Nem gondolja, hogy az indulatosság, a kemény vádolás (nem bírói, hanem erkölcsi vádolás!) szeretetlenség az erőszakmentesség szájából a hatalom felé.

5. Jézust és követőit eszmeileg is legyőzhetik?

Eszméket nem lehet fizikailag legyőzni. De a főpapok jól értettek az uralkodáshoz. Mint minden idők „szent" hatalmai, „eszmei" (valójában tömegkommunikációs!) győzelmüket Isten „beleegyező" hallgatására tudták ráépíteni. „Ha ő az Isten választottja, mentse meg most magát! Szálljon le a „keresztről a szemünk láttára és hiszünk neki!" (Mk 15,32)

Isten legfőbb tanúskodása Jézus mellett (a föltámadás) nem tömegkommunikációs esemény, csak kevesek tudják, a tömegkommunikációba már hatástalanítva (a lefizetett katonák hazugságával) kerül be. Minden hatalom építhet azóta is Isten hallgatására: „Uralkodom — tehát Isten helyesli az uralkodásomat!"

Az akkori főpapság tömegkommunikációs győzelmét — mivel a hatalom birtoklására épült — elsöpörte ugyan Róma nagyobb hatalma, de ez csak növelte a visszaélést Isten hallgatásával. A következő hatalom a maga tömegkommunikációs uralmában már Jézus nevében ítélte el — eretneknek nevezve — Jézus követőit. A vádiratok tanusítják, hogy bűnük néha csak annyi volt, hogy Bibliát tartottak a háznál, vagy saját szavaikkal imádkoztak.

A sztálinista diktatúrák igen gyenge alapon álltak, mivel a népre hivatkoztak. Amikor a lengyel munkások milliói beléptek a Szolidaritás szakszervezetbe, nyilvánvalóvá vált, hogy a munkáspárt a munkásokkal szemben hivatkozik a munkásságra. Istenre sokkal biztonságosabban lehet hivatkozni, mert nem lép föl akkor sem, amikor visszaélnek a nevével. Egy vicc szerint a pápának van a legjobb beosztása, mert a főnöke az élete végéig nem néz a körmére. A magasklérus joggal büszke „kétezer éves" fennállására, hiszen valóban az ő hatalmi stratégiájuk a legjobb. A római birodalom megdőlhet, annak államvallása át tud nyergelni a megdöntő hatalom államvallásává.

Az információs uralom ebből ideológiai oszlopot teremt: a „kétezer éves" fennállás Isten tanúsága az egyház (értsd: a magasklérus) mellett! Ezzel a köztudattal kell megküzdenie a jézusi jóhírnek: Isten hallgatása nem beleegyezés! „A gonosz szolga azt gondolja magában: Uram késlekedik ..." (Mt 24,48)

6. A Lélek ott fúj, ahol akar

Az Írásra való hivatkozással folyó vitákban Jézus azért győzhetett, mert az akkori magasklérus még nem állította, hogy egyedül ők értelmezik helyesen a Szentírást. Elkövették azt a „hibát", hogy amikor Jézusnak igaza volt, akkor elhallgattak s magukban szintén a nyers erőszakos megoldásról tanakodtak.

Azóta Jézus „eszmei" legyőzésének Isten hallgatásán felül egy másik eszközét is kitalálták. Ma az evangéliumra való hivatkozást egyszerűen elintézik: „azt nem úgy kell érteni, a Szentírás az egyház könyve, egyedül a Tekintély értelmezi helyesen". Az ettől eltérő értés „protestáns", sőt „eretnek". Eleve „nem katolikus", aki kétségbevonja „Isten földi helytartójának" igazát.

A Lélek nincs a magasklérus markában. Sem a tanításban, sem a szentelésben, sem a kormányzásban. A vezetők szabad akarata megmarad, elfojthatják a Lelket magukban. Senki nem automatikusan és véglegesen isteni.

II. Javaslatok összefoglalása: ragyogjatok csillagokként"

Szavahihetőség. Rágalomra kényes pontosságú tényekkel válaszolni. Kisközösségi információteret teremteni, ahol a személyes tanúság legyőzi a tömegkommunikációs félrevezetést. Vállalni a hírhedtséget, a kockázatot és a nyilvános vitát (pl. a szószékkel, katedrával). Jézus nem (misét) hallgatni járt a templomba, zsinagógába. Kérdezte és tanította a teológusokat. Ma a kispapok és levelező teológusok vitába szállnak a tanárokkal? Személyes megkeresések („kettesével" azokhoz, akiket az emberek egy-egy községben „bizalomra méltónak" tartanak, vö. Mt 10,11). Nagylétszámú rendezvények, 'szabad' téren. Kemény beszéd, nyílt leleplezés, tömeg előtti szituációkban, vitákban. Óvás az információs hatalom hatásától. Független katolikus sajtó. Nyilvánosság munkacsoport.

Pénzügyi autonómia! Anyagi erőink és energiáink fölött magunk döntsünk, fordítsuk az általunk jónak látott egyházi célokra, ne bocsássuk a magasklérus rendelkezésére. A közösség ellenőrizze az intézmény pénzügyeit.

Melyik sajtó egyházi? — „Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok" szellemében készült írások. — „Csak nem-intézményesített függetlenítés. — Nincs „tanító", csak testvér. — Becstelenség helyett világosság. — Nem „csupán szó, hanem életpélda. — Nem hatalmat támogat, hanem szolidáris. — Nem végzettség, pozíció, szenteltség, hanem „gyümölcseikről ismeritek föl a hamis vagy igaz prófétát".

Ének

Ne félj, ne aggódj, ne sírj, ne bánkódj:
Ha tiéd Isten, tiéd már minden!
Ne félj, ne aggódj, ne sírj, ne bánkódj:
Elég Ő néked!

— Dialógus —

Kaszap Istvánné

Márta vagyok Pécelről, négy gyermekünk van, matematikus vagyok. Ezt a hivatásomat már nem gyakorlom, csak olyan szinten, ami kapcsolódik az előadáshoz. Otthon vagyok, főhivatású keresztény szeretnék lenni. Tudatos vállalás ez; januártól nincsen fizetett munkahelyem. A tanult szakmámat szeretném arra használni, hogy teljesen humán értékeket szolgáljak vele. Tehát a számítógépet, amit ma nagyon-nagyon sok minden rosszra is fel lehet használni, én szeretném arra használni, hogy összefogva barátokkal, vigyük a jó hírt. Nagyon-nagyon tetszett Gyusza bevezető mottója, amikor azt mondta, hogy a világosság fénylik a sötétségben, s a sötétség nem bír vele. Ez fantasztikus, ez nagy reménységet ad egy ilyen kis embernek, mint amilyen én is vagyok. Az ember elbátortalanodik, amint látja a tömegkommunikációnak az erejét világi és egyházi szinten egyaránt. Mégis, amikor ilyen evangéliumi igét hall, akkor felbátorodik. Én nagyon szeretném gyakorlati oldalról pengetni a dolgokat. Amint tegnap említettem, reformátusként születtem, és az Evangéliumot felnőtt fejjel, huszonhat évesen kezdtem mélyebben tanulmányozni Halász Bandi bácsi jóvoltából, ott Pécelen, katolikus körben. És ez valahogy annyira megindított, hogy a Bokorban kezdtem mozogni, és a katolikus egyházban elképesztően sok energiával dolgoztunk Istvánnal és még sokakkal együtt. Mindez tartott 1982-ig, amikor „kitáncoltak" minket a templomunkból. Úgy érzem, hogy fölösleges energiákat fordítottunk arra, hogy az információnkat, a belső látásunkat meg akartuk osztani az új plébánossal. Gyakorlatilag mi, Kaszapék kiebrudalódtunk onnan, s nem visz a lélek oda addig, amíg ott tisztaság nem születik. De dolgozunk tovább, és új lehetőségek nyíltak meg előttünk. A jelenlegi plébánoscserével új papunk van Pécelen, aki megkapta az utasítást a püspökétől és az előző plébánostól, hogy Halász Endre még mindig nem jöhet a péceli templomba papként. Ezért választottuk az egyesületi formát. Úgy érzem, hogy amikor az ember teljes szeretetével belefolyik egy munkába, és abban nemcsak a katolikus testvéreit akarja megérinteni, hanem sokkal szélesebbre nyit, amibe belefér az összes többi keresztény, az ateista, meg mindenki, akit úgy látunk, hogy rászorul, akkor valami nagyobbat próbálunk tenni.

Farkas Tibor

50 éves vagyok, végzettségem szerint magyar-történelem szakos tanár, de nem vagyok az. A következők miatt nem: a gyakorló tanítást leszámítva (ezt az Apáczaiban és a Radnótiban végeztem) soha nem tanítottam. Most jó lenne azt mondani, hogy azért nem, mert nem engedték, hogy tanítsak. Nem azért nem tanítottam. Az egyik oldal ugyan az volt, hogy egyszerűen nem tudtam tanárként elhelyezkedni, a másik az, hogy valahol lakni kellett, és lakni úgy lehetett, hogyha elmentem fizikai munkásnak. A Csepeli Papírgyárban dolgoztam másfél évet gép mellett. Egy jellemző epizódot hadd meséljek el nektek. Az akkori párttitkár az egyetemre utánam írt, hogy ugyan ki lehet ez az ember, milyen vaj van a fején, ha egyetemi diplomával elmegy folytonos üzembe dolgozni?! Hogy ki lehet ez az ember? A választ most sem ismerem. Később, ahogy a gyárban megismertek, gazdasági vezető lettem, aztán újságíró is voltam. Persze üzemi újságíró, amit nem bántam meg, de nem hiszem, hogy sokat tehettem azért a célért, amiért pl. most itt vagyok. Kisközösséghez tartozásomról kilenc éve beszélhetek. Két gyerekem van, feleségemmel együtt szeretném, hogyha az Isten igéje végre úgy indítana meg bennünket, ahogyan már nagyon-nagyon régen kellett volna. Azzal szeretném kezdeni, hogy azt mondom nektek, hogy prófétája által szól hozzátok az Úr. Ezt ugyan nem én mondom, hanem Ezékiel mondta a babilóni fogságba került zsidóknak. És azt is mondta nekik, hogy miért féltek, attól féltek, hogy el fogtok veszni? Ne féljetek, építsetek házakat, daloljatok, tanítsátok a fiatalokat, és ők lesznek majd azok, akik a szövetséget megerősítik, és akik visszatérnek hozzám. És amikor jött a második, hogy Jeruzsálem elveszett, és a Salamon által épített templomot lerombolták, akkor kétségbe estek, és elkezdtek arról beszélni, hogy vajon elhagyott bennünket az Isten? Ekkor a próféta megszólalt, hogy Isten nem a templomban lakik, hanem Isten bennetek él. Ha átformáljátok magatokat, ha új emberré váltok, ha vízből és Szentlélekből újjászülettek, akkor megteszitek azt, ami a feladatotok és kötelességetek az életben. Hogyan tehetem ezt meg? Hát nem úgy, hogy elhatározom, és közben hagyok mindent a régiben. Ha bennem az új ember nem jön létre, akkor semmivé leszek, és az esetleges talentumomat is szépen elszórom. Én is azokkal értek egyet, akik azt mondják: annyi a feladatunk, hogy amire küldetésünk van, azt tenni kell! Elsősorban cselekedetekben. És nyugodtan elmondhatom nektek, hogy pl. a gyárban, vagy a gyárakban (mert a papíriparhoz tizennégy gyáregység tartozik) tudnak a bázisközösségről, tudnak a kisközösségekről, és tudnak azokról a szolgálatot és áldozatot vállaló keresztényekről, akik olyan példát mutatnak fel, ahol a szolgálat, a kicsiség és a szeretet mindenféle hivalkodás nélkül természetességében megnyilvánul. Én is abban hiszek, hogy Krisztus egyházában mindenkinek helye van. Az egyház vezetésében sokkal több szeretetnek kell lenni, és sokkal jobban be kell vonni a nőket is az egyház életébe és annak irányításába is. Én Weöres Sándorral értek egyet, aki a Rongyszőnyegében azt mondja, hogy „a nő csupa élet, a férfi mind nagyképű kísértet". Ha élni akar, élni csak rajta keresztül tud (mármint a férfi a nőn keresztül), és ami fényt kap, azt a nő sugározza a férfire. Hát hagyjuk, hogy a nők a szeretetükkel és a szívükkel sugározzák erre az egyházra Jézus küldetését. Engedjük őket nemcsak magunkhoz közel, hanem a többiekhez is, akik még nem hisznek. Ez lesz a megújulás.

Kertész Tivadar

Folytatni szeretném a tegnapi mondanivalókat. Nem szeretek az elnöki asztalnál mint civil pap ülni, hanem inkább szólni, mert — úgy érzem — két talentumot kaptam: a szót és a tollat. Most a toll ügyében és a kommunikáció ügyében szólnom kell személyes példával arról, hogy nemcsak katolikus sajtót meg Bokor-sajtót kell teremtenünk, hanem ott kell lennünk, ahol hívnak és várnak, és a szavunkra kíváncsiak. 18 éves koromban jelent meg az első Prohászkáról szóló cikkem Szegeden meg a Zászlónk-ban, utána elhallgattam, mert nem volt kinek és minek, csak a fióknak írni. Vagy a kisközösségnek az 50-es években; 8-10 embernek. Ennek aztán tágabb olvasótábora lett, amikor az ÁVO-n olvasták. Az „Isten sakkozik" hirtelen írt kis írásomba többet is értettek bele, mint amennyit én magam beleírtam. A fekete-fehér figurákba: hogy a fehér a fehérterror, a fekete pedig a vörösek, pedig én csak a szerzetek fölöszlatásáról írtam, hogy most a gyárakba, a kenyérbe kerül a kovász. Erről írtam lényegileg a társaimnak. Ezután, amikor kikerültem, egy 5 gyerekes családapának kellett kezeskednie azért, hogy segédmunkás lehessek. A Chinoin segédmunkása lettem. Nem telt el egy háromnegyed év, és egyszer eljött az üzemi újságírónő beszélgetni velem. Én kötetlenül beszéltem vele, nem gondoltam, hogy cikk lesz belőle, méghozzá vezércikk „Van erőnk hozzá" címmel. Név nélkül szőkehajú, szemüveges új munkás lettem, aki a nyugati nyelveket ismeri, de a munkások nyelvét most kezdi tanulni. Így kezdődött! Mindenki ujjal mutogatott rám, és erre dühös lettem. Igazi szent haraggal mentem be a szerkesztőségbe, mert kérdezett ugyan az újságírónő, de nem mondta, hogy ezt ki is fogják nyomtatni. Azt kérdezte, hogy miért nem ír nekünk, hogyha író ember, mondom: politikai okok miatt. És ezt leközölték. Én bementem, s az Erzsikét lerámoltam úgy, mint talán Jézus a kufárokat. Mikor kifogytunk a patronból, az öreg főszerkesztő azt kérdezte tőlem: Kertész úr, üljön le, magának igaza van. Hát most erre mit mondhat az ember? De akkor jött a kísértés, úgy éreztem. „De mégis más az, ha maga köztük él, és így írna róluk, mintha mi kimegyünk beszélgetni, meg lefotózzuk tablóképbe az embereket". Erre mondom, egy feltétellel — és ez a mai napig áll, és nyugodtan állok és nézek a szemetekbe -, éspedig, ha azt írom, amit én akarok, amit joguk van a papírkosárba dobni, de egy szó változtatást nem lehet az én tudtom nélkül, mert akkor már más a szöveg értelme. Ebben megállapodtunk. Volt hogy milliomos mérnökről írtam; az a papírkosárba került, de sok hasznos viszont bekerült az újságba. Megtartottam, hogy nem én kerestem a szerkesztőségeket, hanem ők kerestek engem. Amikor az Élet és Tudományban a Gandhi-filmmel kapcsolatban volt egy érdekes dokumentumom, és azt megírhattam, két órát vitatkoztam a szerkesztővel, hogy az evangélium szót nem értik meg, meg azt, hogy nem passzív rezisztenciáról, hanem igazság melletti kiállásról van szó. És mikor elfogyott a türelmem, azt mondtam, hogy visszavonom az egészet, a dokumentumokat is. Ezt pedig sajnálták volna, mert jól volt időzítve, így belekerülhetett a KIO-ból Gyurka bácsi megfelelő kifejezése, és szépen olvashatta többezer ember. Tehát így is lehetett! Így is lehet kommunikálni, de úgy érzem, hogy nem a sajtó az egyetlen kommunikációs lehetőség! Ahogy most beszélünk egymással, így is lehet kezeket összehozni. A szociális munkások egyesületében vagy az ökumenikusok között nagyon sok segítőnk van, akik arra várnak, hogy kapcsolódjanak hozzánk valamilyen kommunikáción keresztül.

Mile Józsefné

45 éves vagyok, két gyerekem van, mérnök-üzemgazdász vagyok, és én is abban az egyesületben dolgozom, amiről Kaszap Márti beszélt. Most tulajdonképpen azokat a gondolatokat mondanám el, illetve olvasnám fel, amik két nap alatt fölvetődtek bennem. A gondolatok között nem biztos, hogy lesz összefüggés: szakadozott gondolatok.

A Bokor az ellenállásból gyökerezett, és ez a szembenállás, az ellenállás akkor eligazodást és összetartozást is jelentett. Konszolidált társadalomban sokkal nehezebb az értékigazodás, az irányútkeresés, mint háborúban. Ez nemcsak a Bokor, hanem az egész társadalom főkérdése. Ma a Bokor éppúgy világítótornya felé vezető sodrónalát, azaz útját keresi, mint a társadalom, de ez szerintem nem lehet a szembenállás útja, mert világítótorony csak egy van.

Következő gondolat. Az egyik felszólaló a mikro- és makroszervezet dilemmáját feszegette. Ez nagyon érdekes volt számomra, és igazat adtam neki, hogy más a látószöge a kisegérnek és az elefántnak. Ha szerepcserét szeretnénk — ha csak gondolatban is -, akkor a kisegérnek a makrotest működési életformáját és emésztőrendszerét is fel kell vállalni, és ez csak a mikrolátószögből látszik egyszerűnek.

Látható saját közösségeinknél is és a társadalomban is, hogy a kisközösségek, de bármely közösségek, mint a társadalom mozaikjai, keresik az egészet. Ez ösztönös törekvés. Ezt mutatja a tegnap előadásban elhangzott hálóra való vágyódás is. A társadalomban is megtalálhatjuk az egészre való törekvést. Itt az a fő kérdés, hogy milyen legyen ez a háló. Pókszerűen, vagy halászháló-szerűen kapcsolódjanak egymáshoz ezek a mozaikok? Én naivságnak érzem, hogy ezeknek a sejteknek kapcsolódása mentes lehet működési és szervezeti szabályoktól: ez csak igen kicsi közösségeknél lehetséges. De amikor már az egy egészre, a nagy egységre, a nagy főkérdésre való törekvés a cél, akkor már működési, felépítési rend kell. Rend-

ben lehet csak egészben gondolkodni. Ha ezt a piramist, ami most megvan a katolikus hierarchiánál, kiterítjük, a síkban mégis benne van a hierarchia ugyanúgy, mintha a térben néznénk.

Még egy szembetűnő dolog volt (vagy inkább a hiánya), hogy nagyon kevesen érintették a mai magyar egész társadalmat, és a Bokor kapcsolódását ehhez, vagy jövőbeni kapcsolódását. Érdekes volt továbbá az elhangzottakban számomra, amikor a Grószhoz és a Paskaihoz való kapcsolatot hasonlították össze. Én is úgy érzem, hogy a Bokor az MSzMP-től való esetleges különbözőséget jobban föl tudja vállalni, mint a katolikus egyháztól.

Még egy mondatot engedjetek meg, amit igazán célnak érzek. A Bokornak, mint krisztusi erkölcsi alapon álló közösségnek egy értékvesztett társadalomban cselekvést kell vállalni, krisztusi erkölcsi alapon álló szakértelemmel felvértezett, felelős munkát. Köszönöm.

Kőszegi Tamásné

Pécsről jöttem; egy szent és bölcs férjem és öt gyerekem van. Szeretnék durván visszaélni a mikrofonnal, mert csak az eleje kapcsolódik a Gyuszihoz, a többi az egyebekhez. Ha ez az „Érted vagyok" egy független katolikus lap lesz, akkor én nem írok bele, nem olvasom, és ígérem, hogy egyet sem adok el. Ugyanis tudomásul kell vennünk, hogy a mai magyar valóságban a katolikus azt jelenti, hogy nem református, nem baptista, nem metodista. Ha az újság minden első oldalán lehozzuk, hogy tetszik tudni, ezt nem úgy kell érteni, hogy katolikus, ahogy szokták, hanem ahogy a Gyuszi érti, meg ahogy mi itt értjük, akkor sem jó a „katolikus" szó.

Gyerekek, ez egy olyan jó lap lesz, ami soha nem fog megbukni, ha ezt komolyan vesszük. Nem akarok botrányt örökíteni a gyerekeimre. A gyerekeim számára olyan botrány, hogy az ökumenikus közösségben levő testvéreimmel mi nem egy házba járunk szentmisére, amit én nem tudok nekik megmagyarázni. Szóval, vigyázz Gyuszi, mert sokszázat eladunk, ha nem lesz rajta a „katolikus" szó.

Az előzőekhez: nem tudom, hogy mikor fogunk leszokni arról, hogy arról legyünk meggyőződve, hogy a munkánk akkor megy, hogyha a püspök minket vállonvereget. Sokszor eltöprengtem, hogyha a püspök atya odahívott volna, hogy: jól van Melinda, örülök nektek, csak így tovább— Vajon mi változott volna? Több közösség lenne? Több mozgássérült gyereket tudtunk volna elvinni az uszodába? Nem hiszem. A szívem átmelegedett volna a biztató püspöki szótól, de többet akkor sem tudtam volna tenni. Ezek után, hogy a püspök lemond, nem mond le, megbukik; ez annyira nem érdekel. Ugyanis a változás logikus következménye lesz annak, ha mi dolgozunk.

Aztán ez az egységfrontosdi, ettől nagyon félek. Hogy lépjünk egységre mindenkivel, aki megeteti a szegényt, aki megtagadja a katonaságot, aki nem tör hatalomra, stb. Ugyanis nem tudom, hogy ti kire számítotok itt? Arra a humanistára, aki jobban szereti a másikat önmagánál? Mert ilyen nincs. Vagy kire számítunk itt ebben? Ugyanis ez magunk számára is óriási önbecsapás, hogy ilyenkor azt gondoljuk, hogy emberekre számítunk. Itt csak az élő Krisztusban levő emberekre számíthatunk. És ezt akárhányszor ide kerülök a mikrofonhoz, mindig el fogom nektek mondani, mert hátha egyszer el fogjuk hinni mindannyian, hogy Krisztus ereje nélkül se a Bokor, se az egyén, se a magyar egyház nem fog menni semmire. Hogy mennyire nem hiszünk Krisztus erejében, arra jó példa a következő: Levelet írtam, éppen Pestre két „régi" bokorbélinek. Akkor gyógyult meg egy kislány Pécsett a vakságából, és úgy tele volt a szívem vele, hogy megírtam: képzeljétek, meggyógyult egy kislány, lát egy vak kislány! Mind a kettő visszaírt, hogy: ugye lelki értelemben értem. Hát ennyire hiszünk mi az Istennek a — ma sem kisebb, ma is ható — fantasztikus erejében. Ha már itt vagyok elmondom, hogy most gyógyult meg a közösségben egy olyan kisbaba, akiről az orvosok máig sem tudják, hogy mitől gyógyult meg. Hát mi tudjuk! Él az Isten, hat, és mi, akik hiszünk abban, hogy adnunk kell, hogy az a boldogság, éppen mi nem fogadjuk el Istent, aki adni akarja magát az Ő Lelke erejében. Hát higyjük már el, hogy Ő adni akarja az Ő erejét! Most! És ugyan, miért lenne kisebb, mint annakidején? Hát összement? Ugyanolyan erős, ugyanolyan hatékony, és ugyanúgy szereti az embereket. Ugyanúgy most is mindent gatyába akar rázni. Általunk? Mi csak az eszközök vagyunk, de Ő csinálná, csak már hagynánk.

Az utolsó az életközösséghez kapcsolódik. Arról is csak szőrmentén volt szó, hogy nem tudjuk lefektetni a narkóst. Ezt mindenki megtapasztalta, aki családban él, hogy egy deviáns ember is tönkrevágja a családot, ha komolyan törődök vele. Életközösségek kellenek! Biztos vagyok abban, hogy a hegyre épült város nem látható egyelőre. Ha én a Gyuszával itt összeveszek, itt még látható, ha otthon összeveszek vele és kibékülök, azt ki látja, hogy mi ezt másképp intézzük. A családjaink valamiféle halovány jelek, a közösségbeliek egymás iránti szeretete nem látható. Én olyan büszke vagyok Bányára, hogy ti azt el sem tudjátok képzelni. És innét Pestről nem is érzitek, hogy ennek mekkora hatása van a környezetre. Hogy léteznek emberek, akik pl. komolyan veszik a szegénységet. (Ilyenről nem sokat tudok a Bokorban.) Aztán, akikre rá lehet mutatni, hogy ezek másként élnek! Békességben élnek, szeretetben élnek, bűnös emberek, hasra esnek, veszekednek, kibékülnek, de más, értitek? Ez más! Nagyon sok ilyen kis magocskát kellene életre hívnunk, amire azt mondják, hogy: jéé, így is lehet! És odamennek az emberek. Nem ám, hogy lemennek a városbéliek, hogy idefigyeljetek emberek, tudunk ám nektek valami jót. Nem! Ott állt a város és zarándokoltak oda az emberek. Egy atya mondta mindig, hogy mi olyanok vagyunk, mint a hurkatöltő. Tele vannak az emberek mindennel. Tele van a szívük, és akkor még az Istent is megpróbáljuk beletömni. Aztán hát furcsa módon nem nagyon szokott sikerülni. Nekünk az a dolgunk, hogy megteremtsük az Isten vákuumát! Hogy azt mondják a népek: „Mitől boldogok ezek? Ez fantasztikus! Ezek nevetnek. Mennek fel az árak, ezek meg nevetnek. Hát ez nem lehet igaz! Mi is így akarunk élni! Hogyan lehetséges ez?" És amikor ez a kérdés, ez az igény megszületik bennük, akkor mondhatjuk nekik: ez az Isten ereje! Köszönöm szépen a figyelmeteket.

Barabás György

58 esztendős vagyok, egy hét múlva már nyugdíjas, és 22 hónapja házas, ilyenformán gyermekem sajnos nincsen, de azért bátran kiálltam ide elétek. Van mondanivalóm. A hatalom és az információ kapcsolatáról beszélt Gyusza, és nekem eszembe jutott, hogy az az ember, akit nekünk bíborosunkként kell tisztelnünk, nos ez az ember nem átallott Nyugat-Németországban úgy nyilatkozni a sajtó képviselőinek, hogy a magyar katolikus egyház és az államhatalom közötti jó viszony megromlásának Mindszenty bíboros volt az oka— Isten azonban türelmes; így nemrégiben módja volt az általa elmarasztalt Mindszenty bíboros mellszobrát vagy emléktábláját leleplezni, és ott elismerő szavakkal emlékezni elődjéről. Itt köpönyegforgatásról volt szó! Nagyon szeretnék megkímélni mindenkit attól, hogy köpönyeget kelljen fordítania. Ezt nagyon szívesen elmondtam volna a bíboros úrnak személyesen itt a szemébe nézve, ha el méltóztatik jönni, és nem egy felkért képviselője útján van csak jelen. Aztán emlékeztetnem kell a testvéreimet arra is, hogy miután bíborossá kreálták, egy olyan hatalmi struktúrával a hátterében és úgy nyilatkozott a Bokorról — ellenzékieknek nevezve bennünket -, amelynek a következményeit szerencsére, Istennek hála, nem kellett elszenvednünk. De tette ezt olyankor, amikor ez még megtörténhetett volna. Ez egyáltalán nem volt keresztényi és testvéri lépés részéről, és nagyon örülnék, hogyha plébános úr ezt a magánvéleményemet — amivel nem tudom, mennyire tud a jelenlévő testvéri közösség egyetérteni — tolmácsolná a bíboros úrnak. Keresztényi kötelességünk, hogy megbocsássunk azoknak, akik ellenünk vétkeznek. Hajlandók vagyunk el is felejteni ezt, de Isten nem felejti el, és Jézus azt mondotta a képmutatóknak, hogy „jaj nektek!" Köszönöm.

Bisztrai György

Mivel független, szabad sajtó van, ezért el tudom képzelni, hogy ilyen szalagcímek jelennek meg a jövő héten: „A Bokor másfél napon keresztül ócsárolta a magyar püspöki kart." „Mindszentyt elítélte a bíboros; lám a Bokor így vélekedik, így kell manipulálni az embereket, így lehet lejáratni valakit." Bízom benne, hogy nem így lesz!

Horváth János

25 éves vagyok. Nemcsak Gyusza előadásához szeretnék hozzászólni, hanem kicsit Béciéhez is. Amennyire átlátom a dolgokat, úgy érzem, hogy a hatalom részéről a következő folyamat ment végbe

századunkban. A papság egy része (és az 50-es években egy pápa is) elindított egy folyamatot, amelyben minden megkeresztelt embert felnőtt, önálló kereszténnyé akart, hogy aktívan bevonja őket az egyházi életbe. Úgy látom, hogy ma megijedtek az eredményektől, mert ezek a civil emberek elkezdtek önállóan gondolkodni, méghozzá másképpen, mint ahogyan azt szerették volna. Azt gondolom, a legtöbb probléma ebből fakad. Gondoljunk csak Latin-Amerikára, Afrika egyes részeire, Hans Küngre vagy más teológusokra, irányzataikra, a bázisközösségekre—

Ha igaz az, amit elmondott Gyusza, hogy a hatalom három alappillére az erőszak, a pénz és az információ monopóliuma, akkor a mi dolgunk pusztán az, hogy mutassuk az ellenkezőjét, az erőszakmentességet, az anyagi függetlenséget, az adás-törvény megvalósítását és az ingyenességet, s az információ-monopólium helyett segítsünk mindenkinek szóhoz jutni. Úgy érzem, hogy nem érdemes lemondanunk a már létező katolikus sajtóról sem. Merza Jóska ezt annyiban tapasztalhatta, hogy az Igennek külön elküldött cikk „A karácsonyi katonakönyv-visszaküldésről" megjelent. Tehát próbáljuk meg, hogy meddig lehet feszíteni a húrt. Próbálkozhatunk az Új Emberrel is, nem biztos, hogy csalódni fogunk. Hátha.

Még talán annyit, hogy aki nem volt olyan Bokor-rendezvényeken, mint pl. az Ifjúsági Zsinat, annak lehet hogy furcsa volt az éles vita. Én megszoktam azt, hogy nagyon erős ellenvélemények vannak. Az igazság kimondása rendkívül fontos, amíg nem sérti a szeretetet, és nem tudom, sértheti-e, vagy legfeljebb kényelmetlen lehet. Az egyház jövőjére nem tudok más megoldást, mint amit eddig is csináltunk (csak még jobban kell csinálni!), kiegészítve az információs szabadság jobb kihasználásával, például az új újsággal. De Pállal egyetértve mondom, hogy amit már egyszer elértünk, abban tartsunk ki. Köszönöm.

Dombi Jánosné

Dombi Zsuzsi vagyok a bányai életközösségből. Htb. Hat fiam van és hét unokám.

Be kell vallanom, hogy már sok évvel ezelőtt el akartam hagyni a Bokrot. Ugyanazért, amit az egyházban rossznak tartunk, a szolgalelkűség miatt. Amíg bennünk van az, hogy aki vezet, az bármit mond, az úgy jó, addig mindig lesz, aki ezt ki is használja. Nem a püspökök lemondása és mások kinevezése hozza meg a kívánt egyházrendet, hanem a szabadság, ami bennünk van, és amire megtaníthatunk másokat is. Uralkodni csak az tud, aki talál magának olyanokat, akiken lehet. A kényelem a gondolkodásban úgyis kineveli, maga fölé emel uralkodót. Úgy tudjuk az uralkodók lába alól kihúzni a talajt, ha nem lesz aki válogatás nélkül elfogadja szavukat. Ezt a szabadságot pedig az Isten Lelke adja. És Ő adja, amiről annyi szó esett: a tüzet— szíveinkbe. Nem rajtunk kívül, másokat megégető máglyatűz: bennünk égő tűz. Azért, hogy világítani tudjunk a „ház" lakóinak, akik velünk „egyházban" laknak. Hiszem, hogy a mécslábra helyezés, a hegyre épülés az életközösség lesz. Hiszem, hogy egyszer nem fogunk visszariadni semmilyen áldozattól Isten Országáért.

Adjon Isten világosságot eszünkbe, tüzet szívünkbe, erőt karunkba, hogy szabadon, Lelkesen tudjuk megvalósítani elképeléseinket. Amen.

Horváth Péter

Horváth Péter vagyok Érdről, 26 éves. Néhány hozzászólásra szeretnék reflektálni. A Szentírásból szeretnék idézni, mert itt nagyon sok hőbörgés volt arra, hogy rosszul bánnak velünk. Jézus azt mondta, hogy boldogok vagytok, ha üldöznek, boldogok vagytok, ha rágalmakat szórnak rátok. És azt is, hogy aki megöl titeket, az azt hiszi, hogy Istennek tesz jót. Nem azt mondja, hogy ha üldöznek, akkor mondjátok meg nekik, hogy most ne üldözzetek, mert nálunk van az igazság. Az a feladatunk, hogy minden alkalmat megragadva Isten igéjét hirdessük. Nekünk megvan a legfontosabb információ — az evangélium — és az a küldetésünk, hogy ezt mindenkinek továbbadjuk.

Leitner László

A Veszprémi Vegyipari Egyetem elsőéves hallgatója vagyok.

I. Elsősorban csak akkor tudunk dolgozni, ha „emberekre" tudunk építeni. Méghozzá nem nulla-emberekre, hanem olyanokra, akiknek van tartása. A bokorbeli testvérek közül is csak azokat látom dolgozni, akik kaptak valamilyen tartást előtte. Ehhez a tartás-kiépítéshez nagyon fel tudnánk használni a hírközlő eszközöket. Nem úgy, hogy a Bokor-teológiát, vagy bármilyen teológiát közvetítünk — vagy esetleg valakinek a véleményét -, hanem pl. ökológiai problémákról, környezetvédelemről beszélünk. (Ez csak egy példa.) Ha valaki képes ebben a kérdésben változtatni az életén, annak már van egy kis tartása. Aztán jöhet a következő lépcső. De csak ilyen alapokról lehet tovább lépni.

A katolikus folyóiratokban (pl. Új Ember) sem azokat az írásokat kellene közölni, amelyek valamilyen módon a hieraiát bántják, ill. a teológiánkat közvetítik — ezeket úgysem engednék be -, hanem olyanokat, amelyekkel az előbb említett hatást tudnánk elérni egyházon belül is.

Sajnos az előítéleteket nagyon nehéz ledönteni, ezért ezeket a cikkeket is olyan embereknek kellene írni, akiket még gyakorlatilag nem ismernek, és nem szálkák a szerkesztőség szemében.

II. A reklámnak hatalmas szerepe van az emberek életében. Még semmilyen reklámot (katolikus értékek) nem csináltunk. Pedig videósaink lennének.

Lenne egy csomó játék, amelyekkel meg lehetne ismertetni az embereket. Korunk veszélye éppen az, hogy az emberek nem tudnak játszani. Nem tanultak meg. Fel kellene vállalni, hogy megismertetjük őket a legegyszerűbb játékokkal, amelyek összehozhatnak egy-egy csoportot.

Bisztrai György

Béla, te voltál a tűzszerész, te vagy az erdőmérnök, erre reflektálj, jó?

Simonyi Béla

Úgy érzem, Gyusza nagyon rátapintott, hogy mi a kulcspont. Másfél évvel ezelőtt hallottam először beszélni az információ jelentőségéről.

— Ott kezdeném, hogy igazat adok Dombi Zsuzsinak: a cenzúrát „ide", közvetlenül a saját és a körülöttünk élők fejébe kell beépíteni. Magyarul: folyton elkésünk, ha a végfázisban akarjuk kiigazítani a hazudásokat, például így: „ne higyjétek el, amit a múlt héten írtak!— " Ez mindennek a lekésése.

Bisztrai öt éve tartott egy előadást az egyik nyári táborban, és minden második mondata ez volt: „Vigyázz, manipulálnak!" Öt év óta frissen emlékszem erre az előadásra és ezt ott mindenki megjegyezte: „Vigyázz, manipulálnak!" Elég ennyit jól megjegyeztetni az emberekkel, és előbb-utóbb kifejlesztik hozzá magukban azt, hogy mindent saját fejükkel is át kell gondolniuk. Meg lehet értetni ezt széles körben az emberekkel? Erdőtüzet akkor lehet csinálni, ha arra építek, ami fogékonyan bennük van. Az avar gyúlékony. Az emberekben benne van a Lélek. A Lélek azt mondja, hogy keresd az igazságot. Ha arra építek, hogy az embereknek van igazságérzete, akkor a mécses csak megérinti az avart, és már fut a láng.

Más: Totalitárius rendszerben csak azt lehet tenni, amit a Bokor eddig nagyjából tett. A hangja soha nem kapott nyilvánosságot. Most bajban vagyunk, mert már nem totalitárius rendszer van körülöttünk? Nem biztos, hogy jobb: zűrzavar van. Itt most mindent szabad. Persze, a világi sajtó körében meg kell keresni azt, amely részben sem — például előfizetői körével sem — támaszkodik az egyházra. De a világi sajtóban mi is sok mindent elmondhatunk már.

A helyzet persze nem könnyebb, csak más. Mostanában nem az a baj, hogy az információ leszorított, hanem inkább a keveredés: a Képes7-ben félmeztelen hölgyek és egy papi írás egy lapon nyílik. Az ilyen káoszban nekem Cserta Gabi szólása ad jó támpontot: „Nézd meg, a nyári hétvégéken hogy mennek az autók a Balatonra. Tömött, hosszú sorban. Mi meg ilyenkor kis falvakba megyünk lelkigyakorlatozni. »Máshol vagyunk«, nem megyünk bele a tömeges törekvések közlekedési dugóiba."

Ez a példa csak megvilágításra elég. Ki kellene dolgozni a gyakorlati módszertanát annak, hogyan kell úgy nyomni a szövegünket, hogy ugyanakkor ne keveredjünk bele abba a színes forgatagba, ahol már ez is csak egy a magazinhasábok közül. Kiépíttetni az emberek-

kel saját egyéni cenzúrájukat: „vigyázz, manipulálnak!—" Majd az képessé teszi őket a búza kiválogatására.

Lehet, hogy rámegy fél év. Lehet, hogy negyven év két év alatt sem helyrehozható a fejekben. De ha ezt elérjük, ha a magyar társadalomban széles körben kialakul az elővigyázatos, átgondoló alapállás: „figyelj, hogy honnan és mire fognak manipulálni!" — akkor ennekutána Paskai és akárki írhat, az az írás is szűrőn át fog beülepedni. Sőt, várni fogják, hogy hol a válasz. És ha az újságnak nem szokása a másik oldal véleményét is közölni, az megnézheti magát a „piacon" is. Köszönöm.

Simonyi Gyula válasza

Egy-két szó a hozzászólásokhoz. Természetesen egyetemes lesz ez a lap. S hogy miért mondok én néha katolikust. Mert 800 millió ember katolikus a földön, és ez egy hallatlan hatáslehetőség. Az ember úgy érzi, hogy ha ezt megértenénk, akkor csodálatos egyházat csinálhatnánk. Hogyha ezt katolikusként mondom el, akkor sokkal jobban odafigyelnek. Ez a 800 millió nagyon meg van tanítva arra, hogy ne figyeljen oda nem katolikus szavakra. Tehát semmiféle kizárás nincs az én katolikusságomban, hanem pusztán egy koncentrálás; én ezen a nyelven tudok. Egy olyan lakásban születtem, aminek a szomszéd lakásában plébánia volt, méghozzá püspöki város egyházmegyei centrumának főplébániája. Három éves koromtól ministráltam. Én ott ébredtem öntudatra a reggeli, hajnali miséken. Sok papot ismerek, belém épült, én ezen a nyelven tudok beszélni. Nekem ez a kultúrköröm: a katolikus egyház. Az otthonom. Van a fehérvári öreg papi otthonban egy félig bénult öreg pap már 10 éve. Ő volt a veszprémi szeminárum spirituálisa. 52-ben lecsukták 9 évre, meg még kispapokat is, és akkor bezárták a szemináriumot. Amikor ő kijött 9 év után, nem találta az egyházát. Bement a központi szemináriumba Pesten, s kirúgták mint nemkívánatos személyt, aki megronthatja a kispapok szellemét. Amióta Fehérváron van, ő csak úgy beszél, hogy békepapok, püspökök, Moszkva veres ügynökei. De ez számára véres valóság, ő az életét erre tette fel, ezért szenvedett, és utána azt látta, hogy az állam rátette a saját embereit erre az általa hőn szeretett egyházra. És kézbe fogta, és ez az egyház. Ennek már nincsenek püspöki palotái, nincsenek templomai, nincsenek szószékei, újságja. Ez az egyház az utcára kirúgva vérzik és hever. Tehát itt döntő egyházkép-különbség van. Ezért beszélek pártegyházról és egyházról. Tehát ez az én katolikusságom, én ebbe születtem, ebben nevelkedtem, így tudok. De éppen Dóka Zoltánnak mondtam tegnap, hogy szívesen bevennénk egy evangélikust a szerkesztőségbe. Hát valahogy így lehetne ökumenikussá tenni, hogy ez legyen nyitott mindenki felé. És természetesen nem lesz rajta, hogy katolikus. A másik, hogy mi bajom van nekem ezzel az egyházvezetőséggel?—

—Miért kellett azt a szép faragott faoltárt kicserélni egy márványra? Hát ő egy olyan Krisztust akart bemutatni, aki a márványt szereti, nem az éhezőket? Tehát ez az egyik, hogy ne antipropagandát fejtsenek ki, mert lejáratják Krisztust. A másik, hogy ne költsék el azt a sok jószándékú adományt, amit kapnak itthonról meg nyugatról. Elköltik sok fölösleges dologra. A harmadik pedig, hogy ne akadályozzák az embereket, hogyha dolgozni akarnak. Mindenhol, más mozgalmakban is annyi sok jó szándék van, de a püspöki kart mindenki úgy éli meg, mint akadályt. A Kamarás Pista is mondta, hogy a plébániák felfelé titkolják, hogy mit csinálnak. Hogy ne tudjon róla a püspök, mert abból csak baj van. Itt páran szóltak, akik maguk is írtak már üzemi lapba. Írjatok, nem tudok mindenkihez odamenni, írjatok. És elsősorban más lapokba írjatok, elsősorban azt az olvasóközönséget próbáljuk elérni, amely más lapoknak van. Ide csak azt küldjétek, amit nem tudtok sehova betenni. És hogyha amiatt nem vették be, mert rossz, akkor sajnálom, de hogyha amiatt, hogy tartalmas, akkor közölni fogjuk. És hogyha máshol megjelentettek valamit, ami sikerült, azt küldjétek el, hogy mi egy kis rövid hírt adhassunk, hogy lám ebben az újságba milyen jó cikk jelent meg. Nagyon örülök, hogy az Igen lehozta azt a cikket, minden ilyen, ha sikerül valamelyik lapnál valamit előrelépni, az nagyon jó. Újra aláhúznám az első rész mondanivalóját. Az információt az minősíti, hogy az elnyomást erősíti-e, vagy pedig a gyengék felszabadítását segíti. Minden szövegünket ez méri. Attól, hogy Bokor-szöveg, attól még nem igazság semmi. Minden egyes szövegünket ennek a kritériumnak kell alávetni. Egy kis szómagyarázat: a magasklérus szót azért használom, mert az alsópapság az én történelmi ismereteim szerint mindig is szemben állt a felső klérussal. Mindig is közelebb volt a néphez, és sokkal normálisabb volt, és sokkal jobban értette az evangéliumot. Ilyeneket olvas az ember, hogy megégettek ekkor és ekkor, ebben a városban nyolcvan eretneket, köztük huszonhét papot. Tehát az alsópapság egész más, ezt fontos érzékelnünk. Akkor egy pár rövid információt:

A fehérvári közösség egy közösségi sportmajálist rendez május 19-én, szombaton, Fehérvár-Csurgón az iskolában: van tornaterem, a focipálya füves, a kézilabda-pálya betonos, harminc hektáros őspark, lesz számháború, lehet bújócskázni. Mindenféle jelentkezést szívesen fogadunk, hogy ki milyen sportágban, hogyan szeretne ott résztvenni.

A másik hírünk, hogy július 7-től egy nagy ifjúsági tábort szervezünk, amely az eddigiektől eltérően nem táborvezetőképző tábor, hanem olyan kis csoportok jöhetnek ebbe, akik szeretnének másokkal együtt táborozni.

A harmadik, hogy március 10-én kirándulunk ide a Pilisbe. A Délibe érkezünk 8 óra 30-kor, és szívesen fogadunk minden csatlakozót. Tehát a Fehérvárról 7,29-kor induló, a Délibe 8,30-kor érkező vonat beérkezésénél, a vágány végénél majd csoportosulunk öt percig, hogy ránk találjanak, akik jönni akarnak velünk kirándulni.

És aki akar írni: címem: 8000, Fehérvár, Jókai u. 18. Tehát, hogyha a sportmajálisra, vagy a táborra valaki jelentkezik, akkor küldheti erre a címre, és majd az illetékeseknek továbbítom. Köszönöm.

Bisztrai György

Legyetek szívesek, fogjátok kézbe a programlapot. Ének következik.

Mit érzel a szívedben? Ez a másfél nap a szegényekért, az üldözöttekért, az elnyomottakért szólt. Benned az irgalom növekedett feléjük, benned a szolidaritás erősödött-e, vagy pedig egészen más? Jól kibeszéltük magunkat. Hetedik unoka megszületett, talán közben felszenteltek egy püspököt, talán közben sok gyerek éhenhalt, és közben demagógok voltunk. Ki tudom-e nevetni magamat? Tudok-e Isten előtt kicsivé lenni? Köszönöm a belőletek szóló csendet. S kérem Melindát és a pécsieket, hogy bízzanak az akarnokokban is. Nem az Isten ellen, nem az Isten nélkül, hanem Ővele, másokért és közben magunkért tennénk, amihez oly kevés az erő. Az igehirdetés véget ért, most mindenki hazamegy, és ha a szó nem robbant föl, nem vált tetté, akkor minden marad a régiben. Elmondja a beszédét a pap, a civil hazamegy és megebédel. A hatástalanítás most kezdődik. Ne így legyen.

Itt több taps elhangzott. Sok taps kifejezte egyetértésünket. Az elmúlt időszakban nagyon sok tapsból levonták a megfelelő konzekvenciát. Kirendeltek klakélereket, akik tapsoltak. Másnap ezt hozták vastag betűvel: Barabás Gyuri mondott valamit, a jobbszélső sarokból taps hangzott fel.

Szeifert Ferenc

Eltekintve attól, hogy az újságok sokszor olyat írnak, ami nem úgy van, bíboros úr tagadta, hogy így hangzott el a nyilatkozata. Én úgy

emlékszem, úgy volt benne — igaz volt-e vagy nem, azt nem tudom -, hogy ő azt mondta, hogy Mindszenty viselkedésének következményeit viseljük még. Kicsit más, mint az, hogy emiatt romlott meg a jó viszony. Itt arról volt szó, hogy a bíboros úr ezért kérjen bocsánatot. Én — amint mondtam — a bíboros úrral nem beszéltem előzetesen. Ő bennem megbízik mint papjában, én is ismerem őt eléggé, úgyhogy bocsánatot kérek az ő nevében. Ismerem őt jól. Lehet, hogy sok hibája van, de azt tudom, hogy ferences szerzetes, és ezt komolyan veszi. És igazi, egyszerű, alázatos ember, köszönöm szépen.

Most akkor térjünk rá az én benyomásaimra. A tegnapi indulás az annyira szép volt számomra, úgyhogy azt gondoltam magamban, hogy Gyurka bácsi, ha semmi mást nem ért el, csak ezt, akkor ez a legszebb jutalom volt. Kifele is megnyilvánult. Kicsit úgy éreztem magam, mint Basel után, az európai ökumenikus kongresszuson. Életemnek egyik legszebb élménye volt. Ott bizottságokban megtárgyaltuk a kérdéseket, s volt egy szerkesztőbizottság, aki összehozta ezt a huszonöt véleményt. Irtózatos munkával. S ott helyben meg is szavaztuk, hogy ezt elfogadjuk vagy nem. S a csodálatos volt aztán a nagy szavazás a kongresszuson, mert azért tulajdonképpen a cél az volt, hogy közös cselekvés legyen. De kell a tanítás is, mert csak közös tanítás alapján tudunk dönteni. Itt rengeteg nézet volt külön, s amikor a szavazás volt, az sem azt jelentette, hogy mindenki elfogad minden egyes tételt, de ha többséggel elfogadtak egyet, akkor az bekerült a döntésbe. Ezt meg kell csinálni a Bokor közösségeknek maguk között. Ti. a másik, amit itt tapasztaltam, és ugyancsak nagyon tetszett nekem, hogy itt annyi szép dolog előkerült. Csak most a félő az, hogy meghallgatják, de lepereg róluk, és utána mindegyik csinálja a magáét tovább. Mert csodálatos, hogy Pécsről meg Pécelről kifogásolták a beszűkülést, de hát nem tudom, hogy mi lesz, jön-e egy közös nevező ebből. Na, mindegy. Nagyon fontosak ezek mind— A másik, amit én látok, hogy most csakugyan a Bokornak el kell döntenie, hogy katolikus-e vagy nem katolikus? Én sokat foglalkoztam Bulányi atyával meg az egész Bokor közösséggel. Akartam egy könyvet írni. Az lett volna a címe, hogy: „Tiszta vizet a kártyák közé". S Kovács Laci képviseli ezt, hogy ha egyszer más a tanításunk, más a dogmatikánk, az erkölcsünk, akkor külön kell válni, és úgy példát mutatni. De a többiek meg azt mondják, hogy katolikus gyökereik vannak, s komolyan veszik ezeket a dolgokat, és azt mondják, hogy most nem is ez a fontos. De ezeket egyszer el kell dönteni. Olyan megoldás lehet, hogy van egy katolikus Bokor-csoport és van egy interkonfesszionális, amivel semmi probléma nincs, mert akkor mindenki tudja. De azt mondani, hogy katolikus is vagyok, ezt nem lehet így. Egyszer ezeket el kell intézni egymás között. Lehet így is, úgy is, vagy vegyesen, de valamit azért kell tenni, mert a püspökök is tehetetlenek. Nem tudják, hogy hogy foglaljanak állást, mire reagáljanak. Most be akarom fejezni röviden, mert elég, amit mondtam. Én tehát mindezek ellenére nagyon pozitívnak veszem ezt a fórumot. A nehézségeknek ellenére. De — a szakállas barátunk is nagyon jól mondta, a Kamarás úr — el kell dönteni a dolgot. Én azt hiszem, hogy valahogy ez az Istennek az akarata, így meg fogják tudni oldani.

Bisztrai György

Gyurka bácsi, akarsz szólni?

Bulányi György

Testvéreim, úgy szeretnék valamit mondani fórumunk végén, hogy imádkozzunk egyet. Megkérlek benneteket, álljatok fel. (Felállnak)

Istenem, tegnap délután tizenkét percre szót kaptam a Taverna szállóban, a Nemzetközi Keresztény Szolidaritás konferenciáján. A konferencia vezetősége azt mondta, hogy a kiengesztelődésnek, a mindent megbocsátó szeretetnek a hangját tudtam megszólaltatni ott, ahol összecsaptak a hullámok, s nem látszott, hogy merre és hogyan menjen tovább a magyar kereszténység hajója. Azt hiszem, mindannyiunknak szívében nagyon mély hála él a történelmet irányító Isten iránt, s tele van a szívünk köszönettel, hogy a fülbesúgásnak a korszaka után lehetséges, ha nem is a háztetőkről, de a Ferencvárosi Művelődési Házban elmondani azt, amit lelkünk mélyén Isten üzenetének érzünk.

Pécsi és péceli és bányai és székesfehérvári és akárminő megfogalmazásban és most az én imádságom megfogalmazásában szeretném megköszönni Istennek, hogy nincsen szükségünk arra, hogy a bennünk megszólaló Léleknek hangjaiból megpróbáljunk egy olyan további szöveget szerkeszteni, amire mindannyian igent mondunk. Nincs erre szükségünk, mert mi már mindannyian igent mondtunk arra a názáreti Jézusra, akinek semmi sem volt drágább, minthogy hűséges maradjon ahhoz a hanghoz, amit belülről hall. Mi úgy tudjuk, hogy egyház vagyunk, de sohasem akarunk olyan egyház lenni, amelyikben bárkinek bármiféle brosúrát kell fújnia, mert soha senkiben sem akarjuk elfojtani a Lelket; azért nem, mert nem akarjuk Isten munkáját passzra vágni. Isten lakást vett bennünk, az Abszolutum természetes tartózkodási helye vagyunk, s én essem pánikba amiatt, hogy tőlem húsz vagy negyven vagy ötven esztendővel fiatalabb tanítványom mond valami olyat, amit én már nem tudok magamévá tenni? Elképzelhető, hogy éppen az fogja továbbvinni Istennek az ügyét, amire én már nem tudok igent mondani.

Mi a zárókommünikénk? Az, hogy az ezernyi felekezetre szakadt és Jézusra hivatkozó kereszténységen belül mi mindannyian meg akarunk maradni abban, amiben születtünk. Nem azért, mert annyira buták és Lélek nélkül valók volnánk, hogy azt gondolnók, hogy feltétlenül a miénk a kedvesebb Istennek. Azért maradunk meg, mert nekünk kedvesebb, mert ezt szoktuk meg. Ugyanakkor van egy álmunk. Az, hogy a sok száz és ezer különböző keresztény felekezeten belül kialakul egy közös vizszintes vonal, s valami olyasmit érzünk majd Isten szava lényegének mi, pápisták, amire rá tudnak bólintani a baptisták, és amit igaznak éreznek a lutheránusok is, és a kálvinisták—és Uram bocsá', amire még a buddhisták is rábólintanak. Valami olyasmire találunk, amire a pesti zsidó ateista barátaim azt mondják, hogy ez profán misztika. Istenem, áldd meg azt a lelkületet, amelyikben elviseljük saját konfliktusainkat, kihordjuk azokat házasságon belül, kihordjuk azokat közösségen belül, kihordjuk azokat a Bokron belül, s kihordjuk azokat a katolikus egyházon belül is. Mert nem óhajtunk hullákat. Azt mondtam el tegnap a Tavernában, hogy olyan kevesen vagyunk, hogy minden erőre szükségünk van; azoknak a buzgalmára is, akik félelemből vagy tévedésből, vagy mind a kettőből az egyházat úgy akarták szolgálni, hogy a hazai sztálinizmus dicsőségét zengték. Nekünk ezekre is szükségünk van, csak várjuk tőlük a metanoiának a szavát, és várjuk tőlük, hogy rendbe tegyék azt, amit vétkeztek az egyház hitvallói ellen. Ezentúl mi mindent el akarunk felejteni, hogy együtt dolgozhassunk Jézus ügyéért. Ámen. Köszönöm szépen, hogy lehetőséget adtatok.

Bisztrai György

Az elején kézfogással kezdtük. A színpadra tessék felgyűrűzni, hogy a kör bezáruljon. Gyere Zoli följebb. Miatyánk!.....

Magnificat

Magasztalja lelkem az én Uramat,
Örvendezve élek szárnyai alatt,
Szolgálója lettem, lepillantott rám;
Alázattal zengi dicséretét szám.

Ami velem történt, nem volt soha még,
Boldognak mond engem minden nemzedék.
Nagyot művelt rajtam hatalmas keze,
Jóságában százszor szent az Ő neve.

Irgalma leárad, népünkre borul,
Félelmünkre szállott, s a szívünkre hull,
Mindenható karja csak egyet suhint,
S a kevélykedőket széjjelszórja mind.

Dicsőség az Úrnak, áldjuk az Atyát,
Fiát és a Lelket századokon át.
Tudom, hogy mit adtál, töviskoronát;
Áldott légy ma érte, s minden koron át.

Megkötöm magamat

Megkötöm magamat Isten kötelével,
Megtöltöm szívemet Ország igéjével,

Szabadságom Uram, Néked visszaadom,
Csak a szeretetre formáld át tudatom.

Magamat megkötni gyenge vagyok Uram,
Segítő kéz nélkül nehéz járnom utam.
Atyám, erősítsd meg testvéred a hitben,
Életem példázza: szeretet az Isten.
Megkötöm magamat baráti kötéllel,
Testvéri közösség tartó erejével.
Testvér, ha eloldnám kettős kötelékem,
Szembesíts magammal, légy felelős értem!

Bisztrai György

Isten veletek! A szervezők, előadók és érdeklődők három órakor találkoznak a független, vagy nem független sajtó képviselőivel. Isten áldjon titeket!

VÉGE

A Katolikus Megújulási Fórum sajtóvisszhangja

KOMMUNIKE

A „Bokor" Bázisközösség Katolikus Megújulási Fórumot rendezett Budapesten 1990. február 24-25-én a Ferencvárosi Művelődési Központban.

A Fórum céljaként a jézusi örökség tudatosítását és az evangéliumi üzenet hatékony eszközei megtalálását, valamint megvalósítását jelölték meg.

A Fórumon hat előadás és a hozzájuk kapcsolódó mintegy 70 hozzászólás hangzott el. A témakörök a következők voltak: a közös jézusi örökség;

a kisközösségek magyarországi történelme és világegyházi fejlődése;

a laikus apostolkodás mai lehetőségei;

ökumenizmus a kisközösségek életében;

a hierarchia és a kisközösségek kapcsolata;

az Ige küzdelme az információs hatalommal.

A rendkívül oldot, baráti légkörben elhangzott sokszínű hozzászólásokban az egész országból összegyűlt mintegy 400 résztvevő kibontotta azokat a sajátos helyi problémákat és lehetőségeket is, melyek kereszténységük megélése terén jelentkeznek.

Hangsúlyozva megértésüket az elmúlt időszak hibás egyházpolitikai döntéseit illetően kifejezték, hogy továbblépés csak akkor lehetséges, ha a hitükért ártatlanul szenvedőket nyilvánosan megkövetik egyházukban. A tanácskozás a kétségtelenül meglévő éles problémák ellenére a türelem és párbeszéd eszközét hangsúlyozva kifejezte szándékát a keresztény közösségekben meglévő elméleti és gyakorlati problémák megoldására, valamint a társadalom erkölcsi, szociális-karitatív és etnikai feszültségeinek orvoslására.

A megbeszélésen a „Bokor" tagjain kívül más lelkiségi irányzatok és felekezetek képviselői is részt vettek és felszólaltak.

Új Ember 1990. március 11

Hangok a „Bokor" felől

„Bokor" Bázisközösség Katolikus Megújulási Fórumot rendezett Budapesten 1990. február 24-25-én a Ferencvárosi Művelődési Központban.

A fórumot záró sajtótájékoztatóra az alábbi közleményt adták ki:

A Fórum

céljaként a jézusi örökség tudatosítását és az evangéliumi üzenet hatékony eszközei megtalálását, valamint megvalósítását jelölték meg.

A Fórumon hat előadás és a hozzájuk kapcsolódó mintegy 70 hozzászólás hangzott el. A témakörök a következők voltak: — a közös jézusi örökség;

— a kisközösségek magyarországi történelme és világegyházi fejlődése;

— a laikus apostolkodás mai lehetőségei;

— ökumenizmus a kisközösségek életében;

— a hierarchia és a kisközösségek kapcsolata; — az Ige küzdelme az információs hatalommal. A rendkívül oldott, baráti légkörben elhangzott sokszínű hozzászólásokban az egész országból összegyűlt mintegy 400 résztvevő kibontotta azokat a sajátos helyi problémákat és lehetőségeket is, melyek kereszténységük megélése terén jelentkeznek.

Hangsúlyozva megértésüket az elmúlt időszak hibás egyházpolitikai döntéseit illetően kifejezték, hogy továbblépés csak akkor lehetséges, ha a hitükért ártatlanul szenvedőket nyilvánosan megkövetik egyházukban. A tanácskozás a kétségtelenül meglévő éles problémák ellenér a türelem és párbeszéd eszközét hangsúlyozva kifejezte szándékát a keresztény közösségekben meglévő elméleti és gyakorlati problémák megoldására, valamint a társadalom erkölcsi, szociális-karitatív és etnikai feszültségeinek orvoslására. A megbeszélésen a „Bokor" tagjain kívül más lelkiségi irányzatok és felekezetek képviselői is részt vettek és felszólaltak.

Egy plébános

Szeifert Ferenc

Tisztelendő úr, miért és milyen gondolatokkal jött a „Bokor" bázisközösség által szervezett fórumra?

— Egy papi közösség képviseletében jöttem. Érdekelt, mi történik itt, valamint az, milyennek ítéli meg a „Bokor" saját helyzetét.

A találkozó szervezésében, lelkiségébe, nehéz volna hibát találni. Az itt elhangzottak megítélése azonban már valószínűleg nem ilyen egyértelmű. Ön hogyan értékeli az előadásokon, illetve a hozzászólásokon elhangzottakat?

Rendkívül hasznos volt a találkozó abból a szempontból, hogy megismerhettük egymást, de meg kellett állapítanom, hogy nagyon sok fiatalnak fogalma sincs a katolikus egyházról... Számomra úgy tűnt, hogy éppen a fiatalok közül voltak sokan, akik — talán mert a régi sérelmektől leginkább mentesek — nem a püspökök lemondását követelték, hanem építő jellegű programot. — Ez valóban igaz. Nagyon hiányoltam, hogy e találkozó nem törekedett egységes állásfoglalásra, és ez nehezítette az eligazodást. A tavaly megrendezett bázeli ökumenikus találkozó végén például a részvevők valamennyi lényeges kérdést szavazással döntöttek el, így hoztak egységes határozatokat. Sokan nehezteltek amiatt, hogy — bár a szervezők meghívóikkal megkeresték a plébánosokat, püspököket — a találkozón a mozgalmon kívül álló papság köréből egyedül Ön jelent meg. Lát-e valamiféle lehetőséget a párbeszédre a Püspöki Kar és a „Bokor" között?

— Szerintem ebben először Bulányi atyának kell lépnie. Az semmiképpen nem várható el a püspököktől, hogy oda menjenek, ahol le akarják váltani őket. Azzal sem fogunk előbbrelépni, ha sértő megjegyzéseket tesznek püspökeinkre, illetve ha Paskai bíboros tekintélyét lejáratják. Így nem fog kialakulni semmiféle párbeszéd.

A fiataloknál maradva, Pécsett és környékén mintegy 10 éve működnek együtt különböző bázisközösségek, és igen komoly eredményeket mutattak fel. A nagyszabású pécsi ifjúsági találkozó, illetve a profi szervezésű máriagyüdi zarándoklatok csak látványos jelei az itteni hitéletnek. E bázisközösségek között ott van a „Bokor" is, amely egyik motorja és üde színfoltja a helyi vallási kontraszttársadalomnak. Nem lehetne ez járható út a közeledéshez?

— Szép ez a pécsi jelenség, biztosan követhető is. Ám mégis, ennek egyik alapfeltétele, hogy a „Bokor" eldöntse, merre indul tovább. Követi-e a katolikus egyház tanítását, azaz bentmarad-e a katolikus egyház kebelében, vagy kiválik belőle. Ezt alapvető fontosságú tisztázni. Amíg ez meg nem történik, nem tudom elképzelni a valódi párbeszédet sem.

A fórumon többször is elhangzott, hogy az információ torzulása, illetve nyilvánosságra nem kerülése súlyos félreértésekhez vezetett, a párbeszédet pedig teljesen lehetetlenné tette. Mit gondol, hogyan fogadnának a papok és a hívek egy részletes híradást erről a fórumról?

— Úgy gondolom, érdekelné őket. Tárgyilagos híradásra mindenképpen szükség van.

Egy szociológus
Kamarás István

Utalva a Kovács László hozzászólásában szereplő pici egérre (a Bokor) és a mammutra (a Püspöki Kar), és arra, hogy a szürkeséggel szemben csak fekete-fehérek lehetünk, Kamarás István így kezdte hozzászólását: „Én egy nagy, szürke szamárnak tartom magam, s bár igen jól érzem itt magam, bevallom, félek a mini-atombombával hadonászó kisegerektől. Simonyi Béla előadása előtt az „Ubi caritas"-t énekeltük, de inkább a „Fel, fel vitézek a csatára" illett volna hozzá." Leszögezte, hogy a Bokort a magyar katolikus egyház egyik legszínesebb, legértékesebb, ugyanakkor legproblematikusabb társaságának véli. Tagjai éppen azért hitelesek számára, mert van amiben jók, vagy éppen a legjobbak, ám vannak esendőségeink, s kifejezetten gyenge „tantárgyaik" is — ezek között a történelmet és a szociológiát említette meg. Ugyanakkor az egyház működésével kapcsolatos kritikus megállapítások nagyobb részével egyetértett. Azzal a kijelentéssel kapcsolatban, hogy a Bokor a próféta szerepét vállalja a főpapival szemben, feltette a kérdést: Vajon nem fenyegeti-e a prófétaságot a prófétagőg, vajon nincs-e szüksége a hegyre épült városnak a főpapi szolgálatra is? A kizárólag alulról építkező egyház szociológiailag is lehetetlenség, hiszen a makrostruktúrának nem lehet a mikrostruktúra sem mércéje, sem modellje. Miként a Konstantin utáni — a Bokor szerint „kollaboráló" és a „világi társadalom alrendszereként működő" — egyháznak sem lehet egyetlen mércéje egy még meg nem valósult jézusi közösség. Kamarás úgy vélte, a fórumon alig-alig esett szó arról, ami a bázis (ezen belül is elsősorban csak a Bokort említették) és a csúcs között van: a plébániákról a műhelyekről, a rendekről, az egyesületekről. Hiszen már jó néhány plébánia működik bázisként és közösségként, ilyen például a zugligeti, és Ács István püspök is egy ilyen bázisról került a hierarchia csúcsára. Kamarás számára az egyház hitelesen szürke, hiszen Lélek és hivatal; mozgalom és intézmény; szeretetközösség és mindenkori történelmi-társadalmi realitás.

Hangsúlyozta, hogy mindezek ellenére és mindezzel együtt reális alapot lát a Bokor és a csúcs közötti párbeszédre, majd egy elhangzott metafórához kapcsolódva így fejezte be: „Az aljnövényzetet felégető tűz hasznos, de mi ne gyújtsuk fel az erdőt. Mi fákat és bokrokat ültessünk!"

bán

Az Új Ember 1987. június 14-i számában közölte a Hittani Kongregációnak 1986. szeptember 1-jén kelt, Bulányi Györgyhöz intézett iratát, valamint Ratzinger bíborosnak 1987. április 30-án kelt kísérőlevelét. A bíboros szerint a Kongregáció felelősnek tudja magát az Egyház tanítása tisztaságának megőrzéséért. Korábban — mint írja „több ízben felszólította P. Bulányit, hogy tisztázza állításait, és jelentse ki, hogy elfogadja az Egyháznak azon tanításait, amelyeket írásaiban kétségbe vont vagy tévesen értelmezett. Sajnos, a Szerző feleletei, különösen az Egyház szerkezetére és tanító hivatalára vonatkozóan, nem voltak kielégítőek." 1989-ben jelent meg Szakolczay Lajos Páter Bulányi című könyve, amely részletesebb dokumentációs anyagot közöl, valamint részleteket Bulányi György beszédeiből, elmélkedéseiből.

(A szerk.)

Kathpress .Budapest, 1990. 02.27.

A bulányisták nem akarnak szakítani a püspökökkel

Bulányi György piarista szerzetes magyar Bokor-bázisközösségei „Megújulási Fórummal" léptek a múlt héten Budapesten nyilvánosságra. A Fórumra Bulányi atya és a Bokor-mozgalom magyarországi és külföldi katolikus és nem katolikus keresztényeit hívták meg. A Fórum célja: „tudatosítani a jézusi örökséget" és „az evangélium hirdetésének hatékony eszközeire lelni" az egyházban és a társadalomban egyaránt. A Bokor-mozgalom képviselőil hangsúlyozták készségüket a hierarchiával való dialógusra. Egyértelművé vált, hogy nem akarnak a püspöki kar és a Bulányisták közötti szakításig elmenni. Mindazonáltal a meghívott püspökök és teológiai professzorok nem jelentek meg a fórumon, amelyen egyébként mintegy négyszáz fő vett részt. A Lékay László byboros korszakából származó konfliktus a Bokor bázismozgalom és a magyar katolikus egyházi vezetés között még nem került feldolgozásra.

Eltérő gondolkozási modellek

Az egy budapesti kultúrházban tartott megújulási fórumon foglalkoztak a bázisközösségek történetével, hierarchiához fűződő viszonyukkal, valamint apostoli hatékonyságuk lehetőségeivel. Kiderült, hogy a mozgalom képviselői különböző gondolkodási modelleket használnak. A döntő többség katolikusnak tartja magát és lehetőség szerint kerülni kívánja a teológiai vitákat. A Bokor-tagok radikális kisebbsége kritikusabban viszonyul a hierarchia jelenlegi rendszeréhez és semmit sem tud kezdeni a jelenlegi egyházvezetés által képviselt dogmatikus, morálteológiai és egyházjogi álláspontok egy részével. Néhányan egyenesen elutasítják a katolikus megjelölést, ám ennek hangsúlyozásakor kiemelik, hogy nem a Bokor hivatalos véleményét, hanem saját egyéni véleményüket mondják.

Feloldani a P. Bulányi ellen hozott szankciókat! A fórum appellált a püspöki karhoz, hogy az nyilvánosan kérjen bocsánatot azoktól, akik a múltban hitükért szenvedtek és akiket a püspöki kar nem védett meg az állammal szemben. Hangsúlyozták, hogy ez a lépés kívánatos a hierarchia és a Bokor-mozgalom közti konfliktus megtisztítása érdekében is. Fel kell oldani a páter Bulányi elleni szankciókat — pl. azt, hogy nem prédikálhat nyilvánosan. Minduntalan kritizálták a résztvevők, hogy a püspöki kar továbbra is elzárkózik a Bokor-mozgalom mértékadó képviselőivel való személyes kapcsolattól és ehelyett „másodkézből származó információkra hagyatkozik".

„A szeretet alternatív társadalmát!"

Páter Bulányi a találkozón, amelyen a Bokor képviselőin kívül más lelki mozgalmak és vallási közösségek tagjai is részt vettek, a jézusi örökségről tartott előadást. Rámutatott, hogy Jézus tulajdonképpeni ügye — a szeretet — nem valósítható meg intézményekkel és hatalmi eszközökkel. A cél a szeretet alternatív társadalma, amely nem ismerne erőszak-alkalmazást és ahol a mások szolgálata áll előtérben.

Védőbeszéd az „evangéliumi lelkiség mellett" A referátumokban és a vitákban újra és újra megemlítették az evangéliumi lelkiséget, amelyre az egyházaknak az eddigieknél nyitottabbaknak kell lennie. Az egyháztörténelem azt mutatja, hogy időközönként az egyházakban is szükséges egyfajta „forradalom". Nagyon lényegesnek tartják a keresztények „személyes" tanúságtételét. Az ökumenikus együttműködés mellett javaslatot tettek a bázisközösségek közös hálózatának kiépítésére. Kritizálták, hogy a bázisközösségek ügyét a tömegkommunikációs eszközök agyonhallgatják. A Fórum zárónyilatkozatában megerősítik a vallási okok miatt üldözöttekkel szembeni a nyilvános bocsánatkérés követelményét. Ezen kívül aláhúzzák, hogy a Bokor-bázismozgalom kész hozzájárulni a keresztény közösségeken belüli gyakorlati és elméleti gondok megolásához és az erkölcsi értékek megerősítéséhez a társadalomban, a szociális-karitatív problémák megoldásához és a nemzetiségi feszültségek leépítéséhez.

Eltérő püspöki vélemények

A Kathpress magyar püspökök köreiből származó értesülései szerint a püspöki karban eltérnek a vélemények arról, hogy helyes-e páter Bulányival és Bokor-mozgalmával szóbaállni. Míg néhányan támogatják az ilyen beszélgetéseket, a konfliktus tisztázása érdekében, mások úgy vélekednek, hogy Bulányival „nincs mit tárgyalni". Bulányinak az a dolga, hogy „engedelmeskedjék". Mert különben a párbeszéd a püspöki kar és a „bulányisták" között a „Bokor-mozgalomnak olyan jelentőséget tulajdonítana, amelyre érdemtelen".

A múlt feldolgozása: később?

A magyar püspökök is szükségesnek tartják az egyház totalitárius rezsim korszakában tanúsított magatartásának önkritikus feldolgozását, amelyet a Bokor-mozgalom követel. A Kathpresszel szemben azonban hangsúlyozták, hogy ennek időpontja a március 25-i választások előtt néhány héttel „nyilvánvalóan alkalmatlan". Mihelyt megnyugszik és világossá válik Magyarországon a politikai helyzet, akkor az egyházon belül is „jobb körülmények között kezdődhet el a múlt feldolgozása" — vélekedett egy magyar püspök.

Az IGEN folyóirat cikke

Mit ér a szó, ha nem igaz, mit ér a szó, ha nem vigasz. Világi Domokos sorainak jegyében kívánta megtenni első lépéseit a „Bokor" bázisközösség az állandó zsinatban élés útján. Mit ér a szó, ha nem igaz, kérdezi immár önmagától e sorok írója és mert sejti a választ, megpróbálja az igazat írni és nemcsak a valódit (ez már József Attila). Egyrészt az IGEN tudósítójaként foglal helyet a Ferencvárosi Művelődési Központ színháztermének fa ülésén, de ugyanezen a széken vele ül még a volt karrierizmus nyomán KISZ-tag énje, katolikus keresztény énje és Bokor-tag énje is kik külön személyként más és mást figyelnek meg a Katolikus Megújulási Fórumon. A volt Kisz-tag énnek szokatlan a színház szinpadának díszlete, Lenin-kép helyett kereszt, Marx-idézet helyett Máté evangélista szavai a hegyre épült városról, vörös drapéria helyett fehér, összekötve száraz és rügyező faággal, a megújulást jelképezvén. És hiányoznak a zenegépből ordító munkásindulók is, helyettük egy szál gitár szól, aztán 400 résztvevő kezdi énekelni: Dícsérje minden nemzet, dícsérje az Urat. Katolikusok és nem katolikusok, férfiak és nők, 20 és 40 év közöttiek. A katolikus-keresztény énnek hiányzik a templombelső, a corpus a keresztről és papokról a reverenda. Jogosnak érzi az elhangzott kritikákat, de túl erősnek, biztos benne, hogy azzal a bizonyos sztalinizmussal mindnyájan át vagyunk (ha nem is egyforma mértékben) itatva. Vezetőink felelősek értünk, és mi is őértük. A megújulás reményében szeretetteljes párbeszéd formájában bírálnunk is kell egymást. Jó lenne, ha a gyerekek és az öregek mellett a 20 és 40-es korosztály is ott ülne templomaink padjaiban és nemcsak misehallgatási kötelezettségének tenne eleget, hanem tevékenyen résztvenne egyházközségeink életében. Ez az én örömmel figyeli Kán Tádé szómagyarázatait az egyetlen helyeselhető uralomról, az önuralomról és az egyetlen elfogadható alá-fölérendeltségről, mely az értékek alá-fölérendeltségét jelenti. Szeretetről és alázatról, mint ugyanannak a tartalomnak színéről és fonákjáról. A szeretet e magyarázat szerint azt jelenti, ti vagytok a világon a legfontosabbak, az alázat pedig azt, nem én. A katolikus én csodálja a 4-től ll gyermekes apákat és anyákat, akik nagy családjuk mellett (vagy velük) másokért is cselekszenek, vagy pont a sok gyermek miatt érzik fokozottan felelősségüket? A kisközösség mozgékony, a nagy lomha. Ez tény, de az igaz sejtek világából vett példa alapján tudjuk, megújulás, új élet csak akkor keletkezik, ha a kicsi gyors és a nagy lomha mégha lombikban is, találkoznak, különben soha. A Bokor-tag én büszke társaira, akik profi módon szervezték meg a találkozót, nyomtatott műsorfüzettel, az elhangzott beszédek anyagával, uzsonacsomagokkal és ígérettel, mely szerint a hozzászólásokat is meg fogják jelentetni. Természetes számára, hogy nem minden előadással és hozzászólással tud egyetérteni, hiszen a másság megengedése az az erő, mely ebben a közösségben megtartja. Imádkozik az Istenhez, engedje meg, hogy egyszer ez a közösség is elfogadott lehessen. Bizakodásában már apró jeleket is lát erre.

B. Petőfi Ágnes

Harang 1990. április 3..

A megnyesett bokor kizöldül?

Krisztus halotti gyolcsát idéző hosszú, fehér lepel ível át egyik bokortól a másikig: virgácsszerű, szürke csokortól az élő vesszőkig. Az aranyeső, a barkás ágak és zsenge levélkék mintha azt üzennék: a zord idők múltán élni akarunk! Az elnökség háta mögött deszkából összeállított kereszt magasodik, rajta az összejövetel emblémája. Ugyanezt az ábrát viselik jelvénykét kabáthajtókára tűzve a résztvevők. (Én is kaptam, amikor beléptem a kapun, de vendég lévén, inkább a zsebembe csúsztattam.) „A hegyre épült város el nem rejthető" Mt 5, 14 hirdeti a színpadi függönyre rögzített felirat. A zölddel borított hegy csúcsán pirostetős, takaros házak sorakoznak. A fehérre meszelt épületek közül kimagaslik a templom. Ez a város tehát nem a mennyei Jeruzsálem, hanem a köztünk épülő Isten országa.

Itt és most, e februári hétvégén főleg szavak révén épül. Előadások hangzanak el, felkért és önként jelentkező hozzászólók követik egymást a mikrofonnál. Gondosan megtervezett rendben folyik a program a Ferencvárosi Művelődési Központban, amelynek bejárata fölött e szokatlan címet olvashattam: Katolikus Megújulási Fórum. A mintegy háromszázötven fő befogadására alkalmas terem megtelt a közös eszmélődésre, tapasztalatcserére jött hívekkel. A megszokott templomi sereghez képest ez az alkalmi gyülekezet jóval fiatalabb. Hátha még az otthonmaradottakat is hozzájuk vennénk! Nem ritka, hogy családonként négy-öt-hat, sőt kilenc gyereknek örvendhetnek. A hangulat is családias, mondhatnám őskeresztényi. A tisztelet és közvetlenség együtt jut érvényre. A mondókájába belemelegedőt egy gyerek figyelmezteti kis csengőjének csilingeltetésével.

Kezemben tartom a műsorlapot. Talán nem is szabadna ilyen profán névvel illetnem, hisz imádsággal kezdődik és taizéi énekekkel tagolódik részekre a lelki táplálékul szánt tanítássorozat. Elsőként páter Bulányi szól hozzánk. Közepes termetű, fehérhajú öregúr, vastag, feketekeretes szemüveggel. Hetvenkét éves vagyok — mondja — és negyvenöt éve élek bokorközösségben. A termen halk derültség fut végig: hisz mindenki ismeri őt, és hogy is volna „bokor" a Gyurka bácsi nélkül? — A közös jézusi örökségről hallhatunk tőle. Többek között azt, hogy a hegyi beszéd nem utópia, hanem elpídia, azaz reménység. A társadalomnak olyan kisközösségekből kellene felépülnie, amelyekben az emberek személyesen ismerik és szeretik egymást, ahol az erőszaknak emiatt nincs is helye. Ehhez az Isten országa a modell és kovász e földön.

Második előadó Merza József. Ő is az idősebbek közé tartozik. Valaha egyetemistaként volt jelen a debreceni indulásnál. Illő hát, hogy ő vázolja fel mozgalmuk történetét. Bujkálniuk kellett, mint mindenkinek, aki nem elégedett meg a keresztény élet egyre szűkülő lehetőségeivel. A kisközösségi mozgalom mégsem csupán a diktatúra szüleménye. Világjelenség a megújuló egyházban. Ennek ellenére tény, hogy huzamosabb ideig maga az egyház is csodálkozva és gyanakodva szemlélte önnön átalakulásának kezdeményeit. Bizonyára még most is — állapitom meg magamban, amikor egy zaklatott asszony elcsukló hangon szólítja meg a Fórumot: Legyen már vége a harcnak! Nem akar mást mondani, úgyis mindenki tudja, miről van szó, és ki az ő fia. Legyen békesség! — csupán ezt szeretné, és most el is megy al közeli templomba, hogy az Oltáriszentség előtt ezért imádkozzék. — Az ebédszünetben tapintatosan utánakérdezek: ki volt ez a néni? A közösséghez tartozó egyik papnak az édesanyja — kapom a választ. Eszembe jut Mónika. Ilyen lehetett az ő lelkiállapota is, hisz mindaddig nem tudott megnyugodni, amíg Ágoston fiát az egyház nagy közössége magába nem fogadta.

Az ajándékba kapott elemózsiát az udvaron sétálva fogyasztjuk el a nejlonzacskóból. A tavaszi levegő egy kicsit felfrissít, mielőtt az elcsépelt téma érdekében (Laikus apostolkodás) a terembe visszavonulnánk. Tagbaszakadt, negyvenes férfi áll a pulpitushoz: hittudományi akadémiát végzett, a foglalkozása ács, tizenegy gyermek apja, Király Ignácnak hívják. E bemutatkozástól mindjárt felserkenek és, ébren is maradok. Hát hogyne, amikor azt kell hallanom, hogy a világiaknak mégis pótolhatatlan szerepe van az egyházban. Jézust kell követnie nem csupán a példásan végzett kenyérkereső munkával, hanem az igehirdetéssel is. Bizony szóval is, kezdeményező módon is tanúságot kell tenni Mesterünkről. Hogyan is tarthatnánk meg önzően magunknak az életet jelentő szeretet evangéliumát?! — Jézus is laikus volt, Áron és Lévi törzsén kívül született. Nem áhítozott főpapságra. Nem vallást alapított, nem intézményt hozott létre, hanem próféta volt. „Egybe szerette" az embereket, és nekünk is ez a dolgunk: kis közösségek (kahal) megteremtése az egymással való osztozás és szolgálat révén. Minden tanítványnak egy kahalban kell nevelődnie, és minden tanítványnak létre kell hoznia a maga kahalját, amelyben ő neveli azokat, akiket ki tud halászni a társadalom halastavaiból.

Utolsó téma az ökumené Kaszap István péceli mérnök bevezető előadásával. Most is egyszerű, világos érvelést hallhatunk, és remény támad bennünk. Talán ha nem ragaszkodnánk megszokásainkhoz, és nem az uralkodás szempontja felől néznénk a kérdést, már sokkal közelebb lennénk egymáshoz... Meghívott vendégként evangélikus, református és baptista küldöttek kapnak szót. Valaki felolvassa Tőkés István levelét. Testvéri köszöntését küldi, de sajnos most nem tud útra kelni Kolozsvárról.

Mielőtt elhagynánk a termet, hirdetések következnek. Megtudjuk, hogy milyen rendezvényi költségek merültek fel; hogy egy havilap elindítását tervezik; hogy az előcsarnokban megvásárolhatók az Egyházfórum és a közösség kiadványai; csekket is találunk a pulton, a Család Alapítvány támogatására lehet kitölteni. Elmenőben meg-

ajándékoznak egy füzetkével, ami a vitaindító előadások anyagát tartalmazza. Bele kíváncsiskodom. Vasárnapra két előadást ígérnek: „Az egyház népe és vezetői", utána pedig: „Az Istentől jövő információ (Ige, Logosz) küzdelme az információs hatalommal".

Hosszú volt a mai nap, de igen tanulságos. Régi, ismert dolgok kerültek új megvilágításba. Egy kicsit el is szégyelltem magam: milyen kényelmesen élek, mennyivel tüzesebb lelkűek nálam, mennyivel többet cselekszenek, mint én. Az Úr asztalához mégis együtt járultunk. Este nyolc órakor benépesítjük a Haller téren álló csöndes templomot.

Unger Zsuzsa

Élet és Irodalom 1990. április 13..

Csapody Tamás: Fekete marad-e a bárány?

A „Bokor" bázisközösség katolikus megújulási fórumot rendezett Budapesten február 24-25-én a Ferncvárosi Művelődési Központban. A fórumon, ahol a „Bokor" tagjain kívól más lelkiségi irányzatok és felekezetek képviselői is részt vettek — mintegy négyötszázan — hat előadás és körülbelül hetven hozzászólás hangzott el. A szervezők a jézusi örökség tudatosítását és az evangéliumi üzenet hatékony eszközeinek a megtalálását, valamint ennek megvalósítását jelölték meg célként. (Részlet a sajtókommünikéből.)

A bázisközösségek ideológiája lényegesen eltér a „keleti politika" ideológiájától. A történelmi dilemmára, a túlélésre, a bázismozgalom a hivatalostól eltérő választ adott: az állam nélkül, s ha kell, az állam ellenére éli meg kereszténységét. A századeleji alapítású cserkészmozgalomból kinövő Regnum Marianum és Bulányi György piarista szerzetes köré csoportosuló Bokor katolikus bázisközösségek nem akartak mindenáron legálisan, kizárólag a templomok falai között működni, s elsősorban nem az állammal, hanem saját lelkiismeretükkel akartak jóban lenni. A katolicizmus, a természetesség, a magyarság hármas eszméje az egyik, és a kicsiség, szegénység, az erőszakmentesség hármas eszméje a másik bázisközösség „teológiájának" a summázata.

A Rákosi-, majd a Kádár-rendszer nem udta lenyelni a békát: az egyház keretén belü, viszonylag hatékonyan működő, autonóm csoportok létét. Öt koncepciós perben ítélte el vezetőiket, tagjaikat, és a tagságot megpróbálta félelemben tartani. Miután a hagyományos eszközök kevésnek bizonyultak a megsemmisítésükre, az állam nyomatékosan felszólította a hierarchiát az állam és az egyház 1950-es megállapodásának betartására. Mi volt e megállapodás lényege?

A püspöki kar vállalta, hogy támogatja a Magyar Népköztársaság államrendjét, az alkotmányban foglaltakat, továbbá, hogy „az egyházi törvények szerint eljár azokkal szemben", akik a törvényes rend ellen fellépnek. A hierarchia a megállapodásban egyúttal elítélt mindenféle államellenes tevékenységet, egyszersmind elítélte a „katolikus egyháznak államellenes politikai célokra való felhasználását". A szerződés következő pontjaiban a püspöki kar felhívással fordult a katolikus hívőkhöz: támogassák az ötéves terv, a „szocialista iparosítás" megvalósítását, a „szolidaritás erkölcsi elvén nyugvó" termelőszövetkezeti és a „békéért folyó" mozgalmat. Ezzel szemben a kormány ígéretet tett arra, hogy biztosítja a katolikus hívek számára a „teljes vallásszabadságot", a katolikus egyház számára pedig a működési szabadságot, továbbá, hogy visszaad nyolc katolikus iskolát, s gondoskodik a katolikus egyház anyagi szükségleteinek fedezéséről. Ezzel a szerződéssel az egyház nem kevesebbet vállalt, mint azt, hogy maradéktalanul elfogadja a Rákosi-féle alkotmányt, hogy saját hatáskörben, saját szabályai alapján, házon belül lép fel azokkal szemben, akik a törvényes rend, azaz a valláspusztító kommunista diktatúra ellenére akarnak hívőként, papként dolgozni, azokkal szemben, akik katolikus hiterkölcsre épülő tevékenységgel akaratlanul-szükségképpen megsértik az emberi jogokat nem garantáló törvényeket. Az egyház egyszerre tiltja az „államellenes"-nek minősítet egyházpolitika folytatását, és támogatja a kommunista rendszert, legitimizálja az állampárt gazdasági politikáját, népszerűsíti politikai céljait. Békepapságot támogató felhívásukkal lelkiismereti konfliktust okozott a megállapodás a papságnak, s az egyház ennek nyomán megoszlott rendszerkiszolgálókra és a rendszer által üldözöttekre.

A magyar állam mindezekkel szemben, az általa a fentiekben meghatározott szűk körben vállalta, hogy a „teljes" vallásszabadságot, az egyház működéséhez szükséges maradványszabadságot biztosítja. Az egyetlen tollvonással elvett számos iskola és mérhetetlen egyházi vagyon helyett az állam alamizsnát ígért. A klérus a megegyezés kényszerű megkötésével beleegyezett saját likvidálásába, a pillanatnyi életért vállalta a lassú halált.

Az állam a közte és az egyház közötti immár hagyományosnak számító „jó viszonyának" és Róma „keleti politikájá"-nak fenntarthatósága érdekében arra ösztönözte a klérust, hogy egyházon belül, egyházjogi eszközökkel rendezze az ügyeket. Az 50-es megállapodás eredményeként stallumhoz jutott államesküt letett, és az állam iránt lojális főpásztorok úgy érezték, hogy nem kockáztathatják az addig elért eredményeket — és saját püspöki székűket -, nem áshatják alá Vetikán térségünkről alkotott elképzeléseit néhány ezer hívő kedvéért. A hierarchia semmivel sem volt kíméletesebb, mint az állam. Az egyházi jog büntetőparagrafusait éppolyan gyakorisággal alkalmazta, mint az állam a büntető törvénykönyv szakaszait. Államvédelmi ügyekből így lett egyházfegyelmi ügy, ideológiai ellenségből, teológiailag téves eretnekség, „államellenes szervezkedésből" egyházellenes mozgalom. Így lett Bulányi György a Vatikán által is elmarasztalt fekete bárány, s a Bokor bázisközösség a magyar egyház botránykője.

Az 50-es megállapodás szelleme ma is jelen van a bene foglaltak mélyen meghatározzák ma is az állam és az egyház viszonyát. A vatikáni külügyminisztérium vezetője továbbra is Casaroli bíboros, aki az általa aláírt 64-es egyezményről ma is a legteljesebb elismerés hangján szól. A magyar püspöki kar döntő többségben azokból a megfáradt püspökökből áll, akik kompromittálódtak. A magyar katolikus egyház élén olyan főpásztor áll, aki az előző rendszerben a Mindszentyt elítélőkhöz, ma a Mindszentyt rehabilitálókhoz csatlakozott. A katolikus békepapi mozgalmat ugyanaz a főpásztor oszlatta fel, aki eddig a vezetője volt. Miután az egyház képviselői öt éven keresztül részt vettek a politikacsinálásban, ellenállás nélkül szavazták meg a parlamentben mindazt, amit eléjük tettek, most körlevélben tiltják meg papjaiknak a direkt politizálást, miközben beengedik a templom falai közé a kereszténydemokrata párt propagandistáit. Az egyház élvezi a pluralizmus felé tartó társadalom előnyeit, a szabad sajtót és a véleménynyilvánítás szabadságát, de ugyanerre már az egyházon belül nem ad lehetőséget: ma ugyanúgy egyetlen egy ember kezében összpontosul a katolikus sajtó irányítása (!) mint a Kádár-rendszerben. Az egyháznak ezek a vezetői tárgyalnak a hatalom régi-új képviselőivel. Az ÁEH helyett létrejövő Országos Vallásügyi Tanácsban azzal a Sarkadi Nagy Barnával ülnek le tárgyalni, aki 1982-től Miklós Imre jobb keze volt. A Mindszenty-gyászmisét az a Casaroli bíboros mondja, aki annak idején rábeszélte őt az ország elhagyására, s az a Szűrös Mátyás avatja fel Mindszenty szobrát, aki a hírhedté vált III/3-as bizottság jelentései alapján mindent tudhatott az egyház működéséről. A pártállam volt vezetői és az államegyház képviselői még mindig jól megértik egymást, az új, hatalomra kerülő pártok még tiszta kezű vezetői pedig az egyház köpönyegforgató elöljáróival kényszerülnek egy tárgyalóasztalhoz ülni.

Ellentmondások veszik körül a Bokor bázisközösséget is. Harmincezer példányban megjelenhetett egy könyv Páter Bulányiról, riportok, újságcikkek jelennek meg szinte hetenként a Bokorról, míg a katolikus sajtó, a hierarchia mélyen hallgat. Hazai és külföldi magánkiadók jelentetik meg Bulányi teológiai munkáit, s a Szent István Társulat, az Eclesia mereven elzárkózik mindennemű közléstől. Az Élet és Irodalom hasábjain folyt a vita a hierarchiáról, püspökválasztásról, míg a katolikus sajtó megtagad mindennemű polémiát Bulányival. Az esztergomi érsek megtiltja püspökeinek a Katolikus Megújulás Fórumon való részvételt, de elküldi megfigyelőjét, egy nyugdíjkorú falusi plébános bácsi személyében... Paskai László a Nemzetközi Katolikus Szolidaritási konferencián Bulányival találkozni sem volt hajlandó, rá két napra, Kolozsváron, a román és magyar nép figyelmét a dialógusra és a kiengesztelődésre hívta fel... A Bokor bázisközösséget jól ismerő régi „harcostárs", a Regnum Marianum bázisközösségi mozgalom egyrészről dialogizál a Bokorral, másrészről eltanácsolta tagjait a fórumon való részvételtől. A Bokor köré előítéletekből, félremagyarázásokból emelt falak ma is szilárdan állnak.

Nehéz az Új Emberen felnevelt, nem teológus egyház népének véleményt formálni a vitatott Bokor-teológiáról. Különösen nehéz akkor, ha a mű eddig csak szamizdatban volt hozzáférhető, s erről csak közvetve, a hierarchia tolmácsolásában, az általánosság szintjén

lehetett hallani. Valószínűleg tarthatatlanok lesznek a Bulányival szemben támasztott teológiai kifogások, ha teológiai művei kaphatóak lesznek a könyvesboltokban. Minden valószínűség szerint ki fog derülni, hogy Bulányi teológiája semmivel sem jobb vagy rosszabb a holland Schillebecc, a nyugatnémet Küng vagy a délamerikai Boff teológiájánál. Valamennyien gondolkodó teológusok, akik bizonyos, végérvényesen, csak hatalmi szóval lezárható teológiai kérdésekről polemizálnak, ám az egyház keretein belül. A püspökválasztás, a laikusok bevonása, az „alulról" történő egyházépítés, a lelkiismeretnek és nem az államérdekkel összenőtt hierarchiának való engedelmeskedés nálunk eretneknek számító gondolatok. Nyugaton és északon, Délamerikában és a Távol-Keleten komoly képviselői és könyvtárnyi irodalma van. Amiért pedig al Vatikáni Hittani Kongregáció meg szokta feddni saját megújító mozgalmait, az az alternatív egyházi gyakorlat folytatása (laikusok gyóntatása, misézése, felszentelése). Ilyen alternatív gyakorlatot pedig a Bokor nem folytat.

Az egyházat és a Bokor bázisközösségi mozgalmat ugyanaz a csapda tartja fogva. Az egyház akarva akaratlanul belement abba, hogy az 50-es és a 64-es megállapodásokat keresztülvigye. Politikai okok miatt teológiai vádakkal elítélte Bulányit. Csakhogy időközben a foglár eltűnt, az ítélet megmaradt. Szívesen visszavonná a klérus Bulányi felfüggesztését, de konspirációs készséget nem hajlandó bevallani, tévedhetetlenségének látszatát nem hajlandó feladni, Bulányitólvárja teológiai „tévedéseinek" megvallását. Pontosabban: feltétlen, kritika nélküli engedelmességet követelnek tőle, ami egyet jelentene negyvenéves hatékony munkájának a megtagadásával, a múlt kibeszéletleségével. Bulányi viszont nemcsak erre nem hajlandü, de arra a faltörő kos szerepre sem, amire a püspöki karral elégedetlen Nyugat és türelmetlen hazai kisebbsége akarja rábírni: az egyházszakadásig is elmenő, nyílt szembefordulásra. Bulányi nem akar kiválni az egyházból, de a mindkét félnek kellemetlen csapdahelyzetet is meg szeretné szűntetni. Ezért miután a Bokor egy évvel ezelőtt nem kapot meghívást a lelkiségi mozgalmak találkozójára, a hierarchiávalvaló párbeszéd felvételének szándékával rendezte meg a Katolikus Megújulási Fórumot.

A magyar katolikus egyház, Rómával az élen, nem tudot lépést tartani a régiónkban bekövetkezett forradalmi változásokkal. A világi, ateista, profán közeg, a társadalom előbb eszmélt, előbb éredt föl a negyvenöt éves szendergésből, mint az egyház. A klérus nem hogy nem tudott a változás egyik motorja lenni, de a munkásőrséggel együtt az egyik utolsó támogatója lett a pártállamnak. Az évtizedes elzártság, a modern, új teológia, a társadalomtudományok (szociológia, pszichológia, politológia) ismeretének hiánya, a kontraszelekció, a fiatalítása, nevelés elmaradása most érződik igazán: a megmerevedett struktúra mind a mai napig képtelen a valódi megújulásra. Miközben a békés átmenet idején lecserélődik a vezető elit, le legalábbis szembenézni kényszerül saját múltjával, addig az egyházak úgy csinálnak, mintha mi sem történt volna, az előljáróik úgy viselkednek, mintha egyedül ők tudtak volna tiszták maradni a hatalom csúcsain. Mindebből úgy fest, hogy ma az állam és az egyház szétválásának idején, a hierarchia az 50-es megállapodás következményeivel, saját hibáival, míg a Vatikán a „keleti-politika" következményeivel nem tud, nem akar szembenézni.

Élet és Irodalom 1990. április 27.
Szeifert Ferenc:

Bárányбőrbe bújt farkas, vagy Jópásztor?

P. Bulányi állítólag azt tartja, hogy a kinyilatkoztatás nem zárult le az apostolokkal. És valóban, olvashatjuk is Csapodí Tamás megfellebbezhetetlen tekintéllyel közreadott kinyilatkoztatását: „Fekete marad-e a bárány?" címmel (ÉS 1990. április 13-i száma). Sajnos, mivel a kinyilatkoztatás hittel való elfogadásánál figyelembe kell venni a kinyilatkoztató megbízható tudását a tárgyat illetően, valamint becsületességét is, hogy t.i. igazat mond, sőt még az állítólagos kinyilatkoztatás stílusa is befolyásolja a hitelességét, kételkedve fogadom Csapodí Tamás posztmarxista ideológiájú és történelemszemléletű eszmefuttatását. Mivel szinte minden második mondatára esik egy tényferdítés, a rövidség kedvéért csak néhány kritikai megjegyzést fűzök írásához.

Azt írja:

1. „A bázisközösségek ideológiája lényegesen eltér a 'keleti politika' ideológiájától". A Bokor ideológiájában kétségtelenül van bizonyos társadalomellenes vonás, amely mindenféle kompromisszumot és modus vivendit tagad és bizonyos társadalom mellettiséget akar megvalósítani. De milyen alapon állíthatja ezt minden bázisközösségről?

Ezt csak azzal a csúsztatással éri el a szerző, hogy el akarja hitetni velünk, hogy a Vatikán '64-es részleges megegyezéssel kezdődő politikája ugyanazt a megállapodást akarja folytatni, melyet 1950-ben a Magyar Állam kényszerített egyoldalúan a fizikai hatalmában levő magyar egyházra. Holott ez a politika kezdettől fogva sikerrel törekedett az Egyház működési lehetőségeinek kiterjesztésére és az állami nyomás enyhítésére.

2. „A Bokorról a katolikus sajtó mélyen hallgat." Ez az állítás sem állja meg a helyét. Az Igen már régebben is írt róla. A Bokor Megújulási Fóruma után az Új Ember közölte a Bokor sajtókommünikéjét és két állásfoglalást, melyek a Bokorral kapcsolatos kritikai megjegyzéseik ellenére a további dialógus mellett foglaltak állást. Az Igenben pedig egy Bokor-t dicsérő cikk után megjelent P. Bulányi Egyházrendjének első komoly mérlegelése. Ez remélhetőleg elősegíti Bulányi műveinek megítélését, ha a kritikák nem is lesznek minden téren oly pozitívak, ahogyan azt Cs. T. kinyilatkoztatja. Viszont, mivel ma igen sok katolikus hívő, pap és szerzetes magánkiadásban adja ki értékes könyveit, túlzás lenne a Szent István társulattól, vagy akárcsak az Ecclésiától azt kívánni, hogy ők adják ki Bulányi műveit. Még azt a látszatot kelthetnék a gyanútlan könyvvásárlóknál, hogy a hiteles katolikus tanítást tartalmazzák.

3. „Az esztergomi érsek megtiltja püspökeinek a Katolikus Megújulási Fórumon való részvételt, de elküldi megfigyelőjét egy nyugdíjaskorú falusi plébános bácsi személyében."

Ebben az idézetben érhető tetten az a tudáshiány a témával kapcsolatban, ami miatt nemcsak valamiféle kinyilatkoztatás nem lehet hiteles, de valamirevaló tisztességes tájékoztatás sem. Az esztergomi érseknek van ugyan tiszteletbeli elsőbbésge, ami nem kis dolog, de nem parancsolhat egyetlen megyéspüspöknek sem, sem a saját érseksége, sem a másik két magyar érsekség területén. Ha tehát a tizenegy megyéspüspök és a jó néhány segédpüspök közül senki sem ment el, akkor mindegyikük egyénileg döntött így. (Hogy miért, azt ők tudják. Talán mivel Cs. T. szerint „a magyar püspöki kar döntő többségében azokból a megfáradt püspökökből áll, akik kompromittálódnak", nem akarták jelenlétükkel az egyedül és mindig „tiszta" Bokor bázisközösséget is kompromittálni.) A lényeg tehát, hogy bár az esztergomi érsek nem tilthatta meg nekik, a püspökök mégsem mentek el. De — és ez már nem tudatlanság Cs. T. részéről, hanem tudatos megtévesztés — az esztergomi érsek megfigyelőt sem küldött, hanem amint püspökeinek nem tiltotta meg a részvételt a Fórumon, úgy papjainak sem, sőt nem volt kifogása ellene, amikor tudomására jutott, hogy egyik papja szándékozik elmenni a Fórumra, hogy részt vegyen a Bokor tagjaival való dialógusban. Mert nem a dialógus ellen volt, ha bizonyos feltételek hiánya miatt nem is tartotta szükségesnek a saját részvételét. De nyugodtan bocsáthatta el papját a Fórumra, mert feltételezte róla, hogy a dialógusban a katolikus álláspontot képviseli majd. Azt persze nem tudhatta, hogy a Fórumon eleve nem veszik komolyan azokat, akik már hatvanévesek vagy falusiak, hát még ha mindkét defektussal rendelkeznek!

Mindezeket nem tudva, „a falusi plébános bácsi" bekapcsolódott a dialógusba, feltett néhány egészen primitív kérdést és néhány felesleges (hisz kora és helyzete miatt eleve diszkvalifikálva volt) javaslatot is tett. Felvetette többek között, hogy : a) Oly sok követelmény hangzik el a Bokor részéről, de az egyháznak is vannak egészen szerény kívánalmai, amiket szükségesnek tart a kérdés rendezéséhez. P. Bulányi már hónapokkal azelőtt kapott egy a II. Vatikáni Zsinat dokumentumaiból összeállított hitvallást. P. Bulányinak csak azt kellene megvallani, ami egyetlen katolikus hívőnek vagy teológusnak sem jelenthet problémát. Szó sincs tehát arról, amit Cs. T. ír, hogy P. Bulányitól „feltétlen, kritika nélkül engedelmességet követelnek, ami egyet jelentene negyvenéves, hatékony munkájának megtagadásával, a múlt kibeszéletlenségével." Természetesen, ha P. Bulányi lelkiismeretével összeegyeztethetetlennek tartja a hit megvallását, akkor ne tegye, viszont ne a püspököket és az egyházat okolja a dialógus meghiúsulása miatt, hanem vallja meg őszintén, hogy ő már nem katolikus, hite nem egyezik az Egyház

hitével. b) A Bokor közösségnek is el kell döntenie, hogy katolikus-e vagy interkonfesszionális a mozgalmuk, illetve a bázisközösségük, vagy új, egyháztól független közösséget akarnak. (A hozzászólók többször is kitértek erre a kérdésre, és egy radikális kisebbségtől eltekintve, a többség amellett szólt, hogy a katolikus egyház keretében akarnak maradni. Többen kifejezték véleményüket, hogy a Bokor ne mindig a múlt sérelmeit emlegesse, hanem a jövőbe tekintsen, és kritika helyett aktív cselekvésre, a szeretet megvalósítására törekedjem.) c) A „falusi plébános bácsi" azt is megjegyezte a végén, hogy ez a Bokor együttvéve egy egészen jó társaság, mert a hozzászólásokban kikerekedett a teljes igazság, csak működik a Bokorban valamiféle Központi Bizottság, amely nem enged minden véleményt érvényesülni. Jó lenne, ha — miként a tavalyi bázeli ökumenikus kongresszuson, a végén döntenének is afelől, hogy a nézetek közül melyiket fogadják el együttesen.

4. Cs. T. arról is ír, hogy más bázisközösségek, példának a Regnum Marianumot említette, bár dialogizálnak a Bokorral, „eltanácsolták tagjaikat a Fórumon való részvételtől." Ennek egyik oka: féltek attól, hogy hivatalos részvételüket manipulatív módon magyarázzák a Fórum egyes szervezői. Hogy nem alaptalanul vélekedtek így, annak legkézenfekvőbb bizonyítéka Cs. T. cikke, amely a dialógusban részt vevő, azt vállaló katolikus plébánost az esztergomi érsek által küldött megfigyelőnek minősíti.

Hogy a Bokor Fórum rendezőinek hátsó gondolatai is voltak, szintén Cs. T. cikkéből tudhatjuk meg. A cikk először hozza a Bokor sajtókommünikéjének egy részét, amely arról beszél, hogy a megújulási fórumon más lelkiségi irányzatok és felekezetek képviselői is részt vettek. Cikke végén viszont arról szól, hogy a Bokor a „hierarchiával való párbeszéd felvételének szándékával rendezte meg a Katolikus Megújulási Fórumot." Honnan tudhatták volna ezt a rejtett szándékot a résztvevők? Honnan tudhatták a püspökök, még ha százszor is személyesen hívták meg őket, ha egyszer a programban ez nem szerepelt, sőt ilyen széles bázisra helyezve, erre nem is alkalmas? Viszont jó ürügynek kínálkozott volna az Egyháztól elszakadni kívánkozó kisebbségnek, hogy: „Íme, mi meghívtuk a püspököket, de azok közül egy sem jött el. Lám, nem akarják a dialógust, nem is lehet velük dialogizálni, tehát ők az okai, ha mi elszakadunk!" Sötét logika.

Hogy ez nemcsak fantáziálás, azt bizonyítja, hogy a sajtókonferencián részt vevő egyetlen külföldi újságíró azzal kezdte: „Most jövök Bécsből. Ott az a hír járja, hogy elszakadt az Egyháztól. Megtörtént-e ez?" Tiszteletére váljék a Bokor többségét képviselőknek, hogy nem engedték magukat a haracos kisebbség által erre az útra kényszeríteni. Viszont az újságíró másik kérdésére, hogy állítólag hitbeli ellentétek is vannak az Egyház és a Bokor között, a Bokor egyik vezető alakja, miként már előbb a Fórum nyílt színén, most is azt vallotta, hogy az ő hite nem azonos a történelmi Egyház hitével.

Ezt a problémát tehát nem lehet elkenni azzal, hogy az „egyház politikai okok miatt teológiai vádakkal illette Bulányit". Nehéz a Bokorral külső dialógust folytatni, míg ők maguk belső, egymás közti dialógusban — az általuk oly sokat emlegetett pluralizmus jegyében, nem pedig merev kisebbségi pártfegyelem alapján — nem tisztázták saját egyértelmű felfogásukat. És itt visszatérhetünk elsősorban P. Bulányihoz. Cs. T. fehér és fekete bárányról beszél. Én inkább evangéliumi hasonlatokhoz fordulok. Hagyjuk el a bárány-bőrbe bújt farkas képét, amely feltételezné P. Bulányiról, hogy a katolikus hit látszatával tudatosan mást tanít. Ez bizonyára igazságtalan lenne. Vegyük inkább a másik jézusi hasonlatot a jó pásztorról. P. Bulányi mint maga is bevallja, soha nem volt lelkipásztor és erre vezethető vissza sok egyoldalúság egyébként eredeti meglátásaiban. De most nem erről van szó. Hanem hogy megvan-e benne az a jézusi felelősségtudás, amely azt mondja, hogy akiket rámbíztál, azok közül egy sem veszett el? Itt bizony P. Bulányinak magának kell döntenie. Nem kenheti rá helyes vagy helytelen döntését a püspökre és nem is igazolhatja esetleges helytelen döntését radikális követőinek, vagy inkább túlfeszítőinek bármily hangos helyeslése sem.

Akik ismerik a II. Vatikáni Zsinat előtti időket, azok tudják, hogy milyen csodálatos volt a Zsinat és milyen nagyszerűek a döntései. Legfeljebb az sajnálatos, hogy miközben azon vitázunk, hogy mi jobbat kellene még kitalálni, oly keveset valósítottunk meg belőle. Mit tétovázik vagy taktikázik tehát P. Bulányi? Annyit beszél a nagykorúságról, tehát most „kinek a zsebében" van az ő lelkiismerete, ha nem mer felelősen a Gondviseléstől rábízottak iránti felelősséggel is dönteni?

De a Bokornak, mint közösségnek is döntenie kell. Mert a magyar katolikus egyház minden ellenkező propaganda dacára már rég halad előre. Lehet, hogy a derékhad nehezebben mozdul, az előőrsök azonban már messze járnak, csak a dolog természeténél fogva nem nagy lármával, hanem csendben, de célratörően. A Bokor viszont kicsiny, megosztott csapat. A többsége el akar indulni a jövőbe, az egyház első soraiban küzdőkhöz csatlakozva, míg egy hangos kisebbség a múlttal perel és azon vitázik, hogy milyen lett volna a múlt, ha másképp lett volna, és hogy kik vesztették el vagy nyerték meg a múlt csatáit.

—

Képtelenség a rendelkezésemre álló két és fél gépelt oldalon (62,5 sorban) kimerítően válaszolnom tisztelt vitapartneremnek, mégis kísérletet teszek a lehetetlenre.

1) Az 1964-es megállapodás „sikereik" a következőek: Vatikán elismerte az állam előzetes beleegyezési jogát a magyar főpapi kinevezésekhez; Vatikán tudomásul vette, hogy a papok, püspökök hivatalba lépésük előtt állampolgári (hűség) esküt tegyenek. Rendeződött a római Pápai Magyar Intézet helyzete és püspökeink továbbra is a hejcei internálótáborban maradtak.

2) A Bokorról a katolikus sajtó a legutóbbi időkig csak elítélő hangnemben írt. A Fórumról az Új Ember két meghívottat szólaltatott meg, a szervezők közül nem kapott senki szót. Az egyoldalú tájékoztatást kifogásoló levelet nem hozták le. Bulányi könyvét propagáló, fizetett apróhirdetést az Új Ember szintén nem volt hajlandó közölni. Az Igenben megjelenő Bulányit támadó írásra a válaz mind a mai napig nem kapott sajtómegjelenést. Bulányi Egyházrendjének első hazai publikálható méltatása tíz évet váratott magára. A Vigilia, Teológia, stb. eddig soha, semmit nem közölt Bulányitól. (Indok: „először Bulányinak Ratzingerrel kell rendeznie a dolgot".)

3) Az esztergomi érsek joghatóságára vonatkozó megállapítások tökéletesen helytállóak, mindazonáltal Paskai bíboros akarata nyilvánul meg abban, hoy az egyenként meghívott püspökök közül senki nem vett rést a Fórumon. (E kérdésről figyelemre méltóak a Kathpress megjegyzései 1990. febr. 27.)

Miniszterek tárgyalására nem való az egyik félnek a hivatalsegédet elküldenie. Nem azért nem illő, mintha a hivatalsegéd a maga posztján nem lenne fontos ember, vagy netán nem lenne tisztességes (esetleg nyugdíjkorú vagy vidéki) ember, hanem mert nincsenek egy súlycsoportban. Ezzel együtt megkövetem dr. Szeifert Ferenc pilisszentléleki plébános urat, aki maga mondta, hogy Paskai bíboros tudtával és beleegyezésével vett részt a Fórumon.

a) Szó szerint idézem azt, amiért Bulányi nem írta alá a „hitvallást": „Megvallom, hogy az egyházmegyés püspök Krisztus nevében előadott hit és erkölcs tárgyú véleményéhez a Lélek vallásos engedelmességével ragaszkodom." (Ugyanerről lásd: Concilium 1990/II Christian Duquoe: Kétértelműség az Egyház szervezetében.)

b) Ki a katolikus? Az, aki a mindenkori hivatalviselők véleményét képviseli, vagy az, aki Jézus Krisztust akarja követni? (A kérdést magában mindenkinek meg kell válazolnia.)

c) A „Központi Bizottság" első embere a plébános úr felszólalását követően, szavainak figyelembevételével így imádkozott: „a Lélek erejében mindenki azt mondja, amit gondol." (A „KB" kényszerítéseiről lásd: Életünk 1990. ápr.)

4) Európában kialakult hagyomány szerint, ha valakit valahová tisztelettel meghívnak, akkor azt a közvetlen kapcsolatba kerülés (kommunikáció, dialógus) szándékának szokás értelmezni. A dolgoknak ez a természetes logikája.

Aki csak némileg is ismeri a nyugati teológiai irodalmat, az jól tudja, hogy Bulányi hangjánál jóval keményebb kritikai hangot hallatók a katolikus egyetemek katedráiról teszik ezt. Így ha tetszik, ha nem, el kéne ismerni, hogy politikai okok vezettek a Bokor diszkriminálásához. A Bokor „felelőtlen" döntései húsz év óta szamizdatban, néhány hónapja nyomtatásban is hozzáférhetők. Ezekből kiolvasható, hogy a Bokor-t a negyven éve munkáspapként, majd nyugdíjas papként pasztoráló Bulányival együtt eltaszította magától a hierarchia, a Bokor viszont nem taszított ki senkit, szolgálni akarja a közös ügyet.

Csapody Tamás

Nyilt levél az Új Ember felelős szerkesztőjéhez

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Hangok a „Bokor" felől c. cikkükhöz szeretnék hozzászólni, mely 1990. március 11-i számukban jelent meg.

Sokan örömmel könyvelhették el, hogy íme megtört a jég, mert az Új Ember, a magyar hierarchia lapja hírt adott a Bokor fórumáról. Úgy gondolom, korai volt az öröm a tárgyilagos, diszkriminációmentes beszámoló olvasók részéről. Ez a lap köztudottan a sztálinista egyház lapja volt eddig, kiszolgálta a pártállamot olyan totális mértékben, ahogy a Mindszenty utáni magas klérus tette azt. Ez a lap az új, megváltozott helyzetben még mindig egy poszt-sztalinista egyháznak a lapja. Erre fényes bizonyíték az említett cikk. Amint eddig félrevezették a hívő tömegeket azáltal, hogy egyoldalúan és rosszindulatúan tájékoztatták őket a Bokor bázisközösségről, úgy most is ugyanezt a módszert követik. Lényegében csak az egyik oldal véleményét közlik, amikor megszólaltatják Szeifert Ferenc plébánost és Kamarás István szociológust, és amikor a szerkesztő lábjegyzetként szükségesnek tartja megjegyezni, hogy ez az a sötét banda, akiket Róma is elítél. Tartalmilag a Bokor mondanivalójából ez a cikk sem közöl semmit, és amit idéz, azt is rosszindulatú ferditésekkel teszi. Egy valamire való pártos újság is ad valamit az etikai kódexnek arra az újságíró-etikai követelményére, hogy tárgyilagosan és pontosan közölje mindkét fél álláspontját. A volt sztálinista pártos sajtóirányzat igazán méltatlan egy magát Jézus Krisztussal kapcsolatba hozó újsághoz.

Szeretnék Szeifert Ferenc szűklátókörű hozzászólására is reagálni. A plébános úr egyáltalán nem érti a probléma lényegét. A kérdés bokor kontra Hierarchia ügyben nem az, hogy ki katolikus és ki nem, hanem a kérdés lényege az, hogy melyik krisztusi, vagy keresztény. Jézusi-e a római katolikus egyház tanítása és gyakorlata? Ez kellene, hogy a dialógus alapja legyen, és nem dogmatikai anatémákat fogalmazni azok ellen, akik mást mondanak mint a római katolikus hierarchia itt és most. Hatalmi pozicióból nem lehet tárgyalni, nem lehet dialogizálni. A magas klérus azonban Esztergomban és Rómában is éppen ezt teszi, ami önmagában sem a szolgáló Jézus szándéka szerinti.

Ami pedig Kamarás István szociológus hozzászólását illeti, ez egy fórumon jópofa hozzászólás lehet, de így újságcikként abszolutizált ítélkezés. Kamarás úr bizonyára Jézus Krisztust is megvádolta volna azzal, hogy nem ismeri a történelmet és nem ért a szociológiához, mint ahogy akkor a hatalom oldalán álló írástudók is ezt tették. Kamarás Istvánnak nem azt rovom fel vétkül, hogy az öntelt és tévedhetetlen tudás magasából ítélkezik, haem azt, hogy egy ütött helyzetben lévő közösségen üt még ma is. Azokat vádolja miniatombombákkal való hadonászással, akik nemcsak az atombomba, de a katonai szolgálat és eskü miatt is a börtönt és egyéb üldözést vállalták. Azok ellen szól, akik az eszményt fehéren akarják megfogalmazni, tudván azt, hogy a megvalósítás úgyis elég szürkére fog sikerülni. Ő viszont az eszményt szürkének mondja és a „hitelesen szürke egyház" mellett tör lándzsát. Egyáltalán nem a történelmen végighúzódó prófétai vonal mellé áll, hanem a hatalmon lévő főpapok intézménye mellé, mert ezek jó szolgálatot tesznek Krisztus ügyének. Az alulról építkező egyházat szociológiailag lehetetlenségnek mondja, mintha Jézus Krisztus felülről kezdve volna építeni egyházát Kaifás vazallusaként. ...

A jézusi ügy tisztázásához, úgy gondolom, hogy világos és tiszta beszédre van szükség. Ezért is fogalmaztam élesen és keményen. Számomra az Új Ember újság akkor adna reményt a pártatlan, de legalábbis nem diszkrimináló tisztességes híradásra, ha leközli nyílt levelemet. Sajnos, ehhez kevés reményem van. Ezért ezt a levelet egyidejűleg elküldöm az érintetteknek, valamint a Képes 7 és az Érted vagyok most induló Bokor újságnak.

Annavölgy, 1990. március 15.

Kovács László
annavölgyi kihelyezett káplán

(Nem került közlésre, részlet)

A szervezők levele a Fórum után

Tisztelt Bíboros Úr !

Sajnálattal tapasztaltuk, hogy a február 24-25-én rendezett Katolikus Megújulási Fórumon nem tudott részt venni. Viszont örömmel vettük tudomásul, hogy Szeifert Ferenc plébános az Ön tudtával és jóváhagyásával töltötte velünk a hétvégét. Bízunk abban, hogy bőséges és tárgyilagos tájékoztatást adott már Önnek.

A pontos információk érdekében azonban mellékelten megküldjük az előadók által előre megadott szövegekből készített nyomtatott füzetet, valamint az egyes előadási-hozzászólási blokkok összefoglalóját.

Hála Istennek, Fórum magán viselte a méltóság és a tolerancia jegyeit és így őszinte szeretet-légkörben tölthettünk együtt másfél napot.

Nagyon reméljük, hogy további munkánkban számíthatunk az Ön támogatására és következő fórumunkon személyesen is részt vesz majd.

Üdvözlettel
a Bokor Bázisközösség
által rendezett
Megújulási Fórum szervezői
1990. febr. 26.

Terjedelmi okok miatt az 1990. május 26-án megtartott Ökomenikus Megújulási Fórum előaadásait és hozzászólásait az „Érted vagyok" c. közösségi folyóirat 1991. januári és márciusi száma közli. Megrendelni az alábbi lapon lehet. *(a szerkesztőség)*

— itt levágandó —

MEGRENDELŐLAP

Az előfizetési díj postaköltséggel együtt az 1991-es hat számra egy példánynál 210 Ft.

Közösségi folyóirat vagyunk, valószínűleg sokan választják **a csoportos előfizetés** (a postaköltség csökkenése ill. a terjesztői kedvezmény miatt **sokkal olcsóbb**) lehetőségét. **Az egy címre** előfizetett példányszámtól függően az 1991 évi előfizetési díj **példányonként:**

1 példányos csomag **210** Ft
2-4 példányos csomag példányonként **190** Ft (előfizetési díj 380- 760 Ft),
5-10 példányos csomag példányonként **170** Ft (előfizetési díj 850-1700 Ft),
11-20 példányos csomag példányonként **160** Ft (előfizetési díj 1760-3200 Ft),
22-28 példányos csomag példányonként **150** Ft (előfizetési díj 3300-4200 Ft).

Megrendelem az „Érted vagyok"-ot 1991-re ..... példányban.

Az előfizetési díjat, ... Ft-ot, ugyanarra a címre, mint ezt a levelezőlapot, ezzel egyidőben **elküldtem.**

Megrendelő neve: .....
Irányítószám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Dátum: .....

Aláírás: .....

Amennyiben nem saját címére (hanem például külföldi magyar ismerősének) fizet elő, kérjük, töltse ki az alábbi részt.

Az előfizetett példányokat **kérem a következő címre kézbesíteni:**

Címzett neve: .....
Ország: .....
Ir. szám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

TARTALOM

Meghívók 2
Bulányi György: A közös jézusi örökség (előadás) 4
— Dialógus — Vincze Endréné, Szabó Gyula, Benyhe Jánosné, Endreffy Zoltán, Szeifert Ferenc, Orbán Sándor, Vincze Endre,Gromon Andrásné, Kovács Tádé, Simonyi Béla 7-11
Merza József: A kisközösség: keresés, válasz és remény (előadás) 12
— Dialógus — Gyombolai Márton, Márczi Imre, Kőszegi Tamásné, Kosztics István, Imre György, Kertész Tivadar, Mohos László, Judit nővér, Vincze Endre, Orbán Péter, Rábai László, Vincze Endréné, Kovács Távé, Dobner Győző 15-20
Király Ignác: Laikus apostolkodás 1990 (előadás) 20
— Dialógus — Kovács László, Miklovitz László, Dombi Jánosné, Szeifert Ferenc, Szabó Gyula, Mihályffy László, Horváth János, Id. Gyombolai Márton, Kovács Tádé, Kamarás István 22-26
Kaszap István - Turiák Ildikó: A megújulás eszköze az ökumenizmus (előadás) 27
— Dialógus — Dóka Zoltán, Németh Géza, Kovács György, Turiák Ildikó, Kiss Katalin 29-34
Simonyi Béla: Ki a kabát és ki a gomb? Az egyház népe és vezetői (előadás) 34
— Dialógus — Kovács László, Kamarás István, Lipien Mihály, Juhász Károly, Orbán Sándor, Márki László, ifj. Gyombolai Márton, Polinger Ágnes, Vincze Endréné, Orbán József, Bisztrai György, Szeifert Ferenc, Kovács Tádé 36-41
Simonyi Gyula: Az Istentől jövő információ (az Ige, a Logosz) küzdelme az információs hatalommal (előadás) 41
— Dialógus — Kaszap Istvánné, Farkas Tibor, Kertész Tivadar, Mile Józsefné, Kőszegi Tamásné, Barabás György, Horváth János, Dombi Jánosné, Horváth Péter, Leitner László, Simonyi Béla, Szeifert Ferenc 43-48
Zárszó — Bulányi György 48
Sajtóvisszhang
Új Ember, Kathpress, Igen, Harang, Élet és Irodalom . . 49—54
Levelek 55

„Érted vagyok”
(Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

I. évfolyam „Megújulás” különszám.
A különszámot szerkesztette: Bisztrai György
Főszerkesztő: Simonyi Gyula

Lapalapító: Család Alapítvány
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp. V., József A. u. 5—7.
Felelős kiadó: Bisztrai György,
az IROTRON Kft. ügyvezetője
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf. 40.

Előfizetés és terjesztési ügyek:
Kaszap István, 2119 Pécel, Mikszáth K. u. 10.
Előfizetési díj 1991-re (6 szám, postaköltséggel):
belföldre ill. Romániába, Szovjetúnióba és Csehszlovákiába 210 Ft; egyéb külföldre 1050 Ft.
Nyugati előfizetés: Pfr. Rupert Scherr
A-2424 Zurndorf, O.B.Hauptstr. 14.
Előfizetési díj Nyugaton (postaköltséggel) 1991-re 29 DM.
A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskola támogatására mennek.
Romániai előfizetés (postán küldve) 1991-re 150 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címére:
Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a plébánia az ottani magyar rászorulók megsegítésére fordítja.

Aki 3000 Ft támogatást ad a lapalapító, a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak befizetett összeg **a SZJA adóalapból levonható!** Támogatóink eszméinkkel nem ütköző hirdetését szívesen közöljük.
Nyugatra 200 DM vagy ennél nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

A lap az **„ingyen kaptátok, ingyen is adjátok” (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.**
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (megjelölt szerző esetén a hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
Készült a Közművelődési Információs Vállalat nyomdájában

ISSN: 0865-8021

Kérem, küldjenek az „Érted vagyok”-ból ingyenes mutatványpéldányt a következő címekre:

Címzett neve: .....
Ország: ..... Ir. szám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Címzett neve: .....
Ország: ..... Ir. szám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Megrendelő levelezőlap

Bélyeg helye

Kaszap István

PÉCEL

Mikszáth K. u. 10.

2119

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
Monthly newspaper of „Family Foundation” for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8000 Székesfehérvár, Jókai u. 18. HUNGARY
The materials published by the „Érted vagyok” can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

I. évf. 1. szám
1990. május

29,— Ft

A SZERELEM MŰVÉSZET!
NE FELEJTSÜK EL A BÁTORSÁGOT!
A CSALÁD MEGSEBESÜLT
A CSALÁD ALAPÍTVÁNY ÉLŐ NEMZETI KINCS PÁLYÁZATA
A FÖLD NAPJA

GYEREKMESE ÉS SZÍNEZŐ
A HAJNAL LEÁNYA
MEGZENÉSÍTETT VERSEK
KOTTÁK
ÖKOLÓGIAI KÖVETELÉSEK
ISTEN HALLGATÁSA
NEM BELEEGYEZÉS!

„Ott voltam, ...amikor határt szabott a tengernek, hogy a víz át ne léphesse partját, amikor kimérte a föld alapjait, én már mellette voltam, mint kedvence, és gyönyörűsége voltam nap mint nap, színe előtt játszadozva mindenkor.” (A Bölcsesség 8,29-30)

Isten hallgatása nem beleegyezés!

Hogyan állhat egy folyóirat Isten oldalára?

A JÉZUSI ESZME KÜZDELME AZ INFORMÁCIÓS HATALOMMAL

A hatalom három pilléren áll: az erőszak, a pénz és információ monopóliumán. Jézus nem szállt be a ringbe az erőszak terén, nem kérte a tizenkét ezred angyalt, követőit is a szelídségre tanította. Nem szállt be igazán a gazdasági ringbe sem, nem hozott létre jólmenő élelmiszeripari vagy egészségügyi vállalkozást, de ezen a téren már cselekedett, kenyeret osztott, beteget gyógyított, és tanítást is adott arról, hogyan bánjunk kis pénzünkkel. A harmadik területen viszont teljes erővel a küzdőtérre lépett, szembeszállt az információs hatalommal. János evangéliuma egyenesen Logosz-nak, Igének, bölcs szónak mondja Jézust: Istentől jövő információnak.

Látva a gazdaság, a politika és az ideológia információs hatalmát, milyen kritériumokat kell egy lapnak betartania, hogy Isten oldalára álljon és árulóvá ne legyen ebben a történelmi küzdelemben?

„A világosság fénylik a sötétségben és a sötétség nem bír vele." (Jn 1,5)

Ez a jánosi mondat elsősorban nem azt hangsúlyozza, hogy a sötétség nem birtokolja, nem fogta föl, nem fogadta be a világosságot, hanem azt, hogy nem tudja legyőzni, nem bír el vele, nem tudja elnyomni. A tömeghatást tekintve Jézus életében a sötétség túlnyomó maradt (nem tette magáévá a fényt, nem bír fénnyel), de nem tudta elnyomni a fényt (nem bírt el vele). Ez jellemző végig a történelemben s ma is. A jézuskövetőknek nem szabad elkeseredniük, hogy fényük elenyésző a politika, az ideológia és a gazdaság széles hatásához képest. Isten ártatlan gyermekeinek úgy kell fényleniük a gonoszság és romlottság közepette, mint a csillagoknak a mindenségben (vö. Fil 2,15): nem tudnak világosságot támasztani, mint a nap (Krisztus második eljövetele), de vonzanak, irányt jeleznek a jószándékú embereknek (mint Krisztus az első eljövetelekor).

A tömegkommunikáció két fő kérdése a módszer és az eredmény: *milyen módszereket szentesít a cél* és ezek eredményeként *mi köztudott*?

1. A képmutatás

Az erőszak szavai mindig rosszak. A följelentés, az üldözött rejtekhelyének elárulása még szó csupán, de már az erőszak eszközeit mozgósítja. Érvelés helyett formális tekintélyre hivatkozni valójában rejtett fenyegetés, emlékeztetés az erőfölényre, hiszen erőfölény nélkül nem állhat fönn formális tekintély. Az erőszakkal szövetkező szavakat, eszközöket semmilyen cél nem szentesítheti.

Más szavak, módszerek akkor válnak gonosszá, amikor az erőszak alkalmazza őket. Igazat mondani, érvelni, bűnvallást tenni helyes. De a 'hamis' tanúk (Jézus perében) hiába mondanak igazat, ha ártó szándékkal teszik. A vallási vezetők érve hiába helytálló látszólag (Jézus nem lehet a Messiás, mert „előbb Illésnek kell eljönnie"), mégis képmutatás, hiszen már megtörtént, hogy az újra eljött Illéssel (a Keresztelővel) „kényük-kedvük szerint bántak el". Ez a képmutatás ugyanolyan arcpíritó, mint amikor elhatározzák a feltámasztott Lázár megölését, hogy kétségbevonhassák a csoda valódiságát.

Vajon még a bűnbánat is állhat az erőszak szolgálatában? „Jaj nektek, ti képmutatók! A prófétáknak síremléket építetek s azt mondjátok: Ha atyáink idejében éltünk volna, nem lettünk volna részesek, mint ők, a próféta vére ontásában. Ezzel magatok is megvalljátok, hogy a prófétáknak gyilkosainak vagytok a fiai!" (Mt 23,29) Miért nem örül Jézus a vallási vezetők bűnvallásának? Mert mindez csak képmutatás, valójában nem tanultak a múltból és nem változtak semmit, hiszen már készülnek az újabb prófétagyilkolásra (Mt 23,34). Csak hatalmukat akarják erősíteni, gonoszságukat álcázni a 'reformretorikával', 'bűnvallással' — képmutatással.

A módszerek, szavak megítélésében segítő kritériumok: *hatásukban* az erőszakot gyengítik vagy szítják? a nyomorulttal való szolidaritást növelik vagy a hatalmat támogatják? „Arra kent föl a Lélek, hogy ...fölszabadítsam az elnyomottakat" (L 4,18).

A cenzúra a képmutatás szerves része. Szüksége van rá, hogy le ne lepleződjön: „Aki gonoszat cselekszik, az gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, nehogy lelepleződjenek tettei. Aki viszont a jót teszi, az a világosságra megy..." (J 3,20-21). Ez a kritérium egymagában leleplezi az olyan sajtót, amely csak nevében 'egyházi'.

2. Tanuljunk Jézustól

Küzdenek Jézus ellen eltitkolással, ellenérvek és megbélyegzések terjesztésével, formális tekintélyükre támaszkodva, botránkozásuk és fölháborodásuk közhírré tételével, a tömeg előtti lejáratással, a mellette tanúskodók megfélemlítésével, végzettségének és megbízatásának számonkérésével, a megháborodottság, az ördöggel cimborálás, az eretnekség és az istenkáromlás rágalmával, a hagyományok súlyával, az Írás tekintélyével, politikai csapdákkal, stb.

Jézus viszont, amikor figyelmeztetik: „tisztában vagy vele, hogy megbotránkoztattad őket?" és „ha ilyeneket mondasz, minket is gyalázol!" — nemhogy szelídülne, hanem rátesz még egy lapáttal. „Bizony jaj nektek is ...". Nem tanulta az Írásokat? No és? Nem a végzettség, szenteltség, megbízottság számít, hanem az Írás ismerete. A hagyományokkal érvelők alól kihúzza a talajt: hagyományotok csak emberi parancs, amivel kijátszátok Isten parancsát. Az Írással érvelésben viszont verhetetlen. A csapdák elkerülésében leleményes.

Jézus nagy nyilvánosságot teremtett magának. Mivel a hatalomnak sem álltak rendelkezésére a tömegszónoklatnál sokkal hatékonyabb eszközök, nem tudtak olyan erős előítéletet kelteni körülötte, hogy ne álljanak vele szóba az emberek. Ellenfelei kénytelenek voltak a tömeg előtt vitázni vele. Ez az igazságnak és a személyes tanúságtételnek kedvezett. A történelem megtanította az információs hatalmat, hogy a cirkusz növeli a vértanúk tanúságának hatékonyságát, ezért az akkori főpapoknál sokkal jobban vigyáz az információs monopóliumra. A technika segíti ebben: a tömegkommunikációs eszközökkel nem versenyezhet a személyes föllépés. A végeredmény azonban hasonló: az akkori főpapok saj-

tó nélkül is Jézus ellen tudták fordítani a népet.

3. Küzdelem a jóhír puszta létéért

Tömeghatásuk eszközei messze fölülmúlják Jézus lehetőségeit, de nem tudják megakadályozni Jézus közismertté válását, mert Jézus nem lassul meg a hírhedtség és az életveszély növekedésétől. Tanítását azonban már sikerül elferdíteniük a köztudatban. Sőt nemcsak a tömegeket tudják Jézus ellen fordítani, de még legbensőbb tanítványi körét is el tudják néha bizonytalanítani. Ezek Jézus legkeserűbb pillanatai. Nagyon óvja a népet is, a tanítványokat is az információs monopóliummal rendelkező ideológiától.

Végső soron képmutatással, hazugsággal, a kiközösítés erejével, cselszövéssel, rendőrségükkel, a világi elnyomó hatalommal is együttműködve, följelentéssel, az államellenesség és lázítás vádjával győzik le — fizikailag.

A nyílt erőszak — miközben védi —, állandóan támaszkodik is az információs hatalomra. Amikor az információs monopóliumon rés támad, ez nyomban zavart okoz. A templomőrség 'köztudatát' megzavarja a közvetlen találkozásuk Jézussal: nem fogják el, mert „ember így még nem beszélt". Ha a cselszövés kitudódnék, „zavargás támadhat a nép közt". (Mk 14,2).

Jézus nagyon törekedett a képmutatás leleplezésére, a rendelkezésére álló legnagyobb nyilvánosság előtt. Nem gondolta, hogy a rossz vezetőktől való óvás 'az egyház' bűneinek kiteregetése. Nem gondolja, hogy az indulatosság, a kemény erkölcsi vádolás (nem bírói! csak erkölcsi!) szeretetlenség az erőszakmentesség szájából a hatalom felé.

4. Jézust és követőit eszmeileg is legyőzhetik?

Eszméket nem lehet fizikailag legyőzni. De a főpapok jól értettek az uralkodáshoz. Mint minden idők 'szent' hatalmai, 'eszmei' (valójában tömegkommunikációs!) győzelmüket Isten 'beleegyező' hallgatására tudták ráépíteni. „Ha ő az Isten választottja, mentse meg most magát! Szálljon le a keresztről a szemünk láttára és hiszünk neki!" (Mk 15,32).

Isten legfőbb tanúskodása Jézus mellett (a föltámadás) nem tömegkommunikációs esemény. Csak keveseknek jelenik meg, a hír pedig a tömegkommunikációba már hatástalanítva (a lefizetett katonák hazugságával) kerül be.

Minden hatalom építhet azóta is Isten hallgatására: „Uralkodom — tehát Isten helyesli az uralkodásomat!" Ez természetesen csak addig működik, amíg a tétel első fele érvényes. Amikor a zsidó főpapság hatalmát elsöpörte Róma nagyobb erőszaka, akkor a tömegkommunikációs győzelem is az új győztesek kezébe került. A zsidóüldözések során még jogtalanabbul használták ki ellenük Isten hallgatását, mert míg ők legalább egy erőszakot nem teljesen kizáró ószövetségi Isten nevében jártak el, addig őket (és Jézus sok követőjét) már a *szelíd* Jézus nevében, 'hallgatólagos beleegyezésével' ölték.

A sztálinista diktatúrák igen gyenge alapon álltak, mivel a népre hivatkoztak. Amikor a lengyel munkások milliói beléptek a Szolidaritás szakszervezetbe, nyilvánvalóvá vált, hogy a munkáspárt a munkásokkal szemben hivatkozik a munkásságra. Istenre sokkal biztonságosabban lehet hivatkozni, mert nem lép föl akkor sem, amikor visszaélnek a nevével. Amíg a fáraó, a császár stb. maga volt az Isten, addig a birodalom bukása magával rántotta az államvallást is. De egy a hatalmat csupán támogató, de azzal nem azonos államvallás a különféle birodalmak bukásakor mindig át tud nyergelni a megdöntő hatalom államvallásává, hiszen ideológiai igazolásra minden hatalomnak szüksége van. „Íme Isten bizonysága az igaz vallás mellett!"

A jézusi jóhír a szegényeknek: Isten hallgatása nem beleegyezés! „A gonosz szolga azt gondolja magában: 'Uram késlekedik' — és veri szolgatársait és dőzsöl. De ura megjön majd, amikor nem is sejti, és kegyetlenül megbünteti, a *képmutatók* sorsára juttatja!" (Mt 24,48)

5. A Lélek ott fúj, ahol akar

Az Írásra hivatkozó vitákban Jézus azért győzhetett, mert az akkori magasklérus még nem állította, hogy egyedül ők értelmezik helyesen a Szentírást. Bár ők ültek „Mózes tanítószékében", nem mondták Jézusnak, hogy 'azt nem úgy kell érteni'. Csírájában megjelent ugyan az eretnekség vádja: „szamaritánus", „ördöggel cimborál", tehát Jézus szavára — „A Lélek ott fúj, ahol akar" — magukban rámondták: „Azt mi vagyunk jogosultak eldönteni, hogy belőled a Lélek vagy az ördög szele fúj", de ezt nem tudták dogmatikus erőre emelni. Abban a népben 'túl nagy' volt az erkölcsösség becsülete, felülmúlta a jog és a dogma erejét. Ezért a „szabad-e szombaton jót tenni?" kérdésre gyilkos dühökben is hallgattak, nem tudtak nem-mel válaszolni. A vakonszületett érvére — „Tudjuk, hogy Isten nem hallgatja meg a bűnösöket" — csak kidobásával tudtak válaszolni. Amikor Jézusnak igaza volt, akkor elhallgattak s maguk közt őszintén a nyers erőszakos megoldásról tanakodtak.

De végül nem használtak az Írás érveivel való győzelmek, sőt a „melyik jótettemért akartok megölni?" erkölcsi hivatkozás sem. A főpap eszmei győzelme itt is teljes lett: „Káromkodott! Mi szükségünk van még tanúkra." Eldöntötték, hogy nem a Lélek szólt belőle.

6. Következtetések

A közösségi információtérben a személyes tanúság versenyképes a tömegkommunikációs hatással. Vállalni kell a hírhedtséget, a kockázatot és a nyilvános vitát. Meg kell tanulni fölfedezni az információs hatalom hatásait a tömegkommunikációban.

Független sajtók. Helyi önkormányzatok pénzügyileg is. Közösségi ellenőrzés, nyilvánosság az intézmények ügyeiben.

Néhány kritérium az evangélium alapján: milyennek kell lennie egy keresztény folyóiratnak?

— „Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok" szellemében szolgáló szerzők és munkatársak. (Ha egy közösség céljának megvalósulásában a közösségnek egy rátermett tagja kiemelkedően sokat tudna tenni, ha pénzkereső idejét is erre szánhatná, akkor a munkáját figyelemmel kísérő közösség eltarthatja őt a keresztény egyszerűség szintjén, mint ahogy egy férj 'eltartja' a feleségét. De az ilyen szolgálatnak semmi köze az intézményesített bérmunkához.)

— Nem „tanítói" tekintélyt követelő szerzőket, írásokat közöl, hiszen „ne hívjatok senkit tanítónak, ti mindannyian testvérek vagytok".

— Becstelenség, cenzúra helyett a világosság szeretete, a védekezés lehetőségének megadása.

— „A szót fekve is ki lehet mondani!" Életpéldával hitelesített írások.

— Nem az elnyomás támogatása, hanem szolidaritás a némaságba kényszerítettekkel.

— Nem végzettség, pozíció, szenteltség szerinti értékrendet sugall, hanem „gyümölcseikről ismeritek föl a hamis vagy igaz prófétát".

Simonyi Gyula

Lapunknak ezt az ars poeticáját németül is közöljük, hogy olvasóink bemutathassák a lap szellemiségét magyarul nem tudó ismerőseiknek.

„Napján az Úrnak, ki feltámadott"

Az nem lehet, hogy milliók fohásza
Örökké visszamálljon rólad, ég!
És annyi vér — a szabadság kovásza —
Posvány maradjon, hol elönteték.
Támadni kell, mind nagyobb körökben,
Életnek ott, hol a mártír-tetem
Magát kiforrja csendes földi rögben!
Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem.
...
És vissza nem foly az időnek árja,
Előre duzzad feltarthatlanul —
...
De szállva, ím, elsők között a sorban,
Vásznunk dagad, hajónk előre megy!

(Magányban, 1861)

Cím és mottó egyaránt Aranytól. Lantjától remélve ihletet szeretnék valami méltót írni. Méltót Ahhoz, aki feltámadott... feltámadására emlékezvén.

Jézus hitt az Országban

Nem a Mennyországban. Abban nem kellett hinnie. Onnan jött. Azt megtapasztalta. Arról tudta, hogy van. Egy másik Országban hitt. És akkor hitt benne, amikor ezt az Országot még csak egy tucat nagyobbára tizenéves fiatal alkotta. Fiatalok, de mindenre, akár halálra is elszántak...akik az utolsó vacsorán készneknek mondják magukat Jézussal együtt börtönbe és halálba menni, bár néhány órával később fej- és reményvesztetten menekülnek és megtagadják őt... Miért? Azért, hogy mégse kelljen Jézussal együtt börtönbe és halálba menniök. (Majd később megteszik.) Ők voltak csupán Jézus számára az Ország népe, s ő mégis hitt az Országban, bár tudta, hogy magára hagyják majd őt. Illúziók nélkül hitt az Országban. S mivel hitt, biztatni is tudott: „Bízzatok, én legyőztem a világot!" (Jn 16, 33). Miféle világot? Az embertiprás világát, melyet csak az győzhet le, aki kész börtönbe és halálba is menni, hogy ne kényszerüljön embert tiporni. Jézus abban az Országban hitt, amelyben nem tiporják meg az embert. Ezért aztán aki hisz, érti Arany szavait: „Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem!" Aki hisz, az a nehéz órákban is hűséges marad. Hűséges? Mihez? Ahhoz a mindnyájunk lelkiismeretében élő meggyőződéshez, amelyet tisztán és félreérthetetlenül fogalmaz meg ugyancsak Arany: „Ember lenni mindég, minden körülményben" (Domonkos napra 1851)

Jézusnak semmi sem volt drága az Országért

Vállalta érte a megszégyenülést is. Az embertiprók elől nem lehet elmenekülni. Aki nem áll közéjük, elpusztítják. Nincs menekülés sem a tárgyalóteremből, ahol embervoltukról megfeledkező bírák — a hatalom parancsára és maguk is rettegve — mondják ki az ítéletet, sem a kivégző osztagoktól. Aki értünk emberré lett, vállalta ezt is... az Ország népének sorsát. Nem szállt le a keresztről, s bárki újra megállapíthatta, hogy végül mégiscsak a másokat keresztre szegezni képes hatalmasoknak lett megint „igazuk". A hatalmasoknak, és köztük első helyen az Isten ügyének védelmében tetszelgő és Jézus „káromkodása" miatt ruhájukat nagy jámboran megszaggató pojáca főpapoknak, az Embert eláruló írástudóknak, a kiváltságaikhoz prófétagyilkolásokon keresztül is ragaszkodóknak, „a nép véneinek", nekik lett „igazuk"... Isten istentelen képviselőinek.

De aki bízik abban, hogy a Föld egyszer az Ember Megbecsülésének a Bolygója lesz, az nem hazudik és pojácáskodik, hanem hűséges marad Istenhez... és ha Istenhez, akkor az emberhez... a maga teljes meggyalázódásáig menően is. Úgy marad hűséges, hogy halálig prófétál. A zsidó nyelv a prófétát tolmácsnak (nabi) mondja, Isten tolmácsának, üzenete közvetítőjének. Az üzenet tárgya mindig ez: Légy ember! Ember, aki Vörösmartynak szép szavával „istenarczu lény" (Emberek). Istent meg kell becsülni. És az becsüli meg az Istent, aki nem tesz kivételt az emberrel. Tisztelettel fordul a cigányhoz is, csomagot visz Erdélybe a románnak is, feltűzi maga is a sárga csillagot, mint a dán király, Boldogasszony anyánk-at énekelve ráül a vasúti sínekre, ha zsidót vagy akárkit deportálni akarnak... ahogyan nem tettük. Nem, mert nem vállaltuk, hogy „zsidóbérencek" legyünk, s a következményeket.

Jézus vállalta. Mit? Mindazt a csúfságot, amit a hatalom s annak bértollnokai zúdítanak arra, aki hisz az Országban. Mi minden nem voltál szemükben?! Ördöggel cimboráltál, prostituáltaknak voltál a barátja, félrevezetted néped, hazád ellenségévé lettél, miattad fogják eltiporni a légiók hazád és Istened templomát Jeruzsálemben. Te pedig arcod megkeményítve folytattad utadat a Város felé, bár tudtad, hogy ott korbács, szemedbe köpés, fejedbe tövisbozót s teljes megszégyenülés vár Reád. Megtetted, mert Tiéd volt a legnagyobb hatalom, mert hatalmad volt odahelyezni elébük az életed (vö. Jn 10,18). Megtetted, mert hatalmad volt meg nem alkudni főpapokkal. Mert hatalmad volt ragaszkodni a szeretet üzenetéhez akkor is, amikor rokon és barát, főpap és írástudó már mind megegyeztek abban, hogy megháborodtál. Igen, mert kötözni való bolondnak minősülsz, ha — úgy látszik — nem tudod felmérni: pusztulnia kell annak, aki ember akar maradni az embertelenségben.

Jézusnak fel kellett támadnia

Azért is, mert „vissza nem foly az időnek árja...". Nem tudom, volt-e század, amely két menetben is — a nemzeti és nemzetközi szocializmus jelszavával — magasabbra emelte volna az embertelenség zászlaját, mint a miénk. S most, ugyanezen század utolsó évtizedében már mindkettő szemétdombon hever. Nemcsak eszmeileg, gyakorlatilag is. Törvényszerűen. Úgy, mert Istenből, a Szeretetből lettünk... és az Ő képére mi is szeretni lettünk. Ha lassan is, de őrölnek az Isten malmai... s az idő mégis csak a Szeretet Országának dolgozik. Akkor is, ha közben prófétáit elnémítják és keresztre parancsolják. Akkor is, mert Illés feltámad a Keresztelőben, Jézus feltámad a maga személyében és megannyi tanítványában, akik követni akarják Őt. Hazai tájakon is... amikorra „a mártírtetem magát kiforrja csendes földi rögben". Harangok zengése-bongása adja hírül nagyszombat délután mindenkinek, aki meg akarja hallani: Föltámadt Krisztus e napon, alleluja, alleluja... Az embertiprók és embergyilkosok nevének nem zengenek harangok. Csak az áldozatoknak, a Jövő magjainak, mert „kik nem magvak a Jövőnek, mindig azok, akik kihullnak: világok, népek, girhes eszmék" (Ady, Az idő rostájában). Mindig feltámadnak, akik az embert szeretésre áldozzák életüket. A nem-girhes eszmék mennek csak tovább.

Nem halálát megbosszulni támadt fel

Ha Jézus húsvétvasárnap végigsétál Jeruzsálem utcáin, Pilátus és annak légiói sem menthetik meg a papi fejedelmeket, hogy a nép szét ne szaggassa a prófétagyilkosokat. Jézus azonban csendben, mikor még alig virrad, kel fel a sírból, és csak tanítványainak mutatja meg magát, hogy aztán mint Tanító folytassa munkáját, s beszéljen övéi kis csapatának tovább Isten, a Szeretet Országáról, melynek meg kell épülnie. Kell, mert ezért lett a világ.

Így tett, mert a szeretet nem ismer bosszút. A szeretet maga is belepusztulna a bosszúba. A szeretet nem bosszul, és nem tesz igazságot sem. Másképpen dolgozik. Miként művész, a szeretet is alakítani akar. Az Istenből való szeretet elkötelezettjei rendre arra inspirálnak, hogy mindenki művész legyen, mindenki alakítsa... önmagát. Mindenki, a prófétagyilkosok is. Alakítsa azzá, amivé az őt megteremtő Isten akaratából válnia kell: társait megbecsülő, azokat szolgálni akaró emberré. A szeretet „metanoiára", a gondolkodás és nyomában az élet átalakítására dolgozik, amit mindenki csak magában és magán végezhet el... a legértékesebb műremek, az ember szót megérdemlő ember reményében.

A szeretet sohasem akar leszámolni. A szeretet egy asztalhoz akar ülni tegnapi megtipróival, a tegnapi gyilkosokkal is. Azokkal is? Igen, a tiprókbkól és gyilkosokból - vastapsoló felelőtlenekből avagy szerencsétlen megfélemlíthetőkből - mára-holnapra átalakuló, megtért, mert valaha tékozló fiúkkal-lányokkal, emberekkel. Széchenyi István, a legnagyobb és leghívebb magyar mondta: Oly kevesen vagyunk, hogy az apagyilkosoknak is meg kell bocsátanunk. Lehet ennél többet, jézusibbat is mondani. Ezt: minden ember Isten műremekének teremtődött. Hagyjunk tehát időt, és adjunk lehetőséget minden embertársunknak. Hadd fogjanak hozzá ehhez a munkához azok is, akik csak most akarják elkezdeni életük legfontosabb feladatának szolgálatát.

Feltámadáskor mindenki örüljön

Senki se szűköljön-féljen. Jézus annyiszor mondta tanítványainak: Ne féljetek! Feltámadása után is mondta. Aki Jézus tanítványa, tovább mondja e szót azoknak, akik ma félnek. Félnek a múltjuk miatt. Továbbadják e szót nem kicsiny dolgok reményében. Nem, mert kis nemzetek is lehetnek nagyok. Minden azon fordul, van-e eszméjük, zászlajuk, melyet az Isten irányítja történelem magasba emelhet. A mindent feledni képes, a mindenkinek megbocsátani tudó, a mindenkit közös munkához és közös asztalhoz váró szeretet lehet ma is ez az eszme és zászló. Zászló, amelyet megláthatnak az összes nemzetek itt, a Duna-tájon, és ha úgy sikeredik, még azon is túl.

Leszünk-e ilyen néppé, a szeretet népévé? Rajtam, rajtad, mindannyiunkon fordul.

Óbudavár, 1990. március
Bulányi György

Nagypéntek

Most földre vonzott arccal
jöttem eléd.
Ahogy az éhező gyermekek szemét,
úgy érzem nézésed rajtam,
és lehetetlen Tőled elfordulni már,
szolgád vagyok elrángathatatlanul
Te, töviskoronás király.

Most benne ég a lelkem
minden lehetséges vádban,
látott és elképzelt vérontásban
és nem bírok felnézni változatlanul.

Most lerohad rólam e világ,
a számból a szó kipusztul,
mentségem s menekvésem sincsen;
ki lenne, ki bántani vagy
engesztelni tudna,
keresztre vert Isten?

Dombi Tibor

Bulányi György: Keressétek az Isten Országát (KIO)

Végre megjelenhet ez a több mint ezer oldalas szentírásmagyarázat. Különlegessége a szintetizáló módszer, amelyet hallatlan munkaigényessége miatt nagyon ritkán választanak az egzegéták. A szintetizáló szentírásmagyarázat egy-egy témához az összes arról szóló részt kikeresi s együtt, szintézisben magyarázza.

A szerző piarista szerzetes, a Bokor katolikus bázisközösség alapítója. A **KIO** a főműve. Lényege, hogy Jézus tanítását és életét minden mástól függetlenül, tisztán önmagában tekinti, csak a négy evangéliumra támaszkodik.

A mű öt könyvből áll: I. Honnan jött? (Mit mondott Jézus Isten világáról); II. Miért jött? (Mit mondott Jézus saját küldetéséről?); III. Az Út (Jézus szerint nekünk mit kell tennünk, hogyan kell élnünk?); IV. Nem fogadtuk be (Jézus élete); V. Az Ország (Mit mondott Jézus az Isten Országáról, a Sátán országáról és az evilági országról?). Szentírási helymutató, tárgymutató, görög szavak mutatója, belső kereszthivatkozások mutatója teszi a **KIO**-t jól használható kézikönyvvé.

A **KIO** első kötet (az első két könyv) megjelent az IROTRON kiadásában, ára 112.— Ft.

Szakolcai Lajos: Páter Bulányi

Az első hazai könyv Bulányi Györgyről: interjú életéről, egyházi (lezáratlan) perének dokumentumai és válogatás írásaiból. Ára 100.— Ft.

Bulányi György: Egyházrend — Erény-e az engedelmesség?

(Egyházfórum Könyvei 3., Luzern, 1989. Ára 80,— Ft)

Erény-e az engedelmesség? Egyházi berkekben furcsán hat ez a megkérdőjelezés. De ha a háborús bűnösök perében közismertté vált mentegetőzésre gondolunk — „parancsra tettem" — akkor megérezhetjük, hogy ezt a kérdőjelet az engedelmeskedők által kiontott vér rajzolja földünkre. De hogyan épülhet föl a társadalom és az egyház engedelmesség nélkül? Erre válaszol a könyv másik tanulmánya egy alternatív egyházrend fölvázolásával, a jézusi küldetést megvalósítani képes egyház álmával. A könyv azonban mégsem utópia, mert mögötte a Bokor bázisközösség többévtizedes gyakorlati tapasztalatai állnak.

Mivel az állami és egyházi hatalom egyaránt az engedelmeskedtetésre épít, a könyv 1980-ban és 81-ben íródott két tanulmánya eddig nem jelenhetett meg. Súlyát mutatja, hogy ennek ellenére — kéziratként — foglalkozott vele már a Hittani Kongregáció is, ami nemigen történt meg más írással századunkban. Bulányi György, akit a Rákosi rendszer életfogytiglani börtönre ítélt, a Magyar Katolikus Püspöki Kar pedig megfosztott a nyilvános papi működés jogától, most először kapott nyilvánosságot. A svájci egyházi kiadó megtette, amit az egyházi hivatalok elmulasztottak: hogy a védekezés lehetőségét megadják a vádlottnak.

Mindhárom könyv megrendelhető:
Mohos László, H-1158 Budapest, Thököly u. 74.

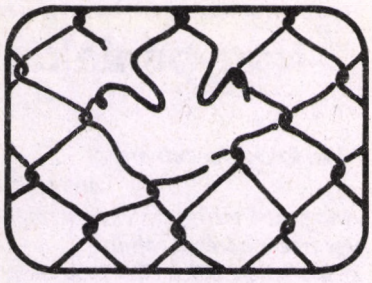

„A Lélek arra kent föl ... és küldött el, ... hogy szabadulást hirdessek a rabóknak ... és szabaddá tegyem az elnyomottakat!" (Lk 4,18)

Ne felejtsük el a bátorságot!

Már nem aktuális — mondhatná valaki —, hiszen végetért a közösségek üldözése. De ha őszintén odafigyelünk, vajon nem többre, másra, merészebbre hív mai magunknál a belső hang? Ha nem kötnék már a gondolatainkat is szorongások, ha végigmennénk olyan gondolatmeneteken, amelyeknek a végeredménye félelmetes — akkor talán úgy tudnánk gyógyítani a világot, mint Gandhi, Martin Luther King, Seneca, vagy mint Jézus. De akkor talán a sorsunk is olyan lenne. Valószínűleg nem veszítette érvényét az evangélium: „Engem üldöztek, titeket is üldözni fognak." (Jn 15,20).

Az elmúlt évtizedekben a magyar kereszténységet azok vitték tovább, akik a Lélek erejéből bátrak voltak. A korai egyház története mutatja, hogy az üldözések közti időszakokban a keresztények egy része elpuhult s egy újabb próbában elbukott. Ebben a rovatban olyan dokumentumokat, híreket hozunk (olvasóinktól is szívesen fogadunk ilyeneket), amelyek segítenek, hogy ne felejtsük el a bátorságot.

„DIADALMASKODUNK AZ ÁLTAL, AKI SZERET MINKET!" (Róm 8,37)

Az alábbi levelek eredetijén nagy ENGEDÉLYEZVE cenzúra-pecsét van. Nagyheti és húsvéti töredékek ezek egy házaspár napi levélváltásából, egy előzetes letartóztatás hónapjai alatt, három kisgyerek mellékleteivel.

Édes, hogy bírod a sok munkát? ... Abban reménykedtem, hogy a tárgyalásom a Nagyhéten lesz, de valójában méltatlan is volna ezt a kis szenvedést Krisztuséhoz hasonlítani. Így is az Ő közelében élem napjaimat, most különösen.

((Szépséges beszámoló a gyerekekről.)) ... *Ne félj, erős vagyok. Magam sem tudtam eddig, hogy mennyi erő és kitartás rejtezik bennem. Körülöttem minden ((=a közösségek is)) rendben van. Éled a természet és a szívekben is éled a szeretet.*

Nagyon sokat tanulok békességteremtésből. A mai nap jól sikerült. Szeretni kell a legnehezebbeket is itt a zárkában. Vannak szép pillanatok, például amikor mindenki valami nyugodtat csinál, vagy ha nagy a vidámság, vagy közösen eszünk.

Borzasztóan bánt, hogy még mindig nem adtam fel a csomagodat. A feladatok valahogy egymásra torlódnak mindig. Nem tudom nem maradt-e ki a fogkrém. Hiába, Matykó volt a segítségem, hol kivette, hol visszatette. Pont hatra lettem kész, akkor már nem veszik föl a postán. Ne haragudj.

Most kaptam meg a 25., 26. és 27. leveled. Olyan jó a hűséges írásod! ((Csak egy van rajtam kívül a 14 fős zárkában, aki sűrűn kap levelet. Nagy tanúság arról, hogy létezik Szerelem.)) ... Nagyon örülök a Matykó vidámságának. Biztosan nagyon jó anya vagy, Édes. Nagyon köszönöm az erődet, kitartásodat. ...

Valahányszor imádkoztok, mondd meg szeretteimnek:

„Mi az igazság, kérdem a falaktól.
Erre eltűnnek és a csillagok alatt
valamennyien itt ültök körülöttem."
(József A.: Esti felhőkön)

((A gyerekeknek nagybetűkkel, mert a folyóírást még nem tudták olvasni:))

DÓRI, RAJZOLD LE NEKEM, HOGY MIT JÁTSZOTOK ÉS HOGYAN LOCSOLNAK MEG. LILKÓ, TE IS RAJZOLJ, ARRÓL HOGY MIT SEGÍTETEK ÉDESANYÁNAK.

Lilkóval ma sokat beszélgettünk, mindent együtt csináltunk. Nagyon jót tett neki. Dóri alig volt itthon, de azalatt szertelen és feleselős volt. Azt hiszem, holnap neki kell a külön foglalkozás.

Jó az, ha a gyerekek ott vannak a tárgyaláson? Én sem leszek valószínűleg egészen nyugodt, meg azt sem akarom, hogy bilincsben lássanak. Ehhez még nagyon kicsik ők.

((Nagycsütörtök:)) ...Jézus is velünk virraszt a mi nehéz óránkban. „Jó Uram, mondd meg nékem, honnan kaptad szívedet? Honnan van a fény szemeden?" A Passio dallamai oly szépen hangzanak, amint egymásnak felelgetünk ((a börtönben lévő másik két közösségi fiúval, egymást soha nem látva, csak a szűk, visszhangos udvar hangzavarában füttyjelekkel keresve)). Mi nagyon boldogok vagyunk; ti is virrasszatok Krisztussal minden nap!

((Nagypéntek:))...Édes, sokat imádkoztam értetek az éjjel. Most is szólnak a harangok, ünnepi nagy bongással. Azt ünnepeljük ma, hogy az Istenember a végsőkig kitartott abban, hogy az ő életét a jó vezérelje. Egy olyan emberiségben, ahol — mint József Attila panaszolja — „a jó csak jövevény, de az érdek, mint a gazda, úgy igazgat" (Emberek).

... Azért vannak megható pillanatok. Elszállítottak valakit a zárkából. Messziről, ahol várakoztak, még visszakiáltott, hogy fütyüljem el neki, amit tegnap este hallott tőlem. (A virágvasárnapi Hozsannát.)

((Nagyszombat:)) Krisztus sírban fekszik. Szomorúság, tehetetlenség, reménytelenség. A Sötétség végleg felülkerekedett. Isten hallgat, vagy talán nincs is. Nem válaszolt Fia kiáltozásaira, pedig „könnyek közt könyörgött Hozzá" szenvedéseiben. ((Héb 5,7)) Egyetlen fénysugár van: Krisztus jósága. De ez végtelenül szép és vonzó, még a sírtól, sírva nézve is.

((Húsvét vasárnap:)) Nagyon szépek ezek a vasárnap reggelek. Énekelnek a madarak, bonganak a harangok. Mindegyik vasárnap ennek a Húsvétnak a visszfénye. Krisztus föltámadt! Valóban föltámadt! Zárt ajtókon át megy tanítványaihoz: Békesség nektek! Ide is be tud jönni hozzám. Nagy békességem van, a tiszta lelkiismeret békéje és a szelídség békéje.

Mindig ugyanott vagy már mióta. Nekünk meg annyi élményünk van. Bár tudom, hogy az igazi élmény a személyesség, a barátság. Sokszor hálát adok érte, hogy ezeket ott meg tudod találni.

... Szép volt a nagyhét. Ebben a helyzetben Krisztust az érzelmeimmel is jobban értem és szeretem. Örülünk is, szomorkodunk is.

... Szombaton elmentünk az ifjúsági házba, tojást festeni. Láttam azt a sok csellengő gyereket, akik hit és romantika nélkül nőnek föl. Eszembejutottak gyermekkorom szép nagyszombatjai. Magunkat is sajnáltam, nem lettem kész a renddel, egyedül képtelen voltam olyan ünnepet teremteni.

((Minden levélben rajzok a gyerekektől. Itt a balkezes — még óvodás — Lilkó nagybetűs írása jobbról BALfelé sorokban, BALRAnéző betűkkel, mintha tükörben írta volna:)) KEDVES, APUCI, LE, RAJZOLTAM, NEKED, HOGY, MIT, JÁCCIK, A, MATYKÓ ÉS SOK SZERETETTEL GONDOLOK RÁD LILKÓ

((Húsvéthétfő:)) Biztosan nagyon vidámak vagytok, zöld a rét, tavasz, a gyerekek játszanak, a srácok fociznak. Legyetek is vidámak, Édes, mert nagyon jó élni és soha nem lesz vége az örömünknek, csak a szomorúságnak lesz vége. Oly jó, hogy Isten adott erőt, hogy életemnek ezt a régi terhét le tudtam tenni. Valóban Húsvét, Kivonulás ez a félelem rabságából a lelkiismeret szabadságába.

A Család Alapítvány „Élő Nemzeti Kincs" sorozata

és a Református Egyházi Megújulási Mozgalom (REMM) 1990. május 26-27-én fórumot rendez Budapesten, amelyre szeretnénk meghívni azokat a **magyarajkú hitvallókat** — határainkon innen és túlról —, akik a sztálinizmus legsötétebb időszakában sem váltak áruló írástudóvá, akik üldözést, megpróbáltatást vállalva tettek tanúságot hitükről és reményükről. Azokat keressük, akiknek szavai, tettei, életsorsa bizonyítja: „Aki elveszti életét énértem és az Evangéliumért, megtalálja azt".

A próféták köztudottan szerények, ezért kérjük a környezetükben élő Másik Embert, adjanak hírt róluk. Szükségünk van valamennyiünknek tanúkra, akikre felnézhetünk, akik az értékek állandóságát életükkel felmutatták üldözések között is, akik bizonyították, hogy a lelket megtörni semmilyen világi hatalomnak vagy diktatúrának nem sikerülhet.

Szeretnénk fórumunkon megemlékezni mindazokról, akik már nem lehetnek köztünk; a magyar Popieluskókról, a ma már nem élő hitvallókról, akiknek szenvedése megtörte az ütésre emelt kéz lendületét.

Abból a mély társadalmi, erkölcsi válságból, amelybe az el nem múló értékek szem elől tévesztése, a tudatos agymosás, az állami narkózis következtében jutottunk, csak a megőrzött erkölcsi, szellemi és lelki tőkénk számbavétele és felmutatása után remélhetünk kiutat találni.

Várjuk leveleiket: Család Alapítvány — REMM, 1476 Budapest Pf. 40.

1990. március 22.

Megkezdték a nőknek kiadott katonakönyvek visszavonását.

Az egészségügyben dolgozó nőket 1985-ben látták el katonakönyvvel egy sokkal korábbi, de nyilvánosságra nem hozott törvény alapján. Vajon megváltozott a törvény is?

Egy székesfehérvári katolikus bázisközösség tagjai közül két fiatalasszony egyszerűen szemétkosárba dobta az ennek előkészítéséül szolgáló, postán kapott adatlapot. Az adminisztráció nem is kereste őket a továbbiakban. Egy harmadik fiatalasszonyt a kórház igazgató főorvosa próbált rábeszélni a katonakönyv átvételére, de miután kitartott, az ügy elaludt. Egy negyedik és ötödik fiatalasszonyt a hadkiegészítő parancsnokságra hívattak be, de ők sem ijedtek meg s a beígért következmények ellenére nem történt semmi. Két egészségügyi szakközépiskolában érettségi előtt álló lány számára az igazgató az érettségizés feltételéül szabta az adatlap kitöltését és közölte, hogy erre a pályára nem kerülhet olyan, aki nem hajlandó átvenni a katonakönyvet. Ezért az adatlapot kitöltötték. Csak egyikük került egészségügyi munkakörbe, ő a munkába állás után a hadkiegészítő parancsnokságon nem vette át a katonakönyvet. Pénzbírsággal és állásvesztéssel fenyegették, de azután semmi nem történt.

Így visszatekintve nem érződik már, milyen félelmetes volt az az önkény, amely a nőket, az élet szülőit és táplálóit is belekényszerítette az erőszakszervezetbe. Ebben a közösségben az érintett nők a férfiaknál egyértelműbben visszautasították a részvételt a hadseregben.

Szívesen közölnénk további híreket azokról a lányokról és asszonyokról, akik a katonakönyv átvételét megtagadták vagy más módon cselekedtek a militarizálásnak e szélsőséges formája ellen.

Ereinekek-e, akik későbbre halasztják gyermekeik keresztségét?

Még a püspök is felnőttként keresztelte meg a saját fiát!

(Két történelmi adalék a keresztség felnőttkorra halasztásának helyességéhez. Forrás: Testvéreink, a szentek. Prugg Verlag, Eisenstadt 1977, 64. és 56.oldal)

Nazianzi Szent Gergely (330-390) apja Nazianz püspöke volt. Első fiukat, Gergelyt, anyja Istennek szentelte. (Ezerszer értékesebb aktus a mai formális keresztségeknél!) Isten szavát annyira szerette, hogy 'a méznél édesebbnek' tartotta. Mélyen vallásosan nevelték. (Aminek nem volt feltétele a megkereszteltség!) Korának leghíresebb iskoláiban tanult. Utolsó tanulmányi útján Görögországba, saját nevében megújította anyja ígéretét, hogy életét Istennek szenteli. (Valódi elkötelezettség, de még vár az érett felnőttkori döntésre.) Diákévei után Kappadóciában rétori állást vállalt. Később Nazianzban telepedett le. *Ott apja megkeresztelte.*

Nagy Szent Vazul (330-379) nagyszülei a tartomány (Kappadócia) apostolának, Csodatevő Gergelynek tanítványai voltak, és Diocletianus császár üldözésében hitükért szenvedtek is. Vazul mélységesen keresztény szellemű családban született. Sok éven át tanult. Tanulmányai befejeztével visszatért Cezáreába. Több város magas állást ajánlott föl neki. De ő kitért minden meghívás elől és *megkeresztelkedett.*

Hólt számban ő elhagyását
Szent lelke kiadását
Szent lelke kiadását

Oh szűz! Szeretet forrása
Fájdalmat lelkem lássa
Engedd s kínod viseljem
Engedd s kínod viseljem

Add, hogy szívem felgerjedjen
Jézus szerelmétől égjen
Hogy néked kedveskedjem
Hogy néked kedveskedjem

Oh szent Anya! Ezt míveljed
Megfeszültnek belém rejcsed
Mélységes sebeit
Mélységes sebeit

Megsebesült szent Fiadnak
Értem tűrő magzatodnak
Közöld vélem kínjait
Közöld vélem kínjait

Engedd, hogy veled sírhassak
Szent Fiadon jajgathassak
Míg e világban élek
Míg e világban élek

Kereszt alatt veled álljak
Ottan társul fogadjalak
És teveled könnyezzek
És teveled könnyezzek

Ah szűzeknek nemes szűze
Fájdalmadnak édes íze
Légyen az én szívemben
Légyen az én szívemben

Krisztus halálának kínját
Kínszenvedésének súlyát
Viselhessem sebeit
Viselhessem sebeit

Sebeidvel sebesíts meg
Keresztével részegíts meg
Hogy kedvében lehessek
Hogy kedvében lehessek

Felgerjesztett és gyulasztott szűz
Általad megtartatott
Légyek itilet napján
Légyek itilet napján

Krisztus kereszti őrizzen
Szent hála elkészítsen
Szent malasztja segítsen
Szent malasztja segítsen

Midőn a test földé lészen
Add a lélek bemehessen
Paradicsom fényébe
Paradicsom fényébe

(Moldva, Szeret-mente)

„Családdal a társadalomért, az életért"

A CSALÁD ALAPÍTVÁNY

Mi, alapítványtevők, elsőrendűen fontosnak tartjuk az ÉLETET, az emberi élet bölcsőjét, a családot. Valljuk, hogy a szeretet nemcsak embert éltető, hanem életalakító, társadalomformáló erő. Calcuttai Teréz anyával hirdetjük, hogy 'a szeretet otthon kezdődik', hogy teljes értékű emberi élet csak emberek közösségében élhető. E viselkedés legelső, meghatározó mintáját a család nyújtja mindenki számára. A család az egyén legszemélyesebb közössége, családjaiban él a nemzet. A nemzet jövője a gyermek, az egészséges szellemű családokban növekvő ifjúság, az emberi eszmélés első színtere: maga a család.

Célunk egy nemzeti szintű szemléletmódosulás elősegítése a magyar embereknek a házassághoz, családhoz, gyermekvállaláshoz való hozzáállásában. Az alapítvány ezzel igyekszik enyhíteni az egyre gyorsuló ütemű népességfogyást, a társadalom elöregedését, s ezzel próbálja elősegíteni, hogy egyre több gyermek növekedjék harmonikus családi körülmények között.

A Család Alapítvány célja:

Az ÉLET TISZTELETE szellemében több gyermek felnevelését vállaló nagycsaládos életforma vonzóvá tétele a mai magyar társadalomban. Az alapítvány létrehozói a fenti célt az alább felsorolt tevékenységek erkölcsi, anyagi támogatásán keresztül kívánják megvalósítani:

— a családdal, családos életformával összefüggő tudományos kutatások, felmérések, publikációk

— a nagycsaládos életformát, több gyermek vállalását propagáló kulturális és művészeti tevékenységek, valamint felvilágosító, ismeretterjesztő programok, összejövetelek szervezése

— a családos életforma lehetőségeire és értékeire építő nevelés, oktatás, s az ezzel összefüggő valamennyi tevékenység

— a nagycsaládosok életét könnyítő szolgáltatási tevékenységek (egészségügyi, mentálhygiénés, szociális stb.) szervezése, irányítása

— a tömegtájékoztatás, tömegkommunikáció médiáinak a nagycsaládos, illetve családos életforma propagálására vonatkozó tevékenysége.

(idézet az alapító okiratból)

Az alapítvány nyitott jellegű. Ennek megfelelően csatlakozhat hozzá természetes és jogi személy, mindkettőből akár belföldi, akár külföldi, akik illetve amelyek az alapítvány céljával azonosulnak.

Az alapítványt pénzzel támogatók kikötéssel élhetnek, hogy a cél valósulását elősegítendő, mely fenti tevékenységek támogatására fordítsa az alapítvány a befizetett összeget.

Munkavégzés, szellemi termék, ingó és ingatlan értékek felajánlása esetén előzetes jelentkezést kérünk.

A Család Alapítványt öttagú kuratórium irányítja, tagjai maguk is nagycsaládos, jelenleg családonként 4-9 gyermeket nevelő szülők.

Az alapítvány minden vagyona a célok megvalósulását szolgálja.

Kérjük Önt, ha céljainkkal egyetért, támogassa azok megvalósulását példaértékű családi életével, pénzbeni adományokkal, szellemi termékek, ingó és ingatlan értékek, munkavégzés felajánlásával. Készpénz befizetéséhez kérésre átutalási postautalványt küldünk.

A Család Alapítvány levélcíme: 1476 Budapest Pf. 40.
telefon: 112-9430/225/226/227
számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt.
Budapest V. ker. József Attila u. 5-7.

ÉLŐ NEMZETI KINCS

A Család Alapítvány célja az Élő Nemzeti Kincs pályázattal az, hogy megkeressen, megcsodáljon és felmutasson Igaz Emberarcokat elsivárodott és eleszménytelenedett világunkban. A címre bárki javaslatot küldhet, aki tud olyan Másik Emberről, Másik Családról, aki példaértékű életet élt és él.

A múlt év őszén először elhangzott felhívásra mintegy negyven személyt illetve családot javasoltak az ország különböző részeiből. A Család Alapítvány kuratóriumának tagjai és az általuk felkért segítők valamennyiüket felkeresték otthonaikban, s a velük való baráti beszélgetés, esetleg magnófelvétel alapján rövid referátumot állítottak össze. Ennek a pályázatnak nem volt vesztese, de a végső értékelésnél a kuratórium mégis kiválasztott tíz családot, akik megítélésük szerint a legtöbb áldozatot vállalták, s amellett, hogy teljes értékű belső életet éltek, leginkább megvalósították a kifelé, a másokért való élést, mint életmintát. Ők a mindenkinek kijáró erkölcsi elismerés mellett egyenként 25000 forint díjat és magyarországi nyaralást kaptak. 1989 december 15-én került sor az ünnepélyes díjkiosztásra a METALIMPEX székházának ebédlőjében, bensőséges ünnep keretében.

Bayer György baptista lelkész feleségével és négy gyermekével Jánoshalmán él. Számos állami gondozottat is rendszeresen patronálnak, nem ritkán ötven gyermek üli körül az asztalukat.

Czitrom Andrea hat fogadott gyermekével a battonyai S.O.S. gyermekfaluból jött. Noha ez nem a klasszikus családmodell, igen nagy áldozattal és szere-

VERA szövegszerkesztő-memóriabővítő képernyővel, *Robotron* írógépekhez

Ha még nem próbálta, el sem hiszi, mennyivel könnyebb és egyszerűbb lesz a munkája. Gondolja el például, hogy hányszor kell — akár naponta is — közel ugyanolyan leveleket, megrendeléseket gépelnie! Csak a címzett, vagy a dátum különbözik. A VERÁ-val elég betölteni egy korábbit, egy-két módosítás és máris kopogja a gép az 'új' levelet.

Nem igényel számítástechnikai ismereteket. Magyar nyelvű 'menüválasztásos' kezelés.

A begépelés az írógép billentyűzetén történik, majd a minden igényt kielégítő szövegszerkesztés után hibátlan, szép formába 'öntött' szöveg kerül nyomtatásra. Kevesebb fogy a papírból, a festék- és javítószalagból. Ritkábban kell szólni az írógépműszerésznek.

Kívánságára a VERÁ-t írógépéhez kapcsoljuk s néhány napi ismerkedés, kipróbálás után Ön dönt, hogy Vele vagy nélküle.

Bővebb információ: **IROTRON Kft.** 1476 Bp. Pf.40. Tel: 112-9430 /226.

tettel vette magához több jogi útvesztő és emberi megaláztatás után kicsinyeit. Egyik 9 éves gyermekének fölfedezte zenei tehetségét s taníttatja. A kisfiú zongoratudásából kedves ízelítőt is adott az egybegyűlteknek.

Dobos Kálmán bácsi vakon nemcsak hét gyermeket nevelt föl feleségével, de nyitottan és áldozatos szeretettel fogadnak és segítenek mindenkit. Zongoratudásának híre van külföldön is.

Jordán Lajos és felesége Tiszafüreden öt fogadott gyermeket nevel egy vérszerinti gyermekükkel együtt.

Kacsó Andrásék kilenc gyermeke közt van vérszerinti és fogadott, egészséges és beteg, mégis van idejük és erejük más családok, gyermekek nyaraltatására, patronálására.

Király Ignácék tizenegy gyermeket nevelnek s példaértékű családi életükön túlmenően több közösséget vezetnek, a teológiától az asztalos munkáig bárkinek szívesen segítenek.

Lakk Gyuláék ugyancsak tizenegy gyermeket nevelnek. Kiemelkedik az élet védelmében kifejtett munkájuk a Magzatvédő Társaság keretében.

Markolt Györgyék óbudai kis másfélszobás lakásukban az emeletes ágyak közé mászókötelet és gyűrűhintát szereltek föl hat élénk fiúgyermekük részére. A fiatal művészházaspár nagyon szereti a szakmáját, mégis messzemenően többre értékelik a személyiségformálást a műalkotások kiformálásánál.

Dr. Szinnyai Attila azon kevesek közé tartozik a szülész-nőgyógyász szakmában, aki nem végez abortuszt, vállalva ezzel a világ meg nem értését. Felesége szintén orvos, öt saját gyermeket szült császármetszéssel, a hatodikat örökbefogadták.

Wagner Viktória nénit Szeged, Kiskundorozsma környékén mint a cigányok védőangyalát emlegetik. Az idős szociális gondozó nővért név szerint lehet keresni rozzant házikójának harminc km-es körzetében. Viktória néni volt az egyetlen, aki betegsége miatt nem tudott megjelenni köztünk.

Az ünnepség folyamán komolyzenei betéteken játszott az Alapítvány zenekara, Kuzma Róbert karnagy vezetésével.

Vincze Endre, az alapítvány új titkára

ERDÉLYI FELHÍVÁSOK

A Romániai Magyar Szó március 3-i számában megjelent felhívásból közöljük az alábbi részletet.

„Legyen köztünk békesség

Mi, a Pécsett működő Magyar-Román Baráti Kör tagjai felhívással fordulunk honfitársainkhoz: tegyük közös nemzeti ügyünkké a magyar és a román nép történelmi megbékülését.

... Felhívunk minden európai gondolkodású, nemzeti érzésű magyart és románt, hogy alapítsák meg barátságot építő és ápoló társaságaikat, s teremtsenek közvetlen kapcsolatot egymással az országhatáron át. A társaságunk chartájának tekintett húsvéti nyilatkozatunkban, amelyben hazánk közvéleménye előtt hitet tettünk a magyar és román nép barátsága mellett, „népi diplomáciát" kezdeményeztünk a két ország polgárai között. Sürgettük, hogy jöjjön létre közvetlen kapcsolat magyarok és románok között: ember emberrel, közösség közösséggel, város várossal, nép néppel. Szeretnénk, ha a most magalakuló baráti körök válnának a „népi diplomácia" nagyköveteivé....

Budapesten is alakult Magyar-Román Társaság, melynek célja a Magyarországon és Romániában élő népek megbékélésének, barátságának szolgálata. A társaság elnöke Kosáry Domokos, ideiglenes címe: 1250 Bp. Pf.9. Tel.: 156-1539.

Az alábbi felhívásokra a jelentkezéseket szerkesztőségünk továbbítja. A levelekre kérjük ráírni: ERDÉLY.

Keresünk olyan hazai családokat, amelyek szívesen barátkoznának romániai családokkal és kölcsönösen lehetőséget nyújtanának egymásnak abban, hogy egy-egy hetet egymás országaiban eltöltsenek. Az így kialakuló kapcsolatok, barátkozások román családokat is elérhetnek és ez is hozzájárulhat ahhoz, hogy a két nép közti ismerkedés, kommunikáció létrejöjjön.

Kérjük, hogy aki tudja mozdítsa elő testvér-iskolai kapcsolatok létrejöttét romániai és magyar iskolák között. A társat kereső iskola nevét, címét, tanárainak és tanulóinak hozzávetőleges számát, profilját, sajátos gondjait írják fel és juttassák el szerkesztőségünkbe. A Művelődési Minisztérium közreműködik a kapcsolatok megszületésében.

Kérünk minden humanitárius szervezetet, egyházat, oktatási intézményt és magánembert, hogy aki teheti, ajánljon fel ösztöndíjas helyeket romániai tanítók, tanárok, tanügyi dolgozók számára. (A diák-ösztöndíjak valószínűleg később kellenek, most a diákok idehozatala hátráltatná a romániai magyar oktatási intézmények megerősödését, mondván, hogy nincs rájuk szükség, mert az anyaország úgyis biztosítja a képzést.)

Magánemberektől szállást (ellátással vagy anélkül) kérünk egyetemmel, főiskolával, pedagógiai képzéssel rendelkező városokban.

A felajánlásokat összesítve átadjuk a Művelődési Minisztériumnak, kérve, hogy — együttműködve a román művelődési intézményekkel — gondoskodjék a felajánlott helyek betöltéséről.

Pénzadományokat a Család Alapítvány csekkszámlaszámán (202-10809 Magyar Hitelbank Rt.) fogadunk. A csekkre kérjük ráírni: ERDÉLYI PEDAGÓGUSOK KÉPZÉSÉRE. A befizetett összeg az SZJA adóalapból levonható.

A Család Alapítvány (javítható) írógépeket gyűjt Erdély részére. Házhoz is megyünk. 112-9430/226 ill. 118-7611/616 üzenetrögzítés.

A Család Alapítvány Baráti Köre

A Család Alapítvány célkitűzéseinek megvalósulását szeretnénk elősegíteni azzal, hogy ökumenikus jellegű baráti közösséget hozunk létre. Nem akarván jogi szervezet lenni, minden erőnket egy hatékony család-modell kimunkálására fordíthatjuk.

Formáját tekintve 15-20 fős csoportokban találkoznának havi rendszerességgel különböző felekezetű családosok és egyedülállók. A témafölvető előadást megbeszélés, majd kötetlen beszélgetés követi.

A Baráti Kör első közelítésben akkor valósítja meg célját, ha a résztvevők családi életének fejlődését segíti. De igazán gyümölcsözővé akkor válik, ha utat talál a családi problémákkal küszködők felé, ha a jó szándékon felül szakismeretet szerzünk és empátia-készségünket fejlesztjük. Végső soron annak a szeretetnek az extrapolálásáról van szó, amit szűk családi-baráti körben természetesnek tartunk.

Szeretnénk, ha nagyon sok ilyen családsegítő baráti kör alakulna szerte az országban. Az első kört személytől személyig érő kapcsolatban szervezzük, de szívesen nyújtunk segítséget a levélben hozzánk fordulóknak.

Levélcímünk: Család Alapítvány Baráti Köre, 1476 Budapest Pf. 40.

A Teremtés megőrzése szétválaszthatatlanul összefonódik az irgalommal és a szelídséggel. A környezetrombolás erőszak mások élettere ellen, és az erőszak esztelenül rombol. A környezetrombolás nyomort szül, és a nyomor környezetrombolást. A környezeti menekültek száma a világon ma már meghaladja hazánk lakosságát. Ezért egy hangsúlyos rovatot szentelünk az ökológia témájának.

AZ ELTE TERMÉSZETVÉDELMI KLUB SAJTÓSZEMLÉJÉBŐL *(149-151. számok)*

Gyász a világ legszebb kertjéért, az Amazonas-őserdőkért. *Margaret Mee* botanikusnő *In Search of the Flowers of the Amazon Forests* c. könyvében 15 útját írja le. 1957-ben az erdő hatalmasnak és legyőzhetetlennek tűnt, 1988-ban már nemigen talált őserdőt. Elkeseredetten próbálta a TV-n keresztül fölhívni a figyelmet a gazemberségekre. Autóbalesetben halt meg.

A szobanövények tisztítják a levegőt. Az amerikai Űrhajózási Hivatal orvosai szerint egyetlen szobanövény 10 köbméternyi zárt tér levegőjét képes tisztán tartani. A holland városokban ritkán látni függönyt, helyette a lakásablakokban virágokban, zöld növényekben gyönyörködhet a járókelő.

UNICEF-es terepjárók az etiópiai államigazgatásnak? Egy ENSZ segélyszervezetes 6000 USD körül keres. Ebből ötezret meg lehet takarítani némi fényűzés mellett. Ez visszakerül az iparosodott országba, ahonnan a szakértő jött, pedig ott már elkönyvelték segítségnek. Itt Etiópiában a fél államigazgatás UNICEF-es terepjárókon rohangászik, *nekik* segítettek. A gyerekeket biztosan a Jóisten segíti, hogy ilyen vidámak, már amelyik életben marad. (Görög György)

Az indiánok még tudnak a természettel élni. Kolumbiában nagy darab őserdőket adnak vissza az indiánoknak. Ez a gyakorlat élesen ellentétes a környező országokéval. Az ott élő fehér parasztokat kártalanítják. Korábban integrálni akarták az indiánokat a fehér rendszerbe, most törvény mondja ki, hogy minden közösség a saját életét élheti. Az indiánok csak keveset vesznek el az erdőtől, felfogásuk szerint minden lénynek joga van ott élni. Enélkül betegség, halál jön - mondják. „Életerőről", „gondolatról" beszélnek, amelyből meghatározott mennyiség jön a Napból, ebből kap minden faj. Minden élőlénynek van őrzője, aki ügyel a helyes arányra. Pl. a hangyáknak a hangyász, az embereknek a sámán. A sámánképzés „ökológiai egyetem". Ő tárgyal a többi őrzővel, hogy miből mennyit fogyaszthatnak. Gondosan járnak el, életerőt szabadítanak fel böjtöléssel, elmélyüléssel. A felesleget elosztják, vagy a szomszéd népekkel való barátkozásra fordítják. Az indián gazdaságban a gazdagodás aszociális magatartás. Mindez kicsit már fellazult a gumibárók kizsákmányoló tevékenysége és a keresztény missziók működése miatt, de az új kormánypolitika most lehetővé teszi, hogy sokan visszatérjenek a hagyományos rendhez.

Magyarországon 198 növény- és állatfaj áll a kipusztulás szélén. 93 már eltűnt hazánkból (pl. a hód, a vándorsólyom, a kárókatona). 375 faj „csak" veszélyben van. A pusztulást az ember az élőhelyek megszüntetésével és a szennyezéssel okozza.

A Duna-delta élővilága gyakorlatilag kipusztult, a folyó alsó szakaszán már öntözésre sem jó a víz. Bulgária és az NSZK Duna-egyezményt javasoltak a szófiai európai környezetvédelmi tanácskozáson. Európai Környezetvédelmi Hivatal jön létre. Kelet-Európa környezeti segélyt kér.

A világ széndioxid kibocsátásának egyötödét az USA adja. Ezért egy szenátusi albizottság beidézte az elnök tudományos tanácsadóját, aki senkit sem akart küldeni a fölmelegedéssel foglalkozó miniszteri szintű értekezletre Hágába. A tanácsadó szerint a kibocsátás csökkentése nagyon hátrányos a gazdaságra.

A tudósok vitatkoznak, hogy az elmúlt száz év alatti fél fokos fölmelegedés a naptevékenység növekedése miatt vagy éppen annak csökkenése ellenére következett be. Nincsenek pontos adatok a régebbi naptevékenységről. Vitatott az is, hogy az óceánok ill. a légkör pozitív vagy negatív visszacsatolással reagál, azaz erősíti vagy gyengíti a fölmelegedés folyamatát. Például mennyivel nő majd a hőkisugárzás a világűrbe? A jég olvadásakor fölszabaduló metán mennyivel erősíti az üvegházhatást?

Egy dán javaslat szerint a fejlett országoknak 2030-ig 75 %-kal kell csökkenteniük CO_2 kibocsátásukat, így csak 2.5 Celsius fokkal emelkedne a Föld átlaghőmérséklete. Világszerte csak 2-300 kutató foglalkozik az éghajlattal.

Ausztria fáinak egynegyede károsodott. 1985 óta több mint ötszáz próbaterületen vizsgálják az erdőpusztulást. Gyors változás nincs.

A mai fiatalok megérik, hogy nem lesz trópusi erdő a Földön? Percenként 30-40 ha trópusi erdő tűnik el. A jelenlegi 900 millió hektárnak a pusztítás mai üteme szerint fél évszázad alatt vége.

A lánctalpak ellen nem segít a védetté nyilvánítás sem? A Kiskúnsági Nemzeti Park orgoványi-bócsai részén lánctalpas dúlás nyomai vannak — mint az elmúlt tizenöt évben mindig. A kezelői jog itt ugyanis a honvédségé. Az sem segít, hogy huszonkétezer hektárt az UNESCO is védetté nyilvánított.

Romániai természetvédők, alternatívok címeit lehet kérni Nyvelt Eriktől, 2000 Szentendre, Pf.72.

Embereken vizsgálták a kísérleti hidrogénbomba hatásait? A *Der Spiegel* közli két öreg vallomását, mely szerint 1953-ban Kartaul falut kitelepítették, de negyven embernek ott kellett maradnia. Rajtuk vizsgálták a következő tíz év alatt végzett 161 légköri kísérleti atomrobbantás hatásait. A vizsgálati eredmények titkosak, sőt az emberkísérletek tényét is tagadják a katonák. A negyven emberből még heten élnek. A többség ötven éves kora előtt halt meg fehérvérűségben, daganatos- vagy szívbetegségekben. Ezek a betegségek ma is gyakoribbak azon a vidéken.

Az atomenergia háromszor drágább a hőerőműben termeltnél Angliában. Leállították az atomfejlesztési programot és vannak, akik már abban is bíznak, hogy Nagy-Britannia néhány év múlva atommentes zóna lesz.

A következő HÉT nemzedékre milyen következményei lesznek az utasításaimnak: az irokéz hagyomány szerint a törzsfőnökök kötelesek voltak végiggondolni ezt döntéseik előtt.

Aki a háztartási szemétben nem válogatja külön az újrahasznosítható anyagokat, arra New Yorkban ötszáz dollár bírság is kiszabható. Minnesota államban nem szabad élelmiszert biológiailag le nem bontható műanyagba csomagolni.

500.000.000.000 dollár és 30 év kell az USA veszélyes hulladékokkal szennyezett szemétlerakóhelyeinek tisztítására. A magánlerakó helyeken mintegy 375 ezer tank ereszt és szennyezi a felszín alatti vizeket. 1980 óta 31.000 elhagyott lerakóhelyet derítettek föl, ezekből 1224 van a sürgős listán, közülük 250-nél kezdték meg a munkát és 43-nál fejezték be. 1 acre (kb. ezer öl) terület tisztítása 1 millió dollár. A hanfordi magasaktivitású hulladékot tartalmazó tankok is eresztenek. Több köbmérföldnyi talaj szennyeződött rádióaktív, nehézfémeket és szerves oldószereket tartalmazó csurgalékkal.

Az NDK üzemeinek felét le kellene állítani, ha az NSZK környezetvédelmi határértékeket alkalmaznák. Pl. a Buna Vegyiművek kétóránként bocsát annyi higanyt a folyóba, amennyit a BASF évente; a cottbusi hőerőmű több kéndioxidot ereget, mint az összes dán és norvég erőmű együtt. Rengeteg a betegség, a nyugatra menekülésnek ez is az egyik oka. Ráadásul az NSZK szemetét is befogadta az évek során az NDK, tavaly ezen 170 millió NSZK márkát kerestek. (Az NSZK Greenpeace tiltakozott az NDK szeméttelepként való használata ellen.)

Az **ELTE Természetvédelmi Klub Sajtószemléje** kéthetente jelenik meg 12 stencildalon 80 példányban. Kapható IBM XT/AT formátumú lemezen (lemezt és válaszborítékot küldve Karas Lászlónak, MTA TAKI 1022 Bp. Hermann O. u. 15.). Szerkesztő: György Lajos, 1115 Bp. Sárbogárdi út 11. tel: 162-0825. A magyar sajtó széleskörű figyelésén felül többek közt olyan értékes külföldi folyóiratokat szemléz, mint pl. a Nature, a Science, a New Scientist, a Spiegel, az IFDA Dossier.

A FÖLD NAPJA: 1990 április 22. vasárnap.

Magyarországon a Hírközpont: Illés Zoltán, 1024 Bp. Kisrókus u. 1. (Telefon munkaidőben: 111-2086) A Föld Napja **Sajtóközpont** április 12-től 22-ig a Független Ökológiai Központ, Szávai Ilona és Vásárhelyi Judit, 1035 Bp. Miklós tér 1. (Selyemgombolyító), tel: 180-3420.

Az anyagi fedezet előteremtésére létrejött a „Föld Napja Alapítvány".

Felhívások, lehetőségek: autómentes nap; faültetés, park, iskolaudvar és játszótér rendezés, **kert**gondozás; természet megfigyelése; az iskola és a háztartás **energia**igényének, **hulladék**ának, víz- és vegyianyag-használatának fölmérése, javítása; **fotó**pályázat a Föld Napja eseményeinek megörökítésére; Zöld **klub**ok szervezése az iskolákban; természetismereti vetélkedők; a képzőművészeti pályázat legjobb alkotásaiból vándor**kiállítás** készül; **kerékpár**os felvonulás; szimbólikus kivonulás a városból a zöldbe; szeméttelenítés; iskolarádióba, helyi televízióba **műsor**, helyi lapokba cikkek, felhívások; szakmai tanácskozások. Szükség lenne **könyvsátrak** felállítására forgalmas helyeken szerte az országban, (a Hírközpontból is igényelhető) **környezetvédelmi** emblémás trikók, kitűzők, plakátok, könyvek és kiadványok (többek közt az **ÉRTED VAGYOK**) **árusítására.**

Ápr.22-én a Petőfi rádió egész nap a Föld Napjával foglalkozik. A TV2 körkapcsolásos élő adást **tervez.**

Értem

Itt értem fákat kivágnak,
s újabb üzletek épülnek a vágyak
kielégítésére. De minden kivágott
fából keresztet is ácsol e kor,

hová utódjait feszíti sorra,
mert levegő se lesz már annak,
ki itt jövőt élni szeretne,
csak füstöt szívhat fuldokolva.

Rám legyint és büszkén leint
az optimista. Ő ellenzi a terrort,
mi évek óta megvolt, s új időkre tekint.

Lesz ott jog a jobb jövőre,
ólmos-kormos levegőre,
méhbe gyilkolt csecsemőre.
Saját sírunkat ássuk megint.

Dombi Tibor

Kedves Barátom!

Levelemben arra szeretnélek kérni, hogy 1990. április 22-én vegyél részt azon a megmozduláson, amelyet közös munkával az évszázad legjelentősebb környezetvédelmi eseményévé tehetünk.

Húsz évvel ezelőtt az első Föld Napja kezdeményezője én voltam. 1970. április 22-én 25 millió amerikai emelte fel szavát a természetért. Ez a történelmi jelentőségű esemény az Egyesült Államokban — és az ország határain túl is — fontos változásokat eredményezett: az USA-ban szigorú törvényeket hoztak a levegő és a vizek védelmére, új környezetvédő szervezetek alakultak, és több millió ember tért át ökológiailag érzékenyebb életvitelre.

Sajnos ma, 1989-ben megállapíthatjuk, hogy a természetet romboló erők sokkal gyorsabbak nálunk. A bioszféra a pusztulás szélére jutott. Ideje komolyan venni az ipari szennyezést, az őserdők irtását, a sivatagok terjeszkedését, az üvegházhatást, az ózonlyukakat, a veszélyes hulladékokat, a túlnépesedést, az olajkatasztrófákat, a savas esőt, az óceán szennyezettségét, és a környezeti válság egyéb megnyilvánulásait. Az ökológiai válság mellett — a termonukleáris háborút kivéve — a Földünkre leselkedő minden egyéb veszély eltörpül.

Legjobb tudósaink szerint élet és halál kérdésében a következő évtized mondja ki a döntő szót. Egyetlen nap tehát nem elég. A Föld Napja a környezet évtizedeként indítja el az 1990-es éveket.

Az 1990-es Föld Napja nagy hatású, világméretű megmozdulás lesz. A cél az, hogy azoknak is szívügyükké váljon a természet rendjébe illeszkedő emberi élet kialakítása, akik ezt eddig nem tartották fontosnak. A cél az, hogy országhatárokat, kontinenseket és kultúrákat átívelő szövetségek köttessenek. A cél az, hogy milliók támogatása adjon alapot a politikailag rázós döntések meghozatalára.

A részvétel legjobb módját lakóhelyeden kell megtalálnod.

A városi tömegfelvonulásoktól kezdve szabadegyetemi előadásokig, faültetéstől a hulladékok újrahasznosításának megszervezéséig, a nemzetközi hírközlési rendszerek bevonásától falusi majálisokig sokféle akciót el tudok képzelni. Azt remélem, hogy minden országnak, városnak, falunak, sőt minden iskolának saját szervezői lesznek sajátos programokkal, de a környezetbarát társadalom közös vágyával.

Te is kapcsolódj be! Ha ismersz olyan embereket, akiket aggaszt a természet pusztítása, tájékoztasd őket a Föld Napjáról! Ez az a harc, amelyet az emberiségnek nem szabad elveszítenie!

Őszinte tisztelettel

Denis Hayes

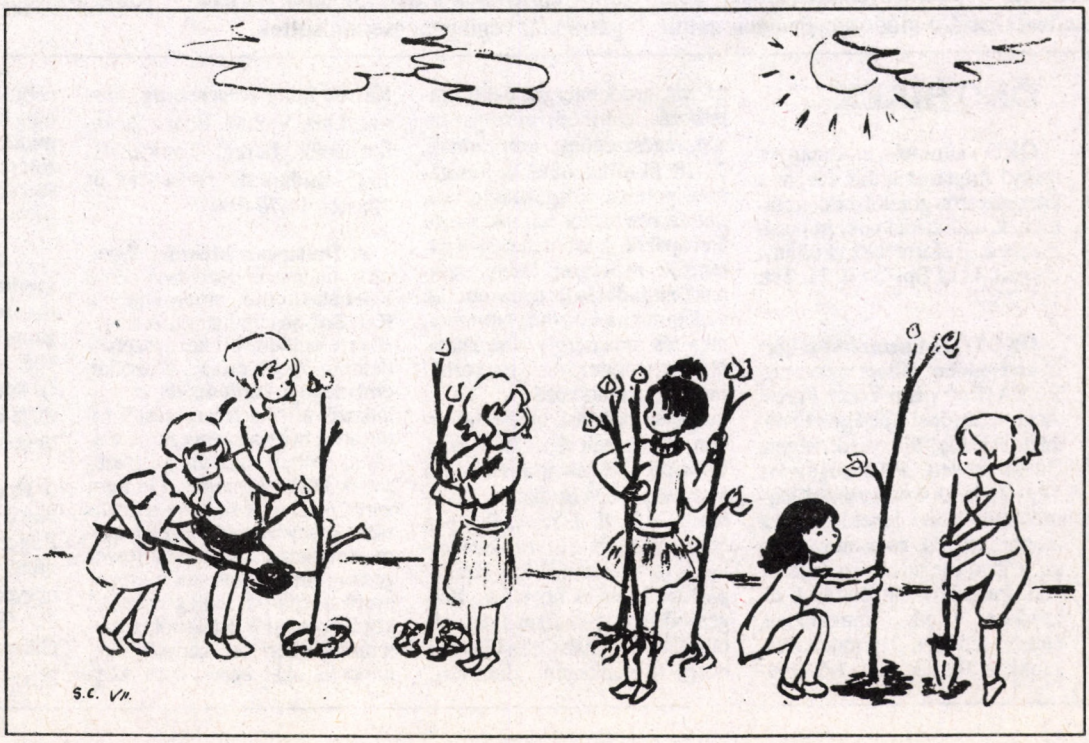

STRATÉGIAI JAVASLATOK A KÖRNYEZETVÉDELEMRE

A nyugati zöld pártok viszonylagos eredménytelenségének az az oka, hogy csak mozgalom maradtak, mely néha egy-egy őrültséget meg tud akadályozni, ám közben ezer más alattomos támadás éri a természetet. Ez a tevékenységi forma kevés. A struktúrák megváltoztatására kell összpontosítani. A legapróbb változtatás a struktúrákon már óriási eredményt hozhat.

Stratégiai követelés-javaslataim:

1. Legyen alaptantárgy — a számtanhoz, anyanyelvhez hasonlóan — létforrásaink ismerete, az ökológia.

2. Alapvető emberi jognak ismerje el az alkotmány az ép művi és ép természeti környezethez való jogot!

3. Óvja ezt az alapvető jogot egy, a politikai és gazdasági szférától független környezetőr testület, melynek státusza a Legfőbb Ügyészséghez vagy az Alkotmánybírósághoz legyen hasonló!

4. Ismerje el az Alkotmány a még föl nem nőtt és jövő nemzedékek jogát az emberhez méltó környezethez! Képviselje független szószóló az ő érdekeiket is a döntésmechanizmusokban!

5. Csökkentsék radikálisan a jövedelem- és nyereségadókat! Ennek fejében emeljék meg drasztikusan a környezetre legkárosabb vagy környezetkárosító módon előállított árucikkek forgalmi adóját. Minden más árucikk forgalmi adóját töröljék el! (Az ökoadóról részletesebben következő számunkban — a szerk.)

6. Környezeti károknál, katasztrófáknál az okozói elv szerint osszák el az anyagi terheket, és ne a vétlen adófizetőkre hárítsák azokat közteherviselésszerűen. ... A környezetrombolást nem szabad szociális módon szubvencionálni!

7. Sajtótörvény kötelezze valamennyi napilapot, hogy az időjárásjelentések mintájára heti jelentéseket tegyen közzé létforrásaink globális és helyi állapotáról! A jelentéseket a lapkiadóktól is független szakértők szerkesszék!

8. Nyomást kell gyakorolni a pártokra, hogy "zöldüljenek". A nagy nyilvánosság előtt is számon kell kérni, vajon miért nem követelik a létforrásaink épségéhez való jog, mint alapvető jog alkotmányba foglalását?? Miért feledkeznek meg épp a környezetvédelem területén a piacgazdasági és érdekeltségi szempontról, s miért akarják az általános adópénzekből támogatni a környezetszennyezést az okozó (a konkrét fogyasztó és előállító) arányos és igazságos teherviselése nélkül?

A legsürgősebb két követelésre vonatkozó javaslatom:

a) Most létesüljenek új nemzeti parkok, természetvédelmi területek! Magyarországon talán hihetetlenül hangzik, de a formális szabadságjogok, a gazdasági hatalom önállósága és a magán földtulajdon együttesen még a diktatúránál is jobban megnehezítik területek természetvédelem alá helyezését. Hangsúlyozni kell, hogy Ausztriában még egyetlenegy nemzeti parkot sem sikerült létesíteni több évtizedes küzdelem ellenére sem.

— Legyen nemzeti park az egykori határsáv és a vele szomszédos területek! (Különösen az Őrség nyugati része méltó erre.) A vasfüggöny építőinek szándékától függetlenül olyan idillikus, ép, természetes maradt némelyik ilyen terület, mint amilyenek a magyar határtól nyugatra már végleg megsemmisültek.

— Legyen nemzeti park a Dráva-part legtermészetesebb sávja!

— Legyen tájvédelmi körzet a Tiszahát!

b) Legyen gépkocsiközpontú közlekedési infrastruktúrák helyett kiegyensúlyozott vasúti és gépkocsiközlekedési szerkezet! Magyarországon nem adnak hírt Ausztria közlekedési rendszerének halálos infarktusáról, amit az autó-tehertranzit elviselhetetlen mértéke és a vasúti kapacitás hiánya okoz. Ausztria — Svájccal ellentétben — egyoldalúan gépkocsi-túlsúlyú közlekedési szerkezetet alakított ki, a vasút fejlesztése emögött lemaradt. Ám olyan méretű áthaladó forgalom tör át az országon, aminek fogadására egymagában a legfejlettebb autópályák rendszere is alkalmatlan. A vasút utólagos fejlesztésére egyelőre Ausztriának sincs anyagi fedezete, mert a közlekedésre szánt összegeket a gépkocsi-közlekedésbe ölték egyoldalúan. Márpedig csakis a vasúton bonyolítható le olyan mértékű teherszállítás, mely Ausztrián halad át — és Magyarországon fog a jövőben áthaladni. A helyzet kül- és belpolitikai válságot okozott, és a szomszédos országok szankcióit váltotta ki.

Magyarország most ezt az eleve halálraítélt féloldalas szerkezetet akarja kiépíteni mérhetetlen pénzek árán. Ezt a — most már nyugatiasan — sematikus elgondolást az ellenzéki pártok is támogatják, mert nem tanulmányozták a — ránk is váró — osztrák típusú tehertranzit-katasztrófát. Figyelmeztessük az ország népét, hogy ne engedje magát az ötvenes évek elhibázott nehézipar-fejlesztéséhez, Pakshoz, Nagymaroshoz hasonló költséges zsákutcába csalni!

Kiszely Károly

ÖKO HÍREK

ÖKO címmel tudományos igényű **folyóirat indul**, fórum a környezetről gondolkodó kutatóknak, műszakiaknak, mozgalmaknak. Információ: Foltányi Zsuzsa, 1112 Bp. Olt u. 21. Tel: 185-9247.

ÖKOTÓPIA nemzetközi környezetvédelmi tábort szervez az EYFA (European Youth Forest Action, Európai Ifjúság az Erdőkért Akció) Magyarországon, Bugac mellett, 1990 augusztus 1-től 21-ig. A környezettel harmónikus élet lehetőségeinek megismertetése és demonstrálása, a jövő megmentése érdekében drasztikus változtatások elkezdése saját magunkkal, életmódunkkal, gondolkodásunkkal. Témák: aug. 1-5. levegő, víz, erdő, energia, 6-11. táplálkozás, életmód, mezőgazdaság, egészségügy, kommunák, 13-18. filozófia, oktatás, mozgalom, politika, közgazdaság. Kb. ötszáz résztvevőt várnak szerte Európából. A tábor életének jellemzői: művészet (zene, színház), kirándulások, nyelvtanulás, vegetariánus konyha, bio-toilet, nap- és szélenergia használata, öko-kert, önellátás, gyakorlati munka, tanácskozások. Te is tarthatsz előadást, vitát a táborban. Részvételi díj: 120 Ft/nap. Információ és jelentkezés: Móra Veronika, 1024 Budapest, Lövőház u. 19. ill. EYFA, Postbox 566, 6130 AN Sittard, Netherlands (tel: 4490-13045). Kerékpártúra indul a norvégiai Bergen-ből május 16-án az Ecotopia táborba. Útvonal: Oslo, Goetheborg, Kopenhagen, Hamburg, Kassel, Suhl, Regensburg, Passau, Linz, Vienna, Ecotopia. Információ: Beregi Tamás, H-1025 Budapest, Törökvész út 128. tel: 11-76-016.

A Budapesti Műszaki Egyetem hallgatói 1985-ben **Zöld Kört** alakítottak, amely kiadja a **Kék Bolygó** című lapot. A szigorú értelemben vett környezetvédelmen kívül etikai, filozófiai, emberi-jogi kérdésekkel is foglalkozik attól a felismeréstől indíttatva, hogy a környezetpusztítás az emberi minőség pusztulásának következménye. De nem zárkózik el attól sem, hogy praktikus környezetvédő és életvitelre vonatkozó kérdéseket feszegessen, tanácsokat adjon. Sokat merít a külföldi (főleg nyugati) környezetvédők írásaiból, figyelemmel kíséri tevékenységüket, kapcsolatokat keres, ápol, közvetít. A lap negyedévente jelenik meg húsz oldalon. Ingyen küldik mindenkinek, aki egy felbélyegzett nagyalakú borítékot elküld a szerkesztőség címére: 1111 Bp, Stoczek u. 5-7. Kék Bolygó.

A BME Zöld Kör **"Természetbarát életmód" előadássorozatot** szervez a Martos Kollégium (XI. ker. Sztoczek u. 5-7.) 405. szobájában. 1990. ápr. 17-én kedden 19.30-kor Dr. Szathmári Géza ad elő "Bioregionalista gondolkodás" címmel.

Új utak az ökológia tanításában c. előadássorozatot rendez a Független Ökológiai Központ, mindig hétfőn du. 4 órakor. A negyedik előadás ápr.23-án Érden (Széchenyi tér 1.), Szerényi Gábor: módszerek és lehetőségek - tapasztalatcsere.

Lapunk szeretne oktatásra jól használható anyagokat adni a pedagógusok, szülők, hitoktatók, közösségvezetők kezébe, különösen a „tudományos ismeretterjesztés” egy elhanyagoltabb területén, a pedagógia tudományában, elősegítendő az önnevelést, a gyermeknevelést, a diákkorosztályban pedig elsősorban a családi életre nevelést. Ezzel a céllal közöljük folytatásokban „A hajnal leánya” című indiai mesét a szerelem művészetéről, amely még a háború előtt jelent meg, Baktai Ervin fordításában.

A HAJNAL LEÁNYA

Ajánlás

A nap keletről száll fel. Minden kelet felől jött, keleten eszmélt az ember először önmagára, ott látta meg először a világ mélyét, ott érezte először a Szépséget és ott teremtett az emberi szellem örökkévalót. A szépség illata lengi át az orientális alkotásokat, maga a filozófia, amit a spekulatív európai elme sivár és rideg teoriává szürkített, telve van mérhetetlen szépséggel.

Wilde szavai megtestesülve éltek a régi hindu remekművekben már réges-régen. „A művészet filozófiává és a filozófia művészetté lett.” Ebben a kis elbeszélésben nem tudjuk meghatározni, hol végződik az egyik és hol kezdődik a másik. Úgy olvadnak egymásba, mint egy csodálatos virág halvány színárnyalatai. Mély és könnyed egyszerre, ragyogóan színes és amellett tökéletesen megformált. Színtiszta művészet, ami önmagáért van és azokért, akik érezni tudják azt.

Bain, aki a szanszkrit eredetiből néhányat angolra fordított e csodálatos dolgokból, nagy és értékes ajándékot adott az európai irodalomnak. Én nem akartam mást, mikor egy fordítást ismét lefordítottam, csak lehetővé tenni, hogy mások is élvezhessék azt, amit én, mikor olvastam. Ha csak egynéhányan az én igénytelen tolmácsolásomon keresztül megérzik azt a mély és örökkévaló szépséget, ami benne rejlik a hindu irodalom e kicsiny évszázados gyöngyszemében, úgy a munkám — légyen bármily szerény is — nem volt hiábavaló.

Baktai Ervin

INVOCATION

Üdv a minden érzések Urának. Üdv csodás Harmadik szemének, ama szemnek, mely perzselő lánggal tudta fölemészteni a Szerelem Istenét és virágszirom gyöngédséggel tudott a szende Párwati arcára tekinteni és pirosba vonni azt zavarában, mikor Párwati meg akarta fosztani őt szépsége látásától azáltal, hogy kezeivel eltakarta másik két szemét.

I. rész

Élt egykor réges-régen egy együgyű király, kinek álmát két dolog zavarta meg egyaránt: vitéz ellenfele és szépséges leánya. Mert ellensége túl erős, leánya pedig túl okos volt hozzá képest. Azonfelül ellensége fiatal volt, leányának pedig nem talált férjet.

Mikor már soká törte volt a fejét a dolgokon cél és eredmény nélkül — egyszerre mentő gondolata támadt, amidőn egy éjjel álmatlanul hevert ágyán. Felkiáltott:

— Hah! Össze fogom keverni e mérget és e nektárt és reázúdítom leányom szépségének tengerét ellenségem gyűlöletének tüzére, s kioltom így azt mindörökre. Ilyképpen szerezhetek biztonságot országomnak, férjet leányomnak, nyugalmat és szabadulást az aggodalomtól önmagamnak.

És e gondolat annyira megtetszett neki, hogy hangosan kiáltozni kezdett. Testőrei ama hitben, hogy baj érte, hozzásiettek fáklyákkal kezükben. És ott látták a királyt, csaknem egészen csupaszon, amint bakkecske módjára ugrált ide-oda a teremben kezeivel hadonászva és rikoltozva.

— Hah, ellenfelem! Hah, leányom!

Akkor azt gondolták magukban:

— Bizonnyal rövid elméjének végére járt, és most egészen megbolondult.

De a király felöltözött, zenészeket hozatott és mulatozással tette hangossá az éjet, türelmetlenül várva a reggel érkeztét.

Akkor aztán követeket küldött ellenfeléhez ez üzenettel:

— Legyünk ezentúl jó barátok és uralkodjunk együtt a földön békességben. Én pedig neked adom a leányomat feleségül és nem kérek viszonzásul semmit sem tőled. És hogy mit ér ajándékom, azt meglátod majd magad, ha birtokodba vetted. Mert ha megkísérelném leírni őt előre: ügyetlen szószátyárnak tűnnék föl később szemedben.

És a követ elment a megbízással.

A királyleány azonban, midőn tudomást szerzett a tervről, titkon elküldte saját megbízottait, — atyjának említést nem téve erről — hogy megtudjon minden lehetőt, ami a vőlegényre és annak viselt dolgaira vonatkozik.

Az idő múlott és a király követe oly soká maradt távol, hogy a király a bosszankodásba és türelmetlenségbe csaknem belepusztult. Végre egy napon, amidőn éppen leányával együtt ült, belépett egy ajtónállónő s a lábai elé borulva szólott:

— Oh király, követed megérkezett. És mit parancsolsz most?

A király haladék nélkül színe elé vezettette. A követ belépett, amint éppen volt, porosan és izzadtan az utazástól, és megállott a király előtt. Az ránézett kivörösödött szemeivel és szólt:

— Mi történjék a követtel, ki a király szolgálatában késlekedik, míg urának fekete hajszálai fehérek lesznek a várakozásban?

A követ összekulcsolva mellén karjait felelt:

— Oh, király, sújtson le haragod, de ne az ártatlan fejére! Mert én sebesebben mentem és jöttem, mint az utas az esős évszakban, ki menyasszonya ölelésére siet. Késedelmemet egyedül leendő, — vagy nem leendő, amint kedved tartja — vőd őrültsége okozta. Mert nemrégiben történt, hogy hadbaszállott, személyesen vezetve seregét, egy lázadó hűbérese ellen. Midőn váratlanul visszatért — mert senki sem számított még jöttére —, belépve termeibe, ottérte nejét — mert csak egy felesége volt — egy férfival, kit az női ruhába öltöztetve csempészett be a palotába. És szempillantás alatt erőt vett rajta a

gyűlölet és undor a világ és annak ámításai — de elsősorban és legfőként az asszony iránt. Oly erővel,hogy miután száműzte a hűtlen királynét — nem akarta kivégeztetni mégsem —, hátat fordított a királyságának, eldobta magától az uralkodás dicsőségét és elveit, mint ahogy a kígyó leveti régi bőrét. És elbujdosott, bevette magát Maheshwara egy elhagyott templomába, mely nem messze fővárosától, egy erdőben áll, egy szent lótusztó partján. És ott él most, vezeklő aszkéta módjára, távol az emberek zajától, úgy, hogy még miniszterei is alig közelíthetnek hozzá a legfontosabb államügyekben. Soká tartott, míg valahogyan értesíteni tudtam őt érkezésemről és ajánlatodról. De végül is értem küldött, midőn első miniszterétől tudomást szerzett ottlétem felől. Így aztán kora reggel odavezettek engem a templomhoz. És amint ott álltam érkeztét várva, láttam a lótuszokat a tavon kinyílani, egyiket a másik után, amint az első napsugár megérinté őket. És e pillanatban az ifjú király kilépett a templomból és megállott a lépcsőkön, melyek a tó vizéhez vezetnek le.

Hasonlatos volt egy nagy rubinhoz, mert a nap sugarai megvilágították a vörös fahánc öltözéket, melyet viselt és lángkerettel szegélyezték azt körül. Elnémultam láttára, mert királynak tűnt fel nekem még a királyok közt is. És megszólalt mélyen zengő hangon:

— Eredj vissza uradhoz és mondd meg néki, hogy országom és országa javára elfogadom ajánlatát és hadd legyen békesség és barátság ezentúl kettőnk között és szövetség, melyet leánya tesz szilárddá. Királyilag fogok bánni véle, amint az egy királynét megillet. De nem úgy, mint úrnőmmel, mert miután körüljártuk együtt a szent tüzet, élhet magának palotájában és elfeledheti, hogy én egyáltalán a világon vagyok.

Alig ért a követ idáig elbeszélésében, midőn a király haragosan felkiáltott:

— Hogyan?! Miként merészel megsérteni engem és leányomat ily indítvánnyal?

Hallván ezt leánya, ki mellette ült, kacagni kezdett. És mondá:

— Oh, atyám miként lehet az, hogy ősz hajad dacára sem értesz meg semmit? Sem a férfiakat, sem a politikát, sem engem?

— Leányom — felelt a király — mit jelentenek szavaid? És mit érted te a férfiakat, vagy a politikát, vagy akár csak a nőket, vagy éppen önmagadat, te, ki alig vagy tizenöt esztendős?

Mire a leány válaszolt:

— Ebben az ügyben minden jól és kívánságod szerint alakult eddig. S mégis, te kész lennél elhajítani minden előnyt, mely birodalmad javát szolgálhatná, azáltal, hogy visszautasítod leendő férjem föltételeit, melyek pedig egészen helyénvalók.

— Hogyan volnának helyénvalók? — kérdé a király. — Ellenkezőleg, igen méltatlanok! És hogyan adhatnálak én téged egy férfiúnak, ki nem akar feleségének tekinteni? Minő képtelenségeket beszélsz!

Ekkor a leány felugrott és elkezdett tapsolni kis kezeivel, hogy piros karperecei csengettek belé, és toporzékolt kis lábaival, hogy azok piros nyomokat hagytak a berakott padlaton, s a bokáján megcsendültek az aranykarikák. És az ajka ívbe hajolt, hasonlóan Káma íjjához, mintha szavainak éles nyilait készülne kiröpíteni. És fölkiáltott:

— Ha értenél valamit a politikához, akkor nem ejtenél el egy előnyös szövetséget pusztán személyes indokokból, melyek haragodból fakadnak. Ha értenél a férfiakhoz, akkor látnod kellett volna vőlegényem feleletéből, hogy ő igazi elefánt a királyok közt, mint a követ is mondá: és méltó hozzád és hozzám. Ha értenél a nőkhöz, úgy tudhatnád, hogy az, ki még soha nem ízlelte a nő csókjának nektárját, az leélheti életét anélkül, hogy annak édességét megismerje, de aki már egyszer élvezte, az meg fogja ízlelni újra, tartsák bár istenek és démonok vissza attól! És ha értenél engem, úgy tudnád, hogy én bírni akarom és bírni fogom férjem szerelmét, s az övé leszek, bármiképpen is legyen. És hasonlóan a kígyóbűvölőhöz, elszédítem és megszelidítem őt ügyeskedésemmel s hangom igézetével, míg úgy nem táncol, amint az nekem tetszik! Nem asszony az, ki nem tudja meghódítani saját férjét!

— Leány — felelt erre a király — bizonnyal sokat tudsz te és kicsiny fejed telve van fondorlatos tudománnyal. Bár, hogy mint lehetséges ez a te korodban, azt csak a Teremtő tudja. De azért mégis csak túlságosan fiatal vagy és a férfiakkal való bánásnak még csak majd ezután kell az ábécéjét megtanulnod.

A leány kacagott és mondá:

— Oh, atyám, tényleg te vagy az én atyám? Azt hiszed tán, hogy az asszonyi ügyesség és a járatosság nemünk művészetében a kortól függ, és a tapasztalás annak szülőanyja? Ellenkezőleg, vele születik minden nővel és a kor, meg a tapasztalás inkább elpusztítja idővel, semmint növelné. Vajon tanította-e a Teremtő a pókot, hogy miként szője hálóját, vagy a méhet, hogy miként készítse a mézet, vagy a lótuszt, hogy miként hajtson virágot? És ha bölcsességet adott az elefántnak, megfosztotta volna a nőt a nemének oly szükséges képességektől? Lásd én leveszem vállaidról e terhet s magamra véve, sikerre váltom azt, a királyságod és a férjem javára, valamint saját javamra. És küldj el hozzá engem is, amilyen gyorsan csak lehetséges. Addig is, a saját személyemre nézve, magam szintén küldök üzenetet néki, a követed által.

A király beleegyezett mindenbe, nem állhatott ellen, már saját korlátolt voltánál és leánya iránti szereteténél fogva sem. És amint megbeszélték, követet küldött vejéhez, üzenvén:

— Elfogadom föltételeidet és íme, elküldöm néked az új holddal leányomat, kíséretével együtt. És jó szerencsét kívánok néked és változást lelked állapotában.

Mikor a követ indulóban volt, a királyleány így szólt hozzá:

— Mondd vőlegényemnek a következőket, de ne merészelj bármit is hozzátenni, vagy elvenni belőlük: „Rabnőd jön már hozzád, együtt az új holddal, és tudomásul vette urának parancsait. Érkeztét meg fogja tudni egy közvetítő szájából, de szemét nem fogja sérteni neje jelenléte, sem fülét az ő szava, míg a király maga nem kívánkozik utána, saját akaratából." A követ elment és vitte az ifjú királynak leendő apósa és felesége üzenetét. Ám, mikor a király a leány üzenetét hallotta, így szólt magában:

— Szavai lágyak és ravaszak, simogatják a fület. De végtére ő is csak asszony, ezért még árnyékát sem akarom közelemben látni.

És ott maradt továbbra is a puszta templomban, mely hasonló volt saját életéhez — várva, és mégis félve a királyné érkeztének hírét.

Nemsokára aztán elérkezett a sötét éjszakák utolsója, egyben az új hold előestéje (mely a hinduknál nagy jelentőséggel bíró nap volt) — és egyben vele együtt megérkezett a király leánya is kíséretével. Megállapodott a városon kívül sátortáborával, közel az erdőhöz, melyben az elhagyatott templom állott, ahol királyi férje tanyázott.

(folytatjuk)

Puszta Sándor: Tetőn

zene: Lengyel László

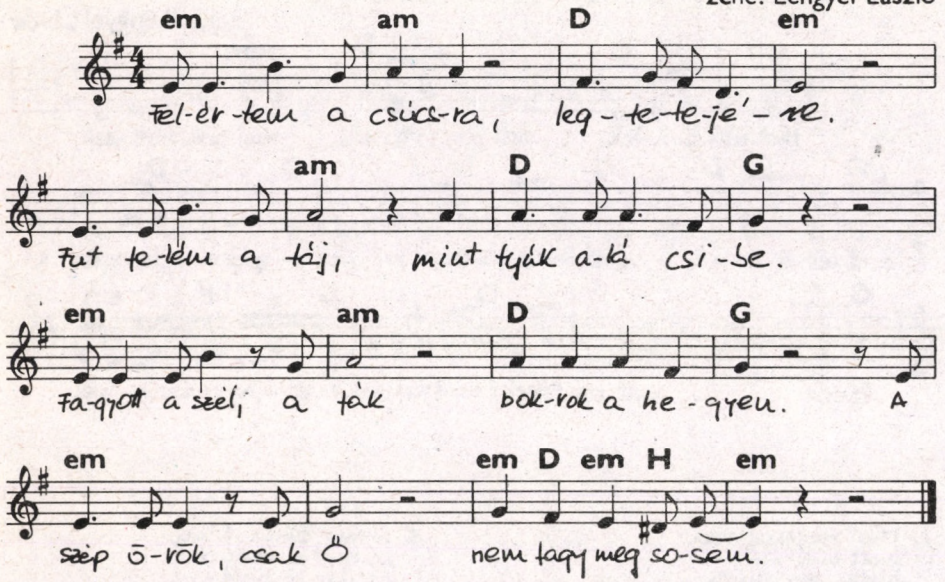

em am D em

Fel-ér-tem a csúcs-ra, leg-te-te-jé-re.

am D G

Fut fe-lém a táj, mint tyúk a-lá csi-be.

em am D G

Fa-gyott a szél, a fák bok-rok a he-gyen. A

em em D em H em

szép ö-rök, csak Ö nem fagy meg so-sem.

2. Térdhajtás
Milyen régen jártam/legelőször itt.
Tavaszló szárnyakon/repi tett a hit.
Oly közel volt Isten/letérdeltem és
Úgy éreztem, az is/túlontúl kevés.

3. Isten
Az Isten is itt jár/de álarcosan
Arca szűzi szent csend/és fény szive van
Lépte suhantában/nem reccsen a hant,
ruhája a kék ég/átlátszó harang.

4. Teli
Mennyi itt a csend és/fény-simogatás
hogy fénylő maradjak/mennyi bicsatás.
Szentlélek! Lehunyom/testem két szemét,
hogy lent nyissam csak ki/hol minden sötét.

Puszta Sándor: Hegyre menet ritkulnak a fák

zene: Zsoldos Zoltán

em D em

1. Fairtás: Min-den-felől bal-ta fej-sze kop-pa-nik

em D D em G D

ök meg sem re-meg-nek egy se moc-ca-nik ily bé-két nyu-gal-mat

G D em D em

nem ad-hat vi-lág ö-ket lát va hiszem, hogy van túl-vi-lág.

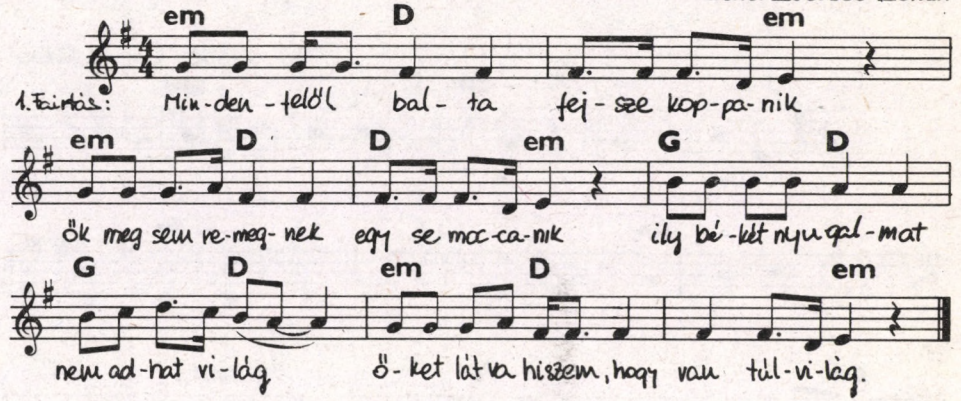

2. A fák
Akár a vértanúk/égre néznek és
eldőlnek szótlanul/de mindegyik elébb
halkan imát mormol/tárva ágait
megáldja, ki előbb dől/hős társait

3. köszönöm
köszönöm, ti hősök/példát adtatok,
szembenézve hullni ha/ég és föld inog!
Tollam, versem tiszták/mocsoktalanok,
végig segítsetek/halhatatlanok!

4. Mai biztató
Őrizd úgy, miként ök/őrizd titkodat,
ha ellep is a hó/maradj hallgatag,
akár a néma fák/tartsd a nyelvedet,
eljönnek az őzek/s hallgatnak veled.

lejegyezte: Simonyi Katalin

„Érted vagyok" I.1.

Székely Magda: Mottó

zene: Cserta Gábor

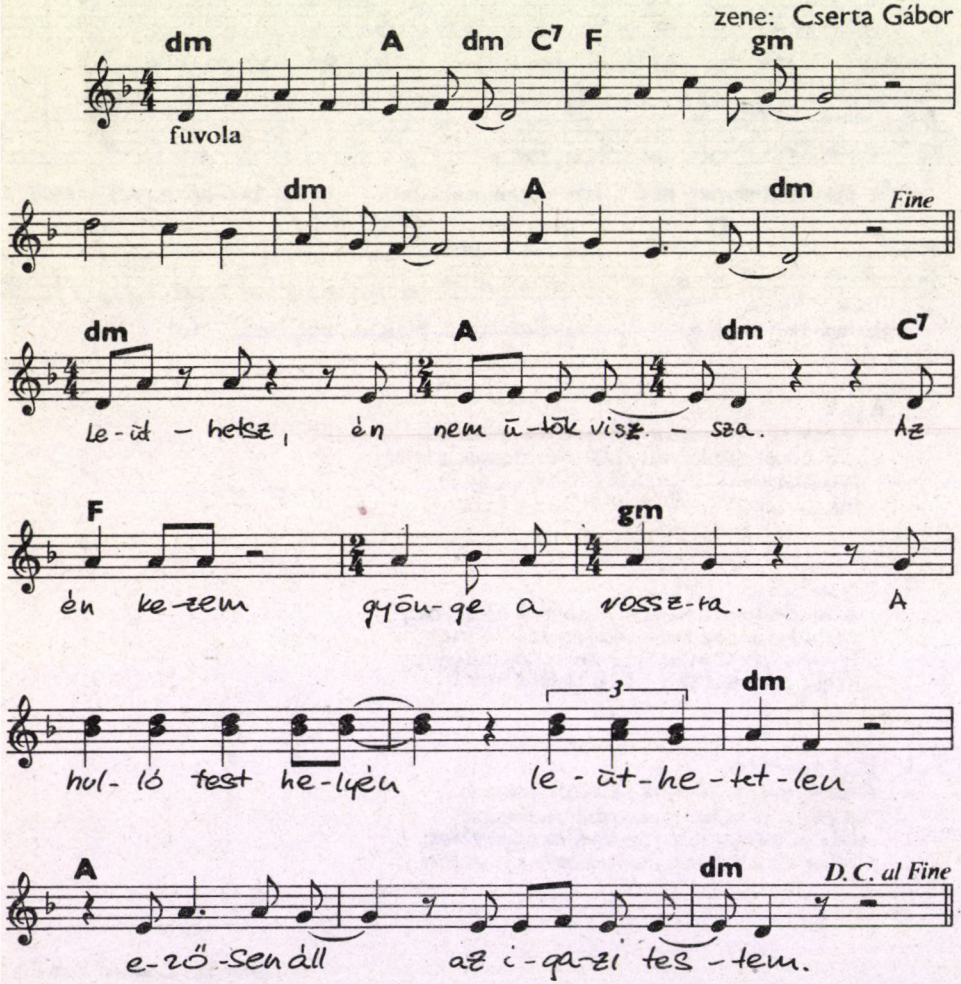

Túrmezei Erzsébet: Ha nem teszek semmit sem

zene: Lengyel László

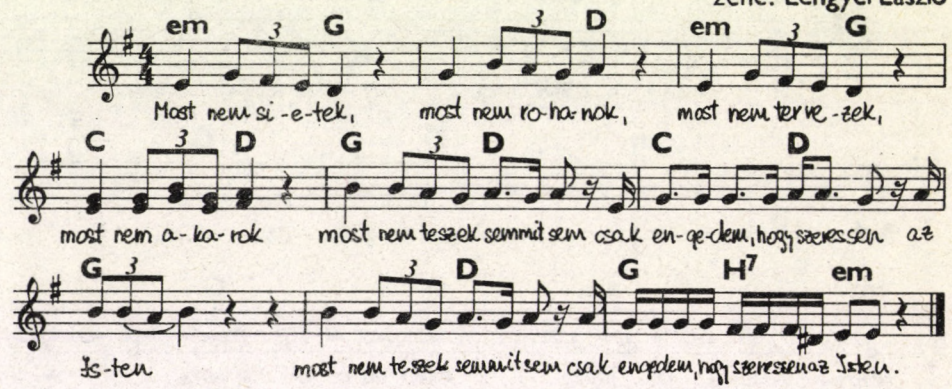

2. Most megnyugszom
most elpihenek
békén, szabadon
mint gyenge gyerek
||: és nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten :||

3. S míg ölel a tény
és ölel a csend
és árad belém
és újjáterem t,
||: míg nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten :||

4. Új gyümölcs terem,
másoknak terem,
évik csendesen
erő, győzelem ....
||: ha nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten :||

Egy ismeretlen szerző Moháról, a törpegyerekről szóló meséi kéziratban terjednek családról családra. Sokak kívánságának eleget téve közlünk ezek közül néhányat. Garay Dóra szülőknek, pedagógusoknak készült jutalmazó képecskéit mellékeljük hozzá. Ezeket a gyerekek kiszínezhetik — a rájuk írtaknak megfelelően —, s a meséket összegyűjthetik.

Őszibarack

Egy tavaszi estén — másodikos, vagy harmadikos koromban —, rosszkedvűen baktattam hazafelé. Több kellemetlenség is ért a nap folyamán. Annyira lógott az orrom, hogy Földigszakáll bácsit is csak akkor vettem észre, amikor utánam szólt a kertje kapujából:

— Mohácska! Miért vagy ilyen szomorú? Mi bajod van?

— Sok bajom van nekem, Földigszakáll bácsi! Olyan rossz nekem!

Bevezetett a kertjébe, föl a verandára, és leültetett.

— Mohácska! A nap mindegyik perce örömet is hoz, bánatot is hoz. Minden perc olyan, mint egy tányér, amelyen van egy illatos, édes, bőlevű őszibarack, meg egy kemény, keserű ugorka. Tőled függ, melyiket veszed le a tányérról!

Tagadólag ingattam a fejem:

— Az én tányéraimon mostanában csak ugorka van.

Elmosolyodott:

— Mondd el, mi történt! Mi bánt? Nyomozzuk ki, miért nem veszed észre az őszibarackot is!

Örültem, hogy elmondhatom. Szinte hömpölygött belőlem a panasz.

— Olyan rossz már reggel is a felkelés. Például ma is! Éreztem, hogy egy kicsit még jó lenne aludni, de Gyopár már kiabált, hogy keljek fel. De ha így kelek fel, hogyan örülhessek annak, hogy reggel van? Ez csak ugorka, hol itt az őszibarack? Az viszont őszibarack lett volna, annak már előre örültem, hogy kabát nélkül, könnyedén fogok ellépegetni az iskolába, hogy ettől is érezzem, TAVASZ van. De Édesanyám utánam szólt, és kabátot kellett venni. Megint ugorka. A tanító bácsi meg észrevette, hogy Rezeda az én füzetemből másolta le a számtanleckét, és azt mondta: 'Tudod-e Moha, hogy nem csak az csaló, aki leírja, hanem az is, aki engedi, hogy leírják!' Ugorka! De azt nem kérdezte meg, hogy miért engedtem. Rezeda azt mondja, ha nem engedem, én leszek az oka a szekundájának. Azt is mondja, hogy irigy vagyok. Ez is ugorka. Azután ma például tízpercben nekiszaladtam Kutykuruttynak. Elesett és úgy szidott, mintha mindene összetört volna. Mondtam neki: 'És amikor te a múltkor szándékosan kitartottad elém a lábad?' De legyintett az orrom előtt, ebből birkózás lett, és a tanító bácsi azt mondta ránk: 'Az egyik 19, a másik egy híján 20.' Egy kalap alá vett engem Kutykuruttyal. Ugorka! Ebéd után már nagyon vágyódtam egy kis örömre, így nem kezdtem rögtön tanulni, hanem sétáltam egy kicsit a kertben. Aztán tanultam is, de kevés volt az öröm, hát meséskönyvet olvastam. Aztán megint tanultam, de az öröm még mindig kevés volt, ezért kimentem megnézni az eperpalántákat. Ekkor már nagyon bántott, hogy nem tanulok, és éppen vissza akartam sietni a házba, amikor beszólt Bérci Berci, hogy menjek vele golyózni. Mondtam, hogy tanulni akarok, de nem törődött az én jószándékommal, hanem rábeszélt a golyózásra. Ez nagyon csúnya volt tőle. Azt mondta, látja, hogy úgysem tanulok, hanem piszmogok. Golyóztam hát vele, de nagyon nyugtalanított, hogy golyózom tanulás helyett, ezért aztán minden gurításom rossz volt és elnyerte az összes golyómat. Nagyon bántott, hogy hallgattam rá — ez megint ugorka. Beszaladtam tanulni, de akkor az asztalon volt már a kávé. Gyorsan meg akartam uzsonnázni, még a kézmosást is elhagytam, de Gyopár csúnyán rámszólt, hogy mossak kezet. Ahogy rámszólt, az megint ugorka. Ettől még rosszabb kedvem lett, éreztem, hogy most úgysem menne a tanulás, kimentem hát a játszótérre. Amint odaérek, látom, hogy Ugri Bugri meg Lila Lali összeakaszkodva huzakodik. Nagy Pici el akarja választani őket és persze nem a maga öccsét, hanem Ugri Bugrit szidja. Odaszaladtam, galléron ragadtam Nagy Picit és ellódítottam. De erősebbre sikerült a lódítás, mint akartam, Nagy Pici elvágódott, ez azonban véletlenség volt. Az viszont nem volt véletlenség, hogy mihelyt felugrott, derékon kapott és üvöltötte: 'Meg sem kérdezed, hogy melyikük a hibás?' — és földhöz teremtett engem. Örült, hogy dögönyözhet, nekem meg nagyon rosszul esett, hogy örül neki. Ez megint ugorka. Most már játszani sem volt kedvem. Az is nyugtalanított, hogy még nem tanultam. Egy kis öröm volt, mikor kimentem az utcára pihenni. De rögtön újból rossz lett. Édesanyám kiáltott, hívott, de nem mehettem be tüstént, mert hallottam, hogy jön a csacsikordély, és Tóbiásnak mindig meg szoktam vakargatni a fülét. Ezt el is várja tőlem. Visszakiáltottam tehát Édesanyámnak, hogy 'rögtön'. És amikor bementem, megszidott, amiért várakoztattam. Ugorka. És rögtön megint ugorka. Mert tejet hozatott velem,

és én útközben nem tudtam ellenállni: ittam a tejből egy kicsit. Persze tudom, hogy hiba belenyalakodni a család tejébe, de Édesanyám túlságosan is megszidott miatta. Pedig ő szokta mindig mondani, hogy nekem hízni kell. A következő perc tányérján megint csak ugorka volt: jött Rezeda. Lemásolta a számtanleckét. Édesapám nem szólt ugyan, de neheztelve nézett rám, amiért megengedtem. Haza akartam kísérni Rezedát, de útközben megint azt mondta, hogy irigységből vonakodtam odaadni a leckét. Ekkor otthagytam és visszafordultam. De ez még nem minden, mert most majd, ha megvacsoráztunk, megint ugorkát hoz a perc, nem őszibarackot, mert ha engedi is Édesanyám, hogy fennmaradjak még, az is rossz; örülök neki, az igaz, de ugorkaízű a barack, mert folytonosan reszketni kell, hogy mindjárt kiált: 'Most már aztán igazán lefeküdni, egy-kettő!' És ez az egy-kettő, ez is olyan sértő.

Ezzel elhallgattam. Földigszakáll bácsi így szólt:

— Ez a nap is olyan lehetett volna, hogy mindenik percében új és új örömöt érezz! Magad választottad mindig az ugorkát az őszibarack helyett. Ettől a pillanattól kezdve cselekedd mindig az ellenkezőjét annak, mint tenni szoktál!

— Az ellenkezőjét? És mitől lesz akkor az őszibarack az enyém?

— Attól, hogy akkor az értelem irányítja az életed.

Megsimogatott. Nem értettem a tanácsát. Nem is hittem benne, magamban még mosolyogtam is rajta, és inkább csak kíváncsiságból akartam követni.

Nem kunyeráltam tehát már aznap este sem, hogy tovább fennmaradhassak. S amikor már ágyban voltam, egyszerre csak igen nagy meglepetés ért: ráeszméltem, hogy örülök. Amit az értelemről mondott, azt már elfelejtettem, nem gondoltam tehát a koránfekvés egészséges voltára. Azt hittem, csak annak örülök, hogy nem aláztam meg magamat kunyerálással és nem kell rettegnem az ágyba parancsoló egy-kettőtől. Elgondolkoztam, vajon miért? De ahhoz már álmos voltam, hogy kiokoskodjam a magyarázatot. Minthogy korán aludtam el, reggel korán, pihenten, magam ébredtem, és rögtön eszembe jutott a tanács: az ellenkezőjét tenni annak, amit szoktam. Tehát nem halogatni a fölkelést. Amikor Gyopár nagy garral benyitott: 'Moha! Felkelni!' — már a ruha is rajtam volt. Vonakodás nélkül, első szóra belebújtam a kabátba, és útközben elgondolkodtam rajta, vajon miért érzek megint ugyanolyan örömöt, mint az este, amikor nem berzenkedtem a lefekvés ellen.

Az egyik tízpercben hozzám röpült egy másik csoport labdája. Láttam, hogy fut érte Füttyre Fütty, mégis messzire elhajítottam. Füttyre Füty rám támadt:

— Micsoda pimaszság ez, Moha!

Már számon volt, hogy ezt feleljem: 'És amikor te a múltkor a mi labdánkat az utcára dobtad ki?' — de eszembe jutott: az ellenkezőjét tegyem annak, amit szoktam. Nem feleltem hát semmit, hanem magam futottam a labdáért, visszahoztam és odaadtam neki:

— Igazad van! Pimaszság volt. De csak volt!

A következő órán nem nagyon figyeltem, mert kénytelen voltam azon törni a fejem: miért örülök ennyire a válaszomnak? És oda lyukadtam ki: főképpen azért, mert nem tereltem az ő hibájára a szót, hanem az értelmes válaszolás követelményei szerint arról beszéltem, amit szóvá tett. Akkor hát az szerezne ekkora örömet, hogy az értelem irányította a szavam, nem pedig az indulat?

Délután ez a sejtés már majdnem bizonyossá lett. Hogy az ellenkezőjét tegyem a szokottnak, rögtön ebéd után, csak egy rövidke sétát engedélyezve, nekiültem a leckének, és hiába jött értem Lila Cica meg Lila Lali, hogy javítsam meg a hintájukat, még ezt a szívességtételt is elhalasztottam: majd később, ha elkészültem a leckémmel.

Ekkor már derengeni kezdett bennem az emlékezés: Földigszakáll bácsi mondott valamit az értelemről, hogy ha az irányítja az életemet, létrejön az öröm. Azért tudtam a barackot levenni a perc tányérjáról ugorka helyett, mert az értelem irányított. Az uzsonna előtti kézmosásnál már egészen biztos voltam benne, hogy így van. Ahhoz már nem is kellett különösebb akaraterő, hogy a játszótéren ne álljak ösztönösen az öcskösöm pártjára, hanem kitudakoljam előbb, hogy mi történt. S minthogy Ugri Bugri sértő szándékkal azt mondta Lila Lalinak: 'Olyan vagy, mint egy falhoz csapott szilvásgombóc!' — megkértem, hogy helyesbítse: olyan vagy, mint egy illatos, édes, bőlevű őszibarack. Nagy Pici rám mosolygott, én meg képzeletemben ismét leemeltem a perc tányérjáról a szóban forgó gyümölcsöt. Odahaza Édesanyám első hívására beszaladtam és valóságos tányért is kaptam! Savanyú káposztát kellett hoznom. Abba azonban nem nyúltam bele útközben. Rezedát már nevetve fogadtam:

— Dehogyis írod le, pajtás! Én ugyan nem segítelek hozzá, hogy tudatlan maradj! Ellenben ülj le, megmagyarázom, hogyan kell megcsinálni.

A kunyerálás a fennmaradásért eszembe se jutott. Fürgén és vidáman mosdottam: őszibarack! És azzal a tudattal feküdtem le idején, hogy a holnapi őszibarackok tömegét biztosítom a korai lefekvéssel. S ez a tudat megint őszibarack!

Annyira örültem ennek a napnak, hogy egyszerre csak az jutott eszembe: fölöltözök gyorsan, átszaladok Földigszakáll bácsihoz és csak ennyit mondok neki: köszönöm! De bármennyire is tetszett ez a tervem, rám parancsolt az értelem: mosdottál! lefeküdtél! Alvás ideje van! Holnap is megköszönheted!

Engedelmeskedtem neki és örültem, hogy van erőm engedelmeskedni. Elhelyezkedtem tehát alváshoz, és boldogan motyogtam: őszibarack! őszibarack!

SIMONYI GYULA:

Wie sollte die Kommunikation innerhalb der Kirche funktionieren?

Der Kampf der von Gott stammenden Information (des Wortes, des Logos) mit der Informationsmacht

Die Macht beruht auf drei Pfelier: auf dem Monopol der Gewalt, des Geldes und der Information. Jesus brauchte keinen Gewalt, er bat nicht um die zwölf Regiment Engel, er lehrte seine Jünger auf der Sanftheit. Er beschäftigte sich nicht mit der Wirtschaft. Er brachte kein lebensmittel- und gesundheitsindustrielle Unternehmen zustande, aber er hat auf diesem Gebiet schon gehandelt: verteilte Brot, heilte die Kranken, und lehrte. Auf dem dritten Gebiet trat er mit voller Kraft auf dem Kampfplatz: er setzte sich der Informationsmacht entgegen. Nach Evangelium von Johann ist Jesus: Logos, das Wort, die von Gott stammende Information.

Angesichts der Informationsmacht der Wirtschaft, der Politik und der Ideologie, welcher Kriterien soll ein Blatt befolgen, dass es auf die Seite des Gottes treten, und es in diesem geschichtlichen Kampf keinen Verräter wird?

Und das Licht leuchtet in der Finsternis, und die Finsternis hat es nicht erfasst. (Joh. 1,5)

Dieser Satz von Johannes legt den Akzent nicht darauf, dass die Dunkelheit das Licht nicht inne hätte, es nicht wahrgenommen, nicht angenommen hätte, sondern dass sie das Licht nicht besiegen könne, mit ihm nicht fertig werden, es nicht unterdrücken könne. Die Mengen betrachtend ist die Dunkelheit im Leben Jesu überwiegend geblieben (sie machte das Licht nicht zu ihrem eigen, sie besitzt kein Licht), aber sie konnte das Licht nicht unterdrücken (konnte es nicht beherrschen). Dies ist für die ganze Geschichte, wie auch für heute charakteristisch. Die Christen dürfen nicht verbittert sein, dass ihr Licht im Vergleich zur Politik, zur Ideologie und zur Wirtschaft, das heisst im Vergleich zur breiten Wirking des staatlichen-, kirchlichen- und Markt-Massenmedie verschwindend ist. Die Kinder Gottes müssen im Bösen und verdorbenen Reich der Information wie Sterne im All leuchten (vgl. Phil. 2,15): sie können zwar kein Licht schaffen wie die Sonne (die Wiederkunft Christi), doch sie ziehen an und zeigen den gutwilligen Menschen eine Richtung (wie Christus bei seinem ersten Erscheinen). Die zwei Hauptfrage der Massenmedien sind die Methode und das Ergebnis: welche Methoden heiligt das Ziel, und was ist, als Ergebnis dessen, allgemein bekannt?

1. Die Heuchelei

Die Worte der Gewalt sind immer schlecht. Eine Anzeige, der Verrat des Unterschlupfes von einem Verfolgten sind nur Wörter, doch sie mobilisieren bereits die Mittel der Gewalt. Sich anstatt einer Argumentation auf die formelle Autorität zu berufen ist in Wirklichkeit nichts anderes als verborgene Drohung, das Erinnern an die Kräfte-Überlegenheit, denn ohne diese Überlegenheit kann es keine formelle Autorität geben. Die zur Gewalt anwachsenden Worte und Mittel kann kein Ziel heiligen. Andere Methoden und Worte werden dadurch böse, dass sie von der Gewalt gebraucht werden. Die Wahrheit sagen, argumentieren und die Sünden zu bekennen ist richtig. Doch die "falschen" Zeugen (bei Prozess Jesu) sagen umsonst die Wahrheit, wenn sie das mit böser Absicht tun. Das Argument der Kirchenleiter ist umsonst zutreffend (nämlich das Jesus nicht der Messias sein kann, weil "vorher Elias kommen muss"), es ist doch Heuchelei, denn mit dem wiedergekommenen Elias (dem Täufer) sind sie nach ihrem Gutdünken umgegangen. Diese Heuchelei treibt einem das Blut genauso ins Gesicht, als wenn sie sich vornehmen, den vom Tode auferweckten Lazarus zu töten, um die Wahrhaftigkeit des Wunders bezweifeln zu können.

Kann denn auch das Sündenbekenntnis um Dienste der Gewalt stehen?

"Wehe euch ihr Schriftgelehrten und Phrarisäer, ihr Heuchler! Ihr errichtet den Propheten Grabstätten und schmückt die Denkmäler der Gerechten und sagt dabei: Wenn wir in den Tagen unserer Väter gelebt hätten, wären wir nicht wie sie am Tod der Propheten schuldig geworden. Damit bestätigt ihr selbst, dass ihr die Söhne der Prophetenmörder seid." (Mt 23,29)

Warum freut sich Jesus nicht über das Sündenbekenntnis der Pharisäer? Weil all dies nur Heuchelei ist. Sie haben nicht von der Vergangenheit gelernt, sie haben sich nicht verändert, denn sie bereiten sich schon auf einen neuen Prophetenmord vor (Mat. 23,34). Sie wollen nur ihre Macht stärken und ihre Bosheit mit einer "Reformrethorik" und Sündenbekenntnis verschleiern.

Bei der Beurteilung der Methoden und Worte helfende Kriterien: Schwächen oder stärken sie in ihrer Wirkung die Freiheit begrenzende Gewalt? Stärken sie die Solidarität mit den Elenden oder unterstützen sie die Macht? "Denn der Herr hat micht gesalbt... damit ich die Zerschlagenen in Freiheit setze" (Luk. 4,18). Das andere was die Heuchelei braucht, ist dass sie nicht entlarvt wird: "Jeder der Böses tut, hasst das Licht und kommt nicht zum Licht, damit seine Taten nicht aufgedeckt werden. Wer aber die Wahrheit tut, kommt zum Licht..." (Joh. 3,20-21). Dieses Kriterium allein entlarvt die ganze "kirchliche" Presse.

2. Lernen wir von Jesus

Man kämpft gegen Jesus mit Verheimlichung, mit Verbreitung von Gegenargumenten und Brandmarkungen, sich auf die formelle Authorität stützend, mit der Bekundung der Entrüstung und Empörung, mit seiner Unmöglichmachung vor der Menge, mit der Abverlangung seiner Bildung und seines Auftrags, mit der Verläumdung der Verrücktheit, des Zusammenspiels mit dem Bösen, der Ketzerei und der Gottbelästigung. Man kämpft gegen ihn mit dem Gewicht der Tradition, mit der Authorität der Schrift, mit politischen Fallen usw.

Jesus, als er gewarnt wird: "Bist du dir dessen im Klaren, das du sie entrüstet hast? und wenn du solche Sachen sagst, beschimfst du auch uns!" geht noch einen Schritt weiter. Dass er die Schrift nicht gelernt hat? Na und? Nicht die Bildung, die Geweihtheit und nicht der Auftrag zählen, sondern die Kenntnis der Schrift. Unter denen, die mit der Tradition argumentieren, zieht er den Boden weg: eure Traditionen sind nur menschliche Be-

fehle, mit denen ihr die Gebote Gottes ausspielt. Beim Argumentieren mit der Schrift ist er jedoch unbesiegbar, beim Umgehen von Fallen einfallsreich.

Jesus verschaffte sich eine grosse Öffentlichkeit. Da auch der Macht kein wirksameres Mittel zur Verfügung stand, als der Masse eine Rede zu halten, konnte man um Jesus keine so starken Vorurteile schaffen, dass die Menschen ihn nicht mehr ansprachen. Seine Gegner waren gezwungen vor der Menge mit ihm zu diskutieren. Diese Tatsache stärkte die Wahrheit und das persönliche Zeugnis. Die Geschichte lehrte die Informationsmacht, dass der Zirkus immer die Märtyrer begünstigte, deshalb passt sie viel besser auf das Informationsmonopol auf, als die jüdische Hohepriester. Auch die Technik hilft ihr dabei: ein persönlicher Auftritt kann es nicht mit den Mitteln der Massenmedien aufnehmen. Das Endergebnis ist aber ähnlich: Die damalige jüdische Hohepriester konnten das Volk ohne die Presse gegen Jesus wenden.

3. Kampf um die blosse Existenz der guten Nachricht

Die Mittel zur Wirkung auf die Massen überbieten bei weitem die Möglichkeiten von Jesus, doch sie können das Bekanntwerden Jesu nicht verhindern, weil er auch beim Anstieg der Verschrieenheit und der Lebensgefahr nicht langsamer wird. Doch es gelingt ihnen die Lehre Jesu im allgemeinen Bewusstsein zu entstellen. Sie können nicht nur die Massen gegen ihn wenden, sie erreichen auch, dass die Jünger, die Jesus am nahesten stehen, manchmal unsicher werden. Dies sind die bittersten Minuten Jesu. Er schützt weitgehend auch das Volk und seine Jünger vor der mit Informationsmonopol verfügende Ideologie. Letztendlich besiegen sie ihm mit Heuchelei, Lüge, mit der Kraft der Ausstossung, mit Intriege, mit ihrer Polizei, zusammenspielend mit der auch die Kirche unterdrückenden Macht, mit Anzeige und mit Beschuldigung wegen Staatsfeindlichkeit und Hetzerei — sie besiegen ihn physisch. Die offene Gewalt, solang sie die Informationsmacht schützt, stützt auch ständig auf sie. Wenn an der Informationsmacht eine Spalte entsteht, führt das sogleich zu Störungen. Das "Bewusstsein" der Wächter der Kirche wird durch das Treffen mit Jesus durcheinander gebracht: sie nehmen ihn nicht fest, "weil so noch kein Mensch gesprochen hat". Wenn die Intriege bekannt wird, "könnte es zu Unruhen unter dem Volk kommen" (Mk. 14,2). Jesus war sehr bestrebt, die Heuchelei vor der grössten Öffentlichkeit, die ihm geboten war, blosszustellen. Er hat nicht daran gedacht, dass eine Warnung vor den schlechten Leitern gleichbedeutend mit dem Blosslegen der Sünden der "Kirche" ist. Er hat nicht daran gedacht, dass die Aufgebrachtheit und die harte Anklage (keine gerichtliche sondern eine moralische) die Nicht-Liebe der Gewaltlosigkeit für die Macht bedeutet.

4. Können Jesus und seine Jünger auch ideell besiegt werden?

Gedanken können physisch nicht besiegt werden. Doch die Hohepriester verstanden sich gut auf das Herrschen wie die "heiligen" Mächte aller Zeiten, könnten sie ihren ideellen Sieg (in Wirklichkeit nur einen Sieg der Massenmedien) nur auf das "zustimmende" Schweigen Gottes bauen. "Der Messias, der König von Israel! Er soll doch jetzt vom Kreuz herabsteigen, damit wir sehen und glauben." (Mk 15,32) Das grösste Zeugnis Gottes für Jesus (die Auferstehung) ist kein massenkommunikatives Ereignis, nur wenige wissen es, dass sie bereits geschwächt (durch die Lüge der bestochenen Soldaten) in die Massen kommunikation gelangt. Auch seitdem kann jede Macht auf das Schweigen Gottes bauen: "Ich herrsche — also ist Gott mit meinem Herrschen einverstanden". Es wirkt natürlich nur bis zum dem Augenblick, bis die erste Hälfte der These gültig ist. Als die Macht der damaligen Hohepriester durch die grössere Macht Roms weggefegt worden ist, ist auch der massenkommunikative Sieg in die Hand der Sieger hinübergelangen, doch dies verstärkte nur den Missbrauch von Gottes Schweigen. Die darauffolgende Macht verurteilte in ihrer massenkommunikativen Gewalt bereits um Namen Jesu — sie Ketzer nennend — die Jünger Jesu. Die stalinistische Diktaturen standen auf sehr schwachen Füssen, weil sie sich auf das Volk beriefen. Als Millionen von polnischen Arbeitern in die Gewerkschaft Solidarität eintraten, ist es offensichtlich geworden, dass sich die Arbeiterpartei gegenüber den Arbeitern auf sie beruft. Man kann sich viel ruhiger auf Gott berufen, weil er auch dann nicht auftritt, wenn man seinen Namen missbraucht. Bis der König und Kaiser selbst der Gott war, solange reisste der Zusammenbruch des Reiches die Staattsreligion mit. Eine Staatsreligion — die die Macht unterstüzt, aber mit der nicht identisch ist — kann immer zur Staatsreligion der umstürzenden Macht werden, weil jede Macht ideologische Bestätigung braucht. So legt der Gott von der Wahrheit Zeugnis ab. Die gute Nachricht von Jesus für Armen: Das Schweigen Gottes ist kein Einverständnis. Der Knecht schlecht ist und denkt:"Mein Herr kommt noch lange nicht... und er schlägt seinen Mitknecht und schlemmt. Kommt aber sein Herr an..." (Mt 24,48).

5. Der Geist weht, wo er will

In den Disskussionen um die Schrift konnte Jesus deshalb Recht behalten, weil der damalige hohe Klerus noch nicht darauf bestand, die Schrift allein richtig darlegen zu können. In jenem Volk war die Ehre der Moralität "zu hoch". Deshalb schwiegen sie an die Frage: "Darf es am Samstag gut zu tun?", sie konnten darauf nicht mit "nein" antworten. Wenn Jesus Recht hatte, schwiegen sie, und überlegten unter sich eine rohe, gewalttätige Lösung. Zuletzt wurde der ideelle Sieg des Hohepriesters voll: er fluchte! "Wir brauchen keinen Zeugen mehr." Sie entschieden, dass von ihm nicht der Geist redete.

6. Schlussfolgerungen

Glaubwürdigkeit. Ein Informationsraum durch Basisgruppen sollte geschaffen werden, wo das persönliche Zeugnis die massenkommunikative Irreführung besiegt. Man muss die Verschrieenheit, das Risiko und die Diskussion annehmen. Unabhängige katholische Presse.

Finanzielle Authonomie. Die Gemeinschaft soll die finanzielle Angelegenheiten der Institution kontrollieren.

Welche Presse ist kirchlich? (einige Kriterien nach dem Evangeliun) — Im Geiste "Ihr habt es umsonst bekommen, gebt es auch umsonst weiter" geschriebene Texte - Nur eine nicht-institutionalisierte Unabhängigkeit — Es gibt keinen "Lehrer", sondern nur Brüder und Schwester. — Anstatt Unehrlichkeit Licht. — Nicht nur Worte sondern Beispiel im Leben. — Keine Macht unterstützen, sondern solidarisch sein. — Keine Bildung, Position oder Geweihtheit, sonden "von ihren Früchten erkennt ihr die falschen oder wahren Propheten".

„Érted vagyok"
Monthly newspaper of „Family Foundation" for hungarian christian communities and families.
Editor: SIMONYI Gyula, H-8000 Székesfehérvár, Jókai u. 18. HUNGARY
The materials published by the „Érted vagyok" can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies or notice in case of re-publication.

Ebben a rovatunkban a következő számunk megjelenéséig terjedő időszak vasárnapjainak (a katolikus igeliturgia szerinti) evangéliumaihoz közlünk magyarázatot.
(Az áprilisi két írást Kovács Tádé, a májusi négyet Gergely G. András készítette. Mindketten katolikus papok)

Április 22. — Fehérvasárnap — Jn 20,19-31 — Tamás, a bizalmatlan

Vajon miért nem volt jelen Tamás? Az apostolok félelemből zárkóztak össze. Feltehető, hogy az félt legkevésbé, aki nem volt velük. Van is egy adalékunk rá, hogy Tamás bátorságra buzdítja társait (Jn 11,16). Mária és Márta üzen Jézusnak, hogy testvérük, Lázár beteg. Ő harmadnap elindul barátjához, de tanítványai óva intik: arrafelé nemrég megkövezés fenyegetett. Jézus hajthatatlan. A tanítványok közül Tamás áll ki mellette: „Menjünk mi is, hogy Vele haljunk!" Az sincs kizárva, hogy a főpap udvarába ő követte Péterrel az Urat (Jn 18,15-17). Akkor ott Péter bizonyult gyávábbnak, minden fogadkozása ellenére (Jn 13,37) megtagadta a közösséget Mesterével. Tamás — ha ő volt —, jobban ura az eseményeknek, hiszen a főpap ismerőseként a kapuőrrel megbeszélve ő viszi be Pétert.

Most azonban ő reked kívül az események sodrán, talán — összeköttetései révén Júdás helyetteseként — épp a közösség számára végzett beszerző körútja miatt. Akinek pedig egy közösség anyagi ellátásgondja nehezedik a vállára, annak körültekintőnek és óvatosnak kell lennie. És ő már bizalmatlanságig az. Úgy véli, igazságtalan lenne a Mester, ha a gyávákat tüntette volna ki megjelenésével, s az értük kockáztató bátrabbat részesítené hátrányban. A Mester nem tehetett ilyet. Irigylik a bátorságát, azért akarják ezzel a mesével etetni. De ő már számol, mér, vizsgál és tapogat. Őt sem a piacon, sem otthon nem könnyű becsapni. Majd ha megnézheti az 'árut', megtapogathatja, azonosíthatja a védjegyek alapján azzal, amelyre eredetileg megalkudott, akkor újra vevő lesz rá. Addig azonban nem.

Merevségünkben azt gondolhatnánk, hogy Jézus ilyen feltételekkel 'nem szállíthatja az árut'. De legnagyobb meglepetésünkre nyolc nappal az első látogatás után újra ott van náluk, egyenesen Tamáshoz fordul és minden kívánságát teljesíteni akarja. Ez Tamást is szerfölött meglepi. Min csodálkozott? Azon, hogy Jézus valóban él, pedig ő halottnak tudta. Azon, hogy itt áll, pedig zártak az ajtók. Azon, hogy Jézus távollétében folyik a vita közte és társai között, Jézus mégis minden szavára külön hivatkozik. Azon, hogy vakmerő kikötéseire nem szemrehányás az első válaszmagatartás, hanem a felszólítás: tegye meg, amit akart, nézze a szögek nyomát a kezén, vesse kezét a dárda ütötte seb forradásába az oldalán. Elképzelhetetlennek tartom, hogy Tamás engedett a fölszólításnak. Különösen azután, hogy Jézus hozzáfűzte: „ne légy bizalmatlan, hanem légy bizalommal!" A Mester nem igazságtalan akar lenni, hanem csak a gyöngék bátorítója. Nem szabad rögtön rosszra gondolni! Aki rosszra gondol, már maga is gyönge, már ő is bátorításra szorul. Íme, megkapja. A sebhelyek keresgélése helyett Tamás szavakat keres. Ezekre talál: „az Uram, s az Istenem!" Nem annyira ima ez, inkább hitvallás. Nem megszólítóeset, hanem alanyeset, névelővel! Nem annyira állítmány, inkább alany. Ha állítmány lenne, akkor Jézus volna az alany kb. így: 'Akit itt látok, az az Uram s Istenem'. De valószínűbb, hogy alany s az Atyát jelöli: 'a Mestert életrekelteni senki más nem tudhatta, csak az Uram, s az Istenem'.

Ismét Jézusnál a szó: „mivel látásomhoz jutottál, bizalommal vagy; boldogok, akik nem látván szintén bízni kezdtek". Az asszonyokkal először csak hírnök közölte, hogy Jézus él (Lk 24,23) s még nem látták Őt személyesen; de addig is örömmel futottak a tanítványokhoz, mert a bizalom boldoggá tette őket. Így találkoztak Jézussal (Mt 28,5-10). Tamás azonban bizalmatlansága miatt egy hét lemaradásban van társai örömével szemben (Jn 20,20-25: „Megörültek látván az Urat... Ha nem látom, ... nem lesz bennem bizalom!") A nemlátókban nem vak hitet dicsér Jézus. Azok bizalma is tapasztalatra épül. A különbség az, hogy nincsenek kikötéseik, előítéleteik. Nem fosztják meg magukat oktalanul a boldog lendülettől ideiglenesen sem. Nemcsak a tapintás lehetősége ad hitelességet. A hallás, az olvasás is.

János evangélista is épp azért ragadott tollat, hogy olvasóiban felszítsa a Jézus iránti bizalmat. Ehhez nem kellett a Krisztus-esemény minden mozzanatát eléjük tárnia, elég volt néhány lényegesebbet. Bízik benne, hogy tanulunk Tamás kárán és ostoba előítéletek, az informátorok emberi fogyatékosságai miatt percig se fosztjuk meg magunkat a Messiásba, Jézusba vetett bizalom mozgósító boldogságától. Mikre mozgósít e bizalom? Jézus neve a Szabadítót jelenti. Azt, aki megszabadít előítéleteinktől: a gyengébbek, a gyengébb nem, a gyávabbak, az ügyetlenebbek, sőt saját szubjektivitásunk iránt. Ilyenekre mozgósít.

Április 29. — Húsvét 3. vasárnapja — Lk 24,13-35 — Emmausziak

Húsvét vasárnap délután Kleofás és társa nekivág a három órányi gyaloglásnak. Percet sem akarnak tovább a fővárosban időzni, ahol Mesterüket már megfeszítették. Az útitárs nevét nem közli Lukács. Mikor kiábrándultnak érezzük magunkat, a saját nevünket gondolhatjuk oda. Kleofás neve dicsőt, hírest jelent. Ilyen híres volt a tanítványok hite. Mindenesetre az esményekről beszélnek és a magyarázatot keresik: miért kellett ily gyászosan végződnie annak, ami oly szép reményekkel kecsegtetett?

Aki keres, talál. Jézus már ott is vándorol mellettük, csak még nem ismernek rá. Tudja a feleletet, meg is akarja velük ismertetni, de nem ront ajtóstul a házba. Először ő is csak kérdez. Olyat, amit jól tudnak, olyasmiről, ami épp a leginkább foglalkoztatja őket, s joggal. Nem jólértesült bennfentesként kérdezi, hanem tájékozatlan kívülállóként. Szemmel látható menekülésüket körsétának nevezi. A szövétnyek pedig máris úgy viselkednek, ahogy ő beszélt róluk. Megállnak, mint akik valóban csak sétáltak.

Hangulatuk azonban még komor. Mi másról beszélhetnénk, mint az elmúlt napok fővárosi eseményeiről? Semmit nem vettél észre? Válaszában Jézus nem hazudja, hogy semmit, de tovább tetteti a butát. Erre megfogalmazzák neki a bajukat: bíztak a szóban és tettben, Isten és nép előtt egyaránt erőteljes názáreti prófétában, de a vallási-politikai vezetők kivégezték őt. Ki fogja megmenteni ezután a nemzetet? Volt ugyan még egy halvány reménysugár: Kleofás felesége (Jn. 19,25, Mt. 28,1) és más nők egy pillanatra kibillentették őket csüggedésükből, midőn ma hajnalban üresnek találták a sírját, de ez sem soká villanyozta fel őket, hiszen csak küldöttekre hivatkoztak, akik szerint a Mester él, de őt magát senki se látta, pedig Péter és János még a sír ürességét is ellenőrizte. Mindezt elmondják óvatosan — nevek nélkül — ,de érdeklődő hallgatása miatt egyre fokozódó bizalommal az idegen személye iránt.

Ekkor ő is megszólal. Egyenrangú félként viszonozza a kölcsönt. Azok a lényeges események mellett behunyt szemmel elmenő magányos idegennek nevezték, s felvilágosítással szolgálnak neki. Ő a lényeges jövendölések mellett értetlen és nehézkes szívvel elmenő hitetleneknek nevezi őket és szintén felvilágosítással szolgál nekik. Most jön a válasz rá, hogy „miért kellett ily gyászosan végződnie annak, ami oly szép reményekkel kecsegtetett". Nem végződött és nem gyászosan, hanem dicsőségesen. Dávid (Zsolt 16,10) előre megírta, amit a küldöttek az asszonyokkal közöltek: Isten nem hagyta rothadásban a Szentet, föltámasztotta. De nem is emelte őt ki a világból (Jn. 17,15), hanem éppenséggel beleküldte a világba (18) világosságul (Jn 8,12, 12,46). Ám akik jobban szerették a sötétséget, mint a világos-

ságot (Jn. 3,19), azok megtagadták a Szentet (Ap.csel. 3,14-15) és megölték. Így kellett történnie, ha nem akart elvegyülni a gonoszok között néma cinkosként, ha nem akart rosszal fizetni a rosszért. Márpedig ennek ellenkezőjét akarta. Ellenkezőjét annak, amit megszoktak, amit vártak, aminek a reményével látszat szerint már kecsegtetett is: tudniillik, hogy rendkívüli képességeivel kiűzi az ideiglenesen ott állomásozó megszálló csapatokat, és őket ülteti be a hatalomba. Nem garnitúraváltozást akart, hanem gondolkodásváltozást. Nem akart az uralkodni akarók helyére más uralkodni akarókat, hanem az uralkodni akarókból akart szolgálni akarókat. Ehhez pedig ez kellett: a szolgálni akaró halálig menő kiszolgáltatottságának öntudatos vállalása. Így mehetett csak be dicsőségébe. De így be is ment.

Erre döbben rá a két tanítvány, amikor eltűnik asztaluk mellől az „idegen", miután osztozott gondjaikban, kenyerükön. Így lesznek kiábrándult szökevényekből a közösség tüzeslelkű hírnökeivé. Az a módszer, ahogy Jézus tájékozatlanság álarcában szóba elegyedik a tanítványokkal, hogy azután eredeti álláspontjuk átértékelésére vezesse őket, kísértetiesen hasonlít ahhoz a módszerhez, melyet a Teremtés könyve a kígyónak tulajdonít ősszüleinkkel kapcsolatban (3,1-4). Mégis micsoda különbség a szándékban (megkísértés — felvilágosítás) és az eredményben (meghasonlás — egymásra s magukra találás).

Május 6. — Húsvét 4. vasárnapja — Jn 10,1-10 — Jézus, a Jó Pásztor

Jézus üzenetét, az evangéliumot tanulmányozva, legtöbbször arról kell beszélnünk, mi az amit tőlünk kíván, amit nekünk kell tennünk. Ma viszont úgy áll elénk Jézus, hogy önmagát mutatja be; ezért ma róla szóljunk, arról, hogy milyen az Ő magatartása irántunk. Ezt egy — talán idejét múltnak látszó, mégis érvényes — képben foglalta-foglalhatjuk össze: Ő a jó pászor. Milyen is a jó pásztor?

Először is: *az ajtón megy be a juhok aklába.* Ez azt jelenti: szándéka egyenes, kizárólag a „juhok", az emberek javát nézi, és nem a sajátját, mint azok, akik máshonnan másznak be, mai szóval: akik „hátulról jönnek". Azt állítja: Ő az egyetlen olyan pásztor, aki valóban jót akar az embereknek: „Mindnyájan, akik előttem jöttek, tolvajok és rablók." Helyesebben így kellene fordítanunk: „akik a nevemben jöttek", és azt akarja ezzel mondani, hogy mindazok, akik a történelemben messiásként, megmentőként léptek — lépnek — lépnek majd föl, de nem azt hirdetik, amit Ő tanított és nem úgy élnek, ahogyan Ő élt, azok mind tolvajok és rablók, akik „hátulról jönnek", és valódi szándékuk csak az, hogy lopjanak, öljenek és pusztítsanak.

A jó pásztor egészen más. *Ő ismeri és nevükön szólítja juhait.* Ennek a mondatnak különös súlya van ma, amikor az egyes ember elvész és jelentéktelenné válik a tömeg és a gépek, automaták világában, és sokszor nem több, mint egy kicserélhető csavar, egy szám, egy adat a kartotékon (József Attila: Levegőt!). Milyen jó ilyenkor tudni, hogy maga az Isten az — akit Jézus jó pásztorként megjelenít ebben a világban —, aki nevemen szólít, akinek szívéhez nőttem, aki a tenyerére rajzolt engem (Iz 49,16). De ez csak a kezdet.

A jó pásztor, miután nevükön szólította juhait, *kivezeti őket az akolból, és megindul előttük.* Igen, előttük megy, utat mutat nekik. Megmenti őket attól, hogy kerge birkaként összevissza mászkáljanak, hogy egyik tévedésből és csalódásból a másikba essenek, hogy csupa zűrzavar legyen az életük, s a végén csak összeessenek, „elcsigázottan és kimerülten" (Mt 9,36). Megbecsüljük-e Jézus útmutatását ebben az össze-vissza világban, amely lassan nem más, mint a legkülönfélébb vélemények, filozófiák, pártok, mozgalmak, reklámok, sztárok csábításának hangzavara?

A jó pásztor azonban nemcsak utat mutat, hanem *táplálja is övéit az úton;* aki őt követi, az tápláló legelőre és éltető vízre talál. Jézus ilyen pásztor. Testi-lelki táplálékunkról egyaránt gondoskodik, hiszen azért jött, hogy életünk legyen, és bőségben legyen. Megmondta, hogy aki Isten Országát és az Istennek tetsző életet törekszik megvalósítani, annak nem kell aggódnia étel-ital-ruha dolgában (Mt 6,33). De nemcsak kenyérrel él az ember; tehát „lelkünket" is táplálni akarja: tanításával (Mk 6,34), sőt egész életével, értünk halálnak áldozott testével-vérével (Mk 6,34-44; Jn 6).

De Jézus mint jó pásztor azt is tudja, hogy Neki olyan juhai vannak, akik szabad akarattal rendelkeznek, azonkívül sokszor gyöngék, botladozók, és időnkint csak-csak eltévednek. Ezeket azonban különös gonddal szereti. *Ha száz közül egyet elveszt,* képes egy időre otthagyni a kilencvenkilenc meglévőt, s addig megy és kutat az elveszett után, míg meg nem találja. Ha megtalálja, boldogan veszi vállára s úgy viszi haza (Lk 15,3-8).

Jézus a jó pásztor, minden egyes juhára gondot visel. Minden egyházból és *minden embercsoportból* összegyűjti azokat, akik hűségesek Hozzá és hallgatnak az Ő szavára: egy akol lesz és egy pásztor (Jn 10,16), elválasztja őket a kosoktól (Mt 25,32), akiknek nem kellett az az Élet, amelyet Ő fölajánlott és nekik adja a világ kezdetétől készített országot (Mt 25,34; Lk 12,32).

S hogy mindezt megtehesse és megadhassa nekik, *föláldozza értünk egész életét.* Sosem tekinti a maga hasznát vagy kényelmét: istállóban születik, jászolban fekszik, szerény ácsmesterként, majd fizetés nélküli vándortanítóként él népe között, nem egyszer a szabad ég alatt éjszakázva, végül a kereszten az utolsó csepp vérét is kiontva.

A Jó Pásztor: Jézus az, aki az *utolsó leheletéig értem élt.* Hagyhatom-e válasz nélkül ezt?

Május 13. — Húsvét 5. vasárnapja — Jn 14,1-12 — Az Atya házában sok hely van

A húsvét rendkívül gazdag tartalmú, sokféle mondanivalóval rendelkező ünnep, s a húsvét utáni vasárnapok evangéliumai ezekből a gondolatokból emelnek ki egyet-egyet. Így a mai szakasz *az örök élet tényét közli* a tanítványokkal, ill. *az örök boldogság reményét erősíti* bennünk.

Ha azonban manapság örök életről, túlvilágról beszélünk, akkor a hitetlenek csak mosolyognak vagy gúnyolódnak, sőt azzal vádolnak bennünket, hogy mérhetetlenül nagyképűek és érdekhajhászok vagyunk, mert nem önzetlenül tesszük a jót, hanem a túlvilági jutalom reményében. Erre *először* is azt feleljük: Még mindig jobb, ha a túlvilági jutalomért teszi valaki a jót, mint ha sehogyan sem teszi, akárcsak vádlóink legnagyobb része. *Másodszor:* Aki nem vak, az látja, hogy miféle világot lehet ott fölépíteni, ahol a túlvilági életnek még a gondolata is hiányzik az emberekből. Soha ilyen arányú alkoholizmussal, soha ennyi öngyilkossággal, válással, abortusszal, ekkora munkakerüléssel és korrupcióval nem lehetett találkozni, mint éppen manapság és éppen nálunk. (Persze mindezeknek más okai is vannak.) *Harmadszor:* Az örök élet és a túlvilági boldogság nem más, mint minden egyes ember alapvető és végső igényeinek, vágyainak beteljesedése. Az embert semmi sem elégíti ki, semmi sem teszi egészen boldoggá ezen a földön; ha minden gazdagságot, minden kényelmet, minden hatalmat, minden jót és szépet sikerült is megszereznie, akkor is nyugtalan a szíve, mert az csak Istenben nyugodhatik meg (Ágoston).

Jézus lépten-nyomon, minden gátlás és szégyenkezés nélkül, mindenféle formában *beszélt az örök életről*. Beszélt róla, mint jutalomról, nevezte csűrnek, mondta paradicsomnak vagy Ábrahám ölének és hajléknak-lakóhelynek, szólt róla, mint Isten országáról, hívta drágagyöngynek, kifogyhatatlan erszénynek és mennyei kincsnek, nagy hangsúllyal menyegzőnek és lakomának.

Bármilyen sokat és vonzóan beszélt is Jézus az örök életről és boldogságról, ma mégis az a helyzet, hogy nemcsak a hitetlenek, hanem a magukat kereszténynek vallók nagy része *sem hisz* a feltámadásban és a túlvilági életben. Pedig ha összehasonlítjuk a feltámadást komolyan vevő első keresztények és az azt komolyan nem vevő későbbi-mai keresztények életét, akkor mindkettőből ugyanazt a következtetést vonhatjuk le: Nem kizárólagos erőforrásként, de *végső fokon* csak az örök élet reménye teheti képessé az embert arra, hogy Jézus útján járjon, az evangéliumot megvalósítsa. Az örök élet *hite* nélkül nincs keresztény *élet*. Ennek következtében azonban abban, aki nem hisz a föltámadásban és az örök életben, nem lehet meg *az* a nyugalom, béke és öröm, melyet Jézus már a földi életre vonatkozóan megígért, mert ez csak azoké, akik tanítása

szerint élnek. Ez *viszont* ismét odavezet, hogy az ilyen ember mégkevésbé tud hinni a másvilági életben. Mert gondoljunk csak például arra, hogy aki soha nem szeretett igazán senkit, annak könnyű elgondolnia, hogy a halál után nincs folytatás; de ha valaki csak egyetlen embert is igazán szeretett, annak ezt lehetetlen elképzelnie, ellenben könnyű felfognia: lehetetlenség az, hogy a szeretet elmúljon és ne legyen folytatása, beteljesülése.

Az örök életbe vetett *remény* és a Jézus útján járás, a *keresztény élet* elválaszthatatlanok egymástól, ahogy Jézusban is — aki „az Út, az Igazság és az Élet" — elválaszthatatlan ez a három.

Május 20. — Húsvét 6. vasárnapja — Jn 14,15-21 — Közvetett istenszeretet

A jó szándékú emberben — ha mélyen eltemetve, ha homályosan is — él a vágy, hogy kapcsolatban legyen Istennel, s talán az a vágy is, hogy szeretetkapcsolatban legyen Vele. A jó szándékú ember azonban a történelem folyamán újra és újra megpróbálja ezt a kapcsolatot „rövidre zárni", szeretné az Isten iránti szeretetet *közvetlenül*, a „világ", az embertársak kihagyásával megélni. A mai evangélium nyomatékosan figyelmeztet arra, hogy ez *nem lehetséges*. „Aki megtartja parancsaimat, *az* szeret engem." Jézust szeretni, s ugyanígy Istent szeretni *csak* az embertársak szeretésére felszólító parancsok teljesítésével lehet. Kommunikálni lehet Istennel közvetlenül is; de szeretni csak *„közvetve"*, azaz embertársainkat szeretve lehet. Nincs kibúvó.

Nem segít a hitvallás. Hiába fogadja el és vallja meg valaki a teljes dogmatikát, hiába mondja: „Én hiszek Istenben, elismerem Őt Uramnak, elfogadom Jézust személyes megváltómnak, vallom, hogy mindaz, amit Jézus tanít, igaz, hiszek a túlvilágban!", hiába, *ha* megfelelő cselekedetei nincsenek, mert: „Nem mindaz, aki azt mondja nekem: 'Uram, Uram', jut be az Isten országába, hanem csak az, aki teljesíti mennyei Atyám akaratát" (Mt 7,21).

Nem segít az imádság. „Amikor imádkozni készültök, bocsássatok meg, ha nehezteltek valakire... különben mennyei Atyátok sem bocsátja meg bűneiteket" (Mk 11,25-26). Teljesen fölösleges imádkozni, akár sokat, akár keveset, *ha* csak egy ember is van, akivel haragot tartok, akire nehezteltek, akinek nem akarok szívből (s nem csak látszat szerint) megbocsátani. — „Fölélik az özvegyek házát, és színleg nagyokat imádkoznak" (Mk 12,40). Kár egyetlen Miatyánkot is elimádkozni, *ha* egyébként nem jár más a fejünkben, hogyan tudnánk még többet szerezni, *ha* közben nem törődünk a szegényekkel, az éhezőkkel, *ha* jólétünket nem az ő támogatásukra használjuk föl.

Nem segít az aszkézis, a szűkebb és tágabb értelemben vett böjt. Ezt már Izaiás megfogalmazta, máig érvényes világossággal, ezeket a szavakat adva Isten szájába: „Lám még böjtöléstek napján is csak a hasznot keresitek. Veszekedés és perlekedés között böjtöltök. Talán az ilyen böjt tetszik nekem?... Tudjátok, milyen az a böjt, melyet én kedvelek? Törd össze a bilincseket! Törd meg az éhezőnek kenyered! A hajléktalant fogadd be házadba — s amikor segíthetnél rajta, ne fordulj el embertársad elől!" (58. f.)

Nem segít a liturgia. Örök emberi vágy: szertartásokkal áldozatbemutatásokkal, „istentiszteletekkel" megmutatni Isten iránti szeretetünket. *Magában* kevés, sőt elégtelen. „Ha ajándékodat az oltárra viszed, és ott eszedbe jut, hogy felebarátodnak valami panasza van ellened, hagyd ott ajándékodat az oltár előtt, békülj ki előbb felebarátoddal, azután jöjj vissza és ajánld föl ajándékodat!" (Mt 5,23-24) Mert: „Irgalmasságot akarok, nem áldozatbemutatást!" (Mt 9,13)

Nem segít a „misztika" sem. A „misztika" jelentse itt a rendkívüli kommunikációt Istennel és az isteni erők mozgatásának képességét. Az Atya akaratának teljesítése *nélkül* olyan „magasztos" képességek és tettek sem hoznak szeretetkapcsolatba Istennel, mint a jövendölés, az ördögűzés vagy a csodatevés. Jézus kiemelkedően keményen fogalmaz erről szólva: „Takarodjatok tőlem, ti gonosztevők" (Mt 7,21-23)! E keménységet világosan indokolja János első levele: „Aki azt állítja: 'Szeretem az Istent!', de felebarátját gyűlöli, az hazug. Aki ugyanis nem szereti testvérét, akit lát, hogyan szerethetné Istent, akit nem lát?" (4,20)

Viszont aki embertársaival jót cselekedve akarja szeretni Jézust, szeretni Istent, az és *csak az* számíthat Jézus ígéretének megvalósulására életében: „Aki szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja. Szeretni fogom őt én is, és föltárom magamat neki!"

Május 27. — Urunk mennybemenetele — Lk 24,46-53 — Áldás

A mai nap, Urunk mennybemenetelének ünnepe valahogyan nem kapott olyan hangsúlyt keresztény életünkben, amilyet talán megérdemelne. Hiszen akár a karácsony párjának is tekinthetnénk; ha amazt úgy ünnepeljük, mint Jézus közénk jövésének napját, akkor emezt távozása emléknapjaként ünnepelhetnénk. E két (persze a szó szoros értelmében nem történelmi, azaz nem meghatározott naphoz kötődő) dátum között élt közöttünk.

A mai ünnepelt esemény, a „mennybemenetel" tehát a búcsú pillanata. Érdekes lenne ezt megvizsgálni a tanítványok szemszögéből is, de most csak Jézus oldaláról vizsgáljuk. Mi jellemző rá? Az, ami egész életét is jellemezte, amiben egész köztünk-létét össze lehet foglalni, az áldás: ...„kezét fölemelve megáldotta őket. Áldás közben távozott el tőlük, és fölment a mennybe" (Lk 24,50-51).

Az, aki most övéit megáldva, áldással távozik, valamikor ugyancsak áldottként, *áldásként érkezett* közénk. Már Keresztelő János édesanyja, Erzsébet megsejti ezt, amikor a hozzá látogató Máriát így köszönti: „Áldottabb vagy te minden asszonynál, és áldott a te méhednek gyümölcse" (Lk 1,42). S valóban: Mindazok, akik csak találkoztak Vele a későbbiek folyamán — ellenségei és üldözői kivételével —, napról-napra megtapasztalhatták, hogy ő tényleg Isten áldása számunkra: jósága, szeretete, irgalma, tanítása és gyógyításai mind ezt bizonyították.

Az evangéliumok *két* olyan *jelentős esetet* jegyeznek föl, amikor Jézus kifejezetten áldott, és ebből a két esetből megtudhatjuk, tulajdonképpen mit is jelent áldani, mi az áldás.

Az első a kenyérszaporításkor történt (Mt 14,19). Amikor látta az éhen maradt tömeget, fogta az ott lévő öt kenyeret és két halat, megáldotta azokat, majd szétosztotta és mind jóllaktak belőle. Ez már előre jelezte a második esetet: Az utolsó vacsorán (Mt 26,26) ismét kenyeret vett a kezébe, megáldotta és odaadta tanítványainak. Azt látjuk tehát, hogy Jézus mindkét esetben jóllakatta az áldásával, áldása nyomán övéit; csak az első esetben a testi, a *biológiai* életet, a másodikban pedig a lelki, az Isten országabeli életet, a *szeretet* életét táplálta bennünk.

Azt is mondhatjuk ezért, hogy az áldás nem más, mint *adás* — a testi-lelki élet táplálása, gazdagítása, növelése-nevelése azokban, akiknek az áldás szól. Mivel pedig testi-lelki igényeink kielégülése nem más, mint a boldogság, azt is megfogalmazhatjuk, hogy áldani annyit (is) jelent, mint *boldoggá tenni:* biológiai *és* Isten országabeli szempontból egyaránt, mert ahogyan Jézus gyakorlata is mutatja, ez a kettő nem választható szét. Az egyik hiánya mindig lehetetlenné teszi a másikat is. Mert hiába látok el valakit minden anyagi jóval, ha jézusi szeretettel nem szeretem őt, mit sem használ neki; és megfordítva: hiába akarok szeretni valakit addig, amíg nem segítem őt az emberhez méltó megélhetésben (vö. Jk 2,16-17; 1Jn 3,17), szeretetem csak pusztába kiáltott szó. Azok, akiket Jézus majd áldottnak mond az ítéleten, tanítása szerint testi-lelki értelemben egyaránt áldására vannak a rászorulóknak (Mt 25,34-36).

És ezzel eljutottunk ahhoz, ami most a mai ünnep mondanivalója számunkra: Nekünk, akiknek Jézus az Isten áldása lett, *tovább kell adnunk ezt az áldást; ahogyan* Ő áldás lett a mi számunkra, *úgy* kell nekünk is áldássá válnunk embertársaink számára (vö. Jn 13,34b). *Ahogyan* Ő arra használta fel köztünk töltött idejét, hogy bennünket boldoggá tegyen, *ugyanúgy* nekünk is arra kell fölhasználnunk az életünket, hogy másokat boldoggá tegyünk. Nem feledkezve meg arról, hogy kezdettől fogva ez volt Isten akarata, hiszen már Ábrahámnak is ezt mondta: „Megáldalak — és légy áldássá!" (Ter 12,3)

Dr. Václav Benda, *cseh katolikus filozófus és a Charta '77 korábbi szóvivője, 1946-ban született. Doktorátusát Prágában, a Károly egyetemen szerezte 1970-ben és a filozófia tanára volt ugyanazon egyetemen, amíg politikai okokból el nem bocsátották 1971-ben. Mivel 1977-ben aláírta a Charta '77-et, Dr.Bendának sokféle állása volt, legutóbb a Prága hotelben dolgozott fűtőként. A VONS, az "Igazságtalan Vádemelések elleni Védekezés Bizottsága" alapító tagjaként Bendát letartóztatták 1979-ben és négyéves börtönbüntetést kapott "a Köztársaság felforgatása" címén. Számos politikai és filozófiai írás szerzője, amelyek szamizdat formájában jelentek meg. Ezenfelül sok rövid cikket írt, amelyek vallási és erkölcsi kérdésekkel foglalkoznak. Az alábbiakban "A család problémái egy totális államban" című, 1984-ben készült esszéjét ismertetjük a Religion in Communist Lands-ben megjelent angol szövege alapján. Benda — aki maga is hat gyermek apja — jól látja a család sebeit, amelyek gyógyulására ma van esély.*

A diagnózis segíti a gyógyulást

A CSALÁD MEGSEBESÜLT A TOTÁLIS ÁLLAMBAN

A totális állam a társadalmi intézmények némelyikét — a hadsereget, a rendőrséget, a hatékony politikai gépezetet — teljesen átfogta, míg a többit — a gazdaságot, az oktatást, a tudományt és a kultúrát — saját képére átformálta. Valójában csak a család (és némiképp az egyház) tanúsít jelentősebb ellenállást a totális állammal szemben. A szülőség alapelve és a közeli rokonok kölcsönös függősége tüzes állhatatossággal kibírja az összes váratlan fordulatot. Egyszerűen biológiai okokból sokkal nehezebb megsemmisíteni, betiltani vagy teljesen beépülni a családi csoportba, mint más, összetettebb társadalmi csoportokba.

A családok likvidálására irányuló első radikális kísérlet, melynek az emancipációs forradalom szolgált ürügyéül, s melynek tendenciája a 20-as évek Szovjetúniójában rajzolódott ki, éreztetve hatását a többi kommunista ország első éveiben is, hamar véget ért. A totális hatalom hamar felismerte, hogy a családi kötelékek szétszakításával vállalnia kell az ezeket helyettesítő kapcsolatok kockázatát, hiszen ezek ellenőrzése még nagyobb nehézségekbe ütközik.

Noha a totális hatalomnak nem sikerült totálisan megoldania a család problémáját, nem mondhatjuk, hogy ez az intézmény nem kapott halálos csapást. Ennek egyik formája, hogy a munkaviszonyok, bérek és árak rákényszerítik mindkét szülőt, hogy teljes munkaidőben dolgozzon, sőt különmunkát végezzen. A halálos csapás másik formája pedig a lakásínség. Ez egyértelműen nem csupán a totális hatalom szociális problémák megoldására való teljes képtelenségének eredménye, hanem a család intézményének gyöngítésére irányuló szándékos politika része, mely megakadályozza, hogy a lakásokból valaha is igazi otthonok válhassanak, vagy hogy legalább időlegesen menedékül szolgálhassanak a külvilág elöl. Minden fiatal család szembesül a dilemmával: vagy csendben elviselik életkörülményeik feltartóztathatatlan romlását, egészen a szülőképes életkor végéig, vagy minden egyes gyerekük születésekor megkísérelik — szinte esélytelenül — lakásukat sok költséggel és fáradtsággal nagyobbra cserélni. A nagycsaládok teljes mértékben a hatóságok jóakaratától függenek. Az állam eltűri az egyre növekvő lakás-feketepiacot és a még meg nem született gyermekek és unokák számára lakatlanul őrizgetett lakások tízezreinek létét és azt, hogy a két lakással rendelkezők még nyaralót is építsenek. Ez a politika tükröződik abban, hogy kis lakásokat építenek. Ezeket elsősorban „éjjeli menedékhelynek" tervezték, vagy esetleg tv-nézéshez. A lakásokban van egy ún. mag — WC, fürdőszoba, konyha —, biztosítandó a legelemibb fiziológiai funkciók kielégítését. De amíg a publikum ki nem fejleszti magában a képességet, hogy a kádban szeretkezzen és aludjon, vagy a konyhában nézzen tv-t, szükségesnek találták, hogy rövid távon átmenetileg pótlólagos teret (szobákat) kapcsoljanak eme maghoz.

Az ember oldalszámra folytathatná a családrombolásra tervezett tényezők felsorolását: a szolgáltatások csődjétől a gyermekek szándékos túlterheléséig az iskolai követelményekkel és az iskolán kívüli teendőkkel, amelyek miatt a gyermekek napi elfoglaltsága messze meghaladja a felnőttek törvényes, nyolcórás munkaidejét. Talán érdemes megemlítenünk a centralizáció ürügyén bezárt kis helyi iskolákat is. A megerőltetett gyermekeknek nemritkán órákat kell tölteniük az iskolába gyaloglással vagy utazással, s az így elvesztegetett idő is elősegíti a családi kötelékek bomlását.

Ezek után itt az ideje, hogy tanulmányunk pozitív részéhez érjünk. Számomra a házasság és a család nagyon fontos, és semmiképp sem korlátozó tényező, mint ahogyan azt ma sokan vallják. A család Isten három alapvető adományának egyik megtestesülése. Az első ezek közül a teremtő szülői szeretet. A második a szabadság oly teljessége, hogy bár halandók vagyunk, mégis képesek vagyunk életre szóló elkötelezettség vállalására. Minden házassági fogadalom megtartó erejű, minden hűségből fakadó tett a megpróbáltatásokkal szemben, halandóságunk elszánt kihívása — mely az angyalok szintje fölé emel bennünket.

Végül a harmadik adomány, mely a családban nyilvánul meg: a személyiség értékes és egyedülálló szerepe. Tulajdonképpen minden más társadalmi szerepünkben pótolhatók vagyunk, s többékevésbé mi magunk is kiléphetünk azokból. Ám a családban már nem hideg és számító igazságosság, hanem a szeretet törvénye érvényesül, s még ahol a szerelem teljesen hiányzik, ott is megmarad a kölcsönös segítségnyújtás érdekében vállalt közös felelősség vonzereje, mely nem engedi, hogy az ember lemondjon érdemtelen gyermekeiről, hűtlen házastársáról vagy idős szüleiről.

Mire vágyódnak ösztönösen az emberek? Egy megbízható, stabil családra, amely ápolja a kölcsönös szeretetet és biztosítja a felelősség állandó megosztását. Egy valódi, intim és a külső csapások elöl elzárt otthonra. De ennek számos feltétele van. Ezek némelyikét magunk megteremthetjük és meg is kell teremtenünk, és a többi megvalósulásáért is minden erőfeszítést meg kell tennünk.

Elsőként helyre kell állítanunk a családi kapcsolatokat. Ez — ha nem is garanciát, de — reményt nyújt, hogy az életünknek több köze lesz egymáshoz és ez gazdagít minden családtagot. Ez semmiképp sem jelentheti a szülői zsarnokságot, az egyenjogúság-harcot a férfi és nő közt, a családtagok valamiféle ál-egyenlőségét vagy a gyermek istenítését. Ugyanis a család nem egyszerűen csak

tagjainak összessége. A keresztény meggyőződés megvilágítja ezt: Krisztus a valódi középpont, s az Ő szolgálatában lesznek egymás kölcsönös segítségére a családtagok. Ennek alapja az a gondolat, hogy a családtagok és részek élete csak mások szolgálatában nyerhet értelmet.

A kiváltságokat mindenki a kötelességeivel arányban kell hogy élvezhesse. Ez alapvető fontosságú a család számára, mert — egyszerűen biológiai okokból — az egyenlőség a családban kivihetetlen. De az az egyenlőtlenség, mely nem fogadja el az egyén pótolhatatlanságát, s több kötelességet ró rá, mint amennyi előjogban részesíti, erkölcstelen és destruktív.

A pszichológusok jól ismerik a férfi és női szerep felcserélésének vagy összevegyítésének kísérleteiből és az egykeségből gyakran származó tragikus következményeket. A családban a hierarchikus struktúra az ideális. Természetes és hasznos, ha az idősebb gyermekek tekintéllyel irányítják a fiatalabbakat, fölvállalva a fiatalabbak nevelésével és oltalmazásával járó felelősséget. Másrészről a fiatalabb testvérek engedelmességet tanulnak s idősebb testvéreik szeretetében, gondoskodásában érezhetik a világ csodálatosságát.

Sajnos az életkörülmények ritkán megfelelőek egy ilyesfajta család számára. Legalább három előfeltétel szükséges. Először is a férj fizetése elegendő kell hogy legyen megfelelően ellátni családja szükségleteit. Másodszor a lakásnak valódi otthonnak kell lennie, kényelmes magánterületnek, mely oltalmat nyújt a külvilággal szemben, otthonnak, melyből elindulhatunk fölfedezni az életet s ahová tudjuk, hogy bármikor visszatérhetünk. Olyan helynek kell lennie, ahová a család bármely tagja hozhat vendéget, ahol a tv-t együtt lehet nézni, s ahová váratlan vendég is érkezhet. Azt kell mondanunk, hogy ezen probléma megoldása nemcsak a lakás méretétől függ, hanem sokkalta inkább a praktikus tervezéstől és berendezéstől.

Harmadjára a nevelésnek nevelésnek kell lennie, nem pedig az egyéniség s az erkölcsi értékek szisztematikus tagadásának. Ez világosan jellemző az állami nevelés egészére. Botrányos, hogy olyasmit követelnek a gyermekektől, amit sem idővel, sem értelmi képességekkel nem győznek, s aminek nyilvánvalóan nem az a célja, hogy jobb teljesítményre ösztönözze őket, hanem hogy alattomossá és elfojtottá tegye személyiségüket. Hasonlóképpen botrányos az a tény is, hogy a gyermekek oktatási ideje szüleik káderminősítésétől függ. Végezetül botrányos, hogy a nemzetközi egyezményekkel teljes ellentétben a szülők nem határozhatják meg szabadon gyermekeik nevelési irányultságát.

Mindez szerencsétlen hatással van magára a családra. Minden gyermeknek joga van jóllakottnak és ápoltnak lenni, százegy kérdést föltenni, ruháit rongyosra koptatni, betörni az ablakot, túlérzékenynek lenni kamaszkorában és magabiztosnak lenni azután. Továbbá garantált helyhez van joga a családi körben. Ez az egyetlen módja, hogy megtanulja elfogadni a tekintélyt és a család rendjét. Ha a család nem ismeri el a gyermek jogait, valószínűleg kevéssé számíthat rá kötelességeinek teljesítésében.

ÁPOLÁSI DÍJ IGÉNYELHETŐ

Sok nagycsaládos édesanya problémája, hogy amikor végetér a Gyes ill. Gyed időszak, vagy kereső állásba kell mennie, vagy ha otthon marad a gyermekeit nevelni, hiányzik a pénz. Ha a főhivatású anyaság még várat is magára, március elsejétől új lehetőség nyílt azok anyagi támogatására, akiknek mindenképpen otthon kell maradniuk gondozásra szoruló beteg vagy idős emberrel.

Súlyos fogyatékos, vagy tartós beteg, vagy kereső foglalkozásra képtelen, vagy idős, vagy más okból gondozásra szoruló személy ápolására (a Gyed-hez, a gyermekgondozási díjhoz hasonló) ápolási díj igényelhető a tanácsok családvédelmi és egészségügyi osztályán. A díjat hozzátartozó vagy az ápoltat tartási, életjáradéki és öröklési szerződés alapján ellátó személy kérheti, ha nem jogosult terhességi, gyermekágyi segélyre, gyes-re, táppénzre, nem részesül nyugdíjban, rendszeres szociális ellátásban vagy munkanélküli segélyben, nem folytat kereső foglalkozást (bedolgozás kivételével). Kérelem lap kapható a tanácsoknál. A rendelet száma: 33/1990/II.25/MT.

A Család Alapítvány céljai közt szerepel az ifjúság erkölcsi nevelésének, családi életre felkészítésének segítése. Ennek keretében a 'SATOR' keresztény nevelő-oktató munkaközösség vállalja **óraadó tanárok** közvetítését **általános, közép- és főiskolák számára** (vidéken is) a következő témákban:

Családi életre készülés: (önismeret, párválasztás, házasélet, gyermeknevelés, háztartás vezetés) *Etika:* (az emberi cselekvés normái...) *Vállalkozási alapismeretek, közéleti kultúra, kommunikáció és informatika, logika.*

E területeken munkatársak jelentkezését is várjuk. A következő számokban a fenti ismeretcsoportokból rövid tájékoztatókat közlünk. Érdeklődés, igénybejelentés: 'SATOR' (1476 Bp. Pf. 40.).

CONCILIUM MAGYAR NYELVEN!

A talán legrangosabb **nemzetközi katolikus teológiai folyóirat,** a CONCILIUM, 25 éves fennállása alkalmából nemzetközi **kongresszust szervez,** amely megtárgyalja az egyház és a világ helyzetét **a harmadik évezred küszöbén.** A CONCILIUM 1990 februári száma, amely meghirdeti a kongresszust és teljes terjedelmében közli annak hat előadását, **most először kapható magyarul,** korlátozott példányszámban.

Ára 150 Ft. Igényelhető a szerkesztőség címén: 1476 Bp. Pf.40.

Kisközösségek, környezetvédők, életreformerek, hagyományvédők és a szerves kultúra élesztőinek fóruma a HARMADIK PART, egyszóval azoké, akik megkísérlik ismét EGÉSZ-ként látni a világot. Ezt fejezi ki az alcím: teljességügyi értesítő.

A ma 80-100 oldalas, illusztrált folyóirat eredetileg (1984-től) 4 oldalon LEV-LAP névre hallgatott, és igen szűk kör ismerte.

Évente négyszer jelenik meg, a második szám már kapható az újságosoknál (kicsit keresni kell), a könyvesboltokban (nem mindenhol) és elő is fizethető bármely postahivatalban.

Néhány cím a második szám tartalmából:

— Bartos Tibor: JEGYET A TITANICRA?

— Amory LOVins: BIZTOS ENERGIA

— Rózsa Sándor: SZÍVEM, SZERELMEM, EGYETLENEM: AUTÓ, AUTÓ!

— Gáspár Csaba László: TARKOVSZKIJJAL EMMAUSZ FELÉ

— AUROVILLE — szemelvények egy indiai ökofaluról

— PÁLMAÁG rovat: Szmirnai Szent Polikárp levele a mai magyar katolikus egyházhoz.

Bajor Andor: Mi a kisebbségi?

(...) Az ember kisebbségi lény, az élet kisebbség a Földön az élettelen anyaghoz képest, a Föld pedig kisebbségi bolygó a Naprendszeren belül, nem is tartozik az igazán nagy bolygók közé. A Naprendszer kisebbségi jelenség a Galaktikán belül ... minden és mindenki valahogyan kisebbségi. Ezt senki sem érzi át, és mindenképpen be akarja bizonyítani, hogy ő valamiképpen az emberiség, sőt a világmindenség többségét képviseli. ... a kisebbségi állapot szükségképpen természetes állapot, mert hiszen Európa egész Eurázsiához képes lényegében egy félsziget, ... a helyzet akkor változik meg valójában, ha mindenki rájön arra, hogy valami módon ő is kisebbségi, valami módon ő is elnyomható és a világmindenség és Isten hatalma mellett senki.

(Megjelent a Romániai Magyar Szó 1990. március 4-i számában)

A Péceli Egymást Segítő Egyesület (2119 Pécel, Kálvin tér 5.) **pénzgyűjtést kezdeményez Csemer Judit és kislánya** (Pécel, Határ u.9.) **fedél alá juttatására.**

A kis család életveszélyes, fűtetlen viskóban élt megrendítő körülmények között. A kislány állami gondozásba vételének elkerülésére Egyesületünk felkarolta őket. A református egyház segítségével sikerült átmenetileg elhelyezni kettejüket; most végleges lakásmegoldásként egy másfél szobás kis ház építését szervezzük részükre.

A befizetéseket a következő címre kérjük: Fityus Gézáné, 2119 Pécel, Kun József u. 1/b.; vagy a helyi takarékszövetkezetnél az Egyesület számlájára. A felajánlott összeg a személyi jövedelemadó alapból levonható az Egyesület igazolása alapján.

Építőanyagot is szívesen fogadunk, gondoskodunk az elszállításáról.

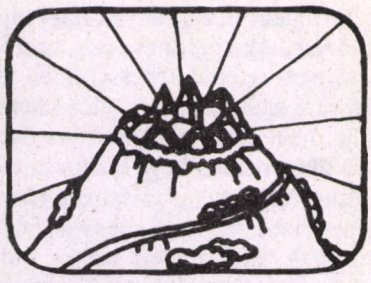

Magyar katolikus egyházunk történetében először volt olyan országos tanácskozás, amilyeneket a II.Vatikáni Zsinat javasol az egyes országok katolikusai számára. Ezen nemzeti zsinatok célja, hogy az egyház minél szélesebb rétegeiből papok és civilek tanácskozzanak azokról a kérdésekről, amelyek a keresztény közösség számára aktuálisak. Sajnálatos az, hogy míg a nyugati országokban ez a folyamat egy-két évtizedes múltra tekint vissza, hazánkban eddig ilyen tanácskozások nem voltak.

MIT ÉR AZ EGYSÉG, HA ISTEN A MÁSIK OLDALON ÁLL?

(Beszámoló az első Katolikus Megújulási Fórumról)

Most is egy bázisközösség, a 'Bokor' szervezésében és kezdeményezésére jött létre 1990. február 24-25-én — a hivatalos egyházi vezetés bizalmatlanságától övezve. A bizalmatlanság egyrészt érthető. Hiszen az egyházunk felhalmozódó problémáival való szembesülés ezen nyilvános formája a vezetés számára kényelmetlen, s a közel két évtizedes — kezdetben állami zsarolással indult — egyházi diszkriminálás ma már anakronisztikus légkörén nehéz átlépni. Pedig az idő igazolta azt az engedetlenséget, amellyel — másokkal együtt — a 'Bokor' is semmibevette a pártállami kor kereszténykre vonatkozó tiltásait. Ezért a 'Bokor' eszméit és gyakorlatát egyre inkább hivatalos körök is zászlójukra tűzik az egyházban, miközben még mindig a "bulányista" jelzőt használják és megkérdőjelezik a 'Bokor' egyházon belüli helyzetét. Az Új Ember is (1990. III. 11-i szám) ebben a hangnemben tudósít a Megújulási Fórumról, folytatva az egyházi sajtó negyvenéves cenzúra-politikáját: 'a kritikus közösségektől semmit, róluk pedig csak vádakat, a védekezési lehetőség megadása nélkül'.

A bizalmatlanság másrészt érthetetlen, hiszen egyházunk helyzete súlyos, a gondokkal való szembenézés, a bűnbánat, a bocsánatkérés és a megbocsátás, a vezetés megújítása, valamennyi alkotó erő és lelkiség összefogása elengedhetetlen. A pápa közelgő látogatására érthető szorongással készül az egyházi vezetés: talál-e még elég hitet" hazánkban a helyzetet ugyancsak jól ismerő lengyel II. János Pál. De a probléma mélyebb: az Emberfia talál-e hitet, amikor eljön? Ő átlát a tömegdemonstrációkon és a jajkiáltások cenzúra alá söprésén. Mit ér az egyház látszategysége, amelyet a magasklérus önmaga körül és hatalommal akar létrehozni, ha Isten a másik oldalon áll?

Örömmel, e bizalmatlanságon átlépve az ország minden részéből kb. 4-500 résztvevő jött össze, különböző mozgalmakból, közösségekből. A Regnum, az OLI, és más felekezetek jelenléte reményt keltenek a párbeszédhez.

A konferencián hat témakör került megbeszélésre.

1. A jézusi örökség

Az emberiség sorsa azon fordul, hogy a keresztények követik-e a jézusi szeretetet (adás, szolgálat, szelídség) és ezáltal minta-társadalmat hoznak-e létre. Népünk a honfoglalás korában már csak az állam-kereszténységgel találkozott, a jézusi üzenet azóta sem jutott el a köztudatba.

2. Kisközösség: keresés, válasz és remény

Új egyházmodell, ahol az osztozás, a kiengesztelődés, az ünnep légkörében élhetjük át Isten jelenlétét. A történelmi párhuzamok, küzdelmek mutatják, hogy ez nem álom. A kudarcok és ellenerők ellenére Isten Népe halad a történelmen keresztül.

3. Civil apostolkodás

Számos gyakorlati példa, a belső és külső feltételrendszer, a családok apostoli ereje, a közösségek munkája bontakozott ki.

4. A megújulás eszköze az ökumenizmus

Isten sokszínűnek teremtett bennünket, obszervanciáinkkal, szokásainkkal ne gátoljuk ill. ne pótoljuk mások és magunk szeretni tudását. A résztvevő református, evangélikus és baptista lelkészek saját egyházuk belső küzdelméről és reményéről is szóltak.

5. Az egyház népe és vezetői

Csak elkötelezett bázison nőnek ki bátor, hozzáértő, ingyenesen és hősies mértékben szolgáló, testvérien tanácskozó, feddést is elfogadó, bocsánatot kérni tudó, erkölcsi tekintélyű vezetők. Csak akkor kerülnek ezek a vezetők a hivatalos egyházvezetésbe, ha megszűnik a kontraszelekció, mely szerint csak nem-házas férfi kerülhet oda (ez máris elveti a keresztények 999.5 ezrelékét), s azok közül is csak azok, akik bizonyítják, hogy inkább engedelmeskednek (állami és egyházintézményi) embereknek, mint Istennek. Az elkötelezett bázis szélesítése a feladat.

6. Kommunikáció az egyházban

Jézus az erőszak és a pénz porondján nem lépett küzdelembe, de az információ porondján igen. A hatalom kihasználja helyzeti előnyét: Isten hallgatását úgy tünteti föl, mint beleegyezést az Isten nevében uralkodók tetteibe; nyugodtan hazudik, mert a cenzúra segítségével el tudja kerülni a széleskörű lelepleződést. Jézus szerint nem beleegyezés Isten hallgatása, amikor a gonosz szolga azt gondolja, hogy ura késlekedik és ezért dőzsöl és veri szolgatársait. A cenzúra bűnös, csak az nem megy a világosságra, aki gonoszat tesz, nehogy napvilágra kerüljenek tettei. Küzdeni kell az információs monopólium és a cenzúra ellen az egyházinak nevezett sajtó területén. Az egyházi pénzügyeknek is ugyanúgy nyilvánosaknak kell lenniük az adományozók felé, mint pl. egy alapítványnak.

Az előadások és hozzászólások anyaga a közeljövőben könyv alakban is megjelenik.

A szombati szentmise, a liturgikus keretek, a hozzászólók és előadók felkészültsége, a gyakorlatias beszámolók és hirdetések ünneppé tették a két napot. Kapcsolatok születtek, falak és gondolati gátak omlottak le, programok szerveződtek. A megújulási folyamatnak folytatódnia kell plébániai, egyházmegyei és országos szinten.

G. A.

BULÁNYI GYÖRGY piarista páter testvéremnek, 1990. január 16.

Kedves György testvérem és szolgatársam!

Igazi felülről jövő ajándékot küldöttél „kétcsatornás" leveleddel és küldeményeiddel. Gyakran hallottam rólad és krisztusi közösségedről. Csak azoktól nem érdeklődtem felőletek, akikkel nem találkoztam. Sajnos, érdemi felvilágosítást éveken át mégsem nyerhettem. Most aztán a *Páter Bulányi* c. könyv alapján és némely írásaid nyomán bár részleges ismeret birtokába juthatok. Jólesik látni saját aláírásodat a dec. 30-án keltezett soraid záró és mindeneket kifejező mondata után. Köszönöm.

Erősséget jelent számomra a hitközösség tudata. Igazad van: „Jézus egy egyházat alapított", melynek szívdobogása a nálad uralkodó „szeretet", igaz: párosítva az „Én vagyok"—„igazsággal". Így a KERESZT nem elválaszt, hanem együvé ölel, mégpedig egy olyan kojnóniába, ahol nemcsak „7 gyermekes családok" léteznek (szüleidre gondolok — ha jól értettem), hanem egyszersmind el tudják siratni az „5 millió legyilkoltjait" az anyaméhben — az utóbbi évtizedek magyar földjén. Magam is veletek sírok. Egyidejűleg azonban szív szerint örvendek a Bokor bázisközösség megújulási fórumának és valamennyi hasonló Szentlélek-vezette megmozdulásotoknak. Az „új ugarszántás" (Jer. 4,3) jelei ezek, hogy „a föld sója" általuk is hathatósabbá váljék, s éltető erővé.

Fájlalom, hogy a MEGÚJULÁSI FÓRUM vendégeként nem jelenhetek meg. Oly nyomorúságos mélységbe süllyedt (s ezt nem szégyenlem kimondani) a romániai református egyházkormányzat, hogy a gyógyulásáért folytatott fáradozások helyhez kötnek. Pillanatnyilag reménytelennek tűnik a helyzet. A Krisztus—Egyházfő helyét emberi bálványok foglalták el a múltban s a kísértéstől még nem vagyunk mentesek. Bűnbánat és bűnvallás nélkül elképzelhetetlen mind az evangéliumi jóvátétel, mind az újrakezdés. Hála legyen az Úrnak, hogy téged megajándékozott a példamutató ajtónyitással!

Megköszönve „testvéri-baráti kéznyújtásod" — hiszem — áldott jegyeit, s Megújulási Fórumotok „gyümölcsösödéséért" (Ady) könyörögve, az ágápé-szeretet közösségében testvéri-baráti ragaszkodással ölellek mind Téged, mind szolgatársaidat az Úr Krisztus nevében

Tőkés István

A MÉRLEG, amely negyedszázada tár magyar nyelven széles ablakot az európai szellemiségre, 1989-ben is sok értékkel ajándékozott meg minket. Beszámolt a *Zsinati Folyamat* fejleményeiről, nagy tanulmányai közt szerepelt pl. *Havel, V.*: Szó a szóról, *Lohfink, N.*: Az ószövetség erőszakos Istene és egy erőszak nélküli társadalom vágya...; széleslátókörű ismertetéseket hozott pl. a francia forradalom 200. évfordulója kapcsán, valamint a gazdasági életről; tárgyilagosan elemezte a botrányt kavaró *Krisztus utolsó megkísértése* c. filmet, az Auschwitz körüli vitát és a *Kölni Nyilatkozat*-ot; könyvszemlét közölt a teológiai „vasfüggöny" kapcsán és ismertette *P. Bulányi György* nagy vitát kiváltó könyvét az engedelmességről és az egyházrendről.

A MÉRLEG (lapok és könyvek szemléje) évente négyszer jelenik meg, megvásárolható ill. megrendelhető a Szent István Társulatnál, az egyes számok ára 100 Ft.

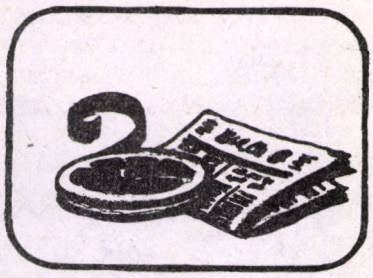

Sajtószemle: meg tudnak újulni az egyházak?

A társadalomban nagy a változás. De a válság gyökerének az erkölcsi, lelki válság látszik. Ezért óriási jelentőségű, hogy az egyházak is meg tudnak-e újulni, vagy a képmutatás tovább mélyíti az erkölcsi válságot.

„... Amikor Tőkés László otthonát körülvette mintegy kétszáz mindenre elszánt híve... elszorult a torkom és megrohantak az emlékek. 1977. augusztus 17-én reggel Szegeden gyermekeinkkel odaültünk a metodista lelkészlakás bejárata elé, hogy megakadályozzuk lelkésztársunk kilakoltatását. ... Minden izgatott dühösségükre egyházi énekekkel feleltünk. ...helikopterrel egy különleges alakulatot hoztak Miskolcról... Kilakoltatott kollégánk hapták-lelkű utódjának beiktatásán (e jeles alkalmon a Miklós Imre ÁEH-elnök elragadó barátságosságától olvadozó, területileg illetékes svájci püspök is megjelent)... Zakariás 4,6 volt a textus: „Nem erővel, sem hatalommal, hanem az én lelkemmel!" Szállóige is lett belőle köztünk: 'Nem erővel, sem hatalommal, hanem karhatalommal!' ... A saját egyházát széttördelő vezető ... nemzetközi, vallásszabadság kérdéseivel foglalkozó társaság képviselője. Mint hallom, Tőkés Lászlót díszdoktorrá avatják s körülutaztatják hazánkban olyan egyházi férfiak, akik ellen áldozataik hiába emelik fel szavukat..." *(Beszélő, 1990.jan.29. Iványi Gábor)*

„... az egyházak méltóságai nemcsak hagyták magukat az országos listán a parlamentbe jelöltetni és megválasztatni — tudva és tűrve az 1985-ös választások tisztátalanságait —, de mindent meg is szavaztak, amit csak a mindenkori kormányzat elvárt tőlük. ...mindmáig nem érezték kötelezettségüknek, hogy felelősségükről híveiknek és választóiknak elszámoljanak. A katolikus, a protestáns és a zsidó egyházi hierarchiáknak egyszer, nem is sokára, magyarázatot kell adniok arra, hogy miért nem szólaltak fel a kormányok nemzetvesztő gazdaságpolitikája ellen, ...vagy miért nem mondtak le képviselői helyeikről. Nem válaszolhatják azt, ...hogy nem tudtak szakértőket találni... Voltak képviselők, akik ha kevesen és nem is mindig időben, de szóltak, szembenéztek a rajtuk gúnyolódó, kitapsoló képviselőtársaikkal és a fenyegető hatalommal. Az egyházi hierarciák sohasem válaszoltak egyetlen figyelmeztető szakértői szóra, felhívásra sem... A magyar állampolgárok azt láthatták, hogy az egyházak parlamenti képviselői támogatják azt, ami a hatalomnak tetszik, és elhatárolják magukat mindattól, ami a hatalomnak nem tetszik.

A béke ügye? Békepapok... egy egyoldalú leszerelés propaganda szócsöve... A katolikus hit erkölcse alapján való szolgálatmegtagadás? A katolikus klérus elítéli a szolgálatmegtagadókat és helyesli, hogy a hatóságok ezért a szelíd tettért börtönbüntetéseket osztogassanak. Emberi jogok? Az egyházak sohasem álltak támogatólag egyetlen emberi jogi ellenzéki aktivista mellé, ha az állam üldözte, sőt az egyházi vezetők mindig aggályukat fejezték ki, ha valamelyik papjuk részt mert vállalni az emberi jogokért vívott harcokból. Sajtószabadság? Az egyházi hierarchiák elfogadták az állami cenzúra rendszerét, nem tették alkalmassá az egyházi sajtótermékeket, hogy onnan indulhassanak új hívők új gondolatokkal. Határon túli magyar kisebbségek vallásszabadsága? A hierarchiák mindaddig hallgatnak, amíg a párt és a kormány fel nem emeli karmesteri pálcáját. 1956 megítélése? Megint csak hallgatás. Párbeszéd az ellenzékkel? Nincs párbeszéd.

Joggal és okkal véljük, hogy mai válságunk erkölcsi megroppanásai a magyar egyházak irányítóit is érintették. Tán éppen onnan is recseg elő a válság, hogy az állampolgár megcsalatott kormánya által, párttag pártvezéreitől, hívő püspökeitől, tanuló tanáraitól. És az erkölcsi pestis ellen nem használnak a kenetteljes szavak. Terjesztik a kórt. "Türelmes Tűrő meddig szenveded még, hogy tieidben meggyalázzanak?" — kérdi szomorúan Rónay György. Elítélek valakit? A pestistől vert, kínzott városban az egyik-másik házba betérő, eszközt nélkülöző segédorvos nem ítél, csak tűnődik és remél. ..."

(MAGYAR NAPLÓ, 1990.jan.19. Lengyel László: A lélek leng, nem suhan)

„... Mi az tehát, amit a nehéz években is joggal elvárhat az isteni és emberi erkölcs az etikai önállóságra jutott, tettéért felelős férfitől?

Mindenek előtt azt, hogy ne ártson senkinek, és ne legyen társa senkinek az ártásban. Ha tehát a hierarchia nem állt ki Nagymaros ellen, még hagyján, de ha nem állt ki a jogtalanul üldözött papjai mellett, ez már kevéssé védhető.

A második, ami elvárható: ha a mindennapi kis hazugságokat nehezen ússza is meg; nagy hazugságokba ne menjen bele, inkább álljon félre, akár saját kárára is.

A harmadik az, hogy a nehéz napokban kétszeres vagy inkább százszoros energiával őrizze meg, táplálja, sőt fejlessze belső identitását, meggyőződését: ne engedje széthullani belső szellemi-erkölcsi-értelmi egységét. ... Különben elveszíti hiteles meggyőződését, elveszíti azt a tekintélyt, amit a külső méltóság nem pótolhat.

... Ha az egyházi vezetés valamivel igazán vádolható, az mérhetetlen passzivitása a legsajátosabb, legegyháziasabb feladataiban. Természetesen óriási különbségek vannak... De sokukról elmondható: a paloták foglyaivá lettek. A protokolláris sürgés-forgás, az atyai kedélyeskedés, az egyházi reprezentáció közepette nehéz észrevenni, hogy a rábízottakal a kapcsolat mennyire megszűnt, meglazult vagy megromlott. Ezzel nyílt meg a lelkipásztorok kettős tévútja: vagy a főpapot követő tunyaság, vagy az elmagányosodott, kétségbeesett, irányát vesztett buzgalom. Vagy ha egyiket sem bírta: az alkohol, a nő, a hanyag egyházi szolgálat... Van, ahol a püspök az év nagyobb részét tölti külföldön és belföldi fogadásokon, mint a püspöki irodában és "a terepen". Nehéz úgy beszélni papokkal, hogy ne panaszolják: alig tudják, ki a püspökük. ..."

(VILÁG, 1990.febr.15. Sebestyén Péter: Az első kő)

(Az alábbi részletek a Képes 7 vitasorozatából vannak, melynek címe: Az egyházak sztálinizmusa, a sztálinizmus egyházai)

„... Nem azt kérem, hogy beleavatkozzanak az egyház belügyeibe (ez ellen élesen tiltakoznék), hanem azt, hogy felszámolják a sztálinista pártállam sorozatos beavatkozásának következményét. Többek között azzal, hogy megszakítják a tárgyalást a pártállam 'egyházi' ügynökeivel.

... Az Önök közömbösségének 'jóvoltából' mind a mai napig azonos személyek a református sajtóoligarchák. Így aztán érthető a Reformátusok Lapja szerkesztőségének szenvedélyessége, amellyel erőteljes propagandát fejt ki gazdái, az egyházi államügynökség megmaradásáért, és hangulatot kelt azok ellen, akik a református egyház megtisztulása érdekében lépnek föl. ...

...nem tekinthetik egyházi vezetőknek a pártállam idézőjeles egyházi embereit. Ezek aposztata voltát nem cáfolja, hanem aláhúzza, hogy történetesen lelkészi oklevelük van. Önök azok előtt fejezik ki sajnálkozásukat a sztálinista rombolás, tervszerű egyházsorvasztás miatt, akik által eszközölte ezt az ÁÉH. ..."

(Részlet a vitaindítóból, Éliás József nyugdíjas református lelkész nyílt leveléből három állami vezetőhöz.

A címzettek válaszainak lényege: újabb állami beleszólás lenne, ha ők akarnák megítélni, hogy adott egyházi vezetők hitelesek-e.

Bőven érkeztek viszont hozzászólások a levélváltáshoz:)

„... Volt, akit úgy szerveztek be, hogy főnöke vagy legjobb barátja ellene való állítólagos áskálódását mondták el bizalmasan neki...

A többség megfélemlítésének kiváló módszere volt egyesek hamis vádakkal történő elítéltetése saját egyházuk által. Minél becsületesebb volt a vádlott, annál jobban megérthették a többiek, hogy senki sincs biztonságban, csak azok, akik szolgai módon teljesítik a rendszer törvénysértő kívánságait. ..." *(Iványi Tibor, III.3.)*

„... Kár, hogy nem az egyházi sajtóban beszélhetjük meg közös dolgainkat. Ott illenék! Sajnos az egyházak sajtója még nem szabad. A felső vezetés monopóliuma. Így nem érhet vád bennünket.

... Alaptételed érvényes az evangélikus egyházra is: a jelenlegi vezetők mind a pártállamtól kapták tisztségüket, s ezért távozniuk kellene az egyház éléről.

... Csakhogy nem távoznak! Sőt, Téged minősítenek gyűlölködőnek, ... hatalomvágyónak, intoleránsnak stb. Közben pedig minden eszközzel igyekeznek múltjukat eltakarni, átfesteni, és magukat a reform élharcosainak feltüntetni...

Miért nem a lelkészi karhoz fordultál? ... Amíg a 'csendes többség' föl nem ébred félelmeiből, nyugalma érdekében mindenre bólogató bénultságából, és nem döbben prófétai és erkölcsi felelősségére, addig nem lehet lényeges változásra számítani az egyházban. Őket kérd, biztasd, bátorítsd az összefogásra...

Hatalmaskodó, arisztokratikus püspökök ... Óriási feladat lesz olyan új struktúra és új lelkiség kimunkálása, amelyben nem egy kötelező egyházi ideológia és nem egy államilag védett, kontraszelektív csoport, hanem az Evangélium és a gyülekezetek állnak a középpontban, és minimálisra csökken a veszély, hogy bárki diktátorrá nőhesse ki magát. ..." *(Dóka Zoltán evangélikus lelkész, III.3.)*

„Arról tudják majd meg rólatok, hogy a tanítványaim vagytok, hogy szeretitek egymást!" — adta meg követőinek fő kritériumát Jézus (Jn 13,35). A Jézusra hivatkozók, a keresztények közt ennek ellenére vannak dúskálók és vannak éhezők; vannak egymással harcolók, akiket a különböző nemzethez tartozás jobban elválaszt, mint amennyire a kereszténység testvérré tesz; vannak a szegényekért kiállók és vannak, akik a gazdagok lelkiismeretét megnyugtatják; vannak üldözöttek és vannak, akik az üldözők szolgálatába állnak.
Ebben a rovatunkban olyan keresztényekről adunk hírt (és olvasóinktól szívesen fogadunk ilyen híreket), akiknek irgalmassága, szegénysége, erőszakmentessége, üldözöttsége, szolgálata és prófétai szava valóban Jézusra utal. Példájuk segíthet egyházaink megújulásában.

KOLUMBIA: Meggyilkolták Jesus Emilio Jaramillo Monsalve püspököt, egy papjával együtt, 1989 őszén. Jaramillo püspököt egyházmegyéje határain túl is úgy ismerték, mint a szegények és a föld nélküli indiók jogainak ügyvédjét. Emiatt ismételten konfliktusba keveredett jobboldali körökkel.

SZUDÁN: 1989 október elején Macram Max Gassis szudáni püspök „holocaustról" beszélt: állandó a veszély, hogy Szudánban teljesen kiirtják a kereszténységet. A júniusi katonai puccs óta a demokratikus szabadságjogok megszűntek, a béke messze került, a katasztrofális ellátás tovább romlott. Az új kormány egyre világosabban iszlám-fundamentalista irányultságú. Érintetlen maradt a „sharia", az iszlám törvénykezés is.

TÖRÖKORSZÁG: 1989-ben körülbelül kétezer keresztényt kínoztak meg. Egy fiatal papot kilenc órán át kínoztak, de nem tudtak belőle 'vallomást' kicsikarni. Azzal vádolták, hogy egy keresztény állam létrehozása mellett fejtett ki propagandát. (Törökországban kb. százezer keresztény van, a lakosság két ezreléke...) Bár a bíróság hamarosan felmentette a vádlottat, továbbra is figyelik a postáját, a telefonját és az általa tartott istentiszteleteket.

EL SALVADOR: Jobboldali erők, kb. harminc egyenruhás, 1989. november 16-án hajnali 3 óra körül behatoltak a katolikus egyetem területére és meggyilkoltak hat jezsuita papot, valamint a házvezetőnőt és 15 éves lányát.

GUATEMALA: Miután már négyszer halálosan megfenyegették, decemberben a rendőrség egyik rejtekhelyén egy éjszakán át kínozták Diana Ortiz apácát. Amikor elengedték, bocsánatot kértek tőle és közölték vele, hogy valakivel összetévesztették. Négy kínzója elmondta, az a feladatuk, hogy „megőrizzék Guatemalát a kommunizmustól".

NICARAGUA: Január elején lelőttek két apácát, akik egy békemenetben vettek részt. E támadás nyomán került kórházba életveszélyes sérülésekkel Pablo Schmitz segédpüspök is.

KÍNA: A hatóságok csak a kormányzathoz hűséges „Katolikus Hazafias Egyesülés" működését tűrik meg. Az ehhez nem tartozó püspökök közül decemberben hatot börtönbe zártak.

(Christen in Not)

Az észt főváros, Tallin metodista gyülekezetébe tavaly három katonatiszt tért meg. Egyiküket még mindig nem szerelték le, annak ellenére hogy már 1989 áprilisában kérte vallásos meggyőződésére hivatkozva, hogy kiléphessen a hadseregből. Börtönnel, pszichiátriai intézettel fenyegetik.

Az NDK kereszténveinek száma 1989 végén kb. 6 millió. A katolikus püspöki konferencia jelentése szerint 5.1 millió a nyolc protestáns egyház tagja, 1.05 millió a római katolikus és kb. 70 ezer más egyházak tagja. A *Keston College* kommentárja szerint az első két szám csak becsült és olyan bejegyzett tagokat is tartalmaz, akik semmilyen téren nem aktívak. A hetvenezer ezzel szemben meglepően alábecsült szám. Általánosan elfogadott, hogy csak magának az Új Apostoli Egyháznak legalább százezer tagja van. A hetvenezernek talán a háromszorosa a valós érték.

A nemhivatalos ökumenizmust és az alsó papság önálló közéleti cselekvését akadályozzák a felső egyházi vezetők Magyarországon. Egy január 16-án hozott nyilatkozatban kilenc egyházi vezető (köztük Kocsis Elemér, Nagy Gyula, Paskai László, Schöner Alfréd, Tóth Károly, Viczián János) kijelentették, hogy egyedül a jogosult egyházi vezetők rendezhetnek ökumenikus istentiszteleteket.

Hét klerikus (Pánczél Tivadar, Németh Géza, Gromon András, Roszik Gábor, Dobner Győző, Kardos Péter, Iványi Gábor) január 23-án válasz-nyilatkozatot tett, mely szerint az ökumenikus istentiszteletek rendezése nem az egyházi vezetők kizárólagos joga, hanem bármely vallásos közösségé. Éppen a nemhivatalos ökumenikus istentiszteleteket 'politikai visszaéléssel' vádoló egyházi vezetők azok, akik kétes politikai szerepet játszanak. A klerikusok rámutatnak, hogy az előző kommunista kormány külön helyeket tartott fenn az egyházi vezetők számára a magyar parlamentben. Erkölcstelennek tartják, hogy olyan egyházvezetők, akik kiszolgálták és szentesítették az egyház- és nemzetellenes politikát, ma is önmaguknak tartsák fenn kizárólagosan a vallási közösségek közéleti képviseletét. Tiltakoznak az ellen, hogy ezek az egyházvezetők az új parlamentben is automatikusan képviseljék a vallási közösségeket. Remélik, hogy a közeljövőben valamennyi egyházközösségnek módja lesz a saját törvényeinek megfelelően új, hiteles, a pártállamban nem kompromittált hitvalló vezetőket választani. Németh Géza szerint az egyházi vezetők próbálják átmenteni a pártállam kezéből kapott 'monolit hatalmukat'.

A klerikusok nyilatkozatára a Református Egyházi Zsinat Elnöksége gyorsan reagált és azzal vádolta őket, hogy 'politikai ambíciókat' dédelgetnek.

A Moszkvai Egyetem Mechanikai és Matematikai Fakultásának diákjai január 29-én megtagadták a vizsgát a korábban tudományos kommunizmusként ismert társadalmi és gazdasági ismeretekből. Az oktatók erőfeszítése, hogy véleményüket megváltoztassák, eredménytelen volt. Január 30-án a vizsga eltörléséről szóló iratot postáztak — január 22-i keltezéssel.

Meghalt a szovjet nemhivatalos Baptista Egyház titkos nyomdáinak vezetője, Vitali Pidchenko, aki korábban lelkiismereti okból börtönben is volt.

A Keresztények és Zsidók Nemzetközi Zsinatának létrejött egy csoportja Csehszlovákiában is. A Zsinat végrehajtó bizottságának elnökét, Sir Sigmund Sternberg-et a mozgalom támogatásáról biztosította Tomasek bíboros és dr.Josef Hromadka protestáns megbízott.

Doru Popa, román baptista lelkész szerint sok egyházi személy szerzett elismerést a lakosság körében azzal, hogy visszautasította a hatóságokkal való kompromisszumot. Popa, akit az állam nyomására 1987-ben kizüzésítettek a Baptista Szövetségből, most az aradi Nemzeti Megmentési Frontban az emberi jogok felelőse. Célja a vallási és politikai áldozatok rehabilitálása és a bezáratott templomok megnyitása. Úgy véli, hogy a lelkészeknek alá kell vetni magukat annak, hogy a gyülekezetek újraválasszák őket. A kormány támogatásával kinevezett lelkészek ezzel nem szívesen néznek szembe. Az egyházak nemzetközi segélyszolgálata nagy tanúság volt a román társadalom felé. Popa teljesen egyetért Tőkés Lászlóval, hogy a román és magyar nemzetiségek közti megegyezés döntő a béke szempontjából. A Ceausescu rezsim az üldözés egyre hatékonyabb formáit fejlesztette ki, elkerülve a hívők bíróság elé állítását és hőssé emelését. Ehelyett az aktív keresztények családjait zaklatták. Popa feleségét, Lydiát kidobták kórházi állásából és egy az otthonától távol eső faluba vezényelték munkára. Popa elmondta, hogy a Securitate többször elvitte és sohasem tudta, vajon haza fog-e kerülni élve.

Szovjet statisztika az újonnan bejegyzett gyülekezetekről. A bejegyzett közösségek száma 1984-86-ban, 1988-ban és 1989.IX.20-án: orosz ortodox 2, 809, 2039; óhitűek 5, 9, 9; georgianus ortodox 1, 50, 106; örmény apostoli egyház 1, 5, 7; katolikus egyház 4, 39, 116; lutheránus egyház 10, 10, 6; református egyház -, 1, 5; metodisták -, 1, -; evangéliumi baptisták 19, 46, 44; pünkösdisták 26, 30, 25; hetednapi adventisták 12, 27, 26; mennoniták 7, -, -; molokanok 4, 3, 1; mohamedánok 2, 34, 202; zsidók -, 4, 7; buddhisták -, 1, 2; Hare Krishna -, 1, 1. Összesen a Szovjetunióban 93, 1070, 2596.

Decemberben körülbelül hat el-nem-ismert püspököt és ugyanennyi papot tartóztattak le Kínában. Két protestáns igehirdetőt három ill. két év börtönre ítéltek. A Canton városban, Damazhan 35 címen összejövő, jólismert, de nem bejegyzett testvériség vezetője, Lin Xiangao, az egyre növekvő nyomás ellenére visszautasítja a gyülekezet bejegyeztetését, mert 'ha a Three-Self Hazafias Mozgalom része lennénk, akkor Krisztus második eljövetele helyett a Négy modernizációt kellene prédikálnom'. A Shanghai-i Házankénti Egyház szintén nagy nyomásról ad híreket. December 9-én több mint száz állambiztonsági rátört egy hetventagú házi egyházra, elkobozták az összes bibliát és vallási könyvet, fölírták az összes jelenlévő nevét és megfenyegették őket, hogy ne merjenek többé a Házi Egyházakhoz eljárni. Januárban letartóztattak tíz keresztény diákot Pekingben. Egy új pártdokumentum foglalkozik a keresztény hit szerepével a Kelet-Európai változásokban. A dokumentum beszél 'báránybőrbe bújt farkasokról', olyan külföldiekről, akik tanárokként, diákokként vagy üzletemberekként jönnek Kínába, de valódi céljuk a kereszténység terjesztése. Az ilyeneket ki kell utasítani.

(Keston News Service)

A NOÉ-KLUB ÉLETÉBŐL

Vastag lila szemöldökkel, fekete köpenyben, láncokkal, fülbevalókkal és DM-hajzattal félelmetes alak lépett a terembe. Az ötéves Ágacska odaszaladt hozzá és megkérdezte: Varázsló, hová tetted a nyuszit?"

A varázsló korábban valóban igazi nyuszit dugdosott és megtévesztően hasonló feketében adta elő műsorát, de az új vendég nem a varázsló volt, hanem látogató a Depeche Mode Barlangból. Fölszerelésén senki nem ütközött meg, hiszen ötletes jelmeznek is elment volna. Mások egyéni táncbemutatóval ill. énekléssel mutatták be sajátos szubkultúrájukat és nagy tapsot arattak.

A jelmezversenyt a házigazdák nyitották meg 'A szálka és a gerenda' című ökológiai rémdrámával. Utánuk sorra felvonultak a jelmezbe öltözöttek. Némelyik jelenetet is adott elő. Különösen ötletes volt a Cicalány, szerepéhez illő verssel, a Kicsike, akinek a méretei igencsak rácáfoltak a nevére, és természetesen az első három helyezett: az 'Óz, a nagy varázsló'-trió, az 'Egér és elefánt', és a 'lengyelpiac-jelenet'.

Az eredményhirdetés után társastánc, a népszerű kocsma-country következett. Majd bejelentették az est fénypontját: a Tökmag Cirkuszt! Igen eredeti műsoruk volt és mindent meg lehetett találni benne, amit egy 'nagy' cirkuszban: volt embertorony, halálugrás, bűvész, hipnotizőr, kötéltáncos, kígyóbűvölő, hogy csak a főbbeket említsem. A ládába zárt és kettéfűrészelt nő sem maradt ki. (Ez a műsorszám biztosította a fűrészport a porondra.) A hipnotizőr valósággal múmiává altatta az áldozatát, akit így többszöri nekifutásra sem sikerült felébreszteni. (A színfalak mögött szerencsére föléledt, ami valószínűleg a sok szendvicsnek és süteménynek volt köszönhető, amit a vendégek — batyubál lévén — hoztak. De talán a gyógyteák is szerepet játszottak az élesztésben, amelyeket Hófehérke segítőtársnői kancsókban szolgáltak föl.) Sajnos a kötelet nem sikerült a kötéltáncos színvonalának megfelelően a csillagok közé kifeszíteni, ezért egyszerűen a földre fektették. Természetesen bohócok is voltak. E produkcióban borotvahab és nyers tojás szerepelt, ami azután a fűrészporral elegyedve némi szemétdombot képezett. Egy kis gyakorlattal le lehetett a padlóról olvasni az egyes műsorszámokat. Utolsó számként ezért beiktatták a takarítást.

Éjfélig tartó beszélgetés, eszem-iszom, tánc után vidám rendcsinálással ért véget a vigadozás. **-sk-**

A SZÁLKA ÉS A GERENDA

Önnevelés helyett egymást nevelő, környezetvédő héttörpejáték

Szundi: (ébredezik, nyújtózkodik) Jaj, de rossz volt! Azt álmodtam, hogy a természet már szinte teljesen elpusztult és az egész emberiség az egyetlen megmaradt fára próbált visszamászni.

(körülnéz, fölvidul) Milyen jó, hogy csak álom volt. Látom, nincs semmi baj, itt van körülöttem épen az egész kerek erdő. Akkor nyugodtan visszafekhetek aludni. (visszafekszik)

Vidor: Szundi, te lusta, felelőtlen, trehány alak! Azt hiszed, minden rendben van? Hát nem látod, hogy a kerek erdő pusztul a savas esőtől, az autók füstjétől? Ha te csak lustálkodsz, akkor valóban nem marad egy fa sem. (Rágyújt!!)

Hapci: Vidor, még te beszélsz füstről, amikor a te füstölésedtől majd megfullad az ember! (kiveri a kezéből, majd fölkapja a földre esett égő cigarettát és elhajítja az erdőbe!)

Morgó: Hapci, te felelőtlen őrült, fölgyújtod az erdőt! Így vigyázol a természetre? (utánarohan a ciginek, eltapossa)

Kuka: (Kiabálva, mivel Morgó távolabb van) Morgó, letörne a derekad, ha lehajolnál és fölvennéd azt a csikket? Itt van mellettetek egy kiváló kuka és ti mégis teleszemetelitek az erdőt! Szép kis természetvédők vagytok, mindegyik csak a másik hibáját veszi észre!

Szende: (abbahagyja a levéltépkedést, kedves hangon) Kuka kedves, te pedig az erdő csendjét teszed tönkre. Légy szíves kedvesen beszélni, mint én, úgy több eredményt érsz el. (Újabb levelet tép le a mellette levő akácfáról és tovább számlálgatja:) Szeret, nem szeret, szeret! Szeret! Ezt meg kell örökíteni! (Bicskát vesz elő s ez egyik fához lép)

Tudor: Te Szende, a fának igazán mindegy, hogy haragosan vagy kedvesen tépkeded le a lombját! Szegény fák, még némely bódult szerelmesektől is szenvedniük kell. Mit szólnál, ha egy orangután a te hátadra vésné rá a kedvese nevét?

Látod, én nem élő leveleken számolom ki, hogy szeret-e, hanem (előkap egy köteg ezrest a zsebéből) egy ilyen paklin. (Elkezdi rakosgatni kétfelé) Szeret, nem szeret, szeret, nem szeret... De fölösleges is számolni, hiszen hogyne szeretne engem, akinek annyi eszem van, hogy ennyi pénzt tudok keresni. Ráadásul még művelt is vagyok, szeretem a költészetet, különösen Adyt (lenget egy ötszázast), és újabban a zenét is szeretem, főleg Bartókot. (Mutat egy ezrest.)

Hófehérke: Tudor, Tudor, te olyan okos vagy, bizonyára tudod, hogy a nyomor a környezetpusztítás egyik oka, hiszen aki a létéért küzd, nem tudja kímélni a környezetét. Tudod azt is, hogy nem a gazdagság tesz boldoggá, hanem az adás. Mutass példát a nem-fogyasztói boldogságra, a pénzeddel segítsd a nyomorgókat és ezzel elkezdtél cselekedni a környezetvédelemért is.

De most már gyertek, fogadjuk a vendégeinket, nézzük, ki milyen jelmezben jött. Kezdjük a jelmezversenyt.

PEOPLE TO PEOPLE

Mint Önök közül már néhányan tudják, utikönyv-sorozatot szerkesztek egy angol-amerikai kiadónak, amely nem a szokványos turistákhoz szól. Célja az, hogy segítsen kapcsolatot teremteni az utazók és a helyi lakosok között. Minden könyvet egy országnak szentelünk. Olyan emberek százainak címét tartalmazza majd, akik hajlandóak megadni címüket, telefonszámukat, foglalkozásukat, az általuk beszélt nyelvet, és ajánlanak valamit, amit érdemesnek tartanak arra, hogy egy külföldi megtapasztaljon, lásson, halljon városukban, országukban; rövid életrajzi tájékoztatót, és végül kedvenc időtöltésüket.

Azok, akik megvásárolják ezt a könyvet az USA-ban vagy Nagy-Brittaniában, írhatnak azoknak, akik a meglátogatandó országban hasonló érdeklődésűek vagy foglalkozásúak (ez különösen előnyös lehet például tudományos szakembereknek vagy újságíróknak). Reméljük, ezen az úton elősegíthetjük mélyebb kapcsolatok kialakulását az emberek között. Ha Ön vagy egyik-másik barátja szeretne részt venni ebben a dialógusban, kérjük, másolják le az alábbi rövid kérdőívet, és kitöltve juttassák el a megadott címre. Terveink szerint a sorozat első kötetei Lengyelországról, Magyarországról és a Szovjetunióról szólnak. Minden észrevételt, javaslatot szívesen fogadok.

JIM HAYNES újságíró
ATELIER A2
83 Rue de la Tombe Issoire
75014 PARIS, FRANCE

1.Név	2.Születési év
3.Cím	4.Város
5.Telefonszám	6.Foglalkozás
7.Beszélt nyelvek	8.Rövid önéletrajz

9.Mit ajánl egy külföldinek városában?
10.Hobbi, passzió
11.Kit látna szívesen vendégül?
12.Ha egy külföldi látogatná meg, milyen ajándékot fogadna el szívesen?

Forrás: VILÁG

TAVASZI MUNKÁK HÁZKÖRÜLI KERTÜNKBEN

A *komposztkészítés* az egyik legfontosabb feladatunk. Vissza kell táplálni a talajba minden szerves hulladékot. Télen elterveztük már, hol gyűjtjük tavasztól a kerti és konyhahulladékokat. Két különböző félárnyékos helyen, vasból készült rácsokkal körülveszünk 1-1 négyzetméternyi területet, s ide kezdünk hordani mindenféle szerves anyagot: télen összegyűlt hulladékokat, konyhahulladékot, érett komposztból valamennyit oltóanyagnak, gyomnövényeket, gyógynövényeket, különböző ásványi anyagokat (pl: zeolit, alginit), nyesedékeket, füvet (keverni kevés homokkal vagy egyéb hulladékkal), erdei avart, istállótrágyát (baromfi, marha, ló, sertés), gyógynövény preparátumokat (érést segítik). Gesztenye, akác és más nehezen bomló levelek is belerakhatók, de keverjük másfajta hulladékkal. Csak a közvetlen talajtakarásra nem jók ezek a levelek.

Ez a halom fokozatosan növekszik, mindig azt rakunk rá, ami éppen adódik. Nedvesen kell tartani annyira, hogy ha kiveszünk egy marékkal s összenyomjuk, akkor kicseppenjen a víz. Ősszel az előző évben gyűjtöttet szétszórjuk a kertünkben, s a helyére forgatjuk az ezévi gyűjtésünket. Fontos nagyon, hogy levegős legyen, ezért is nagyon jó az átforgatás. Nem kell gödröt ásni, hogy a fölösleges nedvesség el tudjon folyni. Ha nincsen vasrács vagy egyéb más határoló eszközünk, akkor egyszerűen rakjuk halomba a különböző anyagokat.

A komposztkészítésnek nagy környezetvédelmi jelentősége is van. Nagyon sokan égetéssel akarják megsemmisíteni a sok hulladékot s nem is gondolnak arra, hogy ezekre a hulladékokra milyen nagy szüksége van a talajnak. Arra sem gondolnak, hogy komoly levegőszennyezéssel jár az égetés. Mondjuk el környezetünkben, hogyan kell komposztot készíteni, és hogy ez nem jelent több munkát az égetésnél. 1986 június 27-én a Tanácsok Közlönyében megjelent az **égetés elleni 21/1986-os minisztertanácsi rendelet.** Tízezer forinttal büntethető, aki éget a kertjében. A hatályba lépés 1987 jan.1. Ausztriában csak elöljárósági engedéllyel lehet égetni.

A *talajelőkészítés* tavasszal könnyű, ha sikerül ősszel jól előkészíteni.

Gereblyével összeszedjük a takaróanyagként használt növénymaradványokat és a komposztra hordjuk. A talajt jól fellazítjuk agyarkapával vagy kapával. Ahol kemény vagy nagyon gazos, ott fel szoktuk ásni. A komposztot már ősszel széthordtuk, most az a felszíni réteggel elkeveredik.

Később a nagyon tápanyagigényes növényeket gilisztahumusszal tápláljuk. A gilisztahumuszt mi magunk termeljük. Mindenki könnyen készíthet kertjében gilisztahumuszt vagy biohumuszt, ez a legértékesebb talajtápláló anyag.

A *vetési és ültetési* tanácsokkal kicsit már elkésünk, de mégis van sokminden, amit még hasznosíthattok. A Biokultúra Egyesület minden évben megjelenteti a Vetési naptárt, amely figyelembe veszi, hogyan hat a Hold mozgása a növényeinkre. Amikor a Hold felfelé mozog két hétig, akkor a növényeinkben a nedvkeringés felfelé erőteljesebb, amikor lefelé mozog, akkor a gyökerek felé hat. Ekkor van ültetési idő. Ilyenkor jó vetni, palántázni, virágot átültetni, fákat, bokrokat metszeni. Ha nem ültetési időben végezzük a szőlőmetszést, akkor sír" a szőlő, egyébként nem sír". Ha hitetlenek vagytok, akkor kipróbálhatjátok.

Mit mutat még a vetési naptár (amely évente változik)? A Hold mindig valamilyen csillagkép előtt elvonul. Ez is különböző hatással van növényeinkre, melyeket gyökerükért, levelükért, virágjukért vagy termésükért nevelünk. A naptár jelzi, hogy a kérdéses napon milyen növényekkel kell foglalkoznunk. Nem okoz több terhet a naptárra figyelés és rászoktat egy fegyelemre. Jól látható helyre tegyük, s legkésőbb amikor megyünk a kertbe, megnézzük, hogy ültetési idő van-e? Ha igen, akkor még megnézzük, hogy gyökér, virág, levél vagy termés nap van-e? Ha például gyökér nap van, akkor a gyökeréért termesztett növényekkel foglalkozunk, s ezeket ültethetjük is. Ha nincs ültetési idő, de gyökér nap van, akkor ezeket a növényeket gondozzuk, de nem ültetünk. Vagy ha azt látjuk, hogy levél nap van, akkor ezen a napon gondozzuk a sóskát, spenótot, káposztaféléket, ekkor szedünk csalánleveleket. Tehát például retket gyökérnapon és ültetési időben vetem, gyökérnapon gondozom ill. szedem föl.

A leírtak csak teljesen méreg és műtrágyamentes művelés esetén hatnak. Érdemes kísérletezni, pl. retket vetni egymás melletti sorokba gyökér, virág, termés és levélnapokon és ilyen napokon is gondozni. **Vetési naptár vásárolható** a Biokultúra Egyesületnél, 1051 Budapest, Arany János u. 25.

Kaszap Márti

Szponzor kerestetik

a Nagycsaládosok Egyesületének (ön-, gyermek- és ifjúság-) Nevelő Kertjéhez

A közel hektárnyi üdülőterület az ön-, gyermek- és ifjúság-nevelést a következő módokon segítheti:

— pihenés (csend, a gyermekeket lekötő környezet)

— elmélyülés (természetközelség, táj, kilátás, csend, egyedüllét)

— testedzés (tó, kirándulás, kerékpározás, kerti munka, pályák, játékok)

— családi együttlét (bensőséges sátorozóhelyek, családi kirándulás lehetőségek)

— kreativitás (játszóterek, amfiteátrum, nagyterem)

— közösség (közös terek, programok)

— munka (kert, épületkarbantartás, háztartás)

— képzés (terem, elektronikus eszközök, könyvtár, egymást tanítás)

— művészet (irodalom, zene, ének, természet, táj, agyag, kert, színjátszás).

A terület ehhez a következő adottságokkal rendelkezik:

— Magán a terület közepén délnyugati domboldal, a dombtetőről szép kilátás.

— Vezetékes víz, villany.

— Közeli (200 m) tó, amelyben úszni, fürdeni gyermekekkel is lehet.

— Közeli (400 m) sziklás hegy gyönyörű kilátással, amely elvonulásra és szemlélődésre kiválóan alkalmas.

— Közeli (500 m) nagy kastélypark szép erdővel, sportpályákkal.

— Közeli (300 m) faluközpont (orvos, gyógyszertár, tanács, posta, könyvtár, iskola, templomok, üzletek, művelődési ház, mozi).

— Vonat és buszközlekedés a faluban. Köves út az üdülőterületig. Távolság közúton Budapesttől 80 km, Székesfehérvártól 19 km, Mórtól 12 km, Győrtől 70 km, Veszprémtől 50 km, a Balatontól 55 km, a Velencei tótól 30 km.

— Szép kirándulóhelyek, vadrezervátum a közelben (Gaja szurdok, Bakony, Vértes).

Szponzor kerestetik keresztény nagycsaládos szándékainkhoz:

A Kertben egyszerre több család és ifjúsági csoport is lehet, (konferencia és tanfolyam formák) vagy üdülés jelleggel. A családok és fiatalok nemcsak Magyarországról jönnének, hanem a kisebbségben élő és a nyugaton élő magyarok közül is. S a magyarországi vendégek sem csak szépen élő keresztény családok, hanem válságban lévő családok és fiatalok is.

A magyarság e három csoportjának ill. a válságban lévőknek megfelelően szervezett intenzív együttlététől a következő gyümölcsöket reméljük:

1. Annak a pasztorális hatásnak az erősítése, amellyel a szépen élő családok vannak a magyar ifjúság és családok válságban lévő rétegére.

2. A nyugati, a nemzetiségi kisebbségben élő és az itthoni magyarság közti összetartozás erősítése a fiatalok és a családok közti barátságok által.

3. A kisebbségi helyzetben élő magyarok és az itthoni nagycsaládok segítése.

4. A nyugaton ill. kisebbségben élők magyar nyelvének ápolása (pl. gyermekeik számára magyar nyelvtanfolyamok).

5. A nyugatiaktól való tanulás erősítése, különösen az itthon most alakuló jogállamban és piacgazdaságban szükséges gondolkodásmód és készségek elsajátítása terén.

A terület értékessége nagyobb beruházást, vendégfogadót is indokolttá tenne.

Ezért *partnereket* (nem pusztán adományozókat, hanem befektetőket) *keresünk.*

A Nevelő Kert kialakulását segítő, a Család Alapítványon keresztül adott céltámogatások az adóalapból levonhatók.

Az érdeklődést, javaslatokat a szerkesztőség továbbítja.

Építő barátok — International Bauorden

Hosszú évek óta sok külföldről érkezett fiatal kezemunkája van magyar templomok, plébániák, szociális intézmények építkezéseiben. A BAUORDEN több nemzet önkéntes, ingyen munkára jelentkező fiataljaiból állítja össze azokat a 6-8 tagú csoportokat, amelyek a kijelölt munkahelyen 3 hetes turnusokban végzik segítő tevékenységüket szállás, teljes ellátás és műszaki irányítás, valamint anyag és szerszám biztosítása mellett.

Segítséget igényelhetnek pl. nagycsaládosok, szociális vagy egyházi intézmények. Segíteni jelentkezhetnek a németül, angolul, franciául beszélő — az ingyen végző munka közben ingyen nyelvgyakorlási lehetőséghez és közösségi élményhez jutó —, 18 évet betöltött magyar fiatalok. Az itthon munkát teljesített fiatalokat jövőre külföldi, elsősorban nyugat-európai országokban tényked csoportokba osztjuk be.

Bővebb felvilágosítással szolgál, s mindkét fajta jelentkezésre buzdít az ÉPÍTŐ BARÁTOK TITKÁRSÁGA, Boglárynė Mailáth Edina, BETÁNIA, Budapest 1091 Üllői ú t 145. Tel: 147-3055.

TARTALOM

Hogyan állhat egy folyóirat Isten oldalára?
A jézusi eszme küzdelme az információs hatalommal 2-3
Húsvéti elmélkedés: „Napján az Úrnak, ki feltámadott" 4-5
Versek 4, 11
Diadalmaskodunk az által, aki szeret minket!
Levelek a börtönből 6
Még a püspök is felnőttként keresztelte meg a saját fiát! 7
A Család Alapítvány 8
Élő Nemzeti Kincs pályázat 7, 8
Erdélyi felhívások 9
Gyász a világ legszebb kertjéért (ETK Öko-sajtószemle) 10
A Föld Napja (Környezetvédelmi világnap) 11
Stratégiai javaslatok a környezetvédelemre 12
Ecotopia tábor és más öko-hírek 12
A Szerelem művészet! A Hajnal Leánya (folytatásokban) . . . 13-14
Kották: Puszta Sándor, Székely Magda és
Túrmezei Erzsébet megzenésített versei 15-16
Mese és színező a gyerekeknek: Őszibarack 17-18
A lap ars poeticája, e szám egyik lényegi tartalma németül . . 19-20
Magyarázat a vasárnapi evangéliumokhoz 21-23
A család megsebesült a totális államban 24-25
Concilium magyar nyelven! 25
Ápolási díj igényelhető! 25
Mit ér az egység, ha Isten a másik oldalon áll?
Beszámoló az első Katolikus Megújulási Fórumról 26-27
Egyházi sztálinizmus? (magyar sajtószemle) 28
Ki hivatkozhat Jézusra? (külföldi sajtószemle) 29
Önnevelés helyett egymást nevelés: öko héttörpejáték 30
Ki szeretne amerikai vendéget fogadni? 30
Tavaszi munkák a biokertben 31
Ki szeretne külföldiekkel együtt dolgozni? 31
Szponzor kerestetik! 31

A címlap emblémája Magyar Mihály grafikája.

Köszönet az első szám munkatársainak, akik a szó valódi értelmében szolgálatként, azaz ellenszolgáltatás nélkül, néhányan nem egy éjt nappallá téve dolgoztak. (Szerk.)

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András
Szerkesztőség postacíme: Márczi Imre,
1112 Budapest, Márvány u. 14. II.2.
Lapalapító: Család Alapítvány
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt.
Felelős kiadó: Bisztrai György,
az IROTRON Kft. ügyvezetője
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
Előfizetési díj 1990. évre
(4 szám, postaköltséggel együtt): 140 Ft.
Az egyes számok ára terjesztőnél: 29 Ft.
Előfizethető Kaszap István címén:
2119 Pécel, Mikszáth K. u. 10.
Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021
1044744

Kedves közösségi vagy közösséget kereső testvérünk!

Hivatásunk, *közösségi és családi életünk segédeszközének* szánjuk ezt a lapot. Sok magyar közösség lelki-szellemi életéből nagyon értékes lap születik. Szeretnénk, hogy távolabbról is meglássanak s azt mondják magukban: „Odamegyek és megnézem ezt a csodát, miért nem ég el a bokor?" (Exodus 3,3); — és Istenre találjanak. Az Ő rejtélyes nevének egyik lehetséges jelentését (nem Isten nevét magát!) tettük lapunk címévé: „ÉRTED VAGYOK" (Exodus 3,14). Ez kifejezi az Ő szeretetét és az Őáltala elénk tűzött célt is.

Lapunk „katolikus" — a szó **egyetemes** értelmében: tiszteli az emberiességet, a szeretetet minden vallásban, meggyőződésben, és nem idegen tőle az élet semelyik területének kultúrája: a személyiség, a család, a közösségi, egyházi és társadalmi élet minden oldala helyet kaphat benne.

Lapunk **független**, becsületes törekszik lenni: „igazat mondasz, az Isten útját az igazsághoz híven tanítod, nem vagy tekintettel senki személyére, mert nem igazodol emberi tekintélyhez" (Mt 22,16) — így jellemezték Jézust.

A lap az **„ingyen kaptátok, ingyen is adjátok"** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl. A szerkesztőség tagjai is ebben a szellemben dolgoznak. A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány a szegények javára fordítja. Környezetkímélő ökopapíron jelenik meg.

Várjuk és köszönjük a közlésre szánt anyagokat. Kérünk, ha tőled vagy rólad megjelenik valami, küldj egy másolatot (a pontos megjelenési adatokkal!) sajtószemlénk számára. Csak azt tudjuk közölni, amit az érintettek eljuttatnak hozzánk. Szívesen fogadunk grafikákat, képeket, fotókat és témáinkhoz illő humort, karikatúrákat, valamint eszméinkhez illő hirdetéseket.

Várjuk és köszönjük a szerkesztőséget segítő munkádat. Keresünk fordítókat (pl. román, szlovák, orosz, horvát nyelvről ill. nyelvre is); tudósítókat, riportereket (mely eseményeknek, mely témáknak járnál utána?); szemlézőket (tartsuk kezünket a magyar szellemi élet ütőerén!)

A lap értelme, hogy eljusson mindazokhoz, akiknek életét bőségesebbé teheti. Ha értékesnek találod, ajánld másoknak, fizess elő másoknak ajándékként.

Aki a laphoz 3000 Ft támogatást ad a lapalapító, a Család Alapítvány számlájára, az **ingyen kapja a lapot**, annak egész fönnállása alatt. (Számla: 202-10809 Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., József A. u. 5—7. A csekkre kérjük ráírni: ÉRTED VAGYOK.) Az Alapítványnak befizetett összeg **a SZJA adóalapból levonható!**

A lap szeretné szolgálni a magyarországi közösségek kapcsolatát az erdélyi, felvidéki, kárpátaljai, délvidéki, valamint a nyugati magyarokkal. A lap terjesztésénél gondolj rájuk. Gondolj a munkatársaidra, iskolatársaidra, rokonaidra; más mozgalmakbeli ismerőseidre, más felekezetekbeli ismerőseidre is. Fontos, hogy a közösségek mondanivalója eljusson hatékony emberekhez: a terjesztésben gondolj a papokra, írókra, művészekre, nevelőkre, újságírókra, képviselőkre, döntéshozókra, vezetőkre, stb.

Nagyobb példányszám igénylése esetén **terjesztői kedvezmények!**

Szeretnénk elérni a kereső, de közösségre még nem talált embereket. Ezért — **megfelelő részesedésért — keresünk terjesztőket** (pl. kollégiumokban, főiskolákon, középiskolákban, kórházakban, munkásszállásokon) és **rikkancsokat** (pl. templomok előtt, utcán, nagyobb összejöveteleken való árusításra).

Gyógyítsuk együtt a Jóhírrel a világot!

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

I. évf. 2. szám
1990. jún.– aug.
29,– Ft

Miért jelenik meg az „ÉRTED VAGYOK” ?

— Az „ÉRTED VAGYOK” növelni szeretné a keresztény nagycsaládok életpéldájának jó hatását a társadalomra!

— Az „ÉRTED VAGYOK” segíti megőrizni a teremtést gyermekeink és unokáink számára!

— Az „ÉRTED VAGYOK” fölmutatja az erőszakmentesség eszményét erőszaktól szenvedő világunkban!

— Az „ÉRTED VAGYOK” rá akar ébreszteni: Isten az éhezők oldalán áll!

— Az „ÉRTED VAGYOK” törekszik a közösségeket összekapcsolni és szolgálatukat hatékonyabbá tenni!

„Minden gyermek születésével Isten üzen, hogy Ő még mindig remél az emberben.”

R. Tagore

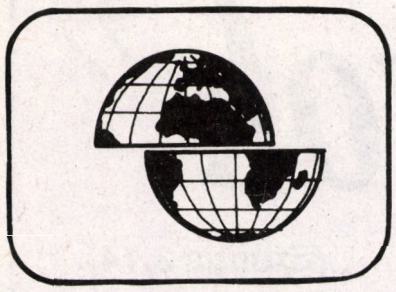

„Az északi félteke emberisége olyan, mint a kiveszés előtt álló ősállatok — teste óriásira nőtt, feje apró, szíve elhájasodott. Az északi féltekéről beszélek — mert ez a nagy demokratikus illúzió kizsákmányolásból táplálkozik. Nemcsak a természetet zsákmányolja ki, hanem az egész harmadik világot, melynek ágyúval és elektronikus csecsebecsékkel fizet a nélkülözhetetlen nyersanyagokért ma is." (Kodolányi Gyula)

KIKET TÁMOGAT SOK EGYKERESŐS MAGYAR KÖZÖSSÉGI NAGYCSALÁD?

Az ESP (Education Sponsorship Programme, nevelést támogató program) olyan szervezet, amely tanulásra ad lehetőséget Gujarat (ejtsd: Gudzsarát) indiai államban a szegény gyermekeknek.

Alapelve, hogy az oktatás és a tájékozottság az a kulcs, amely kiszabadíthat a kevesek hatalmán és kiváltságain alapuló, emberek okozta szegénységből. Az ESP ezért lehetővé teszi a félreállítottaknak, hogy tanuljanak, reménykedjenek és egy napon elfoglalják az őket megillető helyet a társadalomban.

Élet a kollégiumokban

A kollégiumok olyan missziós központok, ahová a környező falvakból kasztra és vallásra való tekintet nélkül érkeznek a szegény gyerekek, hogy egy családként éljenek együtt és nőjenek föl. Megfelelő ellátást, tanulási lehetőségeket és játéktereket kapnak — ezek a legfontosabbak egy gyermeknek.

A kollégiumok elősegítik a gyermekek sokoldalú fejlődését. Bátorítják őket a kiemelkedő tanulmányi eredményekre; változatos aktivitásokban nevelik őket olyan emberi értékekre, mint a csoportmunka, az igazságosságra törekvés és az önzetlen szolgálat. Van idejük az imádságra és az istentiszteletre, az énekekre és a táncokra, a vidámságra és a játékra. A kollégium fenntartásában is segítenek kerti munkával, favágással és főzéssel.

A gyerekeknek megvannak a maguk kihívásai és problémái is — a felnőtté válás fájdalmai, a kudarctól való félelem, önazonosságuk keresésének küzdelme. Vannak szomorú pillanatok is, amikor egy társunk elmegy.

Megtestesült egyház

Az ESP csak egy része az egyház fejlesztési stratégiájának. Vannak más programok is, például földművelő és állattenyésztő szövetkezetek, közösségi egészségügy, nők szervezetei és falusi óvodák.

Az ESP 1974-ben kezdődött és 1986-ban 7000 gyermekre terjed ki 80 kollégiumban. Az ESP irodája koordinálja a vállalkozást és beszámolókon, leveleken keresztül erősíti a kapcsolatot a támogatók és a gyermekek közt.

Minden támogató 100 dolláros (Rs. 1200) utalványt küld gyermekenként és évente, amely a gyermek költségeinek kb. a felét fedezi. A támogatók kapnak egy rövid fényképes életrajzi vázlatot a gyermekről, hogy a szervezet mögött megmaradjon a személyes kapcsolat. Az egyes gyerekeknek külön ajándékokat küldeni nem jó, mert szükségtelen féltékenykedést és rivalizálást okoznak.

Hogyan küldje el hozzájárulását?

Száz dollárt küldhet bankcsekken a „GUJARAT EDUCATION SOCIETY" javára, ajánlottan a következő címre: Education Sponsorship Programme, Newman Hall, P.B.4002, Ahmedabad 380 009, GUJARAT — INDIA

*

Magyarországon a Család Alapítvány számlájára ESP megjelöléssel érkező adományokat az Alapítvány tanszerek formájában eljuttatja az ESP-nek.

Egyedi és személyes: 14 éves gyermek kézzel készített karácsonyi üdvözlőlapja. Segítség lenne nekik a kézimunkáik forgalmazása.

A gyermek nevetésében a menny zenéje visszhangzik.

Kahlil Gibran

Még javában a Kádár-korszakban történt

MEGLÁTOGATOTT MINKET AZ 'ŐSEGYHÁZ'!

Begipszelt lábbal feküdtem az ágyon, amikor este tíz után csöngettek. A feleségem vékony, fekete hajú, kis termetű, sötétes bőrű férfit vezetett a szobába. Az indiai egyház egyik vezéralakja volt. „Nem kerülhettem el, hogy a címeteket megmutassam egy taxisnak, mert nem találtam volna ide. Nem hozom rátok a titkosrendőrséget?" — kérdezte halkan.

A hetvenes évek második felében kezdtük el közvetett úton küldeni adományainkat az indiai ESP jezsuita iskolahálózatnak (lásd az előző cikkünket). A hálózat igazgatója, Cedric Prakash, azért jött Európába, hogy további támogatókat keressen, hiszen a hétezer gyermek kétszeresét is tudnák taníttani, ha etetni tudnák őket. Magyarországra pedig azért jött, hogy megnézze, kik azok, akik a 'vasfal' mögül segítik őket.

Barátaink segítségével templomi és házi előadásokat szerveztünk arra a hétre, amíg Magyarországon volt. Vetítéssel kísért és beszélgetéssel folytatódó előadást tartott Székesfehérváron és Érden kívül Pécsett, Debrecenben és Pesten.

Beszélgetéseink során néhány megdöbbentően szomorú ill. szép képet kaptunk az indiai szegénységről és kereszténységről. Indiában a gyermekek 40%-a 5 éves kora előtt meghal az alultápláltság miatt. A háromnegyed milliárdos népesség 60%-a él szegénységben, ami napi maximum egyszeri étkezést jelent, családonként havi 21-28 rúpiánál kevesebb keresetet (kb. 12 rúpia ér 1 dollárt). Ezen a szegénységen belül még három szintet különböztetnek meg.

Indiában három forrásból vannak keresztények. Van egy kevés 'Tamás-keresztény', akik az ősi hagyomány szerint Tamás apostol térítése óta vannak. A holland, portugál, francia, angol gyarmatosítás nyomai a 'nyugat-európai keresztények', akik csak a nagyvárosokban vannak. Ez a fajta 'kereszténység' egyre gyengül, ezért nem nagy a konfliktus közte és a mai élő egyház közt. Ezt a konzervatív egyházrészt nem lehet hagyományosnak mondani, mert a hagyományt a maga eredeti szépségében éppen a szeretetközösségek ápolják. Az élő egyház az indiai emberek, főként a szegények közé testesül meg, nem épületekből, adminisztrációból, szertartásokból áll. A nagyvárosokban vannak európai stílusú templomok, de azokban nemigen lehet pl. tánccal ünnepelni.

Gujarat 40 millió lakosából nem egészen 1%, azaz bő 300 ezer a keresztény. Kb. 300 jezsuita alkotja a 'hierarchiát'. Jórészük nem pap, hanem szerzetestestvér. Kettő közülük pápai parancsra püspök lett, de ugyanolyan egyszerűen öltözködő, dolgozó testvér maradt. (A gyűrűt nem hordják, nehogy valaki megcsókolja.) 35 éve jött utoljára Európából misszionárius közéjük, így a 300-ból még kb. 50 európai, többnyire spanyolok s idősek. Van papi utánpótlás.

Nagyok a távolságok, nincsenek utak. Kis közösségekben élnek, néha más munkatársakkal együtt. Ők éppen nyolcan vannak Ahmedabadban, többféle munkában vesznek részt, az egyetlen biztos pont a találkozásra a hétfő esténkénti ima és megbeszélés. Cedricnek a filozófiai és teológiai végzettségen felül (Gandhi-ból doktorált) agrár diplomája is van. Ezenfelül az orvosi alapismeretek és a sok nyelv nélkülözhetetlenek. Cedric tízvalahányat beszél, hiszen Indiában több hivatalos és rengeteg törzsi nyelv van. Egyszerre dzsungel-misszionárius, hálózatigazgató, pedagógus. A nőtlenséget csak azáltal fogadják el értelmesnek, hogy hihetetlen terheket vállalnak, reggel 6-tól éjfélig intenzíven fenn vannak. Egy korábbi időszakában Teréz anyával együtt 350 ezer menekült gondját vállalták föl. „Az ember nem is tudja, mire képes, ha a szükség kikényszeríti belőle."

Egy-egy kollégium kb. 25-30 km-es körzetből fogad tanulókat és ebben a körzetben látogatják a jezsuiták a falvakat (többnyire gyalog). Az állami iskolarendszer vidéken csak papíron létezik. Ők nem kapnak állami támogatást, még azt sem tudták elérni, hogy a vidéki iskoláik által adott bizonyítványok közül az állam valamennyit elismerje. „Szervezetten tartják tudatlanságban a népet" — mondta.

Nem tüneti kezelés, valódi hosszútávú megoldást munkálnak e képzéssel. Emiatt nem a legszegényebbekkel kezdenek, mert akkor csak kisegítő iskolát csinálhatnának. (Az alultáplált kicsik agya nem fejlődik ki rendesen.) Természetesen az ő gyerekeik is hozzánk képest nagyon szegények. Minden végzősüktől azzal búcsúznak: „Folytasd otthon, amit itt tanultál és taníts!"

A szülők méltóságát és felelősségét igyekszenek megőrizni. Kötelesek fizetni a gyermekük taníttatására, de az összeget egyénileg állapítják meg, mindenkinek a lehetőségeihez mérik. A költségeik felét fedezik a segélyekből, a többit a maguk (háztáji és kézműves) munkájából és a szülők hozzájárulásából. A szülők nem azért szegények, mintha lusták lennének, hanem egyszerűek, ennélfogva becsaphatók, kizsákmányolhatók, védtelenek.

Gyakorlatias tanítás: írás, olvasás, számolás, kétkezi foglalkozások, házépítés és javítás, földművelés, állatgondozás, egészségügyi ismeretek, népi művészetek. Együttműködő, egymást segítő rendszer. Egy faluból legalább két gyereket vesznek föl, hogy ne legyen olyan nehéz beilleszkedni.

- rK -

(az élménybeszámoló második felét következő számunkban közöljük)

Bulányi György állítólagos elítélése csak alaptalan magyarországi hisztéria?

Az indiai jezsuiták is konfliktusba kerültek a Hittani Kongregációval. Közülük egy idős, spanyol származású professzor, **Louis Bermejo**, könyvet írt a pápai tévedhetetlenségről. Ratzinger ezért megtiltotta, hogy tovább tanítson. (*A könyv ismertetésére lapunk következő számaiban visszatérünk.*)

Ezzel szemben **Bulányi György** ügyében a Vatikán, valamint a katolikus világegyház hivatalos orgánumaiban egy árva sor sem jelent meg arról, hogy az ő tanításaival baj lenne! Következésképp Kolozsvárott, Pozsonyban és bárhol a világon szabadon misézhet, taníthat, csak a magyar katolikus templomokból van kitiltva.

Csak a magyar katolikus nyilvánosságnak szóló **megtévesztő sajtóakció** volt az a Ratzinger-levél, amely a Vatikán általi elítélésének látszatát keltette? Az öt év időhúzás után 1987-ben a miklósimrei partiban kijátszott ütőkártya valójában csak magánlevél?

Végülis Miklós Imre nem érezheti becsapva magát: gyakorlatilag nem számít, hogy nem történt hivatalos elítélés— a magyar 'katolikus' közvéleménybe sikerült mélyen belevésni az ÁÉH korszakban is dinamikus fejlődésre képes Bokor katolikus bázisközösség iránti előítéletet.

„Minden gyermek születésével Isten üzen, hogy Ő még mindig remél az emberben."

R. Tagore

JÜRGEN MOLTMANN:

Van a modern társadalomnak jövője?

„A harmadik évezred küszöbén" kongresszus egyik indító előadásának tömör ismertetése a Concilium '90 februári számából

A modern társadalom ellentmondásai

Ma megéljük a *„harmadik ipari forradalmat"*: a termelés mechanizálása után jött az elektrifikálása, és ma jön a számítógépesítése. A termelési módok változása az emberektől mozgékonyságot kíván. A társadalom csak az átalakulási készséggel csökkentheti veleszületett kockázatait és felelhet meg lehetőségeinek.

Minden társadalmi reformnak történelmi látásra van szüksége, annak a jövőnek a látására, amelyért érdemes élni. Amikor a technikai átalakulások sok embert visznek nagy társadalmi ellentmondásokba és gazdasági kockázatokba, életfontosságú a jövőnek ez a látása. *„Ahol nincsenek öbbé látomások, meghal a nép"* (Péld 29,18). Aki csupán ki akarja terjeszteni jelenét a jövőbe, elmulasztja az új lehetőségeket, amelyeket a jövő kínál neki. — Van-e a modern társadalomnak „jövője"?

A Föld gazdag társadalmaiban még sohasem mutatkozott ennyi iránynélküliség, elkedvetlenedés, cinizmus, öngyűlölet és agresszió. Még sohasem volt ennyi nyomorúság és tömeghalál a szegény társadalmakban.

1.

A népesség kétharmada az egyharmadot a szegénységhatár alá nyomja és fölösleges emberekké fokozza le, bár rendelkezésére állnak azok az eszközök, amelyek lehetővé tennék a társadalom minden tagja számára a szabad és igazságos életet. Az egyharmadba tartoznak részben a gyerekek és öregek, a gátoltak és kiképzetlenek és sok kisebbség is. Jóllehet az emberi jogok között ott van a munkához való jog, mégis az NSZK lakosságának is tíz százalékától nemcsak a kielégítő életfenntartás megszerzésének a lehetőségét vették el a munkanélküliséggel, hanem az önbecsülést és a másokkal közösségben levést is. *A szegénység nem elkerülhetetlen végzet*, hanem szociálpolitikai mulasztások következménye. Hogy felnő egy ifjúság, melynek a fenyegető munkanélküliséggel naponta tanúsítjuk, hogy nincs szükség rá — ez botrány. Az Egyesült Államokban az elítéltek fele munkanélküliként követte el tettét. „Nincs jövő" — ez a felelete ennek a kétségbeesett ifjúságnak.

2.

Akinek reménye van a jövőben, az takarékoskodik a jelenben és invesztál a jövő érdekében. Akinek nincs reménye és nem számít a jövőre, az élvezi a jelent és adósságokat csinál, amelyeket gyermekeinek vagy valaki másnak kell később megfizetnie. Az invesztálásokon és adósságokon *jól le lehet mérni* egy társadalom reményét, ill. reménytelenségét. A nyugati társadalmak semmiképpen sem csupán hitelező országok a harmadik világ egyre jobban eladósodó országai számára, hanem maguk is képtelen adósságokat halmoznak fel az államháztartásokban, mindenekelőtt az Egyesült Államok. Ezáltal borzalmas adóságokkal terheljük meg gyermekeinket és azok gyermekeit, s nehézzé tesszük számukra az életet. Ez a „jövő nélküli politika"

3.

A modern társadalmak kitalálták és felépítették védekezésül egymás ellen a „nukleáris elrettentés rendszerét". Ez pusztulással fenyegeti az egész emberiséget és minden életet a Földön. *Haldoklóvá lett az emberiség egésze.* Ma még csak két-három politikai-katonai rendszer dönt az emberiség kiirtásáról vagy továbbéléséről. Az atomterrorizmus még nem érkezett meg, de lehetséges. Az emberiség vége bármikor lehetséges.

A modern ipari társadalom *a természet rovására* állítja elő a minden korábbit felülmúló gazdagságot. Jóvátehetetlenül szétrombolja a természeti környezetet. Az „ökológiai válságból" már „ökológiai katasztrófa" lett, legalábbis a gyengébb élőlények számára. Akik tudnak erről, kínzó félelemben élnek, hogy az emberiség mint kihalt életforma társul a dinoszauruszokhoz. Gyötrővé teszi ezt a gondolatot az a gyanú, hogy talán már meg is hoztuk a jóvátehetetlen döntést, mert nem tudjuk visszaparancsolni azokat a mérgeket, amelyek már felkerültek a Föld ózonrétegébe, beszivárogtak a talajba. Ez esetben meg volna pecsételve az emberiség sorsa, mielőtt még észlelhetnők a kihalás tüneteit. Ha ez netán már megtörtént volna, akkor valóban nem lenne többé jövőnk, csupán jelenünk, amely belátható időn belül múlttá lesz. ...

Igazságosságot teremteni a társadalomban

1. Közösségben levő személyek

A nyilvános individualizmusban mindenki akarja a saját szabadságát és senki sem törődik különösebben a másikkal. A konkurrencia elve megjutalmazza a serénységet és megbünteti a gyengéket. Ha pedig még szorosra is fogják az életlehetőségeket, akkor létrejön a mindenki harca mindenki ellen, mivel „nem áll rendelkezésre elegendő" mindenki számára. Ennek eredménye a felkapaszkodók társadalma, amelyben egyre több embert szorítanak a peremre vagy az alá. Ez az ideológia: „nincsen elegendő mindenki számára" — elszigeteli az embereket s a társadalmi halálba vezeti őket.

Ahhoz, hogy az emberek társadalmunkban újból emberibb módon élhessenek, *közösségeket kell építenünk alulról*, és fel kell ismernünk, hogy személyiségüket az emberek csak kapcsolatokban és közösségekben képesek kibontakoztatni. A szegénység alternatívája nem a tulajdon. A szegénység és tulajdon közös alternatívája: a közösség. Az élet elvének neve: „a kölcsönös segítségnyújtás", ahogyan P. Kropotkin Ch. Darwinnal szemben kimutatta. A közösségekben gazdagok leszünk; gazdagok barátokban, szomszédokban, kollégákban, férfi és nőtestvérekben, akikre hagyatkozhatunk a bajban. Együtt és *szolidárisan erősek vagyunk* arra, hogy alakíthassuk sorsunkat. Ha viszont megosztottakká leszünk, uralkodhatnak majd rajtunk. Ezért a közösség a személyek szabadságának igazi oltalmazója. A központosított társadalom elszegényítette a helyi kommunákat. Az újjáépítés a helyi, áttekinthető és megélhető kommunákban indulhat. Ezek sok funkciót visszavehetnek a nagy központokból.

A mai információs technika megkönnyíti a decentralizációt.

A munka biztosítja az anyagi életképességet, és ezenfelül a társadalmi elismerést és a személyes önbecsülést is. A munkalehetőségek szétosztási módja nem csupán személyes sorsunkat határozza meg, hanem közös jövőnket is. A munkalehetőségeket igazságosan kell elosztani (pl. a férfiak és nők között is) a munkaidő megrövidítésével és új munkahelyek teremtésével. Ide tartozik az igazságos bérezés, a munkahelyek humánus kialakítása, szélesköru lehetőségek a munkások képzésére. Az élet munkaidejének megrövidítése helyett 'szabbat-éveket' kellene bevezetni az élet folyamán. Végül társadalmilag el kell ismerni azt a munkát, amelyet az emberek *az üzemi szektoron kívül* teljesítenek, mindenekelőtt a háztartási munkát és a gyerekek és öregek családon belüli ellátását. Minden aktív részvétel a társadalmi folyamatban: munka! Nem csak a termelés az. A társadalmi folyamatban végzett minden becsületes munkának nyilvános elismerésre van szüksége, többek között pénz formájában is.

2. Nemzedékekben élő közösségek

A korábbi kultúrák az emberi életet a nemzedékek egymásutánjában nézték. Az emberi élet áll vagy bukik az íratlan és mégis minden élet alapjául szolgáló *„nemzedéki szerződés"* megőrzésén vagy elvetésén. Mivel minden ember a nemzedékek láncolatában él és annak köszönheti életét, ezért minden egyes ember köteles gondoskodni a régi és az új nemzedékről. Az emberiséget nemcsak férfi és nő partneri kapcsolatában, hanem öregek és fiatalok szolidaritásában is megéljük.

Nemcsak személyes és kollektív önzésről beszélhetünk, hanem a jelen nemzedék önzéséről is a rákövetkező nemzedékkel szemben. Ma nem tartjuk be a 'nemzedéki szerződést' és ez *halálos lehet* az emberiségre. A települések és nemzetek közháztartásaiban képtelen adósséghegyeket hagyunk hátra, melyeket a következő nemzedékeknek kell megfizetniök. Mérgező hulladékainkat gyermekeinknek kell majd kiásniok és ártalmatlanná tenniük. Sugárzó hulladékainkat 3000-ig, 5000-ig vagy még tovább kell raktározni és vigyázni is rá. Egyszóval: a jelen nemzedék megnehezíti az elkövetkező nemzedék életét.

Becsületesebben kell megcsinálnunk költség-haszon elszámolásainkat. Az nem lehet, hogy a nyereséget most felhasználjuk, a költségeket pedig majd a következő nemzedékeknek kelljen megfizetniök. A tulajdonnak van „társadalmi kötelezettsége". Aki tulajdont szerez és birtokol, társadalmi felelősséget vesz magára. A tulajdon azonban benne áll a nemzedékek időbeli láncában, következésképpen van „öröklési kötelezettsége" is. A korábbi agrártársadalmakban magától értetődő volt, hogy a földet, melyet valaki örökölt, csorbítatlanul át kell örökítenie gyermekeinek. Az amerikai indián népeknél úgy kellett meghozni minden jelentős döntést a vándorlást és letelepedést illetően, hogy hét következő nemzedékre legyenek tekintettel.

A gyermekek a leggyengébb tagok a nemzedékek láncában; s mivel a következő nemzedékek még nem képesek szavazni, ezért ők lesznek első áldozatai a jelenlegi jogtalanságnak.

3. A természeti környezetben élő nemzedékek

Az emberek nemcsak társadalmi és nemzedéki lények, hanem természeti lények is. *A természet tiltakozik* a modern ipari társadalom által történő megerőszakolás ellen: részint csendes halálával, részint ellenforradalommal, aminő az AIDS, az algák stb. Ebbe az ütközetbe az ember fog belepusztulni.

A növekedő-terjeszkedő társadalmak hosszú távon nem életképesek, mert túlterhelik és szétrombolják emberi és természeti bázisukat. Az emberiség ökológiai halálát csak az fordíthatja el rólunk, *ha teljesen megfordulunk* (megtérünk) mind az életstílus, mind a termelési mód és a közlekedés tekintetében. Ez az *ökológiai reform* technikailag teljességgel lehetséges, ha megvan hozzá a politikai szándék. Minden emberi tulajdont, elsősorban az ipari nagytulajdont és a közlekedési berendezéseket felül kell vizsgálnunk. Ami a természeti környezetet megterheli vagy rombolja, azt le kell bontani vagy nem szabad megépíteni. Olyan fogyasztási javakat, melyek hulladékát a Föld nem tudja feldolgozni, nem szabad tovább termelni. A hulladékot termelő életstílust a jóléti államokban le kell leplezni mint természetellenest és egészségtelent. Az ökológiai igazságosság éppen olyan fontos, mint a gazdasági és a nemzedékek közötti igazságosság.

Az atomtechnika és a géntechnológia egyre kockázatosabbá válnak, ezért tévedésmentes embereket kívánnak. Hibázni képes és megvesztegethető emberekkel úrrá lehetünk-e ezeken a veszélyes technikákon? Az eddigi katasztrófák és nemzetközi korrupciós botrányok nemmel válaszolnak. A történelem eddigi módszere, a „trial-and-error-method" (próbálkozz és tanulj a hibákból) határokba ütközik. Bizonyos területeken nem szabad további próbálkozásokkal tapasztalatokat szereznünk. Csak egyszer élünk, nincs több életünk, mint a számítógépes játékok figuráinak. Csak egyszer adódik egy nagy atomszerencsétlenség, utána aztán senki sem lesz, aki hasznosíthatná a tapasztalatokat. Vagy keresünk barátságosabb energiaforrásokat, vagy kipusztul az a lény, akinek a neve eddigelé oly irgalmasan hangzott: „Tévedni *emberi* dolog". A géntechnológiában is bármikor kiderülhet: a kísérlet már nem kísérlet, hanem visszavonhatatlan valóság. A géntechnikával előállított baktériumokat nem lehet többé megfogni, ha egyszer kihelyezték őket. Olyan fejleményeket szabadítunk el, amelyek kívül állnak az ellenőrzésünkön. Szabadon hozzuk azokat a döntéseket, melyek által elveszítjük szabadságunkat.

*

Van-e a modern társadalomnak jövője? A jövőjét megtérésnek hívják. Az ipari társadalom vallásának gazdasági-nemzedéki-ökológiai igazságosság szerinti reformációjában látom a keresztények mai legnagyobb feladatát. A társadalom reformjának feltétele ez a szellemi és kulturális megtérés.

Túléli az ember a megrajzolt válságokat? Nem tudhatjuk és nem is szabad tudnunk. Ha tudnók, hogy az emberiség nem képes tovább élni, nem tennénk már semmit gyermekeinkért, hanem ezt mondanók: „Utánunk a vízözön!" Ha tudnók, hogy tovább él az emberiség, akkor sem tennénk semmit, és e semmittevéssel elmulasztanánk lehetőségünket a megtérésre. Mivel nem tudhatjuk, hogy tovább él-e az emberiség, úgy kell cselekednünk, mintha tőlünk függne az egész emberiség jövője.

J. Moltmann 1926-ban született Hamburgban. Az evangéliumi reformált egyház tagja. Szisztematikus teológiát tanít a tübingeni egyetemen.

(A Kongresszus többi előadását következő számunkban ismertetjük.)

Itt közöljük az előző számunkban ígért ismertetést az ökoadó rendszerről, Dieter Teufel cikke alapján, a Natur c. nyugatnémet lap 1988. áprilisi számából. A teljes fordítás megjelent a Demokrata 89/7-8 számában. A heidelbergi Környezet- és Jövőkutató Intézet (UPI, Umwelt- und Prognose-Institut D-6900 Heidelberg, Handschuhsheimer Landstrasse 118/a) részletes tanulmánya az ökoadóról, mint a környezetvédelem piacgazdasági eszközéről, 20 DM-ért kérhető az UPI-tól.

ÁFA HELYETT LEGYEN ÖKO-ADÓ

Majdnem minden olcsóbb lesz! A jövedelemadó és a társadalom-biztosítási járulékok csökkennek, az emberi munkaerő a gépekhez képest újra versenyképes lesz. A környezetkárosító termékek drágábbak lesznek. A személlavinának gátat vetnek, csökken az energiapazarlás, a levegőszennyezés, a környezetszennyezés és zaj miatti egészségkárosodás. A személdíjak és a társadalombiztosítási járulék csökken. A tömegközlekedés vonzóereje nő.

Kicsit sok ez egyszerre? Vízió? A heidelbergi Környezet- és Jövőkutató Intézet (UPI) számítógépes eredményei szerint ez valósággá válhat, ha megvan hozzá a politikai akarat.

Az elmúlt 25 év alatt az NSZK-ban a jövedelemadó 2000 %-kal szökött fel és ma már a teljes adóbevételnek több, mint egyharmadát teszi ki. Ha ehhez hozzávesszük a törvényes nyugdíj-, beteg- és munkanélküli-biztosítás járulékait, akkor ma az állami bevételek kétharmadát a munkahelyek adói és járulékai adják. Csak a maradék egyharmad származik az áruk, az energia és a javak megadóztatásából. Az emberi munkaerőt úgy megdrágították, hogy az ember kiszorul a munkaerőpiacról.

A környezeti problémákat háromféleképp lehet kezelni: tiltással, önkéntes lemondással és adóztatással. A tiltásnak csak akkor van értelme, ha az adott anyag igen ártalmas, és le lehet róla mondani.

A többé-kevésbé káros termékekkel, amelyekről nem tudunk azonnal teljesen lemondani, az állam nem sokat tud kezdeni. Jobb híján fölhívja a gyártót és a fogyasztót, hogy ezekről önként mondjanak le. Minden tiszteletet megérdemel természetesen, ha valaki lemond az egyszer használatos palackokról, a konzerves üdítőitalokról, az alufóliáról vagy a gépkocsiról. De néhány különlegesen határozott környezeti lelkiismerettel bíró emberek kívül ki teszi ezt meg?

Csak az árakon keresztüli adózás útja hatékony. Az UPI részletes tervezete az NSZK-ra (ahol a tervezet évében az állam adóbevétele 470 milliárd DM) az ökológiai adóreformot két lépésben javasolja:

1. Az öko-adó bevezetése egyelőre 32 környezetkárosító termékcsoportra, a termék fajtája szerint 20-200 %-os mértékben.

2. Az így elért adóbevétel (kb. évi 200 milliárd DM) lehetővé teszi, hogy a forgalmi adót (ÁFA, ma kb. évi 110 milliárd DM) teljesen megszüntesse és a jövedelemadót 20 %-kal, a nyugdíjjárulékot 40 %-kal csökkentse.

Egy ilyen ökológiai adóreform erősen csökkenti a környezetkárosító termékek fogyasztását. A mai ÁFA vakon, egyformán kezeli az eldobó csomagolást és a visszaválthatót, az energiatakarékos gépet és a pazarlót, a napelemet és az uránt. Ezzel szemben az öko-adó felére csökkentené például az egyszer használatos palackok eladását, 150 %-os adó harmadára csökkentené a színes reklám szórólapok szemétáradatát, a földgáz 25 %-os, az olaj 75 %-os energia-adója fölélesztené a takarékossági intézkedéseket, a nemkatalizátoros autók illetéke csökkentené ezek arányát, a víz adója a zárt keringésű ipari technológiák számát növelné, a (többnyire luxus célokra importált) exotikus faanyagok behozatala 200 %-os adó mellett harmadára esne vissza. Csak megfelelően magas öko-adókulcsnak van meg a kívánt csökkentő hatása.

Azoknak a károsító termékeknek az öko-adója, amelyeknek van környezetbarát változata, elősegíti a környezetbarát termék innovációját és piaci lehetőségeit. A környezetbarát alternatíva nélküli termékek esetében pedig az öko-adó igazságossá teszi a terhek elosztását: az okozott kár terheit az okozó viseli.

Ma a közteherviselés igazságtalan! Például az autó- és teherautóforgalom az NSZK-ban (az útépítés, a zaj, a balesetek és a kipufogógáz által) évente kb. 117 milliárd DM összköltséget okoz a társadalomnak. Ezzel szemben az olaj- és kocsiadó bevétel csak 32 milliárd DM. Ez azt jelenti, hogy a motorizált közúti közlekedést minden állampolgár évente 1400 márkával támogatja.

Az UPI javasolja, hogy ezt az igazságtalanságot az olajadó literenkénti 1.9 márkás emelésével egyenlítsék ki. Ennek következtében a forgalom jelentős része áthelyeződne a tömegközlekedési eszközökre, ahol ugrásszerű javulás következne be. Hiszen eddig az ördögi kör így nézett ki: egyre kevesebb utas, egyre ritkább járatok, egyre kisebb vonzóerő, emiatt még kevesebb utas ... Ez a kör most megfordulna: több utas, sűrűbb járatok, több bevétel, nagyobb kényelem, növekvő vonzóerő, ezért még több utas ... Mindemellett jelentősen csökken a zaj, a balesetveszély, a levegőszennyezés.

A szemétterhelés csökkentéséről hiába beszélnek. A kormány és a csomagolóipar közti önkéntes megállapodások azt a papírt sem érték meg, amelyen közzétették ezeket. Az ország elárasztása üveggyűjtőkkel lélektani csel volt, mintha a probléma ezzel meg lenne oldva, pedig az üvegfelhasználás ezzel csak pár százalékkal csökken. Az ipar azt érte el, amit akart: az egyszer használatos üvegek piaca nőtt. Csak az öko-adó szabadíthat meg minket az eldobó csomagolások okozta környezeti tehertől (évi félmillió tonna műanyag, másik félmillió tonna színes papír, tizenötezer tonna alumínium).

Az öko-adó a szociális igazságosság felé mutat. A háztartások kiadásai nem emelkednek, az alacsonyabb szociális helyzetűeknél enyhén csökkennek, hiszen az öko-adóból származó többlet bevételt az állam az ÁFA eltörléssel és a jövedelemadó csökkentéssel visszaadja. Valójában átcsoportosítás történik: a környezetkárosító termékek fogyasztói fizetik meg az okozott kárt, nem pedig az egész társadalom.

Az öko-adó formálja a fogyasztói magatartást. A környezetről csak szövegelők többet, a környezetbarát termékeket vásárlók kevesebbet fizetnek. Az ember a vásárlási döntéseivel csökkentheti az adóját.

Az öko-adó egész Európában való bevezetéséhez jó alkalmat kínál az EGK belső piacainak 1992-es egységesítése. Ehhez úgyis össze kell hangolni az egyes államok forgalmi és fogyasztási adóit. Ebben heves viták lesznek, mert az eddig alacsony forgalmi adókulcsú országokban (Nagy-Britannia, Spanyolország) egy közepes EGK-kulcsra emelés minden terméket megdrágít, a magas forgalmi adókulcsú országokban (Franciaország, Dánia) pedig az állami bevételek csökkennek.

Az öko-adó, amely az ÁFÁ-t megszünteti, megkönnyíti az egységesítést. Az UPI kifejlesztette azt a modellt, amely mindegyik EGK országnak ugyanazt az adóbevételt garantálja, amennyit jelenleg a nemzeti forgalmi adók hoznak.

A helyi önkormányzatoknak nem kell Európára, sőt még az állami szabályozásra sem várniuk. A szemét eltávolítása a községek illetékességi területére tartozik. Amíg nincs rá állami szabályozás, addig helyi öko-adót szedhetnek a kereskedőktől pl. az eldobó csomagolásokra. Így egyrészt bevételhez jutnak, másrészt csökkentik a szemétmennyiséget, mert a kereskedők előnyben fogják részesíteni a kevésbé pazarló csomagolású árukat. Az UPI számításai szerint egy százezres nyugatnémet város az eldobó csomagolások (fajtánként változóan) 0.3-0.8 DM-es kommunális adóztatásával egyrészt évi 5.4 millió DM többletbevételhez jut, másrészt (s ez a legfontosabb!) 40%-kal, 8 millió darabbal csökkenti a szemét ezen részét — és ezért még a szemételtávolítás is fél millió márkával kevesebbe fog kerülni.

Ma az adók sajnos gyakran anti-ökológikusak. Például egy izzólámpa árában az adó 0.40 DM, egy energiatakarékos lámpánál pedig (amely ötödannyit fogyaszt) 8 DM, azaz hússzor annyi. Az UPI tervezete az energiatakarékos lámpák adóját megszünteti, a normál izzókét 2 DM-re emeli.

Évente 5 milliárd csomagolással és 1 millió tonna műanyaggal és reklámanyaggal kevesebb a szemétben, 6 milliárd köbméterrel kevesebb vízfogyasztás, vonzóbb tömegközlekedés, tisztább levegő, egészséges emberek és a munkaerő nagyobb versenyképessége — vízió ez? Ha az elmúlt negyedszázadban a munkaerő adóztatásával elérhették, hogy két és fél millió munkanélküli legyen és a környezetet az összeomlás szélére kormányozták, miért ne lehetne most megdrágítani az energiapazarlást, az eldobó csomagolást, a reklám szóróanyagokat és ezzel az embernek és a természetnek újra esélyt adni?

(A gyakorlati részletek és a közgazdasági ellenvetésekre adott válaszok iránt érdeklődőknek ajánljuk figyelmébe a cikk teljes szövegét ill. az UPI részletes tanulmányát.)

KÖRNYEZETVÉDELMI SAJTÓSZEMLE

(A Gaia-sajtószemle 152-156.számai alapján)

A kelet-európai alternatíva nem a kapitalizmus, hanem a korszerű kormány nélkülözhetetlen lágyító, állandósító szerepe. Éppen nem az alapvető élelmiszerek, a lakbérek és az egészségügyi ellátás terén kell a szabad piacot kezdeni, ezeket minden korszerű állam támogatja — üzeni a Harvard egyetem közgazdasági professzora. (Guardian)

A bálnaipar kiirtja megélhetésének forrását? Igen, ha így nagyobb haszonra tehet szert. Azután a pénz más kiirtható források felé fordul. Ugyanez érvényesül az őserdők kiirtása, a veszélyes hulladékok elásása, az éhezők haldokolni hagyása, a háborúk esetében is: valakiknek ez gazdaságos. Ha az uralkodók kiirtják alattvalóik megélhetésének forrását, kin fognak uralkodni? Egy kevés alattvalót meghagynak?

„Lehet valami erkölcstelen, undorító, lélekölő, ember-irtó, a világbékét vagy a jövő nemzedékek életét veszélyeztető: amíg nem bizonyítod be, hogy nem gazdaságos, addig nem engedik megkérdőjelezni." (Schumacher) A gazdasági rendszer — információs rendszer az árakról, ösztönzőkről, stb. Amíg a gazdaság nem fogadja magába a környezet, a források, az életminőség stb. információit, addig pusztulást termel. (Balaton Bulletin)

A nemzetközi jog csak kullog az események után? Ráadásul továbbra is az államokra alapoz, holott a nemzetközi szervezetek, vállalatok jogi szabályozása éppoly fontos. A magánszektor, a fogyasztók magatartása is meghatározó. (New Scientist)

Környezetvédelmi tagozatot nyitott a dunaharaszti Baktay Ervin Szakközépiskola.

Környezetvédelemre nevelés az óvodában pályázat eredményeit ismertetik az *Óvodai Nevelés* 1989-es számai. Talajvédelem (4.szám 127.oldal), vízvédelem (5/157), levegővédelem (5/161), szenny (6/193), oxigén (7-8/239), élővilág (10/337), szülőknek (11/370).

A sötétzöldek egy testvéri társadalmat akarnak, az ipari társadalom alapideológiáját ellenzik, nézeteik valójában vallásosak, de a valóságot lehet, hogy ők érzik jobban. Az ipari társadalmat viszont csak olyan nagy válság idején lehet hatásosan támadni, amikorra már késő lehet. A világoszöldek még hisznek abban, hogy piaci erőkkel és tudománnyal, technikával az ipari társadalom fenntarthatóvá tehető. (Nature)

Helyi környezetvédelmi akciólnak köszönheti az NSZK Zöld Párt a 8-10 %-ot, valamint annak, hogy funkcionáriusainak a fele nő. Britanniában a legnagyobb tömegmozgalom a zöld, 3 millió tagja van a csoportoknak. A Brit Állatvédő Egyesületet 1824-ben alapították, a Sierra Club-ot az USA-ban 1892-ben.

A hivatalos segélyeket gyakran a gazdag országok szegényei adják a szegény országok gazdagjainak. Csak a skandináv államok és Hollandia tartja be, hogy a nemzeti össztermék 7 ezrelékét segélyként szétosztja.

Minden szülésre négy abortusz jut a Szovjetúnióban. Az abortusz elleni küzdelem legjobb eszköze a családtervezési kultúra terjesztése. (Der Spiegel)

A jövő üzemanyaga a növényi energia? A Föld lakosságának fele csak ezt használja. 1987-ben a világ teljes energiatermelésének 14%-át adta (az ipari országokban 3%-ot, a fejletlenekben 35%-ot). Sok elhagyott terület van, ahol lehetne erdősíteni. (A levegőnek igen jót tenne.) Terjednek a biogáz-üzemek, a bioalkohol gyárak, a fatüzelésű kiserőművek. Végső soron mindannyian a növényektől függünk. (New Scientist)

A maja romok nem bírják az olajkorszakot. 12 évenként 1 mm-t leesz a kövekről a savas eső.

Lassú a savas eső csökkenés. A kéndioxid kibocsátás 1980-ban ill. 1987-ben (európai országok 'élmezőnye'): SZU 6400/5100 (ezer tonna kén), NDK 2500/2500, Lengyel 2050/2270, GBr 2335/1840, Spanyol 1625/1581, Csehszlovákia 1550/1450, Olasz 1900/1252, Nszk 1600/1022, Francia 1779/923, Magyarország 817/710, Jugó 588/588, Bulgária 517/570, Belgium 400/244 stb. Összeurópa 26078/21471, 18%-os csökkenés. A levegőmozgások hatására a Magyarországra hulló savas eső 56%-a saját kibocsátásból van, 9 %-át Csehszlovákiából kapjuk, viszont csak 0.9%-ot Ausztriából és csak 0.3%-ot Romániából és a SZU-ból. (Acid Magazin)

Növekszenek a környezeti betegségek! Magyarországon asztma 1975-ben 49 (százezer lakosból), 80-ban 175, 88-ban 453. Daganat-halálozás (tízezer lakosra) 1970-ben 22, 80-ban 26, 88-ban 29. A nők várható élettartama 1970-ben 5.3 évvel, 1988-ban már 8.1 évvel magasabb a férfiakénál. 1988-ban a népesség fogyása 1.5 ezrelék. Abortuszok száma az előző évinél kétezerrel több, 87 ezer. (Eü.Min. Évkönyv)

A 10. Alternatív Nobel Díj (amilyet 1985-ben a Duna-kör kapott) egyik jutalmazottja egy japán háziasszony-szervezet, amelynek alapja az együttműködés, az emberi kapcsolat és az ökológiai fenntarthatóság. Egy másik jutalmazott a Survival International szervezet, amely a törzsi népek életéért, önrendelkezéséért küzd.

Goldman díjat kapott Vargha János, 'a Dunakanyar megmentője'. (Tv, sajtó ismertette.)

A Buddha Dharma Hét kihangsúlyozta az ökológiát. Az idén harmadszor volt ilyen rendezvénysorozat Hong Kongban, ötvennél több szervezet (Friend of Earth, Po Li kolostor, Buddhista Természet-felfogás, stb.) részvételével, nevelési kiállítás, poszterek, zene, ének, meditációs központ. Ingyen belépés mindenütt. Harmincezer látogatója volt. (The New Road)

Receptek: vegetariánus 'húsfélék'

Szójasonka

Hozzávalók: 25 dkg szójakocka, 25 dkg reszelt karaván sajt, 2-3 evőkanál zselatin vagy burgonyakeményítő, fűszerek, 2-3 nagy fej vöröshagyma.

A vöröshagymát apróra vágom és egy dl olajon megfonnyasztom, majd rászórom szárazon a szójakockát és minden oldalon egy kevéssé megpirítom. Felöntöm 1 bögre vízzel és hozzáadom a fűszereket: só, Borsi, kevés bors, őrölt kömény, csipet majoránna (ez el is maradhat), 1 gerezd fokhagyma.

Fedő alatt puhára párolom. Vigyázat, az első adag vizet igen hamar felszívja, ha száraz kockával dolgozom. (Természetesen előre áztatott kockával is így készítem, akkor az áztatóvízzel együtt teszem párolni.) Közben a sajtot megreszelem és a zselatint vagy burgonyakeményítőt elkészítem. A fedőt levéve az összes vizet elpárologtatom a kockáról, s ezek után még forrón összekeverem a sajttal. A tűzről levéve beleteszem a keményítőt vagy zselatint. (Ha nincs, enélkül is összefogja a sajt.) Fóliába, folpackba göngyölöm és formálom. Kihűlés után a hűtőszekrényben jól eltartható. Vékony szeletekben igen gusztusos.

'Hús'-leves

Sárgarépa, fehérrépa, egy burgonya, fél karalábé, fél zellergumó, két-három kelbimbó vagy 2 levél káposzta vagy kelkáposzta, esetleg zöldborsó vagy kevés zöldbab, fél hagyma, 2-3 gerezd fokhagyma, só, ízesítő, csipet bors, pici gyömbér, csipet szerecsendió. Ezeket 'összedobálom' egy fazékba, felöntöm vízzel és az első forrás után lassú tűzön főzöm. Vékonymetélt vagy grízgaluska a legjobb betétnek. Még szebb a levesem, ha az első forrásnál egy késhegynyi sáfrányt vagy piros-paprikát hintek bele.

Fasírtok

Gombás: egy-két zsemlét vagy kenyeret megáztatunk, közben a gombát apróra vágva hagymán, olajon megpároljuk puhára, amíg a levét elfövi. Sózzuk és csipet borssal, Borsival ízesítjük. Összekeverjük a kicsavart zsemlével és egy-két tojással. Mehet hozzá egy kevés snidling és tetszés szerint fűszer, de mértékkel, hogy a gomba maradjon a domináns íz. Paprikát ne tegyünk bele. Ha a masszánk hígabb a kelleténél, reszelt sajttal és a pehelylisztek valamelyikével meghintjük, végső soron megteszi morzsa is. A gombócokat morzsába forgatva kisütjük.

A fasírtok készítése a fantáziánkra van bízva. A szójafasírt széles körben ismert. Viszont a szóját lehet ebben helyettesíteni:

— kölessel, ami reszelt sajttal jól összeáll;

— búzával, hántolt durumbúzát megpárolunk, finom semleges ízű;

— zöldséggel, az előbb leírt 'húslevesben' főtt zöldségeket ledaráljuk, nyers burgonyával vagy reszelt sajttal jól összeáll;

— káposztával, párolva, lé nélkül;

ÖKO-HÍREK

Az **Ökoszolgálat** (1035 Bp. Miklós tér 1. Tel: 180-3420/33) információkat gyűjt és közvetít a lakosság autonóm környezetvédelmi szerveződései, valamint a környezetvédelemben segíteni kész független szakemberek és önkéntesek közt. Az Ökoszolgálat kérésre **szakembereket küld** a helyi környezetkárosítások feltárására és **tanácsot ad** a szükséges **állampolgári akciók** kidolgozásában. Egyben igyekszik **sajtónyilvánosságot teremteni** a feltárt eseteknek.

„...A szolidaritás, kímélet és megértés elvét szeretnénk érvényesíteni ember és ember, ember és környezet viszonyában..., utódaink iránti felelősséggel. Alulírottak, a hazai környezetvédelmi mozgalmak elkötelezettjei ezen elvek nyilvános képviseletére szövetségre lépünk a mai napon. Felhívással fordulunk az Országgyűléshez és annak Környezetvédelmi bizottságához, egyúttal kinyilvánítva együttműködési szándékunkat."

Az aláírók Csete György, Ferencz Csaba, Foltányi Zsuzsa, Gadó György Pál, György Lajos, Karátson Gábor, Maurer György, Nagy Julianna, Nyvelt Erik, Perczel Anna, Péterffy Ágoston, Sebeők János, Simonyi Gyula, Somogyi Győző, Tillmann József, Dr.Tóth János, Vargha János, Vásárhelyi Judit. Dátum: május 23.

A felhívás tárgya: Alkotmánybírósági értelmezés bontsa ki a környezethez és a környezet védelméhez való jogot; az Országgyűlés a lehető leghamarabb válasszon környezetvédelmi biztost és a személyére tett javaslatnál vegye figyelembe a környezetvédelmi mozgalmak véleményét.

A felhívás mellékletében konkrét javaslatok szerepelnek az erőmű helyetti dunai nemzetközi természetvédelmi park létrehozásáról, a nemzetközi együttműködés környezeti ellenőrzéséről, a földtulajdon, infrastruktúra, közlekedés, energetika, honvédelem és önkormányzat témáiban várható intézkedések környezeti hatásvizsgálatáról, az eddigi környezetvédelmi politika és tervek felülvizsgálatáról, takarékos energiastratégia kidolgozásáról, a világkiállítástól való elállásról, szükségintézkedési tervek készítéséről, az ökológiai szemléletű oktatásról és a környezetvédelmi mozgalmakat segítő pályázati alapról.

ZÖLD SZÍV Ifjúsági Természetvédő Tömegmozgalom alakult 1990 márc. 29-én. Elsősorban az általános iskolás gyermekek nevelését szeretné természetszeretőbbé tenni. Magja egy Pomázon tíz éve tevékenykedő általános iskolás csoport. „Rendszeresen tisztítjuk a Barát patakot. A forrását körülvevő füzest, nádast, vadvirágos rétet megvédtük a mezőgazdasági beavatkozástól. Nyári táborunkon végigkutattuk szennyeződésének okait. Budakalászon a Budaflax ontja tisztítatlanul büzös melléktermékét a patakba, amely innentől már Büdös-árok néven folyik egyenesen a Dunába. A Dunán evezve figyeljük meg a beömlő patakokat. Szeretnénk gyermekekből álló nemzetközi megfigyelőhálózatot szervezni a Duna teljes hosszában."

Kérik a gyermekközösségeket, vegyenek védnökségük alá környezetükben egy patakot, rétet, veszélyeztetett természetrészt. Nem elég elméletben ismerni a természet működését. Megtapasztalni és megszeretni — ez vezet érzelmi elköteleződéshez, így fogja a felnövekvő nemzedék értékelni és védeni a természetet. „Ne csak a fej, hanem a kéz és a szív is dolgozzék!"

A felhívásra eddig az ország 54 településéről 74 felnőtt és 625 gyermek jelentkezett. A mozgalom bekapcsolódik a GREENPEACE nevelési programjába. Tavaszi tervük egy mini laboratóriummal végigjárni a felső Duna-szakaszt a forrástól, mérve a szennyezettség kémiai összetételét és személyes kapcsolatokat teremtve a nemzetközi megfigyelőhálózat ottani résztvevőivel. Jún. 5-én rajz, fotó, plakát pályázat kiállítása nyílik, jún. 18-22-ig pedig természetvédő tábor lesz Pomázon. Postacím: 2013 Pomáz, Mátyás király u. 2.

Kukaügyi ismeretek gyerekeknek — címmel kis füzetet adott ki a Reflex Környezetvédelmi Egyesület. Következő számunkban részletesen ismertetjük.

Hiba lenne a Nyugatot másolni, mert a kommunizmus válságát a kapitalizmusé követi hamarosan. Acarya Vedaprajinananda 43 éves amerikai történész három előadást tartott az ELTE Gólyavárban április elején a megoldásról, *Progressive Utilization Theory* (PROUT) címen. Ez a P.R.Sarkar indiai filozófus szellemiségén alapuló új társadalmi-gazdasági elmélet nemcsak egyensúlyt talál az egyént túlhangsúlyozó kapitalizmus és a kollektívát túlhangsúlyozó kommunizmus között, de túllépve azok materializmusán, képes mindenfajta emberi igény kielégítésére. A humanizmust kiterjeszti az egész élővilágra, sőt a világegyetemre. A PROUT a napi gyakorlatba ültethető részletes elmélet, kézzelfogható elképzelésekkel a tulajdonviszonyokról, a társadalmi igazságtalanságok kezeléséről, a vezetőkről. Az előadássorozatot a Voks Humana szervezte.

VERA
szövegszerkesztő-memóriabővítő, képernyővel, *Robotron* — 6011, 6120, 6125, 6130 — írógépekhez

Ha még nem próbálta, el sem hiszi, mennyivel könnyebb és egyszerűbb lesz a munkája. Gondolja el például, hogy hányszor kell — akár naponta is — közel ugyanolyan leveleket, megrendeléseket gépelnie! Csak a címzett, vagy a dátum különbözik. A VERÁ-val elég betölteni egy korábbit, egy-két módosítás és máris kopogja a gép az 'új' levelet.

Nem igényel számítástechnikai ismereteket. Magyar nyelvű 'menüválasztásos' kezelés.

A szövegek tárolhatók kazettás magnón vagy Commodore lemezmeghajtón.

A begépelés az írógép billentyűzetén történik, de IBM billentyűzet is csatlakoztatható. A képernyőn látható, minden igényt kielégítő szövegszerkesztés után hibátlan, szép formába öntött szöveg kerül nyomtatásra. Kevesebb fogy a papírból, a festék- és javítószalagból. Ritkábban kell szólni az írógépműszerésznek.

Ára (12 havi garanciával és állvánnyal) 68.500 Ft.

Kívánságára a VERÁ-t írógépéhez kapcsoljuk s néhány napi ismerkedés, kipróbálás után Ön dönt, hogy vele vagy nélküle.

Gyártó és forgalmazó: **IROTRON Kft.** 1476 Bp. Pf.40. Tel: 112-9430 /226.

A MAGYAR KISEBBSÉGŰ SZOMSZÉD ORSZÁGOKRÓL

Romániai Magyar Nagycsaládosok Érdekvédelmi Szövetségének megalakítására tettek szándéknyilatkozatot négy- vagy több gyermeket nevelő szülők. Céljuk a nagycsaládok védelme, a gyermeknevelés szellemierkölcsi segítése, a romániai magyar szervezetekkel ill. a külföldi nagycsaládos szervezetekkel való összefogás. Várják minden segítő szándékú orvos, pszichológus, tanár, lelkész, művész és értelmiségi, valamint szakemberek jelentkezését. Kérik az országban élő nagycsaládosok jelentkezését is, mert nincsenek hozzáférhető adatok a nagycsaládosokról. Cím: Csíky Csaba ideiglenes ügyvivő, 1900 Timisoara OF postal 12, c.p.992. (*Romániai Magyar Szó*, ápr.13.)

*

Családsegítő Társaság alakult Romániában, a *Családi Tükör* szerkesztőségében, az RMDSZ-szel együttműködve. Elsősorban népfőiskola, tanácsadás és kutatás formájában képzeli el működését. Várják szakemberek (pedagógusok, történészek, orvosok, néprajzosok, jogászok, publicisták, ifjúságkutatók, gyógypedagógusok, szociológusok és pszichológusok) segítségét. Postacím: Családi Tükör szerkesztősége, R-Cluj-Kolozsvár, Pf. 300.

*

Megszületett a csángóság első magyar szót is tartalmazó lapja. „Mert eljött az ideje annak, hogy egyenesen, igazán és szabadon elmondhassuk véleményünket. ...Épp ezért, csángó-magyar testvérem, várjuk írásait, tudósításait, közleményeit a lap ideiglenes székhelyén: Háromszék szerkesztősége, Sajtó utca 8/a, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye. Feltüntetve: a CSÁNGÓ MAGYAR ÚJSÁG részére — MOLDVAI CSÁNGÓ-MAGYAROK LAPJA." Az újság kétnyelvű, tudomásul véve azt a tényt, hogy a csángóság asszimilációja miatt sokan már nem, vagy csak rosszul beszélik a magyart. A csángóság hallatlan élniakarását és hitét mutatja, hogy minden akadály és ellenkezés dacára létrehozták a lapot: ugyanis nemcsak az ortodox románság, hanem a csángó katolikus janicsár-papság is ellene van. Ezek mind a mai napig haszonélvezői a diktatúra által létrehozott illetve megerősített magyarellenes egyházi szervezetnek.

*

AIDS Romániában: 1990. III.1-i hivatalos közlés szerint 159 a betegek száma (135 gyerek és 24 felnőtt, közülük 68 gyermek és 10 felnőtt már meghalt), és 665 a fertőzötteké (550 gyermek, 115 felnőtt). A gyermekek legtöbbje árvaházi gondozott vagy kórházi kezelt Bukarestben, Giurgiu és Konstanca megyében. Tű és vér terjeszti. (A romániai *Valóság* ápr.27-i interjúja dr.Molnár Gézával, a kolozsvári Közegészségügyi Intézet AIDS-kutatójával).

*

Cigány nyelvre fordították a Szentírást. A kiadást a Jugoszláv Baptista Templomok Szövetsége végzi. (*Újvidéki Magyar Szó*)

*

REMÉNY címmel katolikus hetilap indult Pozsonyban április nyolcadikán. „Jézus nevében" — ezzel a szóval indultak édesapáink aratni, ezt mondva szegték meg a kenyeret édesanyáink, ezt mondták őseink, amikor gyalog vagy kocsiháton kiindultak az udvarból.

„Miért megy előbb a pápa a szomszédba, amikor mi már 1988-ban meghívtuk" — kérdezik sokan Magyarországon. A valóság az, hogy Tomásek bíboros már 1984-ben meghívta a pápát, többször be is jelentette ezt — nem egyeztetve a hatóságokkal, minden remény nélkül — mintegy segélykiáltásként.

*

A pápa egyetlen magyar püspököt sem nevezett ki Csehszlovákiában, jóllehet a szlovákiai katolikusok jelentős részét az ott élő magyar kisebbség teszi ki. A csehszlovákiai Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom kérelmet adott át a pápának, hogy engedélyezze egy magyar püspökség alapítását a szlovákiai magyar kisebbség részére. A beadványban emlékeztetnek arra, hogy 1937-38-ban a Szentszék e tárgyban egyszer már kedvezően foglalt állást, de a háború megakadályozta a püspökség létrehozását. A Mozgalom felajánlja közreműködését a püspökség felállításához szükséges adatok, felmérések, dokumentumok, térképvázlatok beszerzésében ill. elkészítésében.

*

Nem hozzánk jött a pápa. Míg Ausztriában hosszan szólt a magyar zarándokokhoz, most a főpapi misén két magyar mondat hangzott el csupán. Az egyik az elején: „Kis Iréntvárja fia a keresztnél". (*Világ*, ápr.26.)

*

Csehszlovákiai Magyar Kultúráért Alapítványt hozott létre a tavaly márciusban alakult Rákóczi Szövetség. Célja a csehszlovákiai magyarság társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális életének figyelemmel kísérése és a kapcsolatok támogatása találkozókkal, előadásokkal, kiállításokkal, cserelátogatásokkal. Csehszlovákiában a magyarság nagyobb része szórványban él, kitelepítések és teljes jogfosztottság sújtották. A Szövetség mindazonáltal az ott élő szlovák nép emberi problémáira és kulturális gondjaira is szeretne figyelmet fordítani. Cím: Czenthe Miklós, 1024 Bp. Guyon köz 8-I-3. Tel: 176-3183.

A jézusi emberiség-tágasságú szívet ne zsugorítsuk *egy nemzeti, Duna-medencei, európai szűkösségbe. A kereszténveknek túl kell látniuk a hazai és a környező magyar rászorulókon. A valamit érő ember a környezetében levő nyomorúságon úgysem tud nem segíteni. Az erdélyiek támogatása pedig örvendetesen széles körben gyakorolt hazafiúi tett. „Erre a pogányok is képesek" — mondaná Jézus. A kereszténveknek ezen felül (s nem ezt elhagyva) erőiket a baj nagyságának mértékében a harmadik világ mérhetetlenül nagyobb nyomorára kell koncentrálniuk.*

(Bulányi György, Beszélő V. 12.)

A romániai Evangéliumi Szövetség a miniszter elutasítása ellenére kéri bejegyzését. A Szövetség március 13-án alakult meg a bukaresti Szentháromság baptista templomban. A Baptisták, a Testvérek, a Lutheránusok és a Pünkösdisták, valamint az Úr Serege (evangéliumi ortodox) mozgalom hetven képviselője megállapodott egy közös hitvallásban és a Szövetség alapszabályában. Megválasztották Vasile Talos baptista lelkészt elnöknek, a pünkösdista Emil Bulgart elnökhelyettesnek, dr. Silviu Cioata-t a Testvérek képviseletében titkárnak és Petre Mui evangélikust titkárhelyettesnek.

Március 15-én a vallásügyi miniszter megtagadta a Szövetség bejegyzését. Azt akarta, hogy az Úr Seregét zárják ki a Szövetségből, mivel az nem egy bevett felekezet, hanem csak egy csoport az ortodox egyházon belül. Ezen felül olyan záradékot kívánt, miszerint a Szövetség minden döntését miniszteri jóváhagyásra kell beterjeszteni és hogy mindenfajta tevékenységüket egyházi épületben folytassák. Amikor felhívták a miniszter figyelmét arra, hogy Iosef Ton baptista lelkész, aki évekig nemzetközi kampányt folytatott a vallásszabadságért, nyilvánosságra hozhatja az elutasítást, a bejegyzés mégis megindult.

Az evangéliumiak további diszkriminációktól tartanak. 1928-ban hozták azokat a vallási törvényeket, melyek szerint például azokat a gyermekeket, akiket nem kereszteltek meg az ortodox egyházban, nem engedték iskolába járni. Ez az állami hatóságok és az ortodox egyházi vezetők részéről kemény üldözést jelentett a protestánsok ellen. Ma is az ortodox írók megjelenhetnek a sajtóban, az evangéliumiak nem. A vallásügyi miniszter előterjesztése szerint az evangéliumi egyházak nem tarthatják összejöveteleiket középületekben és a szabad ég alatt. Stoicescu szerint „véget kell vetni a kulturális intézményekben folytatott botrányos vallási propagandának". (*Keston News Service*)

„Az európai kisebbségi kérdés megoldásának egyetlen módja az Európai Egyesült Államok megvalósítása demokratikus jogállamok szövetségeként, erőszakmentesen. Azért léptem be a Transznacionális Radikális Pártba, mert ez az egyetlen párt, amely képes ennek előmozdítására." (Csók Rémó, az SZDSZ Külügyi Bizottságának tagja) (*Radical Letter*, 90.május)

Az árral szemben

Mi a megoldás az évi kilencvenezer abortuszra? Válaszul először részleteket közlünk a Dr. Szinnyai Attilával készített interjúból (B. Petőfi Ágnes, Igen V.11.).

Orvos házaspár, öt, császármetszéssel született gyermekkel. Pártoló tagjai a Magzatvédő Társaságnak. Dr. Szinnyai Attila 1980-ban diplomázott, azóta a SOTE I. Női Klinikán szülész-nőgyógyász. Kezdettől nem végez terhességmegszakítást, amit — kollégáinak ellenérzései dacára — a Klinika vezetője elfogadott. 1989 októberében megpályázott egy szakorvosi állást Szentendrén, de mivel nem ígérte meg, hogy részt vesz az abortusz adminisztrációjában és nem beszéli le az abortuszra jelentkező asszonyokat, pályázatát elutasították. Ezután kérelemmel fordult az Eü. Minisztériumhoz, hogy az intézmények ne legyenek anyagilag érdekeltek az abortusz végzésében, sőt tegyék lehetővé az abortusz elkerülése érdekében kifejtett propagandát és az abortuszt nem végző orvosok ne szenvedjenek hátrányos megkülönböztetést.

— Kik vagy mi adott erőt ahhoz, hogy ezt az egyszemélyes küzdelmet elkezdjed?

Mi a megoldás az abortuszra?

— Közel tíz éve vagyok a Bokor bázisközösség tagja feleségemmel együtt. ...

— Vallásos kollégáid nem támogattak?

— Sajnos nem. Sőt, mondhatom éppen az ő részükről tapasztaltam a legnagyobb ellenállást. Ők tudják, miért.

— Egy személyben nőgyógyászként, nagycsaládosként és keresztényként milyen családtervezési módot javasolsz?

— ...**Optimálisnak a hagyományos számolásos módszert tartom, kiegészítve a Billings-féle önmegfigyeléssel és a férfiak által alkalmazott gumióvszerrel.** ...Természetesen veszélyhelyzetben, amikor egyik vagy másik szülő egészségi állapota megromlik, vagy éppen a család lelki terhelhetősége, tűrőképessége csökken minimálisra, szigorú orvosi előírás mellett és rövid időre el tudom fogadni a tabletta szedését.

— Milyen más lehetőség van még?

— A petevezető lekötése, ez azonban gyakorlatilag megfordíthatatlan, így alapos megfontolás tárgyává tenném....

*

Az abortusz ill. intézetbe adás alternatívája egy hármas erőfeszítés:

Logikailag az első a nemkívánt terhességek megelőzése, **a felelős családtervezés** hatékony és széleskörű tanítása. Amikor a tabletta elterjedt, az abortuszok száma (az akkori kétszázezer fölötti értékről) a harmadára esett vissza. Most, amikor — a tablettával ellentétben ártalmatlan — óvszert az AIDS-kampány is terjeszti, megfelelő felvilágosítással és üzletpolitikával ugrásszerűen lehetne csökkenteni az abortuszok számát.

Logikailag második, de etikailag az első szükséges erőfeszítés **a nemiséget körülvevő szeretet növelése**. A házastársak egymás iránti szerelme, a gyermekszeretet, a családot körülvevő rokoni és baráti kör segítő szeretete, az evangéliumi boldogságokat megélő családok tanúságtétele képessé teheti a szülőket, vagy akár az elhagyott anyát, hogy a nemvárt magzatot ajándékként elfogadják.

Harmadikként pedig — olyan helyzetekben, amikor nem előzték meg a nemkívánt terhességet és nem is hajlandók elfogadni a gyermeket —, olyan családok sokaságára van szükség, **akik eldobott csecsemőket készek nyomban fogadni**. Ehhez természetesen a családjogi törvényeket és a gyermekvédelmi intézetek gyakorlati hozzáállását is alaposan meg kell változtatni. Ha egy anya az abortusz-bizottságon szembesül a lehetőséggel, hogy ha hajlandó kihordani a gyermeket, akkor az jó családba kerül, talán nagy valószínűséggel az élet mellett dönt. Szinte egy házaspárokból álló szerzetesrendre lenne szükség, amelynek tagjai az eldobott gyermekek nevelését tekintik fő hivatásuknak — ők a megfelelő jogszabályokat is ki fogják ehhez követelni.

— istván —

A magzatvédelem hírei

A **Magzatvédő Társaság** alapelve: „Az ember fogantatásának pillanatától kezdve emberi lény, akinek ennélfogva természetes joga van a méhen belüli fejlődéshez és a megszületéshez." A Társaság tagja lehet minden olyan 12. életévét betöltött magyar állampolgár, aki egyetért a fenti alapelvvel. Jelentkezni lehet: 1064 Bp. Rudas L. u. 67. Tel.: 112-4739. Levélcím: 1360 Bp. Pf.6. Adományokat az 510-046344 csekkszámlaszámra lehet a Társaság céljaira befizetni.

Felvilágosító előadásokat tartanak, kölcsönzik és másolják *Az élet első napjai* és *A néma sikoly* c. filmeket. Kívánságra szívesen mennek előadni és vetíteni elsősorban általános iskola VII. és VIII. osztályok osztályfőnöki vagy biológia óráira, de középiskolák, főiskolák, közösségek, egészségügyi intézmények is igényelhetik az előadásokat.

Kismamák tanácsadó telefonszolgálata: 142-0992.

„Együtt az életért, fenntartások nélkül" mottóval a Magzatvédő Társaság **konferenciát** rendezett május 11-12-én a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen.

A konferencia végén dr. Czeizel Endre főorvos (Optimális Családtervezési Tanácsadó), dr. Frenkl Róbert egyet.tanár (Nemzeti Egészségvédelmi Intézet), dr. Gáti István akadémikus (Orsz. Szülészeti és Nőgyógyászati Intézet), dr. Seregély István rk. püspök és dr. Vizi E. Szilveszter akadémikus (Egészségügyi Tudományos Tanács) a következő **konszenzust** írták alá:

1. Az emberi élet a fogantatás pillanatában kezdődik.

2. A művi abortusz nemkívánatos beavatkozás.

3. Elő kell mozdítani, hogy a nemkívánt terhességet megelőzzék és ne megszakítsák.

4. Szociális okból művi abortuszt végezni semmiféleképpen nem a megfelelő eszköz a problémák megoldására.

5. A megfogant életnek emberi jogai vannak. Bár az egyes korok és társadalmak ezt másként ítélik meg, hazánkban ennek a kérdésnek tanulmányozása, nyilvánosságrahozatala a társadalom számára egyik elsőrendű feladat.

A Magzatvédő Társaság szeretné a *terhesség* kifejezés helyett a *várandós, kismama, áldott állapot* kifejezéseket erősíteni a használatban. Szeretné elérni, hogy Magyarországon is ünnepeljük a német nyelvterületen 1978 óta ismert **Élet napját**, június elsején. Erre az alkalomra az osztrák *Aktion Leben* nagyon szép képes füzete megjelent magyarul is. Ennek egyik elmélkedése **a keretben közölt vers.**

*

A **Pacem in Utero Egyesület** célja orvosi és jogi ellenpropagandával, felvilágosítással, jogi szabályozással radikálisan csökkenteni az abortuszok számát. Az alapszabály vallja, hogy a magzat a fogamzástól emberi személyiséget hord magában. Tag lehet minden orvos és jogász ill. orvostanhallgató és joghallgató, aki e céllal egyetért. Az Egyesület indítványnyal fordult az Alkotmánybírósághoz az abortusz-jogszabályok hatályon kívül helyezéséért. Postacím: dr. Jobbágyi Gábor, 3515 Miskolc-Egyetemváros, NME JTK Polgári Jogi Tanszék, A/6. ép.

KÖNNYEK

Azt hiszitek, olyan egyszerű nemet mondani,
nemet egy gyermeknek, akit magamban hordozok?
Azt hiszitek, olyan egyszerű minden érzést alávetni a hideg ésszerűségnek,
amely nem sok jövőt jósol ennek a gyermeknek?
Azt hiszitek, olyan egyszerű elfojtani a vonzódást
ehhez az új, egyedülálló teremtményhez,
mert mindenki és minden ez ellen a kis lény ellen szól?
Ti hisztek a hűvösen számító anyában,
aki úgy megy az abortuszra, mint a foghúzásra,
anélkül, hogy elgondolkozna?
Hisztek a nőben, aki a strandon a jó alakját fontosabbnak tartja,
mint az anyaságot,
merthogy most éppen más iránt érdeklődik?
Hisztek egy 18 éves hidegvérűségében,
aki egy terhességet hónapokon keresztül titokban tart,
hogy aztán egyetlen kivezető útként,
mepróbáljon egyedül megszabadulni a terhességétől?
Hisztek a rámenős üzletasszonyban, aki a karrierjéért él,
és kézzel-lábbal küzd az anyaság ellen,
mivel az akadályozná önmegvalósításában?
Hisztek a szívtelen negyvenévesben, aki nem akar
mindent újra kezdeni és minden belső hangnak mereven ellenáll?
Hisztek a nőben, aki ezt a döntést félvállról veszi,
vagy az egészet a véletlenre bízza?
Én nem hiszek ezekben. Túl sokak álmait ismerem.

Milyen lesz az új nemzeti alaptanterv?

Az első fogalmazvány vitájára gyűlt össze Székesfehérváron mintegy másfélezer pedagógus az egész országból, május 24-26-án. A tanácskozás tizenkét szekciója: alsó tagozat, anyanyelv (kommunikáció), informatika, ember és társadalom (társadalomtudomány), matematika, természet (természettudomány), esztétika, idegen nyelvek, technika, 'értékek', testnevelés, tanterv.

A könyvnyi (148 oldalas) első fogalmazványban lapunk család, ökológia, erőszakmentesség, irgalom, közösség irányú elkötelezettségének szemléletével két fejezetet lapoztunk át és sok szépet találtunk.

Az 'Értékek' fejezetben jónak tűnik, hogy a jövő nemzedék sorsáért való felelősség nem a családi értékek sorában kapott helyet, hanem a világra vonatkozó értékek közt, hiszen ezt nem szabad a saját gyermekeinkre önzően beszűkíteni. De ezzel együtt nagyobb súlyt kell adni az emberiségben való gondolkodásnak, a sorsközösség tudatosításának. Ahogy kezdetben a család, a törzs, majd később a nemzet lett a sorsközösség nagyságrendje, úgy ma rá kell döbbennünk, hogy az egész emberiség egy közös katasztrófa vagy megújulás döntése előtt áll. Szép a 'világra vonatkozó értékek' sorában az erőszak minden formájának elutasítása is, de ez csak a jelen igazságtalan világnyomor feloldása iránti személyes és áldozatkész elkötelezettséggel együtt reális.

Örömmel láttuk a biológiai lét értékeinél a természeti környezet megóvása és a természeti szép iránti fogékonyság, az egészséges életmód felsorolását. Külön pont az én harmóniája, autonómiája. A társas kapcsolatoknál szerepel az anyaság, a szülők, az ősök tisztelete, a hűség, a szerelem szépsége, a tolerancia mások mássága iránt, készség a megbocsátásra, kibékülésre, törekvés az előítéletektől való szabadulásra. A tudással kapcsolatos érték a tévedéshez való jog elismerése. Benne van a nemek közötti hátrányos megkülönböztetés bármely megjelenésének elutasítása is.

Az 'Ember és társadalom' részben az erkölcstan világnézetileg semleges, a humanista etika talaján áll, a vallástan pedig — figyelembe véve, hogy Európában élünk — a görög, a zsidó és a keresztény hagyomány bemutatását helyezi előtérbe. Annak a történelmi tapasztalatnak birtokában, hogy a vallások milyen tömeggyilkos fanatizmussá képesek fajulni, ez a semlegesség indokoltnak tűnik.

A 'társadalmi ismeretek' a szociológia, a közgazdaságtan és a politológia elemeiből integrálódik, az 'állampolgári és jogi ismeretek' pedig alapot ad a közéletben való tudatos részvételre. A 'családszervezési és háztartási ismeretek' a család értékét, szerepét, az együttélés módját, a generációk egymásrautaltságát tanítja. Középfokon a nemzeti alaptanterv egy filozófiai stúdiumot is felkínál.

Vajon lesz-e elég alkalmas pedagógus ezeknek a szép céloknak a megvalósításához?

— infós —

Van-e elegendő alkalmas pedagógus

az új nemzeti alaptanterv szép céljainak megvalósítására? Talán éppen a *Vallás- és erkölcsismeret*, a *Családszervezési és háztartási ismeretek*, és a középiskolai *Ismerkedés klasszikus filozófiai problémákkal* tantárgyakban várható hiány.

A Család Alapítvány SATOR nevelő-oktató munkaközössége

vállalja gyakorlott, hiteles óraadó tanárok közvetítését

általános, közép- és főiskolák számára (vidéken is) a fenti három tárgyban, ill. a következő témákban: vallásismeret, erkölcstan, családi életre készülés, önismeret, párválasztás, házasság, gyermeknevelés, háztartásvezetés, kommunikáció, informatika, logika, közéleti kultúra, vállalkozási alapismeretek. Levélcím: 'SATOR', 1476 Bp. Pf.40.

Szülőknek, diákoknak, akik jobb oktatást szeretnének

MŰKÖDŐ ALTERNATÍV ISKOLÁK MAGYARORSZÁGON

A **Család Alapítvány** könyvsorozatot indít, amelynek első kötetében több, mint húsz létező alternatív általános és középiskola mutatkozik be. A könyv tartalmát a szétküldött fölkérés jellemzi:

„A könyv az új iskolák iránt gyakorlatiasan, szinte a kézzelfoghatóság igényével érdeklődő szülők és diákok számára készül, ezért az ismertetés ne csak az érdeklődést keltse föl az iskola koncepciója, szemléletmódja iránt, hanem

— rövid elméleti alapvetés mellett
— vázolja az iskola létrejöttének körülményeit és történetét máig,
— szemléletesen és alaposan mutassa be az intézményben folyó gyakorlati munkát és
— emelje ki azt a többletet, amit ez a pedagógia nyújtani képes a jelenleg elterjedt oktatáshoz viszonyítva.

Az ismertetés ezenfelül adja meg a szükséges gyakorlati tudnivalókat is, mindazt, ami a reális döntéshez szükséges:

— hogyan kerülhet be valaki ebbe az iskolába, milyen feltételek mellett járhat oda,
— az iskola címe, a jelentkezés határideje,
— a felvételi vizsga követelményei, a túljelentkezés hányszoros,
— mennyibe kerül az adott iskolában való tanulás."

A szerkesztés munkája közben több reformpedagógussal beszélgettem. Az elmúlt évtizedek reménytelennek látszó küzdelmeit ők vívták és vívják ma is — a mi gyermekeinkért. Ez a könyv nekik és kollégáiknak is szól, hiszen még a szakmán belül is elszigetelték őket.

Gál József szerkesztő

A NOE Levelek 14. számából

Az **Empátia Budapesti Pedagógiai Egyesület** (1051 Bp. Dorottya u. 8. tel: 1183-899/169 munkanapokon 14.30-17 óráig) olyan iskolák, osztályközösségek jelentkezését várja, amelyek fogadni tudnak **romániai** iskolai csoportokat a nyári szünetben ill. készek **testvériskolai** kapcsolatra. Sok romániai család, fiatal is keres rajtuk keresztül magyar **levelezőtársat**.

A Nagycsaládosok Országos Egyesülete lefordította a **'Házasság és Család Európa Alkotmányaiban'** c. összeállítást (37 oldal). Elsősorban azoknak a NOE tagoknak ajánljuk, akik tudnak időt áldozni arra, hogy az új alkotmány kidolgozása kapcsán a NOE vonatkozó állásfoglalásának kialakításában résztvegyenek.

A magyar gyermekfilm meghalt! Hiába minden erkölcsi és üzleti érv, az állami filmirányítás elsorvasztotta. Hiányában a gyerekek a felnőtt filmkultúra alját 'élvezik', ahol az ököl dominál. Adjuk vissza gyermekeinknek a gyermekideálokat! Kérjük, támogassa a Magyar Gyermekfilmalapot. (Aláírók: dr. Ranschburg Jenő, az Országos Gyermekvédő Liga elnöke és Palásthy György filmrendező. A felhívás teljes szövege: NOE Levelek 14.sz. ill. Magyar Nemzet ápr.20.)

Erdélyi gyermekvendégek

Hol volt, hol nem volt, ... az erdélyi havasokban van egy falucska, amelynek iskolájából meghívtak ide Magyarországra két csoportra való gyermeket, húsz-húsz főt világot látni. Amikor azonban a második csoport, hét-tíz éves gyermekek, hónapok készülődése után elindultak, valami szervezési hiba folytán nem volt, aki befogadja őket.

Ilyenkor szoktak a mesékben előkerülni a jótündérek. A jelen esetben úgy hívták a jótündért, hogy Család Alapítvány, keresztény kisközösség s még számos jószándékú ember. Közel hetven embert sikerült mozgósítani nagy hirtelen, szállást, ellátást és jó szóval tanítgató programot biztosítani, de később több is került: a közösségtől ruhácskák, könyvek, ritkán látott édesség és gyümölcs, a Vöröskereszttől cipő. Sőt, két fellépéssel még némi költőpénzt is kerestek a gyerekek s ebből ajándékot vihettek az otthonmaradottaknak: kaszakövet, szappant. S bizonyára nemcsak kis fabőröndjeikbe, hanem a szívükbe is zárták azt, amit az utolsó ajándékkép hátoldalára írt a tündér: Szeress!

— ildi —

Kérés

Román-magyar családi hétvége

A Család Alapítvány — az evangéliumi erőszakmentesség és ellenségszeretet talaján állva — a megbékélés hatékony eszközét a személytől személyig érő kapcsolatok ápolásában látja. Szeretnénk ezért megszervezni 300 román és ugyanennyi magyar család budapesti találkozását 1990. augusztus 24-26-án. Kérjük mindazokat, akik szándékunkkal egyetértenek és módjuk van **vendégül látni** ill. **tolmácsolni** egy román családot, **jelentkezzenek** a Család Alapítvány levélcímén (1476 Bp. Pf.40). Az utazási és szervezési költségeket az Alapítvány vállalja. Akik szívesen támogatnák kezdeményezésünket, az Alapítvány számlaszámára (MHB 202-10809) fizethetnek be.

Vincze Endre mb. titkár

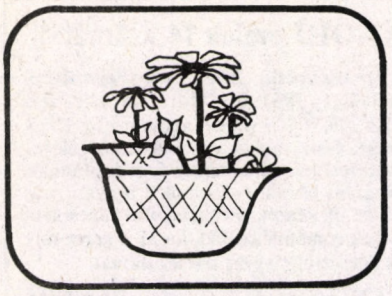

A **'lelkiismereti tiltakozó'** *a helyes kifejezés! Szeretnénk, ha a teljesen hibás 'szolgálatmegtagadó' helyett (hiszen a szolgálatra készek, másfelől pedig az ölés mesterségét furcsa szolgálatnak nevezni) a 'katonaság-megtagadó', ill. az általánosabb értelmű és a nemzetközi szóhasználatnak megfelelő* **'lelkiismereti tiltakozó'** *(az angol conscientious objector szerint nemzetközi rövidítése* **CO***) kifejezés terjedne el a magyarban.*

A lelkiismereti tiltakozók hírei

Május 16-án **nemzetközi CO figyelemfelhívó nap** volt. Magyarországon is több városban előadások, utcai demonstrációk hívták föl a fiatalok figyelmét a civil szolgálat lehetőségére, az erőszakmentesség eszményére. A tájékoztatás ugyanis teljesen elégtelen, a fiatalok nagy része csak közvetlenül a bevonulás előtt értesül erről a lehetőségről. Egy székesfehérvári közösség ezért szórólapot és ismertető füzetet jelentetett meg. Ez utóbbi jelenleg érvényes rendeleteket, gyakorlati tudnivalókat és Gandhi, Tolsztoj írásokat tartalmaz. A város főterén magyar és angol nyelvű háború- és erőszakellenes zenével váltogatva versek és Szentgyörgyi Albert idézetek hangzottak el.

A szegedi eseményről tudósított a rádió és a TV Híradó is. A katolikus lelkiismereti tiltakozók legnagyobb része a Bokor katolikus bázisközösségbe tartozik. A Bokor szegedi tagjai röviden ismertették a TV Híradóban a civil szolgálatra vonatkozó javaslatokat: időtartama legyen ugyanannyi, mint a sorkatonai szolgálaté (és zsoldoshadsereg létrejötte esetén szűnjön meg); alanyi jog legyen, vizsgáló bizottság nélkül; a civil szolgálatot választók adatai ne kerüljenek katonai kezelésbe; a civil szolgálatosokat a lakóhelyükhöz legközelebbi, hasznos, nem nyereségre irányuló, humán beállítottságú munkahelyekre irányítsák.

Végre nagyobb nyilvánosságot kapott ezen felül az a fölhívás, hogy

a Magyar Katolikus Püspöki Kar ismerje el tévedését és vonja vissza

(a többi hasonló, a Kádár-korszak egyházüldözőinek kezére játszó körlevelével és megnyilatkozásával együtt)

azt a Püspökkari Körlevelet, amelyben kijelentették:

„a katonai szolgálat kötelezettségét nem lehet elutasítani" (Új Ember 1986.nov.2.)

A Püspöki Kar kérjen bocsánatot azoktól a fiataloktól, akiket félrevezetett és a lelkiismeretük hangjával ellentétes katonáskodásra rábírt.

A lelkiismereti tiltakozók ez évi nemzetközi találkozója, az ICOM (International Conscientious Objector Meeting), Bécsben lesz június 29-től július 1-ig. Ez az első olyan év, hogy a börtönviselt magyar lelkiismereti tiltakozók nagy része rendelkezik útlevéllel és így részt vehet ezen a találkozón. A találkozót a bécsi *'Gruppe für Totalverweigerung'* (A-1010 Wien, Schottengasse 3a/1/59.) csoport szervezi. A tervezett témák: 1. Kapcsolaterősítés Kelet és Nyugat között (erre külön munkacsoportot akarnak szervezni); 2. A nők és a militarizmus (ezt a témát a spanyolok készítik elő, javaslatok küldhetők a San cosme y San Damia'n, 24-2, 28012 Madrid címre); 3. Lelkiismereti tiltakozás és politikai menedékjog (hollandok készítik elő, Verenigung Dienstweigeraas, P.b. 4802. NL-1009 AV Amsterdam); 4. Teljes megtagadás (finnek, Peace Station, Veturi Tori, 00520 Helsinki). További fölvetéseket is elfogadnak.

Igazi béketeremtő civil szolgálatra tett javaslatot Horváth Pál az összeírást megtagadó fia támogatására a zalaegerszegi Hadkiegészítő parancsnokához írt 1990. március 17-i nyílt levelében. „Vállalom, fiammal együtt, hogy eleve harcképtelenné tesszük — záros határidőn belül — azt az ellenségmennyiséget, melyet egy derék katonának egy valamirevaló háborúban puskával, ágyúval és egyéb gyilokféleséggel — még mielőtt őt is lelőtték — harcképtelenné kell tennie. ...Ezt vérmentesen, írásos kauciókkal kívánjuk megoldani. ...A nyugati fiatal írásban szavát adja, hogy az én fiamhoz hasonlóan ő sem teszi be a lábát az én hazámba fegyveresen, ellenséges szándékkal. Ha ezért a katonáskodást is hajlandó otthon megtagadni, az külön öröm. ...Ha gyermekeim sok velük azonosan gondolkodó külföldi barátjuktól, eszmetársuktól ilyen fegyver letevő írásokat gyűjtenek össze és mások is kedvet kapnak az ilyen jellegű honvédelemre, az lesz majd a leghasznosabb (és legkevésbé munkaszolgálat-színezetű) polgári szolgálat e hazában. ...Igyekezetünk nyomán mindenféle sikert attól a hatalomtól remélünk, amelytől már magát a gondolatot is származni véljük: személyes Istenünktől, aki a világ minden emberének szerető Atyja."

A lelkiismereti tiltakozók (CO) európai kiáltványa, amelyet az Amnesty International, az Európa Tanács, a DFG-VK nyugatnémet CO szövetség, a CNOC-NKG (Belgium), valamint a MIR és a MAN francia szervezetek támogatnak:

— A civil szolgálat teljesen független legyen a katonai szervezettől és valóságosan a béke szolgálata legyen.

— A CO státust a katonáskodás teljes ideje alatt lehessen kérni.

— A CO szabadon választhassa meg a civil szolgálat helyét.

— A civil szolgálat feltételei legyenek összhangban az emberi jogokkal.

— A civil szolgálat ideje ne legyen hosszabb a katonai szolgálatnál.

— Az állam adjon tisztességes fizetést a civil szolgálat idejére, azok ne váljanak 'ingyenmunkásokká'.

— A CO-kat háborúban se lehessen bevonni katonai feladatokba.

— A civil szolgálatot külföldön is lehessen végezni.

— A civil szolgálat információja legyen szabad, részletes és pártatlan.

Inkább egy boldog családi életet élő békességteremtőt, mint egy szűz hadvezért állítsunk katolikus ifjúságunk elé példaképnek! „Szent Imre szüzessége nem nyámnyilaság, amit az is mutat, hogy tizennyolc évesen, hadvezérként szétveri Henrik hadait." — írja a magyar szentekről szóló előadás, amely a nagymarosi ifjúsági találkozóra készült. Tisztelhetjük szent Imre szubjektív egyéniségét, hiszen ő egy állam-kereszténységgel találkozott, nem az evangéliummal, tehát elképzelhető, hogy őszinte istenszeretetből háborúzott. De a nemzeti hősöket ne keverjük össze a keresztény példaképekkel!

Nemzetközi béke kerékpártúra (EUROTOUR '90) indul Párizsból Berlinig augusztus másodikán lelkiismereti tiltakozók szervezésében (de nem csak ilyenek vehetnek részt!). Információ: Bognár Péter, 8000 Székesfehérvár, Nagyváradi u. 7.

Az „ÉRTED VAGYOK" CO jogtanácsadó szolgálatának postacíme: 1476 Bp. Pf.40. A levelekre kérjük ráírni: CO.

Akik civil szolgálatukat szívesen töltenék a Család Alapítvány alkalmazásában, már előzetesen jelentkezzenek ugyanezen a címen!

Néhány vidéki cím, ahol a civil szolgálat iránt érdeklődni lehet:

Kopniczky Zsolt, 6723 **Szeged**, Hüvelyk u. 7/b.; Bognár Péter, 8000 **Székesfehérvár**, Nagyváradi u. 7.; Kőszegi Tamásné, 7632 **Pécs**, Hajdú Gy. u. 17.fsz.2.; Balogh László, 4028 **Debrecen**, Ember Pál u. 19.; Milánkovics Ernő, 3561 Felsőzsolca (**Miskolc**), Bólyai u. 11.

A Halálbüntetést Ellenzők Ligája

január 17-én kérte az Alkotmánybíróságtól a halálbüntetést elrendelő törvények alkotmányellenességének kimondását.

A halálbüntetés nemcsak a legszélsőségesebb és az elrettentés szempontjából célszerűtlen erőszakot, de a jóvátehetetlen sérelem (hatósági tévedés vagy politikai visszaélés) lehetőségét is intézményesíti. Romániában és Csehszlovákiában ez évben törölték el.

A Ligához tagként vagy támogatóként lehet csatlakozni pl. Márczi Imre címén: 1012 Bp. Márvány u. 14.

A HAJNAL LEÁNYA

II. rész

Lapunk szeretne oktatásra jól használható anyagokat adni a pedagógusok, szülők, hitoktatók, közösségvezetők kezébe, különösen a „tudományos ismeretterjesztés" egy elhanyagoltabb területén, a pedagógia tudományában, elősegítendő az önnevelést, a gyermeknevelést, a diákkorosztályban pedig elsősorban a családi életre nevelést. Ezzel a céllal közöljük folytatásokban „A hajnal leánya" című indiai mesét a szerelem művészetéről, amely még a háború előtt jelent meg, Baktai Ervin fordításában.

AZ ÚJ HOLD NÖVEKEDÉSE

Mangó

ÉS a holdvilágos éjszakák megkezdődtek. Az első reggelen az ifjú király jóval a nap jötte előtt kelt föl, kijött a templomból és lefelé indult a tó vizéhez vezető lépcsőkön. A tavon a lótuszok már készülőben voltak, hogy üdvözöljék a szerelmesüket, midőn az előlép a keleti hegyek mögül. És amint a király a fák közé tekintett, egyszerre csak látta, hogy fürge lábakkal egy chéti (a hinduknál az úrnő bizalmasát, szószólóját jelenti, aki gyakran közvetített szerelmi ügyekben is) siet feléje, ki hasonló volt az új hold éjszakájához, mert, mint amaz, ő is sötét köntöst viselt. Kezében egy mangóvirágot tartott, mint ahogyan a sötét mennybolt hordozza a hold sarlóját.

A király megriadva és ellenszenvvel fordult el tőle. Ezalatt a chéti hozzá ért és kis távolságra megállott előtte. És szólt:

— Oh, király, úrnőm megérkezett és engem küldött, hogy értesítselek téged erről, amint megígérte volt. És engedelmet kér, hogy egy nőt volt kénytelen küldöttéül választani, de tudod, hogy férfi nem lehet az ő bizalmas küldötte. És ez érdemtelen kezek által e virágot küldi urának, és ha álma édes volt, úgy ő is elégedett.

— Chéti — felelte erre a király — mondd meg az úrnődnek, hogy tudomásul vettem üzenetét és virágajándékát. És mondd meg néki azt is, hogy az álom csak azok számára létezik, kiknek, mint őnéki is, még nem volt dolguk a világ ügyeivel, de egy beteg embernek az álmatlan éjszakára az egyetlen orvosság a hajnal érkezése.

— Te csalódsz — mondá erre a chéti —, van más, hatásosabb orvosság is arra. Én ismerem a betegségedet, és a gyógymódját is tudom.

A király meglepetve nézett reá és mondá:

— Hölgy, akkor te igen sokat tudsz, tekintve mivoltod és nemed.

Erre a chéti így válaszolt:

— Oh, király, hát tudsz te egyáltalán valamit nemünkről? És mégis lezártad magad fogolyként e magányos, vén templomba, oly jelentéktelen és elkerülhetetlen dolog fölött keseregve, mint egy asszony állhatatlansága? Tudd meg, hogy volt egyszer egy király — hasonló hozzád —, fiatal és tapasztalatlan a világ dolgaiban. És néki is volt — mint néked — felesége, kit szeretett. De meghalt az asszony. És a király, hasonlóan hozzád, elhagyta a világot, annak gondjait és örömeit, elbujdosott és magányban élt — mint te — egy éppen ilyen vén templomban, mely egy szakasztott ilyen erdőben állott. És kétségbeesés emésztette a szívét. S miután senki sem tudta reávenni, hogy visszatérjen az élethez és királyi kötelességeihez, végül aztán fölkereste — nem egy fiatal és pajzán leány, mint én, — hanem egy ráncos képű öreg rishi, a királyi család lelki tanácsadója és vezetője, ki őt is nevelte volt. Ez jött el a királyhoz, ki épp olyan fahánc ruhába volt öltözve, mint te. És megállott mellette, anélkül, hogy egy szó is elhagyta volna ajkát. S amint ott álltak csöndesen egymás mellett, egyszerre csak egy bambuszfáról egy elhervadt levél hullott a földre, éppen úgy, mint az a sárga falevél ott a tó csöndes tükrére száll alá. És látva lehullani a levelet, az öreg bölcs hirtelen keserves fölkiáltást hallatott. És földre vetve magát, megszaggatta köntösét, haját tépte és két kézzel szórta a port ősz fejére. Ekkor a király kérdé: „Atyám, mit jelentsen e hirtelen bánatroham?" És az öreg felelt: „Oh, jaj, oh, jaj! Nem látod ama levelet lehullani a fáról?" A király csodálkozva mondá: „Szent ember, bizonnyal őrület vett erőt rajtad. Méltó talán ily rendkívüli kétségbeesésre egy fáról lehulló levél?" Mire az öreg rishi felelt: „Oh, király, te leledzel ez őrületben. Őrültséggel vádoltál engem, mert meggyászoltam egy falevél lehullását és te magad megtagadtad az életet egy asszony halála miatt — ami végtére is ugyanaz. Más talán egy halandó asszony elmúlása, mint egy levél lehullta az emberiség fájáról?

... És mily nagy a te őrültséged, oh, király, hogy mindent elvetel magadtól egy asszony állhatatlansága miatt! Nem ingatagabbak a nők, már természetüknél fogva, mint a bambuszfa levelei maguk? És a végtelen szomorúság tengerébe akarod vetni magad, mert egy bambuszfalevél — amint az a sorsa — a sárba hullott?

Ezután a leány a király lábai elé fektette a mangóvirágot, megfordult és elsietett az erdőn keresztül és eltűnt a fák közt.

A király azonban ott maradt mozdulatlanul állva és utána nézett a leánynak, amint az távozott. És szemei — mintha csak föllázadtak volna akarata ellen — folyton csak a leány alakjának báját tükrözték vissza és könnyed, hullámzóan ringó mozgását, mely hasonlóvá tette őt a tó színén tovalebbenő hattyúhoz. Aztán lehajolt, fölemelte a virágot s beszívta illatát. És így szólt:

— Mangó, nagyon édes a te illatod és zengő muzsika volt e merész kis leány hangja, midőn úrnője érdekében érvelt. De végtére csak asszony ő is és jól mondta, elítélve önmagát is evvel, hogy a nők könnyelműek, fölszínesek és oly ingatagok, mint a bambuszfa levelei, melyeket a suhanó szellő is megremegtet. Hogyan láthatnék én erényt a nőkben, ha egy nő maga megtagadja azt tőlük!

És elhajítá a virágot, be a tó vizébe és visszatért a templomba földúlt szívvel, hogy ott gyászolva keseregjék egész napon át, várva az éjszaka érkezését.

Pátali

EGÉSZ éjen át álmatlanul hánykódott falevél fekhelyén, s már napkelte előtt kiment és megállott a tóhoz vezető lépcsőn. Elnézte a tó színén a csillagok visszfényét, amint a nap közeledtére elhalványodtak. Egyszerre föltekintett és a fák sűrűjéből előtűnt ismét a chéti és fürge lábakkal jött feléje, kezében pátalivirággal (melynek színe halványpiros). Hasonló volt az éghez, a hajnal első rózsás érintésekor. A királyhoz ért, megállt közel hozzá és szólt:

— Oh, király, úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot, és ha álma egészséges volt, úgy ő is elégedett.

Erre a király így válaszolt:

— Chéti, hogyan tölthetné egészséges álomban az éjszakát az, kinek emlékezetében kísérteni jár ama nem méltatlansága, mely nem szerinted is állhatatlanabb, mint a száraz falevél?

A chéti nevetett és mondá:

— Oh, király, bár fiatal vagyok, mégis idősebb nálad. Mint lehet az, hogy te oly kevésre becsülöd a nőket és mégis emlékezel, sőt súlyt helyezel a szavakra, melyeket ama megvetett nem egyik legfiatalabb tagja mondott?

A király zavarba jött és mondá:

— Leány, bizonnyal fiatal vagy te, de máris telve nemed csalóka ravaszságával. És ha ilyen a szolgálóleány, minő lehet maga az úrnő?

A chéti el volt ragadtatva és fölkiáltott :

— Ő is asszony, nem elég ez néked? Vajon nem olyanok-e kivétel nélkül mindannyian, mint a bambuszlevelek: megbízhatatlanok és ingatagok és hasonlóan a bambusztőhöz, üresek? De mégis, ne ítéld el a virágot a tapasztalat alapján, melyet a gallyakról szereztél. Mert én és a többiek csak gallyak vagyunk, de úrnőm olyan, mint ez a ragyogó pátalivirág. Oh, király, elég együgyű volnál föltenni a Teremtőről, hogy ő, mikor minden virágnak megadta a maga sajátos szépségét, a nőket teljesen egyformára alkotta volna? Bizony szegényesen ítélsz nagyon. Mert vannak nők, kik hasonlóan e pátalivirághoz ragyogóak, míg mások, hasonlóan a tegnapi mangóhoz, mámorító illattal teljesek. Hadd meséljek egy asszonyról, kinek a férje egykor nagy útra ment és többé nem tért vissza. Esztendő esztendő

követett, de ő a távolban maradt. És minden nap ez évek alatt a kérők tömege tolakodott az asszony körül, kiket szépsége vonzott maga köré, mint a virág a méheket. És minél inkább igyekezett kiadni útjukat, annál többen jöttek. Végre aztán, egy éjszakán elővett egy kicsiny mécsest és megtöltve azt olajjal, lement a Gangesz partjára.

És így szólt magában: „Meggyújtom és reábocsátom a folyam vizére. És jelképezze a láng az uram életét. Vagyis, ha kialszik vagy alámerül, úgy végzek az én életemmel is, mert ő halott. Ám ha úszik, akkor várok és tűrök tovább, mert tudom, hogy vissza fog térni." És úgy is tett. — Azon éjjelen erős szél fújt, dühöngött csapongva és a Gangesz hullámai oly magasra verődtek, mint a tenger habjai. De ennek dacára ő meggyújtotta mécsét és a folyam hátára bocsájtotta, mert nagyon erős volt az ő hite. És a menny milliárd csillagszemével letekintett reá. És midőn meglátta a kicsiny mécsvilágot, gúnyosan nevetett és mondá: „Lám, micsoda nyomorúságos kis pislogást nevez ama halandó asszony fényességnek!" Ám Maheshwara meghallotta az ócsárolást. És egy szempillantás alatt nyugalmat parancsolt az elemeknek. A Gangesz hullámai álomba szenderülve simultak el és a folyam csöndes keblén ott lebegett a kicsiny mécs, még csak meg sem rebbent a lángja. És a víz csöndes tükrén megjelent egy másik ég, más csillagokkal — hasonmása az égnek és csillagoknak odafent. És az Isten jóságosan kérdé: „Égbolt, látod ama égboltot minden csillagaival odalenn?" Az égbolt felelt: „Látom. De az az égbolt csillagaival nem egyéb csalóka látszatnál!" Maheshwara mosolygott és mondá: „Te balga égbolt, tudd meg, hogy te magad minden csillagoddal egyetemben nem kevésbé vagy csupán csalóka látszat, mint ama másik ég odalenn. Az egyetlen valóság az egészben az a kicsiny mécs ott, mely a kettő között úszik, a fönn és az alant lévő végtelenség közt lebegve. Mert az egy hűséges női lélek erényének a megtestesülése." És a mécs tovább siklott a vízen, mígnem eltűnt az asszony szeme elől a távolban. És nemsokára aztán a hitves visszanyerte elveszettnek vélt urát, az Istenség kegye folytán.

A chéti elhallgatott és merően a király szemébe nézett. Majd lábai elé fektette a virágot és elment. A király pedig utána nézett és sokáig állott még ott elmerülten, mikor már az eltűnt. Akkor aztán lehajolt és fölemelte a virágot, s így szólt :

— Pátali, rendkívül kedves a te nagy hajnalpiros kelyhed, és ami ezt a különös leányt illeti, bizonnyal Sarwati (az ékesszólás istennője) lakozik nyelvén. De mit bánom én mindezt? Nem asszony ő is? Egy azok közül, kik mérget hordanak fogaikban, ajkaik méze mögött.

És összeszorítva ajkait, elhajította a virágot, be a tóba s visszatért a templomba bús szívvel, hogy gyászolva szomorkodjék egész napon át, az éjjel érkeztét várva.

Jázmin

EGÉSZ éjen át hánykódott falevél fekhelyén és midőn reggel kilépett a lépcsőre, az ifjú nap éppen elöntötte aranyával a keleti égbolt kék kárpitját. És amint ott állott várakozva, egyszerre ismét megjelent a chéti, fürge lábakkal sietve feléje, kezében egy virágzó jázminággal. És a király örvendett láttára, akarata ellenére is, mert hasonló volt a leány mozgása az ifjúság fájának lengő hajladozásához. A király elé érve, mosolyogva reánézett és szólt:

— Oh, király, úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által e virágot urának és ha jól aludt az éjjel, úgy ő is elégedett.

A király elmosolyodott és haragudott önmagára emiatt. És mondá:

— Chéti, hogyan élvezhetné a nyugalmat az, ki kényszerülve van, hogy — akarata ellenére — foglalkozzon eggyel a te nemedből? Mert legyen az jó vagy rossz — egyaránt megzavarja és elpusztítja a lélek nyugalmát.

A chéti nevetett. És a királyra emelve kacagó szemeit, mondá:

— Oh, király, mind bölcsebbé válsz, ha olyanokkal társalogsz, kik bölcsességre taníthatnak téged. Én ugyan nem vagyok teljességgel híján a természetadta ügyességnek, de mégis csak tizenöt esztendőt értem meg. Látom már, hogy rólunk alkotott véleményed inogni kezd, mert hiszen hajlandó vagy elismerni, hogy köztünk is bírhat valaki a jóra való képességgel. És szeretném tudni, mi okozhatta e váratlan változást?

A király e szavakra bosszankodott, mert elhatározta volt, hogy nem fogja örömét lelni a leánnyal való társalgásban és mégis úgy volt, nem tehetett róla. És mondá:

— Ami nem történt meg, annak oka sincsen és az én véleményem ma ugyanaz, mi eddig volt és magam sem változtam meg.

De a chéti mosolyogva nézett reá és így szólt:

— Nem úgy van, a külső jelek csalhatatlanok. Oly világosan leolvasom őket rólad, mintha csak saját nevem volna a homlokodra írva.

A király belement a kelepcébe és kérdé:

— És mi a te neved?

— Madhupamanjári — felelt a chéti.

— Illik hozzád e név — felelt a király.

— Hogyan tudhatnád te azt? — kérdé a leány. — És hogyan tudhatod, hogy milyen vagyok én valóságban? A külső után akarod a belsőt is megítélni? Meglátod tán a dió durva kemény héján át édes és jóízű tartalmát?

A király elmosolyodott, mondván:

— Leány, a hasonlat nem találó. Ugyan mi hasonlóság van a csúf dió külseje és a te külsőd között?

A chéti tapsolt kis kezeivel és felkáltott:

— Oh, király, sohasem tanulod meg a titoktartást? Oly hamar feledsz? És nem tanított meg a tapasztalás arra, hogy sokszor a mégoly édes külső alatt is keserű nedv rejtőzhet? Nem tudod megítélni külsőmről, hogy mily tulajdonságok vannak mögötte. Mert igaz bár, hogy úrnőm jobban szeret engem a többieknél, de nem csalóka külsőmért, hanem a mögötte rejtőző tartalomért. Fondorlatosan tudós mester tanított engem a bölcsességre és sokat adnál érte, ha megtanítanálak arra téged is.

És történeteket tudnék mondani néked, hogy hallván őket, minden bajod kikacagnád és oly világban éreznéd magad, minőt még álmodban sem tudnál elképzelni soha. Hol a fák örökkön virágzanak és köröttük örökkön zeng-bong az illattól mámoros méhek zümmögése, hol nappal a napsugár nem éget és éjjel a holdkövek nektárcsöppeket verítékeznek a kámforral telt holdsugárban, hol kék tavon ezüst hattyúk siklanak végig, hol égszínkék lapis-lazuli lépcsőkön pávák táncolnak, megrebbenve a távoli hegyek közül morajló mennydörgés hangjára, hol a villám nem gyújt, csak az utat mutatja sugarával az asszonyoknak, kik a sötétben suhannak tova találkozóra szerelmesükkel, hol a szivárvány mindig ott ragyog a felhők sötétkék kárpitján, hasonlóan egy nagy opálhoz, hol kristálypaloták holdsütötte tetőin szerelmes párok nevetnek egymásnak a vörös borral telt serlegekben visszetükröződő, szerelemvágyban égő arcára és a lég, melyet belehelhetnek, nehéz a szandalfa illatától, mit a déli szellő hoz a hegyekből, hol a szerelmesek játszi kedvtelésükben rubinokkal és smaragdokkal dobálóznak, s gyöngyökkel, melyeket az óceán örök zúgása mellett a tengermélyről hoztak föl a napvilágra, hol nagy folyamok hömpölyögnek csöndesen méltósággal aranytól csillogó homokmedrükben, hallgatag darvak hosszú sorai előtt, melyek ezüst halakra vadásznak a part hajladozó nádszálai közt, hol a férfiak hűségesek és a nők örökre szeretnek és a lótuszok nem hervadnak el soha.

És míg a leány szavait figyelte, a királynak könny fakadt szeméből. És felkiáltott:

— Oh, leány, vígy engem, ha képes vagy reá, abba az országba, hol a szerelem nem hervad el soha!

De a chéti szelíd szemeivel reátekintve, lábai elé fektette a jázminvirágot, megfordult és tovasietett a fák közt. A király pedig nézett utána, míg el nem tűnt tekintete elől. Akkor lehajolt, felemelte a jázmint és így szólt:

— Málati (a jázmin hindu neve), hasonlíthatatlanul édes a te illatod, de mégsem oly édes, mint e kisleány hangjának csengése. De jaj, ő is csak asszony! Átok az asszonyokra! Mert azt hittem, hogy sikerült gyökerestől kitépnem keblemből az utánuk való vágyódást, és most itt jön ez a helyes kis chéti és tönkreteszi törekvésem gyümölcsét néhány mézes szóval, melyet hamis és illatos ajka lehel.

Aztán a virágra tekintett, majd a tóra, és mondá:

— Virág, nem akarlak eldobni, míg el nem hervadsz, mert csúfság volna az tőlem. — És visszatért a templomba, kezében a virággal és lelke megoszlott a chéti és a bánatának emlékezete között.

(folytatjuk)

Napfivér, Holdnővér

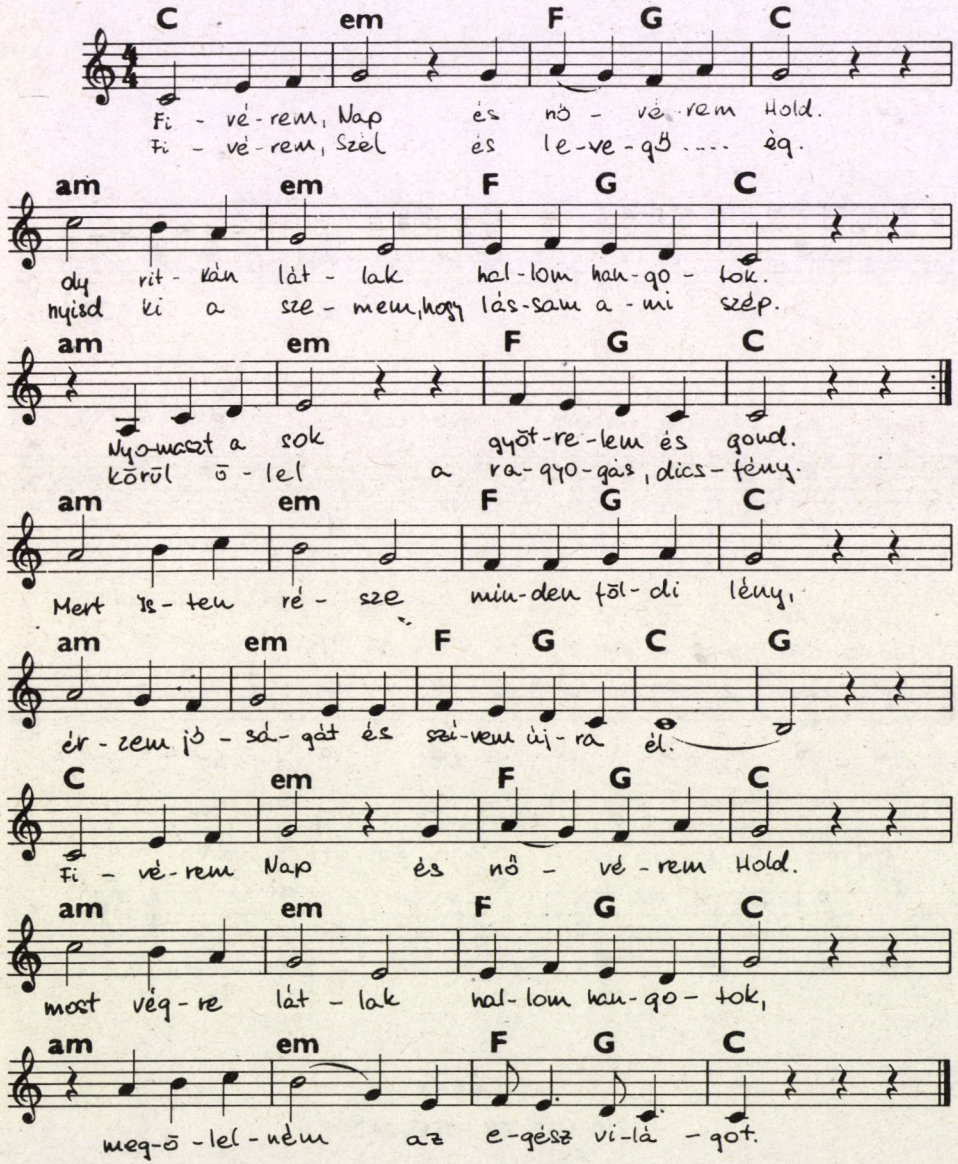

Tégy engem békéd eszközévé

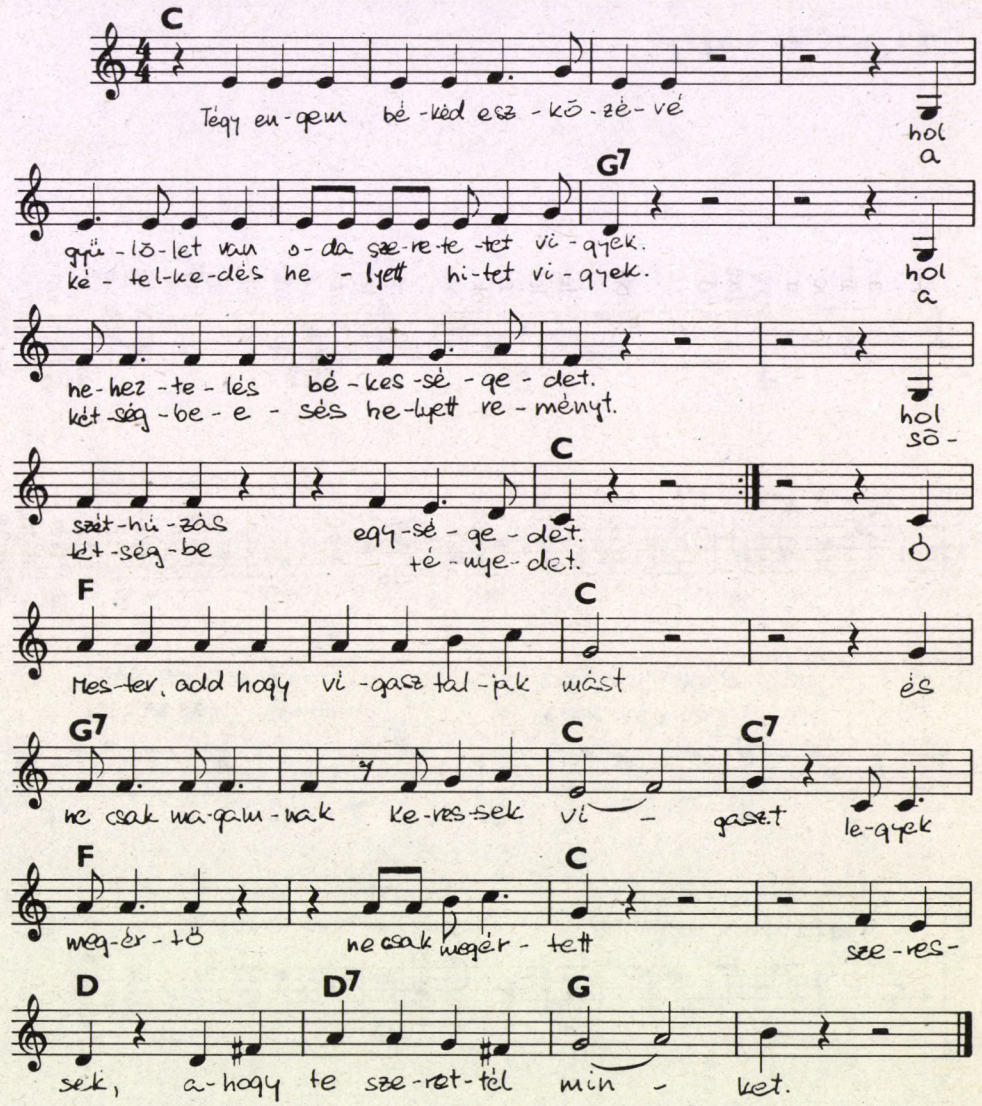

Tégy engem békéd eszközévé,
mert ha megbocsátunk, nyerünk bocsánatot,
ha adunk akkor kapunk igazán
és ha meghalunk, kapunk örök életet.

Megvalósul az álmod
(kánon)

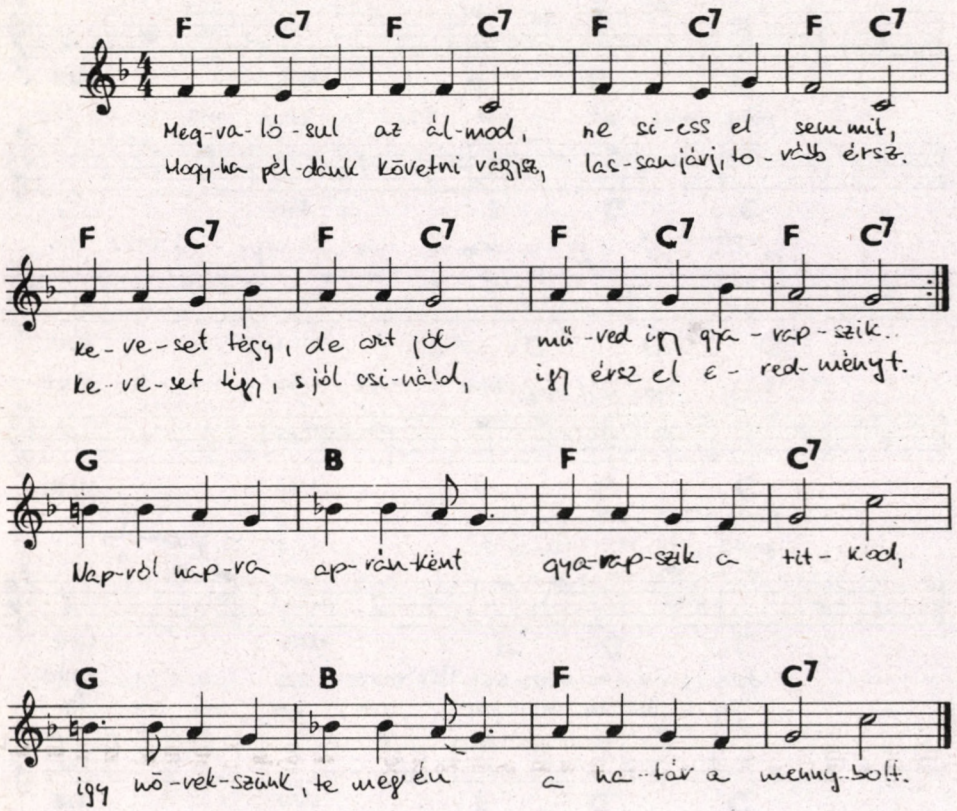

Száll az édes madárdal

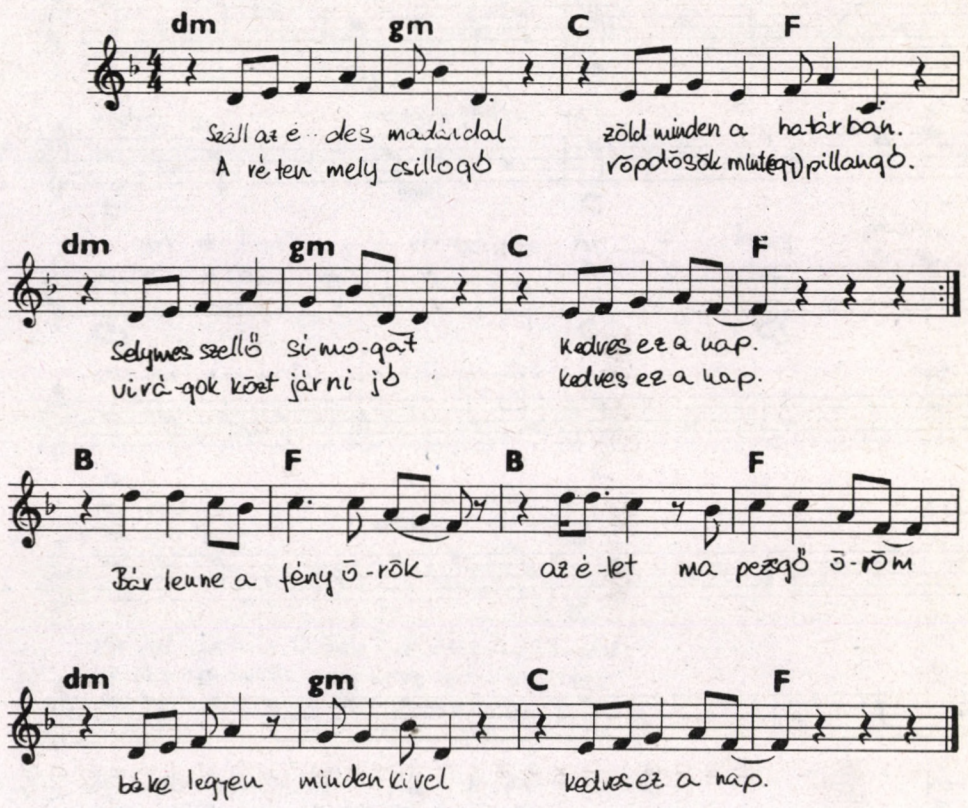

BÉLYEG

Egy ismeretlen szerző Moháról, a törpegyerekről szóló meséi kéziratban terjednek családról családra. Sokak kívánságára közlünk ezek közül néhányat. Garay Dóra szülőknek, pedagógusoknak készült jutalmazó képecskéit mellékeljük hozzá. Ezeket a gyerekek kiszínezhetik — a rájuk írtaknak megfelelően —, s a meséket összegyűjthetik.

Nyolc esztendős koromban elkezdtem bélyeget gyűjteni, és egy délben előálltam a kéréssel Csermely néninél: — Ha van régi bélyege, legyen szíves nekem ajándékozni!

Csermely néni 80-85 éves lehetett, s amióta özvegyen maradt — törpeházi szokás szerint — ‚havonta más-más család látta el minden szükségessel.

Abban a hónapban rajtunk volt a sor, és éppen az ebédet vittem el neki. Nagyon megörült, hogy teljesítheti kérésemet. De nagyon megörültem én is, amikor megláttam, hogy az előszedett levelek többségén külföldi bélyeg van. Csermely néni bátyja ugyanis még a múlt században kiment artistának, törpebohócnak külföldre; ő írta azokat a leveleket. De a legeslegjobban annak örültem, hogy volt a bélyegek közt egy háromszögletű is. Nem sokkal ezután meglátogatta Édesapámat egy budapesti bácsi. Megmutatta neki a bélyegalbumomat, ő meg rábökött a háromszögletűre: — Hű, ez a jóreménységfoki bélyeg!

Megnézte közelebbről is: — Ez a bélyeg ritkaság! Pesten a bélyeggyűjtők egyesületében tenger pénzt kapnál érte árverésen.

Napokig egyszerűen csak örültem neki, hogy van már ritkaság is az albumomban, és eszembe se jutott, hogy amit megtudtam, talán kötelez is engem valamire Csermely néni irányában.

Egy délelőtt azonban átcipelte hozzánk a diódarálóját: — Nesze, Zsuzsókám, nektek ajándékozom! — Tudtuk azonban, hogy mindenütt ezt mondja, ha el szeretne adni valamit, rábeszélte hát Édesanyám, hogy fogadjon el érte pénzt. És csak akkor jutott eszembe: nem kötelességem-e vajon visszaadni azt a bélyeget? Hiszen ő abban a hiszemben ajándékozta nekem, hogy semmit sem ér, legföljebb néhány fillért. Igen ám! De rögtön meg is ijedtem: akkor nem lesz háromszögletű bélyegem, és elveszítem azt a kellemes érzést is, hogy bármikor tenger pénzt kaphatok érte.

Nap nap után jobban és jobban kínlódtam: szabad-e hallgatnom a bélyegről? S végül is elhatároztam, megkérdezem Földigszakáll bácsitól, mit tegyek. Felballagtam hát a hegytetőn álló csillagvizsgáló házába, elmondtam az ügyet, és tanácsát kértem. Földigszakáll bácsi megdöbbenve nézett rám: — Kár, hogy nem kérdeztél meg előre, gyűjts-e bélyeget. — Aztán fellapozott egy könyvet, és hol bélyegemre, hol a könyvbe nézve ezt mondta: — Ez az árjegyzék már nagyon régi, ötven esztendős, mert én tizenöt éves koromban, amikor csillagászkodni kezdtem, abbahagytam a gyűjtést. De ez a jóreménységfoki ritkaság eszerint a régi árjegyzék szerint is megér — és körülbelül akkora összeget mondott koronában, mert akkor korona volt a pénz neme, mintha ma azt mondanák: tízezer forint. Arról azonban, hogy mit cselekedjem a bélyeggel, nem szólt egy szót sem. Újabb kérdésemre pedig elmosolyodott: — Azt tanácsolom, hogy ne az én tanácsomra tedd azt, amit helyesnek tartasz, hanem azért, mert tudod, hogy helyes.

Eljöttem tőle, és azzal áltattam magam, hogy bizonyára ő sem tudja, mi a helyes, azért nem akart világosan szólni. De kétheti kínlódás után megint elballagtam hozzá. Becsukta a könyvet, amelyet olvasott, levette szemüvegét és rám mosolygott: — Nos, Mohácska, mi újság jóreménység ügyében? — Legelőször is ezt kérdeztem: — Megmondta Földigszakáll bácsi Csermely néninek, hogy értékes a bélyeg?

Csodálkozott: — Mi hasznod volna neked abból, ha én mondanám meg neki? Dehogyis mondtam. — Ez megnyugtatott valamelyest, és nekidurálta magám a nyilatkozatnak: — Földigszakáll bácsi! Csermely néninek mindene megvan, ami szükséges, nem is tudna mit csinálni olyan sok pénzzel, és ha én mindig visszaadnám az ajándékozónak a ritkaságot, akkor soha az életben nem lehetne szép és értékes gyűjteményem! Én tehát nem adom vissza a bélyeget.

Földigszakáll bácsi elgondolkodva vizsgálgatta az arcomat, aztán lassan meghordozta a tekintetét a hegyeken, völgyeken, az egész törpeházi tájon: — Milyen gyönyörű május van! Csak nehogy még fagy legyen! — Most én meredtem rá megdöbbenve: — Úgy látom, nem tartja helyesnek Földigszakáll bácsi, amit elhatároztam. De akkor tessék világosan azt tanácsolni, hogy adjam vissza. Akkor visszaadnám! — Megint mosolygott: — De hiszen már adtam tanácsot, Mohácska! Azt cselekedd, amit helyesnek tartasz!

Azzal a szándékkal jöttem el tőle, hogy azonnal visszaviszem a bélyeget Csermely néninek. De még le sem értem Törpeházára, már úgy határoztam, hogy mégse viszem. Este azonban azzal aludtam el, hogy reggel visszaviszem. De reggel úgy döntöttem, hogy mégsem!

Körülbelül egy hét múlva szembetalálkoztam Földigszakáll bácsival a törpeházi utcán. Zavartam kezdtem beszélni: — Ne tessék azt hinni, hogy én most már véglegesen a tulajdonomnak tekintem azt a bélyeget. Ha olyasvalaki, akiben bízom, határozottan azt mondaná, hogy adjam vissza, azonnal visszaadnám. — Földigszakáll bácsi benézegetett a kertekbe, és így szólt: —

A júniusunk is nagyon szép, és remélhetőleg most már nem is lesz fagy.

Másnap délelőtt átmentem Csermely nénihez, de a bélyeget még nem vittem. És ilyesfélét mondtam neki: — Csermely néni! Lehetséges, hogy az a háromszögletű bélyeg, amit Csermely nénitől kaptam, nagyon sokat ér. Ha kívánja Csermely néni, visszaadom. Visszahozzam?

Tiltakozóan emelte piciny kezecskéit: — Dehogyis hozd vissza, Mohácska! És nem is érhet az sokat, nem régiség az, a bátyám küldte ötven évvel ezelőtt. Ki mondta, hogy sokat ér? — Hát először egy budapesti bácsi azt mondta, el lehetne árvereztetni a bélyeggyűjtők egyesületében. — Összeszedtem minden erőmet, és megmondtam az összeget is. Csermely néni meghökkent, aztán elnevette magát: — Hát tréfált veled az a bácsi, de ha sokat érne is, akkor sem fogadnám vissza tőled, akinek a szüleitől annyi mindent kapok. Te mit szeretnél vele csinálni? Eladni? — Kiáltva tört ki belőlem a válasz: — Dehogyis! Én azt szeretném, ha az albumomban maradna!

Megsimogatott: — Nahát, akkor maradjon! Amit én egyszer neked adtam, azt neked adtam.

Rohantam Földigszakáll bácsihoz, de az út felénél megtorpantam: áh, minek rontsak be hozzá ezzel a hírrel. Elárulnám vele, mennyire örülök Csermely néni válaszának! Meg aztán hátha megkérdi, szóltam-e az árjegyzékről is? És hátha azt is mondja, vinnem kellett volna a bélyeget is, és otthagyni. Okosabb lesz majd csak akkor mondani meg, ha találkozunk. És csak úgy mellesleg mondani meg, mint akinek nem fontos. Ez a színészkedés azonban nem sikerült. Mert amikor néhány nap múlva találkoztunk Törpeházán, ezzel kezdte a beszédét: — Látom az arcodon, hogy van valami újság jóreménység-ügyben. — Most már hiába igyekeztem közömbösnek látszani, magam is hallottam hangom izgatottságán, mennyire fontos nekem, ami történt: — Csak az az újság, hogy megmondtam Csermely néninek, értékes a bélyeg. Az összeget is megmondtam, de kijelentette, hogy akármennyit ér is, tartsam meg. — Földigszakáll bácsi elmosolyodott: — Kijelentette? — Igen, igen, kijelentette! Ő maga, a lehető leghatározottabban. — Erre még szélesebben mosolygott, és úgy vizsgálódott körül, mint aki keres valamit. Éppen Pipacsék kertje előtt álltunk. Pipacs az én legkisebb barátocskám; kedves piroskepű csöppség. A kertben hintázott. Földigszakáll bácsi intett nekem: — Na, gyere akkor, te szerencsés bélyegtulajdonos! Látogassuk meg Pipacsot! — És benyitott a kertbe. Nagyon szerettem Pipacsot, mert jóindulatú és jóhiszemű volt. Csak sajnos butuska. Amikor meglátott minket, örömében le akart mászni a hintáról — lába ugyanis nem ért a földig —, de Földigszakáll bácsi nem engedte: — Maradj csak, Pipacskám! — És odahajolt hozzá: — Szereted Földigszakáll bácsit? — Szeretem! — Földigszakáll bácsi megsimogatta: — Megengeded nekem, hogy elvágjam a hinta kötelét? Pipacs a maga óriási bizalmában akkorát bólintott, hogy meglendült a hinta: — Megengedem! — Földigszakáll bácsi elővette a bicskáját, és nyitni akarta. Rémülten kaptam a kezéhez: — De Földigszakáll bácsi, Pipacs butuska! Ő nem gondol arra, hogyha leesik, eltörhet a lába, agyrázkódást kaphat, megnémulhat! — Földigszakáll bácsi csodálkozva nézett rám: — De hiszen ő maga mondta, hogy elvághatom a kötelet! Kijelentette! Ő maga, a lehető leghatározottabban! — Nehogy megengedd valakinek, hogy elvágja a kötelet, ha rajta ülsz a hintán! Én csak tréfáltam. — Barátságosan elköszönt tőle és kiballagott a kertből. Énrám ügyet sem vetett. De utánarohantam és megragadtam a karját: — Akkor hát, ugye, adjam vissza a bélyeget Csermely néni akarata ellenére is, ugye azt tetszik tanácsolni?

Földigszakáll bácsi a lombok közé fülelt, madárfüttyre, és úgy szólt. — Milyen sok sárgarigó van idén! De nem baj, sok a cseresznye is, jut nekik.

Fél óra múlva fenn voltam nála a háromszögletű bélyeggel: — Tessék szíves lenni elintézni az árverést! — Eltette tárcájába és ezt mondta: — Dühösködtél, mert nem tanácsoltam nyílt szóval azt, hogy add vissza Csermely néninek. Azt viszont most nyílt szóval tanácsolom, hogy azonnal hagyd abba a bélyeggyűjtést. Te olvasó embernek indulsz, Mohácska. Nagy kár lenne, elvonnák idődet a könyvtől ezek a picike, tarkabarka papírdarabkák. Azonkívül egyre többször kerülnél a mostanihoz hasonló nehéz helyzetbe és nem mindig tudnál tiszta lélekkel kikecmeregni belőle! Most még sikerült.

A bélyegalbumot még aznap a könyveim mögé dugtam. Egy hónap múlva Földigszakáll bácsi és én nagy köteg pénzzel állítottunk be Csermely nénihez. Amikor megértette, hogy mi történt, sírva fakadt örömében: — Mohácska, én ezt tenéked köszönhetem! Te olyan jó vagy, hogy én azt... hogy én azt ki sem tudom mondani. — Megkérte Földigszakáll bácsit, őrizze számára a pénz felét, majd apránként elkéreget belőle. A másik felét a kezembe akarta nyomni: — Ez a tiéd, Mohácska! — Természetesen a hátam mögé dugtam a kezem: — Egy fillért sem fogadok el. Nem dolgoztam én semmit ezért a pénzért, még az árverező kalapáccsal sem én koppintottam — csak szerettem volna. — Földigszakáll bácsi így szólt: — Ez még nagyobb öröm nekem, mint ami eddig történt. Nem hiába volt meg bennem irántad a „jóreménység legmagasabb foka". — És olyasmit tett, ami nem volt szokása: kezet nyújtott. Én meg hirtelen olyan boldog lettem, de olyan nagyon boldog, hogy én azt most tinektek, akárcsak Csermely néni: ki se tudom mondani!

*

KÉT ÉVTIZEDES TÁBOROZÁSI GYAKORLATUNK

Szeretettel adjuk közre két évtizedes táborozási gyakorlatunk alábbi két kis melléktermékét, amelyek nagyon jó szolgálatot tettek eddig a szervezéskor. Szívesen olvasnánk a nyári táboraitokról élménybeszámolókat, ötletes akadályversenyek, próbák leírását. Várjuk írásaitokat az „Érted Vagyok" következő számaiban.

— a fehérváriak —

FUNKCIÓK EGY TÁBOR MEGSZERVEZÉSÉBEN

1. Konyha:
— heti étrend összeállítása, szakácskönyv
— tűzhely, konyhafelszerelés, vizeskannák, mosogatószer...
2. Gazdasági:
— pénz összeszedés
— gazdálkodás
3. Beszerzők:
— előre vásárlás
— a helyi lehetőségek ismerete, beszerzés
4. Utaztató:
— menetrend, gyülekező meghirdetése, esetleg csoportos menetjegy
— hazaérkezés meghirdetése, két hazautazási változat kinézése
— utazás alatti program (vetélkedő, játék, utikönyv ismertetés)
— közbenső utazgatások menetrendje
5. Sátor:
— igényfelmérés, kölcsönkérés, összeszedés (fólia is?)
— használhatóság, összerakási mód ellenőrzése, pótalkatrész (pl. rúd, cövek)
— hazapakolás káosztalanítása, visszajuttatás tisztán, javítva
6. Fuvarozó:
— kocsi szervezés, nagycsomag gyűjtőhely a tábor előtt és után, rakodók
7. Játékos:
— reggeli tornák, szabadtéri játékok, eső esetére szellemi játékok
— eszközök, labda, számok
— eredményhirdetések ünnepélyessége, jutalmak
8. Zene:
— eszközök, hangszerek, szövegfüzetek
— esetleg (?!) magnó elemekkel és kazetták (szellemi program anyagaként)
— tábortüzek, szentmisék, énektanítás
9. Túra:
— térképek, iránytű
— hely, útvonal a számháborúhoz, fürdéshez, akadályversenyhez, kiránduláshoz
— érdekességek, várrom, barlang, kilátó, hajókirándulás...
10. Természet:
— a tájék természeti földrajza, növényhatározó
— előadás, átélés-program: a természet szépsége, rombolása és védelme
11. Helyismeret:
— városnézés, múzeum, színház
— néprajz, utikönyv, történelem, gazdasági földrajz
— helyi fiatalok, híres ember, munka vagy segítési lehetőség
12. Ima:
— kápolna szabadban és eső esetén
— reggeli és esti ima, zsolozsmás füzetek, misefelszerelés, misék tervezése
13. Egészség:
— mentőláda, elsősegélynyújtás, gyógyszerek
— tisztaság és konyha ellenőrzése
— előadás a helyes életmódról, különösen a tábori körülményekről
14. Egyéni felszerelés:
— emlékeztető lista összeállítása, kiosztása
— hálózsák, hátizsák, matrac közvetítés
15. Elhagyott tárgyak:
— aminek nincs gazdája, hozzá kell vinni a tábor folyamán
— hazaindulás előtt kiállítás, ami marad, hazahozza
16. Ezermesterek:
— tábortűz helye, ebédlő, „kápolna", fedett rész, ülőhelyek
— rőzsegyűjtő verseny szervezése, tűzrakás (biztonság: kőkeret, víz)
— eszközök, ásó, fejsze, fűrész, nagy szögek, zsineg
— fiú és lány Wc-k és szemétgödör építése, sorompók
— forrástisztítás, mosdóhelyek kialakítása
17. Idő:
— a napirendet minden nap aktualizálva rajzosan kiszögezni
— minden program előtt öt perccel jelez, mindenkit összeterel
— kritikus pontokon (pl. járműre szállás) népszámlál
18. krónikás:
— tereprajzot készít és krónikát ír, különös tekintettel a tábor komoly tartalmaira, a dicséretekre és az eredményekre.
20-1. akik szeretnek táborozni.

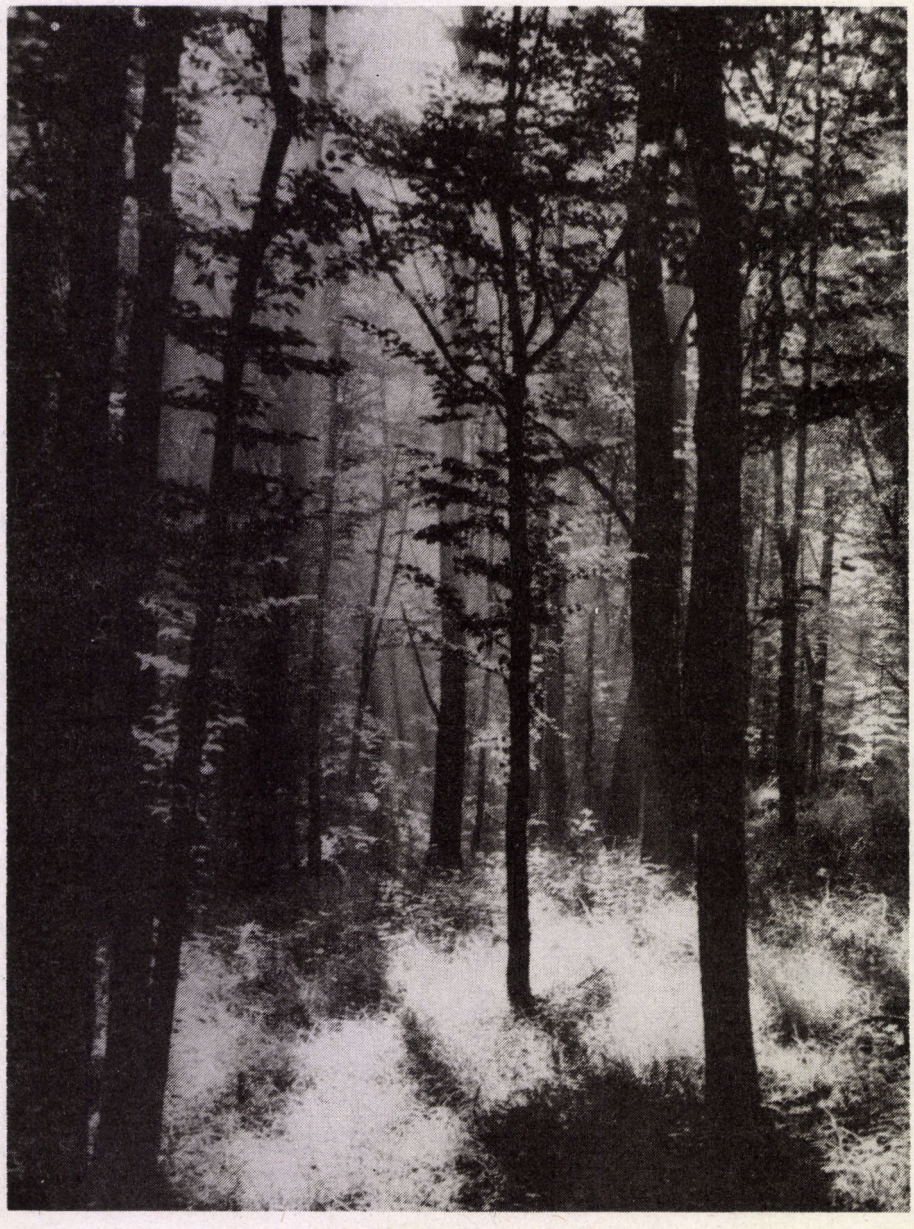

Angol és németnyelvű táborok az NSZK-ban. 14-18 éveseknek július 6-20-ig, 17-23 éveseknek júl 23-tól aug. 4-ig. Hely: Kehl am Rhein (Strasbourg mellett), részvételi díj 190 DM (szállás, teljes ellátás, programok), utazás egyéni megoldással. Jelentkezési lapokat az Orsz. Lelkipásztori Intézetből lehet kérni (válaszborítékot mellékelve!), 1035 Bp. Kórház u. 37.

ÖN- ÉS EGYMÁST NEVELÉS AKADÁLYVERSENY

Az előző állomásvezető mindig ezt mondja a versenyzőnek továbbinduláskor:

„A következő állomáson vár az általad vezetett kisközösség egy tagja, aki a szemed láttára a következő hibát követte el (és itt elmondja az állomás tartalmát). Fedd meg és lendítsd javulásra!".

Ha az állomásvezetők a jelenlevő társaság valóságos közösségvezetői, akkor egy szerencsés 'fordított szituáció' áll elő: őket feddik, nevelik, így tanulhatnak belőle, hogy a fiatalabbak milyen feddést, nevelést várnának el, tartanának hatékonynak. Ugyanakkor a versenyzők beleélhetik magukat, milyen nehéz egy közösségvezetőnek az önmagukat reábízók nevelése, s így megértőbbé, fogékonyabbá válhatnak a feddésre.

Az állomásvezető nyomban értékeli a kapott feddést:

a) Meleg szeretettel hangzott-e el (javadat akarom, érted haragszom)? Letörte, vagy lendítette a hibázót? (Hideg—meleg nevelői attitűd)

b) Nyílt volt-e a visszajelzésre, kész volt-e ítéletén igazítani (lehet, hogy félreértettem a tettedet? lehet, hogy nincs igazam?)? (Nyílt—zárt nevelői attitűd)

c) Erősen ragaszkodott-e a (közös!) eszményhez (ne haragudj, de ez nem magyarázat, hanem megideologizálása a bűnnek. Hogyan valósulhat meg akkor szerinted a ... eszmény?)? Meggyőzően tudott-e érvelni? (Erős—gyenge nevelői attitűd)

*

Most fölsorolunk néhány hibát, amit az 1985-ös táborban konkrétan használtunk az akadályversenyben. Ezeket az állomásvezetők a helyi viszonyok szerint még jobban konkretizálhatják, részletezhetik; új, más, akár megtörtént problémákat is belevehetnek. A társaságban megtörtént vagy még meglevő hibáknál erősen legyenek tekintettel az elkövetőre, hiszen

— amit valaki megbánt, azt többé nem szabad szemére vetni,

— ha pedig még nem látta be, hogy hiba volt, akkor vitát gerjesztünk, ami nem az akadályversenybe való, azt azon kívül kell lejátszani.

1. Nem törli meg a sáros lábát, amikor bejön; szelesen rakja odébb a széket és leveri a falat, stb.

2. Takarodó után nevetgél, zörög; a gyerekek alvó szobája előtt kiabál.

3. A csoportmegbeszélésen szundikál.

4. Rászokik a dohányzásra (ami ugye halálos bűn — míg a sok éve dohányzónak nem leszokni csupán emberi gyengeség).

5. Komoly ok nélkül is autót használ a városban.

6. Nyafog a tábori konyha, az egyszerű ételek miatt.

7. Akármilyen javaslat hangzik el, mindig ellenzék, mindent kritizál; mindig talál bosszankodni, zsörtölődni, szomorkodni valót.

8. A közkincset közprédaként pazarolja, rongálja.

9. Rosszul számította ki az idejét, ezért nincs ott (ill. nincs kész) a megbeszélt időre, hátráltatja a többieket.

10. Elvállal valamit, de nem csinálja meg, vagy semmitérően csinálja meg, vagy ötször kell szólni érte, több fáradtságot okoz, mint amennyit a segítsége ér.

11. A kölcsönkönyvet, gépelményt, kötetet elfelejti visszaadni, elkeveri, elveszíti.

(1985, ipolytölgyesi építőtábor)

Kellemes (ön)nevelődést kívánunk!

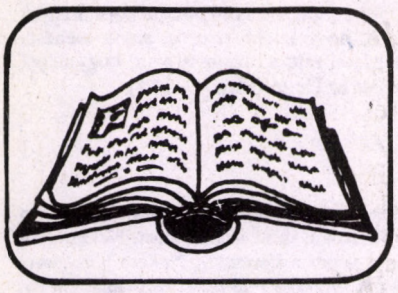

Mivel legközelebbi számunk szeptemberben jelenik meg, az egész nyári időszak evangéliumi szakaszaihoz közlünk — az előzőknél kicsit rövidebb — magyarázatokat, elmélkedéseket. A júniusiakat Kovács Tádé, a júliusiakat Bulányi György, az augusztusiakat Gergely G. András készítette.

Június 3. — Pünkösd — Jn 20,19-23 — Az irgalom igazságának Lelkére találva

A mai evangélium eseménye húsvétvasárnap este játszódik. Témája miatt mégis nagyon alkalmas pünkösd mondanivalójának kifejezésére. Annak a *félelem*nek, amely a tanítványokat együtt tartja az utolsó vacsora termében húsvétkor, az a *tanácstalanság* felel meg, amely a Mester mennybemenetele óta uralta a tanítványok lelkét egészen pünkösdig: mit csináljanak Jézus nélkül? Akkor is, most is a Szentlélek oszlatja el rossz érzéseiket: akkor is, most is egy-egy feladat rájuk rovásával. Húsvétkor a *bűnök elengedésé*nek, ill. visszatartásának feladatát kapják, pünkösdkor indíttatást általánosságban az *Isten nagyszerű dolgai*ról való beszédre. Ha kicsit jobban utána gondolunk, a bűnbocsánat elnyeréséről biztosítani valakit — ez is egyike az Isten nagyszerű dolgairól való beszédnek. Mennyi önmarcangolást, álmatlanságot, depressziót, üldözési mániát, önbüntető őrültséget, sőt öngyilkosságot megtakaríthat magának az emberiség, ha egyszer elfogadható megközelítésben felkínálják neki a bűnbocsánat tényéről szóló kedvező információt (evangéliumot). Hiteles emberek hiteles beszédére vágyunk mindnyájan. Jézus a sebhelyei megmutatásával igazolta magát a bűnbocsátás átadásakor. A hitelesség kelléke, hogy a bocsánat *ne* történjék *automatikusan*: a jobbulás őszinte szándékának észlelhető hiánya esetén tartsák azt vissza. A hitelesség másik kelléke, hogy e visszatartás *ne* történhessék *önkényesen*. Ehhez kell a bűnös tárgyilagos *önfeltárása* (gyónás), ill. a bűnbocsátás szolgálatát végző személy Szentlélekre hangoltsága. Innen a feltétel, hogy *nem* lehet *önjelölt*. Bírnia kell az Isten Lelkére figyelő közösség bizalmát, megbízatását.

Június 10. — Szentháromság vasárnapja — Jn 3,16-18 — Mekkora a szeretet Istenben?

Múlt vasárnap a Szentlelket ünnepeltük, az Atya és Fiú közös, közösséget „teremtő" Lelkét. A mai evangélium a világ megmentésének témája kapcsán arra világít rá, hogy milyen viszony is van az egyszülött Fiú és a szerető Atya között. A szövegben a következő feszültség található: Isten szereti a Fiút, de fontos Neki a világ is; nagyon megszerette. Az ember világa szorul megmentésre. Az ő világát fenyegeti a bűnök miatt pusztulás. Ha sikerül megmenteni, akkor nem vész el az élete, hanem megmarad. Isten szeretete élteti. Ez a szeretet természeténél fogva soha nem fogy el, soha nem is csökken se Fia, se a világ iránt. Ez szavatolja azt, hogy örök életű lehet az ember. Ám ha Isten ennyire szereti a világra született sok-sok gyermekét, mennyire szeretheti azt a Fiát, akit János az egyetlen, az egyszülött jelzővel lát el? Nyilván egyedülállóan. Ez a szeretet mégsem arra indítja Őt, hogy megtartsa magának s az édes kettes intimitását élvezze vele közösségteremtő közös Lelkük révén, a Szentháromság világán belül; hanem arra, hogy odaadja. Kinek? A bűnös, az önhibájából az elveszés, a pusztulás útján haladó emberi világnak, amelyre méltán sújthatna le ítéletével. Ekkora az Isten szeretete. Ennyire nem korlátozza őt még a szeretet átlagos hiánya, a bűn sem. Aki bízik a Szeretetnek ebben a korlátlan, a bűnösnek is megbocsátani kész, legnagyobb kincsét, egyetlen Fiát is vele „megosztani" hajlandó fokában, az meg van mentve: megmenekült az ítélettől, örök élete van. A Fiú is akarja ezt, egyetért az Atyával abban, hogy odaadják a világnak. De a szeretetnek van egy „gyenge" pontja: a szabadság elve. A szeretet nem tudja magát ráerőltetni senkire. Ha valaki nem bízik Isten egyszülött Fiának nevében: a Jézus névben, mely Megmentőt jelent, az nem menthető meg. Bizalmatlansága máris ítéletet von fejére. Ez így szól: nem akart megmenekülni szeretethiányától, bűnétől. Hiába szerette Isten. Hiába adta neki egyetlen Fiát, a Lelkéből lelkedzett Megmentőt.

Június 17. — Úrnapja — Jn 6,51-59 — Krisztus Testének és Vérének ünnepe

Valódi élet valódi étele. Jézus a bőrét vitte a vásárra, de nem potyára, nem értelmetlenül. Használni akart a világnak, az emberi életnek (51). Hiteleset, igazit, követhetőt, értékeset akart nyújtani. Az effélét azonban egy saját hasznát hajhászó, képmutató, kiszámíthatatlan, csalárd világban gáncsoskodások, intrikák, perlekedések, vérengzések veszélyének kereszttüzében lehet csak remélni. Jézus ezt tette. Erőszakmentes szelídsége és megalkuvásmentes szókimondása miatt így vált kortársai áldozatává. De jellé is, amelynek ellene lehet mondani, de kitörölni a történelmi emlékezetből már aligha. Legfeljebb elferdíteni. Az Oltáriszentségből lehet bálványt csinálni, a misézésből üzletet, a szentáldozásból mágiát, mégis folyton megmarad az esélye annak, hogy valakik a János 6. alapján érteni kezdik, mit, miért csinált úgy Jézus az utolsó vacsorán, ahogy csinálta. Hogyan adhatja testét evésre kenyérként, vérét ivásra a szőlő terméseként?(52) Milyenfajta Vele való egység égi jele ez az evés-ivás? Milyen módon járul hozzá ez az evés-ivás és milyenfajta belső, kitéphetetlen, eltaposhatatlan élet magunkban birtoklásához?(52) Mennyiben teremt vagy táplál ez a közös evés-ivás olyan közösséget, amely meg tudja tartani tagjait Krisztusban, s Krisztust őbennük?(56) Hogyan teremnek az ilyen közösség tagjai maradandó gyümölcsöket, amelyeknek a törzse soha nem szárad el, s amelyeknek a földbe hulló magja új életre támad, miután elhalt?(54) Mennyire félresiklott minden olyan élet, amely nem a szeretet gyümölcseit termi! Mennyire azt illeti csupán a valódi táplálék neve, amely az ilyen életet táplálja! Mennyire valódi étel Krisztus teste a kenyér ehető formájában, s mennyire valódi ital Krisztus vére a szőlő termésének iható formájában (55), ha egyszer olyan asztalközösség létrehozására és megmaradására alkalmas, amely ilyen életeket tud teremni! S végül mennyire nem csoda, ha az ilyen Krisztus által kibontakozó életek végső fokon nem is csupán Krisztusban, hanem az őt éltető s az égből közénk küldő Atyában gyökereznek!(57)

Június 24. — Keresztelő Szent János születése — Lk 1,57-66.80 — Szülei örömmel várták

A mai evangélium elénk tárja az Előfutár születése körüli eseményeket. Erzsébet az édesanyja, akinek a neve annyit jelent: Isten a teljesség. Sorsát mindezideig nem jellemezte a teljesség. Gyermektelenül öregedett meg. Ez a Messiási Kort legalább utódaiban megérni remélő izraeliták közt nagy csapásnak, sőt szégyennek számít, mert bűnt sejtenek mögötte, amit szerintük így büntet az Isten. Lukács kifejezetten cáfolja ezt az elképzelést (vö. Jn 9,3; Lk 13,1-5), amikor azt írja Erzsébetről és a férjéről, Zakariásról, hogy igazak voltak Isten szemében (1,18). Hogy ennek ellenére mutogattak-e rájuk a hátuk mögött, vagy épp a szemük közé vágták, mint Jóbnak a barátai — ezt nem említi Lukács. Azt azonban igen, hogy mikor mégis fogant — már öregen így beszélt Erzsébet: „Megtette nekem ezt Jahve, oly napokon, melyeken letekintett (rám), hogy elvegye az emberek közötti szégyenemet" (1,25). Fia születésekor a szomszédok és rokonok megváltoztatják véleményüket, s nem szégyellnek együtt örülni azzal, akivel Jahve ennyire megnövelte irgalmát. Erzsébeték Istennek tetsző élete mit sem számított a szemükben. Sorsuk változása azonban igen. Hiába, a meggyökeresedett előítéletek, különösen, ha vallási beágyazódásúak, kegyetlenül sújtják amúgy is nehéz sorsú embertársainkat. A balsors azonban nagyon össze tud forrasztani embereket. S ezt az egységet Zakariásék akkor sem engedték felbomlani, amikor a balsors véget ért. Zakariás nevének jelentése: Jahvé ismét megemlékezett. Kisfiának a János

nevet adja, mely annyit jelent: Jahve jóindulatú. Nem felejti ugyanis, hogy Isten ezt a nevet üzente neki (1,13), és Erzsébet egyetért a férjével. A jóra fordult sors, az egész rokonság ellenvéleménye sem elég, hogy a balsorsban kiforrt egységüket megbontsa. S amint dokumentálva van ez az egység mindenkivel szemben: az Úrral és egymással, tüstént megoldódik Zakariás elakadt nyelve az Úr magasztalására.

Ám kell-e csodálkozni, hogy mi lesz ebből a gyermekből? Akit ilyen egységben, ilyen Istennek tetsző szülők, ekkora örömmel várnak, az úgy nő föl a legmostohább pusztai körülmények között is, hogy lélekben erős, anyja méhétől Szentlélekkel telt, s alkalmas arra, hogy népét előkészítse az Úr számára (1,80.17).

Július 1. — 13. évközi vasárnap — 2Kir 4,8-11.14-6; Róm 6,3-4.8-11; Mt 10, 37-42 — Háromféle vallásosság

A sunémi asszony gondoskodott Elízeus prófétáról. Meghívta asztalukhoz, külön szobát rendezett be neki a tetőtérben. A próféta meghálálta a gondoskodást, s az asszony, akinek korábban nem volt fia, fiút szülhetett. Szent Pál többet ígér, mint Elízeus: aki megkeresztelkedik, belemerül Krisztus halálába, s olyannak tekintheti magát, mint aki meghalt a bűnnek. Ezután jön Jézus és tanítja: az méltó Hozzá, aki megfogja, megragadja, magára-vállára veszi a maga keresztjét, s ezzel a kereszttel elindul az Ő nyomában. Az méltó Hozzá, aki apjának, anyjának, fiának, lányának is elibe helyezi Őt. Az méltó Hozzá, aki élete legfőbb ambíciójává teszi, hogy Jézus meg legyen elégedve vele. Az méltó Hozzá, aki hajlandó ezért kockára tenni mindazt, ami csak kedvessé teheti az életét. A három szöveg három, egymástól különböző vallási magatartást képvisel.

Az első: a vallás arra való, hogy Isten belejavítson életünkben, módosítsa a számunkra jelentős dolgok természet szerinti lefolyását. Módosítsa vágyaink szerint.

A másik vallási magatartást a páli olvasmány képviseli: Szent, bűn nélkül való akar lenni az ember a vallás segítségével. S a vallásnak az a dolga, hogy erre mozgósítsa Isten erejét. Szent Pál éppen ezt kínálja fel az egyházhoz csatlakozóknak a keresztséggel, a vízbe belemerítés szent szertartásával.

Ezek után Jézus megfogalmazza a harmadik vallási igényt, amely már sokkal inkább jézusi igénynek nevezhető: méltó lenni Jézushoz. Ez valójában a páli igénnyel mutat rokonságot, mert nem biológiai javakat keres, hanem különbözőségeket is: nem Istent mozgósítja, miként Elízeus és a páli szöveg, hanem az embert, mimagunkat. Saját magamat. Nekem kell jobban szeretnem Istent Jézusban, mint akárki mást. Nekem kell magamra venni a keresztet. Nekem kell utána mennem a Golgota felé tartó Jézusnak. Én vagyok a dolgok kulcsa, az életszentségé is. Ha igénylek vallási jelet, szimbólumot, amely látható-hallható szertartásban is megmutatja ezt a nem egyszeri, hanem állandó jellegű, naponkénti és óránkénti döntésemet, ez nem ment fel a folyamatos döntés feladata alól. Ellenkezőleg, éppen erre a döntésre ad indítást, inspirációt. Ennek semmibe vevésével visszaélnék a szimbólummal, melynek nincs más rendeltetése, minthogy eszembe és szívembe vésse a jézusi szót: „Az Isten Országa rajtatok fordul" (Lk 17,21), s még inkább az én, a te, az ő életszentsége, mert az Isten Országa ezeknek az életszentségeknek a summája. Ezt az Isten Országát keresni — az életünk rendeltetése. Ha ezt keressük, akkor a „többi mindet" (Mt 6,33), ami az Országba belefér, megkapjuk hegyibe, ráadásként Istentől. Tőle, aki nem helyettem dolgozik, hanem értem. De csak úgy, hogy válaszolok hívására.

Enélkül Isten tehetetlen.

Július 8. — 14. évközi vasárnap — Zak 9,9-10; Róm 8,9.11-3; Mt 11,25-30 — Igát önmagunkra

A „király" — szent szó volt Jézus számára. Vállalta magát illetően is. Ugyanakkor sohasem mondta magát uralkodónak. „Uralkodni" — Isten Országába bele nem férő kifejezés volt számára. Az uralkodás ellentéte a szolgálatnak. Jézus csak szolgálni akart. Erre tanította tanítványait is. Akkor is, amikor az utolsó vacsorán megmosta lábukat. Aki szolgál, az biztat. Aki uralkodik, az követel. Ha nem hallgatnak biztatásomra, tovább biztatok. Ha nem hallgatnak követelésemre, érvényt szerzek akaratomnak. Úgy szerzek érvényt, hogy harci ménre ülök. A Messiás és az ő népe csak szamárra ül, annak hátán nem lehet harcolni. Az Isten Országa — álom. Az Isten álma, Jézus álma és a Jézushoz tartozók álma az emberiség jövőjéről. Arról a jövőről, amelyben elégetnek minden véráztatta köpenyt és dübörögve menetelő harci csizmát, és a nemzetek nem tanulnak többé hadviselést.

Uralkodni, követelni, kardot ragadni, embert gyilkolni — ezek a test cselekedetei. Ezeket meg kell ölnünk magunkban. Aki nem vállalja ezt, az megtagadja Isten álmát, Jézus álmát, a maga Jézushoz tartozását, önnön azonosságát is. Önnönmaga ellentmondásává válik, aki ezt nem vállalja, és mégis kereszténynek nevezi magát. Értem Szent Pált, hogy így beszél: „megölni magamban". Nem kicsiny dolog jézusi embernek lenni... persze nem pusztán szavaimban, hanem tetteimben, egész életemben is.

Az örömhír minden kérdés megoldásának kulcsaként hirdeti: Ne rakj rá igát senkire! De Jézus realista. Tudja, hogy aki azonosul ezzel az örömhírrel, az kiteszi magát annak, hogy mások igát rakjanak reá. Jézus azt tanítja, hogy jobb, ha mások raknak reám igát, mintha én rakom azt másokra.

Ki az a bolond, aki ezt megteszi? A „jézusi ember" — a neve ennek a bolondnak. Mivel biztat Jézus bennünket arra, hogy megtegyük ezt a bolondságot? Több mindennel. Az első az, hogy Ő maga veszi a nyakába ezt az igát, előttünk járva. Ezt jelenti az, hogy: „Tanuljatok tőlem, mivel szelíd vagyok s a szívem alázatos". A második, amivel biztat: „Felüdítlek titeket", és „nyugalmat találtok lelketeknek". Az eredetiben a „nyugalom" szó főnévi változata a „felüdítlek" igének. Aki nem veszi magára a szelídség és alázat jézusi igáját, annak nem lesz nyugalma, az nem lesz üde, hanem mindig kókadt és nyugtalan lesz, mert bármikor a nyakába kerülhet mások hatalma folytán az iga, amelynek elkerüléséért lemondott a szelídségről és alázatról. A harmadik, amivel biztat, hogy a jézusi igafelvétel felel meg az emberi természetnek. A szelídségre és az alázatra teremtette meg Isten az embert. Amikor uralkodni akarunk, valami olyasmibe kezdünk, amire nem lettünk. Elkezdjük „rendeltetés-ellenesen", azaz nem rendeltetésszerűen használni magunkat. S ettől leszünk nyugtalanok és kókadtak. Így mondja: „Az én igám jó, az én terhem könnyű". Iga és teher az evangélium, mint minden élet, amely feladatot, utat és célt választ magának. De aki az embernek való, az Isten akarata szerinti feladatot, utat és célt választja, az jár jól.

Július 15. — 15. évközi vasárnap — Iz 55,10-1; Róm 8,18-23; Mt 13,1-23 — Az ige esélyei

Az Örök Szeretet odatúli országába csak azok kapnak meghívást, akik együttműködnek ideáti létükben Istennel. Csak azok, akik itt Isten igéjének megvalósulásán dolgoznak. Isten a mi szabadságunkra építette a maga tervét. Az enyémre is. Hatalmam van keresztbe tenni Istennek. Hatalmam van igéje megvalósulását késleltetni. Igaz, a magam boldogtalansága, tönkremenésem árán. Szomorú hatalom? Nem! Istentől kapott hatalom, amely képessé tesz arra is, hogy Isten munkatársa legyek — a magam és minden embertársam javára.

Az ige miatt üldözés támad. Ez is következménye az emberi szabadságnak. Az Isten által megteremtett világban az Isten gondolatait képviselő ige üldözhető. Az igét megtagadók ellen viszont nem támad üldözés. Nem, mert az Isten gondolatait képviselő ige nem üldöz senkit. Hogyan lehetséges ez? Magyarázata csak ennyi: az Isten szeretet, s a szeretet csak ölelni tud, bántani nem. Ennek következményeként Isten világában Isten gondolatainak-terveinek rosszabbak a pozíciói, mint az isteni gondolatok-tervek megtagadásának. Ezen a helyzeten csak az ember tudna változtatni. Az ember? Inkább így mondom: én, te, ő, mindannyian. Ha én nem vagyok hajlandó üldözni senkit, s te csatlakozol hozzám, létrehoztuk a világban a szeretet első hídfő-állását. Ehhez lehet csatlakozni. El kell „fogyasztanunk" azokat, akik a szabadságukat mások üldözésére használják. A szeretet győzelme olcsóbban és könnyebben nem lehetséges. Csak a velem, veled kezdődő megtérés, hazatérés, azaz Istenhez, a szeretethez odafordulás által. Amíg ez a folyamat nem válik az emberiség többségét meghatározó erővé, addig „az ige miatt üldözés támad".

Ezek után felmerül a kérdés, hogy nekünk, keresztényeknek van-e valami közünk ahhoz az igéhez, amelyről Izaiás beszélt, s amelyet a nagy Magvető bele akar vetni az ember szívébe. Azért merül fel, mert a keresztény népek történelme ugyanúgy véres háborúk, embergyilkolások, szabadságtiprások és emberek éheztetésének a története, mint a nem keresztény népeké. Még jó, hogy csak ugyanúgy. Félő, hogy a keresztény népek messze többet gyilkoltak, mint a nem keresztények. Gondoljunk csak az amerikai konti-

nens őslakossága 90%-ának, az indiánoknak a kiirtására. Olyan szomorú, de a nem-keresztény népek tudatában a „keresztény" és az „üldöző" szavak között könnyen támad egyenlőségjel. Ha elmegyünk közéjük az igével, ez az ige maga ítél el minket. Pedig, ha az ige miatt üldözés támad, akkor a jézusi ember csak üldözött ember lehet, és sohasem üldöző. Egymás mellé írom ezt a két egyenletet:

Keresztény = üldöző és jézusi = üldözött, s az egyenletek tanítása: bizony semmi közünk nincsen Jézushoz. Nincs, amíg át nem alakulunk, s nem hiszünk Jézus jó hírének, az evangéliumnak, amely arról beszél, hogy lehetséges az Isten, a Szeretet Országa itt a Földön, s amelynek jutalma lesz — az ezt az Országot maguk között építők számára — a Szeretet odatúli örök országa.

Július 22. — 16. évközi vasárnap — Bölcs 12,13.16-9; Róm 8,26-7; Mt 13,24-43 — Bűn volna kitépni

Az állatok világa nem ismeri a fajgyilkosságot. Amikor az állat öl, táplálkozás céljából öl. Az ember nemcsak táplálkozás céljából öl. Az ember embert is öl. Az ember embernek farkasa. Hullahegyekig menően is. Milliós nagyságrendben is.

Isten pedig nem szól bele. Hallgat. Nem áll a küzdőfelek egyike mellé sem. Nem pusztítja el sem az egyiket, sem a másikat, sem mindkettejüket. Elviseli a fajgyilkosokat is.

Isten a teremtéskor döntött már. Azt döntötte, hogy nem szól bele. Következmény ez a belenemszólás. Szabadnak akarta az embert. Embernek. Teremthetett volna szeretet-robotokat, melyek csak simogatni, ölelni és adni tudnak. Ebben nem látott fantáziát, mert ez a robot nem lett volna „istenarc". Isten pedig a maga képére és hasonlatosságára embert akart, aki ugyanúgy szabadon simogat, ölel, ad, tehát szeret, miként az Isten. Ha beleszól, nincs többé szabadság és nincs többé ember. Legfeljebb kutya, amelyik ugat, amikor a gazdája akarja.

Mindez nem jelent Isten részéről érdektelenséget. Nagyon is érdekelt. Nagyon nem mindegy Neki, mire használjuk fel a kapott szabadságot: ölelésre vagy ölésre. De nem a belenyúlásban és beleszólásban nyilvánul meg az, hogy nem közömbös Neki. Hát akkor miben? Abban, hogy nemcsak Isten, az ember is elborzad az emberi nem fajgyilkosságai láttán. Amikor magunk vagyunk a kárvallottak, akkor nagyon is érezzük, hogy nincs rendjén a dolog. De nemcsak akkor. Nem, mert van emberi lelkiismeret, amely akkor is megszólal, ha nem kárvallottak, hanem károkozók vagyunk. Próbáljuk ugyan elhallgattatni ezt a legbelső „ismeretünket": „Megérdemelte!" — mondjuk, ha nem mi magunk gyilkoltunk; „Hazafias kötelességet teljesítettünk!" — mondjuk, amikor mi magunk is gyilkolunk. De ez az elhallgattatás nem mindig sikerül tökéletesre.

Jézus nem engedi kigyomlálni a konkolyt. Nem, mert ellenséges cselekedetnek nem orvossága az ellenséges cselekedet. Ellenkezőleg: folytatója, igazolója, állandósítója. Ha az ütést visszaadjuk, a visszadott ütést is vissza kell adni, és így tovább, megállíthatatlanul. Jónás próféta perbe száll Istenével: ő akarná a bűnös Ninive pusztulását. Isten nem akarja: „Van időm, én várhatok. Előttem szolgáim, a századok, fújják szikrámat, míg láng lesz belőle..." Isten bízik a maga alkotásában, az emberben. Bízik abban, hogy az ember elborzad és tanul. Ha beleszólna a történelmi folyamatba, akkor nem tanulnánk. A századok, amelyek fújják Isten szikráját, jó példákkal szolgálnak. A miénk is.

Marx kitalálta, hogy az embertelenséget a magántulajdon felszámolásával lehet kiiktatni az emberi történelemből. Tudta viszont, hogy a birtokkal rendelkezők nem mondanak le önként birtokukról. Meghirdette hát az osztályharcot, s megszületett belőle az emberi történelem talán legnagyobb infernója. Isten nem szólt bele, várt. Hetven esztendeig várt, s az inferno ellehetetlenült. Nem Gorbacsov lehetetlenítette el. Ő csak bevallotta, hogy a marxi út nem út. Nem járható. Ha Isten beleszól és fegyverrel leveri ezt az utat, újra kezdődhetnék a kísérletezés. Most pedig a kísérletezők maguk vallják be, hogy nem megy a dolog, abba kell hagyni. Talán még egyszer nem esik az emberiség ugyanabba a hiába. Hibás gondolat a köztulajdon? Nem. A kikényszerített köztulajdon a hibás gondolat. Az önként létrehozottnak még van vagy lehet jövője. Jövője, amelyben nem láthatunk. Hadd nőjenek az emberi kísérletek az aratásig. A konkoly közben felszámolhatja önmagát. Bűn volna kitépni.

Július 29. — 17. évközi vasárnap — 1Kir 3,5.7-12; Róm 8,28-30; Mt 13, 44-52 — Pénzt vagy Istent?!

A Mammon és az Isten — a két nagy ellenlábas. A két sarkpont, amely körül forog az ember élete. Tudta ezt Jézus előtt félezer évvel a Királyok könyvének szerzője is. Salamon királyt azért áldja meg az Isten, mert Salamon Istent választotta a maga élete csúcsértékének. Életünk csúcsértékének — ezért csúcsérték! — alárendeljük életünket: azt gondoljuk, választjuk és tesszük, amit ez a csúcsérték mond, diktál és kíván tőlünk.

Ha a Mammon a csúcsértékünk — ezt Ady Endre így mondotta: Mi Urunk, a pénz —, akkor nagyon világos ez az értékszolgálat: mindig azt tesszük, ami jövedelmezőbb, ami több pénzt hoz a konyhára, s ezért áldozunk életet, vért és velőt. Aki a Mammonnak szolgál, gazdag akar lenni.

Isten nem akarja, hogy gazdagok legyünk? Nem akarja, hogy birtokunkba kerüljön és használjuk mindazt, amit Ő maga teremtett bele a világba? Dehogynem. Csakhogy Isten olyan, mint az édesapa és édesanya, aki minden gyermekét egyformán jól akarja lakatni, akár zsíros kenyérrel, akár rántott csirkével és dobostortával. Mi, emberek, mindannyian Isten gyerekei vagyunk, s ezért Ő mindannyiunkat akar odaültetni az élet asztalához. Lehet Mammon-eszünk és lehet Isten-eszünk. Az első esetben arra használjuk eszünket, hogy csak mi magunk (családunk, nemzetünk tagjai) legyünk gazdagok. A második esetben eszünkkel azon törjük a fejünket, hogyan lehetne mind az ötmilliárd embert megetetni, egészséges ivóvízhez juttatni, egészségügyi, kulturális és gazdasági szempontból rendbe tenni. Akinek ezen jár az esze, aki ennek a célnak a szolgálatába állítja életét, az engedelmeskedik Istennek, az tölti be Isten akarata szerint „királyi" tisztét.

Ha Szent Pál arról beszél, hogy az istenszerető embereknek minden, de minden javukra válik, akkor ezzel csak annyit akar mondani, hogy nincs olyan ember, aki ne kerülne választás elé, azaz nincs olyan ember, aki ne választhatná Istent élete csúcsértékévé. Ha pedig azt választja, akkor már mindegy, hogy mit hoz a sorsa, azaz mi történik vele az akaratától függetlenül létrejövő körülmények következtében. A legfőbb javunk a nyugodt lelkiismeret. Ez pedig akármilyen sorsban is a miénk lehet, ha úgy tudjuk: engedelmeskedünk Istennek; ha istenszerető emberek vagyunk.

S erről beszél Jézus a mai evangéliumi szakaszban. Hasonló a Mennyek Országa... Mihez hasonló? A kincset találó emberhez. A kincsért ez az ember eladja, odaadja mindenét, amije csak van. Ez a kincs olyan drága nagy kincs számára — csúcsérték! —, hogy nem szűkölve, fanyalogva, méricskélve, aggodalmaskodva megy és adja el minden vagyonát, hogy megszerezhesse a kincset, hanem... örömében. Ha pedig örömében, akkor könnyedén, boldogan, szívesen. A kincs az Isten Országa. A kincs az az ország, amelyben megvalósul a „salom", a békesség. A békesség pedig csak ott valósul meg, ahol igazságosság van. Az igazságosság viszont csak a szeretetből születik meg.

Augusztus 5. — Évközi 18. vasárnap — Mt 14,13,21 — Kenyérszaporítás

Jézus, bár elsődleges feladatának nem a karitatív tevékenységet, hanem az ige hirdetését tartotta (Mk 1,38), mégis meglehetősen sokat foglalkozott a betegek gyógyításával, a testi nyomorúság enyhítésével.

A mai evangélium is erről tanúskodik. Jön a mohó tömeg, s benne a gyógyulni vágyók serege. Még ha az igére vágytak volna... Ám Jézus szívesen fogadja őket, csakhogy ez a szíves fogadás már következmény; annak a következménye, hogy megesett rajtuk a szíve. Ezért gyógyítja és tanítja (Mk 6,34) őket, és ezért gondoskodik a kenyérszaporítással táplálékukról is.

Hogyan kell felfognunk ezt a csodát? Hagyományosan, azaz szó szerint, tehát hogy csak törögették, törögették azt az öt kenyeret meg két halat, és akármennyit törtek belőle, mégsem fogyott? Ez sem zárható ki.

De van olyan elképzelés is, hogy az éhes tömegben sokaknál (talán a többségnél?) volt valami ennivaló, de mindenki félt az irigy szemektől, hogy ha előveszi, akkor esetleg meg kell osztania másokkal, s neki nem marad. Jézus utasítására talán az apostolok csomagoltak ki elsőként, a jó példa talán átragadt a többiekre, s az irigy, mohó emberekből javaikat megosztó, adó emberek lettek, olyannyira, hogy még tizenkét kosár kenyérmaradékot szedtek össze. Talán. Mindenesetre, ha így lett volna, ez sem lett volna kisebb csoda a hagyományos értelműnél.

Akárhogyan volt is, ezen a ponton kell meghallanunk Jézusnak az apostolokhoz intézett, de

nekünk is szóló felszólítását: „Ti adjatok nekik enni!"

Az emberiség nagyobbik része ma éhezik. Évente 40 millió ember hal éhen. Aki nem osztja meg rendszeresen és komoly mértékben javait az éhezőkkel-nyomorgókkal, annak hiteltelen az élete, hiteltelen minden szava, és messzebb áll Jézustól, Istentől, kereszténységtől, mint az a bizonyos magyar város Jeruzsálemtől.

Más kérdés az, hogy az éhezés meg a nyomor világméretű problémáját nem az egyéni alamizsnaosztogatással kell megoldani (noha elvileg így is meg lehetne), hanem olyan politikai, gazdasági, társadalmi struktúrákat kell teremteni, melyek az effajta katasztrófákat kizárják. Ilyen struktúrák azonban mindaddig nem fognak létrejönni, amíg az egyének többsége nem kezd jézusi módon gondolkodni és cselekedni; csak így s csak ezután kerülhetnek hatalomra olyan kormányok, amelyek intézményesen gondoskodnak majd a nélkülözés felszámolásáról. Ehhez viszont Jézus „missziós parancsának" (Mt 28,19-20) teljesítésére van szükség! Nem véletlen, hogy ő maga is az ige hirdetését tartotta fő feladatának! Mert a világ összes bajainak megoldása végső fokon nem struktúraváltások kérdése, hanem megtérések kérdése. A struktúrák csupán tükrözik megtértségünket vagy meg-nemtértségünket.

Már csak ezért sem engedhetjük el a fülünk mellett Jézus felszólítását: „Ti adjatok nekik enni!"

Augusztus 12. — Évközi 19. vasárnap — Mt 14,22-33 — Legalább egy mustármagnyi

Magukat kereszténynek tartó körökben időről időre elhangzik, hogy nincs jogunk embertársainkat vagy cselekedeteiket minősíteni, pláne a hitükről vagy hitetlenségükről ítélkezni. Úgy látszik, Jézusnak nem voltak ilyen gátlásai. Ha nem is kedvenc szokása, de szokása volt mérlegre tenni embertársai emberi teljesítményeit, és mérlegelése eredményét nem átallotta még nyilvánosságra is hozni, akár hízelgő volt az az illetők számára, akár nem.

Jézus határozott véleményt nyilvánított embertársai hitéről is, hitetlenségéről is.

A tetőt is kibontók hite láttára mondja Jézus a bénának: bocsánatot nyertek bűneid, fogd ágyadat, és menj haza (Lk 5,20). Legyen hitetek szerint, mondja a vakoknak (Mt 9,29); hited meggyógyított, hallja a vérfolyásos asszony (Mt 9,22). Nagy a te hited, ismeri el a kánaáni asszonynak (Mt 15,28), a kafarnaumi századosról pedig kijelenti, hogy akkora hitet, mint az övé, senkinél nem talált egész Izraelben (Mt 8,10).

De ahogyan dicséri a hitet, ugyanúgy kárpálja a kishitűséget. Például amikor viharba keveredik tanítványaival, s azok rettegnek, hogy belefulladnak a tóba, vagy amikor Péter elbizonytalanodik a vízen járás közben és süllyedni kezd (Mt 8,20; 14,31). De ugyanígy kárhoztatja kishitűségüket, amikor amiatt aggodalmaskodnak, hogy nem vittek magukkal elég kenyeret, és általános érvénnyel is kijelenti, hogy kishitű az, aki ételért-italért-ruháért van gondban (Mt 116,8; 6,30). S hogy a kicsiny hit Jézus szótárában gyakorlatilag a hitetlenséggel azonos, arról ennek a kicsiny hitnek sorozatos eredménytelensége-hatástalansága mellett Jézus szava is tanúskodik: „Ha csak akkora hitetek lesz is, mint a mustármag, s azt mondjátok e hegynek itt: Menj innét amoda! — átmegy" (Mt 17,20), holott a mustármagról akkoriban úgy tudták, hogy kisebb minden más magnál (Mt 13,32). Mégis, ha csak ekkora hitük lett volna is, ha csak ekkora hitünk lenne is...

Persze a hit — Jézus szótárában is! — több értelmű szó. A felsorolt esetekben kivétel nélkül „bizalom" a jelentése; bizalom Jézus gyógyító és csodatevő képességében, bizalom Isten gondviselő jóságában. Ha úgy tetszik, a „vak bizalom", ami annyit jelent: Istentől csak jó jöhet, és jön is! És el is ér hozzám, ha kitárulkozom, ha befogadom, ha „hiszek".

Nem ilyen lenne az életünk, nem ilyen lenne a világ, ha lenne hitünk — legalább egy mustármagnyi...

Augusztus 19. — Évközi 20. vasárnap — Mt 15,21-28 — Ellentétek egysége Jézusban

Annál gazdagabb és nagyszerűbb valakinek az egyénisége, minél többféle emberi tulajdonsággal rendelkezik, akár ellentétes (ami nem azt jelenti, hogy egymásnak ellentmondó!) tulajdonságokkal is. — A mai evangéliumban megcsodálhatjuk Jézus egyéniségének sokszínűségét, gazdagságát, bonyolultságát, mélységeit.

Céltudatosság — rugalmasság. Jézus rendelkezik egy nagyszabású koncepcióval, egész életprogramot jelentő tervvel: az Izrael házához (közelebbről: annak elveszett juhaihoz) szóló küldetés, ill. annak tudata ez. Ugyanakkor képes rugalmasan „kilógni" ebből a tervből, képes a tervvel ellentétes cselekvésre: meggyógyítja a „kánaáni" (szír-föníciai) pogány asszony lányát (ld még Mt 8,5-13).

Magabiztosság — érvek előtt meghajlás. Jézusban nincs kétely koncepciójának helyességét illetően. Az asszony könyörgésére kemény tartalmú és formájú érvvel védi ezt a koncepciót: „Nem helyes, ha elveszik a gyerekek kenyerét és a kutyáknak dobják!" De képes meghajolni az asszony még kérlelhetetlenebb ellenérve előtt: „De bizony, Uram! Hiszen a kiskutyák is esznek az uruk asztaláról lehulló morzsákból."

Elfogultság — előítéletmentesség. Bár Jézus elfogult „befelé", ugyanakkor előítéletmentes „kifelé". Küldetéstudatából fakadóan övéihez húz (lehet, hogy visszavonulásának — egyik — célja, hogy a Tizenkettőt oktassa intenzíven), de észre tudja venni az értéket (a „nagy hitet") az idegenben is, aki ráadásul pillanatnyilag az ellenfele is! (Ez a tulajdonsága máskor is nyomatékosan megmutatkozik: Mt 8,10; Lk 10,33-35; 17,18).

Keménység — lágyság. Mint egy visszakézből adott pofon, úgy csattan Jézus durva elutasítása: „Nem helyes, ha elveszik a gyerekek kenyerét, és a kutyáknak dobják." — És mennyi gyöngédség vibrál másodpercek múltán az indulatszóval megtoldott megszólításban: „Ó, asszony!"...

Említsük még meg Jézusnak az elbeszélésből kitetsző két tulajdonságát, immár ellentétpárok nélkül.

Jézus beismeri (szavak nélkül is), hogy tévedett, nevezetesen: nem kell mindenáron ragaszkodnia visszavonultságához. Bizonyára nagyon nehezen ismerte ezt be önmagának. Birkózását hűen tükrözi a szöveg. Először „szóra sem méltatta" az asszonyt. Aztán egy nyugodt és objektív érvvel utasítja el: „Küldetésem csak Izrael házának elveszett juhaihoz szól." Majd egy indulatos és szubjektív érv következik: „Nem helyes, ha elvészik a gyerekek kenyerét és a kutyáknak dobják." Végül megadja magát: „Legyen úgy, ahogyan akarod!"

Jézus le tud mondani a saját akaratáról, és el tudja fogadni egy másik ember akaratát, sőt talán így kell fogalmaznunk: meg tudott hajolni egy másik ember nagyobb akarata előtt! „Senkiről sem akart tudni" — írja Márk (7,24). „Legyen neked, ahogy akarod" — jegyzi le Máté (15,28).

Íme, egy kis ízelítő Jézus fantasztikus egyéniségéből, és abból, mi minden rejtőzhetik egy pár soros evangéliumi elbeszélésben.

Augusztus 26. — Évközi 21. vasárnap — Mt 16,13-20 — Hát ti kinek tartjátok?

Ma újból hangzik felénk a kérdés: „Hát ti kinek tartotok engem?" És válaszolnunk kell rá. Nem segít rajtunk a mások véleménye, de még hite sem. S persze, ha nem válaszolunk, az is válasz... De ezt tekintsük most magánügynek! Arra vessünk inkább egy pillantást, kinek tartják általában a „hívő", a „vallásos" emberek Jézust, ill. kitágítva a kérdést, Istent?

Sokaknak még mindig (és csak) a „Jézuska". Egy aranyos, szőke hajú, kék szemű kisgyerek. Gyerekeknek való játékszer, kislányoknak való hajasbaba. Ki is nőtték annak rendje-módja szerint, legkésőbb kamasz- vagy ifjúkorukban. Maradt évente egyszer a karácsonyi hangulat.

Nem kevesek számára a „Nyugalmazott Teremtő". Ők azok, akik büszkén vallják (nyíltan is, ha éppen olyan a politikai légkör), hogy „én hiszek Istenben", de ez összesen annyit jelent, hogy elfogadják Isten létezését, és egyébként az égvilágon semmi közük hozzá. „Templomba nem járok, de a hitemért az Istenen is keresztülgázolok" — mondta e típus egyik képviselője.

A „Nyugalmazott Teremtő" aktív megfelelője a „Nagy Varázsló". Az a dolga, hogy megóvjon a balesettől, meggyógyítson minket vagy a gyerekünket, intézze el, hogy lakáshoz és álláshoz jussunk, hogy fölvegyék a gyerekünket az egyetemre, hogy megtakarított „filléreinket" jó áron tudjuk valutára váltani és így tovább.

A „jobbak" számára azonban a „Nagy Varázsló" egyúttal „Kozmikus Bankigazgató" is, hiszen ők nem kívánják ingyen az imént felsorolt juttatásokat, hanem az egész vallási életet (s égyáltalán: az életet) egyetlen nagy üzletnek tekintve, az egészség, jólét, siker és persze a túlvilági boldogság ellenében imádságot, egyházi adót, szertartásokon való részvételt ígérnek, és becsületességük függvényében adnak is.

A kevésbé materialisták megelégszenek lelki juttatásokkal is. Számukra Isten a „Mennyei Fővigasztaló". Ők így okoskodnak: „Zaklatott, ideges korban élünk; de amúgy is: az élet tele van gonddal-bajjal, megoldás meg úgysincs — de a jó Isten mindig megvigasztal, erőt ad, hogy valahogyan kibírjuk."

Végül ne feledkezzünk meg a „Világbíróság Elnökéről". Ott trónol összevont szemöldökkel az Univerzum fölött, keze ügyében papír, ceruza, följegyzi minden lépésünket, strigulázza bűneinket. Jó lesz félni tőle, senki sem érezheti magát biztonságban...

Ez a Jézus, ez az Isten természetesen nem létezik a valóságban („hívők" és „hitetlenek" tudatában sajnos annál inkább...).

Tegyük fel tehát önmagunknak a kérdést, és szánjunk mondjuk tíz percet a válaszadásra: Ki nekem Jézus? Ki nekem Isten?

Ha mi vagyunk az egyház

MIÉRT HAGYJUK, HOGY ÍGY LEGYEN?

***(Hegyi Béla** lett a Vigília főszerkesztője Rónay György halála után egy évvel — a neves elöd akaratának megfelelően. 1981-től maga mellé vette segédszerkesztőnek **Bálint B. András**t. Később mindkettőjüket 'kipenderítették'. Kettejük beszélgetése egy megyei hetilapban, a Ring ápr.18. és 25-i számaiban jelent meg öt oldalon. Ebből közlünk részleteket.)*

H.B. — A Szentszék és a kormányzat (1964-es) megállapodása valójában kiszolgáltatta a magyar katolicizmust az állampártnak. Az egyezmény teljes szövegét itthon máig sem hozták nyilvánosságra, ami nem csoda, hiszen az egyház szégyenteljes alkut volt kénytelen kötni hatalmának biztosítása érdekében. Ettől kezdve az állam elnyomó-adminisztratív funkcióit az egyházra is ráruházta... Míg az ötvenes-hatvanas években ezt a békepapok látták el..., addig a '64-es megállapodást követően fokozatosan a hierarchiát kényszerítették hasonló szerepre. Ezért ragaszkodott a pártállam az általa javasolt püspökök kinevezéséhez, hiszen rajtuk keresztül érvényesíthette akaratát az egyházban.

B.A. — XII. Pius pápa 1950-ben még azt üzente a püspöki karnak az egyezmény megkötése után: Önöknek ehhez nem volt joguk!... Alig másfél évtized alatt ennyire megalkudott a Kúria?

H.B. — '50-ben még sokan bíztak abban, hogy a kelet-európai rendszerek néhány év alatt összeomlanak, '64-re viszont már meglehetősen stabillá váltak. Róma kompromisz szumkészsége: ismert. ...Lékait* kezdetben Nyugaton melegen üdvözölték, mivel korábban Mindszenty titkára volt. Hamarosan kiderült azonban, hogy vállalta az államhatalmi érdekek közvetítését és kiszolgálását...

...A keresztény pártok és mozgalmak csak a nevükben lehetnek keresztények. Lényegében egyik sem hordozhatja a jézusi gondolatot és szeretetideát, hiszen a politikai és ideológiai küzdelem alkalmatlan terep Jézus közvetítésére. ...Ha az egyház komolyan venné történelmi küldetését, voltaképpen minden állami és kormányformában az oppozíció oldalán állna, mert egyetlen rendszer sem képes száműzni az erőszakot, megtartani a szeretet parancsolatát...

...Püspökeink fényes palotákban laknak, nyugati autókon járnak, csak közvetlen környezetük, az aula révén értesülnek arról, mi megy végbe az országban és a hazai kereszténységben....

...Kis lépések... mindig föl kellett mutatni valamilyen apró cselekményt, hogy lám, a fejlődés nem állt meg, a párt biztosítja a vallás szabad gyakorlását. Ilyen volt ...a teológiai levelező tagozat beindítása — szigorú állami ellenőrzéssel persze —, vagy a papoktól vezetett egyes bázisközösségek működésének hallgatólagos jóváhagyása.... A hierarchia tagjai egyházfegyelmi úton léptek föl az állam számára veszélyes, a fegyveres szolgálat megtagadását hirdető kisközösségek ellen, elhallgattatták és félreállították az államnak nem tetsző, 'engedetlennek' minősített lelkipásztorokat. ...A pap képviselők mindig együtt szavaztak a kormánnyal...

Szégyenteljes lépése a magyar hierarchiának az autonómiára törekvő báziscsoportok többszöri elítélése. Bulányi György piarista atya és a Bokor-mozgalom kiközösítéssel felérő elmarasztalását a mai napig nem vonta vissza a klérus; pedig az alternatív szolgálat bevezetése, az 1950-es egyezmény felbontása... végső soron Bulányi pátert ill. közösségét igazolja....

Az állam mindenhatóságát elismerte a Vatikán is. ...Mindszentyt kivitték az országból és megfosztották prímási rangjától, mert a pártállam érdeke így kívánta....

B.A. — De mivel magyarázható, hogy ez az ősi intézmény, az egyház, úgy váltogatja véleményét bizonyos kérdésekben, mint más a zokniját?

H.B. — Ezt Casarolitól is megkérdezték azon a sajtótájékoztatón, amelyet Mindszenty rehabilitálása alkalmából tartott. Így válaszolt: „Egy adott történelmi szituációban szükségesnek ítélt lépések később, az idők változásával más megvilágításba kerülnek." ...Ebben a skizofrén állapotban rengetegen meghasonlottak önmagukkal és az egyházzal, amely lassan hitelképtelenné vált a gondolkodó emberek szemében.

...Lékai azt szerette volna, ha a Vigília kegyes elbeszéléseket és versikéket közöl, egy-egy népszerű stílusban megírt áhítatos teológiai dolgozattal vagy ennek álcázott prédikációval megspékelve. Ez lett volna nyére a pártállam kultúrpolitikájának is. Abból baj nem lehet! ...Végeredményben csak az olvasókban bízhattunk, az értelmiségben, az egyetemi ifjúságban, az írótársakban — lett légyenek hívők avagy sem.... A szándék mindkét oldalról az volt, hogy a Vigíliát hamis kegyességre, lényegében a hatalmi igények kiszolgálására szorítsák. Különösen furcsának tartottuk ezt az egyház részéről... De ez a Lékai-féle egyház mindent képviselt, csak épp a szeretetet nem. Különben nem zárkózott volna el a másfajta nézetektől, az ökumenétől, a zsidósággal való tisztes párbeszédtől, minden emberi szó meghallásától....

B.A. — II. János Pál kedvenc mondása szerint Európát újra kell evangelizálni. No ezt valószínűleg az egyházon belül kéne kezdeni...

A Vigília irányítójának gyanakvása és piszkálódása engem is úgy ért, akár egy pofoncsapás. Pedig azt hittem, a keresztény folyóirat szerkesztősége: a béke szigete lesz. Aztán mindkettőnket kipenderítettek... Három éve találkoztam először Szabó János józsefvárosi káplánnal, aki akkor már intenzíven foglalkozott narkósokkal, alkoholistákkal, csavargó fiatalokkal, de ezt a misszióját egyházi elöljáróival képtelen volt elismertetni. Évekbe telt, míg a szeretetszolgálat hivatalosan is befogadta. Súlyos beteg volt, de lankadatlanul járta az aluljárókat, a tereket, a csövestanyákat — az önpusztító srácokat megmentendő. Nem térített ő, dehogy, az életnek akarta visszanyerni ezeket a talajt vesztett ifjoncokat. Csak halála előtt néhány hónappal kapott lehetőséget arra, hogy hivatásos papként is a kábítószeresekkel foglalkozzék... De ugyanez az akadékoskodás elmondható a katolikus családsegítő szolgálat vagy egyes kulturális műhelyek létrehozásáról is.

H.B. — Na látod! A szolgálatot, éppen az egyházi munka lényegét nem engedték gyakorolni...

...A hitet nem szabad kisajátítania egyik felekezetnek sem, a katolicizmus a nevében is egyetemes. Kár, hogy csak a nevében...

...A Názáreti ma ugyanúgy az egyházi és a világi uralkodók szemébe vágná az igazságot, ahogy a farizeusok előtt sem hallgatta el. De nem hivalkodna, amint az egyház teszi, ha valami jót cselekszik. Jézus azt mondta azoknak, akiket meggyógyított: most menj, de ne beszélj erről senkinek! A pápa, Róma püspöke minden évben egyszer megmossa a város koldusainak lábát — ám ott a televízió, a rádió, a riporterek hada...

...A jelenlegi egyházi vonal konzervatív. Úgy tűnik, hogy egy szűk értelmiségi réteget leszámítva a katolikusok ragaszkodnak a II. vatikáni zsinat előtti szokásokhoz, szellemiséghez, és az egyház tekintélyelvűségéhez is....

B.A. — Pedig a diakónusok, a világi segítők, köztük a nők bevonása nélkül előbb-utóbb megbénul az egyház...

H.B. — Ez is a hatalomféltés egyik jele: Krisztus testének kiszolgáltatására csak a fölkent pap jogosult. Pedig a fő kérdés az, hogy együtt tudunk-e élni Isten fiával minden nap. A szervezett egyházból, mint palackból a szellem, elillant a szeretet. Megleljük-e még? Egymásban: a szerelemben, a családban, a barátságban, a művészetben — talán.

---

* *Lékai: a Bokor-lelkiség kezdeteinek idején hivatalban volt magyar prímás.*

(M. nyomán a szerk.)

Felhívás a sajtó tisztasága érdekében

Felhívjuk az olvasóközönséget és az újságíró-társadalmat, hogy ítélje el némely újságoknak azt a becstelen magatartását, hogy nem adnak teret azok válaszának, akiket **személy szerint** lapjukban bíráltak. Ha egy szerkesztőség tudja, hogy egyházi vagy más természetű cenzúra alatt áll, akkor ne közöljön meg olyan kritikát, amelyre a választ nem jelentetheti meg.

'Jöjjön el a Te Országod'?

AKIT NEM ÜLDÖZNEK, MAGA KEZD ÜLDÖZNI?

A történet a Rákosi-korszakban kezdődik, amikor — mint azt tudjuk —, feloszlatták a szerzetesrendeket, üldözték a híveket stb., stb. Történetünk főszereplőjét, a Szociális Missziós Nővérek rend apácáját — nevezzük Ági néninek — az utcára dobták, mondván: 'örüljön, hogy nem ültetik le', 'tanulja meg végre, mi a munka'.

A napi 12 óra gyári munka mellett olyan karitatív munkát végzett, amely társakat vonzott köréje: közösségek születtek. Az eredmény nem maradt el, Bulányi Györggyel és másokkal együtt 'államellenes tevékenységért' elítélték hét és fél évre.

Elhelyezkedési, megélhetési és albérlet gondok, büntetett előélet, állandó megfigyelés és természetesen folyamatos karitatív bázisközösségi munka a szabadulást követő évtizedek legfőbb jellemzői. Azután konszolidálódtak a viszonyok, a 80-as évek elején Ági néni nyugdíjas lett és „zöldövezeti lakást kapott" — mesélte egyszer örömmel.

A szabadság-hegyi, jó levegőjű, kertes lakás titkára azonban hamar fény derült. A valóban elegáns környék egyik virágbaborult kertjének közepén álló, bájos villának a nedves alagsorában lakik évek óta, boldogan Ági néni. Nappal is fényt kellett gyújtani a szobában, viszont mindez madárcsicsergéssel és zöld penésszel együtt nem került sokba és a koszt sem okozott gondot, mivel a villa kertestül, emeletestül a feloszlatott Szociális Missziós Nővérek rendjének tulajdonát képezte, illegálisan. A rendfőnöknő és még néhány rendtárs lakta a száraz, meleg, napsütötte szobákat.

Mindannyian tartották a szerzetesi fogadalmukat, csak hivatásuknak éltek. Míg a felső lakók a helyi plébánia pasztorális munkáiból vették ki a részüket, addig Ági néni a Bokor bázisközösség karitatív munkáját szervezte — mérhetetlen áldozatossággal elöljárva benne —, s emellett a Bokor szellemi termékeit 'sokszorosította' öreg írógépén. Valamennyien fél-illegalitásban dolgoztak, külön utakon jártak, de sorsuk közös volt. Nem is volt addig semmi baj, amíg a hívő embernek meg kellett húznia magát.

A problémák akkor kezdődtek, amikor bejelentették a pápa magyarországi látogatását, amikor körülhordozták a Szent Jobbot az országban, és amikor a TV egyenes adásban közvetítette az éjféli misét. Az alagsor és az emelet közötti kapcsolat, a lelkiismereti és vallásszabadságról hozott törvény elfogadásának, az 50-es megállapodás felbontásának és Mindszenty rehabilitásának idején romlott el végérvényesen. A szabadság-hegyi kis apáca-villa megtelt feszültséggel.

A szabad választások első fordulója után ebéd közben a rendfőnök megfellebbezhetetlenül közölte: Ági néninek el kell mennie, a villa nem lehet tovább a 'bulányisták központja'. Hogy hová menjen? Az már az ő dolga. A ház immár legálisan is a Rend háza, sőt, a 'megújuló' apácarend egyik központja lesz, ahol nem jut fedél a rend börtönt szenvedett, idős tagjának. — cst —

Heródes figyeltette Jézust (Lk 9,7)

A lehallgatási botrányban fény derült arra, hogy a biztonsági szolgálat 1989. október 23. után is figyelt huszonhárom szervezetet, amelyek nagy többsége párt ill. politikai szervezet (Magyar Közlöny 22.sz. 1990.III.13.). A nem politikai szervezetek közül a biztonsági szolgálat figyelemre méltó hatékonyságúnak tekintette a Bokor katolikus bázisközösség és a Katolikus Koordinációs Tanács munkáját.

A HÁLÓ első találkozója

A Hálóba jelentkezett közösségek első találkozóján közel száz küldött vett részt márc. 31-én. A Háló célja a közösségek között egy információs lánc és az egymást-befogadás lelkületének kialakítása. A csatlakozó közösségek belső életébe semmiképpen sem avatkozik bele. Az egyik résztvevő értesülése szerint püspökkari pártfogással indult, hogy a pápalátogatás idejére az egyház ifjúsági élete tűrhető képet mutasson. Tagja lehet bármely korosztályú katolikus vagy ökumenikus kisközösség, egyházközségi funkciócsoport ill. olyan személyek, akik közösséget keresnek.

Nyolc közösség rövid bemutatkozására került sor. A Háló információs bulletinje, a Tarsoly, második számában 41 közösség címét, kérését ill. felajánlását tartalmazza.

Kamarás István beszédében a pápalátogatásnál is fontosabbnak nevezte egymás meglátogatását. Álmai közt említette a lelkileg lepusztult falvak segítését, a kallódókkal való foglalkozást és a cigánypasztorációt. Megemlékezett azokról, akik kapcsolatokat próbáltak építeni a nehéz időkben is, többnyire hiába, hiszen — Tomka Miklós szavaival — a mai magyar katolikus egyház 'szélsőségesen klerikális' és 'szociológiai értelemben nem is létezik', mert annyira elemeire bomlott. A kiút: keresni a bölcsességet, kapcsolatokat teremteni, állandó feladatokat felelősséggel vállalni.

Az erdélyi vendégek beszámoltak arról, hogy Csíksomlyó környékén mintegy húsz kisközösség alakult. Az elsősorban imádkozó közösségek ma már hitoktatást, karitász feladatokat végeznek, színjátszókört, ifjúsági találkozót szerveznek. Újságjuk a Kistestvér. — m l —

Keresztény ifjúsági szabadegyetem

Szegeden márc. 31—ápr. 1-én a szemináriumban, Kondé Lajos, a dóm káplánja szervezésében a közösségekből összejött kb. ötven résztvevőnek Máté-Tóth András a testvéri egyház álmáról, Blanckenstein Miklós az ifjúsági lelkipásztorkodásról, Fodor Gábor a szegedi közösségekről, Kamarás István a közösségek hálózatáról, Simonyi Gyula a hivatás lelkiségéről, Puchard Zoltán a katolikus ifjúsági egyesületről, Farkas Beáta a keresztény hit társadalmi vonatkozásairól tartott előadást. A vasárnapi programban erdélyi fiatalok is résztvettek.

*

A szegedi ifjúsági közösségek kis fénymásolt hírlevele, a *Gyerünk*, egy szomorú esetre reagál arányosan: „Egyik testvérünk a bölcsészkar hirdetőtáblájára kitett egy plakátot, amely a Bokor bázisközösség által szervezett Katolikus Megújulási Fórumra invitálta az érdeklődőket. Valaki ráfirkálta a plakátra: 'Vigyázat, bulányisták!' ... (rövid bemutatkozás után a kapcsolatfelvétel szándékával:) Leendő máglyánk alá a rőzsét az alábbi címre kérjük küldeni: Szeged, Szamos u. 16/b."

A Nagymarosi Ifjúsági Találkozó leszálló ágban?

Május 19-én még az őszi találkozóhoz viszonyítva is sokkal kevesebben jöttek el. A lehetséges okok közt szerepel, hogy most már nagyon sok kisebb-nagyobb találkozó van és megszűnt a tiltottság varázsa - bár ugyanakkor divatossá is váltak ezek az alkalmak. Fölmerülhet az a gondolat is, hogy túl szűk volt az a 'szupersztár' kör, amely a lendületet adta és ma, amikor ezek az emberek a sok megnyílt lehetőség miatt más irányokba vannak lefoglalva, hiányzik a felnövekedett tanítványok sokasága.

Miért hiányoznak? Mert 'amikor felnőttek, elhagyták a gyermek szokásait' (1Kor 13,11). Ezen a 'kamasz-kereszténységen' úgy esnek át az ifjúság újabb és újabb generációi, mint a bárányhimlőn. Csak a nem-házas életformát választók találnak benne felnőttkori eszményt, a többiek **nem vállalják a családos felnőttekre osztott alattvalói szerepet ebben a klerikális szubkultúrában.** Különösen fájdalmas ez az elértéktelenedés azok számára, akik csak a hetvenes években vehettek részt a nagymarosi találkozó fölívelésében. Akkor az élő egyház bukkant ki az elnémítottságból.

A nyolcvanas évek elején azonban a hivatalos egyházvezetés pórázt csatolt a nagymarosi találkozóra is és akik ezt nem helyeselték, azoknak kitette a szűrét. „1981-ben a nagymarosi találkozót rendező papok, amikor a bíboros próbálta valamilyen szöveg aláírásához kötni a koncelebrálást, nemet mondtak. Azt mondták, hogy a kisközösségek magyarországi egysége olyan fontos, hogy inkább maradjon el a Nagymaros. De amikor 1982-ben újból előállt ezzel a bíboros, akkor már beöltöztek, akkor már hajlandók voltak együttműködni. Érezték a masszívan növekvő állami és hierarchikus nyomást. Az egyik püspök például ezzel a szöveggel kereste meg az egyik bokorbeli fiatal papot: 'Hagyd őket! Miért csinálod? Olyan koncentrált állami és egyházi nyomás fog nehezedni rájuk, hogy feltétlenül szektába kényszerülnek'." (Interjú Bulányi Györggyel, *Beszélő*, máj. 12.)

Merre van a kiút? Az egyháznak föl kell szabadulnia egy szűk klikk uralma alól és testvéri szeretetközösséggé kell válnia, ahol nincsenek akadályai a legtöbbet szolgálók vezetővé választásának. Asztrik püspök a mostani találkozón így fogalmazott egyik mondatában: *'papi* és szerzetesi hivatások, *mindkét nemből'*. Ő valószínűleg csak a szerzetesi hivatásokra értette a mindkét nemet, de mi reméljük, hogy próféciát hallottunk. — sgy —

Van segítség az alkohol ellen!

Huszonvalahány alkoholista ill. segítő ült a körben. Csak a bemutatkozáskor derült ki, hogy ki milyen minőségben van itt, mert egyébként testvéri közösségben vegyült a csoport. Voltak közöttük orvosok, munkások, nyugdíjasok, különböző korúak. Nem tudni, hogy a bevezetőt mondó Bandi bácsi hangjából áradó csendes szeretet, vagy a közösség légköre okozta-e, de mindenki nyílt tudott lenni. Mellbevágó sorstragédiák és életutak tanúi lehettünk.

Egykor súlyos kábítószeres, börtönviselt fiatalember mondta: „Állami gondozott voltam, sok rosszban, kevés jóban volt részem. Úgy jutottam el az emberek elfogadásához, szeretéséhez, hogy felfedeztem bennük saját korábbi arcaimat. A gonosz arcomat, a boldog arcomat, a csibész arcomat, a segítőkész arcomat. Ott élek hát én is mindenkiben. Ha szeretem magam, szeretnem kell őket is."

Az egyik több szakmával rendelkező fiatalembert a munkaadója a nyilvánosság előtt szégyenítette meg, egy hiba miatt menthetetlen alkoholistának bélyegezve. A jelenetnek tanúja volt az egyik segítőnk. Vigasztalta a szidalmat megadóan tűrő férfit, majd címét megadva meghívta a közösségbe. Többszöri ígéret után ma jött először. Bemutatkozásakor elmondta: ateista, csak az emberi kreativitásban és öngyógyító képességben hisz. Ettől várja gyógyulását, bár kísérletei nem mindig eredményesek.

Az egyik terjengős bemutatkozásban éppen a lényegről nem esik szó, pedig Bandi bácsi kivételesen rá is kérdez. Nem mondja ki az alkohol szót, pedig látszik rajta, hogy most is spicces. Ebéd után nem is bírja tovább, mentegetőzve eltávozik. Felesége és segítő barátja elkísérik. Utánuk szólnak: 'Azért ne szidjátok, eredmény az is, hogy eljött. Legközelebb már könnyebb lesz.'

A felszabadult önvallomásokat az ebéd szakítja félbe. Az egyik segítő főzi. A test után a lélek kap táplálékot. Bandi bácsi rövid bibliamagyarázata után beszélgetünk a hallottakról. A Kovács Tádé által összeállított kérdések megvilágítják, kézzelfoghatóvá teszik a Szentírásból hallottakat. Jellemző már az is, hogy ki melyik kérdést választja, s a válaszok is nagyon személyesek.

Éneklés után Bandi bácsi kezébe veszi arasznyi keresztjét és hangos, kötetlen imában köszöni meg Istennek a mai nap élményét, fohászkodik a távolmaradottakért, az eltávozottakért. A kereszt ezután kézről kézre jár. Aki épp fogja, hasonlóan kötetlen imát küld Urának, elfogódott, elcsukló hangon, segélykérően — vagy csendesen, magában. Összejöttünk az Ő nevében és Ő kézzelfoghatóan közöttünk volt.

Vágó György

*

Az öt éve dolgozó **Katolikus Iszákosmentő Szolgálat** a Budapest Rákosfalvai plébánián (**XIV., Álmosvezér tér 1.**) tart **lelkinapot** minden hónap első szombatján 10-16 óráig, **bibliaórát** minden hónap harmadik szombatján 16-18 óráig, **lelkigyakorlatot** legközelebb VI.28-tól VII.1-ig. **Egyéni** beszélgetés megbeszélés szerint. **Levélcím**: Iszákosmentő Szolgálat, Rákosfalvai plébánia, 1144 Bp. Álmosvezér tér 1.

A 4. Magyar Ökumenikus Találkozó

A németországi BORKEN-GEMEN-ben 1990. ápr. 16-22-ig rendezte meg a *4. Magyar Ökumenikus Találkozót* három nyugat-európai szervezet: a *Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom — PAX ROMANA*, az *Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem* és az *Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia*. Nagyon nagy esemény a nyugat-európai magyar családok életében ez az évente rendezett találkozó, amikor sokan gyermekeikkel együtt örülhetnek annak, hogy magyarul beszélhetnek, s igen széleskörű szellemi programokon vehetnek részt. Papok, lelkipásztorok, művészek, különféle szakemberek, családok aktív gondolatcseréje folyik ilyenkor a megismerni, megszeretni és segíteni szellemében. Magyarországról és a kisebbségben élő magyarlakta területekről is voltunk néhányan, akik különféle közösségeket képviseltünk.

Az előadókat kétharmad részben a hazai szakemberekből választották, akik nagyszerű és reális előadásokat tartottak az itthoni helyzetről. Pomogáts Béla, Ember Judit, Dr. Schlett István, Dr. Lengyel László, Solt Ottilia, Kamarás István, Dr. Andrásfalvy Bertalan és még néhányan érdekfeszítő mondanivalót hoztak, itthon és külföldön élőknek egyaránt. Felelősségünk hazánk szellemi jövőjéért, demokratikus fejlődéséért, népünk kenyeréért, a gyengékért és elesettekért, a magyar kereszténységért, ifjúságért, nemzedékekért, tájért, földért, népünk értékeiért, ezek voltak a témák.

Minthogy a fent említett témák szellemi és gyakorlati téren is átszövik közösségeink életét, igyekeztünk nagyon aktívan jelen lenni a megbeszéléseken. Úgy éreztük, hogy sok a mondanivalónk, szerettünk volna minél többet átadni értékeinkből. Meséltünk az életünkről, sokan nagyon érdeklődően figyeltek minket. Az erőszakmentesség és az ökumené kérdéseinél különösen aktívan folytatódtak a beszélgetések a szünetekben, az étkezések ideje alatt is.

A **záródokumentum** tervezete az itthoni egyházi gondok sorában kérte a katolikus egyházvezetést azoknak a diszkriminációkövületeknek a felszámolására, hogy Bulányi György államilag is és egyházilag is el van tiltva a hazai katolikus templomokban való szolgálattól és Halász Endrének, aki 33 évig volt péceli plébános, az utódja még azt is megtiltotta, hogy — akár személyes meghívás esetén is — szentségeket szolgáltasson ki a faluban. Azonban a katolikus résztvevők közül Dr. Békés Gellért Rómából és Hajnal György a Regnum Marianum közösség küldötteként kérték, hogy nevek nélkül legyen ez a téma a záródokumentumban. (Jellemző a magyar 'katolikus' sajtó erkölcseire, hogy a záróközlemény itthon enélkül — a nevektől megtisztogatott — záró passzus nélkül jelent meg — adja hírül a *Beszélő* máj. 12-i száma.)

Jó volt a külföldön élő magyarok felelősségét megtapasztalni Magyarországért, a magyarságért.

Kaszap István

Film, video

A párducisten boldogtalanság-áldozatot kíván? A televízióban egymást követte a *Tarzan és a párducnő* c. film és a *Tövismadarak* egyik része. A párducisten egy vad afrikai törzs emberáldozatot kívánó bálványa. A Tövismadarak szereplőinek istene nagyon hasonló: ő a boldogtalanságban gyönyörködik. A szerelmesek nem lehetnek egymáséi, mert a férfi papnak megy. A lány férjhez megy máshoz, hogy feledjen, de házassága nem sikerül s az abból származó kislányt nem tudja igazán szeretni. A pap boldogtalan, nem tudja megállni, hogy vissza ne térjen egy idillre kedveséhez. Az ebből születő fiú lesz anyja kedvence, a lány ebben az érzelmi káoszban teljesen elvadul. A fiú felnőve papi ideáljának tekinti apját (aki nem tudja, hogy fia van s a fiú sem tudja, hogy apjával áll szemben) s papnak megy, bár igazából anyja farmján szeretne élni, családot alapítani. Az anyát teljesen összetöri, hogy fia is elhagyja. Végül magasztos frázisok és könnyek közt mindhárman továbbra is meghozzák a boldogtalanság áldozatát a kötelező celibátus bálványistenének oltárán.

A természetvédők és a kapzsi, gyilkos civilizátorok küzdelme már a negyvenes években a közönség elé tárult (*Tarzan és a vadásznő* c. film, 1947). Ennek ellenére ma is 'nagy felfedezésekről' beszélünk, pedig ezek is a gazdasági-katonai érdekek kultúrmázzal bevont akciói voltak. Ha az elmúlt négy évtized során alig értett meg valamit az emberiség ebből a hangból, mi remélhető?

Szóra sem lett volna érdemes? A *Krisztus utolsó megkísértése* c. filmről három kritika is érkezett szerkesztőségünkhöz. Mindháromnak az a végkicsengése, hogy a film csak az általa kavart botrányok által lett ismert, értékei alapján nem érdemelne különösebb figyelmet. Szomorú, hogy néhol még erőszakos cselekedetekre is ragadtatták magukat a film ellen tüntetők. A kereszténveknek tudniuk kell, hogy külső rágalmak nem tudják lejáratni Jézust. Az igazi botrány az, ha Jézus nevében a tanításával ellentétes gyakorlat folyik az egyházakban.

Videoclipek az otthontalanokért, a békéért, a környezetért? A *Greenpeace* hirdetése századmásodpercekre sok-sok nyelven fölvillantja a képernyőn a 'Segítség!' szót, miközben környezeti problémákra hívja föl a figyelmet. A követhetetlenül gyors pörgetés ellenére az ember pontosan meglátja azt a szót, amely anyanyelvén szól hozzá.

Michael Jackson dala, a *Man in the mirror*, nagy pusztítók (hadvezérek, diktátorok) és nagy erőszakmentesek (Gandhi, King) képeit váltogatja.

Phil Collins clipje, a *The another day in the paradise, az otthontalanokról szól. A nagyon szép dallamot utcán alvók képei kísérik. A gitár húrjai mint börtönrácsok fedik át az emberek képét. Egy nagy Please* (kérlek!) felirat indítja meg a nézőt, azután kitágul a kép, s kiderül, hogy a *Please* alatt így folytatódik a mondat: '(Kérjük,) ne adjanak a koldusoknak!' A felirat egy előkelő amerikai parkban áll. Fölbukkan egy adat: „3 millió otthontalan az Egyesült Államokban". De utána a másik adat érthetetlen: „10 millió szerte a világon". Az ENSZ adatai szerint az otthontalanok száma megközelíti az egy milliárdot (az emberiség egyötödét). Amerikából ennyire nem látni a világot?

Aki a hatalmat nem vállalva törődik a társadalmi kérdésekkel, az hatékonyabban szolgálja a legkülönb politikai célt!

Az evangéliumot kell tanulnunk, hogy ne menjünk bele az államkereszténység zsákutcáiba, hogy ne higgyük jótettnek, ha indiánok millióit kiirtjuk a maradék megkeresztelésének érdekében. A kereszténység nem tudott nagyobbat véteni az emberiség ellen, mint amikor elvállalta azt a hatalmi szerepet, amelyet Jézus a pusztában is és az őt királlyá tenni akaró tömeggel szemben is elutasított. Ezért lett a nem-fehér ember számára a keresztény szó szinonímája a tömeggyilkosnak és kizsákmányolónak. Merném azt mondani, hogy Jézus óta nagyon kevés akkora szenvedelem született meg az emberiség ügyének elrendezésére, mint amekkora Marx Károlyban. És mi lett belőle a hatalomban? Semmi másra nem volt jó, mint néhány ember kiváltságainak őrzésére. A kereszténységnek alternatív magnak kell lennie, amelyik tud valami különbet élni és ezzel húzóerőt gyakorol, kovászosít. Hat a közéletben is, de nem vállal részt a hatalomból. Ez a lassabb hatás gyorsabb javulást hoz, mint a zsákutcában való robogás.

(Bulányi György, Beszélő máj.12)

Sajtómorzsák

A militarista nevelés a harci játékszerek árusításával kezdődik, azután folytatódik az egyenruhás úttörőcsapat alaki foglalkozásaival, a háborús dalokkal, a honvédelmi ismeretek tantárggyal — írja az *Ogonyok* szovjet hetilap. (Világ, ápr.26.)

Másfél év börtönre ítélték Oleg Gorsenyin katonaságmegtagadót, a Radikális Párt tagját Moszkvában, ápr.11-én. A moszkvai radikálisok fölhívást tettek közzé a civil szolgálat bevezetése érdekében, amelyet többek közt tíz parlamenti képviselő is aláírt. (*Radical Letter*, 90./5.

A Horvát Televízió megtagadta a tudósítást az Európai Zöld Lista által szervezett konferenciákon és tüntetéseken — ápr. 20-ig már öt alkalommal —, noha erre nézve a választási megállapodások pontosan rendelkeznek. Tiltakozásképp sok horvát radikális aktivista bekapcsolódott egy, a tévénézőkkel telefonkapcsolatban álló élő műsorba s ott hívta fel a figyelmet a horvát TV szégyenteljes viselkedésére. (*Radical Letter*, 90/5.)

Kié a nyáj — kié a pásztor? Juhász Levente nagytétényi református lelkészt hónapok óta próbálja felsőbbsége elmozdítani, de a gyülekezet védi. (*Világ*, ápr. 26.)

A *Phralipe (Testvériség) Független Cigány Szervezet* **Phralipe** című irodalmi és közéleti havilapjának induló száma közli a Szervezet alapító nyilatkozatát, valamint a Cigány Művészeti Alapítvány adatait. A szerkesztőség címe: 1068 Bp. VI. Felső Erdő sor 16-18. I.13.

Az otthontalan bolyongók legalább harmincezren vannak, s kb. tízszer ennyien, akik alkalomszerűen meghúzzák magukat valahol (pincében, padláson, barlangban, fáskamrában, kimustrált járműben) ill. ágyrajárók, vagy hatnál többedmagukkal laknak egy helyiségben, vagy börtönökből, nevelőotthonokból, elmegyógyintézetekből kilépve nem tudnak hová menni... A rendszeres rendőrhatósági zaklatás mostanában megszűnt, de a megoldás még csak javaslatokban létezik. (*Győri Péter* szociológus, a *Hajléktalanokért Társadalmi Bizottság* alapítója, *Phralipe* 90/1).

Történeti adatok a cigányüldözésekről a *Phralipe* második számából: A cigány nép Európában tömegesen a XV. században jelent meg. Vándorló törzsi életmódjuk összeütközésbe került a feudális társadalommal. 1497, 1500, 1544, 1548, 1677, 1725, 1748: birodalmi gyűlések kitiltják a cigányokat. A visszatérőket kivégzik, a gyerekeket nevelőszülőkhöz adják. 1662-ben a skandináv államokból halálbüntetés terhe mellett tiltanak ki minden cigányt. Franciaországban az orléans-i parlament végzést hoz a végleges és teljes kiirtásukról. Angliában VIII. Henrik 1531-ben megtiltja bevándorlásukat s csaknem 18 ezer cigányt akasztat fel. Lengyelországban eleinte fogadják őket, de 1557, 1565, 1568, 1618-ban a szejm kiüldözésükre és irtásukra irányuló dekrétumot alkot. Spanyolországban V. Fülöp 1745-ben az összes kóborló cigány akasztását rendeli el. Magyarországon I. Lipót 1701-ben törvényen kívül helyezi őket.

A cigányok száma az egyes országokban (ezerben, megközelítőleg): Ausztria 9, Belgium 13, Ciprus 1, Dánia 1, Anglia 100, Finnország 6, Franciaország 280, Görögország 100, Hollandia 30, Írország 25, NSZK 60, Olaszország 80, Portugália 25, Spanyolország 400, Svájc 15, Svédország 8. A *Phralipe* második száma pozitív francia példákat ismertet.

ÁRGUS címmel kéthavi kulturális, társadalmi folyóirat indult. „Sokan fanyalognak manapság: aránytalanul sok a szenny és a sekélyes sajtótermék. Tényleg eltorzultak az arányok. De egyre több a tartós értékeket fölkaroló új kísérlet is." (Bakonyi István)

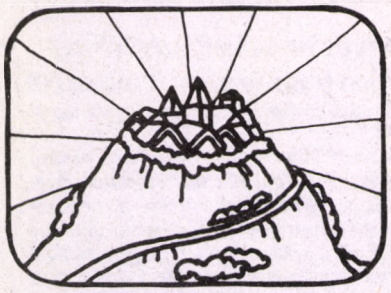

Keresztény hírek külföldről

Vallási tüntetések Albániában. Január 11-én Shkodraban a kb. ezer főnyi tömegből négyszázat letartóztattak, százhúszat még mindig fogvatartanak. „Egyik célunk az volt, hogy megnyissák a templomokat, mivel mindenki imádkozni akar." Az ikonokat őrzik az otthonokban, gondosan elrejtve a 'hivatal' szeme elől. A városban azóta a fővárosból jött katonák cirkálnak. (Keston News Service)

A **civil szolgálatot** Észtország is bevezette március 15-én, követve a litván példát. Máshol a Szovjetúnióban még nincs ilyen. (KNS)

Kubában két éve van őrizetben három pünkösdista és egy baptista keresztény. 1988. március 9-én egy istentisztelet miatt tartóztatták le őket. (KNS)

Romániában 9 katonaságmegtagadó keresztényt bocsátottak szabadon január elején. Négyen Comanestiből való baptisták, hárman pünkösdisták (Constantin Lungoci-t 3 és fél évre, Onofrei Chindris-t és Constantin Cirdei-t 3-3 évre ítélték), ketten pedig talán az Úr Serege gyülekezet tagjai (Petrica Morosan-t 4 és fél évre, testvérét, Zaharia-t 3 évre ítélték). Nem tudunk más, börtönben lévő vallásos katonaságmegtagadóról Romániában. (KNS) (A nagyegyházak tagjainak nem okozott lelkiismereti kérdést bevonulni egy diktatúra hadseregébe? — a szerk.)

Iratmisszióért szenvedett 3 év munkatábort és 5 év belső száműzetést a litván katolikus Povilas Peceliunas, aki most 61 **éves korában meghalt.** 1980 januárjában tartóztatták le. **Szabadulása** után a politikai foglyokat **védő bizottság** vezetője volt. (KNS)

Bulányi György (aki **1952-es bebörtönzése óta most kapott először útlevelet**) a Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom (Pax Romana) meghívására január 18-án a Bokor-mozgalomról tartott előadást Münchenben. (KMÉM Hírlevél)

'A csipkebokorból jövő hang elvezette őket a katonáskodás megtagadásáig' — írja a Bokor mozgalomról az angliai 'The Plough' 1990. májusi száma. A Hutteri Testvérek tavaly nyári kelet-európai útjáról, a Történelmi Béke Egyházak konferenciájáról beszámoló cikket következő számunkban ismertetjük.

'Alkossanak szektát!' — vélte egy magyar püspök. 'Kinek tartja magát Bulányi, hogy a Magyar Püspöki Kar vele tárgyaljon' — háborodott föl egy másik. Mindezt az váltotta ki, hogy miután a tavalyi püspökök—mozgalmak ismerkedésre a Bokor bázismozgalmat nem engedték be, ők most egy Megújulási Fórumot rendeztek, kifejezetten a püspökökkel folytatandó párbeszéd készségével. A személyenként meghívott püspökök azonban távol maradtak. A múltban Bulányi György és a Bokor bázismozgalom a katonáskodás megtagadása miatt nemcsak az állammal, hanem Lékaival is konfliktusba került, aki mindent elkövetett, hogy az 'eretnekséget' rájuk bizonyítsa. Most a magyar hierarchia egyes tagjai örvendetes módon a Bokorral való kibékülés érdekében lépnek fel, mások szerint viszont a börtönviselt piarista és közössége számára nincs hely a katolikus egyházban. (*Kirche Intern*, 90. ápr.)

Kétszáz keresztényt tartóztattak le és százat megkínoztak februárban a hinduista királyságban, Nepálban. Az országban ötvenezer keresztény él. Az államvalláson kívüli bármely vallás terjesztéséért 1-6 év börtönt jár. Charles Mendiest tavaly augusztusban misszionálás miatt a maximális hat évre ítélték. (Christen in Not, 90. ápr.)

25 titokban szentelt kínai püspök több mint 200 papot szentelt — állítja a Kínai Kommunista Párt Rómában nyilvánosságra hozott titkos, **febr.23-i keltezésű** dokumentuma, amely irányelveket tartalmaz a Katolikus Hazafias Egyesülés **támogatására** és a földalatti katolikus egyház elleni harcra. Az utóbbit 'társadalomromboló ellenzéki politikai erőnek' nevezi a dokumentum és létszámát 3.3 millióra becsüli. (C. in Not)

A kormány 214, diplomaták 600, a gyilkosok 2000 halottról beszélnek Szudánban, ahol az év elején 'arab milicisták' keresztény falvakban rendeztek vérfürdőket Karthumtól kb. 500 km-re délre. Már novemberben Lagawa körzetében több min. 200 keresztényt öltek meg.

Legutóbbi pásztorlevelében Gassis püspök arról számol be, hogy rendőrök keresztény könyveket koboztak el és lebontattak egy iskolául és templomként szolgáló kunyhót. A papoknak megtiltják, hogy saját templomukon kívül akár templomokban, akár a hivatalos templomokon kívül misézzenek. Ezzel a tiltással lehetetlenné teszik az istentiszteletet azon százezrek számára, akik a polgárháborús területekről északra menekültek. (C. in Not)

A Mérleg 90/1. száma

— az AIDS-ről ismertet német, angol, francia, olasz nyelvű könyveket (összesen tizenegyet). Nem elég az AIDS veszélyét hirdetni; együttal emberiességgel és irgalommal kell alakítanunk magatartásunkat a halállal megjelölt betegek felé. Joseph Gallagher (*Voices of Strength and Hope for a friend with AIDS*, Kansas City, Sheed and Ward, 1987, 53 o., 3 USD), pap, költő, szerkesztő, az AIDS-betegeket segítő szervezet tagja, a szeretet és humor hangján igyekszik erőt és reményt önteni korunk pestisével fertőzött 'barátaiba'. Elisabeth Kübler-Ross (*AIDS, Herausforderung zur Menschlichkeit*, Stuttgart, Kreuz, 1987, 296 o., 38 DM) már több könyvet írt a halálos betegek 'elkíséréséről' életük beteljesítésében. A nemzetközi hírű amerikai pszichiáter azt írja, hogy a betegség kritikusra fordulásánál a beteg az élete értelmét egészen új módon kell, hogy megközelítse és ebben segítségre szorul. A szaktudáson felül a szerző megragadó embersége és női mivolta érződik, amikor az AIDS-beteg gyermekekről és szüleikről ír. Szól a segítségnyújtás kibontakozó mozgalmáról is.

— A **logoterápiáról** közöl interjút Elisabeth Lukas-szal. „Meggyőződésem, hogy világunk csak az emberiség felelősségtudatának gyors kifejlesztése révén menthető meg a pusztulástól. Pontosan a logoterápia, a 'felelősségtudatra való nevelés' az az eszmerendszer, amely ebben hatékonyan segít.. Minden órának megvan a maga egyszeri és értelmes cselekvésre felszólító vonása. Meg kell értenünk 'az idők jeleit'. A következő évszázad vagy a szellemtől áthatott évszázad lesz, vagy egyáltalán nem lesz.".

A Harmadik Part

negyedévi folyóirat 2. számában szerepel *Amory Lovins* Biztos energia c. tanulmánya („Amikor egy elefánt megdöglik a szobánkban, kell, hogy legyen egy ezer megawattos tartalék-elefántunk, amely készen áll arra, hogy kivonszolja a tetemet"); *Rózsa Sándor*: Szívem, szerelmem, egyetlenem: Autó, autó! („Úriember vasúton utazik"); egy indiai öko-falu, *Auroville* bemutatása; és még sok más értékes, alternatívát nyújtó tanulmány.

A *Harmadik Part* előfizethető (egy évre 276 Ft) a Postabank Rt. 219-98636 — 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámon.

Megrendelem az „ÉRTED VAGYOK" folyóiratot .... példányban.

Az előfizetési díj postaköltséggel együtt 1990-re (4 szám) 140 Ft.
Az előfizetési díjat ugyanarra a címre, mint ezt a levelezőlapot, ezzel egyidőben postautalványon **elküldtem.**

Megrendelő neve:

Irányítószám: ..... Település: ..... Cím:

Dátum: ..... Aláírás:

Amennyiben nem saját magának, hanem például külföldi magyar ismerősének fizet elő, kérjük töltse ki az alábbi részt.
Az előfizetett példányokat kérem a következő címre kézbesíteni:

Címzett neve:

Ország: ..... Irányítószám: ..... Település: .....

Utca, házszám:

A Harmadik Part 3. száma összeállítást közöl az egyházi megújulásról.

„Óriási veszély, hogy az emberek csalódni fognak az egyházakban, akikhez most a társadalom válságában fordultak. A folytatódó képmutatás okozta kiábrándulás az erkölcsi válságot katasztrófába fordíthatja."

Az első cikk Mindszenty bíborosnak a Vatikán 'keleti politikájával' való prófétai szembeszegülését állítja elénk, „nehogy azt gondolja valaki, hogy a hivatalos egyházvezetés személyi összetételét, szerepét és a Kúria diplomáciáját megkérdőjelezni az 'egyház' kritikája lenne. Épp ellenkezőleg: az egyház üldözőinek kezére játszó 'béresek' cselekedtek és cselekszenek ma is az egyház kárára."

A második cikk egy dokumentum, az üldözők kezére játszó püspökkari megnyilatkozások egyike (dátuma 1961. március 15). Sok ilyen vár megbánásra, visszavonásra.

A harmadik cikk egy rövid pillantás a nyugati teológia e témában frissen megjelent könyvére. „A püspökválasztás követelése nem ütközik sem teológiai alapelvekbe, sem az egyházjogba."

A negyedik cikk pozitív példát emel ki a feledés homályából: „Mindszenty bíboros az 1956-os szabadulásakor minden békepapot azonnal menesztett az egyházi vezető pozíciókból. Érdemes megemlíteni, hogy Erdély katolikus püspöke, Márton Áron hasonlóan cselekedett: börtönéből szabadulva elrendelte, hogy minden papja haladéktalanul menjen vissza arra a helyre és pozícióba, amelyben püspöke letartóztatásának napján volt. Sajnos nekünk nincsenek ma, a diktatúra megszüntekor börtönből visszatérő püspökeink, hanem nagyrészt csak olyanok, akik a pártállam kívánságának megfelelően elhatárolták magukat a hitükért szenvedést is vállalóktól."

Az ötödik cikk egy javaslat lényegét ismerteti, „amely a Bokor bázisközösségben fogalmazódott meg, sokezer aláírás gyűlt össze rá, de a katolikus püspöki kar nem méltatta válaszra, s az egyházi sajtó nem közölte. Ezzel szemben a 'magyar ugar' teológiai elmaradottságához méltó 'eretnekező' fölháborodást okozott magukat katolikusnak nevező körökben, amikor a világi sajtóban hangot kapott."

Az összeállítás így fejeződik be: „Szeretnénk, ha az egyházban — Jézus parancsa szerint — szolgáló vezetők lennének. De hazugság a 'szolgálat' szó azok szájában, akik félnek a Nagy Szent Leó pápa elve szerinti megmérettetéstől: 'Aki hivatottnak érzi magát arra, hogy emberek elöljárója legyen, az gondoskodjék arról, hogy ezek az emberek megválasszák őt!'"

'Róma ne a megkérdezésünk nélkül rakjon püspököket a nyakunkba'

Az élő bázisközösségek ezt már régóta hangsúlyozzák.

1986-ban *Wildmann János* és a bécsi pasztorálteológus, *Prof. Paul Michael Zulehner*, megalapították az *Egyházfórum* folyóiratot, némi ellensúlyként a cenzúrázott magyar egyházi lapokkal szemben. Csak illegálisan lehetett Magyarországra juttatni, mégis szép számban talált gazdára elsősorban papok és képzett civilek körében.

Sok szó esik a civilek bekapcsolásáról, de a gyakorlat más. Például az egyik püspökvárosban néhány képzett civil már 89 nyarán szorgalmazta, hogy középiskolákban hitoktatást végezhessen. Az iskolavezetőség egyet is értett ezzel, azonban az aula régi békepapi gárdája nemet mondott. 'Majd a papok megoldják' — hangzott a válasz. Az egyik iskolában meg is beszélt az egyik pap *havi egy órát* (az egész sokszáz fős diáksságnak), de azután ez sem indult be. „A hajszolt szakrálspecialista, akinek lassan már semmire nem lesz ideje, aki lassan mindent elfelejt, amit megtanult, s aki a miség, hittanórák, temetések stb. szakadatlan folyamatában egyre jobban eltávolodik a valóságtól — ez szinte független a személyes alkalmatlanságtól vagy butaságtól, hiszen a bürokratizálódás természetes következménye".

De az egyház elnyomott erői kezdenek a felszínre törni. (Rudolf Schermann: 'Wir wollen weniger Klerikalismus', *Kirche Intern*, 90/5.)

A belföldi keresztény sajtóból

„Szolgáljatok egymásnak azzal a kegyelmi ajándékkal, amit *mindenki* nyert, mint Isten sokféle kegyelmének hű közvetítői" (1Pét 4,10). Az adományokról szóló igehelyeknél mindig ott találtuk ezt a szót: *'mindenki'* (vö. Róm 12,3; 1Kor 12,7.11; Ef 4,7). Köztünk viszont *néhányan* tanítottak, zenéltek, foglalkoztak a gyermekekkel stb. A közösség alig egyharmada gyakorolta a Lélektől kapott szolgálati adományait. A vezetői team-nek nem az a feladata, hogy szép programokat csináljon, hanem hogy „fölszerelje, istenszolgálatra készítsék föl a szenteket és fölépítsék Krisztus Testét" (Ef 4,12). Vannak, akik belső gyógyulásra szorulnak, hogy adományukat használhassák. Néhányan a szolgálati adományok elvárt bevetését időben és erőben is mértéken felüli kívánságnak érzik. De mások megélik azt, hogy a szolgáló adásban ők lesznek megajándékozva és magukon túl úgy felnövekednek, ahogyan sohasem tartották volna lehetségesnek (vö. Ef 3,20-21). Team-ek gazdagsága jött létre: gyógyító, gyermek-evangelizáló, zenélő, karitatív, tanfolyamokat szervező stb. munkacsoportok. (Marana Thà, 90/1.)

Tájékoztatásul: **Két *Zászlónk* van.** Az egyik **az életrevaló fiúk lapja**, Keglevich István szerkesztésében, a Regnum Marianum kiadásában, az Európai Cserkész Szövetség gondozásában, 14 Ft. Később indult a másik, Paskai László bevezetőjével, Varga Péter szerkesztésében, szintén a Regnum kiadásában, 35 Ft.

Az 'István a király' háttértörténetéről közöl exkluzív interjút Koltay Gáborral *az életrevaló fiúk lapja*. A nyári táborokban jól használhatóak a lapban képregényként, életszerűen leírt próbák.

A katolikus egyház belső 'ellenzéke' még mindig tabu téma? Két olyan megnyilatkozást is olvastunk, amely úgy beszél, mintha a magyar katolikus egyházban nem volna ellenzék. „(A nagyobb vallásszabadság) nem a többnyire az események után kullogó klérus határozott fellépésének köszönhető, hanem elsősorban a demokratikus ellenzéknek, ... és talán egy-két nagyon halk, szórványos hívő megnyilatkozásnak." (Egyházfórum 9. 58.old.) „Féltem a katolikus egyházat, mert nincs ellenzéke." (Igen, III.30. 4.old.) Úgy tűnik, ma lehet bírálni a hierarchiát, hiszen modernizálni akarják az egyházat. De a radikális evangéliumot képviselő ellenzéket, a Bokor bázisközösséget nem szabad említeni? Lehet, hogy azzal az új kurzus sem akar szóbaállni?

„ÉRTED VAGYOK" nyári különszám

Hozza az első számban ismertetett **Katolikus Megújulási Fórum** előadásainak szövegét, a hozzászólásokat, és a Fórum sajtóban megjelent ill. sajtóban meg nem jelenhetett visszhangját;

továbbá a május 26-i **Ökumenikus Fórum** anyagait.

A 64 oldalas különszám megrendelhető az IROTRON kiadónál (1476 Pf.40). Ára 58 Ft.

Megrendelem a különszámot .... példányban a túloldali címre.

Megrendelő levelezőlap

bélyeg helye

Kaszap István

PÉCEL

Mikszáth K. u. 10.

2119

Milyen legyen a jövő egyháza?

Már a papok is veszekszenek egymással? Fontosak a pártegyházi struktúrák feloldásán fáradozó megújulási mozgalmak.

A diktatúrát korábban 'ökumenikus egységben' kiszolgáló egyházvezetők most 'politikai visszaéléssel' vádolják a közélet megújulásán fáradozó lelkészeket. A nélkülük megtartott szabadtéri istentiszteletek ugyanis megingatják hatalmi monopóliumukat.

Két egyház élt egymás mellett: az üldözött és az üldözést kiszolgáló. Az egyházvezetők legitimitása ugyanannyi, mint az MSZMP parlamentjéé volt. Ezért szükséges a személyi változás.

Billy Graham vallásszabadságnak hazudta a Ceausescu- és a Brezsnyev-rendszert. Casaroli erőszakkal fosztotta meg Mindszentyt rangjától — mégis ő jött a Mindszenty-emlékmisét celebrálni. A katonaságmegtagadókért nem álltak ki, épp ellenkezőleg, Bulányi atyát megpróbálták eretneknek beállítani emiatt.

(Németh Géza, *Magyar Narancs* márc.9.)

MAGYAR KATOLIKUSOK SZENVEDÉSEI 1944-1989

Dokumentum-gyűjtemény, tények, izgalmas, fájdalmas és fölemelő események, küzdelem a szervezetek, a hitoktatás létéért, a fiatalok lelki kibontakozásáért, a hallgatásra kényszerített katolikusok élete...

Hozza 14 magyar püspök sorsát, a hitleri borzalmakban 100, a Rákosi-Kádár rezsimben 600 pap névszerinti szenvedés-adatait. Ismertet tizenegy egyházpolitikai pert, a szerzetesrendek eltörlését, a bázisközösségek állami és egyházi diszkriminálását. Adatokat közöl a többi hitközösségek nehéz helyzetéről és a többi kelet-európai ország hitvallóinak életéről is.

Megjelenik kb. 440 oldalon. Irányár: 196.— Ft.

Megrendelhető: Mohos László, H-1158 Budapest, Thököly út 74.

*

MEGJELENT A KIO MÁSODIK KÖTETE

Bulányi György: Keressétek az Isten Országát c. szentírásmagyarázatának második kötete a mű öt könyvéből a harmadikat tartalmazza. Címe: Az Út. Jézus etikája: hogyan kell élnünk, mit kell tennünk. 340 oldal, 168 Ft. Megrendelhető az IROTRON kiadónál, 1476 Bp. Pf.40.

*

KAMARÁS ISTVÁN: ÍME, AZ EMBER!

(Beszélgetések az emberről, Edukáció kiadó, 1395 Bp. Pf.427) A könyvben a Szociológus, a Pszichológus, a Filozófus, a Teológus, a Biológus, a Költő, a Gyermek, a (tanítóképzős) Lány, a Vagány, Mari néni, az Öreg és az Őslakó beszélget az emberről. Az Oktatáskutató Intézet kísérleteiben kipróbált embertan. Ára (a megrendelések számától függően) 80-130 Ft.

*

AZ ISTEN VÁNDORA

Regőczi István katolikus pap 1943-tól árva gyerekeket gyűjt maga köré s a családot pótló közösséget alakít. Emiatt négyszer kerül börtönbe. Utolsó alkalommal fölmentik a koholt vádak alól. De éppen saját egyháza az, amelyik nem tud vele mit kezdeni. Vele mindig csak 'baj van', mert a tiltás, az akadály inkább serkenti, mint visszatartja. A hittantanítástól hivatalosan is eltiltják. Erre saját pénzén megveszi a romos kútvölgyi kápolnát s az idesereglett hívekből azóta is építi a közösséget. (1988, magánkiadás)

Gyimesi és csángó magyar iskoláknak gyűjt technikai felszerelést (diavetítő, diafilmek, fóliák, írásvetítő, szemléltető képes anyagok, könyvek, magnetofon, lemezek, kazetták) a Család Alapítvány (1476 Pf.40.).

A katolikus üldözők az elődeink, vagy az eretnekséggel megrágalmazott szelíd üldözöttek?

„Magatok is megvalljátok, hogy prófétagyilkosok utódai vagytok" (Mt 23,31)

Az első ismert eset a millió hasonlóból: Tours-i szent Márton és szent Ambrus püspökök hiába tiltakoztak, Avila püspökét hat társával együtt boszorkányság, erkölcstelenség és eretnekség vádjával a zsinat halálra ítélte és átadta az államhatalomnak kivégzésre. Ez volt az első eset (385-ben), hogy az úgynevezett keresztény egyház keresztényeket halálra ítélt, de ezt az elsőt egyre gyakoribb és borzalmasabb kegyetlenség követte. Márton és Ambrus püspökök minden közösséget megtagadtak azokkal a püspökökkel, akik az ügyben felelősek voltak, de a trieri zsinat, majd 176 évvel később a bragai zsinat jóváhagyta a történteket. Az üldözött egyházból üldöző egyház lett.

Priscillianus írásait üldözői megsemmisítették. A hagyomány azután elterjesztette, hogy eretnekségért bűnhődtek (mintha ez ok lenne a gyilkolásra). Ez a szemlélet annak ellenére tartja magát, hogy 1886-ban fölfedeztek egy ősi kéziratot, amely a per lefolyásán kívül Priscillianus hét írását is tartalmazza. Ezek fényében a történeti hagyomány rágalomnak bizonyult.

1380-ban VII. Kelemen pápa inkvizítort küldött a waldensek lakta völgyekbe. A föllelhető dokumentumok a következő tizenhárom év alatt 230 személy megégetéséről szólnak. A mártírok javait szétosztották az inkvizítorok és az ország uralkodói közt. 1400 telén egy üldözési hullám elől sok család a magas hegyekben keresett menedéket, ahol sok gyermek és asszony éhenhalt vagy megfagyott.

Jézus csak egyféle értelemben használta a 'helytartó' szót: „Miattam helytartók elé fognak hurcolni benneteket." (Mt 10,18) Némelyik pápa valóban helytartó volt?

A történelemhamisítást nem a sztálinisták találták föl. Fontos kiegészítés egyháztörténelmi szemléletmódunkhoz E.H. Broadbent **Zarándok Gyülekezet** című — nem tudományos értékű, inkább hitbuzgalmi jellegű — munkája (Primo kiadó 1990, 416 oldal, 70 Ft), amelyből a fenti két történetet ismertettük.

A MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK FOLYÓIRATA A HUMANITÁS

(1032 Bp. San Marco u. 76. Előfizetés egy évre 30 Ft.).

Hírek az áprilisi számból:

— Az USA szenátusa 1989 szeptember 8-án nagy többséggel szavazott meg egy törvényt, amely a mozgáskorlátozottak megkülönböztetésének felszámolását szolgálja. A törvény egyik legfontosabb előírása, hogy a következő öt évben minden tömegközlekedési eszközt, közösségi épületet és szolgáltató intézményt használhatóvá kell tenni a mozgásszervi fogyatékosok számára.

— 1990 február 13-tól az első és második csoportú rokkantaknak alanyi jogon jár a közgyógyellátási igazolvány. A lap egy teljes oldalon közli a közgyógyellátás és az ápolási díj tudnivalóit.

— Az ADDETUR Alapítvány célja a mozgássérültek önálló életkezdésének, munkábaállásának, foglalkoztatásának segítése, különösen a nehéz szociális helyzetű, hátrányos településen élő fiataloknál. A számlát az Ingatlanbank Rt. (1091 Bp. Üllői út 117.) vezeti. Számlaszám: 219-98557 'ADDETUR'. Elnök: Lévai Péter.

Ne lopjon!

„A plébános kérdezi a hittanon:

— Hogy szól a hetedik parancs?

— Ne lopjon! — feleli a gyerek.

— Miért magázó formában mondod? — lepődik meg a plébános.

— Mert nem akartam a plébános atyát letegezni."

(Mennyei derű és ború, Szeged, Szent Gellért, 1989, 208 o., 98 Ft.)

A Flamand-Magyar Baráti Kör célja többek között belga és magyar fiatalok és családok csereutaztatása, a másik ország és nép megismertetése hasonló érdeklődésű fiatal vagy család vendéglátása keretében. Németalföldről sokan szeretnének a turistalátványosságok mellett (helyett) részt venni beszélgetéseken, olyan vallási és kulturális rendezvényeken, amelyek tükrözik egy kisebb helyi közösség életét. Érdekli őket a vidéki és az erdélyi élet is. Természetesen ők is szívesen látnának vendégül magyarokat Belgiumban. A Flamand-Magyar Baráti Kör közvetíteni tud a levelezések megindulásához. Német vagy francia nyelvtudás előnyös. Cím: Németh Róbert, 1192 Budapest, Pannónia út 39-I-4. Belgiumban: Christel Moortgat, Drogenlosstr. 6. B-3008 Veltem, Belgium

*

Keresünk otthonunkba családtagként megbízható, egyedülálló nőt, aki véglegesen velünk maradna és halálunk után örökösünk lenne. Nyugdíjas házaspár vagyunk. Gondozásra még nem szorulunk. Egy éve költöztünk le Budapestről falura családi házba. A megélhetés megvan. Lehet otthontalan, leszázalékolt, bármilyen vallású, özvegy, elvált vagy lány, de talán inkább középkorú, aki már becsülni tudja a nyugodt életet. 'Családtag' jeligére a szerkesztőségbe.

*

Kábítószereseket mentő otthon berendezéséhez kérnek használt bútorokat, háztartási felszereléseket, könyveket, sportfelszereléseket. (Az otthont a televízió is bemutatta május 21-én.) Református Lelkészi Hivatal, 7696 Hidas, Kossuth u. 79.

TARTALOM

Kiket támogat sok egykeresős magyar közösségi nagycsalád? 2
Meglátogatott minket az 'ősegyház' 3
Bulányi György állítólagos elítélése csak alaptalan magyarországi hisztéria? 3
Moltmann: Van a modern társadalomnak jövője? 4-5
A honatyák figyelmébe: ÁFA helyett legyen Öko-adó! 6
Sötét és világos zöldek (környezetvédelmi sajtószemle) . . . 7
Receptek: vegetariánus 'húsfélék' 7
Felhívás az Országgyűléshez (öko-hírek) 8
A magyar kisebbségű szomszéd országokról 9
Mi a megoldás az évi kilencvenezer abortuszra? 10
A magzatvédelem hírei 10
A Család Alapítvány 11
Milyen lesz az új nemzeti alaptanterv? 11
Működő alternatív iskolák Magyarországon 11
Erdélyi felhívások 11, 31
A lelkiismereti tiltakozók hírei 12
A Szerelem művészet! A Hajnal Leánya (folytatjuk) . . . 13-14
Kották: a Szent Ferenc film énekei 15-16
Mese és színező a gyerekeknek: Bélyeg 17-18
Funkciók egy tábor megszervezésében 19
Ön- és egymást nevelés akadályverseny 20
Magyarázat a vasárnapi evangéliumokhoz 21-24
Ha mi vagyunk az egyház, miért hagyjuk, hogy így legyen? . . 25
Akit nem üldöznek, maga kezd üldözni? 26
Közösségi hírek 26
A Nagymarosi Ifjúsági Találkozó leszálló ágban? 27
Van segítség az alkohol ellen! 27
A 4. Magyar Ökumenikus Találkozó 27
Film, videó, sajtómorzsák 28
Aki a hatalmat nem vállalva törődik a társadalommal... . . . 28
Keresztény hírek bel- és külföldről 29, 30
A Mérleg az AIDS-ről 29
Egyházi megújulás 30
A katolikus üldözők az elődeink, vagy az eretnekséggel megrágalmazott szelíd üldözöttek? . . 31
Könyvajánlások 31

A címlap emblémája Magyar Mihály grafikája.
A rovatemblémák Garay Dóra munkái.
A természetfotókat Farkas István készítette.

Miért vállaljuk, hogy folyóiratunk a környezetkímélő papíron előnytelenebbül mutasson?

Aki egymás mellé tette az első számunkat és az arról készült egylapos ismertetőt, láthatta, mennyivel feketébb a fekete, mennyivel szebb a fotó az ismertetőn. Az ugyanis 'normális', vegyszerekkel kezelt papírra készült. Miért ragaszkodunk a lapnál a környezetkímélő papírhoz?

Mert 1 kg papír előállításához kb. 440 liter tiszta vízre van szükség, amely a gyártás során habzó szennyvízzé változik. Továbbá sok fára, rengeteg energiára és vegyi anyagra van szükség hozzá.

Ezzel szemben a környezetkímélő papír nagyrészt vagy teljesen papírhulladékból készül. A gyártás során felhasznált víz kb. 90 %-a zárt rendszerben mozog, tehát nem szennyezi a környezetet. Fa, energia, vegyszer és víztakarékos a gyártása.

A környezetkímélő papír melletti döntésünkkel tehát lapunk minden számánál közel félmillió liter tiszta vizet és kb. 8-10 fát kímélünk meg.

Előzetes a szeptemberi számból:

Mérgek az anyatejben?
Fogyatékos gyermek anyja vagyok
Szent Ferencet csapdába csalták?
A harmadik évezred küszöbén — nemzetközi teológiai kongresszus
Film: Holt költők társasága
Kukaügyi ötletek gyermekeknek
Béke, igazságosság és a Teremtés megőrzése konferencia
Hogyan ünnepeljük október 23-át!
A kertész és a nyúl — rajzpályázat
Az indiai beszámoló folytatása
Erich Fromm: Papok és próféták
S természetesen:
A hajnal leánya — folytatás
Bel- és külföldi sajtószemle
Család, közösség, magyarság, ökológia, erőszakmentesség, harmadik világ hírek

Környezetkímélő papírra készül

Ez a folyóirat nem pénzből, hanem hivatásból készül. Ezúton is köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát.
A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány a szegények javára fordítja.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

I. évfolyam 2. szám.
Megjelenik 1990-ben kéthavonta,
1991-től havonta (nyári szünettel).
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András

Lapalapító: Család Alapítvány
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., József u. 5—7.
Felelős kiadó: Bisztrai György,
az IROTRON Kft. ügyvezetője

Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
Szerkesztőség: 8002 Szfvár Pf.146.
Előfizetés és terjesztési ügyek:
Kaszap István, 2119 Pécel, Mikszáth K. u. 10.
Előfizetési díj 1990. évre
(4 szám, postaköltséggel együtt): 140 Ft.
Nyugati előfizetés: Pfr. Rupert Scherr
A-2424 Zurndorf, O.B.Hauptstr. 14.
Előfizetési díj Nyugaton
(a '90-es 4 és a '91-es 10 szám együtt) 29 DM.
A nyugati előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskola támogatására mennek.
Romániai előfizetés (postán küldve, 1990-re 4 szám 100 lej):
Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia
Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza,
Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61.
Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a plébánia az ottani magyarok legszegényebbjeinek megsegítésére fordítja.

Aki a laphoz 3000 Ft támogatást ad a lapalapító, a Család Alapítvány számlájára, annak **tiszteletpéldányt küldünk a lap minden számából**, annak egész fönnállása alatt. Az Alapítványnak befizetett összeg **a SZJA adóalapból levonható!** Támogatóink eszméinkkel nem ütköző hirdetését szívesen közöljük.
Nyugatra 200 DM vagy ennél nagyobb támogatás esetén küldünk tiszteletpéldányt a lap minden számából.

A lap az **„ingyen kaptátok, ingyen is adjátok"** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „ÉRTED VAGYOK"-ban közölt anyagok tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.

Környezetkímélő (balatonfűzfői Naturprint) papírra készül.
Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Monthly newspaper of „Family Foundation" for communities and families, about gospel, charity, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8000 Székesfehérvár, Jókai u. 18. HUNGARY

The materials published by the „Érted vagyok" can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

I. évf. 3. szám
1990. szept.– okt.
29,– Ft

Az újság és az ÜZENET

Van egy olyan reményünk, hogy egyre többen akarják majd kézbevenni ezt a lapot. De ígérjük, hogy mi az olvasók kegyeiért semmit nem teszünk. Nekünk ennél a lapnál sokkal fontosabb az ÜZENET. Az a rögeszménk, hogy meg kellene hallani és fontolóra kellene venni azokat a hangokat, amelyek évezredek távolából jönnek és arról szólnak, hogy mitől lesz élhető az élet itt a Földön. Valami zsidó ács is beszélt ilyesmiket úgy kétezer éve.

Most, amikor a tankokból számítógépeket kovácsolnak a világ hatalmasai, hogy átmentsék magukat a Vízöntő korszakba és újabb ezerévekig uralkodjék az emberi önzés a másik emberen, meg kellene próbálni ekevasat gyártani.

A hardver, a kemény erő, hatalom, gépezetek kora lejárt. Lágyabb dolgok kellenek nekünk. Csak annyi, hogy beszélgessünk azzal, aki mást akar, mint mi. Finom, érthető stílusban, odafigyelve arra, amit mond. Hátha kiderül, hogy ugyanazt akarja, mint mi, csak más nyelven beszél. Esetleg beszédhibás. De attól még rendes ember a maga módján. Fordító szoftverekre van szükség. (Szegény Názáreti, ő is fordítani akart nekünk, de a követői összekülönböztek azon, hogy az ő szavait hogyan kell fordítani...)

Reménytelen vállalkozás? Felesleges? Minket nem zavar az, hogy kétezer év alatt is csak keveset értett meg az emberiség az ÜZENETből. Tovább keressük a megértés kulcsát. Nem veszítjük el a türelmünket és nem nyúlunk hardverekhez, hogy erővel formáljuk át a valóságot a magunk képére. De annyira naivak sem vagyunk, hogy azt gondoljuk, megtalálhatjuk az egyetlen, örök szoftvert, azt a programot, amivel bármikor, bárki megnyerhető. Mert igaz, hogy az ÜZENET ugyanaz tegnap, ma, holnap, de az ember egyedi és még ráadásul változhat is. Keressük az ÜZENET lényegét és azokat, akik ugyanezt akarják.

Él bennünk a remény, hogy erre fel lehet építeni — nemcsak egy újságot, hanem egy életet is.

Márczi Imre

Önkormányzás

A szeptember végi helyhatósági választás, és az ezt előkészítő önkormányzati törvény szorosabban kapcsolódnak mindennapi életünkhöz, mint a tavaszi parlamenti választások. Ezúttal már valóban és közvetlenül rólunk van szó.
A Bokor katolikus bázisközösség alapítója — Bulányi György — a szerkesztőségnek címzett levelében foglalta össze, hogyan látja ezeket a kérdéseket a Bokor eddigi életének tapasztalatait is figyelembe véve. **D. Jenő**

Önkormányzás a Bokorban

A Bokor teljes autonómiával rendelkező közösségek egysége. Hogyan lehetnek autonóm közösségek egymással egységben? Olyan kötelékek útján, amelyek nem sértik a közösségek autonómiáját. Melyek ezek?

a) A közösség **szabad döntése**, amellyel akarja vagy elutasítja más közösségek felhívását **az egységre**.

b) A közösség **szabad információigénye**, amelyet rendszeres formában kielégíthet azokkal a közösségekkel, amelyekkel egységben akar lenni. A rendszeres és kölcsönös információáramlásnak az eszköze: a közösségek képviselőinek időszakos találkozása, amelyet leghatékonyabban a közösségek választott képviselőinek piramisba szerveződése biztosít. Az információk oda-vissza áramlanak a piramis alapja és csúcsa között.

c) A közösség **szabad együttműködési készsége**, amiben együtt akar működni a többi közösséggel.

d) A közösség elfogadja, hogy a közösségi tagok 2/3-os egyetértése alapján a közösség szabadon **választott vezetője nyilatkozhat a közösség nevében**. Ennek megfelelően a közösségek választott képviselőinek 2/3-os egyetértése alapján a választott vezetők választott képviselői nyilatkozhatnak a Bokor nevében. Az egyet nem értőknek nem kell azonosulniuk a nyilatkozat tartalmával, formájával, tényével; szabadon közhírré tehetik a maguk különvéleményét.

e) A közösségek saját **anyagi eszközeikkel szabadon rendelkeznek**. Szabadon döntenek tehát arról is, hogy támogatják-e anyagilag a képviselő testületeknek a Bokor szolgálatára végzett munkáját.

Önkormányzás a társadalomban

Ha azt akarjuk, hogy a társadalom is autonóm közösségek szabad szerveződéseiből álljon, alkalmazzuk a fentieket a társadalom egészére!

a) A lakóhelyi (területi) egységek közös feladataik elvégzésére megválasztják a maguk képviselőit. Lakóhelyi egységekből indulunk ki, mert az élet funkciói jobbára a lakóhelyhez kötődnek, s a munkahelyi szerveződések egy sajátos magyar úttal megoldhatóak (ld. 3/d!). A közösségek méretét nem lenne szerencsés előre megszabni, mert ezzel eleve beépítenénk bizonyos előfeltevéseket, holott az önkormányzás éppen azt jelenti, hogy az emberi találékonyság a már bevált formák ismeretében teljesen szabadon működhessen. Az alapegységek szintjén legalább két embert, s legföljebb a még egymást személyesen számon tartani képes emberek sokaságát jelölhetnénk meg szélső határokként. Az egyes képviseleti szintekre megválasztottak létszámát pedig a hatékony döntéseket biztosító méreten kell tartani, ami a szervezés szakemberei szerint legföljebb 10-12 fő. Ez jó közelítéssel megadja az alapszint és a Centrum között kialakuló decentrumok szintjeinek számát is.

b) A választott képviselőkből és képviseltekből álló alakulatok szabadon döntenek, hogy milyen információs kapcsolatokat építenek ki a magukhoz hasonló alakulatokkal.

c) Arról is szabadon döntenek, hogy milyen alakulatokkal és miben vállalnak akcióegységet.

d) Szabadon döntenek arról, hogy választott képviselőikkel képviseltetik-e magukat a több helyi alakulatot egybefogni hivatott különféle szintű decentrumokban — parlamenti jelleggel.

e) A Centrum, a szabad, országos szintű képviselőválasztás erejében működő államhatalom a parlament által megszavazott egyenes és közvetett adók formájában behajtja az állam polgárain azokat a költségeket, amelyekbe a Centrum léte és szolgáltatásai kerülnek.

Magyarországon, 1990-ben

Mi hát a teendő, ha a fenti elveket jelen tényleges helyzetünkben meg akarjuk valósítani?

a) Nem kell előre akár törvény, akár rendelkezés formájában meghatározni a lakóhelyi egységek alapján létrejövő alakulatok jellemzőit, mert ezeknek az alakulatokat megteremtő polgárok kreativitásából kell kiformálódniuk, kialakulniuk az öntörvényű fejlődés és az őket érő információk erejében és hatására.

b) Nem kell megijedni a zűrzavartól, mert az államapparátus így is képes a maga szolgáltatásainak és adóbeszedéseinek működtetésére. Az élet ma is folyik, bár sokak szerint hatalmi vákuum van. A választásokon váltsuk le — vagy, ha megérdemlik — erősítsük meg a kinevezett vezetőket, és az általunk választott vezetőkkel közöljük, milyen módon képzeljük el közös dolgaink intézését a jövőben, milyen új ötleteink vannak lakóhelyi gondjaink megoldására, milyen anyagi és időráfordítást várhatnak az egyes feladatok megoldásában tőlünk. Annyit vegyünk át a tanácsok eddigi mindent felölelő funkcióiból, amennyit feltétlenül szükségesnek tartunk, és hagyjunk teret a többi fokozatos, szabad kialakulásának.

c) Amire haladéktalanul szükség van: az önkormányzás lehetővé tétele, azaz a hatalomban lévő kinevezettek eltűnése a helyi választások következtében.

d) Az 1956-os forradalom talán legnagyobb örökségéhez (munkástanácsok) hűségesen, ezen a ponton meg kellene előznünk az európai fejlődést. A tőke birtokosa — bárki legyen is — tőkét ad a munkához, a tőke kamatozása reményében. A munkát végző munkavállaló pedig nemcsak azzal szolgálja a maga megélhetését és a tőkés hasznát, hogy dolgozik, hanem azzal is, hogy megválasztja azokat a személyeket, akiknek az irányítása mellett a saját munkáját a leghatékonyabban tudja végezni. Az eddigi európai (és világ-) képlet: az egyik oldalon a tőkés és a vállalatvezetőség, a másik oldalon a munkás és a szakszervezet. Az előrelépés ez lenne: az egyik oldalon a tőkés a maga tőkéjével, a másik oldalon a munkás a saját munkavezetőjével. Így fölösleges a szakszervezet, mert van munkástanács, amelynek megbízott képviselője a vállalatvezetőség. Az elgondolás közösségteremtő és vállalkozásélénkítő hatású lehet, a munkások-mérnökök vezető-szervező vállalkozóikkal együtt állnának szemben a tulajdonossal, saját érdekükben is a leghatékonyabb személyi összetételű és szervezeti felépítésű komplex 'brigádokat' alkotva.

A kinevezési technika elhalása a jövőben

Ma még nem látható, hogy a Centrum mikor és hogyan jut majd el arra, hogy ne kinevezések útján kormányozzon. Ahhoz, hogy valaha eljuthasson erre az állapotra, minden, a Centrumnál kisebb szervezeti egység életéből ki kell iktatni a kinevezés technikáját, amely a múltban, a jelenben és a jövőben is az uralkodás bevált eszköze. A szolgálat (minisztérium) világába akkor jutunk, ha feladatra társulásaink során csak az általunk megválasztott személyek irányíthatnak minket. A kinevezés kedvez a kontraszelekciónak. A választás kedvez a szelekciónak. A Bokor a saját életében nem ad helyet a kinevezésnek.

Meddig mehetünk el?

Valaha a KIO (Keressétek az Isten Országát!) ötödik könyvében arról álmodozott a szerző, hogy „...Isten népe elfogadhat... a társadalom irányításában bármely olyan közfunkciót, amelyre megkérik-megválasztják annak ellenére, hogy ismerik jézusi elkötelezettségét és annak tartalmát. Elfogadhatja, amennyiben ennek a funkciónak a betöltése nem kívánja meg tőle, hogy olyasmit adjon a császárnak és polgártársainak, ami szembeállítja őt jézusi elkötelezettségével. Fegyverrel nem harcol a különböző politikai rendszerek mellett és ellen, de azon a politikai renden belül, amelyben él, a maga Jézus szerint tájékozódó, **nem hatalmi** jellegű magatartásával törekedhetik (és törekednie is kell, ha módja van reá), polgártársai életét emberibbé tenni."

Ez az álom ma minden eddiginél közelebb került a valósághoz. Amíg a parlamenti választáskor szorongva figyeltük egyes testvéreink szereplését (csak nehogy bekerüljenek, mert esküt kell tenniük, hatályos törvényeket kell megszavazniuk), most sokkal kedvezőbb a helyzet. Nem szankciókkal fenyegető törvényeket kell hozni,* hanem a köz javára kell dolgozni, azokkal és azokért, akiket ismerünk. A lehetőség adott, akár új, evangéliumi ötletekre (karhatalom vagy bírságolás helyett hogyan érthetünk szót különc polgártársainkkal), akár a tanúságtételre, hiszen lelkiismeretünket még választóinknak sem adjuk át, s ha Isten becsülete a tét, szépen megköszönjük a bizalmat.

---

* *(A szerkesztőség több tagjának véleménye szerint az önkormányzat hatalmi jellegét ez az utolsó bekezdés erősen alábecsüli. — a szerk.)*

Meddig szolgálat, mettől (szolgálatnak nevezett) uralkodás?

Keresztényként pozícióban?

Az emberibb irányításért valószínűleg többet lehet tenni egy magasabb pozícióban — mondja a 'józan' ész. De Jézus az evilági ország vezetői magatartását uralkodásnak nevezte, annak ellenére, hogy ezek az uralkodók jótevőknek mondatják magukat (vö. pl. L 22,25-26). Mielőtt elfogadunk egy pozíciót, vagy egyáltalán versenybe szállunk érte (pl. az önkormányzati választásokon — a szerk.), gondolkodjunk el: hogyan ítélhető meg, hogy egy pozíció még szolgálat, vagy már uralkodás?

A ranglétra a rabszolgától a királyig majdnem folytonos, csak egy minőségi ugrás van benne: valakinek vagy van beosztottja, vagy nincs. De ezen a gondolaton kívül is lehet még támpontokat találni. Egy állás még lehet nem-uralkodás, ha az ember

— szegény és irgalmas marad (nem baj a nagy fizetés, ha a nagyját az éhezőknek adja);

— elutasítja azt a reprezentációt, ami képmutatássá teszi szolidaritását a szegényekkel;

— szelíd és hasznos marad (nem alkalmaz evilági szankciókat, valamint fúrást, nyalást, képmutatást, hazudozást; s az ideje nem csoportérdekek küzdelmeire, fúrások kivédésére megy);

— életében nem kerülnek túlsúlyba a dolgok a személyekkel szemben;

— fő gondja a szeretetre nevelés marad (és marad ideje az ehhez szükséges tanulásra, közösségre, imára stb.);

— nem mulasztja el a tanúságtételt az eretnekség és lázítás vádjával állam-egyházilag meggyilkolt Krisztusról (akit ma éppen ellenkező értelemben divat emlegetni — a szerk.).

További és még konkrétabb támpontokkal bizonyára tud szolgálni kinek-kinek az egyéni lelkiismerete.

(Részlet a Töprengések a bérmunkáról című, 1980-ban készült szamizdat tanulmánynak a pozíciókról szóló 8.4. pontjából)

Zöld lesz-e az önkormányzatunk?

Kérdezzük meg a jelölteket

A dél-londoni kerület, Sutton tanácsa nyilatkozott, miért felelős és mit akar tenni. Érdemes az önkormányzati jelölteket ez alapján is tesztelni. Íme a jegyzékük:

Védeni, fejleszteni a nyílt tereket, növényzetet, vizeket. Környezeti nevelés. Küzdeni a (víz-, levegő- stb.) szennyezés és a zaj ellen. Segíteni az anyagok újrahasznosítását. Elöljárni jó példával a tanács épületeiben, pl. energiatakarékossággal. Támogatni a megújuló energiaforrások használatát. Elősegíteni a növényvédőszerek és műtrágyák felelős, minimális használatát. Megvédeni a lakosságot a veszélyes és mérgező anyagoktól. Elősegíteni a helyes táplálkozást, fellépni a káros adalékanyagokkal szemben és tudósítani ezekről a lakosságot. Javítani a tömegközlekedésen és a rokkantak, gyalogosok és kerékpárosok lehetőségein. Támogatni a kertészkedést.

Mindezen célok érdekében új tervezési politika, a közösségi részvétel elősegítése a megvalósításban és együttműködés a mozgalmakkal. Mérni és nyilvánosságra hozni a környezet állapotát. Pl. ólommérések az iskolák környékén, ivóvíz és tavak vízminősége, gépkocsik kibocsátása, tűzgyújtások, milyen palackokat árusítanak stb.

(London Environmental Bulletin, Gaia-sajtószemle)

Szeretettel köszöntjük a 2000. oldalát elért Gaia-sajtószemle szolgálatot!

1983 szeptemberében indították az ELTE Természetvédelmi Klub alapítói: Pásztor Erzsébet, Görög György, S.Á. és György Lajos (a Sajtószemle szerkesztője). Akkoriban még nagyon kevés környezeti vonatkozású írás jelent meg a magyar lapokban (még annál is kevesebb, mint pl. az idei választások előtt). A 'Sajtszemle' különleges értéke a széles körű nemzetközi lapfigyelés, olyan anyagok közlése, amelyek magyarul egyébként nem hozzáférhetők. A másik nagyon szimpatikus jellemzője, hogy érdeklődésének homlokterében áll a filozófia, etika és a harmadik világ. Mivel csak 80 példányban jelenik meg, az „Érted vagyok" (melynek főszerkesztője 1985 óta dolgozik a Sajtószemlével) egyik hivatásának érzi annak legfontosabb gyöngyszemeit a szélesebb olvasóközönséghez eljuttatni.

A piacgazdaság nem megoldás a szocializmus csődjére! Ugyanis a piacgazdaság nem vet számot a források korlátozott voltával. Herman Daly megkérdőjelezi, hogy a közgazdaságtan egyáltalán tudomány-e. Hiszen a tudomány a természetet próbálja megérteni, a közgazdaságtan ezzel szemben modelleket alkot és tanulmányoz, amelyek legtöbbjének semmi köze a természethez és ezért katasztrófába visz. Például a világ népessége, így élelmiszerszükséglete 30 év alatt megkettőződik. A 'szokásos' megoldás erre a mezőgazdaság iparosítása. De 30 év múlva elfogy a világ olajkészlete és ennek hiányában az egész gazdaság, a mezőgazdasági termelés is elsatnyul. Nyilvánvaló módon a világ legtöbb nemzetének a célja a népesség csökkentése és a meg nem újuló erőforrások egyre csökkenő használata. Semmiféle piacgazdaság nem képes áremelkedések révén visszaállítani a növekedő emberiség forrás-alapjait! *(The Ecologist)*

Ökológiai gazdaságtant kezdenek oktatni a Svéd Tudományos Akadémián, a Sienai, az Ottawai és a Marylandi Egyetemen. A hagyományos közgazdaságtan ugyanis hallgatólagosan feltételezi a források és a környezet teherbírásának korlátlanságát, a Földet a jelen nemzedék tulajdonának tekinti. Az ökológiai ökonómia tudósai szerint a technológia nem tud megmenteni az ökológiai katasztrófától. Nincs más út, mint a népesség növekedésének és a források kimerítésének lassítása. *(Science)*

A jégkorszakok kutyafülék voltak az elmúlt két évtized fajokra gyakorolt hatásaihoz képest. Nemcsak a fajokat pusztítjuk el, hanem az egész evolúciót — mondja William Lonway, a New York Zoological Society igazgatója. *(Der Spiegel)*

Miután a „kicsi vagy kocsi" vita eldőlt, és a győztes továbbjutott a második menetbe, — most újból eredményt lehet hirdetni: az autók diadalmaskodtak a fa vetélytársak fölött is. Ezzel megkezdődött az alternatívák harmadik és egyben utolsó fordulója: **Te? Vagy az autód?** *(Harang)*

A magyar erdők 21 %-a károsodott, ezen belül 7 % erősen. Máshol általában rosszabb a helyzet: Jugoszlávia 32 és 10 %, Csehszlovákia 70 és 27 %, Lengyelország 49 és 20 %, Ausztria 29 és 4 %, NDK 44 és 14 %, NSZK 52 és 15 %, Olaszország 51 és 19 %, Franciaország 23 és 7 %, Nagy-Britannia 64 és 25 %. *(Sanasilva — Waldschadenbericht 1989)*

Hogyan figyelmeztessük a köbükunokáinkat a halálos veszélyre? Az atomtemetők még tízezer év múlva is veszélyesek lesznek, de addig a mai figyelmeztető táblák olvasata feledésbe merülhet. (Gondoljunk az alig pár ezer éves egyiptomi hieroglifákra vagy sumér rovásírásra.) Nyelvészek és régészek próbálják kitalálni, mi legyen a jel. *(Nature)*

Az évekig tartó trehányság okozta az NDK vegyipara történetének legnagyobb balesetét a Buna művekben febr. 9-én. Felrobbant egy karbidot készítő kazán: 5 ember meghalt, 23 súlyosan megsebesült. A kazánok 27 éve mentek felújítás nélkül a megengedhető 7 év helyett. Éppen febr. 8-án hoztak döntést 4 kazán leállításáról a 12 közül. Másnap a többi nyolc közül robbant az egyik. *(Der Spiegel)*

(folyt. a köv. oldalon)

Hogyan takaríthatsz meg energiát te magad?

Használj **energiahatékony** berendezéseket (pl. fluoreszkáló világítótestek). Kerüld a túlfűtést. **Hőszigeteltesd** a lakásod. **Állíttasd be jól** a fűtőrendszeredet. **Ültess** fákat az otthonod körül (védenek a hideg szelektől és a nagy melegtől). **Közlekedj kerékpáron** vagy tömegközlekedési eszközön. Amikor nélkülözhetetlen, használj jól beállított és üzemanyag-hatékony autót. Keresd az autón való **megosztozás** lehetőségeit. Forróvíztárolódat takard le hőszigetelő takaróval. Edényed ne legyen kisebb, mint a főzőlap. Zuhanyozz fürdés helyett. **Ne vásárolj** túlságosan becsomagolt holmit. **Hasznosítsd újra** a papírt, műanyagot, üveget, ill. segítsd elő azt. *(The New Road,* Gaia-sajtószemle)

A Családi Jogok Nemzetközi Egyezménye

dokumentumának kidolgozására vonatkozó felhíváshoz csatlakozunk.

Az ENSZ 1994-ben a világ figyelmét a CSALÁDra kívánja irányítani.

Szükségesnek tartjuk, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetének közgyűlése 1994-ben — nemzetközi együttgondolkodás, együttmunkálkodás eredményeként — elfogadja a Családi Jogok Nemzetközi Egyezményét.

(A közösségek nevében csatlakozókat kérjük, hogy a taglétszámot is szíveskedjenek feltüntetni.)

(Az aláírásokat az „Érted vagyok" szerkesztősége összegyűjti és továbbítja a felhívás kezdeményezőihez.)

Olvasható név Cím Aláírás

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zöld lesz-e az önkormányzatunk?

(folytatás az előző oldalról)

Mi, gazdagok tízszer annyi energiát fogyasztunk. Az emberiség háromnegyed része él a harmadik világban, ahol az egy főre eső energiafogyasztás tizede az ipari országokénak. Borzasztó következményei vannak az ilyen mértékű energiatermelésnek, -fogyasztásnak: savas esők, globális fölmelegedés, nukleáris hulladékok, füstköd, olajszennyezés. Los Angelesben minden családnak évi 2400 dollárba kerül csak a füstködcsökkentési program. (*Resources*)

362 könyvelt üzemzavar volt az 55 francia atomerőműben 1989-ben. (*Der Spiegel*)

Piszkos fortélyokkal lassítja az alternatív energiák kutatását az atomlobby Angliában. (*The Ecologist*)

Erőszakmentes tiltakozás egy USA-atomerőmű ellen. 1976-ban New Hampshire államban a seabrooki atomerőmű építésének kezdetekor a Clamshell Szövetség 18 tagja behatolt az építési területre. Birtokháborításért fogházbüntetést kaptak. Erre 188-an cselekedtek hasonlóképpen, őket is letartóztatták. 1977 áprilisában már 1414 tiltakozót tartóztattak le, akik két napig ott táboroztak. Az erőmű mégis felépült, tíz év késéssel, 7 milliárd dollár költséggel. Most az üzembehelyezés engedélyezése körül folyik a küzdelem. Az erőszakmentes tiltakozás folytatódik. 1989 júniusában 627 személyt tartóztattak le. A szövetség tagjai kapcsolatba léptek a szovjet tiltakozó mozgalmakkal, amelyeknek az utóbbi időben több szovjet atomerőmű bezárását ill. meg sem építését sikerült elérniük. (*Ecologia Newsletter*)

A megoldás az energiafogyasztás csökkentése, az energiahatékonyság növelése. 1 dollár energiahatékonysági beruházás hétszer annyit ér a fölmelegedés ellen, mint 1 dollár atomerőműberuházás. A Föld felmelegedését 50 %-ban az energiaelőállítás, 13 %-ban az erdők pusztítása, 12 %-ban a mezőgazdasági és 25 %-ban az ipari levegőszennyezés okozza. (*Ecoforum*)

Energiahatékonyságban Svédország az első a világon, de még képes az atomenergia megszüntetése és (az energiatermelésben) a széndioxid-kibocsátás harmadával csökkentése mellett olcsóbbá tenni az áramot és felével bővíteni a termelését. Hogyan? Jobban kell dolgozni, takarékosan kihasználni az energiát. Felhasználni a biotüzelőt és a természetes gázt. A szegény országok, ha kikerülik a gazdagok melléfogásait, tízszeresére növelhetik gazdasági tevékenységüket az energiafelhasználás növelése nélkül. Az USA, amikor erre hangsúlyt tettek (1979 és 1986 között) hétszer annyi plusz energiához jutott megtakarításból, mint bővítésből. (*IFDA-Dossier*)

Kinek a közös jövője? Bírálják a Brundtland-jelentést. „Miért kellene elhinnünk, hogy mindazok, akik ma a hatalmat birtokolják, meg akarják változtatni a világot?" (G.A. Alstad, norvég aktivista) A felelősökről sose beszélnek. Ruby Dunstan a Lytton indián csapatból: „Az üzlet nem fogja és nem is képes biztosítani a bolygó túlélését. A fenntartható fejlődés (a Brundtland-jelentés kulcsfogalma) az életre vonatkozik, nem a gazdaságra. Az UNCED-terv megerősíti Dél függését és ezen függés környezetromboló jellegét, növeli a déli elit hatalmát a társadalom felett." Északon azt hiszik, hogy a bajok megoldhatók technológiai újításokkal. Az ipar, a kormányok és a tudósok 'új szövetsége' ezzel akarja manipulálni az NGO-kat (Non-Governmental Organisation, kormányoktól független szerveződés — a szerk.). De azok nem hiszik el, hogy azonos érdekei vannak egy ENSZ-hivatalnoknak és egy Sri Lanka-i halászembernek. (*The Ecologist*)

A növekedés nem használ a szegényeknek és ellentétes a fenntartható fejlődéssel. A Brundtland-jelentés belső ellentmondása, hogy épp a környezeti gondokat okozó növekedéssel és bőséggel akarja megoldani a környezeti gondokat. Újra értékelni kell a nem fizetett, elsősorban a női és a háztartási munka lényegi szerepét az egész emberi gazdaságban. (*IFDA-Dossier*)

A Dél országaiban épülő Hilton-szálló idegen tervek alapján készül, idegen építészek vezetésével, idegen igazgatók üzemeltetik, idegen vendégeket fogad és a hasznot is idegenbe viszik. Csak a dekoráció, a munkások, a hulladék és a környezet pusztulása helyi. (Magyarországra is ez vár? — a szerk.) (*IFDA-Dossier*)

Az ózonréteg védelme már 1970-ben fölmerült, amikor nagy magasságokban repülő szállítógépeket terveztek. 1974-ben megállapították, hogy a CFC-k rongálják a sztratoszféra ózonját. 1981-től az ENSZ előkészített egy ózonvédelmi megállapodást. 1985-ben észlelték az első ózonlyukat. Végre 1987-ben aláírták a montreáli egyezményt, mely szerint 1999-ig fokozatosan felére kell csökkenteni a CFC-termelést. (Mint a lajhár, prédává válunk, mielőtt igazán ráébrednénk a veszélyre? — a szerk.) (*Resources*)

90 millió kocsi-légkondícionáló működik az USA-ban (majdnem annyi, mint hűtőszekrény). Mivel a kocsik hőszigetelése igen gyenge, ezek olyan teljesítményűek, mint egy ház légkondícionálása. Tízszer annyi freont tartalmaznak, mint egy hűtőszekrény s attól eltérően a kocsié még ereszt is. Ilyesmik miatt gyártanak évi 1 millió tonna CFC-t Földünkön. (*Valley News*)

A Fehér Ház szerint 'ej, ráérünk arra még', ezzel szemben — bár a 41 országból megkérdezett 1500 tudósból csak 330 válaszolt —, a tudósok 90 %-a szerint azonnal csökkenteni kellene a széndioxid-kibocsátást. Az emberi eredetű üvegházhatást 60 %-ban a szén-dioxid okozza, amelynek lebomlási ideje 120 év. (*Science*)

Minden, az atomfegyverben érdekelt vállalatot kitiltottak Oakland városból (Kalifornia). Azonban a bíróság alkotmányellenesnek nyilvánította a döntést. Vannak más atommentes városok is, de kevésbé szigorúak. (*Nature*)

A leselejtezett számítógép veszélyes hulladék. Az NSZK-ban évente 6500 tonnára számítanak, törvényt alkotnak róla. 6 márkáért vásárolják vissza mázsáját. Eljárást dolgoznak ki a benne levő húszféle nemesfém visszanyerésére. (Magyarországon a Sajtószemle szerkesztősége átveszi a selejtgépeket.) (*Computer Panoráma*)

Ólom a gyerekek festékében — riasztott a hongkongi *Friend of Earth* (A Föld Barátai). A tubus 38 %, a festék 4 % ólmot tartalmazott. Az európai határérték 1 %. (*FOE Link*)

Hétezer nagy, hetvenezer kisebb darab űrszemét kering a Föld körül. Óriási sebességük miatt még a kis szemcsék becsapódásai is kárt okozhatnak az újabb eszközökben. (*Természet Világa*)

(A Gaia-sajtószemle szolgálat 157-162. sz. alapján)

Mozgalom indult a Budapest XVI. ker.-i Naplás-tó **védetté nyilvánításáért.** Érdemes a példát **követni** mindenfelé! A tapasztalatokat szívesen átadja a szervező (cím a szerkesztőségben).

Az Emberi Jogok Nyilatkozata kijelentette, hogy a gyermekek különleges gondoskodásra és segítségre tarthatnak igényt. Ezért az ENSZ 1989. évi közgyűlése elfogadta a Gyermekek Jogairól szóló egyezményt.

A család jogai azonban csak következtetve olvashatók ki az emberi és a gyermeki jogokból. Pedig a családnak — mint a társadalom alapvető, természetes elemi egységének —, meg kell kapnia a szükséges jogokat és feltételeket ahhoz, hogy hivatásának eleget tehessen a családtagok és a társadalom javára. A család tagjainak emberi és gyermeki jogait elsősorban maga a család védelmezheti.

(A felhívás kezdeményezői — a Lindmayer család 9 tagja, a NOE-és az Orsz. Családszövetség — által közzétett indoklás tartalmi ismertetése)

Bélyeg helye

„Érted vagyok"
szerkesztősége

Székesfehérvár

Pf. 148.

8002

Neveletlen felnőttek

Barackmagot törtek a kicsik a lépcsőn, s otthagyták a héjat. Nem takarítottuk el utánuk, mert akkor sose tanulják meg, hogy maguk után rendet hagyjanak. Óvelük szedettük össze, elmagyarázva, hogy amikor mezítláb szaladgálnak, fölsérti a talpukat.

Estefelé szeretünk a strandra lemenni, amikor már nincs hőség, nincs tömeg és nincs pénztár. A strand füve sűrűn tele van szeméttel. Pihenés helyett éberen kell figyelni, nehogy a totyogósok, akik mindent a szájukba vesznek, a csikkekkel is így ismerkedjenek. A sörös ill. üdítős kupakok nemcsak a Murphy-törvény szerint, hanem súlyelosztásuk miatt is legnagyobbrészt a peremükkel fölfelé várják a talpat. A barackmagokon darazsak lakmároznak, s ha valaki rájuk lép, végképp megtanulja, hogy civilizációnkban a fű nem mezítláb sétálásra való.

Vajon a felnőtteknek mekkora hányada az, aki megrekedt ötéves szinten?

— iskolás —

A HARMADIK ÉVEZRED KÜSZÖBÉN

Ezzel a címmel szervezett Nemzetközi Teológiai Kongresszust (1990 szept. 9-14, Louvain) a Concilium c. folyóirat. A vitaindítónak felkért hat neves szerző tanulmányát a Concilium februári száma jelentette meg. Ezek közül a harmadikat (Moltmann) előző számunkban ismertettük. Most ismertetjük az első kettőt és a Bokor katolikus bázisközösség munkacsoportjának hozzászólását az első három előadáshoz. A második három előadás ismertetését és a hozzájuk való Bokor-hozzászólást következő számunkban közöljük. A hozzászólások német nyelven is hozzáférhetők a szerkesztőségben.

Elisabeth Schüssler Fiorenza
„Minden gyermeke igaznak tartotta őt”: Harc, emlékezés és vízió

A német származású, Amerikában élő katolikus feminista-felszabadítási teológusnő a címben a Lk 7,35 alapján egy olyan teológia megteremtésének a szükségességére utal, amelynek istenképét a világ összes istenkereső embere, „minden gyermeke”, minden társadalmi elnyomottja is el tudná fogadni.

A tanulmány öt részből, mintegy öt epigrammából áll. Ezek a műfajnak és az alcímnek megfelelően — konkrét társadalmi példák által és a múlt történelmére visszaemlékezve, éles eszmei harcot indítanak a kisemmizettek érdekében. E. Sch. Fiorenza ösztönző mottóként a Gal 3,28-at is felhasználja („Nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga vagy szabad, férfi vagy nő...”), felidézve Pál apostol reagálását a maga korabeli nemzeti, társadalmi és nemi diszkriminációira. A szerző a kritikai feminista-felszabadítási teológia összefüggésében kidolgozott Biblia-interpretációjának modelljét is bemutatja, azzal a céllal, hogy a jelen „fajelmélettől, osztályharctól, szexizmustól, gyarmatosító militartizmustól strukturált társadalmában és a patriarchális elnyomás által” megmerevedett és megfélemlített egyházban bátor és módszeres kétellyel, a „történelmi győztesek” (vagyis a hatalmon lévők) által diktált megfellebbezhetetlennek tűnő kategóriák felülvizsgálatával segítsen megingatni a megmerevedett struktúrákat.

A múlt és a jelen példái alapján igazolja a történelemhamisítás különböző formáit. A múltat idézve hivatkozik pl. arra, hogy Krisztus szenvedéstörténetének egyházi interpretációja szorosan összefonódott a zsidóellenességgel, s hogy a klasszikus megváltáselmélet megalkotásakor a Fiát feláldozni kész Mennyei Atya nyilván a patriarchális társadalomszemlélet „kényúr-fogalmát” tükrözi. A jelen vagy a közelmúlt eseményei közül a sokak által abszolút pozitívnak értékelt II. Vatikáni Zsinattal kapcsolatban pedig megjegyzi, hogy az a nők szempontjából egyáltalán nem mondható eredményesnek. Napjaink szinte észrevétlen történelemhamisítására világít rá két aktualitás felidézésével.

Az Amerika felfedezésének 500. születésnapjára lázasan készülőknek odamondva szomorúan konstatálja, hogy az őslakos indiánok számára ez az évforduló korántsem lesz ünnep, hanem az a tragikus évforduló, amely a milliókon elkövetett népirtásnak a kezdetét jelöli. A másik aktualitás a Tien-an-Man téri vérfürdő felidézése, amellyel kapcsolatban az amerikai beszámolók kétféleképpen nyilatkoztak, aszerint, hogy a kommunizmusról akarták-e lerántani a leplet, avagy saját üzleti érdekeiket tartották-e szem előtt. Itt a történelemhamisítás folyamatát minden kortárs tapasztalhatta. A következőt a szerző a Concilium kongresszusának címezi: szerinte a „történelmi győztesek” öntudata mutatkozik meg a választott címben („A harmadik évezred küszöbén”), mert a történelemnek Krisztus előtti és Krisztus utáni periódusokra felosztása megnehezíti a párbeszédet a nem-keresztényekkel, illetve életben tartja a keresztény előítéleteket és imperializmust. Pedig a Conciliumnak nagy szerepe lehetne abban, hogy — jó hagyományainak megfelelően — segítsen az előítéletek felszámolásában, valamint a társadalmak és egyházak legjobb erőinek összefogásában. Napjainkban már kirajzolódnak a körvonalai egy úgynevezett világpolisznak, amely vagy demokratikus államszövetség, szelíd és békés „nagymama-társadalom” lesz, vagy sajnos újra egy olyan patriarchális diktatúra, amely minden eddiginél nagyobb gazdasági és kulturális erőforrást biztosít majd egy törpe kisebbségnek, a többséget pedig kirekeszti a jogokból és a hatalomból. S a szerző jogalapokon állva a vallási és a társadalmi igazságosság problémáit összefüggésükben mutatja meg. Ebből az alapállásból követeli, hogy a Concilium és a kongresszus támogassa minden elnyomott felszabadítási harcát, és munkálkodjék egy sokszínű teológiai fórum létrehozásán. Hangsúlyozza azt a meggyőződését, hogy a jövő sokszínű, ún. „szivárvány-teológiának” elsősorban a nők jogainak biztosításáért kell munkálkodnia. Ez lehet csak minden további pozitív változás alapja. A Conciliumnak azért is kiemelkedő szerepe van e jövőt munkálásban, mert a katolikus egyház jelenlegi etikája, amely vak engedelmességet, kritikátlan lojalitást követel a vezetők iránt, elveti a demokráciát, még az iszlám etikai elméletén és etikáján is alulmarad.

Tanulmányának további fejezeteiben a szerző a Gal 3, 28 hagyományos teológiai és történelmi-kritikai egzegéziseit kissé nehézkes szaknyelven mutatja be, kiemelve, hogy valamennyi teológiai elfogultságban szenved, hiszen bár más és más érvekkel, de mindenképpen a jelenlegi struktúra szempontjából értelmezik a szövegeket.

A szerző részletesen ismerteti a Gal 3,28-cal kapcsolatos saját értelmezését is, amelyet szintén nem tekint egyedül érvényesnek, csak annyiban tart pozitívnak, hogy rekonstruálni próbálja azokat a fehér foltokat, amelyek kimaradtak a történelmi győztesek dokumentumaiból. Így megpróbálja pl. a nők, illetve az eseményekből és a hatalomból kiszorítottak helyzetét föltárni, de legalábbis igyekszik dekódolni a patriarchális, androcentrikus szövegeket. **B. Jánosné**

1.
ad *Elisabeth Schüssler Fiorenza*

1. 1. Jézusi feminista teológia

Nagy tisztelettel, érdeklődéssel és együttérzéssel figyeljük évek óta a feminista teológiának tulajdonképpen nemcsak a nők, hanem minden elnyomott érdekében folytatott küzdelmét, mert a kisemmizettek, a háttérbe szorítottak, a „nem-személyek” helyzete minden jóérzésű embertől — hát még a kereszténytől! — megkívánja, hogy tegyen érdekükben valamit. Jézus egyetemes szeretet-parancsa pedig egyenesen megköveteli, hogy ne bánjunk úgy a másik nemzet, a másik osztály, a másik nem tagjaival, ahogy nem szeretnénk, ha azzal a nemzettel, osztállyal, nemmel bánnának, amelyhez mi tartozunk. Történelmi tapasztalataink szerint a diszkriminálás az a kezdet, amely előbb-utóbb gyilkosságot szül a diszkriminálók és diszkriminálták között rendre kialakuló harcokban-háborúkban. A nők diszkriminálásának is az izomerő-karhatalom egyenlőtlensége a közvetlen oka, miként a gyengébb nemzetek és osztályok diszkriminálásának is a hatalmon lévők erőfölénye az alapja. A diszkriminálást igazolni akaró ideológia tulajdonképpen csak másodlagos, melyet az erőfölény alapján fejlesztenek ki az erősebbek. A diszkriminálást fölszámolni akaró törekvés azonban a keresztény számára sohasem lehet fegyveres, hanem csak eszmei harc. Szeretnénk, ha a feminista teológia csak ezt az eszmei küzdelmet vállalná föl.

1. 2. Pándúliás feminista teológia

Az egyház jelenlegi hatalmi struktúrájában adott uralkodói kiváltságok Jézus elképzelésétől idegenek, akár férfiak, akár nők élvezik azokat. Jézus ugyanis egyetemes szolgálatra (pándúliára) tanította tanítványait, és a mindenkit szolgálást jelölte meg a „naggyálevés", a „pozícióba jutás" egyetlen lehetséges útjának. Az Őt követő tanítványainak megtiltotta, hogy uralkodásra törekedjenek: „közöttetek ne így legyen!" (Lk 22,25). Jézus egyházában a férfi és a nő egyaránt szolgálni és nem uralkodni hivatott. Mivel a jelen gyakorlata sajnos mást mutat, ezért aztán a probléma kettős: egyrészt valóban meg kellene szüntetni a peremre szorultak diszkriminálását, másrészt azonban nem az a cél, hogy a hierarchia kiváltságait biztosítsuk a nők számára is, hanem az, hogy egyházon belül (és egyházon kívül) létrejöjjön a minden uralkodást és diszkriminációt elutasító teológia, amely közös alapját képezhetné a különböző teológiai centrumoknak.

A kelet-európai népek megtapasztalták, hogy az ember belső szabadsága nem a diktatúra függvénye. Nyugaton megtapasztalták azt is, hogy a demokrácia sem vezet feltétlenül a szubjektum belső szabadságához. A világpolisz polgárainak égetően nagy szükségük van rá, hogy kialakuljon egy olyan teológia (és vele párhuzamosan egy olyan gyakorlat is), amely lehetővé tenné az ember belső függését Istentől, és belső szabadságát az adott társadalmi—gazdasági—politikai rendszertől és a tömegkommunikációs környezettől. Persze ez a többközpontúnak feltételezett teológia csak akkor tudná a „felszabadítás lendületével elvégezni a kritikai interpretáció sokszínű munkáját", ha a jézusi örömhírnek egyetemes hirdetési követelményét (A tanítványnak az a dolga, hogy másokat tanítvánnyá tegyen!) hangsúlyozná, s ha a diszkriminálttakkal való sorsazonosság vállalását, valamint a pándúliát helyezné az interpretáció középpontjába. Így ugyanis azok, akik jelenleg nemigen alanyai a teológiának (pl. a nők, a laikusok, a szegények, az elnyomottak), Isten népévé válnának eme új teológia mindnyájuk számára programot is adó hatására.

1. 3. A Bokor feminista gyakorlata

A Bokor közösségei egy ilyen uralkodás- és diszkriminációmentes teológiai megfontolás alapján igyekeztek az évek folyamán a maguk gyakorlatát és új struktúráját kialakítani.

Közösségeinkben a titkos választások alkalmával a legalkalmasabbság elve érvényesül. Csoportjainkban egyre nagyobb arányban laikusok (férfiak vagy nők) a vezetők. Nem ritka az olyan csoport sem, amelyben bár klerikus tagok is vannak, mégis nő a csoportvezető. A nők az Isten Országát építő munka minden területén funkciót tölthetnek be: így például elmélkedésekre és előadásokra épülő lelkigyakorlatokat tartanak, s lelkivezetői szerepkört is betöltenek. A kisközösségek koordináló szervében is vannak nők. Kezdetben ebben a koordináló testületben-képviseletben klerikus többség mutatkozott, ezért a választási rendszert megreformáltuk. Kikötöttük, hogy a 7 tagú testületben a férfiak és nők, a laikusok és a papok, valamint a fiatalok és az öregek egyenlő arányban szerepeljenek. Így bizonyos mértékig elvetettük a legalkalmasabbság elvét. Néhány éve azonban visszatértünk a megkötöttség nélküli választási gyakorlathoz. Az eredmény: újra a klerikus és a férfi többség alakult ki. Lehet, hogy a többszázéves beidegződést, hátrányos helyzetet nem lehetett 25 év új törekvéseivel fölszámolni, de az is lehet, hogy a nők szolgálatai elsősorban nem a vezetésben, hanem egyéb területeken jelentősek.

Közösségeinkben ugyanis a nagycsalád az eszmény. (Nem ritka az 5-6-8-10 gyermekes család, és kisebbségben vannak a magányos nők és férfiak.) A nőknek a családban betöltött szerepe nagyobb, mint a férfiaké. Ez elsődlegesen nem a történelmi diszkriminációk következménye, hanem úgy gondoljuk, folyik a teremtés rendjéből. A nő szerepe a családban idő- és munkaigényesebb, sőt, szeretetigényesebb is. Negyedszázados közösségi tapasztalataink alapján úgy látjuk, hogy a család is lehet egyházkonstituáló közösség, hiszen az Isten Országa nemcsak családon kívül, hanem családon belül is létrejöhet és növekedhet. Sőt, mintha jelenleg (de talán már az őskeresztények idején is!) a kereszténység növekedése legerőteljesebben a családok termékenysége által valósulna meg. Ezért — úgy gondoljuk — ki kellene dolgozni egy úgynevezett teologia familiarist, mely életteret és lehetőséget ad mindkét fél, sőt, a gyermekek által végzett szolgálat számára is. A Ter 1. fejezetének látásmódját valljuk, vagyis hogy a férfi és a nő együtt ember, ellentétben a Ter 2. fejezetével, ahol a nő csak „oldalborda". A férfinak integrálnia kell az animát, a nőnek pedig az animust. A vezetés a családban részterületenként megoszlik. Aki jobban szolgál egy bizonyos részterületen, az ott, abban a vonatkozásban vezető. Ez a vezetői felfogás családjainkban egyre inkább elfogadottá válik.

1. 4. Női egyetem

Ma úgy látjuk, hogy a nőnek elsősorban azt kell tanulmányai során elsajátítania, ami családon belüli feladatainak elvégzéséhez szükséges. Képességeinek megfelelően, tehát akár egyetemi és posztgraduális fokon is. Az emancipáció megnyitotta a nők számára az egyetem kapuját, de természetesen a „férfiegyetemét", melyen azokat képzik, akiknek családon belüli lekötöttségük kisebb, mint a nőké, akik nap mint nap idejük java részét az otthonon kívül töltik — mégpedig egész felnőtt életük során. Úgy gondoltuk tehát, hogy meg kellene teremteni a „női egyetemet", amelyen azok az ismeretek sajátíthatók el, amelyek a családon belüli munkát emelik fel a kívánt szintre. Három évvel ezelőtt létre is hoztuk Bokrunk érdeklődő nőtagjai részére ezt az egyetemet, melynek programja nagyrészt humán és gyakorlati jellegű, míg a férfiegyetemek egyre inkább technikai túlsúlyt mutatnak.

Ez a „női egyetem"-koncepció nem zárja be a nőt a családba. Egyfelől kompenzálni hivatott a társadalmak humánkultúra-hiányát, másfelől pedig szolid alapját adja a nők családon kívüli érvényesülésének is. A férfiegyetem sokkal kevésbé, mert azok anyagát hiába sajátítja el a nő, ha az anyaság tíz-húsz esztendőre kikapcsolja a szakmai továbbfejlődésből. A női egyetem anyagában viszont e tíz-húsz esztendő alatt gyakorlati elmélyedésre van lehetőségük a nőknek. Tíz-húsz esztendő után pedig a családon túli társadalom egy sereg humán feladatában kiválóbb is lehet, mint a más irányú tanultsággal és gyakorlattal rendelkező férfi. Míg a férfiegyetem anyagában a nő eleve másodhegedűs, a női egyetem anyagában eleve a prímet húzza.

A női egyetem pozitív és negatív tapasztalatairól még korai lenne nyilatkoznunk. 1990 szeptemberében, az első kurzus befejezése után meg kell majd tennünk. Szeretnénk egy olyan feminista elmélet alapjait megvetni, amely feminista gyakorlatból indul ki.

1. 5. Gal 3,28

E gyakorlati beszámoló és javaslatok után még csak egyetlen gondolatot a Szerző tanulmányában nagyon jelentős hangsúlyt kapó Gal 3,28 értelmezésével kapcsolatban. A mi értelmezésünk szerint Pál ezen a helyen talán csak ennyit akart mondani: nem a törvény megtartása, hanem a Krisztusba vetett hit tesz megigazulttá; ez pedig nyitott lehetőség zsidó és görög, úr és szolga, férfi és nő előtt egyaránt. Az első ellentét tagadásával Pál a legérzékenyebb ponton sebezte meg a zsidó öntudatot, a második ellentétpár feloldásával pedig a pogányokét. A harmadik ellentétpár tagadásával pedig Pál egy közös, és talán még az előzőeknél is brutálisabb támadást intéz a hamis öntudat minden formája ellen, amikor tagadja mind a görög-római, mind pedig a zsidó társadalom elméletét és gyakorlatát, amelyek másodrendű lényként „értékelik" a nőt.

A Család Alapítvány aug. 24-26-i, gyümölcsöző román-magyar családi hétvégéjéről következő számunkban bőséges anyagot közlünk. Képünkön a háromszáz román család egyike, vendéglátójukkal.

Christian Duquoc: Kétértelműség az Egyház emlékezetében

A 64 éves dominikánus szerző Lyonban tanít dogmatikát. Az Egyház emlékezetét mint értékmegőrző és retrográd hagyományok együttesét elemzi, annak az alapvető kérdésnek a fényében, hogy van-e még valós alapja a mi hitünkben a keresztény remény történelmi hatékonyságának? Elemzésének gyakorlati csomópontjai: az egyházak pluralitása, a nemek szétválasztása, a hierarchikus formák fennmaradása, kulturális anakronizmus a teológiában, a magánerkölcs túlhangsúlyozása és a társadalmi morál idealizálása.

Először áttekinti a Jézus alapította egyház egyre sűrűsödő szakadásainak történetét, majd a kapcsolatok alakulását a nyílt háborútól a mérsékelt ellenségeskedésen át a jelenkori felekezetközi udvariasságba. Megállapítja, hogy a néhai dogmatikai nézeteltérések ma már jószerivel érthetetlenek, s még inkább érthetetlen, hogy miért az intézményi egyesülés lenne az egység záloga. Különösen merevnek tartja a katolikus fölfogást, amely csak más egyházak részéről lát okot a megtérésre. Az egységről csak fecsegünk, amíg evilági ellenségeinkkel egy asztalhoz ülhetünk, de az eucharisztikus lakomán nem vehetünk részt más egyházak tagjaival együtt.

Hasonlóan ideologikus és képmutató az a mód, ahogyan a nőkről beszélnek egyes katolikus személyiségek. Billuart szerint a nők alacsonyabbrendű lények, akiket ki kell zárni az egyház vezetéséből, a Gal 3,28 üzenete a mennyországra vonatkozik, ahol már csak angyalok lesznek, addig is ragaszkodni kell a férfiak előjogaihoz. II. János Pál szerint a nők felsőbbrendű lények, lévén a szeretet valós szimbólumai, s mivel így már a mennyei közösséget elővételezik, lealacsonyítaná őket, ha a szeretetre még csak törekvő egyházi intézményekben szerepet kapnának. A szerző jogosan teszi föl a kérdést, vajon nem kellene mégis azokkal az intézményi szerepkörökkel „megterhelni” az immár felmagasztalt nőket, amelyektől megfosztották őket alacsonyabbrendűségük idején?

A nők csak akkor reménykedhetnek, ha az egyház hierarchikus szervezetében is bekövetkezik valamilyen változás. Ennek valószínűsége csekély, mert az egyház olyan elvi alapokra épül, amelyek az Istentől küldött Krisztus apostolainak mai utódait a „szent” kisugárzásában való részesedésük szerint tekinti vezetésre alkalmasaknak, s küldetésének elhibázását látná abban, ha engedne a polgári társadalmakban divatos demokratizálódási törekvéseknek. Ugyanakkor gyakorlatilag súlyos helyzetet teremt a világméretű paphiány, s a lelkipásztori munkák oroszlánrészét végző laikusok teljes kirekesztése a vezetői döntésekből.

Az egyház hivatalos vezetőit éppoly kevéssé zavarja az időtlen érvénnyel kötelezővé tett hierarchikus felépítés és a demokratikus társadalmi berendezkedések közötti feszültség, mint a felvilágosodás nyomán lábrakapott ateista agnoszticizmussal szemben kialakított kötelezően tomista gondolkodásmód és századunk teológiai kísérleteinek és válságainak „süketek párbeszédére” emlékeztető kapcsolattalansága. A pasztorális kihívásokkal szemben tanúsított mozdíthatatlanság az igazság mai megfogalmazásainak keresése és a párbeszéd helyett a teológia szerepét a tanítóhivatal határozatainak magyarázatára szűkíti, s ezzel konzerválja anakronizmusát a mai társadalmak szellemi és tudományos kultúrájával szemben.

Az etikai kérdések területén is szembeszökő a hagyomány és a tekintélyelvűség uralma. A mindig csak homályosan megismerhető tartalmú „természettörvény” nevében eleve elutasítani minden új, az élet továbbadásával kapcsolatos gyakorlatot, azzal a veszéllyel jár, hogy elveszítjük magának a „természettörvény”-nek a pontosabb megismerési lehetőségét. Ez az eljárás nélkülözi az okosság erényét. Az egyház szociális tanításának a középkori céhekre és parasztságra építő utópiája sem a liberális kapitalizmus, sem a kommunista marxizmus társadalmi térhódítását nem tudta megakadályozni. Mai változata a jogra épülő felelősség etikáját hangoztatva reményt keltő az emberi közösség problémáinak megoldásában, bár etikai idealizmusa kevésbé hatékony, mint az ipari társadalom valóságos helyzetével számot vető „zöld” ideológia.

A szerző azzal a reménnyel zárja tanulmányát, hogy az egyház felelős vezetői kább az intézményes megújulást fogják lasztani, mint a jelen kihívásai nyomán elkerülhetetlen vitákat.

D. Jenő

2. ad *Christian Duquoc*

2. 1. A katolikus egyház és az egyházak pluralitása

Az egyházak sokféleségének kérdésében síkra szállunk a pluralizmus elfogadása mellett. Úgy látjuk, amíg az egyházak kölcsönösen önmagukat tekintik Jézus tanítása egyetlen hiteles képviselőjének, nincs lehetőség a hiteles egységretörekvésre. Az alapvető kérdés így hangzik: miben kell az egyházaknak egységesnek lenniük? Válaszunk: a közös jézusi örökségben. Látásmódunk szerint ez az evangéliumi szeretetparancsot s ennek társadalmi vetületét, az Isten Országa felépítését jelenti. Az Isten Országa a szeretet alternatív társadalma. Ennek ismertetőjegyei a következők: mindenkit felebarátunknak tekintünk, nem ismerünk társadalmi kiváltságokat, kenyeret adunk az éhezőknek, erőszakszervezeteknek nem vagyunk tagjai, és Jézus küldötteiként erről a társadalomról tanúskodunk. Ebben kell a különböző egyházaknak egységre jutniuk, emellett őrizzék meg sajátosságaikat, sokszínűségüket, hiszen ezzel Isten kimondhatatlan gazdagságát tükrözik. Mindebből az következik, hogy az egyházak közötti egységet nem a szentségtani vonalon gondoljuk megvalósítani. A közös Eucharisztia-ünneplés nem az egység megvalósítója, hanem lepecsételője.

2. 2. Egyházrend

Szóhasználatunkban gyakran azonosítjuk az egyház uralkodó rétegét Isten népével, az egyházzal. Hogyan szólhat és cselekedhet Isten népe nevében az uralkodó réteg, amely se nem bírja, se nem igényli Isten népének legitimációját? Jézustól semmiféle uralkodásra nem kaphatott megbízatást, szekularizálódó világunkban pedig egyre kevésbé számíthat az államhatalom fizikai erejének támogatására.

Az egyházon uralkodó réteg azt hirdeti, hogy az üdvösségre vezető legbiztosabb út kapujának kulcsai nála vannak. Hirdeti, hogy az egyházi rend szentsége titokzatos és különleges módon biztosítja számára Isten segítségét, ezért alkalmassá válik az egyházi társadalom uralkodói feladatainak ellátására. Hogy Istennek ezt a különleges segítségét, amely emberek és tanok feletti ítéletalkotásra képes, ki kapja meg, azt végső soron egyetlen személy, a római pápa dönti el teljhatalommal. Ez a gyakorlat, amelyet a világi társadalomban diktatúrának neveznénk, erős kontraszelekcióhoz vezet, és feszültséget kelt az uralkodó réteg (hierarchia) és Isten népe, sőt, még a hierarchia és az írástudók (teológusok) között is.

Az egyháznak ez a rendje csak azért állhat fenn, mert az uralkodó rétegnek vannak kinevezett hivatalnokai, akik elhiszik és képviselik, vagy legalább képviselik az előbbi hierarchikus elvet. Azért állhat fenn ez a rend, mert vannak laikusok, akik megfizetik az egyházi adót, s ezzel gyarapítják az uralkodók kezén lévő egyházi vagyont, és üdvösségük érdekében azonosulnak ezzel a renddel. Fönnmarad ez a rend minden rendszerben, mert készségesen szolgál ki bármilyen államhatalmat, amely saját szövetségesévé teszi-kényszeríti mind a római, mind a helyi hierarchiát. De legfőképpen azért állhat fönn ez a rend, mert vannak áruló írástudók, akik azt tanítják, hogy ez a rend az egyetlen Isten által akart rend.

Teológiai konferencián vagyunk. A teológusoknak nem szabad ködösíteniük. Mondunk néhány tételt, amelyek nem ködösítenek:

1. Nincsenek ésszerű, de nem racionális állítások. Valami vagy ellentmondás, vagy nem az, és nincsen harmadik eset. Van, amit tudunk, és van a misztérium, de nincsen harmadik.

2. Szentelés és kinevezés által senkinek sem lesz közvetlenebb kapcsolata Istennel, mint a föl nem szentelteknek, ki nem nevezetteknek.

3. Nem képviselő az, akit nem választanak. Ki-ki annak a képviselője, aki őt képviselővé tette. A püspök nem az egyház, hanem a pápa képviselője. A pápa nem az egyház, hanem az őt megválasztó püspökök képviselője. A pap nem az egyházközség hanem az őt felszentelő és kiküldő püspök képviselője.

4. Az egyetemes zsinatok azoknak a zsinatai, akik a küldötteket kinevezik: a császár, a pápa, a püspök zsinatai. Egyházi zsinatot csak az egyház képviselői tarthatnának. Az a szociológiai alakulat, amelynek nincs joga választott képviselőivel zsinatot tartani, nem Isten által szabadnak és felelősnek teremtett, hanem infantilizált és megnyomorított emberek gyülekezete.

Fordulat attól várható, ha a teológusok tanítókból tanúkká válnak, ha kell, vértanúkká. Ha ködösítés nélküli fundamentálteológiát írnak, ha készek az egzisztenciájukat feláldozni ezért. Ha tanítókból prófétákká lesznek, ha a felülről csinálás zsákutcájából a Szentlélek vezetésével kimenekülnek. Akkor majd a világ világosságának szánt jézusi egyház nem lesz 200 évvel sötétebb, mint evilág fiainak társadalma. Akkor majd Isten népe karizmatikus vezetőket választ, olyanokat, akik valódi pásztorok, akikben már szentelés előtt is nyilvánvalóan működik Isten Lelke. Olyanokat, akik szolgálni akarnak mindenkit szentelésük után is. Ezekre hallgat majd Isten népe. Ezeknek elmondja és megmutatja majd, milyen adományt, küldetést kapott az Úrtól. Az egyház vagyonából jóllaknak a szegények, s mind odasereglenek a templomhoz. Állandó zsinatban élnek majd, állandó kölcsönhatásban vezetők és vezetettek.

Isten népe már ma is csak a valós tekintélyekre figyel. Valós tekintélye nemcsak nőtlen férfinak lehet, aki teológiát tanult, s abból él, hogy felszentelt kezeivel átváltoztat. A rátermettek gazdagon tagolt rétege lesz vezető, Isten népét pedig a csak Neki engedelmeskedők, a választott vezetőkre ráhallgatók alkotják majd. Nem infantilizált tömeg, hanem olyan sokaság, amely nem a belekeresztelkedés okán tartozik e néphez, hanem mert igaznak tartja az Evangéliumot, a közös jézusi örökséget, s ezért szolidáris minden emberrel, még ellenségeit is szereti, és közösséget vállal a közvetlen környezetében élőkkel. Autonóm közösséget, ahol a gondolkodás szabad s a kiközösítés veszélye nem félemlíti s korlátozza annak keresését, hogy itt és most mit is jelent kereszténynek lenni. Ezek a közösségek átszövik majd a társadalom szövetét, nem engedik szociális nyomorba süllyedni a sikerteleneket. Tartást, fegyelmező erőt és példát mutatnak életükkel, küldetésükkel. Nem fáradnak bele az új ismeretek megszerzésébe, hiszen tudják, hogy csak felkészülten mehetnek el a Föld határáig, hogy tanítványokat gyűjtsenek az Úrnak. Ezek a közösségek, behálózva a Földet és egymással tanácskozva hatást gyakorolnak a kívülállókra is, mert életük meggyőzően támasztja alá szavaikat. Soha nem lesznek többség, szerepük só és kovász, s a világ világossága.

2. 3. A katolikus egyház és a nemek szétválasztása

A női nem méltósága nem pápai nyilatkozatok függvénye, nem is a feminista küzdelmek eredménye. Emberi méltóságunk egyedül és a nemektől függetlenül transzcendens kapcsolódásainkra, eredetünkre és küldetésünkre alapozható. Túl azon, hogy az elemi szolidaritás szellemében tiltakozunk a nemi diszkrimináció minden formája ellen, föl kell fedeznünk a nők jelenlegi elnyomott helyzetében rejlő lehetőségeket, amelyekből kibontakoztatható egy, az eddigi feminista csatározásoknál eredményesebb stratégia.

Látásunk szerint egy igazi feminista elmélet olyan feminista gyakorlatból nő ki, amely nem a férfiak által kialakított és társadalmilag megbecsültté tett funkciókat akarja meghódítani, hanem fölfedezi a nő sajátos értékeit, melyeknek tudatos vállalásával, kiművelésével és az ezekre vonatkozó reflexióval megteremti azt az új világot, amelyet előbb-utóbb a férfiközpontú társadalom is észrevesz, és valóságos jelentőségének megfelelően értékel. Néhány példa a lehetséges gyakorlati kiindulópontokra:

— a nők szerepe a háztartásban mint gazdasági egységben jelentősen befolyásolja az energia és anyagfelhasználás mennyiségét és minőségét, ezen keresztül a környezet állapotát;

— a nők szerepe a konyhában alapvetően meghatározza a társadalom táplálkozási szokásait, ezen keresztül a társadalom általános egészségi állapotát, és a kapcsolódó éleliszeripari és mezőgazdasági termelési módszereket, és így a környezet állapotát is;

— a nők szerepe elsődleges a gyermeknevelésben, azaz a következő generáció eszmei, értékorientációs, és társadalmilag bevésett kialakításában;

— a nők szerepe alapvető a férfiak rivalizálási területeinek és eszközeinek meghatározásában, ezen keresztül a társadalom munka-pihenés, szórakozás-önművelés, életszínvonal igényeinek kialakításában.

Nem dicsekvésként említem, hanem a példa kedvéért, hogy a Bokor már évekkel ezelőtt fölismerte: a nőknek nem arra van szükségük, hogy a férfiak által kreált, többnyire életidegen és technikai jellegű egyetemi fakultásokon bizonyítsák versenyképességüket, hanem létre kell hozniuk saját női egyetemüket, amely a sajátos női szerepek és feladatok egyetemi szintű ismereteit s elméleti alapjait adja számukra. Bázisközösségünk létre is hozta az ilyen alapon szerveződő „női egyetemet".

A családi, társadalmi és egyházi élet szemléletének sem androcentrikus, sem feminista változata nem megfelelő út az Isten Országába. A mérce itt csak a szeretet művében végzett ön- és környezetalakítás foka lehet. Ami a kiváltságokat és rangokat illeti, botorság lenne azt várni, hogy egy férfiközpontú szervezet önmagát ássa alá. Ehelyett a valóság talaján állva létre kell hozni azokat az új funkciókat, szerepköröket és méltóságokat, amelyek követik a valóságos emberi teljesítményeket minden kiváltság nélkül. Ezekben máris jól láthatóan szerephez jutottak a nők is, pl. kisközösségi csoportok vezetésében, egyének lelki vezetésében, a Bokor Női Egyetem és a Bokor Teológiai Tanfolyam oktatási programjában, teológiai és életmódunkat érintő írásokban. Az élet döntéseit az élet sűrűjében hozzák, akár elismert, akár el nem ismert döntéshozó szerepkörök ezek.

2. 4. A katolikus egyház és a hierarchia/demokrácia

Az egyházi struktúra hagyománnyal legitimált formája, a klerikális hierarchia tökéletesen működnék, ha minden tagja az alapító Jézus odaadottságával szolgálna a számára felülről kijelölt helyen. Az egyházi struktúra polgári demokráciától ihletett látomásában — bár ez utóbbi sokkal kisebb lehetőséget ad a kontraszelekcióra, mint a hierarchikus modell — alkalmas (karizmatikus) vezetők hiányában ugyanolyan hivatalnokokat választhatunk képviselőinkké, mint amilyenektől a jelen rendben szeretnénk megszabadulni. A Bokor bázisközösség a hierarchikus struktúrájú katolikus egyházban nőtt föl. Mai gyakorlatában kevert, részint genetikus, részint választásos képviseleti rendszert alkalmaz, s ebben a rendszerben is tapasztalja, hogy emberi tökéletlenségünk következtében sem a hierarchikus, sem a demokratikus modellben nem kerülhetjük ki az egyes emberek megtérését ahhoz az evangéliumi üzenethez, amelynek megvalósítása csak a pándúlia — a mindenki mindenkit szolgál — alapállásából lehetséges. Enélkül a metanoia nélkül konstruáljunk bármilyen tetszetős új szervezeti modelleket, küzdjünk bármilyen elszántan a jogtalanság és az elnyomó struktúrák ellen, nem léphetünk ki a privilégiumok keresésének ördögi köréből. A tartalom majd meghatározza a magának megfelelő formát; új bort nem töltenek régi tömlőbe, de az új tömlőbe töltött régi bor sem lesz újjá.

A hierarchikus szerveződés és annak szentségi igazolása szoros egységet alkot, amelynek történeti kialakulását és összefonódását Y. Congar elemezte behatóan. Az így kialakított dogmatika a megváltás-teológiai szemlélettel támogatott és szentesített hierarchikus modell változatlan fennmaradását szolgálja. A holtpontról kimozdulni a jelen helyzetben úgy lehet, hogy nem a polgári demokrácia gyakorlatának csábító szirénhangjaival, hanem az emberi méltóság teremtés-teológiai megalapozásával indokoljuk az ember és a keresztény ember nagykorúságát, amely alkalmassá teszi őt arra, hogy saját korának kulturális környezetében megtalálja azt a struktúrát, amelyet evangéliumi küldetéséhez a legjobbnak tart.

Azért gondolkodunk így, mert bár a demokrácia alapelvei valóban az emberi jogok egyetemes biztosítását tűzik ki célul, ám nem mindegy, hogy milyen alapon. A kereszténység transzcendens életértelmezése a mindenható Isten színe elé állítja az egyes embert, minek következtében az emberi méltóság nem születésből, nem is öntökéle-

tesítésének mértékéből (antik ideál) adódik, hanem abból, hogy vállalja — Isten színe előtt is — a felelősséget önmagáért. Az emberi jogok ilyen egyetemességét manapság ritkán tűzi a zászlajára demokratikus politikai mozgalom. Az emberi jogok ateista-liberális megközelítése eltekint azok transzcendens megalapozottságától és legjobb mai változatában ellene mond az ateista abszolutizmusok bekebelezési törekvéseinek, végső kritériumként a szabadon vitatkozó polgárok társadalmi egyetértését jelölve meg. A demokrácia mint politikai rendszer: a többség uralma a kisebbségek fölött; ez pedig nem biztosítja szükségképpen az alkotmányban rögzített elvek érvényesülését. Mivel a többség lehet éretlen, majmolásra hajlamos és manipulálható tömeg, ezért elvileg semmi akadálya annak, hogy többségi alapon, szigorúan betartva a demokratikus politikai rendszer játékszabályait, az alkotmányt megváltoztassák és diszkrimiációkat törvényesítsenek, mint arra már számos történelmi példa adódott a mi évszázadunkban is.

2. 5. Kultúra és teológia

Messzemenően egyetértünk azzal, hogy szellemi életünkben semmit sem szabad elvetnünk azokból a zsidó-keresztény értékekből, amelyeket a felvilágosodás ambivalens módon — nagyszerűen és aránytévesztően — szekularizált, sőt arra kell törekednünk, hogy az egyházi gondolkodásmód is szabadon befogadja felszabadító eredményeit: az ember szabadságát, kritikus racionalizmusát, autonómiáját, személyes megszólítottságát Isten részéről.

Ugyanakkor meg kell állapítanunk, hogy a liberális szabadságeszmény és a racionalizmus kettős célkitűzése — az ember felszabadítása és a természet legyőzése — túlságosan jól sikerült. Megszabadultunk nemcsak az egyházak és a vallások, hanem a filozófia és az erkölcs gyámkodásától is, s így a 20. sz.-ban már csak a diktátorok egyéniségén fordult: saját népükből, vagy valamilyen más, ellenségnek tekintett népből pusztítanak-e többet. A második célt még nem értük el egészen, de már jól megközelítettük: gazdagon és bőségesen mérgezzük halálra magunkat, és nem értjük, hogy miért büntet minket ily kegyetlen véggel a mi szerető Istenünk.

Ezért úgy gondoljuk, a teológia feladata a mai korban sem lehet az, hogy a felvilágosodás méltatlanul elvetett eszményei mai fattyúhajtásainak a nyomába eredjen, hanem kritikusan mérlegelnie kell saját mulasztásait, ugyanakkor sajátos feladatát is. Ez utóbbi abban áll, hogy alkotó módon lép túl a jelen kultúráján és készíti a maga válaszaival gazdagított újat a következő nemzedék számára, amelyet így remél önmagánál különbnek nevelni.

3.
ad Jürgen Moltmann

(a vitaindító előadás ismertetését ld. az ÉV 2. számában)

3. 1. Ellenségszeretet

Kereszténységünknek csak akkor van létjogosultsága, csak úgy lehet a Föld sója, azaz az emberi jövő biztosítéka, ha legalább most, 17 évszázados evangélium-hamisítás után, a tömegpusztító fegyverek korában látva az idők jeleit, nem engedjük meg többé magunknak, hogy az „igazságos háború”, a „jogos önvédelem” fogalmaival ízetlenné tegyük az evangéliumot. Ha van valami igazság vagy bölcsesség ezekben a fogalmakban, akkor az csupán írástudói, farizeusi igazság, azaz nem lehet vele belépni az Isten Országába. A magát ellenségei kezére adó Jézus, (aki Péterrel visszahelyeztette hüvelyébe a kivont kardot) nem ismert megölni való ellenséget, csak ellenségszeretetet. Ezért katonai szolgálatra kötelezett testvéreink megtagadják a fegyveres szolgálatot, nem vállalunk olyan munkát, ahol a termelt javak biztosan katonai célt szolgálnak. Az elmúlt 40 év során ezért a magatartásért a kommunista államhatalom részéről számolatlan évnyi börtönbüntetés, állandó rendőrségi megfigyelés, zaklatás járt, amelyet az állami hatósággal együttműködő egyházi hatóságok „lelki” szankciói egészítettek ki.

Ebben a helyzetben továbbra is kitartani, az emberi jövő megmentésén komolyan fáradozni csak úgy lehet, ha egyre többen értjük meg mi, keresztények, hogy akkor válunk az igazság hiteles tanúivá az emberek között a mai világban, ha vállaljuk az osztozást Mesterünk sorsában is.

3. 2. Megigazultság és megváltottságtudat

Isten megigazít bennünket és feladatot ad — mondja Pálra hivatkozva a cikk írója. El kell azonban gondolkodnunk: miért van az, hogy a krisztustalan megigazult keresztények az elmúlt két évezred folyamán semmivel sem maradtak le a nem keresztényektől a háborús öldöklésben, más népek leigázásában, kiirtásában és százezrek nyomorban tartásában? E kérdésre egy meghökkentő válasz fogalmazódott meg bennünk: az ok éppen a megigazultság-tudatban rejlik.

Feladatot kaptunk Jézustól, melynek teljesítése helyett kiváltságoltaknak tekintjük magunkat. A feladat: a mennyei Atya akaratának teljesítése, a prófétai reményt a Hegyi beszéd szellemében beteljesíteni; a mindenkit szolgálni akarással, a mindent adással és az önvédelemről is lemondó megbocsátási készséggel építeni Isten Országát, amely rajtunk fordul (entos hümón — Lk 17,21). Ezt a feladatot Pál hatására már az első nemzedéken belül második sorba tolta megváltottságuk öntudata: a mi vallásunk rendelkezik azokkal a szent jelekkel, amelyek közvetítik ezt a megváltottságot. Három századdal később pedig a nagykonstantini alku folytán átvállaltuk az evilági ország működtetésének feladatát: uralkodni, gazdagodni, háborúzni, eretneket gyilkolni kezdtünk, s ezt teológusaink igazolták is. Végeredmény: a kapott feladatot elvetettük, s maradt a kiváltságtudat. A kiváltságtudattal jól megfér ma is bennünk az önző élet: a gyermekeket nem vállalás, s a milliókat éhenhalni hagyás — életszínvonalunk érdekében.

3. 3. Ökumené és egyetlen szövetség

A Jézusban megigazultság tudata *helyett* a feladatot kell hangsúlyoznunk: a mindenkit felebarátnak tekintő, a nem kiváltságtudatot, hanem felelősségtudatot ébresztő szeretetet. Ehhez rendbe kell tennünk eszmei alapjainkat: el kell jutnunk egy emberiség-szélességű „ökumenikus” gondolkodásra. Ez jóval többet jelent, mint közös nevezőt teremteni a keresztény felekezetek között. Az ökumenét a zsidóságnál kell kezdeni, mert Jézus szövetséget újított, s nem egy másik szövetséget csinált a régi elvetésével: a kenyeret és bort a pászkalakoma végén áldotta meg és nem a pászkalakoma helyett. A keresztséget sem a körülmetélés helyett rendelte.

Isten áldásának zsidón és keresztényen keresztül a Föld minden népéhez el kell jutnia: ezt azonban nem Ábrahámban kiválasztottság- és nem Jézusban megigazultságtudatunk jutttatja el hozzájuk, hanem a feladat vállalása: ellenséget nem ismerő, és osztozó szeretetünk.

3. 4. A gyermekek és a szegénység vállalása

A mi hazánkban az elmúlt 30 évben 5 millió magzatot küldtek a csatornába, hogy életszínvonalunkat emeljük! Ezzel szemben a mi közösségeinkben az édesanyák nagy anyagi áldozattal 10-20 évre otthon maradnak, mivel vállalják a több gyermeket. A féltucat gyermek vállalása a Bokorban nem számít ritkaságnak. Boldogok a szegények, övéké a mennyek országa. Családjaink egy fizetésből élnek, bár Magyarországon a munkabéreket úgy alakították, hogy csak két keresetből tudjon megélni a család. A nők munkahelyre kényszerítése a társadalom pusztulását eredményezi, az Isten Országa pedig az élet bőségét jelenti.

Közösséget keresőknek

Idegen városba kerülő diákoknak, költözőknek, hivatásukhoz társakat keresőknek szerkesztőségünk szívesen szolgál a legkülönfélébb (keresztény, katolikus, zöld, erőszakmentes, szolidaritási, nagycsaládos, diák, stb.) csoportok címeivel az egész országból.

A Hutteri Testvérek látogatása

A Hutteri Testvérek egy kis csoportja Amerikából 1989 nyarán Prágában járt a Radikális Reformációs Mozgalmak tanácskozásán. (A 'radikális' szó itt azt jelenti, hogy tagjaik elutasítják az erőszakot.) Fölkerestek néhány radikálisabb keresztény csoportot ebben a térségben. Lapjuk, a 'The Plough' (Az eke) beszámolót közöl útjukról (1990/ápr-máj. 11-16.o.), amelyből most a Magyarországról szóló részt közöljük. A szomszéd országokban szerzett tapasztalataik és életük ismertetésére vissza fogunk térni.

„...aztán következtek a magyarországi napok Bulányi Györggyel, aki meghívott magához és a Bokor mozgalom néhány közösségéhez minket. E név az égő bokorra utal, melyből Isten megszólította Mózest. Két napot töltöttünk ezzel a mély gondolkodású férfival. Katolikus pap, aki már régen megkérdőjelezte a katonáskodás egyházi támogatását és életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. Kilenc év után szabadon engedték, de máig sem prédikálhat és nem gyakorolhatja papi hivatását hivatalosan a katolikus egyházban.

Az első közös estén nem egészen értettük egymást. Idegenkedve fogadta azt a véleményünket, hogy meg kell keresnünk az egységet minden fontos kérdésben. Ez a „kell" túlságosan katolikus volt számára. Ő egy Lélektől inspirált kereszténységben hisz, nem a felülről ránk rakott emberi tekintélyben. Ezt írta Ratzinger bíborosnak is Rómába.

Átadtunk neki a Prágai Tanácskozáson elhangzott beszédünkből és Hans Meier élettörténetéből egy-egy példányt. Elolvasta ezeket azon az éjszakán és reggel örömmel mondta, úgy érzi, jövetelünk Isten ajándéka. Le akarja fordítani magyarra, amit tőlünk kapott.

Bulányi arra bátorítja övéit, hogy kövessék a Lélek és a lelkiismeretük vezetését. Ebből egy két-háromezres bázisközösségi mozgalom jött létre. Az 5-15 fős kisközösségek a katolikus egyházban maradnak. De a 'bokorból jövő hangra' figyelés elvezeti őket a katonáskodás elutasításához. Ez korábban többévi börtönt jelentett a fiatal családapák számára. Most már van — a katonáskodásnál hosszabb — civil szolgálat. Néhányuk megkérdőjelezi a gyermekkeresztelést és vannak, akik a vagyonközösség irányában tájékozódnak. Így aztán sokszor összeütközésbe kerülnek mind az egyházzal, mind az állammal.

Ezek az emberek nagyon egyszerűen élnek. A jövedelmük jelentős részét minden hónap elején a harmadik világnak adják. „Ha a hónap végére halasztod az adakozást, addigra semmid sem marad, amit odaadhatnál."

A nyelvi nehézségeket leküzdöttük. Megkérdezték, hogy nálunk a nők miért hordanak fejkötőt. Amikor Pál apostol nevét hallották a válaszban, megkérdezték: „Pál a központ, vagy Krisztus?" Válaszunk — „Krisztus a központ" — mindnyájunkat megörvendeztetett. Később, mikor egy Szűz Mária-szobrot láttunk, mi kérdeztünk: „Mária a központ?" S ők ugyanúgy feleltek: „Krisztus a központ."

Egy nem régóta keresztény fiatal nőt kértek meg, hogy tolmácsoljon nekünk. Nagyon meghatódott attól, amiket fordítania kellett. Megbeszéltük vele, hogy levelezni fogunk. (Egy család ebből a közösségből már volt látogatóban a mieinknél Michaelshofban, Németországban.)

Amikor elváltunk Bulányitól, adtunk egy példányt neki a Krónikánkból. Megköszönte, majd búcsúzóul megöleltük egymást."

Ki volt Jakob Hutter?

„...A megöltek veszélyes szolgálatát mindig újabb igehirdetők folytatták. Jakob Hutter állandó veszélyek közepette járta az országot, békességet hirdetve, a szenvedőket bátorítva és az Igét hirdetve. Miután Ferdinánd Csehországnak is királya lett, ez is megszűnt a testvérek menedéke lenni. Magas jutalmakat tűztek ki a följelentőknek. A kivégzettek javait elkobozták, ebből fizették az üldözés költségeit. A várandós asszonyokat a szülésig börtönben tartották, utána kivégezték. Egy elöljáró, akinek lelkiismerete nem viselte el, hogy kiskorúakat halálra ítéljen, elérte, hogy ilyen esetekben a vádlottakat római katolikussá kell átnevelni, s ha 18. születésnapjukat elérve sem hajlandók esküvel tagadni korábbi hitüket, akkor végzik ki őket. A helyzet egyre rosszabbodott, de Jakob Hutter ennek ellenére megtartotta az összejöveteleket erdőkben, eldugott kis házakban és a hívők életük kockáztatásával is otthont adtak az összejöveteleknek. Végül katonák följelentés segítségével egy éjszaka körülvették a házat, ahol megszállt, és feleségével, valamint az idős háziasszonnyal és annak leányával együtt elhurcolták. Pecekkel a szájában — hogy ne tehessen tanúságot az igazságról — Innsbruckba vitték. A hatóságok nagy örömmel fogadták elfogatása hírét, mert a király állandóan sürgette őket, hogy feltétlenül kerítsék kézre. Kegyetlenül megkínozták, hogy hitének megtagadására bírják. El akarták kerülni a vele rokonszenvező tömegek tüntető csődületét, de Ferdinánd parancsára végül is nyilvánosan ölték meg máglyán az innsbrucki székesegyház előtt, 1536-ban."

(Forrás: *Zarándok Gyülekezet*, valamint a *Hutteri Krónika*)

EGYENES BESZÉD SZERETETBEN

Nincs más törvény, csak a szeretet (2Ján 5-6). Szeretni: örömet találni másokban. Mit jelenthet: haragudni rájuk?

A szeretet szavai közvetítik az örömet, amit a testvérek és nővérek jelenlétében érzünk. Nem lehet ugyanezen jelzésekkel bosszankodva beszélni egy testvérről. Soha nem szabad egy testvér vagy nővér ellen, az ő személyi tulajdonságai ellen beszélni, akár nyílt kifejezésekkel, akár körülírva — különösen nem a háta mögött. Ez a saját családunk belső beszélgetéseire is vonatkozik.

A hallgatás e szabálya nélkül nincs tisztelet, nincs közösség. Az egyetlen lehetőség a közvetlen címzés: a spontán testvéri segítségnyújtásunk annak, akinek gyengeségei negatív reakciót váltanak ki belőlünk. Egy nyílt szó, amit közvetlenül a másiknak mondunk, elmélyíti a barátságot és nem vehető rossznéven. Csak ha két ember nem jut gyors egyetértésre ezen a közvetlen módon, akkor szükséges egy harmadik személy előtti megbeszélés, akiben bíznak, hogy segíteni tud a nehézség megoldásában és az egység helyrehozásában a legmagasabb és legmélyebb szinteken (Mt 18,15-16).

(Eberhard Arnold: *God's Revolution* [Isten forradalma], 130-131. o.)

Gondolkodástan és hittan

Ezelőtt jó negyven évvel azok közé tartoztam, akiknek olyan fontosnak tetszett a magyar ifjúság hitoktatása, hogy vállalásáért az életfogytiglani börtönbüntetést is kockáztatták. Naiv módon azt gondoltam, hogyha ez a kérdés az érdeklődés homlokterébe kerül, akkor egyházam, illetve az ebben a kérdésben ma buzgólkodó kormány valaminő módon bennünket is megkérdez. Csalódtam. Ezért tehát, hogy vétkes mulasztással ne terheljem lelkiismeretemet, magamtól jelentkezem szólásra.

Abból indulok ki, hogy az elmúlt félszázad alatt ideológiával (hazugsággal?, tévedéssel? — nem akarom eldönteni) kényszertáplálták a magyar ifjúságot. Ha a kormány demokráciát akar — s e szó jelentse itt az emberi jogok érvényesülését —, akkor a magyar ifjúságnak joga van arra, hogy az iskolai oktatás során tudomásul vehesse, mit tudunk neki elfogulatlanul mondani az emberi lét máig felmerült és ma is aktuális, alapvető, nagy kérdéseiről. Azokról a kérdésekről, amelyekkel kultúránkban a vallás és az abból kinövő filozófia foglalkozott és foglalkozik. Hogy se a vallást, se a filozófiát ki ne emeljem, elkeresztelem ezt a stúdiumot — önkényesen — 'gondolkodástan'-nak. A kormánytól mindenekelőtt azt várom, hogy szeptember elsejére produkálja megfelelő példányszámban azt a tankönyvsorozatot, amelyből ifjúságunk az általános iskola első osztályától a főiskolai és egyetemi oktatást is beleértve, tudomásul veheti, hogy mit tudott az emberiség a szóban forgó alapvető, szaktudományokon inneni és túli kérdésben az asztalra tenni. Gondolkodhatik továbbá kormányunk arról, hogy miként fogja kiképezni e nyilvánvalóan ideiglenes tankönyvsorozat szintén ideiglenes oktatógárdáját. Mind a két feladatot halaszthatatlannak gondolom. Annyiszor elmondtuk, hogy bajaink alapvető oka nem gazdasági, hanem erkölcsi. Ha ez így van, akkor nincs fontosabb feladatunk, mint rendet tenni a fejekben... s ezt szolgálnák a fentiek.

Ami pedig a hitoktatás kérdését illeti, úgy gondolom, hogy e tekintetben nem a kormánynak, hanem az egyházaknak van feladatuk. Tankönyvbiztosítási, hitoktató-biztosítási és a hitoktatókat fizetési feladatuk. Ezek egyike sem a kormány feladata. Ha az egyházaknak a fenti feladatokkal kapcsolatban gondjaik vannak, ez a kormányt csak annyiban érintheti, amennyiben úgy gondolja, hogy vannak az államnak elintézetlen anyagi ügyei az egyházakkal. Akkor ezeket rendeznie kell, de a hitoktatók fizetéséhez — bocsánat a kemény szóért — semmi köze. Ez azoknak a hívőknek a dolga, akik hitüket a következő nemzedékhez el akarják juttatni.

Ami a hitoktatásnak az iskola épületében történő oktatását illeti, erre eddig is volt lehetőség. Úgy tetszik, társadalmunk ezt természetesnek tekinti, s ehhez természetesen a kormánynak is igazodnia kell. Ehhez csak annyit kell hozzátennem, hogyha a magyar társadalom vallástalan része azt igényelné, hogy gyermekeiket iskolában oktassák vallástalanságra, akkor a kormánynak ez elől nem volna szabad elzárkóznia.

A vallástanban, ill. a vallástalanságtanban elért osztályzatokat nem gondolom az iskolai bizonyítványban rögzítendőknek, mert az ezekben megszerzett tudásnak — az én hitem szerint csak annyiban van értéke, amennyiben a tanultaknak megfelelően formálja életét az oktatott és az oktató.

Végezetül felajánlom szolgálataimat. A kormánynak is — a 'gondolkodástan' tárgykörben; a római katolikus egyháznak is — a 'hittan' tárgykörben. Felajánlom, mint ötven esztendeje partizán gondolkodó, mint partizán evangelizáló.

Óbudavár, 1990 július 8.

Bulányi György

Mi, szülők bízzuk meg gyermekeink erkölcsre, hitre nevelőit!

Kishitűség-oktatás?

Székesfehérváron már tavaly beindulhatott volna a katolikus hitoktatás, ha az egyházi főhatóság engedélyezi. Hogyan? Az egyházi hatóság az akadálya a hitoktatásnak? Sajnos ez szinte törvényszerű. Hiába oszlatták fel ugyanis a pártállamot kiszolgáló békepapi mozgalmat, továbbra is a békepapok töltik be a döntő egyházi pozíciókat. Mindszenty 1956-os szabadulásakor első intézkedésével leváltotta a békepapokat a vezető pozíciókból. Most nem volt, aki leváltsa őket: nemhogy börtönből, ellenzékből visszatérő püspökünk nem volt, de a püspökök maguk is békepapok voltak.

Székesfehérváron jó néhány teológiát ill. hitoktatóképzőt végzett katolikus él. Hiába szűrte meg a levelező teológiára jelentkezőket az állami és békepapi vezetés (volt, akit négyszeri jelentkezésre sem vettek föl), a pártegyház által rossznak kikiáltott közösségekből is többen eljutottak a diplomáig. A föl nem vettek közül némelyeket a központi szeminárium hitoktatóképzőjére sikerült 'belopnia' a nyugdíjas pedagógusnő szervezőnek. Névsorolvasáskor nem említették őket, de az év végi vizsgán hivatalos oklevelet kaptak.

Egy évvel ezelőtt már szívesen elkezdték volna — fizetést nem várva! — az iskolai hitoktatást, de nem kaptak 'jogosító igazolást' a püspökségről. A békepapok ugyanis gondosan átmentik hatalmi monopóliumukat e téren is: a régi, s most az új kormánnyal is megállapodtak, hogy hitoktatást csak az ő jogosító igazolásukkal lehet végezni. Ilyen igazolást pedig csak bizalmi embereknek adnak, nem rovott múltú egyéneknek, akik börtönben voltak a katonáskodás megtagadásáért. Igaz, hogy ez ma már nem bűn, lehet civil szolgálatot választani, de ez csak az evilági törvény változása. A pártegyház tanítása 'örök és változhatatlan': „A katonai szolgálat kötelezettségét nem lehet elutasítani" (1986 októberi püspökkari körlevél). Azok sem kapnak igazolást, akik lelkesítői voltak a székesfehérvári Bazilika virágzó ifjúsági életének, amely 1981-ben méltó lett az egyházhatósági eszközökkel való szétrombolásra. Azok meg végképp elásták magukat az egyházi főhatóság előtt, akik helytelenítik, hogy a sokmillió éhező taggal rendelkező katolikus egyház döntnökei többnyire a kultuszra költik a pénzt.

Ki tudja megváltoztatni ezt az itt felejtett 'káderpolitikát'? Az állam nem szólhat bele, hogy kik hitoktassanak. **De a püspök meg az egyházi hatóság se szólhasson bele! Egyedül a szülők közösségei bízhassák meg gyermekeik erkölcsre, hitre nevelőit. A mellékelt aláírással támogatható javaslat ezt célozza a II. Vatikáni Zsinat szellemében.**

Anyagilag ez nem jelent megterhelést a szülőknek, mert a hitoktatónak a díjazást az 'egyházi jogi személy' úgyis a szülők egyházi adójából fizeti. Ha tehát közvetlenül ők adják neki, akkor annyival kevesebb egyházi adót kell fizetniük. De a jó hitoktató valószínűleg el sem fogad díjazást, hiszen Jézus azt mondta: „Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok!"

Székesfehérváron katolikus iskolai hitoktatás az idén se igen lesz. Nincs hozzá elég bizalmi ember. Talán jobb így. A kishitűséget kár lenne még oktatni is. — sgy —

Javaslat

(A támogató aláírásokat kérjük a szerkesztőség címére — 8002 Szfvár, Pf.148. — küldeni)

A gyermekeket erkölcsre, hitre nevelő személyek kiválasztása a szülők joga legyen (lásd a II. Vatikáni Zsinat nyilatkozatát e lap hátoldalán)! Ebben ne adjon a törvény hatalmat a szülők fölött sem az iskolavezetőség, sem a felekezetek hivatalos vezetőségei kezébe. Az iskolai hitoktatást az állam ne az 'egyházi jogi személy' ügyének tekintse, hanem a szülői közösségek ügyének. A hitoktató megbízása, tevékenységének ellenőrzése ne az 'egyházi jogi személy' joga legyen, hanem a szülői közösségé. Díjazását is a szülői közösség adja, és a szülők levonhatják egyházi adójukból (mint egyházi célú kiadást).

Támogató aláírás	Olvasható név	Ir.sz.	Település, utca,házszám	foglalkozás (esetleg felekezet)
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

(folytatható a túloldalon)

Mit, ki, hol?

A hitoktatás hogyanjáról sem a hitoktatást végzőket, sem a szülőket nem kérdezték meg. Látva a hitoktatás eddigi eredménytelenségét (a katolikus egyházon belül a legmagasabb az elhagyók aránya) jogos a sajtóban kibontakozó vita. Mögötte azonban egy sokkal mélyebb — s ki nem mondott — szándék húzódik, az, hogy **milyen egyházat szeretnénk**, hogy milyen formák felelnek meg ma a jézusi üzenet hordozására. Ennek alárendelve kell megvizsgálni a hitoktatás három lényeges elemét: mit tanítunk, ki tanít és hol tanít. Mi a helyzet ma, s mi lenne az optimális, szem előtt tartva azt, hogy a hitoktatás nem csupán hitismeret oktatása, hanem egy hiteles keresztény személy önfeltárása a tanulók előtt: ismeretek, szemlélet, életvezetés, problémafelvetés és -megoldás, spiritualitás — egyszóval a keresztény élet.

Mit? Az elmúlt 40 évben a hitoktatás egységes koncepció, tematika és átgondolt óravezetés nélkül, elavult hittankönyvekkel, ötletszerűen folyik. Azaz mindenki azt tanítja és abból, amit jónak lát, legyen az a háború előtti hittankönyv, fénymásolt saját anyag, nyugati segédlet. 'Szakmai ellenőrzés' nincs, az oktatás eredményességét nem kérik számon. A teológiai megközelítések konzervatívak, a morális kérdések tárgyalása ószövetségi szinten mozog, az egyháztörténet egyoldalú. A tételes tudás átadásának módja nem éri el az iskolai közismereti tárgyak színvonalát. A hittankönyvpályázatok eredménytelensége és kontraszelekciója, a médiarendszer hiánya csak jelzése annak, hogy milyen mostohagyermek a hitoktatás. Természetesen a kivételek itt is léteznek, de százalékos arányuk elenyésző.

Ki? Közismert a papság elöregedése (kétharmaduk 60 év feletti), valamint az a tény is, hogy amit az ember az iskolában megtanult, az határozza meg az alapismeretét, legyen az tételes tudás, vagy pedagógiai szemlélet. A civil hitoktatók többségében munkaidő mellett tanítanak, alapismeretekkel, vagy egy-két tanfolyammal a hátuk mögött. Kiválasztásuknál nem az elkötelezettség, a rátermettség az elsődleges szempont, hanem az, hogy mennyire bizalmi emberei a plébánosnak. Így sajátos kontraszelekció érvényesül, mely természetesen megmutatkozik a hitoktatói, vezetőképzői tanfolyamokra járóknál is. S mivel a bizalom könnyen megváltozik, a civil hioktatóknak semmi biztosítékuk sincs arra, hogy 'megbízásuk' mennyi időre szól, sokszor év közben köszönik meg munkájukat, vagy állítják őket lehetetlen helyzetek elé. A papok többsége a civilek hitoktatásba történő bevonását szükségmegoldásnak tartja, s lázasan keresi azt a megoldást, hogyan tudná őket klerikussal pótolni. Az iskolákba bevitt hittan a civil hitoktatók helyzetét lehetetlenné teszi — lévén többségében másutt a munkaviszonyuk — s előrevetíti egy civil főállású hitoktatói státusz kialakulását, mely az említett okok miatt erősen szelektált lesz, hiszen az egzisztenciális függés — különösen a mai munkanélküliség mellett — teljessé válik. Az iskola szemlélete sem változik meg máról holnapra. Papjaink, kik 40 éven keresztül hadilábon álltak az iskolával, mennyire tudnak majd beilleszkedni egy lényegesen fiatalabb, elnőiesedett, többnyire közömbös pedagógusi gárdába? Nem lesznek-e megtűrtek és megalázottak az iskola légkörében? Valószínűleg nem lesz ritka, hogy a radikálisabb vagy haladóbb szülők egyszerűen nem adják gyermeküket a szerintük nem hiteles kereszténységet tanító pap ill. hitoktató kezébe. A hitoktató kiválasztásába bele kell vonni a szülőket, ami a nagy hitoktatóhiányban még segítség is lehet. A nem megfelelő hitoktatót a szülő részéről pusztán egyházias kötelességtudatból éveken át elfogadni felelőtlenség.

Hol? A hitoktatás természetéből adódóan nem iskolát igényel. Ha az iskola csak azért kell, mert ott még a gyerekek egyben vannak, ez minősíti az egyházközség életét. A hitoktatás több, mint egy iskolai óra lehetősége. Fontosak a szimbólumok, a hely szelleme, a kötelezőség és a 45 perc szigorú korlátjának mellőzése. Van szerepe az éneknek, a mozgásnak, a liturgiának, sokszor jó ott maradni még beszélgetni vagy játszani. Nem beszélve a számos külön 'programról': spontán összejövetelekről, színdarabpróbákról, ministránsgyakorlásról. Az iskola szerepét hangsúlyozni az egyházközség épületeinek közösségi átalakítása helyett ellene mond a zsinati dekrétumoknak is. Nem beszélve arról, hogy nemcsak gyerekek léteznek, hanem a felnőttek is szívesen járnának közösségbe, előadásokra, vagy arról, hogy mi történik ott, hol a gyerekek nem az adott faluban, körzetben tanulnak, hanem esetleg egy más plébánia területén lévő iskolában. Az aprófalvas, iskola nélküli településen lakókat esetleg nem a saját papjuk fogja oktatni. Eddig többnyire kihasználatlan pasztorális lehetőség a gyerekeket kísérő szülők összeismertetése, leültetése a hittan ideje alatt beszélgetésre, barátkozásra. A keresztény gondolatokat — eddig is és ezután is — egy jó pedagógus érvényesítette az oktatásban. Nincs szükség ennél nagyobb jelenlétre, nem beszélve a felekezetek közötti problémákról egy iskolán belül. S mi lesz azokkal, akik kis egyházakhoz tartoznak, vagy éppen nem kívánnak hitoktatásra járni? Kihasználva a kedvező politikai lehetőséget, az egyházközségeket kellene megerősíteni helyiségekkel, melyek egy színvonalas egyházközségi munkához kellenek, s melyek megmaradnak a jelenlegi politikai kurzus megváltozása után is. Vagy talán egy tudatalatti félelem bujkál papjainkban, hogy egy dialóguson alapuló, partneri viszonyt feltételező, kritikát is jelentő egyházközségi élet személyiségük, vagy elkötelezettségük alkalmasságának megkérdőjelezését jelenti?

Összefoglalva — s még számos szemponttal kiegészítve — mondhatjuk, hogy a hitoktatásról kötött megállapodás az (állami és egyházi) hatalmi szempontokat elébe helyezi a pasztorális szempontoknak. Igazolja, hogy a választások igazi győztese az egyház lett, mert anélkül értékelődött fel, hogy bármit is tett volna ezért, s most is fő célkitűzése az elvesztett 'pozíciók' visszaszerzése. Félő, hogy lassan nem lesz kinek, hiszen a pasztorális 'szabadverseny' megállíthatatlan, a nagyobb testvériséget hordozó, otthont teremtő, tagjait komolyan vevő és menedzselő kisegyházak látványos megerősödése folytatódik. Tudomásul kell venni, hogy a jelen pasztorális helyzetben a hangsúlyt az egyházközségi munkára, közösségek építésére kell helyeznünk, s ebbe ágyazva kell a hitoktatást kezelnünk. Vagy egy Patyomkin-egyházat építünk a pápalátogatásra, remélve, hogy nem néz a kulisszák mögé?

Garay András

Székely asztali áldás

Evés előtt

Ki asztalt terítesz az égi madárnak,
Teríts asztalt, teríts, szegénynek s árvának.
Nyújtsd ki Atyánk, nyújtsd ki jóságos kezedet,
Adj a koldusnak is tápláló kenyeret.
Ételben, italban legyen bőven részünk,
Gondviselő Atyánk, könyörögve kérünk.
Amen.

Evés után

Gondviselő Atyánk, asztalodtól kelve
Szívből hálát adunk kezünk összetéve.
Áldd meg ezt a házat s ennek a gazdáját,
Fordítsd vissza néki a vendéglátását.
Szánd meg a szegényt, a szenvedőt s az árvát,
S a benned bízóknak viseld mindig gondját.
Amen.

A Magzatvédő Társaság
felvilágosító előadást és filmvetítést tart kívánságra általános iskolák 7. és 8. osztályos osztályfőnöki vagy biológia órák keretében. Középiskolák, főiskolák, közösségek, eü.intézmények is igényelhetik az előadásokat. (1360 Bp. Pf. 6.)

A **II. Vatikáni Zsinat a keresztény nevelésről** szóló nyilatkozat 3. pontjában ír a nevelés felelőseiről: „Az államnak őrködnie kell **a szülőknek és az általuk nevelői feladattal megbízott személyeknek** kötelezettségei, illetve jogai felett, és őket segítenie kell; ki kell építenie, mégpedig **a szülők óhajának figyelembevételével** az iskolahálózatot, a kisegítés elvének megfelelően; amennyiben ezt a szülők vagy más társaságok nem teszik meg."

A 7. pontban pedig (Valláserkölcsi nevelés az iskolában) ezt írja: „A szülőknek súlyos kötelességük, hogy biztosítsák, sőt sürgessék ezt a segítséget gyermekeik számára, hogy a keresztény nevelés együtt tudjon haladni az evilági képzéssel. Ezért az egyház elismerését fejezi ki azoknak az államoknak és hatóságoknak, amelyek számot vetnek a mai társadalom pluralizmusával, megvalósítják az igazi vallásszabadságot és segítik a családokat abban, hogy a gyermekek nevelése minden iskolában **a család vallási és erkölcsi elveinek megfelelően** történjék."

A túloldali javaslatot támogató aláírás	Olvasható név	Ir.sz.	Település, utca,házszám	foglalkozás (esetleg felekezet)
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

Az Ecclesia vaskos egyháztörténet könyve csak egyetlen mondatot szán őrá!

12 éve halt meg a 'mosolygó pápa'

Többszöri sikertelen kísérlet után, jórészt a harmadik világból jött püspököknek köszönhetően lett pápa Albino Luciani, egy munkás fia. Akik kirakat-pápára számítottak és titkos követeléseket juttattak el hozzá, megdöbbentek, mert — amire senki nem számított — a csendes, szerény embernek határozott elképzelései voltak. A L'Osservatore Romano olyan válogatást közölt az írásaiból, amelyből úgy tűnhetett, hogy még VI. Pálnál is konzervatívabb emberről van szó. Nem emlegették a fogamzásgátlással kapcsolatos különvéleményét, sem a Künggel való levelezését. A férfiuralom híveit megrémítette mondásával: „Isten legalább annyira anya is, mint amennyire atya."

Legfőbb törekvései közt szerepelt a valóságos egyházi reform és a Vatikán pénzügyi kapcsolatainak radikális átértékelése. Emiatt heves vitákra került sor a Vatikán belső hatalmasságaival. Amikor egy alkalommal személycseréket tervezett, Jean Villot kardinális megjegyezte: „Azt fogják mondani, hogy ez Pál elárulása." Luciani így felelt: „Az én gondom az, hogy a mi Urunk Jézus Krisztust ne áruljam el." Eltörölte a pápakoronázási szertartást, lemondott a tiaráról, nem ült fel a pápai hordszékbe, beiktatásakor elmaradt az ágyúzás. A vatikáni palotából szerényebb épületbe akart költözni és szándékában állt eladni a vatikáni kincseket és részvényeket, s az így szerzett pénzt szétosztani a szegények közt. Velencei pátriárkaként már eladta főpapi mellkeresztjét és ékességeit, s a pénzből kórházat építtetett fogyatékos gyermekek számára.

Mindössze 33 napi pápaság után, 1978 szeptember 28-án reggel, gyanús körülmények közt holtan találták a szobájában. *In God's name!* (Isten nevében!) címmel jelent meg az ügyről *David A. Yallop* könyve Angliában, több évi kutatómunka után. (Cikkünk idézetei ebből a könyvből származnak.) A szerző szerint könyve „vádirat bizonyos személyek ellen, akik római katolikusnak születtek, de sosem lettek keresztényekké." Ő azt a végkövetkeztetést vonja le, hogy I. János Pál pápa nem természetes halállal halt meg. Érvei közt felhozza, hogy a Vatikán a pápa halálának körülményeiről több, egymásnak ellentmondó hivatalos nyilatkozatot adott ki, hogy a pápa orvosságos üvege és több személyes holmija eltűnt, az orvosi vizsgálat elmaradt, azonnal bebalzsamoztatták, és a közvélemény többszöri követelése ellenére sem engedtek kívülálló orvost a halott pápa testének közelébe. (Magyar nyelven — mivel az egyházi kiadványok mellőzik ezt a témát — valójában csak *J. R. Grigulevics: A pápaság a XX. században* című, egyébként nem túl értékes könyve számol be pro és kontra erről a történetről. Lapzárta után vettük kézhez a *Magyarország* aug.31-i számát, amelyben Nemere István Bűntény? címen foglalkozik az esettel.)

Benelli kardinális szavai sokak érzelmeit fejezték ki: „Elvesztett az egyház egy megfelelő embert, aki a megfelelő pillanatban jött. Nagy bajban maradtunk. És félelemben. Az ember nem tudja megmagyarázni az ilyen dolgokat." — dt —

Zsoltár minden hangra

A szó, a hang, az Ige —
mindez a porzó
és lelkem a bibe.

S mert hogy szívbéli
sükétség, szívbéli vakság
csak rajtam múlhat —
légy áldott és áldj
meg Égi Nagyság!

M. Zoltán

— itt levágandó —

Hét éve fogságban

A mellékelt kivágható szolidaritási levlapot a *Christen in Not* 1990. júniusi számából vettük át. Az egyik oldalán a keltezést és az aláírást, a másik oldalán a feladót kell kitölteni és öt forintos bélyeggel ellátva lehet postára adni. Szövegének magyar fordítását alább közöljük. Kiegészítő információként csak annyit fűznénk hozzá, hogy Thadeus atyát 1977-ben azért börtönözték be egy évre, mert a Hue-i érsek röplapját terjesztette, amellyel az érsek egy röviddel előtte bebörtönzött buddhista vezetőt támogatott.

„Excellenciád!

A római katolikus papra, Thadeus Nguyen Van Ly atyára szeretném a figyelmét felhívni, akit 1983 decemberében 'a forradalommal való szembenállás' miatt tíz évre elítéltek.

(folytatás a köv. oldalon)

Sender:

_____

_____

_____

Vo chi Chong
Chairman of the Council of State
The Council of State

35 Ngo Quyen Street
Ha Noi
Socialist Republic of
Viet Nam
VIETNAM

Keresztény hírek

Külföldről

Albániában május 8-án **eltörölték a vallási propagandát tiltó törvényt**, de az alkotmány továbbra is kimondja: 'Az állam nem ismer el semmiféle vallást...'. Még 1989 júliusában Pjeter Meshkalla atya internálótáborban halt meg. Hat katolikus több mint négy évi menedékjog után távozhatott most a tiranai olasz követségről Olaszországba.

Philip Wang atya, aki **az ötvenes évek óta börtönben volt Kínában, most 90 éves korában a börtönben halt meg.** A *Free the Fathers* csoport, amely az USA-ban jött létre, a Kínában börtönben levő körülbelül kétszáz idős katolikus pap kiszabadításáért dolgozik. A 83 éves Joseph Fan püspököt papszentelés miatt ítélték tíz évre.

'Az Orosz Ortodox Egyház ismeretlen katonájának' felirattal helyeztek el koszorút a Kreml falánál május 9-én. A szertartáson részt vettek a magas hierarchia tagjai. *(Lehet a szeretet egyházának katonája?? — a ford.)*

Katolikus és iszlám teológiai hallgatók találkozót tartottak április elején és közös nyilatkozatot adtak ki Jugoszláviában. Elkötelezték magukat a fokozott tolerancia és a párbeszéd mellett. Ugyanakkor a jugoszláv sajtó beszámolt arról, hogy Kosovoban albán mohamedán fundamentalisták valóságos vallásháborút folytatnak szerb ortodox keresztények ellen.

(Keston News)

A ma katolikus Latin-Amerika lakossága 2005-re harmadrészében protestáns lesz — idéz egy becslést az *Egyház és Világ* VII. 27-i száma. A cikk szerint a felszabadítási teológia nagyobb visszhangot váltott ki a liberális nyugaton, mint saját népe körében. A protestáns missziók megadják a szegények tömegeinek az eufémizálás lehetőségét, hogy kizsákmányoltságukat, a társadalmi igazságtalanságot és a jövőtlenséget szimbolikusan lágyítsák és a rítus segítségével elhordozhassák. Ez a lassú, de látható változás többet ér, mint a nagy átfogó társadalmi tervek megvalósulására várakozni egy dzsungelbeli gerillacsapatban.

Belföldről

A Magyar Baptista Szövetség március végén tartotta éves ülését, amelyen vezetőségválasztás is volt. A közgyűlés sürgette az evangelizációs munkát, az ifjúsággal való foglalkozást és vasárnapi iskolák létrehozását. A Baptista Szövetséghez 260 gyülekezet tartozik, mintegy 10.640 taggal. Fenntartanak két idősek otthonát és két tábort. 1989-ben negyven év óta a legtöbbet, kb. 400 új tagot kereszteltek. *(KNS)*

Miklós Imre 'egyházunk'-at mondott — sokatmondó nyelvbotlásként —, amikor 1987 (!) október 24-én új evangélikus egyházi vezetők beiktatásán kifejezte, hogy azok megfelelnek a pártállam egyházpolitikai követelményeinek. Dóka Zoltán az evangélikus egyház helyzetét elemzi az *Egyház és Világ* VII.27-i számában.

Esztergom farizeusa címmel közölt kritikus cikket Paskai Lászlóról a *Szent Korona* (VII. 19.)

A Jehova Tanúi elutasítják a civil szolgálatot is, amíg adminisztrálásához a katonaságnak köze van. Az iskolai hitoktatást nem igénylik, számukra a hit továbbadásának helye a család és a gyülekezet. A magyarországi Jehova Tanúi egyház húszezer résztvevővel (1700-an jöttek csak Romániából) tartotta kongresszusát aug. 3-5. között. A kongresszus alatt 903 személyt merítettek be, s jelenleg 10.800 tagjuk van, Magyarország népességének 1 ezreléke. Ez a szám Franciaországban 2, Lengyelországban és Ausztriában 2.4, Olaszországban 3, Finnországban 3.5 ezrelék.

„Mert kegyelem az, ha valaki Istenért igazságtalanul szenved."

Ökumenikus megújulási fórum

A Bokor katolikus bázisközösség és a Református Egyházi Megújulási Mozgalom (REMM) ökumenikus megújulási fórumot szervezett május 26-án, amelyen az erdélyi hitvallók is (Magyarországon először) szólhattak nagy nyilvánosság előtt életútjukról. A katolikus, református, evangélikus, baptista felekezetekből és az Evangéliumi Testvérgyülekezetből voltak előadók.

Délután az ökumenikus együttműködés szükséges és elégséges feltételének, a felebaráti szeretetnek konkrétumairól, az ökumenét akadályozó egyházszervezeti, liturgiai stb. kérdések elhanyagolható voltáról alakult ki eszmecsere. Az ökumenét, a prófétai örökséget a zsidósággal együtt kell megvalósítani, mert Jézus a nemzeteket összebékítő ószövetségi prófécia folytatója. Végül a vértanúkra emlékező katartikus hatású záróliturgia indította küldetésükre a találkozó résztvevőit. (*Egyház és Világ* I/6.szám alapján)

Az Ökumenikus Megújulási Fórum anyagát az „Érted vagyok" 64 oldalas különszáma közli. Igényelhető az Irotron kiadónál: 1476 Bp. Pf. 40. Ára 58 Ft (+12 Ft postaköltség).

Mondjon le a püspök és az aula vezetése

— írta levelében püspökének nyolc Győr egyházmegyés katolikus pap. Indoklásukban példákon keresztül jellemezték az elmúlt évtizedek egyházvezetési gyakorlatát: a kényszeráthelyezéseket, a közösségek lejáratását és rombolását (például a soproni domonkos templom plébánosa inkvizítorokhoz méltóan üldözte ki odahelyezésekor a sok éve virágzó ifjúsági hittancsoportot), az ifjúsági munka és a teológiai képzés elhanyagolását, az üldözöttek és nehéz körülmények közt élők cserbenhagyását, a vezetők egzisztenciafeltését és együttműködését a diktatúrával, s hogy felfüggesztéssel fenyegették papjaikat, ha nem teszik le az állameskü. Javasolják az Egyházi Törvénykönyv 377. kánon értelmében, hogy a püspököket ezentúl válasszák.

Miután egy évtizeden keresztül próbálkoztak személyesen, az elmúlt két évben közösen négyszer is, de panaszaikkal, javaslataikkal semmi eredményt nem értek el, most az egyházi nyilvánossághoz fordultak s levelüket nyilvánosságra hozták: a Térkép, a Győri Vasárnap és a Beszélő közölte. Választ három hónap alatt sem kaptak, csak a Győri Vasárnapban jelent meg egy válaszcikk, aláírás nélkül, *Püspöki Iroda* szignóval. A válasz lényege: a püspöki iroda dolgozói „munkájukat egyházias lelkülettel, töretlenül végezték".

Bár a válaszról csak az újságból értesültek, az érintett papok egy második levelet írtak a püspöknek, hiányolva az érdemi választ és cáfolva a válaszcikkben levő kifogásokat. Véleményük szerint a diktatúra kiszolgálóinak inkább bűnbánatot kellene tartaniuk. Válasz — az elmúlt évtizedek gyakorlatának megfelelően — erre sincs. *(Szabó Gyula mezőörsi plébános tájékoztatása alapján)*

Your Excellency,

May I call your attention to the fate of Father Thadeus Nguyen Van Ly, a Roman Catholic priest sentenced to ten years' imprisonment in December 1983 for "opposing the revolution".

Father Thadeus Nguyen Van Ly was first imprisoned in 1977. The priest, of Doc So parish near Hue, was temporarily rearrested in August 1982 when police stopped him from embarking on a pilgrimage to a shrine in the La Vang Valley. Father Thadeus opposed a court order that he should leave Doc So and cease being a priest. In May 1983 about 200 police officers reportedly broke into his presbytery to arrest him. He was sentenced on December 10th of that year by the People's Court in Hue and is currently believed to be imprisoned in Binh Tri Thien province.

I consider Father Thadeus Nguyen Van Ly to be a peaceful prisoner of conscience and appeal to you for his immediate und unconditional release.

Respectfully yours,

Place, Date *Signature*

Hét éve fogságban

(folytatás az előző oldalról)

Thadeus Nguyen Van Ly atya először 1977-ben volt bebörtönözve. A Hue-hoz közeli Doc So plébánián működő papot 1982 augusztusában ideiglenesen letartóztatták, amikor a rendőrség megakadályozta egy, a La Vang völgyben levő kegyhelyhez induló zarándoklat szervezésében. Thadeus atya szembeszegült egy bírósági végzéssel, mely szerint el kellett volna hagynia Doc So-t és nem lett volna szabad tovább papnak lennie. A jelentések szerint 1983 májusában körülbelül kétszáz rendőr tört rá és tartóztatta le a plébániáján. Ugyanazon év december 10-én Huéban a népbíróság 10 évre ítélte. Jelenleg a hírek szerint Binh Tri Thien tartományban van börtönben.

Én Thadeus Nguyen Van Ly atyát békés lelkiismereti fogolynak tekintem, kérem az ő azonnali és feltétel nélküli szabadon bocsátását.

Keltezés, aláírás."

A HAJNAL LEÁNYA

III. rész

Egy virágtalan hajnal

EGÉSZ éjjel álmatlanul hánykódott falevél fekhelyén és kora reggel fölkelve, kilépett a lépcsőre és megállott a tó szélén. Hallgatta a madarakat, melyek éppen ébredőben voltak a lombok közt és a Nappal Urának érkeztét üdvözölték dalukkal. És amint ott állott, végignézett a tó partján a fák közé, de nem látta jönni a chétit és egyedül maradt a lótuszokkal és a fákkal. Egy idő múlva aztán így szólt magában:

— Kétségkívül elaludt, vagy későn kelt, vagy meglehet, hogy úrnőjének szüksége volt szolgálataira, vagy lehetséges, hogy nem tudott virágot találni.

De a nap mind magasabbra szállott és a lány mégsem jött. Végtére így beszélt a király magában:

— Bizonnyal hiányzik valami ma reggel az erdő szépségéhez. Mily különös dolog ez. Hiszen itt vannak a fák, itt áll a templom, amott a tó lótuszaival és itt a hajnal és minden olyan, mint máskor, csak éppen a chéti és a virágja nem jöttek el. Semmi sem hiányzik, csak egy nő és egy virág. És lehető volna, hogy az ő távolmaradásuk okozná ezt az egész változást az erdőben?

Leült a lépcsőre és a tó vizébe bámult.

— Ah, a virág nagyon édes volt. És a leány? Nem! Nem leány, hanem csupán gyermek. De mégsem! Valahogyan két sajátság él benne: a gyermeké és a nőé, mint a hajnali és az esti pír, s mindkettőnek a szépsége egyesül lényében, de amellett még valami harmadik mivolta is van, mely egyikhez sem tartozik. Félig gyermek, félig asszony és hasonló a virágokhoz, melyeket kezében hord, bimbó, mely az imént nyílt ki éppen, a hajnali napsugár érintésére. És mint azoknak, valami sajátos illata van lényének. De mégis fölülmúlja a virágokat, mert mozogni tud és hangja van, míg amazok némák és a földben gyökereznek. És amint felém jő a reggel fényében fürge lábaival, sötétkék ruhájában, mely mint a köd a hegyek formáit, még jobban kiemeli testének körvonalait, semmint eltakarná azokat — ez a látvány a szemembe vette magát és nem akar eltűnni onnan. És a hangja! Úgy visszhangzik fülemben, mint az eső mormolása a hegyek közt az esős évszakban és összevegyül az erdő csöndjével. Oh, varázslat rejlik hangja zenéjében, oly halk és csöndes és kedves és édesebb a méznél, és hasonló a vadász lépvesszejéhez, mert mint az a madarat, úgy ejti hangja foglyul a lelket. Úgy, hogy elvész az zenéjében és el sem jut szavai értelméhez. Még most is úgy susog emlékezetemben, mint a szellő a visszhanghoz, mikor már a hang elnémult. Mert, fájdalom, elmúlt és most holnapig kell várnom,míg újra hallhatom. És ki tudja? Meglehet, hogy holnap is akadályozni fogja valami és holnap is távol marad tőlem, mint ma tette.

És az egész napot lézengve töltötte el, elégedetlenül. És hol reménykedett a másnapban, hol meg remegett, hogy másnap sem fog megjelenni a leány.

Champak

EGÉSZ éjjen álmatlanul hánykódott falevél fekhelyén és reggel igen korán kelt fel, a nap érkezte előtt és kilépve a templomból, ott állt várakozva a lépcsőn. Föltekintett, s a légben magasan a feje fölött hattyúk elhúzó csapatát látta, amint sebesen észak felé szálltak és testük izzott a nap sugaraiban, bár a nap maga még a keleti hegyek mögött rejtőzött. Végre megjelent a nap és e pillanatban meglátta a király a chétit, amint az ismét sietve közeledett feléje. Hasonló volt a leány a király szemében a megtestesült hajnali harmathoz, vagy a szerelem szelleméhez, mely önhamvaiból kelt új életre a szívében és női testbe öltözött. Kezében egy champakvirágot tartva jött a leány és a lég illatos lett közeledtére. És odaérve a chéti szólt:

— Oh, király, úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot és ha kellemes volt a nyugalma, úgy ő is elégedett.

— Édes chéti, hogyan nyughatna kellemesen az, kit elhagynak barátai, és maga annak oka, mert nem tudta az igazat a hamistól megkülönböztetni. Fájdalom — sóhajtott fel —, nehéz különbséget tenni. És kevesen vannak e világban, kik meglátják és meg tudják különböztetni a jót a rossztól. Mert a gonoszság és aljasság számtalan álruhát ölt és nemegyszer oly külső alatt jelenik meg, mint a tied.

Mire a leány, ajkán mosollyal így felelt:

— Oh, király, ne légy oly biztos felőlem!

— Semmiben sem vagyok biztos — mondá a király —, csak abban, hogy az élet értéktelen, ha a szerelem eltávozott belőle.

A leány pedig így válaszolt:

— Nem távozhat el, ami sohasem volt jelen, s nem hagyhatott el a szerelem téged, ki sohasem ismerted a szerelmet.

Meglepetten kérdé erre a király:

— És mit tudhatsz a szerelemről te, ki nem vagy több gyermeknél?

A leány egy ideig csöndesen a férfi szemébe nézett, aztán szólt:

— Oh, király, ez nem a kor dolga, hanem csupán az átöröklésé és az emlékezésé. Mert az ember tapasztalás árán ismeri meg a szerelmet és akkor érti meg csupán, mikor haja már őszbe csavarodik. De vannak egyesek, kiknek erős az emlékezetük és a megszerzett bölcsességet, mely soha el nem hagyja őket, életről életre továbbviszik magukkal. És ezek tudók, a hatások folytán, melyek a múlt elfeledt homályából erednek és jutnak el hozzájuk. Tudd meg,ezek közül való vagyok én is. És bár csak gyermek vagyok — mint megjegyezted —, mégis e dolgokban egy gyermek is bölcsebb lehet egy királynál és meglehet, hogy én is többet tudok nálad. Mert én előző születésemben a virágos íj istenét imádtam és szolgáltam és kegye folytán oly titkok részesévé lettem, melyeknek emléke és benyomása jelen születésemben is él bennem. És most hadd mondjak el egy keveset abból, amit te nem ismersz. A szerelem hangszerén három húr van. És ha megvan mindhárom, s egyaránt erősek és szilárdan egymás mellé vannak feszítve, akkor semmi sem szakíthatja el, semmi el nem pusztíthatja, még a halál maga sem. De ha e húroknak csupán egyike van meg, akkor megpattan az élet próbái és szenvedései alatt. Így történt ez a te esetedben is. A három szükséges húr nem volt egyesítve és szerelmed egyetlen hang volt, nem pedig harmónia.

— És mi az a három húr? — vágott közbe a király.

— Három módja a szerelemnek kell, hogy egyesüljön egyetlen érzésben, hogy az tökéletes és teljes legyen: a test szerelme, az érzelem szerelme és a lélek szerelme. És éppen ezért nem is jöhet ez létre másképpen, csak a férfi és nő között. Mert mindkét nem csupán a másiknak szépségét látja és nincs tudatában a sajátjának. S ha nincs meg a nemek különbsége, akkor nincs jelen a testi vonzalom, s így az egyik elem máris hiányzik. És a nő, ki örökre bírni akarja szerelmesének érzését, annak először is a teste folt nélkül való legyen, mert különben más testek fogják vonzani, mint az természetében rejlik. Másodszor: értelme se maradjon külseje mögött, mert különben a férfi becsülése el fog fordulni tőle. És harmadszor: nagy legyen lelkének jósága, mert különben a férfi lelke el fog pártolni tőle, hogy máshol keresse azt, ami nélkül a másik két alkotóelem is értéktelen és legföljebb csak rövid időre elégíthet ki. És amint ez áll a nőre, úgy áll ugyanez a férfire nézve is, azzal a különbséggel, hogy úgy testük, mint értelmük és lelkük tökéletesen különbözők egymástól. Ezért ami erény a nőben, az lehet ennek ellenkezője a férfiban. A férfi gyöngesége pedig lehet a nő ereje, sőt dísze is. Ám te balga voltál, mert nem választottad meg szerelmed méltó tárgyát. Kétségkívül szép volt nőd, de nem is több ennél. És bizonnyal javadra szolgált és nem hátrányodra, hogy elárult és megcsalt téged, amint tette. Mert bár ama pillanat éles kardnál mélyebben sebzett meg, de az idő és meglehet, a körülmények meggyógyítják és behegesztik a sebet. És bizonnyal az idő megmutatta volna neked az ő esetében is, hogy fontos elemek hiányoztak szerelmed tökéletes voltához és így nem tarthatott volna az úgysem soká. Most szabad vagy, megbűnhődtél tévedésedért és bölcsebb lettél. Méltóbb lenne hozzád, ha örvendeznél, semmint hogy gyászolj. Mert ki tudja, mi vár reá a jövőben? És ki remélhetné, hogy elnyeri a legfőbb jót, ha nem tudja, hogy minő legyen az? És te kétségtelenül meg fogod ismerni a szerelem tökéletes háromságát úrnőmmel, mert én remélem, hogy ő méltó hozzád.

Míg a leány szólt, a király megigézetten állott előtte. De amikor elhallgatott, megrezzent a férfi és fölkiáltott:

— El vele! Ne szólj úrnődről! Mert őt csupán a politika és államérdek vezette hozzám. Beszélj te csak önmagadról, mert bizonnyal lelked hárfáján oly húrok vannak, melyek elég erősek ahhoz, hogy szerelmedet halhatatlanná tegyék és szerelmesedet soha el nem szakadó kötelékkel csatolják hozzád!

De a chéti ujját ajkára illesztve, fejét csóválva így szólt:

— Csitt! Ne szólj így hozzám, különben nem jövök el többet.

És egy ideig mosolyogva nézett a királyra. Azután lábai elé fektette a virágot, megfordult és elment. De mielőtt eltűnt volna a fák közt, hátrafordította a fejét és visszanézett a királyra, aztán az erdő eltakarta a férfi szeme elől.

A király pedig fölemelte a virágot, ajkaihoz emelte és sóhajtott:

— Champak, illatod hasonló a szerelem illatához. És illesz ez ellenállhatatlan leánykához, ki maga is olyan, mint illatod, mely a Teremtő akaratából más, de éppoly bűbájos formában testesült meg őbenne.

És visszatért a templomba, kezében a virággal, teljesen elmerülve Madhupamanjári (a chéti) szavaiba, és teljesen megfeledkezve minden egyébről. Mert a leány szépsége — hasonlóan az ügyes festőhöz, ki eltöröl egy képet, hogy helyet csináljon egy új kép számára — elmosott minden foltot, melyet sötét emlékei lelkének tükrén hagytak.

Lótusz

EGÉSZ éjjel mély álomba merülve nyugodott a király falevél fekhelyén és mikor fölébredt, fölkelt már a nap is. És midőn kilépett, ott várt már reá a chéti a tó partján, kezében egy bíborvörös lótuszvirággal. És úgy tetszett a király szemében e kép, mintha saját lelke nyugalmának megtestesülését látná maga előtt. És amikor a leány felé indult, az föltekintett és mondá:

— Úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot és ha édes volt az álma, úgy ő is elégedett.

— Édes chéti, jó álma van annak, ki visszanyeri nyugalmát és hála néked, úgy aludtam ez éjjel, mint már régóta nem.

— És honnan ered ez új nyugalom?

— Egy tudós orvos tegnap álomitalt adott — nevetett a király.

— Szerencsés az, kinek tudós orvosai vannak, mert bizony kevés és ritka az olyan — válaszolta a chéti.

— A szer, mely álmot hozott pilláimra, a te hangod zenéjéből és szépséged nektárjából volt keverve. És most már reménykedem, hogy a gyógymód hatásos lesz, holott azelőtt vigasztalannak és kétségbeejtőnek hittem helyzetem.

A chéti erre fölkacagott és így szólt:

— Oh, király, vigyázz! Nem vádoltad-e még egy vagy két nappal ezelőtt változékonysággal és ingatagsággal az egész női nemet? És ma már tán nem volnál hajlandó ily vádat emelni?

— Oh, te gonosz kis chéti, jól tudod, hogy nem szólsz igazat és csak azért teszed, hogy engem kínozz.

— Nem — felelt a leány —, de eszembe jut, mennyire hasonló vagy te a halászhoz, aki egykor halfogásból élt. Egy napon történt, hogy hálóját kivetvén a tengerbe, gyönyörű szép aranyhalat fogott. Kihúzta és öröme nem ismert határt. De éppen midőn ki akarta venni a hálóból, a hal kisiklott kezéből és visszaugrott a tengerbe. A halász ekkor kétségbeesésében zokogni kezdett, elhagyta a tengert és kevés híja volt, hogy testét is elhagyja bánatában. És így kiáltott: „Oh, jaj nekem! Végem van, mert ez az aranyhal lett volna eredménye és öröme életemnek!" Mégis egy idő múlva visszatért a tengerhez s ismét kivetette hálóját. És ekkor egy szép ezüsthalat fogott. És szempillantás alatt elfeledte az aranyhalat és mohón nyújtotta ki kezét az ezüsthal után. De ez is kisiklott kezéből, vissza a tengerbe. És ő újra keserűségnek adta fejét, hátat fordított a tengernek, s a sorsa fölötti kesergéssel töltő napjait. De mégis, az idők múltával visszatért megint a tengerhez. Kivetette hálóját és lám, most egy közönséges hal volt benne, mely nem volt sem aranyból, sem ezüstből, hanem olyan volt, mint a többi közönséges hal. És a halász megfogta nagy óvatosan, elvitte és tökéletesen boldog volt, végképpen elfeledte az aranyhalat meg az ezüsthalat, mintha sohasem látott volna olyat életében.

— Édes chéti, megneheztelnék reád, ha képes lennék rá, hogy egy ilyen haszontalan halászhoz hasonlítasz engem.

— Oh, király, vigyázz, nehogy a hasonlat teljessé váljon.

A király azonban így szólt:

— Inkább hasonlíts engem a tűzhöz, mely már csaknem teljesen kialvóban volt. És nem bírták fölélesztení, mert hiába igyekeztek közönséges fával táplálni, ő megvetette azt. Míg aztán reávetettek egy darab mennyei szantálfát, melyhez képest még Malaya szantálfái is csak szegényes utánzatok. És ekkor föléledt a tűz hamvaiból, tisztán lobogó lánggal, minővel még sohasem égett azelőtt.

A király elhallgatott és a lány szólalt meg:

— Király, ideje, hogy menjek.

És a férfi lábai elé fektette a lótuszvirágot, aztán elment, de megfordult és visszatekintett reá, mielőtt eltűnt a fák közt. A király pedig fölemelte a lótuszvirágot és így szólt:

— Lótusz, nem helyesen mondám-e, hogy én vagyok a tűz és ő a tüzelőfa? Vagy tán inkább én vagyok a fa és ő a tűz? Mert bizony úgy éget engem, mint a láng — és most, hogy eltávozott, talán még jobban, mint amikor itt volt. Azért hát, bíborszínű lótuszvirág, magammal hordozlak én egész napon át, mert olyan vagy, mintha ő hagyta volna lényének egy részét hátra képedben. Hadd hűsítsed ajkam az ő távollétének perzselő hevében.

És visszatért a templomba, kezében a lótuszvirággal, s az eljövendőkön jártatta gondolatait és elfeledte a múltat.

Shriphala

ÉS egész éjjel Madhupamanjáriról álmodott, reggel pedig fölkelt, megelőzve a napot és kilépett a szabadba. Figyelte a chakrawáka-madárnak és párjának vidám kilátásait, melyek az éjszakai távollét után örömmel üdvözölték a viszontlátást. Ekkor megjelent ismét a chéti a fák közt és feléje sietett, kezében a shriphala (szépség és jószerencse istennőjének virága) egy bogyófürtjével.:

— Úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e fürtöt és ha édes álmot élvezett, úgy ő is elégedett.

— Édes chéti — felelt a király —, magam sem tudom megmondani, vajon aludtam-e, vagy pedig ébren voltam az elmúlt éjszakán. Csak azt tudom, hogy egész éjjel hangodat hallgattam és csodáltalak. De hogy ez álom volt-e, vagy nem, azt nem mondhatom meg.

A leány pajzán mosollyal tekintett reá és szólt:

— Ezek igen veszélyes és nyugtalanító jelek az orvos szemében. Eseted nagyon hasonló az őrült királyéhoz, ki egy kőbe szeretett bele.

— Szépséges chéti — mondá a király —, nem vagyok képes hasonlóságot fölfedezni közted és egy kő között.

A leány felelt:

— A számodra nem lehetek több, mint az ő számára ama kő volt.

— Mondd el a történetet — kérte a király —, ám nem törődöm vele, hasonlít-e az én esetemhez, vagy nem. Közben nézni akarlak és hangodra figyelni.

És a leány kezdé:

— Volt egyszer egy király. És egyszer midőn az erdőben vadászott, egy régi templomra bukkant és ennek a falán a szépség istennőjének kőbe faragott képét pillantá meg. És alig ötlött szemébe a kép, heves szerelemre gyúlt iránta, annyira, hogy képtelen volt elszakadni tőle. Tehát munkásokat hozatott, kivétette velük a kőképet a falból, magával vitte és palotájában állíttatta fel. S éjjel-nappal előtte ült, le nem vette szemeit róla, csókolta és simogatta és szemére vetette, hogy nem viszonozza gyöngédségét. Egy éjjel aztán, midőn kimerülten elszunnyadt, álmában látta az istennőt. S az kilépett a falból és hozzá jött. És nem volt többé kő, hanem meleg és élő hús és vér. Ám alighogy karjaiba akarta ölelni a király az istennőt, magánkívül a gyönyörtől, egy éjjeliőr az utcán nagyot kiáltott és felriasztotta álmából. Erre a király dühében nyomban kivégeztette az őrt, s a többit mind száműzte a városból. És egész életén át remegve várta, hogy ismét találkozzék álmában az istennővel, de mindhiába, vágya nem teljesült soha. És gyűlölettel töltő el minden, mi ébrenlétében történt vele, mondván: „Ez az egész világ olyan, mint egy hideg kő, merő élettelen másolata az eredetinek és az igaz valóságnak, melyet akkor álomban megpillantottam."

És bizonnyal őrült az, ki egész életén át az elérhetetlent üldözi, melyet még álmában sem érhet utol. Ilyen elérhetetlen vagyok én a te számodra. És bizonnyal hasonló leszel a királyhoz, ha elfeledkezvén úrnőmről, képzeleted tiltott dolgok után törekszik. Oh, király, nincs igazam és nem volt teljes a hasonlat?

— Nem tudom — felelt a király —, nem hallottam a regét, mert teljesen ával voltam elfoglalva, hogy ajkaidat figyeljem és csodálkozom, hogy eddig nem tűntek fel nekem. Mondd el hát újra az egészet, s én lezárom szemem, így nem fogja szépséged útját állani, hogy szavaid értelme elérje lelkemet.

A leány kacagott ezen, mondván:

— Bizony igazam volt és elméd készül cserbenhagyni téged!

És a király elé fektette a fürtöt, s elment anélkül, hogy visszanézett volna és eltűnt a lombok közt. A király felemelte a gyümölcsfürtöt:

— Shriphalafürt, találó a te neved. És minő érdemeket szerezhettél te előző születésedben, hogy te voltál a kiválasztott, melyet ő leszakított a fáról és kezében hordozott, míg testvéreidet vigasztalan elhagyatottságban a fán hagyta?

És visszament a templomba, kezében a fürttel. És a leány ajkainak emléke kísértette, melyek színe hasonló volt a gyümölcs színéhez. És várta a következő hajnalt. **(folytatjuk)**

Szokolay Zoltán

ROMLÁS ELLEN VALÓ ÉNEK

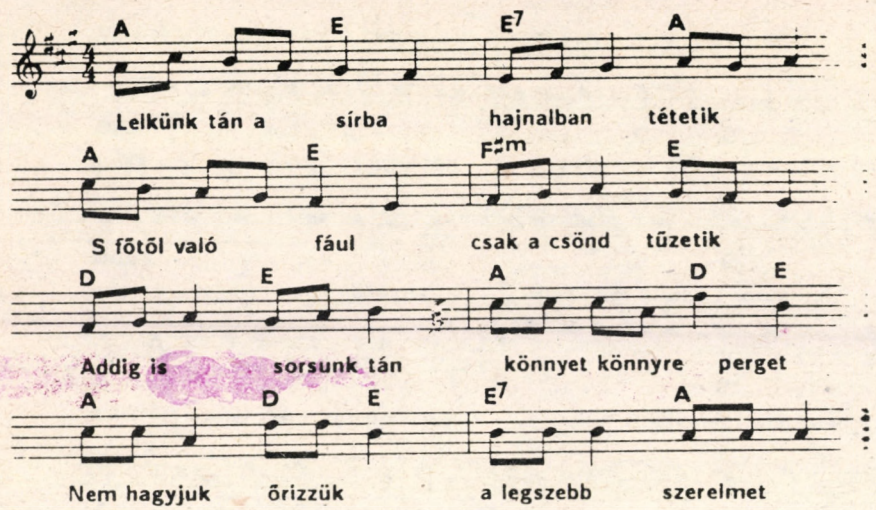

Őrizzük öleljük lidércálmok pedig
Törékeny kezünket lánccal rettegtetik
Dacos nyelvünk mégis a madárnak felelget
Világgá dalolja a legszebb szerelmet
A fehér papírra rácsordul a vérünk
Romlás ellen való énekekben élünk
Ítélő szemünkre haraggal ha néznek
Bujdoktában szépül igazzá az ének.

Zene: Dinnyés József

Buda Ferenc

NE REJTŐZZ EL...

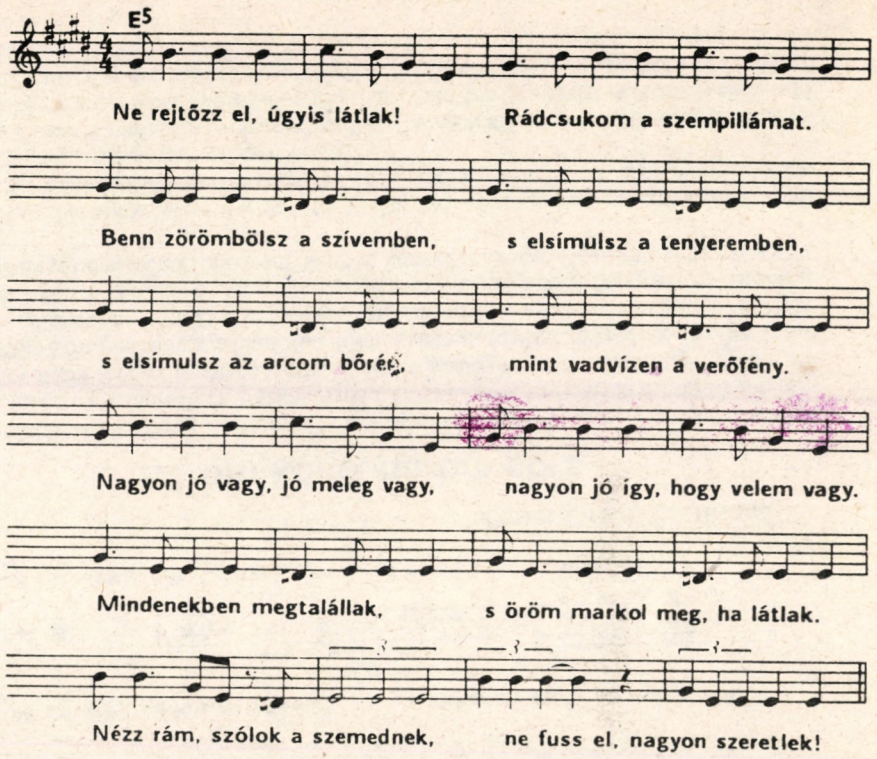

Zene: Dinnyés József

Magyari Lajos **LÁZÁR MIHÁLY ÜZENETE**

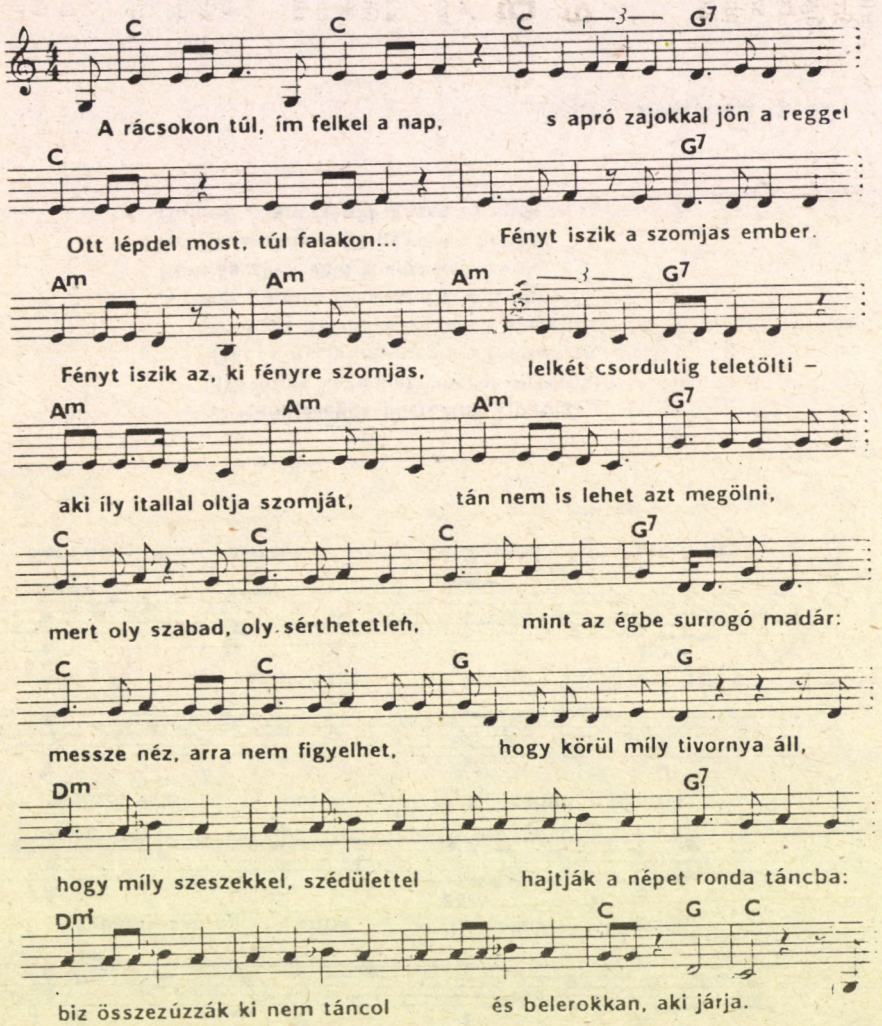

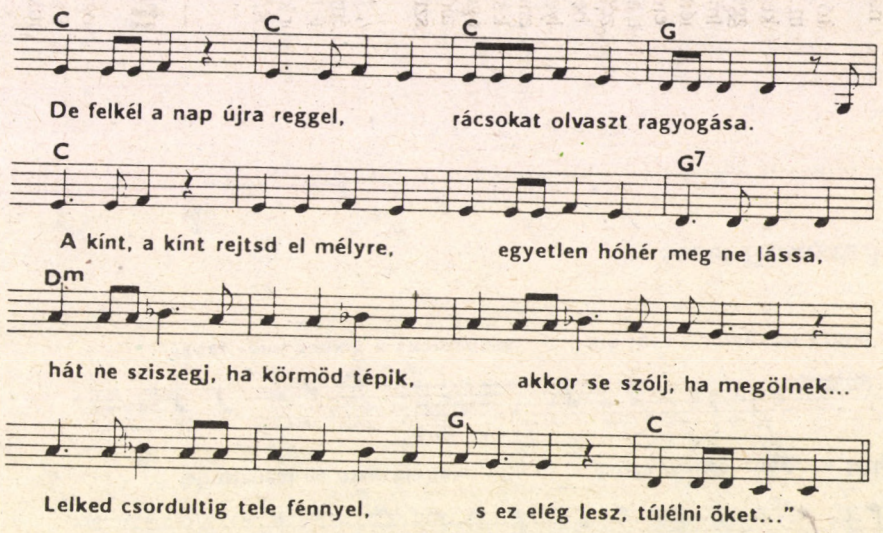

Zene: Dinnyés József

Három költő, három sors

A távoli Magyari Lajossal kezdem. Ő Székelyudvarhelyről indult. A második Forrás nemzedékkel érte el ismertségét. Farkas Árpád, Csiki László, Vári Attila és mások társaságában a Kovászna megyei lapot és irodalmi életet gazdagította. Sepsiszentgyörgyben ma főszerkesztője a megyei lapnak, a kiadónak főmunkatársa. Áprilisban kiadták „Az Ige" című református gyülekezeti lapot és a szórványmagyarság részére a kétnyelvű Csángó Újságot. Lám, Lázár Mihály vértanúról még semmit sem írtam. Legyen itt Magyari Lajostól egy idézet a Piéták című verséből: „Hiszem: ki elfut, nem közénk való, de utána szól a táj, a szív, a szó..."

Buda Ferenc Ne rejtőzz el című írását „tilos" elemezni. A vers szavai, gondolatai a szeretet legtisztább illusztrációja. Debrecen szülötte, Kecskemét fogadta fiának. Hat gyermek édesapja. Az egyik legszűkszavúbb magyar költő.

Szokolay Zoltán Orosházán gyermekeskedett, Egerben középiskolás, Budapesten egyetemista, Szekszárdon, majd Békéscsabán főiskolai tanár. Ma képviselő. A Romlás ellen való ének-et ismeretségünk elején kaptam a költőtől. A diákszerelem, a nagymúltú város: Eger és Kálnoky László barátsága, irodalmi közössége a költészet végtelennek vélt útjaira terelte a költőt.

Dinnyés József

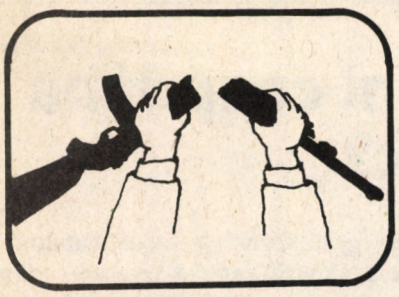

Dél-Afrikában

1986-ban a „Kampány a sorozás megszüntetéséért" (ECC) mozgalom 96 tagját vették őrizetbe, mégis 1987-ben 23, 1988-ban 143, 1989-ben 771 fiatal fehér tagadta meg a katonáskodást. David Bruce és Charles Bester hat-hat év börtönt kapott. 1990. január 30-án a katonaidő lerövidítésével párhuzamosan az ítéletek is csökkentek. Saul Batzofin és Ivan Toms (akik a tiltakozók új hullámában az elsők voltak) kiszabadult.

(*Desmond Tutu* érsek levele alapján)

Desmond Tutu Nobel-békedíjas dél-afrikai érsek üdvözli Ivan Toms-t szabadulása után.

Egy ilyen érsek Magyarországon fekete lenne a többi püspök szemében?

KOPJAFA

a halálra ítélt magzatokért
az éhségtől haldoklókért
az erőszaktól sújtottakért
a környezetrombolás áldozataiért.

Az „Érted vagyok" szerkesztősége a Székesfehérvári Városszépítő Egyesület támogatásával és az alább felsorolt csoportokkal közösen kopjafa felállítását kezdeményezi négy jelenleg is folyó tragédia áldozatainak emlékére és az ilyen halál által fenyegetettek érdekében.

1. Magyarországon ma évente közel kilencvenezer művi abortuszt végeznek. Szerte a világon sok milliót. Ezekre a kis magzatokra emlékeztetve szeretnénk a közgondolkodást a gyermekszeretet, a nem kívánt terhesség kulturált családtervezéssel való elkerülése és a megfogant gyermek elfogadása felé formálni.

2. Az ENSZ adatai szerint évente körülbelül 15 millió gyermek hal éhen a világon. Szeretnénk az igazságosság érzékét növelni, a szűk nemzeti gondolkodást emberiségszélességűvé tágítani, hogy a magyar ember túllásson saját gondjain és segítőkészen forduljon az emberiség nálunk szegényebb háromnegyede felé.

3. A tömegpusztító fegyverek válogatás nélkül megölik a nem harcolókat, az ártatlanokat és a gyermekeket is. Mégis döbbenetes természetességgel gyártják, gyakorolják ezeket, sőt alkalmazzák ma is a helyi háborúkban. Szeretnénk az erőszakmentességet, a békességteremtést, a konfliktusok türelmes megoldását, a civil társadalom felé való fejlődést előmozdítani.

4. Kiszipolyozott, beszennyezett, megfékezhetetlenül veszélyessé tett Földet hagyunk a következő generációkra, akik teljesen védtelenek velünk szemben. Szeretnénk a felelősségérzetet, a generációkban, történelemben, jövőben való gondolkodást, a reményt, a nem fogyasztói boldogságra való törekvést erősíteni.

Család Alapítvány, Nagycsaládosok Országos Egyesülete Németh László helyi csoport, Nagycsaládosok Egyesülete, Magzatvédő Társaság, Bokor katolikus bázisközösség szfvári csoportja, Karitatív Lelkiismereti Tiltakozók Köre.

Civil szolgálat a gyakorlatban

Amikor elutasítottam a katonáskodást, írásba kellett adnom, hogy a civil szolgálatot választom, majd ezt egy önéletrajzzal kellett kiegészítenem a bizottság számára. A bizottság előtt mindezt újra el kell mondani. A katonai igazolványt automatikusan bevonják. Az engedélyt a bizottság javaslata alapján a kieg.pk. adja. Utána egy éven belül a Megyei Foglalkoztatási Központ jelöli ki a munkahelyet. Általában figyelembeveszik a szakképzettséget. Én ügyintéző lettem egy környezetvédő egyesületnél.

Anyagiak: illetmény havi 780 Ft, ruhapénz (saját ruha használata esetén) évente 6000 Ft, az étkezési hozzájárulás napi 85 Ft, a közlekedési bérlet árát visszatérítik.

Munkakörülmények: napi 8 óra munka, a hétvégék szabadok, de bármikor kötelezhetnek túlmunkára. Szállást lehet igényelni, de én otthon alszom. Szabadságolás ugyanúgy, mint más munkahelyeken. Az útlevelet, személyi igazolványt nem vonják be. Kapunk egy adatlapot, amely a sorkatonákéval azonos kedvezményekre jogosít. A szolgálat egyelőre tíz hónappal hosszabb a sorkatonáskodás idejénél. Rövidítéséért és minden diszkrimináció ellen küzd a katonaságmegtagadók érdekképviseleti szerve, az Alba Kör.

Babos István

A német nacionalizmus újraéledésének veszélye ellen

Különböző nyugatnémet politikai csoportok demonstrációt terveznek 1990 novemberében. Mivel ez nem csak a németeket érinti, szeretnének kapcsolatba lépni más európai országokbeli emberekkel, akik esetleg csatlakoznának a demonstrációhoz.

Cím: DFG-VK (Deutsche Friedensgesellschaft — Vereinigte Kriegsdienstgegnerinnen), Landesverband Hessen, Vogelsbergstrasse 17, D-6000 Frankfurt/Main 1. Tel.: 069/431440.

— itt levágandó —

Az emberiség egyetlen túlélési esélye az erőszakmentes szeretetszolgálat!

(A Bokor bázisközösség néhány börtönviselt katonaság-megtagadójának levele **minden 'sorköteles' fiatalhoz, és a katonáskodást elutasítókhoz.** Kedves olvasó, kérünk, mutasd meg ezt a levelet a címzettek közé tartozó ismerőseidnek.)

Kedves fiatalok! Szeretnénk tájékoztatni benneteket a **Karitatív lelkiismereti tiltakozók köréről.** (A kör nevének rövidítése **CCO**, a nemzetközileg használt angol megnevezésből: Charitable Conscientious Objectors — Hungary).

A CCO kör támogatja a civil szolgálatosok érdekvédelmét és a szolgálati idő lerövidítéséért ill. a hadkötelezettség eltörléséért folytatott küzdelmet, amelyet az Alba Kör fölvállalt. **A CCO kör** ezen túlmenően **arra törekszik, hogy az erőszakmentesség** ne szűküljön le a katonáskodás elutasítására, hanem annak **pozitív értékeit** — tagjainak életével és megnyilatkozásaival — **hatékonnyá és láthatóvá tegye:**

1. az erőszak minden formája elleni tiltakozást (ilyen formák pl. a környezetpusztítás, azaz a jövő nemzedékek életterének szétrombolása, a gazdasági és kereskedelmi eszközökkel történő éhengyilkolás és az abortusz), nyitottan aziránt, hogy a lelkiismeretünk még mi ellen fog tiltakozni (katonai és nem katonai területeken egyaránt);

2. nemcsak tiltakozást, hanem **segítőkészséget** is azok iránt, akik az erőszaktól szenvednek, hangsúlyozottan az emberiség éhező százmilliói iránt;

3. a társadalom szeliddé kovászosítását nem politikai eszközökkel, elsősorban példamutatással, családi és kisközösségi **neveléssel** (és a CCO kör keresztény tagjai az evangélium hirdetésével);

4. mindezek érdekében **áldozatokra és kockázatvállalásra is készen.**

A CCO kör nevének mondanivalója: mi nem szolgálatmegtagadók vagyunk, hanem szolgálatot vállalunk és vitatjuk, hogy a katonáskodás szolgálat lenne (hiszen a jószándékú erőszak is kitépi a búzát a konkoly gyomlálása közben — vö. Máté evangélium 13,29). Nem csupán a katonáskodás ellen tiltakozunk, hanem minden ellen, amit a lelkiismeretünk elutasít. Nem csupán tiltakozunk, hanem segíteni is akarunk.

Kedves 'sorköteles' fiatal, **válaszd az erőszakmentes szolgálatot!** Kedves katonaság-megtagadó testvérünk, **tedd magadévá az erőszakmentesség eszményének teljességét!**

Ezt a válasz-levelezőlapot kivágva és postázva kapcsolatba léphetsz közösségünkkel.

Hadkötelezettség?

Az Alba Kör Ideiglenes Ügyvivői Testülete 1990. július 24-én levelet küldött az országgyűlési képviselőknek a honvédelemről szóló törvény módosítására benyújtott kormányjavaslattal kapcsolatban. A levél alább felsorolt fő mondanivalóit a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvényen felül ENSZ-határozatokkal és az Európa Tanács, valamint az Amnesty International ajánlásaival támasztja alá:

Hadkötelezettség helyett (annak teljes eltöréséig) „társadalmi szolgálat"-kötelezettség legyen s azon belül egyenértékű alternatíva a katonai és a polgári szolgálat.

A polgári szolgálat

— a Honvédelmi Törvény keretein kívül, önálló törvényben nyerjen szabályozást;

— „lelkiismeretvizsgáló bizottságok" nélkül, alanyi jogon lehessen választani;

— bármikor lehessen választani (ne csak eskü előtt ill. tartalékos behívóparancs kézhezvétele előtt);

— időtartama legyen azonos a tényleges katonai szolgálatéval;

— legyen nemzetközi;

— összes illetménye jelenleg nem éri el a hivatalos létminimumot.

A szolgálat minden formáját megtagadókkal szemben legyenek humánusak.

Minden katona igényt tarthat emberi méltóságára, állampolgári jogainak gyakorlására, független érdekvédelemre.

Újra a konstantini csapdába esünk?

Augusztus 20-án, amikor a magyar katolikus egyházvezetés a „szent" hatalommal való újraösszefonódás diadalünnepét ülte, a televízió ennek közvetítése után Husz Jánosról vetített színdarabot. Husz elutasítja Zsigmond császár szövetségi ajánlatát, mert a konstantini, zsigmondi (és Szent István-i) szövetség az egyháznak hatalmat, gazdagságot és ebből következően elpogányosodást hoz. Ennek illusztrálásaként a katolikus egyház máglyán megégeti Huszt. (Bocsánatot kértünk már az ilyen történelmi gaztettekért?)

A történelmi hűség megkívánja annak felidézését, hogy — bár a színdarab egyértelműen fegyveres forradalmi mozgalomként mutatja be a huszitákat — volt Husz követői közt egy csoport (Jakoubek és Cheltschizki Péter vezetésével), amely komoly viták után különvált a felkelőktől, mert nem tartotta megengedhetőnek, hogy a keresztények fegyvert fogjanak. Ez a csoport járta tovább a tizenkét ezred 'angyalian jó keresztény katona' segítségét nem kérő Jézus útját.

Reméljük, Jézus állami-egyházi üldözésekkel teli útja, a prófétai kiállást és az elnyomottakkal való szolidaritást nem elmulasztó szeretete sokak számára lesz olyan vonzó, hogy Érte távol maradjanak az új konstantini szövetségtől. — tv —

Ne engedd az erőszak ideológiáit egyházadba!

„...**A hatalom, az uralom és az erőszak szakralizálása pogány dolog**, s ha sikerül az egyházi racionalitás eszményei közül is kiszorítani a hatalomnak ezt a pogány szakralizálását, akkor el tudunk jutni az igazi keresztény szolidaritáshoz." (Nyíri Tamás, 168 óra, aug. 14.)

A keresztes vitézek a példaképeink?

Ma is van olyan katolikus ifjúsági lap, amely szerint a keresztes háborúk szándéka (hogy Krisztus szülőföldjét keresztények birtokává tegyék) „szent" volt, s ennek tiszteletére akar nevelni.

Az őskeresztények ezzel szemben — Jézus előre közölt parancsára — elmenekültek Jeruzsálem ostromakor. Vállalták a hazaárulás vádját. Hagyták a „szentföldet" a pogányok kezére jutni. Úgy látszik, nem tisztelték eléggé Krisztus szülőföldjét. Bár az nekik hazájuk volt s talán jobban is szerették, mint a későbbi keresztesek, mégsem védték meg. Már előre eretnekül eltértek a későbbi pápák idevonatkozó útmutatásától.

A szándék, hogy Krisztus szülőföldje keresztények birtoka legyen, úgysem valósulhatott meg. A keresztes hadak győzelme legfeljebb a megkeresztelt európai pogányoknak szerezhetett birtokot.

— flag —

Törekszem
az erőszakmentesség értékeit
— megvalósítani,
— felmutatni a nyilvánosság általam elérhető útjain,
— sorkötelesekkel és civil szolgálatosokkal megismertetni.
Szeretnék megismerkedni más karitatív lelkiismereti tiltakozókkal.

Név:
Cím:

Dátum:

Aláírás:

Ha csupán szeretnél többet megtudni a CCO körről, figyeld az „Érted vagyok"-ot, amely jelentős részben a CCO értékekkel foglalkozik és mindig tartalmazza a CO rovatot.

Bélyeg helye

Karitatív Lelkiismereti Tiltakozók Köre (CCO)

Székesfehérvár

Pf.148.

8002

A kertész és a várúr

Kedves gyerekek, rajzoljátok meg néhány képben egy újságméretű (felnőttül mondva: A4-es) lapra ezt a mesét és küldjétek be az „Érted vagyok”-nak (8002 Szfvár Pf.148.) Ne színezzétek ki, mert a legszebb képregényecskét közölni fogjuk, színező oldalként.

Élt egyszer egy faluban egy kertész. Szép darab földjét gondosan bekerítette, nehogy a kóbor állatok kárt tehessenek benne. Reggelenként a kertjében föl-alá sétálva gyönyörködött a veteményeiben s a virágaiban.

Hanem egy reggel meghűlt benne a vér. Salátái megrágva, virágai letaposva, a káposztáit pedig mind felfalták.

— Ez csak a nyúl lehetett! — gondolta, s panaszra ment a várba. Így szólt a várúrhoz:

— Uram, kérlek, szolgáltass nekem igazságot! A nyúl az egész kertemet tönkretette.

— Egész biztos vagy benne, hogy a nyúl volt? — kérdezte a várúr.

— Biztos — felelte a kertész —, megtaláltam a nyomát.

— Akkor majd elintézzük. Holnap kivadásszuk az ipsét. Készülj, mert holnap reggel nálad leszünk!

Ahogy mondta, másnap ott is volt, egy egész vadászcsapattal és egy sereg hajtóval.

— De éhen mégsem foghatunk dologba — szólt az úr —, akad-e valami harapnivaló?

— Van, uram — készségeskedett a kertész, s egy sonkát tett az asztalra. A vendégek egykettőre felfalták.

— De furcsa ez a disznó — jegyezte meg a várúr, hasát simogatva —, csak egy sonkája van.

Volt neki másik is, ott lógott a kamrában. A kertész előhozta, a várúr megette. Aztán mikor végeztek a két hátsó sonkával, megették a két elsőt is, aztán sor került a füstölt oldalasra, a tarjára... úgyhogy végül egy falás nem sok, annyi se maradt a kamrában.

No de a pincében sem maradt egy árva korty bor sem, mert a sonkát, oldalast, tarját öntözni is kellett. Öntözték is derekasan, mikor pedig jól megöntözték, elálmosodtak, s álmos fejjel csak nem lehet nyúlra vadászni! Szétdobatták hát az ágyakat, leheveredtek és aludtak, míg csak alkonyra nem hajlott a nap.

Akkor a várúr felébredt, nyújtózkodott, megfúvatta a kürtöket. A társaság lóra ült, s elkezdődött a futkosás, lovaglás, hajsza keresztül-kasul a kertben. Hiába, nyoma sem volt a nyúlnak. Volt a sarokban még egy kék káposzta, annak a levele alatt csücsült a koma. Aztán mikor már nagyon közeledtek hozzá a hajtók, kiugrott a palánk résén és kereket oldott. A várúr utána, nyomában a többi vadásszal, ahogy vágtatnak, mind kidöntik a kerítést. De csak az erdőig vágtattak, oda már nem követték a nyulat, hanem visszaporoszkáltak a kertbe.

— Sajnálom — mondta a várúr —, láthatod, mindent megtettem, amit bírtam, de az az átkozott jószág túljárt az eszünkön.

Azzal elvonult, seregestül, csapatostul, a kertész pedig ott állt a feldúlt kert közepén, és azt gondolta:

— Bizony jobban tettem volna, ha békésen intézem perem a nyúllal, mert ez a segítség több kárt okozott nekem, mint száz nyúl, száz esztendő alatt.

Kukaügyi ismeretek

Néha sétálj oda a szemetesedényhez és kukkants bele: igaz-e, amit írunk, hogy a háztartási hulladék, az bizony nem szemét. Átlagosan 40 %-a papír, 19 %-a műanyag, 15 %-a szerves hulladék, 9 %-a fém, 6 %-a üveg s 11 % az egyéb. Mit tehetsz te?

Megelőzés: ne vegyünk szemetet, kerüljük az eldobó csomagolást, jobb a visszaváltható üveg. Amikor csak lehet, konzervek helyett fogyassz friss élelmet. A tízóraidat ne fóliába csomagold, hanem vászonkendőbe. Gombelemes eszközök helyett napelemeset vegyél (ha kapható). Óvakodj a mérgező anyagokat tartalmazó iskolaszerektől. Ahol lehet, műanyag helyett használj természetes anyagokat (pl. filctoll helyett színes ceruzát).

Amit lehet **még hasznosítani**, ne dobjuk ki: a tejfölös poharakat pl. a kertészkedők tudják használni, a fölöslegessé vált papírok másik felére még lehet rajzolni vagy a telefon mellé tehetjük üzenetek följegyzésére.

A hulladékot **válogatva gyűjtsük**, hogy újrahasznosítását segítsük: a papírgyűjtés mellett szervezd meg iskoládban a kimerült elemek gyűjtését és ha már sok összegyűlt, vidd be a helyi tanácsra — ideje, hogy a felnőttek gondoskodjanak ilyen begyűjtőhelyekről.

(ötletek Kalas György kis füzetéből)

Sikerült megtudni, ki a szerzője a Moha meséknek.

Egy kedves olvasónk írta meg, ami keveset tudott életéről és hagyatékáról. Reméljük, legközelebbi számunkban már részletesebben tudunk írni róla és folytathatjuk a mesék közlését.

— a szerk.

— itt levágandó —

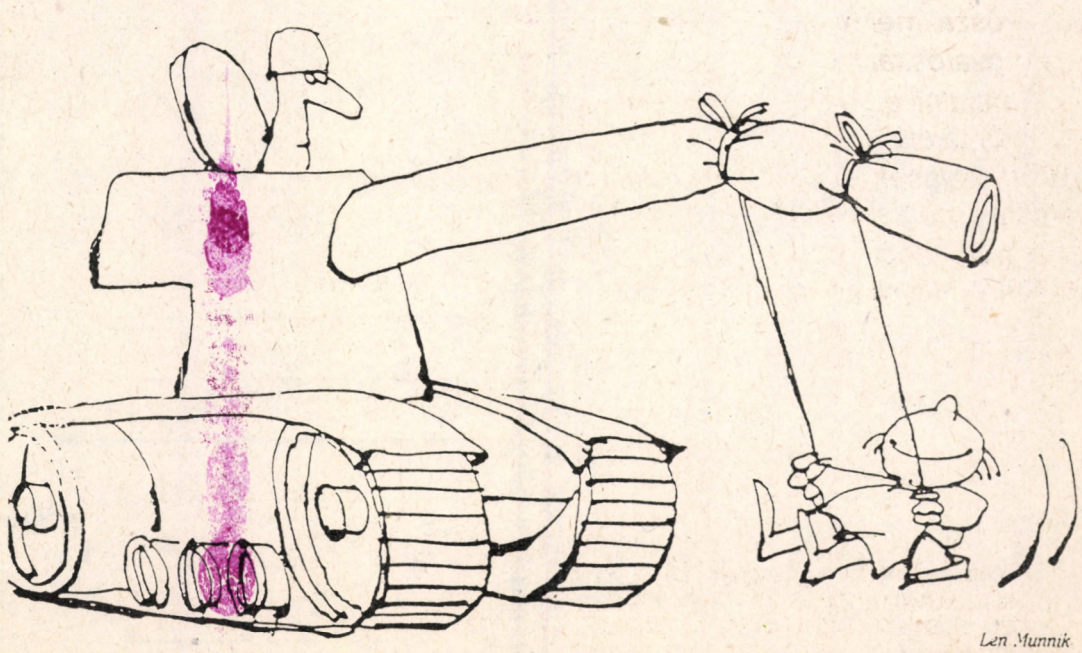

Len Munnik

Ez nem csak álom

Erdélyi tábor

Különös dologra figyelhettek fel a máramarosi Egres-hegyen nyájaikat terelgető 'pakulárok'. Egyik napról a másikra szabályos sátorfalucskát épített — hála a szatmári püspökség és a máramarosszigeti plébánia anyagi támogatásának — az a kilencven fiatal, aki Románia és Magyarország legkülönbözőbb vidékeiről találkozott itt. Július 23-án kúszott a magasba a tábort megnyitó zászló, amely fennen hirdette a hét mottóját: 'Harmónia'. Ezért fogtunk vándorbotot és hátizsákot Bukaresttől Budapestig, hogy megpróbáljuk fölfedezni, életünkbe építeni az Isten által a világba teremtett harmóniát, melyet könnyen elfeledünk vagy még meg sem találtunk. Kirándulások, remetenap, akadályversenyek, a kiscsoportos megbeszélések, a sok játék és a mindennapi szentmise segítették, hogy mind teljesebb harmónia alakuljon ki bennünk Istennel, Természettel, Családdal, Barátainkkal, Egyházainkkal és Önmagunkkal. Ki tudná feledni az esti tábortüzek varázsát, a népdalverseny csángó, székely, kalotaszegi, könnyeket csalogató eredeti dallamait, a mókával teli színdarabokat, az éjszakai őrségben hallott erdei hangokat, a napkeltét, az érintetlen tájakat, a környékbeli parasztok kedvességét, a sok csodát, ami bennünk és körülöttünk történt. Éreztük, hogy nagy dolog történik, falakat bontunk le: az előítéletek, a bizalmatlanság és önzés falait. Együtt volt az ortodox, a református, a katolikus és az Istent még csak kereső, megértette egymást a csak románul és a csak magyarul tudó is. Nem volt többség és kisebbség. Hogyan lehet ez? Istenre és egymásra kell figyelni.

A búcsú szívszorító volt. Úgy éreztük, sikerült kicsiben megvalósítanunk a jézusi kontraszttársadalom álmát, s jó volt élni ebben az álomban. De indulnunk kellett, hogy másokkal is elhitessük, ez nem csak álom.

- efi -

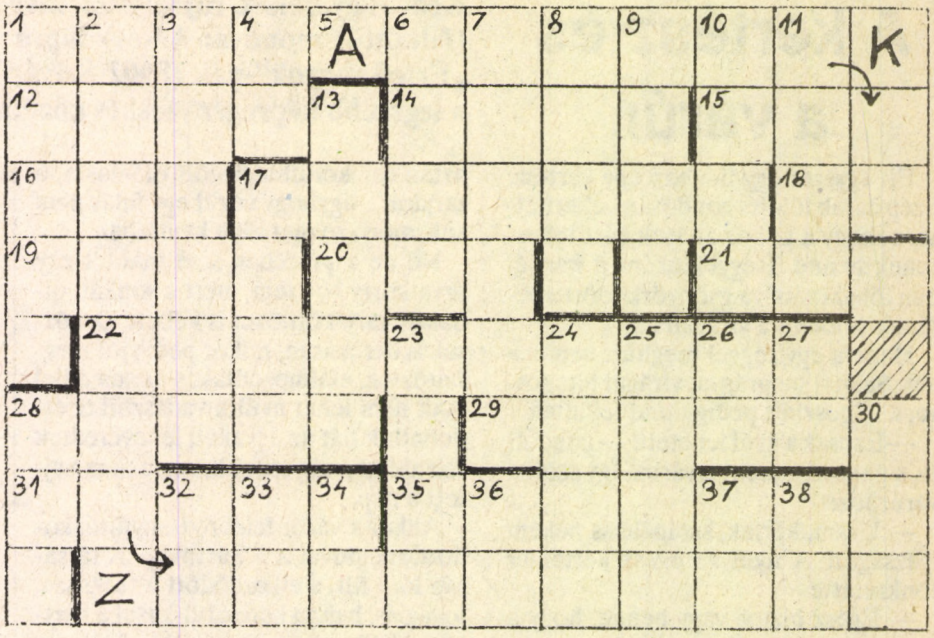

Vízsz. 1. Megfejtés I. 12. Ritka női név. 14. Nyerészkedve kereskedő. 15. Névutó. 16. Szarvasfajta. 17. Megfejtés IV. 18. Az arzén vegyjele. 19. Éva párja. 20. Fölfordulás. 21. Pottyant. 22. Megfejtés III. 28. Madár németül. 29. *A helység kalapácsa* női főszereplője. 31. Vizes. 35. Beszédetek legyen ilyen egyszerű.

Függ. 1. Isten az ilyen adakozót szereti. 2. Megfejtés II. 3. Meddig jutott Szt.Pál utolsó útján? 4. Ráhel szélső betűi. 6. ..., a sárkány. 7. Szanaszét. 8. *A láthatatlan ember* főszereplője. 9. Terület latinul. 10. Sport golyóval és bábukkal. 11. Ami nincs elég az öt balgának. 13. A Lélek egyik szimbóluma, névelővel. 17. Nőstény disznó. 23. Kivágott fatörzs része. 24. Fém pénzdarab. 25. HISZ betűi keverve. 26. A 'jó pásztor' ellentétének két szélső betűje. 27. Visszhang két szélső betűje. 28. Amit Máté szedett. 30. Ellentétes égtájak. 32. Babasírás ékezet nélkül. 33. A múlt idő jele. 34. Állóvíz. 36. Egyes szám első személy ékezet nélkül. 37. Japán társasjáték. 38. A csipkebokor teszi, ékezet nélkül.

Beküldendő a szerkesztőség címére a megfejtésként kapott szentírási idézet és annak lelőhelye.

„Háromkerekű biciklijén most még hogy mosolyog, milyen boldog!”

Kedves Európa! Megálltunk kicsit füstködös átjáróházad Győr nevű kapujánál és együtt néztük, hogy csörtet át rajta a tranzitforgalom. Félóráig bírtuk ki a büdösben, a zajban — így figyeltük a lassan araszoló gépjárműlavinát. Láttuk 'civilizált' embertársainkat. Láttuk, hogyan markolják görcsösen a kormányt, hogyan rázzák egymásra öklüket, hogyan bőgetik motorjaikat és hogyan gyártják a levegőből a mérgező füstöt. Boldog arcot is kerestünk, de mindhiába.

Kedves Európa! Földrészed lakóiként vállaltuk, hogy egy szebb, nagyobb házat építünk itt. Egy olyat, amelyben a közlekedés is új, az emberhez közelebb álló alapokon nyugszik. Egy olyat, ahol a kerékpáros nem 'mozgó objektum' többé, nem 'kiszámíthatatlan akadály', hanem közlekedő ember. Ember, aki haladni szeretne s élni. Ezért kérjük vissza útjainkat, ahonnan minket kitiltottak. Vissza akarjuk kapni mindazon közös értéket, amelyet a motorizáció tönkretett: a lélegezhető levegőt, zöldellő fáinkat, a természet csendjét. Szeretnénk, ha Európa biztonságába a mi biztonságunkat is belegondolnánk. És gyermekeinkét is. Mert nézd csak, Európa: háromkerekű biciklijén most még hogy mosolyog, milyen boldog kis állampolgárod...

Gondolták és írták: **az EYFA Bike Tour kerékpáros misszió hétnemzetiségű, 110 fős csapata**, amely május 25-én indult Norvégiából és július 25-én ért Győrbe; valamint a Reflex Környezetvédő Egyesület és az Alpen Adria Alternatív Gondolat. A nyilatkozat három nyelven készült és a hét ország környezetügyi miniszterei is megkapták.

(*Gaia-sajtószemle*)

Az „Érted vagyok” közösségi és családi folyóirat melléklete
Szerkesztőség: 8002 Székesfehérvár, Pf. 148.

BIBLIA

A szeptemberi elmélkedéseket Kovács Tádé, az októberieket Barcza Barna készítette.

Szept. 2. — Évközi 22. vasárnap — Mt 16,21-27 — A Mester mögött

Jézus Fülöp Cezáreában közvéleménykutatást végzett tanítványai között saját személyét illetően. Simon volt a szószólójuk: Messiásnak, Isten Fiának nevezte a Mestert. Cserébe a Szikla (Péter) elnevezést kapta Tőle, továbbá elismerést, hogy ez a nyilatkozat a Mennyei Atyára, s nem emberi szóbeszédre való odafigyelés eredménye nála. Ígéretet is kapott, hogy őrá építi majd Jézus a maga közösségét, és Hádész kapui nem vesznek majd rajta erőt, hanem meg fogja kapni a mennyek országának kulcsait, és olyasmiket köt meg, vagy old fel a földön, amiket jónak lát, az egészben senki sem akad majd, aki ellenezni akarná intézkedéseit. És íme, Péter egyet szól: s Szikla helyett Ellenségnek (Sátán!) nevezik, ráépítés helyett ráförmedés jön, elismerés helyett nyilvános rendreutasítás a legmegszégyenítőbb formában, ahogy csupán elszemtelenedő ebével beszél az ember, nem a barátjával, élete művének folytatójával. („Kushadj mögöttem, Sátán!") — Kulcsátadás helyett csapdaátvételről beszél Jézus a továbbiakban. A „szkandalon" szó egyaránt jelent lépést és ellenlépést egy úton, vagyis lépésgátolást; s nemcsak háborítást (botránkoztatást), hanem háborgást (botránkozást) is. Jézus nemegyszer csinált botrányt. Gondoljunk csak a templomban jogosítvánnyal áldozati állatokat árusító kufárok kiűzésére, vagy az ünneprontó bekiabálásra a sátoros ünnep szertartása közben (Jn 2,13;7,37) szembeszállva sorozatos gyógyító „munkáiról" a munkaszüneti napon. Mindazonáltal óvott is, óvakodott is a botránkozástól. „Boldog, aki nem botránkozik rajtam." (Mt 11,6) „Jaj a világnak a botrányok miatt." (Mt 18,7) Aki csak egyet is elgáncsol azon kicsik közül, akik Jézusba vetik bizalmukat, úgy, hogy az elbotoljék s bizalmában megrendüljön, annak „előnyös", hogy biztonságosan és észrevehetetlenül eltűnjön szem elől! (vö. Mt 18,6) Ez a legelőnyösebb, ha csapdaállító lép elénk. Nem szemezni, nem kokettálni vele. Hátunk mögé vele! Ez a sorsa Péternek is: pusztulnia kell a Mester szeme elől, mögötte a helye, mert önkíméletre figyelmeztető szavait csapdának érzi a Mester. Hogyne; amikor az önkíméletre amúgy is oly könnyen hajlik az ember. Félni, megfutamodni, lemondani erőfeszítésről, áldozatvállalásról: mindez mélyen emberi. Az emberek általában így gondolkodnak az élet kellemetlenségeiről. Isten gondolata más. Szerinte az igazi élet minden áldozatot megér, még az életáldozatot is. Ezért a gondolatáért azonban Istent az a szemrehányás érhetné, hogy könnyen beszél a mi bőrünkre mennyei foteljából. Csakhogy Isten nem teszi zsebre ezt a szemrehányást, mert Fiában kipróbálta ezt a gondolatot. A Mester nem maga előtt tolja tanítványait a vágóhídra, hanem előttünk ment végig az úton. Nekünk csak fel kell sorakoznunk mögé. Szeretne maga mögött tudni mindnyájunkat, de egészen más értelemben, mint Pétert, mikor erről az útról le akarta Őt téríteni. Annyi bizonyos, hogy nincs tanítvány a Mester fölött (Mt 10,24); de mögötte két értelemben is lehet. Úgy, amint elmarad mögötte, értetlenségben csak útjában lenne a Mesternek, jobb, ha eltűnik a süllyesztőben, s úgy, amint felzárkózik mögötte. Ebben aztán nincs plafon: aki bízik a Mesterben, nagyobb tetteket hajthat végre még nálánál is (vö. Jn 14,12). Csak azt nem tudja megtenni a tanítvány, hogy ehhez kisebb áldozathozatal, kevesebb gáncsoskodás elviselése, kényelmesebb kereszthordozás útján jut el, mint Mestere. Vagy, ha meg tudja, azok más előjelű tettek, más mester, más atya kedvére valók (vö. Jn 8,44).

Szept. 9. — Évközi 23. vasárnap — Mt 18,15-20 — Ha pogánynak néznek

Nemcsak a haragtartás hiba, ha valaki hibázott velünk szemben. Az sem mindig jó, ha mindent elnézünk neki. Amennyiben keresztény testvérünkről van szó, abban az esetben ez biztosan így van (ilyenkor ugyanis feltételezhető róla a megtérés őszinte szándéka.) Ahogy én elvárom, hogy bármely testvérem szóljon, ha hibáznék vele szemben, ugyanúgy joggal feltételezem ugyanennek igényét náluk is. Ám az sem esnék jól, ha rögtön nagydobra vernék, amit elvétettem. Hálás volnék érte, ha én lehetnék az első, aki tudomást szerez arról, amit elkövettem. S ha egyetértésre jutottunk, akkor egyben az utolsó is. Igen rosszul esnék, hogy miután beláttam hibámat, bocsánatot kértem érte, s megígértem az illetőnek, hogy ezután vigyázni fogok, ez után mégis tovább terjedne az ügy híre. Míg, ha nem jutunk dűlőre, érthető, hogy mást vagy másokat is belevonjunk az eset tisztázásába. Ha ez sem elég: az élő közösség elé kell tárni a dolgot, azok elé, akiket én is testvéreimnek tekintek, meg az elé, akit állítólag megbántottam. Egy ilyen alkalommal aztán vagy meg tudnak győzni róla, hogy én viselkedtem helytelenül, vagy nem. Ha nem, akkor kényes helyzetbe kerülök. Vagy sikerül nekem meggyőznöm őket, vagy visszavonják velem szemben a testvéri elvárásokat és úgy kezdenek viselkedni velem, mint valami előkelő idegennel, aki sosem hallott a krisztusi tanításról és sosem élt keresztény közösségben. Ettől persze borzasztóan ideges leszek, és vagy otthagyom őket, vagy felülvizsgálom álláspontomat a kérdéses ügyben. Elképzelhető, hogy alaptalanul vádolnak, sértődékeny testvérem vezette félre őket, s nekem nem marad más, mint a béketűrés. De lehet, hogy az egész mondvacsinált dolog: a műsértődéssel elindult folyamat az én „betörésemet" célozza csupán. Az alázat örve alatt szeretnének karikát fűzni az orromba. Az ilyen közösség távol áll Krisztus szellemétől. Föl kell mérnem: tudok-e rajtuk segíteni, vagy le kell ráznom a port is a lábamról, ami köztük ragadt rám. Végül lehet, hogy a vád jogos, én valóban megbántottam egy testvéremet, de sokáig magam előtt is takargattam ennek a tényét, okát. Ideje, hogy magamba szálljak. Ha a testvérek udvariaskodása bosszant, ez eggyel több ok arra, hogy siessek visszakozni, helyreálljon a közösség általam megbontott egysége. Ez az egység ugyanis nem merőben a jó közérzet szempontjából hasznos, hanem a hatékonyság szempontjából legalább annyira. Egymásnak ellentmondó kéréseket, akarásokat Isten se tud teljesíteni. Nem is teljesülhetnek tehát! Ahol pedig nem teljesülnek az akarások, ott nincs élet, csak pangás. Isten azonban élő Isten, a pangásban minimális a jelenléte. Ott van igazán jelen, ahol egyesült erővel a Szabadító (neve) felé irányul minden testvér minden gondolata, akarása, kérése, megmozdulása. Ott megszabadulnak a testvérek nehezteléseiktől és azok okától. Ott a közösségnek nincs ideje egymás sebeit nyalogatni, sérelmeket boncolgatni, önmaga körül tekeregni, mert igen fontos és sok dolga van, ami annyira leköti és igénybe veszi, hogy örül, ha egy-egy pillanatra felüdülhet testvérei körében, s megfürösztheti arcát a közösség friss levegőjében, semhogy ott belterjes torzsalkodásokba bonyolódjék. Ám, ha mégis, akkor szigorúan be kell tartani a négyszemközti, többszemközti, s legvégül a közösségi feddés szeretet diktálta sorrendjét.

Szept. 16. — Évközi 24. vasárnap — Mt 18, 21-35 — Marad a megbocsátás, vagy marad a bűn

Azok után, amiket Jézus a tékozló fiú apjáról mond, akár a kisebb, akár a nagyobb fiúhoz való viszonyulásával kapcsolatban, azt gondolhatnánk, hogy Isten irgalmának soha sincs határa. A két adósról szóló történet azonban cáfolja ezt az elképzelést. Ebből az derül ki, hogy akinek tízezer talentumnyi (436,5 tonna arany ára) adósságot engedtek el, az iránt megszűnik az irgalom, mihelyt kiderül, hogy irgalmatlan saját — ám csupán 100 dénárral (400 gramm ezüst árával) tartozó — adósával szemben. A tény annál érdekesebb, hogy Péter kérdésére adott válaszként hangzik el. Péter pedig éppen saját irgalmasságának behatárolhatóságáról érdeklődik a Mestertől, és azt a választ kapja, hogy nem szabad azt behatárolni. Pedig Péter nagylelkűségnek vélte, hogy akár hétszer is hajlandó megbocsátani ugyanazon kellemetlenkedőnek. Lukácsnál (17,4) az is kiderül, hogy a hét eset egyetlen napra esik! Jézus azonban nem engedi, hogy Péter ily szűkkeblű legyen, hanem szeretné nagylelkűségét megtízszerezni. Ez egyenletes eloszlás esetén annyit jelentene, hogy egyetlen nap ébren töltött idejének minden negyedórájára jutna az egy megbántás, egy bocsánatot kérés (Lk 17,4) és egy megbocsátás. De mivel Jézus nem farizeusi értelemben gondolkodott és tanított, ez a mértékmegjelölés nyilván a mérték és határ nélküli megbocsátó készséget szorgalmazza. De hogyan kívánhat tőlünk, emberektől határtalan irgalmat, ha rögtön ez után azt mondja el, mi szab határt a Mennyei Atya irgalmának? A válaszhoz meg kell néznünk, hogy mi történik — mondjuk — Andrással, ha Péter bocsát meg neki, és mi, ha

Isten. András — teszem azt — megirigyli Pétertől, hogy bemehet Jairus házába, ő meg nem, és pofon vágja, felhánytorgatván neki, hogy pedig ő mutatta be a testvérét a Mesternek. Péter dühbe jön, de végül azt válaszolja, hogy hálás testvérének ezért a bemutatásért, és nem haragszik a pofonért sem, arról pedig, hogy a Mester kit visz magával, nem tehet.

Péter megbocsátásának Andrásra nézve az a hatása, hogy nem kell tartania testvére bosszújától. Ez a megbocsátás akkor is érvényes, akkor is kötelező Péter részéről, ha András megbánta a pofont, s akkor is, ha nem. Péter nagylelkűsége higgaszthatja is, lohaszthatja is András haragját. Más az eset, ha azt mondjuk, hogy Isten bocsát meg Andrásnak. Erről, míg András szívében harag él Péterrel szemben, szó sem lehet. Csak akkor beszélhetünk arról, hogy András pofonját Isten megbocsátotta, ha András szívből megbékélt Péterrel. Egyszerűen arról van szó, hogy Isten nem tudja érvényesíteni határtalan irgalmát az iránt, aki nem ad helyet szívében a határtalan irgalomnak. Arról, hogy Isten lemond bosszúálló szándékáról, felesleges beszélni, mert ilyen szándék benne soha nem is volt. Isten szándékai tisztító jellegűek. A Lélek pünkösdi vihara kisodorta a vacsorateremből a tanítványokat, hogy prédikáljanak. Ha bent maradnának, az a Lélek elleni bűn volna, melyre nincs bocsánat, s amely minden egyéb bűnbocsánatot is lehetetlenné tesz részéről irányunkban (vö. Lk 12,32). A Lélek vihara ugyanis csak belülről tud ajtót nyitni. Sault se külső erő sodorta le a magas lóról, hanem István és társainak megbocsátó, irgalmas tanúságtétele alapján az üldöző belülről omlott össze benne. Jézus, akit üldözött, ajtaja előtt állt és kopogtatott. Mihelyt rés nyílt rajta, bement hozzá és nála maradt (vö. Jel 3,20).

Szept. 23. — Évközi 25. vasárnap — Mt 20,1-16 — Mekkora a mennyország?

A talentumokról szóló példabeszéd elmondja, hogy differenciált esélyekkel indul földi életünk és differenciált esélyekkel fejeződik is be, mire a túlvilágra érünk (Mt 25,14-30). A mínákról szóló példabeszéd azt állítja, hogy különböző esélyekkel érkezünk ugyan földi életünk végéhez, de induláskor bizonyos szempontból egyenlőknek vagyunk tekinthetők (Lk 19,11-27). A mai evangélium pedig azt mondja el, hogy különbözőek ugyan az elindulások az Úr szőlője irányában, de az örök élet lényegében egy. Azt az egy dénárt kapják meg az utolsó órában érkezettek is, mint a reggel óta kint gürcölők, akik tizenkétszer annyi ideig viselték az egész nap terhét és azt a hőséget, amely az utolsó órára már jócskán elmúlik. Valószínűleg ezt kapják azok is, akik a nap negyedét, felét vagy háromnegyedét dolgozták végig a szőlőben. A teljesítmény felől nézve mélyen igazságtalan ez az egalizálás. A reggel érkezettek szemére is vetik ezt a szőlősgazdának. Ő meg azzal védekezik, hogy nem kaptak kevesebbet a reggel érkezettek, mint amennyiben megalkudtak vele. Ez igaz is. Ha érkezési sorrendben fizetne a vincellér, az elsők fütyörészve vinnék már hazafelé a dénárjukat, mire az utolsók is megkapják a bérüket. A szőlő gazdája azonban ragaszkodik a bérfizetésnél a fordított sorrendhez. Nyilván éppen a tanulság levonhatósága érdekében. A példabeszéd teljesen fiktív. Bolond lenne valaki másnap reggel megjelenni a munkaerőpiacon, ha tudja, hogy elég délután odamennie, ennek a gazdának a szőlőjében akkor is megkapja a teljes napi bért. De hát a példabeszéd napja az emberi élet. Másnapja nincs. A lélekvándorlás esélyeiről Jézus nem beszél. Ha eltelt a nap, jön az esti hazatérés. Mindenkinek az egyetlen, saját hazatérése, egyetlen nagy, véget nem érő vacsorával. Nem tizenketted, negyed, fél vagy háromnegyed vacsorával! Azokról nem beszél a példabeszéd, akik nem mentek ki a szőlőbe, akik nem találkoztak a gazdával, nem dolgoztak nála, s így munkabért sem kaphattak tőle. Olyanokról sem beszél, akik valamennyit dolgoztak ott, de egy idő után abbahagyták és mire eljött az este, már nem voltak a szőlőben. Csak olyanokról beszél, akik végig ott dolgoztak, függetlenül attól, hogy mettől. Ilyeneknek pedig a gazda teljes bért akar fizetni, mert jó (15.). Az emberi szempont azt kívánja, hogy mindenkinek egész vacsora jusson. A gazda pedig ezt a szempontot nézi és ezt ajánlja a szőlőmunkások figyelmébe is. Az irigység, a teljesítménycentrikus jogszerűség szempontjait átlépi, és ennek átlépését szorgalmazza a munkások értékrendjében is. Ez az értékrend nagyon fontos. A példabeszéd keretét az a mondás képezi, hogy „sokan", illetőleg „így" lesznek az utolsók elsők és az elsők utolsók. A mennyország ugyanis nagy és egyetlen egész. Sokszorozhatatlan és darabolhatatlan, mint az Isten maga, aki ott egészen a mienk lesz. De ezen az egalitáson belül vannak elsők és vannak utolsók. Hogy valaki első-e vagy utolsó, az viszonyítás-viszonyulás kérdése. Attól voltak elsők az elsők, hogy korábban mentek dolgozni, mint a többiek, és attól lettek utolsók, hogy legkevésbé tudtak örülni annak a dénárnak, amit a gazda mindenkinek kiosztott, kinek a kollektív szerződés alapján, kinek csak úgy jóságból. Megfordítva pedig: értelemszerűen az utolsók attól voltak utolsók, hogy a nap első tizenegy órájában nem voltak a szőlőben; és attól lettek elsők, hogy a legönfeledtebb örömmel fogadták az Úr egyetemes jóságát, legjobban tudtak azonosulni értékrendjével. Így az ő viszonyulásuk a legfelhőtlenebb a többiekhez, jóllehet a legkevesebb idejük volt rá, hogy összemelegedjenek amazokkal. Még valami az időről és az esélyekről. Ha rövid az idő, nehezebb ugyan beletanulni a dologba, de nehezebben szoktak belefáradni is. Ha hosszú az Úr szőlőjében eltöltött idő, ezalatt könnyebb beletanulni, de belefáradni is. Az utolsók tehát méltán irigyelhetik az elsőket, ha nem is amiatt, hogy már bőven belefáradhattak a szőlőművelésbe, de amiatt igen, hogy már mióta ott dolgozhatnak a Gazdánál. Az elsők azonban legfeljebb az újdonság varázsát irigyelhetik az utolsóktól; azt pedig csak szégyellhetik, ha amiatt irigylik őket, hogy azoknak milyen jó dolguk volt, míg nem kellett az Úr szőlőjében dolgozniuk. Szégyellhetik két okból is. Az egyik az, hogy nem is olyan jó bizonytalannak lenni afelől, hogy lesz-e vacsorára való nekem és a családomnak, vagy nem lesz. A másik meg az, hogy a szőlőművelés csak szebb a piacon ácsorgásnál, különösen egy ilyen Gazdánál!

Szept. 30. — Évközi 26. vasárnap — Mt 21,28-32 — Változunk? Fejlődünk? Következetesek vagyunk?

Ne csináljunk erényt abból, ami nem az! Hiába szaladgál valaki szorgalmasan különböző boltokba, hogy a betegnek ezt meg azt beszerezzen, ha sosem ül ott mellette, amikor épp ágytálat vagy hánytálat kellene adnia, odatennie neki. Ilyenkor a helybenmaradás az erény, az eltávozás pedig hiba. A mai példabeszéd szituációjában pedig pont ellenkezőleg a helybenmaradás a hiba és az az erény, ha a fiú kimegy apja szőlőjébe dolgozni. Más kérdés, hogy ami helyes, az következetes-e egyúttal vagy sem? Négy variáció van: ebből kettő következetes, kettő nem; kettő helyes, kettő helytelen. 1. Következetesen helyes: megígérem a jót és meg is teszem. Erre szeretne Jézus eljuttatni. 2. Következetlenül helytelen: megígérem a jót, de nem teszem meg. Ilyen az első fiú. 3. Következetlenül helyes: megtagadom a jót, de aztán mégis megteszem. Ez a második fiú esete, vagyis a vámosoké és utcanőké (31.32), akik korábban megtagadták a szövetség törvényeihez való igazodást, de az Előfutár, János prédikációjára bemerítkeztek a Jordánba bűneik bocsánatára (vö. Lk 3,3.12.13.). 4. Következetesen helytelen: megtagadom a jót és nem is teszem meg. Istennek nagyon tetszik a megtérés következetlensége. A megátalkodás következetessége pedig megbilincseli irgalmát. Ez vonatkozik azokra, akik hiába szembesültek Jánossal, hiába látták a vámosok és utcanők vele való szembesülésének pozitív kikezdéseit, „állhatatosak" maradtak abban, hogy nekik ilyesmikre nincs szükségük, makacsul következetesek a fejlődésképtelenségben (32). Az én esetem is ez, ha biztos vagyok abban, hogy már semmit nem kell változnom, mert mindent megteszek, amit meg kell tennem. Ennél egy fokkal jobb, ha elismerem, hogy meg kellene mozdulnom, bár utóbb lustaságból vagy gyávaságból, rátartiságból vagy feledékenységből mégsem mozdulok. Egy fokkal rosszabb, ha eleve eldöntöttem, hogy nem mozdulok, képmutatásból, hogy békén hagyjanak, mégis úgy beszélek, mintha mozdulni akarnék. Az előbbi esetnél is jobb azonban, ha vállalni még nem merem ugyan, hogy változni szeretnék, de mihelyt nem figyelnek oda, megpróbálom azért. A Werfel-féle megoldás pedig egészen tiszteletreméltó. Lélekben és írásaiban már egészen keresztény volt, formálisan mégsem keresztelkedett meg egy olyan korban, amelyben izraelita fajtestvéreit üldözni kezdték. Kétségtelen, hogy ez speciális állásfoglalás. Egy krisztustalan, fejetetejére állt korszak présében született. Kevésbé kificamodott körülmények között, kevésbé speciális helyzetben mégis az az ideális, ha valaki felméri, milyen mozdulást kíván tőle az Atya, dönt emellett, magát kompromittálva ki is mondja, s aztán mindent elkövet, hogy az Atyának kedve teljék a szőlőhegyen végzett munkájában, s társai bőségesen részesülhessenek a termésből, netán kedvük támadjon vele mozdulni.

Október 7. — Évközi 27. vasárnap Iz 5,1-7; Fil 4,6-9; Mt 21,33-43 — Isten szőlőskertje

Az Isten nem magános unatkozó, nem magános búslakodó, nem is magános élvezkedő. Az idő előtt is létező Isten nem Egyed, hanem Közösség. Isten a szeretet boldogságának megélője és továbbárasztója. Atya-Fiú-Lélek időtlenül éli a szeretet mindent odaajándékozó boldogságát: a szeretet mennyei Közösségét, a mennyei Isten Országát.

Ez a boldogság olyan nagy, hogy nem lehet elrejteni. Ezt közölni kell. Erre másokat is meg kell tanítani. Az Isten a szeretet boldogságától „felrobban", hogy ezt továbbárassza. Ez a teremtés. A teremtés óceánjában egy parányi szigetecske ez a Föld golyóbis, a rajta élő emberekkel. Ez az Isten szőlőskertje, ahol az őhozzá hasonló szeretetindítású emberek élnek. Kinek-kinek a szívébe bele van ültetve az Istenéhez hasonló szeretet csírája. A szabadsággal megajándéko-

zott embernek azonban magának kell felismernie ezt az Isten által neki adott hivatást, küldetést, hogy Istent és embertársait szeretve legyen boldoggá.

Mivel sok ember nem szívesen vonul be szíve csendjébe, hanem legtöbbször kifelé fordul a figyelme, így az Istentől származó ajándékozó, segítő és szelíd szeretet elkorcsosul benne. Helyette kezei az anyagot markolásszák, egyre többet akar birtokolni, embertársait pedig igyekszik maga alá teperni. Segítő szolgálat helyett uralkodik rajtuk.

Nem véletlen, hogy Jézus ezt a szőlőskertről szóló példabeszédet éppen az ő népének, Izrael országának vezetőihez, hatalmasaihoz intézte: a papi fejedelmekhez és a nép véneihez. Azokhoz, akik a szívükben szóló isteni hangot elhallgattatták, és nem szeretetben és szolgálatban vezették népüket. Azok a példabeszédbeli szolgák, akiket a szőlőskert ura időről időre elküldött a szőlőskert munkásaihoz, azokat a prófétákat jelképezik, akik az Isten szószólói voltak, hogy a választott nép fiait, vagyis a saját küldetésükre ráébredt embereket fölrázzák az anyagot markolászásból és a mások fölötti hatalmaskodásból.

Az olvasmányban éppen egy ilyen prófétának, az Isten üzenetét szétkiáltó Izaiásnak a szavaiból hallottunk egy részt. Elmondja, hogy az Isten hiába várja, hogy szőlőskertjében megteremjenek a szeretet gyümölcsei. Isten az elnyomottak sírását hallja. Az elnyomók pedig éppen azok a főpapok, akiknek legjobban kellene tudniuk, hogy milyen szeretetközösséget akar a földön megvalósítani az Isten. Izaiás emberi módon beszél az Istenről: megbánta, hogy szőlőskertet telepített. Megbánta, hogy az emberek között is meg akarja valósítani az ő mennyei Isten Országának a mását: a földi Isten Országát.

A próféták sora után, akikkel mindig is elbántak a hatalmasok, noha ők csak a szeretetre tanították Isten népét, végül is Isten saját Fiát küldte el Jézus személyében. Jézus e példabeszédben saját magáról jövendöl. Abban az időben, amikor e példabeszédet elmondotta, már nagyon világosan látta, hogy mi lesz az ő sorsa. Tudta, hogy elbánnak vele, hogy kivégzik. Tudta, hogy a hatalmasok mindig attól féltek a legjobban, aki uralkodásuk alapjait akarta kihúzni a lábuk alól. Jézus az erőszak helyett szelídségre tanított. Uralkodás helyett szolgálatra. Az erőszakos birtoklás helyett ajándékozásra. Ki is végezték őt.

Úgy látszik, Istennek ez a szőlőskert-elgondolása meghiúsult? Ha mind a követeit, az Isten embereit, mind Fiát, Jézust megölték, van itt még remény? — Isten nem mond le tervéről csak azért, mert nagyon sokan önzők, makacsok, erőszakosak. Jézus elkezdte gyűjteni azt a kisded nyájat, akik a világ nagy tülekedésében, pusztulásában-pusztításában ellenpéldát nyújtanak. Ez az a kis mustármag, akikre már a rómaiak rámutattak: Nézzétek, hogyan szeretik egymást!

Ezt a kisded nyájat biztatja Szent Pál apostol, amikor a filippi híveknek továbbítja azt a biztatást, amit nem tudott elhallgattatni benne sem a próféták, sem Jézus meggyilkolása. Arra biztat, hogy akármilyen önző is a világ, a filippi hívek ne közellátók, hanem messzelátók legyenek. Mert a megvalósult szeretet, az idejében beszolgáltatott termés olyan nagy dolog, hogy minden bántás elviselését megéri. Sőt, csak ez éri meg, mert ez az egyetlen maradandó. Aki az Isten szőlőskertjét, a földi Isten Országát jól műveli, aki emberi kapcsolatait szeretetben éli, az már megkezdte az Isten életét, a Szentháromság életét, és a másik világban csak az ilyen ember tud beletartozni az Isten boldogságába.

Helyesbítés

Előző számunkban az 'Akit nem üldöznek, maga kezd üldözni?' c. cikkben: Ági néni nem napi 12, hanem 8 órát dolgozott, nem 7 és fél, hanem 10 évre ítélték és a villa nem illegális, hanem legális tulajdona a rendnek. A szerző a pontatlanságokért Ági néni elnézését, a szerkesztő az ezektől független, meg nem beszélt változtatásokért a szerző elnézését kéri.

Október 14. — Évközi 28. vasárnap — Iz 25,6-10; Fil 4,12-14.19-20; Mt 22,1-13 — A királyi menyegző

A mai szentmise szövegeinek sok-sok tanításából kiemelünk négyet. Ezekről gondolkodunk:

1. Mihez hasonlítsam az Isten Országát?

De sokszor gyötrődött Jézus, hogyan is mondja el emberi nyelven, a mi nyelvünkön azt a csodálatos más világot, ahonnan közénk jött, s ahová minket is hív. Néha hangosan is kifejezte ezt a belső erőlködést: mihez is hasonlítsam az Isten Országát?! — Milyen nehéz érzékeltetni velünk azt, amit még nem tapasztaltunk.

Gondoljátok el, hogyan tud afrikai busman négereknek beszélni a síelés örömeiről egy Svédországból jött utazó? Mihez hasonlítsa a sízés örömét azok között, akik havat se láttak és síkságon élnek?

Az Úr Jézus rengeteg hasonlattal igyekezett számunkra megközelíthetővé tenni annak a másik világnak az örömét, ahová érdemes kapaszkodnunk, erőlködnünk, hogy megszerezzük. Leggyakrabban lakomához hasonlította. Abban a palesztínai kultúrában, ahol ő élt, alig lehetett valaki számára nagyobb örömet mondani, mint a lakomát, ahol egymásra találva beszélgethettek, ünnepi falatokat ettek, bort ittak, táncoltak...

Első csodája, a víz borrá változtatása is lakomán történt, és az utolsó vacsora, ahol az Eucharisztiát alapította, szintén lakomának mondható. Az sem véletlen, hogy minden szentmise ennek az utolsó lakomának a megismétlése Jézusra és az ő Országára emlékezve.

Jézus úgy buzdított minket az ő követésére, az ő Útján járásra, hogy jutalmat ígért. Olyan jutalmat, amelynek az öröme már most elkezdődik bennünk, ha szeretjük egymást, de hogy a kiteljesedő, az igazi megélése milyen lesz, arról csak hasonlatokkal tudott beszélni.

2. Nem mindenkinek kell a jutalom.

Tudjuk, hogy Jézus a zsidó néppel akarta elkezdeni az egész emberiség egybegyűjtését, szeretetben egymásra találását. A zsidó nemzet egésze nem fogadta el Jézus hívását. Nem mentek utána. Nem utánozták életét: a szeretetet. Ők azok, akik visszautasították a lakoma-meghívást. Miért? A példabeszéd megérteti velünk, hogy földműveléssel, gazdálkodással, kereskedéssel voltak elfoglalva, vagyis pénzszerzéssel.

Vedd csak észre, hogy itt szembe van állítva egymással a szeretetben egymásra találók boldogsága és a pénzszerzés. Szeretet és pénzszerzés — mindenkinek az életében ütközik egymással. De sokan a pénzszerzést találják munkájuk legnagyobb jutalmának! Közben nem törődnek embertestvéreik gondjaival, bajaival. Eszükbe se jut az Isten nyújtotta öröm felé kapaszkodni. Sokszor még azokat is bántalmazzák, akik Jézus követésére hívják őket.

3. Isten mindenkit hív.

Az Istent is vissza lehet utasítani. Egy másik helyen Jézus azt mondta tanítványainak, hogy ha valaki visszautasítja őket, rázzák le a port a lábukról és menjenek tovább. Hívjanak másokat. Összegyűjteni csak azokat lehet, akik lelkesednek, és szabadon vállalkoznak Jézus követésére. Akik készülnek a mennyei lakomára. Akik számára a szeretet fontosabb, mint a pénzszerzés. Akik nem vakoskodó rövidlátók, hanem okos távolbanézők. Akik nem égből pottyant jutalmat várnak, hanem már most próbálgatják az egymást szeretés örömét is, nehézségeit is. Ezek az utcáról behívottak. Akik nem futottak-törtettek annyira, hogy a hívást meg ne hallották volna. Akik még korábbi gonoszságukat is abbahagyták, csakhogy bejussanak a lakomára.

4. Belépés csak az Isten öltözetében.

Az Isten mindent belülről lát. Te is megtanultál már belülről nézni és belülről látni? Ő nem a tested nézi, hanem a lelked, a szellemed. Az benned a halál után is tovább élő. Tehát annak az öltözete a fontos! Az önző ember, a magának élő, a gyűlölködő, az erőszakos: ez a sötét ember. A másik emberrel törődő, gondoskodó, a másikat megajándékozó, segítő, benne az Isten tanítását életre segítő: ez a fénylő, világos ember. Ha most a világ középpontjába Istent gondoljuk, mint a legteljesebb fényességet, tőle távolodva, kifelé haladva pedig egyre fokozódik a sötétség, akkor már értjük, hogy a sötét lelkű emberek miért kerülnek a külső sötétségre, az Istentől legtávolabbi állapotba, és a menyegzős ruhába, vagyis az Isten öltözetébe, a szeretet fényességébe öltözöttek miért maradnak benn az isteni lakoma sugárözönében.

Október 21. — Évközi 29. vasárnap — Iz 45,1.4-6; 1Tessz 1,1-5; Mt 22,15-21 — Csapdaállítás Jézusnak

1. A próféta sorsa, hogy a hatalom elveszejtse.

A zsidó Nagytanácsot, amely egyszerre gyakorolta a vallási és világi főhatalmat, két párt alkotta: a farizeusok és a szadduceusok pártja. Mindkét párt a názáreti prófétát, Jézust tartotta a legveszedelmesebb fölforgatónak. Folyton bele is kötöttek, de azt tapasztalták, hogy Jézussal nem lehet sikeresen vitázni. Mindig alulmaradtak. Így fogalmazódott meg bennük egyre világosabban, hogy ha érvekkel, vitákkal nem is, de kivégzéssel meg lehet tőle szabadulni.

Mivel nekik nem volt kivégeztetési hatalmuk, ezért legegyszerűbb lenne a helytartóval, Pilátussal kivégeztetni Őt. Igen ám, de ehhez vádanyag kell. Méghozzá olyan vádanyag, ami a helytartó előtt is bűnnek számít. Olyasmi, amiből nyilvánvaló, hogy Jézus sérti a Római Birodalom érdekeit. Bár ők vallási törvények „áthágása” miatt haragusznak rá — pl. azért, mert a szeretet cselekedeteit fontosabbnak tartja, mint a szombatnapi nyugalom megtartását —, a helytartó előtt ezek a kifogások nem használhatók.

Olyan tragikusnak érezzük, hogy mikor végre közénk jön az Isten, hogy elmondja, mi az igazság, akkor ezek a népvezetők: főpapok és a vallás hittudósai, nem az igazságot keresik, hanem csak azt, hogy beleköthessenek Jézusba és elveszejtsék.

2. Csapdaállítás

A farizeusok mindenáron el akarják veszejteni Jézust, annyira, hogy semmitől se riadnak vissza. Noha ők a Nagytanácson belül a Római Birodalom legádázabb elvi ellenfelei, ha Jézus elveszejtéséről van szó, akkor egyszerre a Birodalom érdekeinek szemforgató védelmezőivé válnak. Ugyancsak szemrebbenés nélkül összefognak politikai ellenfeleikkel, a Heródes-pártiakkal, akik Róma barátai voltak.

Ez a rövid lélegzetű érdekszövetség ravasz kérdést eszel ki. Azért nevezhetjük csapdának, mert akár igennel, akár nemmel válaszol rá, az mindenképpen Jézusnak rossz. Ha nemet mondana, akkor a besúgók azonnal jelentik, hogy Róma ellen izgat. Ha igent mond az adófizetésre,

akkor pedig a széles tömegek előtt válik gyűlöletessé, aminek a hatalmasok nagyon örültek volna.

3. Csapdakivédés

Jézus válasza hallatlanul ügyes. Ismét áthúzta fondorlatos számításaikat. Felelete egyik vád alátámasztására sem elegendő. Noha mondja, hogy adjátok meg a császárnak, ami a császáré, de azt nem mondja meg, hogy mi a császáré, mit van joga követelni. Azt viszont három éven keresztül állandóan mondotta, hogy mi az Istené, és mit kíván tőlünk. Istené az egész ember. Istené az oszthatatlan, teljes szív, amely az ellenséget is szereti. Mivel azt is mondotta, hogy nem lehet két úrnak szolgálni, ezért nyilvánvaló, hogy Istennek akkor is meg kell adni, ami az Övé, ha közben a császár következetesen mondja, hogy tegyük azt, amire Isten azt mondja, hogy nem szabad, mint pl. ölni.

A Jézus tanításában oly sokszor szereplő vagy-vagy, világosság-sötétség, a teljes szív, az egy kincs — itt kapnak igazi értelmet. Itt értjük meg azt a kijelentését is, hogy „ti keressétek elsősorban Isten Országát!" Tehát Isten az első helyen és mindenekfelett. Természetesen a császár felett is. Nem lehet Istent egyértelműen, tiszta és teljes szívvel szeretni, ha közben a császár Istenellenes parancsainak is engedelmeskedni akarunk.

Elámulunk, mennyire tudott vigyázni ilyen csapdák esetén szavaira. Igen, megfontoltan kellett beszélnie, de sose annyira, hogy elködösítette volna a világos elveket, vagy be ne olvasott volna az álnok módon vallásoskodóknak.

Ugyanakkor szomorúan állapítjuk meg, hogy a farizeusokat nem Jézus válaszának mondanivalója érdekelte. Szó sincs arról, hogy elgondolkoztak volna felette. Csupán vereségüket konstatálták.

4. Mi volt köztudott Jézusról?

A csapdaállítás és -kivédés izgalmas sodrában elkerüli figyelmünket egy fontos szempont. Jézus erkölcsi nagyhatalom. Olyan jellemóriás, akire nemcsak követői, de ellenfelei is kénytelenek feltekinteni. Bár csalárdul és behízelgő szándékkal mondják, mégis négy olyan jelentős megállapítást tesznek róla, amely köztudott volt, tehát a közvélemény álláspontját fogalmazta meg.

1. Jézus az igazságot mondja.
2. Jézus az Isten útját tanítja.
3. Jézus egyedül az igazsághoz igazodik.
4. Jézust nem vezetik emberi tekintetek, érdekek.

Most az igazságszerető Jézusban ismét tükörbe nézhetünk. Erre a meg nem alkuvó igazságkeresésre máskor is buzdított: Az igazság megszabadít titeket — mondotta.

Bizony, szégyenkezve gondolunk sokszor megalkuvó életvitelünkre. Hányszor játszottunk diplomatát, hányszor mondtuk, hogy az igazságot nem lehet ilyen meredeken képviselni, ilyen nyíltan kimondani — és ilyenkor mindig az igazság lett a halott. Jézus világos parancsait kikerültük merő emberi okoskodással. Csak nem kívánhatja, hogy ne érvényesüljek!? Csak nem kívánhatja, hogy meg ne gazdagodjam!?... Így aztán nem csoda, ha sem Isten, sem az emberek nem tudnak bennünk igazi nagyságot felfedezni. Bezzeg Jézusban felfedezték, meglátták! Erről volt közismert. Mindig az Isten akaratát kereste, sose az emberekét. Ezért lehetett jel, amelynek ellene mondottak.

Október 28. — Évközi 30. vasárnap — Kiv 22,20-26; 1Tessz 1,5-10; Mt 22,34-40 — A főparancs

A mai evangéliumrészlet első mondata elmondja, hogy egy farizeus törvénytudó tette próbára, vagyis kísértette Jézust. Mai nyelven a törvénytudó annyit jelent, mint hittudós, teológus. Lám csak! Egy pillanatra le nem szállnak Jézusról. Nem tudták elviselni, hogy valaki nem az ő iskolájukat járta ki, nem tőlük kapott megbízást a tanításra. Folyton belekötnek, csapdát állítanak neki. Állandóan vizsgáztatják őt hittudományból. Azok szoktak így tenni, akik nagyon meg vannak győződve arról, hogy az igazságot csak ők birtokolják. Mintha más rá se találhatna az igazságra. Az a Jézus azonban, akit ők csak egy názáreti jöttmentnek, egy falusi, műveletlen embernek véltek, újra és újra elállítja lélegzetüket. A részleteket is jobban ismeri, mint ők, az összefüggéseket pedig még inkább látja és érti.

Most is egy nagy összefüggésre kérdeztek rá. Talán a legnagyobbra: Miben foglalható össze az Isten kinyilatkoztatásának az egésze?

Mivel az akkor használt Szentírás két nagy részre oszlott: Mózes törvénykönyveire és a próféták írásaira, így aki a föltett kérdésre válaszolni akart, annak mindegyiket kellett ismernie. Nemcsak a szövegét, hanem főleg a szellemét, a lényegét.

Jézus kapásból és fejből idéz egyszerre két mózesi könyvből. Az ötödikből az istenszeretet parancsát, a negyedikből pedig az emberszeretetét.

Vegyük csak észre, hogy már ezzel a módszeres összeválogatással is tanítani akar. Valahogy így: őseink még külön beszéltek istenszeretetről és más alkalommal az emberszeretetről. Én pedig arra tanítalak titeket, hogy a kettőt nem szabad elválasztani egymástól. Nem elég az Istenszeretet szívbeli érzülete, az „Uram, Uram" mondogatása, mert abból még nagy önámítás jöhetne elő. Az istenszeretet meglétét az embertárs szeretése révén kell megmutatni. Nem egy világ feletti, nem egy csillagok fölé képzelt Istent kell szeretnünk, hanem azt az Istent, aki bennünk is, embertársainkban is benne él. Ha tényleg szereted az Istent, akkor szeresd őt embertársaidban! Ezzel záródik a szeretet áramköre. Az Isten szeret téged, te pedig az embertársadon keresztül visszaszereted őt.

Jézus feleletének utolsó mondata külön is nyomatékozza, hogy amit ő mondott, abban foglalható össze az egész Szentírás tanítása.

Ez most minket is megdöbbent. Istenem, hány ágra bomlott szét a történelem folyamán az egy Istennek egyetlen tanítása! Még akik Jézus követőinek tartják magukat, azok is több száz vallásra, felekezetre oszlanak. Ráadásul egymás felé ellenségesen fordulnak. Ezzel bizonyítják, hogy sem Istent, sem Isten tanítását, sem embertársukat nem szeretik, hanem csak a maguk külön igazát védik. Pedig — látjátok — Jézus szerint milyen kevés elegendő ahhoz, hogy az Isten tanításának a lényegét összefoglaljuk. Csak ezt az egyetlen, kettős főparancsot kellene nagyon komolyan vennünk és hitünk életében megvalósítanunk, s akkor az egyes vallások, felekezetek nem egymás ellen intrikálnának, hanem egy Jézus által is akart nagy ökumenizmusban találhatnának egymásra.

A hitetlenek számára talán a legnagyobb botrány az Istenben hívők veszekedése. S ugyan min veszekednek? Rendszerint olyan részleteken, amelyek szépen megférnének egymás mellett, ha ezt a Jézus által legfontosabbnak tartott parancsot megtartanák.

Ezen a mai evangélium részleten keresztül megsejtettünk egy nagy és átfogó jézusi koncepciót: Hogy az egész emberiség egy legyen, hogy Isten földi Országa, az Egyház világméretekben látható és megtapasztalható legyen, ahhoz nagyon kevés dologban kellene egyetértenünk. A főparancsban.

Csak bűnei megvallása után...

„...és Isten megkísérté az egyházakat, egyiket a másik után, és felvivé őket Szent Gellértnek hegyére, állítá őket az szovjet harcos mellé, és intené őket, tekéntsenek a Városra, majd tekéntsenek reá, és válasszanak. És akkor azok összenézének Ivan Vasziljeviccsel, bólintának, és azt mondák: *Gorod*. És Isten szíve megszomorodék, tekintete elhomályosula, és facsarodottan fiára gondola, aki,ímé, Názáretben sem tanult meg oroszul, mert jó gyerek volt mindig... (Biblia folyt. Saját lázálom. Kiadatlan.)

...a 'nincs Isten' zsarnoksága után nem a 'van Isten' kötelező kényszere a megváltás, nem az egyházak, hanem az emberek szabadsága kell hogy eljöjjön. ... Az egyház ... nem szólhat bele általában a polgárok életébe, legyenek azok hívők vagy ateisták. A milliós számok ugyanis, amelyekkel dobálóznak, nem alattvalók tömegét jelentik, a legtöbb esetben még csak nem is templomjárókat, hanem polgárokat, akik ... az egyházakat csak akkor engedik bele az életükbe, amikor nekik jólesik. A Város polgáraié a választás, nem a hegyé, bárki kapaszkodjon is fel rá. ... Éltek és élnek tiszta, meghurcolt papok, éltek és élnek, akik nem is olyan régen saját testvéreiket árulták el, székért, hatalomért, jólétért. A végletek persze ritkák. ... Az egyházakkal is csak úgy van, mint minden mással a kommunista rendszerben: nem maradtak tiszták. (Voltak-e azok valaha is?) Megmagyarázható, hogy Ivan Vasziljevics géppisztolyának árnyékában, a megmaradásért miért szavaztak a hatalomra vagy annak látszatára, megérthető, hogy tisztán az Úr mellett maradni kínos, vagy lehetetlen volt, de ... nem állhatnak Jézus mögé, és nem tiltakozhatnak az Ő nevében Őellene. Pártállam után jézusállam, Isten mint magántulajdon ... Lázálomban azt látom, az ágáló egyház leszáll a hegyről, és letérdel a polgárok közé. Én igen nagy vétkem ... sok van itt sokaknak. Hallgatások, gyávaságok, csúszás-mászás ... És az egyház is csak bűnei megvallása után mehet föl a hegyre, Istenéhez, hogy megbeszélje vele az aranyborjút meg egyebeket. És nem kell kiabálni, fenyegetőzni, egyáltalán, hangoskodni. Mások is laknak itt, és vagy alszanak már, vagy szeretkeznek."

(Szénási Sándor: Jézus Krisztus pártfőtitkár, 2000, 1990. június, 64. o. — részletek)

„Meghatározott érdekek olyan szélsőségig viszik az elemzést, hogy a győztesként feltüntetett rendszert az egyetlen követendő útként ajánlják a világ számára, azon sorscsapások miatt, amelyeket a létező szocializmus szenvedett, s kellő kritikai értékítélet híján megfeledkeznek arról, hogy milyen következményekkel járt a harmadik világra nézve a liberálkapitalizmus, legalábbis napjainkig." (II.János Pál a legutóbbi mexikói útján)

MEGLÁTOGATOTT MINKET AZ 'ŐSEGYHÁZ'!

(Az előző számunkban megjelent élménybeszámoló második fele)

Egy életkép a szegények életéből: a szülők és a nagyobb gyerekek dolgoznak, a legkisebb, 2 éves gyerekre az 5 éves testvére vigyáz. A kicsi rosszul lett, a faluban otthonmaradt tehetetlen öregek nem tudtak segíteni. Az 5 éves hátára vette a kistestvérét és elindult vele a 10 km-re levő orvoshoz. Már a nagyja utat megtette, amikor Cedric véletlenül találkozott vele és segített neki. Micsoda küzdelem a létért, hogy egy 5 évesnek ilyen felelősség és teher jut belőle!

Újra és újra többéves szárazság pusztít. A hegyoldali erdők kivágása fölborítja a vízkörforgást, az eső egyből lezúdul, mivel nincs erdő, ami fölfogja, elmossa a talajt is, áradás pusztít, utána pedig szárazság, erodált talaj és éhínség marad.

A magyaros vendéglátás (egy ötgyermekes, egykeresős család szintjén) harmadik napján már megkérdezte: „Muszáj minden nap háromszor és ennyit ennem?" Az ajándékokon és a diaképeken kívül csak egyetlen sportszatyorral jött, vonattal. Az egyik előadásán elmondta, hogy napi kétszer (11 és 17 órakor) kapnak enni a gyerekek az iskolájukban, valamint reggel egy pohár tejet. Erre valaki kioktatta, hogy ez nem egészséges. Nem fogta föl az illető, hogy nem futja többre.

Hírük nem televízión, plakátokon, hanem szájról szájra terjed. Vonzóak, mert a három nagy indiai vallásnál sokkal hangsúlyosabban foglalkoznak szociális kérdésekkel. Előfordul, hogy egy egész törzs (azaz párszáz fős falucska) nevében jönnek elöljárók: „A ti Istenetekben szeretnénk hinni." Ez az őslakosság az utóbbi századok bevándorlói elől az őserdőbe és a hegyekbe húzódott. A kereszténnyé válni kívánókat három évig világi katekéták oktatják hetenként. Ezután egy évig egy pap is jár közéjük. Minden család kap egy Jézus-képet s konyhájában kis házi oltár előtt tanul imádkozni. Csak négy év után, az életük megváltozását látva, keresztelik meg az embereket.

Megkeresztelik azokat is, akiknek esetleg két feleségük van. Ilyenek már kevesen vannak, főleg idősek. Több évtized után válasszanak szét családokat? (Az egyik magyarországi beszélgetéskor egy-két fiatal fölháborodva kérdezte: Jézus mit szólna ehhez? Az evangélium szerint nem lehet két feleség! Erre ő megkérdezte: S az evangélium szerint az egyház élhet olyan gazdagon, mint ma Európában?)

Nyugaton gyakran többistenhívőnek tartják az ázsiaiakat. Nem veszik észre, hogy nekik van több istenük, amelyeknek rabszolgálnak: a tévé, a pénz, az autó... Sajnos itt északon több van abból a fajta keresztényből, amelyik az anyagi növekedésben méri az életet, s kevesebb azokból, akik az emberi kapcsolatokban.

A kereszténnyé válás nem kultikus magatartásban nyilvánul meg („nem a szertartásokra járás, a nagy aranykereszt hordása a kereszténység"), hanem lelki és szociális magatartásban: átélni, hogy Jézus megtestesült közénk, életünkben részt vesz és fölemeli azt a föltámadásba. A kereszténység legfőbb elveként hirdetik a testvériséget: a szegény sem alacsonyabbrendű.

A hetvenes évek közepén kezdték, így már a saját neveltjeik tanítanak a kollégiumokban, akik közben állami főiskolát végeztek. A nem tanári szakon végzettek közül is visszatérnek dolgozni hozzájuk. A többség a falujába megy vissza. Sok a szerzetesi hivatás is, mindkét nemből. Az apácák nagyon aktívak a szociális munkában. Az oktatásukkal próbálják oldani a nők — ősidők óta — másodrendű helyzetét. Régen a többedik lánygyermekeket gyakran megölték. Az özvegynek meg kellett halnia a férje után a hamvasztáskor. A nők dolga a vízhordás, tüzelő előteremtése és az állatok takarmányozása. A falvakban a miséken gyakran mindent az asszonyok tartanak kézben, a tánctól kezdve a felolvasásig.

Nem kereste föl Magyarországon a hivatalos egyházvezetőket. Akik a szegényekben élő Jézussal törődnek, azokat az egyház teljes értékű képviselőinek tekintette. A közösségek és a hivatal közti konfliktust természetesnek találta. Elmondta, hogy a jezsuiták szeretnének visszajönni Magyarországra, de a Vatikán nemigen akarja, nem akar problémát. Szerte a világon túl politikusnak tartja a Vatikán a jezsuitákat. Bezzeg azokkal a püspökökkel, akik megáldják a diktatúrák gyakorlatát, kesztyűs kézzel bánik. (Mára természetesen a jezsuiták is hivatalosan visszatérhettek Magyarországra).

Ennek kapcsán került szóba az erőszakmentesség. A megértést megkönnyítette, hogy mindketten jól ismertük a paraguayi jezsuita 'szent kísérlet' történetét. Elmondtam, hogy ott igazuk volt a jezsuitáknak, hogy az indiánok mellett álltak, szemben az elnyomókkal, de Jézus erőszak, hatalom, fegyverek nélkül akarja a felszabadítást, azaz azt kellett (volna?) tenniük, hogy ottmaradnak rabszolgáknak az indiánokkal együtt. Ebben élénken egyetértett. Véleménye szerint a megtörtént események közel álltak ehhez az eszményhez. A történelmi tényeket az ismert színdarabnál hűségesebben mutatja be 'A misszió' c. film. (Két-három évvel később már játszották is nálunk.) A béke világnapja jan.1., de Indiában jan.30., Gandhi meggyilkolásának évfordulója.

Ők is hasonló konfliktusokat élnek át, mint mi. Sokezer indiai vértanú van, de szentté avatott egy sincs. Miért nem tisztelhetik a saját szentjeiket? Az indiai egyház „katolikus, de nem római". A saját nyelvüket, szimbólumaikat, imádságaikat, ünnepeiket, miseruháikat, táncaikat használják. A miseruha csak egy gyönyörű, kézzel hímzett, vállra vethető lepel; oltáruk alacsony fa asztalka, amely mögé törökülésben ül a pap, köréje a többiek. Bécsben megszólták, amiért nem hajtott térdet a templomban. De ez a római szolgák gesztusa volt uraik előtt. Miért kellene a keleti tiszteletteljes meghajlást, amellyel ők Istent imádják, ezzel fölcserélniük?

Amint már említettük, egy idős, spanyol származású indiai jezsuita professzor, Louis Bermejo, könyvet írt a pápai tévedhetetlenségről. Ratzinger ezért megtiltotta, hogy tovább tanítson. (A könyv ismertetésére lapunk következő számaiban visszatérünk.)

Szóba került az UNICEF is, amelynek termékeit a közösség tagjai évek óta árusítják. Ő az ottani tapasztalatai alapján úgy látta, hogy az ilyen nagy szervezet, bürokrácia, közel sem tudja olyan hatásfokkal segítésre fordítani a pénzt, mint a kis, elhivatott vállalkozások.

Veszélyes Indiában kereszténynek lenni? — kérdeztük. Bizonyos területeken kimondottan az, máshol csak egy mondás jelzi a veszélyt: „A hinduké Hindusztán, a muzulmánoké Pakisztán, a szikheké Thurkisztán, a kereszténységé pedig 'kripta'-isztán."

Lehetséges kimenni dolgozni hozzájuk hosszabb időre, ha valaki bírja a klímát, megél az Európában szokásosnál kevesebb eledelen és a nyelvet hamar megtanulja.

- rK -

A Család Alapítvány számlájára (202-10809 MHB) ESP megjelöléssel érkező adományokat az Alapítvány tanszerek formájában eljuttatja ennek az indiai iskolahálózatnak.

Egyházi hírek

„A sokat üldözött, mégis a szelídséget hirdető P. Bulányi György piarista több munkatársával nagy rokonszenvet keltett a 4. Magyar Ökumenikus Találkozón" (amelyről lapunk előző számában beszámoltunk) — írja az *Életünk*, az európai magyar katolikusok lapja, júniusi számában. „Rá is gondolt a találkozó a zárónyilatkozat utolsó pontjában, így: 'Kérjük az egyházközségeket, gyülekezeteket és kisközösségeket, hogy az egyház-üldözés következtében elszigetelődött lelkipásztorokat, valamint közösségeket kiengesztelődve, testvériesen fogadják be. Tiszteletünket fejezzük ki a válságos időkben otthon kereszténysége felelősséggel helytállt testvéreinknek'."

Levélpasztoráció a Csehországba deportált magyar munkáscsaládok között címmel a *Remény* c. pozsonyi katolikus hetilap július 8. óta folytatásokban közli Havasy Gyula nagysápi plébános visszaemlékezéseit.

„A magyarországi szlovák kisebbségnek nincs lehetősége szlovák nyelvű misét hallgatni" — mutatott rá Jan Sokol nagyszombati érsek a magyar segédpüspököket kérő levélre adott válaszában. Ezzel szemben mind ő, mind pedig két új segédpüspöke beszél és misézik magyarul — tette hozzá. *(KNS)*

Üldözött román és szlovák püspökökről ír a *Mérleg* 90/2. száma. Ján Korec szlovák jezsuitát 1951-ben szentelték titokban püspökké, 1959-től 1968-ig börtönben volt. „A prágai tavasz idején az egyetlen katolikus hetilap, amelyet az állam szigorú ellenőrzése alatt tartott, valóban katolikus újsággá vált. Felbomlott a békepapok állami szervezete. ... A 'baráti hadseregek' bevonulása után a békepapok mozgalma *Pacem in Terris* néven ismét megkezdte tevékenységét, az állam megint felügyelete alá vont püspököket és papokat. De mi leráztuk a félelmet és folytattuk munkánkat... lelkigyakorlatok százain. ...Földalatti folyóiratokat és könyveket sokszorosítottunk, megalapítottuk a keresztény családok titkos mozgalmát. A fiatalok könyveket csempésztek át a határon. A rendőrség figyelt, őrizetbe vett és vallatott bennünket. Lassanként megszokták már ezt a fiatalok. 1976 óta engem harmincszor idézett be a rendőrség. ...Közép-Európában sok nemzetiségi probléma volt a múltban is. Nem szabad ehhez visszatérni. Ellenkezőleg, teljesen új, nemzetközi kapcsolatteremtéssel kell föllépnünk ... Európa egyesítéséért ... lengyel, cseh, szlovák, magyar, osztrák stb. hívők, s ez óriási erő Közép-Európában."

A kárpátaljai katolikusok kb. 85 %-a magyar, 8 %-a szlovák, 7 %-a német anyanyelvű. A kb. 65 ezer katolikusnak 1945-ben 48 papja volt, ma már csak 8, akik mind hetven éven felüliek. 1989 őszén 5 magyar pap ment ki hozzájuk misszióba. (*Remény*, júl. 29.)

Egy kis reformcsoport hatására a Romániai Ortodox Egyházban a decemberi változások után öt új fiatal, külföldi tanulmányokat végzett püspököt szenteltek és előrehozták a Nemzeti Egyházi Vezetőség újraválasztását. (A vezetőségnek hivatalból résztvevője a Szent Szinódus 27 tagja, a további 45 tag választott pap és civil.) Mindez a hierarchia és egy kicsi, de befolyásos egyházi reformcsoport (a Reflexió és Megújulás az Ortodox Egyházban) közötti tárgyalások eredménye. Ez a csoport január 12-én lépett színre, tizenegy pap és értelmiségi szervezésében. Köztük van két vezető romániai teológus, Prof. Constantin Galeriu és Prof. Dimitru Staniloaie. Az egyik új püspök, Daniel Ciobotea (Temesvár püspöke) is a csoport tagja. A csoport céljai közé tartozik a kommunista kormány ajánlására kinevezett egyházi vezetők lecserélése fiatal, dinamikus személyekre. Míg egyesek az egyházi vezetők szolgalelkűségét a Ceausescu-rendszer iránt az üldözött papok és civilek elárulásának tekintik, addig mások azzal mentegetőznek, hogy bizonyos kompromisszumok nélkül az egyház teljesen jogfosztottá válhatott volna, mint Albániában. *(Vajon nem ez lenne az egyház természetes és Jézustól megjövendölt állapota?? — a ford.)* (*KNS*)

Javaslattétel a Menekültügyi Konferencia (Koppenhága) fórumán

1. A Romániából Magyarországra-Nyugatra irányuló kivándorlás ellen növekvő intenzitással tiltakoznak a romániai magyar kisebbség vezetői és tömegei, mert ez a folyamat gyengíti az emberi jogaiért és az önrendelkezésért küzdő népcsoport esélyeit. Ezért nem kívánatos, hogy a végleges kivándorlással járó „menekülést" a menekültügyi világszervezetek bármi módon segítsék, tehát végleges kivándorlást anyagilag se támogassanak.

2. Kívánatos ugyanakkor a „temporalis asylum" (ideiglenes menedék — a szerk.) rendszerének megvalósítása a következő esetekben:

a) Romániai (erdélyi) lokális etnikai konfliktusok idején a veszélyeztetett — nem erőszakos eszközzel küzdő — személyeknek biztosítsanak Magyarországon 3-6 hónapos asylumot arra az időszakra, amíg a konfliktus lecsendesedik, s biztonsággal hazatérhetnek. Ne tegyék azonban lehetővé az ilyen címen való végleges kivándorlást, mert az már nem menekültügy.

b) Segítsék a magyarországi kórházakat és humanitárius műhelyeket a Romániából kórházi ellátás végett érkező román és magyar nemzetiségűek ellátásában. Mivel havonta ezres nagyságrendű igényről van szó, sem a kórházak, sem a segélyszervek nem képesek már a feladattal megbirkózni. (Közösségünk havonta 1000 USD összegben támogat gyógyulást kereső súlyos betegeket s ennek többszörösére lenne szükség. Jelenlegi kiadásainkat a Norvég Evangélikus Egyház nagyvonalú segítsége teszi lehetővé.) Az ilyen támogatás a temporalis asylum fogalomkörébe tartozik, mert egészségügyi okból menekülnek, nem végleges kivándorlási szándékkal. Gyógyulás után hazatérnek.

c) A romániai magyar nemzetiség egyik legégetőbb gondja a magyar nyelvű főiskolai oktatás hiánya. Ezért ezrek menekülnek Magyarországra, hogy itt tanuljanak. Magyarország csak tört százalékukat képes befogadni, s egyetemekre felvenni. Ezért kérjük, hogy

— támogassák a Magyarországon tanuló kisebbségi diákokat azzal a feltétellel, hogy ha szülőföldjükön az egyetem megnyílik, hazatérnek;

— mindenekelőtt támogassák a keresztyén egyházak öntevékeny egyházi főiskolai programját — mint amilyen a mellékelt angol intenzív egyházi főiskolák tervezete.

3. Az előadottakból nyilvánvaló, hogy a magyar kisebbség kivándorlása mögött valós gondok vannak, amiket az európai szemléletű emberi jogi kisebbségi autonómia alapján lehet csak megoldani. Ezért szükséges, hogy a nemzetközi emberjogi szervezetek folyamatosan ellenőrizzék, dokumentálják és befolyásolják a romániai kisebbségek autonómiájának jogi helyzetét.

A segítségkérés közvetítésére többek közt vállalkozik a javaslattevő közösség, melynek címe: Megbékélés Közössége, 1146 Budapest Thököly u. 44. Telefon: 1416-602.

Budapest, 1990. június.

Németh Géza

Csángó magyarok 1982-es levele II. János Pálhoz

„Minthogy minden betűje ma is szomorúan aktuális..."

„Szentséges Atyánk!

Mi szegény Kákavai és Nagy Pataki és más falvak és magyarok, a mi nyelvünkön csángó magyarok ... nagy keserűségben vagyunk oly formálag, hogy az magyar anyai Nyelvet el akarják minden képpen tiltani, mert az szentmise előtt való imádságokat oláhul végezi az kántor, az énekeket hasonló képpen és az ifijak a meddig az oláh nyelven nem tudnak imádkozni, hát házasságra nem léphetnek, különösen más öregeink vagy fiatal asszonyaink a kik oláhul nem értenek, el mennek hogy a gyónást el végezzék, azok mind el vannak az gyóntató széktől üldözve és arra nézve sokan el hagyták az templomba menést vasárnap és ünnep napokon, ez előtt elmentünk többen hozzájok és kértük hogy haggya meg a mi anya nyelvünkött és az volt a felelet, hogy bé jelent a minisztérséghez, hogy mű az magyar nyelvet nem akarjuk el hagyni.

Immár rég óta hogy ilyen pásztor kéz alatt bolyog a nyáj... Hejában könyörgünk a Jási Püspök szent földi helytartójához... hogy könyörüljön meg rajtunk és adjon nekünk nyelvünk béli magyar papot. ... Szentséges Atyánk kegyeskedjél minket át csatolni az erdélyi egyházmegyékhez, vagy elrendelni, hogy küldjenek onnan a mi számunkra magyar papot.... (kb. ezer aláírás)"

(Részlet az Életünk *1990. július-augusztusi számában közölt levélből)*

Fogyatékos gyermek anyja vagyok

Anna Maria von Lossow előadását, amelyet a XIV. Nemzetközi Családügyi Kongresszuson tartott, a Mérleg fordításában és szíves engedélyével közöljük. A forrás a „Süddeutsche Zeitung", amelynek a szerző külső munkatársa.

27 éves, többszörösen — egyebek között szellemileg is — fogyatékos fiatalember édesanyja vagyok. Szívesen elmondanám e 27 év egész történetét, de erre nincs idő. Megpróbálok majd uralkodni az érzelmeimen. Először is az adatok: fogyatékos gyermekünket Konstantinnak hívják, szellemileg, testileg és beszédkészségét tekintve fogyatékos, ún. súlyos fogyatékos, de megtanult ülni és járni, szobatiszta, tud egyedül enni, öltözni és vetkőzni, sőt a templomban ő is velünk mondja a Miatyánkot. Tanult egy kis asztalosságot és most naponta 9-től 17 óráig egy — tőlünk 260 kilométerre levő — asztalosműhelyben dolgozik egy szellemileg fogyatékos felnőttek számára szervezett otthonos, falusi közösségben. Hála Istennek, fogyatékossága nem teljes, résein átviláglik egyénisége. Konstantin jóképű fiatalember, húga és szülei iránt odaadóan gyengéd, s megvan benne a legszebb emberi tulajdonság: tiszta szívből tud örvendeni. Meleg lénye mélyé és gazdaggá teszi életünket — de ez egyáltalán nem egyszerű.

Mikor valakinek szülés után fogyatékos gyermeket helyeznek a karjaiba, akkor egy világ változik meg. „Hirtelenül és váratlanul": ezeket a szavakat a halál felfoghatatlanságával kapcsolatban szoktuk használni — én azonban ezt a zuhanást, a gyermekre való várakozás mennyországából való lezuhanást az első gyermekemmel kapcsolatban éltem át. Semmi tapasztalatom nem volt erre az életformára vonatkozólag. Nem volt menekvés.

Tudom, nem egyedi sors ez. Mégis, az első szakadék, amelybe beleestem, az volt, hogy a környezetemben semmihez sem hasonlíthattam a helyzetünket. Fiatalok, gondtalanok, egészségesek voltunk, tele tetterővel. Boldog házaspár voltunk, örültünk, hogy gyermekeink lesznek, hogy családot alapítunk. Saját magunk választotta esküvői igénk ez volt:„Tudom, hogy te mindent megtehetsz, és senki téged el nem fordíthat attól, amit elgondoltál." (Jób 42,2) Előre sejtettük volna a ránk váró szerencsétlenséget?

A fogyatékos Konstantin úgy érkezett hozzánk, hogy egyáltalán nem volt tekintettel képességeinkre, erőnkre, anyagi helyzetünkre. Küzdöttünk magunkkal, küzdöttünk fiunk életéért, de küzdöttünk a saját teljesítőképességünkkel, tehetetlenségünkkel, barátaink és rokonaink gyanútlanságával és az orvosok tanácstalanságával is. Kérdéseket tettünk föl, segítséget kerestünk, mindent megtettünk, hogy ezt a fogyatékosságot gyógyítsuk. Hosszú, többnyire eredménytelen út volt ez, de szükség volt rá a megismeréshez, az éréshez — ahogy akkoriban gyakorta mondogatták nekünk. A pokolba kívántuk ezt az „érést", nem akartunk érni ezen az áron — egészséges gyereket akartunk és szívesen maradtunk volna éretlenek.

Következett a lázadás, az Istenben való csalódás, a miért? keresése, azután pedig csatába szálltunk a gyermek megmentéséért. Ilyenféle gondolatok kergették egymást bennünk: szerencsétlenség történt, segítségre szorulunk, a segítség meg fog érkezni! Vártuk a segítséget, de az csak váratott magára. Senki sem jött, aki ezt mondta volna:„Segítek nektek, a dolog rendben lesz." Megfagyott körülöttünk a légkör. Rokonok, barátok, szomszédok, munkatársak, főnökök, a háziorvosunk, a plébános, akiről minden vasárnap azt hittük, hogy olyan jól értjük — most talán rohantak hozzánk?

Nem! Csak itt-ott észleltünk csekély, nagyon csekély közeledést, de az emberek nekünk akartak segíteni, a szülőknek — a gyermeket, a fogyatékos gyermeket egyáltalán nem fogadták el, ezt nekünk magunknak kellett megértetnünk e jóakaratú emberekkel. „Isten nem veszi le a vállunkról a terhet, hanem megerősíti vállunkat", hallottam nemrég a rádióban. Amikor azonban fogyatékos gyermekünknek nem jutott hely a barátainkkal, rokonainkkal való kapcsolatunkban, akkor szülői mivoltunkban éreztük magunkat lealacsonyítva.

Először a mindennapokkal próbáltunk megküzdeni, a nappalokkal és az éjszakákkal, mert éjszaka minden más, nagyobb a csend a szenvedő gyermek körül, tudatosabban érezzük a tehetetlenségünket. Amint a kimerültség első hulláma ránk tört, Konstantint egy egyetemi klinikára vittük. A diagnózis olyan volt, mint egy ítélet: „Teljesen reménytelen eset — mondták — ez a gyerek soha nem fog ülni és járni, sőt fogai sem lesznek. Sok gondjuk lesz vele." A gyerekkel a karunkban ott álltunk a férjemmel a hamburgi járdán és sírtunk.

Ahogy teljesen üressé lettünk, nagy békesség költözött belénk. Egyre nagyobb lett a távolság köztünk és a boldogabb szülők között. Világossá vált előttünk, hogy ez a gyerek soha nem lesz olyan, amilyennek szerettük volna. De szüksége volt ránk, sokkal inkább, mint bármely más gyereknek. Eltökéltük, hogy olyan környezetet teremtünk számára, amelyben növekedni és fejlődni fog. Tudják-e, hogy hová vezet ez? Megváltozik az ember, megkeményednek a vonásai, hogy a fogyatékos Konstantinnak életteret teremthessen. Védtük őt és fogyatékosságát a rokonsággal szemben, a baráti körben, végül az ABC-áruházban — és közben elvesztettük áramvonalas formánkat. Két tábor keletkezett. Egyesek megbotránkoztak és eltávolodtak, mások éppen a fogyatékos gyermek miatt jöttek hozzánk. Hármasban az édesanyámmal neveltük föl ezt a gyereket lépésről lépésre — óvatosan, anélkül, hogy a gyors fejlődés iránt a legcsekélyebb „igényt" támasztottuk volna. Közben sok váratlan és megindító öröm ért bennünket, kimondhatatlanul mély örömök, amelyek azonban oly szerények voltak, hogy mások nem érthették meg. Például rokonainkkal és barátainkkal Konstantin életének huszonhét éve alatt nem sikerült elhitetnünk, hogy milyen őrült boldogok vagyunk, amikor Konstantint hazaengedik szabadságra — ezt egyszerűen nem hiszik el nekünk. Körülbelül tizenhét éves volt Konstantin, amikor úgy döntöttünk, hogy elengedjük a szülői házból. Ez nem volt könnyű és ma sem az számunkra — emberfeletti erő kell ahhoz, hogy elengedjünk és idegenekre bízzunk egy tehetetlen embert. Azért cselekedtünk mégis így, mert hisszük, hogy mások is szeretni fogják Konstantint, hogy az egészséges gyerekekhez hasonlóan ő is igényli az önálló életet, és mert úgy gondoljuk, hogy neki egy darabig akkor is tovább kell mennie az úton, amikor a mi életünk majd lehanyatlik.

A fogyatékosságnak van néhány rossz oldala, amit a kívülálló eleinte nem lát. Ilyen például a másoktól való függés. Fogyatékos gyerek esetében látható, milyen csekély dolgok is okozhatnak függőséget: valaki nem tudja egyedül befűzni a cipőjét, vagy az étteremben nem tudja egyedül elolvasni az étlapot. De amikor megengedtük Konstantinnak, hogy egyszemélyes ülőgondolában menjen föl a hegyre, ahol a biztonsági öv hibás használata a biztos lezuhanást jelentette volna, akkor ez fantasztikus boldogság volt számára. Ez a szülői elhatározás és bátorság a mi részünkről fölért egy kötéltáncos mutatvánnyal, de az a hála, amely sugárzott a gyermek szeméből, aki rendkívüli érzékenységről tanúságot téve világosan érzékelte belső küzdelmünket — ezek a szemek, ez a hála, hogy megbíztunk benne, gazdagon megjutalmazott bennünket.

Nagyon nehéz kijutni a kiúttalanságból. Megértő, nem fogyatékos emberek tolmácsai lehetnek más nem fogyatékosoknak, akiknek nehézségei vannak. A fogyatékosok és hozzátartozóik azonban életfogytiglanra vannak ítélve. Nem bűntény miatt, hanem a sors miatt.

A fogyatékos gyerek növekedésének és fejlődésének döntő feltétele az, hogy a szülők mindenestül elfogadják. A beteg gyerek iránti odaadás a szülőkben erővé változik át, hogy el tudják viselni a megváltozhatatlant és hogy a boldogság határán váratlan örömöket fedezzenek fel. Önök most kíváncsiak lehetnek arra: beletörődöm-e abba, hogy fogyatékos gyermekem van? Hogyan mérhetném ezt le? Amikor alszom, még mindig meglátogat az a lehetetlen álom, hogy egy egészséges Konstantin jön szembe velem — a lélek dacol egy kicsit a neveléssel, amelynek alávetettem. De nappal — mondjuk úgy, amikor ébren vagyok — teljes szívemből és mélységesen szeretem fogyatékos Konstantinomat.

— itt levágandó —

MEGRENDELŐLAP

Az előfizetési díj postaköltséggel együtt az 1991-es hat számra egy példánynál **210** Ft.

Közösségi folyóirat vagyunk, valószínűleg sokan választják **a csoportos előfizetés** (a postaköltség csökkenése ill. a terjesztői kedvezmény miatt **sokkal olcsóbb**) lehetőségét. Az **egy címre** előfizetett példányszámtól függően az 1991 évi előfizetési díj **példányonként**:

1 példányos csomag **210** Ft
2-4 példányos csomag példányonként **190** Ft (előfizetési díj 380- 760 Ft),
5-10 példányos csomag példányonként **170** Ft (előfizetési díj 850-1700 Ft),
11-20 példányos csomag példányonként **160** Ft (előfizetési díj 1760-3200 Ft),
22-28 példányos csomag példányonként **150** Ft (előfizetési díj 3300-4200 Ft).

Megrendelem az **„Érted vagyok"**-ot **1991-re ..... példányban.**

Az előfizetési díjat, ... Ft-ot, ugyanarra a címre, mint ezt a levelezőlapot, ezzel egyidőben **elküldtem.**

Megrendelő neve: .....
Irányítószám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Dátum: .....

Aláírás: .....

Amennyiben nem saját címére (hanem például külföldi magyar ismerősének) fizet elő, kérjük, töltse ki az alábbi részt.

Az előfizetett példányokat **kérem a következő címre kézbesíteni:**

Címzett neve: .....
Ország: .....
Ir. szám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Az első napok mérge

Egy fiatal anya megtudja, hogy az anyatej mérgekkel van tele. Miért döntött mégis a szoptatás mellett, s hogyan változtatta meg azóta életét? A cikket a Natur c. lapból Kiszely Károly ajánlására ismertetjük.

Számomra magától értetődő volt, hogy a fiamat olyan hosszan szoptassam, ahogy ő akarja, s ahogy ez lehetséges. Az anyatejben lévő káros anyagokról már hallottam, azonban nem nagyon izgatott, amíg a Német Kutatóközpont 1978. áprilisi jelentését el nem olvastam. Eszerint az anyatej szabad forgalmazását megtiltották, mert az anyatej hatása a csecsemőre inkább káros, mint hasznos. Elkezdtem felkutatni minden elérhető információt az anyatejről.

Amit megtudtam, megdöbbentett. Azt gondoltam, egészségesen élek, de most kiderült, hogy a levegőben, talajban, vízben levő méreganyagoktól megmérgeződött a szervezetem. A táplálékkal veszem fel a mérgeket. De a háztartásom is, például a testápolószerekben, tele van a legkülönbözőbb káros anyagokkal. Az egyik legmérgezőbb anyagot, a poliklorizált biphenyleket (PCB-k) korábban festékek, lakkok, műanyagok, ragasztók összetevőjeként használták. Először egy 1968-ban Japánban történt baleset nyomán derültek ki káros hatásai az emberre: súlyos máj-, epe-, vese-, szívkamra-károsodások s rák kialakulására utaló jelek. Egy Kielben végzett vizsgálat szerint a PCB felhalmozódása az emberekben öt év alatt átlagosan közel a duplájára nőtt. Hasonló a helyzet a DDT-vel és a klórozott szénhidrogénekkel. Az a félmillió tonna DDT, amely a szer betiltásáig a bioszférába jutott, mindenfelől szivárog felénk. A harmadik világban évente félmillió ember betegszik meg agrokémiai szerek használatától, s nem ritka a haláleset sem.

Miért haladja meg az átlagos anyatej méreganyag-tartalma sokszorosan a tejre előírt WHO-határértéket? (Egy francia vizsgálatban csak egyetlen anyát találtak, akinek tejében a peszticidmaradvány-érték a WHO-tűréshatár alatt volt. Ő már évek óta vegyszermentesen gondozott kertből szerezte be táplálékának legnagyobb részét.) Miért van sokkal több méreganyag az anyatejben, mint a tehéntejben? Mert egyrészt a tehén a táplálékláncelején áll, míg az ember a végén (azaz már fölhalmozódott méreganyagokat tartalmazó húst eszik), másrészt az emberben sokkal hosszabb ideig, 2-3 évtizedig halmozódnak a mérgek a szoptatás előtt. Az ember évente körülbelül saját testtömegének tízszeresét fogyasztja el táplálékként. Ennek csak kis része alakul át a test anyagává, de a mérgek szinte teljes mértékben a testben maradnak, egyre halmozódnak.

Vajon milyen mértékben károsítják ezek az anyagok a gyermekeket? Egy 4000 grammos csecsemő, aki naponta 800 gramm anyatejet szopik, a méreganyagokból 90-szer nagyobb mennyiséget vesz magához, mint a felnőtteknek megengedett határérték. Ugyanakkor a felnőtteknél százszorta érzékenyebb pl. az idegmérgekkel szemben.

Ez az eredmény lesújtó hatással volt rám. Végigmentem a lakáson s a dezodorokat, mosószereket, spray-ket, öblítőszereket s minden hasonlót kidobtam. Azóta megváltozott az életem. A legyek ellen a jól bevált régi módszer szerinti mézes szalagot használom. A ruhákat természetes anyagokkal tisztítom a szintetikus vegyszerek helyett. A gyümölcsöket, zöldségeket fogyasztás előtt alaposan elöblítem, kevesebb húst eszünk, megpróbálok vegyszermentesen termelt ételeket vásárolni, s a szennyes edényeket is kenőszappannal mosom el (ami egyébként illatosít és frissít). Fiamat műanyagpelenkák helyett mull-anyaggal pelenkázom.

Végül is teljes bizonyossággal úgy döntöttem, hogy mindenképpen szoptatni fogok, még ha van is káros hatása. Hiszen a zsírok, a proteinok, a sók, vitaminok, ásványok az anyatejben olyan felépítésben vannak, ahogy arra a gyermeknek szüksége van. Az anyatej védőanyagai növelik a gyermek ellenállóképességét. S ami a leglényegesebb: az anyai gondoskodás, foglalkozás a gyermek egész életére hatással van.

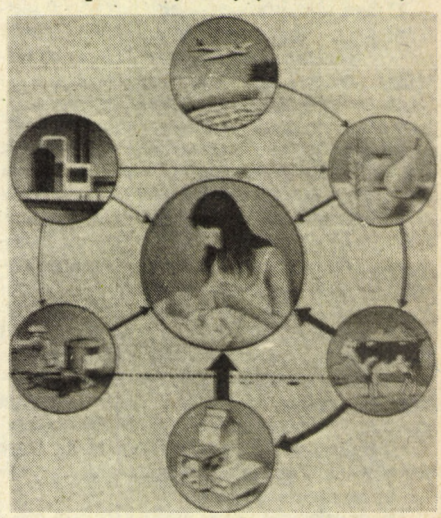

A minden oldalról áradó fenyegetés: a vegyi hatóanyagok a növényi és állati élelmiszerekbe és onnan az anyatejbe is behatolnak. A veszélyt növeli az elszennyeződött víz és levegő.

Egyetlen méter új autópályát se!

(Az EYFA — Európa Ifjúsága az Erdőkért — Közlekedési Konferenciájának javaslata új európai közlekedéspolitikára)

Csökkenteni a közlekedést és áruszállítást (központosítás csökkentése, helyi termelés). Olyan életstílus kell, ahol a munkahely, bevásárlás, üdülés közel van. A várostervezés csökkentse a közlekedésigényt.

A közlekedési rendszer alapja ne a közút legyen, mert nagyon szennyes és energiapocsékoló. A légi közlekedést tizedére kell csökkenteni, a közútit felére. Jelenleg egy kocsiban átlag 1,1-1,4 ember utazik. Sebességkorlátozást kell bevezetni (városokban 30 km/h, pályákon 90 km/h) a szennyezés csökkentése és a biztonság növelése érdekében. A forgalomban résztvevők közlekedésük arányában fizessék a közlekedés okozta károkat és az útépítést. Autóval járni ma azért olcsó, mert az egész társadalom fizeti a költségek nagy részét. A magasabb üzemanyagárból, parkolási díjakból, gépkocsiadókból támogatni kell a tömegközlekedést. Szigorú kibocsátási határértékeket kell alkalmazni és megszervezni az ellenőrzést. Tiltsák meg a gépkocsik hirdetését.

Kelet-Európában el kell kerülni a nyugati hibákat, nem szabad utat építeni és növelni a kocsiállományt. A nyugati ipar ne vigyen oda mocskos technológiákat, pl. gépkocsiipart. Ne ruházzanak be kelet-európai autópályákba, hanem fejlesszék a vasutat. Minden új út növeli a közlekedést és a környezetrombolást. A körgyűrűk is, a világon sehol nem csökkentették a városok forgalmát.

Több kerékpárutat, gyalogoszónát, parkolási tilalmat, villamost, földalattit, autóbuszt! (Hollandia bizonyítja, hogy a kerékpárnak mekkora szerepe lehet!) A fejlett, rugalmas, jó információs rendszerrel összekapcsolt tömegközlekedés olcsó, gyors, kényelmes. (*Gaia-sajtószemle*)

Kérem, küldjenek az „Érted vagyok"-ból ingyenes mutatványpéldányt a következő címekre:

Címzett neve: .....
Ország: ..... Ir. szám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Címzett neve: .....
Ország: ..... Ir. szám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Megrendelő levelezőlap

Bélyeg helye

Kaszap István

PÉCEL

Mikszáth K. u. 10.

2119

Gondolkodni, vagy engedelmeskedni?

(Peter Weir: Holt Költők Társasága)

A színhely egy neves amerikai tanintézet. Büszkén mondja az igazgatója: „Nálunk a legjobb a továbbtanulási arány!”. Megtudjuk, hogy az iskola Négy Talpköve: a Hagyomány, Becsület, Fegyelem, Érdem — és hogy miként hangzanak ezek a fiúk szerint: Hányadék, Beszarás, Fickósság, Élvezet.

A film első perceiben megismerkedünk Neil Perryvel. Társaival beszélget, tele tervekkel, lelkesedéssel. Belép az apja, s közli: „Neil, beszéltem az igazgató úrral. Túl sok elfoglaltságot vállaltál: nem engedem, hogy részt vegyél az iskolai évkönyv szerkesztésében”. Neil kétségbeesik: „Apám, nem tehetem meg velük...” Az apa kihívja fiát a folyosóra: „Ne feleselj velem mások előtt! Értetted? Majd ha kész orvos leszel és a saját lábadra állsz, akkor mehetsz a fejed után, addig csinálod, amit mondok. Világos?” Mondhat-e erre mást Neil, mint hogy: „Igen, bocsánat”.

Bekukkant a felvevőgép több iskolai órára is. Egyik helyen a fiúk, tanárjukkal együtt 'éneklik' szavalókórusban: „agricola, agricolam, agricolae...” Másutt a tanár intelmeit halljuk: „Aki nem adja be időre házi dolgozatát, annak büntetésből levonok egy pontot a félév végi érdemjegyből...”

Megismerjük Mr. Keatinget, az iskola régi diákját, aki most irodalomra tanítja Neilt és társait. Horatiust idézi tanítványainak: „Carpe diem. Ragadd meg a napot! Ne szürküljetek bele az életbe, használjátok ki azt!” Meglepő dolgokat tanít. Például, hogy nem kell, sőt nem szabad elfogadni a tankönyvet, ha annak szerzője ostobaságokat tanít (sőt, ki kell tépni azokat a lapokat, amelyeken ilyenek olvashatók). „Akadémikusok seregei nyomulnak előre, akik kilóra mérik a verseket. Az én osztályom megtanul saját fejével gondolkodni. Mert bárki bármit mond, a szavak és az eszmék meg tudják változtatni a világot...”, mondja Keating, majd így folytatja: „Azt olvasom egyesek szeméből, hogy a múlt századi költészetnek semmi köze a közgazdaságtanhoz vagy az orvostudományhoz. Elárulok egy titkot. Azért írunk és olvasunk verseket, mert az emberi fajhoz tartozunk. Az emberi faj pedig tele van szenvedéllyel. A tudományok nemes dolgok, kellenek a létfenntartáshoz. De a költészet, a szépség, a romantika, a szerelem — ezek azok, amikért érdemes élni.”

Így tanít Keating. Tanártársa figyelmezteti: „Érdekes volt a mai órája. Elvezetes volt, bár némiképp veszélyes. Önt gyűlölni fogják...”. Keating: „Én csak önálló gondolkodásra akarok nevelni”. A társa erre: „17 éves gyerekeket?”

Elmondja Keating az osztályának, hogy miként alapították meg diákkorukban a „Holt Költők Társaságát”, s tanítványai nyomban követni akarják. Késő este, titokban osonnak ki az elhagyott barlangba, ahol gyertya mellett verseket mondanak, olvasnak. Henry David Thoreaut idézik: „Kimentem a vadonba, mert tudatosan akartam élni. Fel akartam számolni mindent, ami nem volt az élet, hogy ne halálom óráján döbbenjek rá, hogy nem éltem.”

Az új tanár így magyaráz: „Ha olvasnak, ne azzal törődjenek, mit gondolhatott a szerző, hanem, hogy maguk mit gondolnak.” Tanítás közben egyszerre feláll az asztalra. „Miért álltam fel ide? Hogy emlékeztessem magamat: mindig mindent meg kell nézni más szemszögből is. Innen fentről egész más a világ. Jöjjenek, nézzék meg maguk is!”

Máskor sétálnak a kertben. Egyre inkább lépést tartanak. Keating szóvá teszi: „Eleinte mindenki a saját tempójában lépkedett. Aztán meg egyszerre. Nehéz megőrizni önmagunkat a többiekkel szemben... Igényeljük, hogy elfogadjanak, de higgyék erősen, hogy meggyőződésük a sajátjuk, egyéni, még ha a nagy többség emiatt rossz szemmel néz is magukra, még ha a nyáj azt bégeti is: nem helyes”. — Az igazgató később megkérdezi: „Mi volt ez itt az udvaron?” A tanár válasza: „Egy tétel bizonyítása volt: hogy veszélyes az alkalmazkodás.” Az igazgató: „Itt van egy kidolgozott tanterv, amely bevált.” — „Én azt hittem, a fő cél az önálló gondolkodásra nevelés.” — „Ebben a korban? Ne nevettessen! Hagyomány kell nekik és fegyelem.”

A fiúk tanulnak. Verseket írnak. Gondolkodni kezdenek. Felszabadulnak. Neil megtudja, hogy a Henley Hallban előadják a Szentivánéji álmot és szereplőket keresnek. A fiú ráébred önmagára: „Szerepelni fogok! Színész akarok lenni. Mióta élek, először tudom, mit akarok. És most meg is csinálom, bármit is szól hozzá apám. Nem kell tudnia az egészről. Ha nem szólok, legalább nem tudja megtiltani.”

Jön a próba, s Neil apja tudomást szerez róla. „Szándékosan félrevezettél. Hogy képzelted, hogy megúszhatod ezt? Megmondod, hogy kiszállsz.” Neil: „Nem lehet, apám, enyém a főszerep, holnap bemutató!”. „Az sem érdekel, ha vége a világnak. Nagyon sok áldozatomba került, hogy ide járhass. Ne okozz csalódást!” — így Neil apja.

Neil tanárához, Keatinghez siet tanácsért. „Nekem a színészet minden. Csak apám nem érti. Megtervezte helyettem az életemet és sosem kérdezte, hogy mit szeretek”. — Keating igyekszik rávenni Neilt, hogy beszéljen még egyszer apjával, magyarázza el neki az egészet. Neil tudja ugyan, hogy az újabb kudarc volna, de megígéri. Keating kérdésére később azt mondja: beszélt vele, minden rendben. Mi érezzük, hogy nem, az lehetetlen lett volna. Jön az előadás, Neil, mint Puck, csodálatosan játszik. A darab nézői között ott van az apa, s nekünk összeszorul a torkunk: annyira féltjük Neilt. Reménykedünk, hogy játéka láttán apja megenyhül, de tudjuk, hogy ez hiú vágy, az események kérlelhetetlenül haladnak tovább a tragédia felé.

Vége az előadásnak, a közönség Neilt ünnepli, de a fiút viszi haza az apja. „Kiveszlek a Waltonból, beíratlak a Katonai Akadémiára, aztán a Harvardra: orvos lesz belőled!” Neil kétségbeesik: „Hadd mondjam el, hogy én mit szeretnék!” Az apja: „Folytatni a bohóckodást? Arról tegyél le! Akkor mit?” Neil: „Semmit!” Az apa: „Semmit? Akkor lefekhetünk.”

Ezután — még éjszaka — Neilt látjuk: felkel ágyából, apja dolgozószobájába megy. Majd apja zajra, dörrenésre riad. Késő. Neil nem rendelkezett életével, eldobta azt, ami nem volt az övé...

Felbolydul az iskola. Todd: „Az apja az oka, az apja ölte meg.” Az igazgató: „Neil családjának kérésére vizsgálatot szándékozom lefolytatni. Számítok együttműködésükre.”

A fiúk: „Cameron köpött.” Cameron: „Ha van egy csepp eszetek, azt csináljátok, amit én. Beszéljetek. Nem mi kellünk nekik. Mr. Keating kell, ki más. Csak nem gondoltátok komolyan, hogy ezt megússza? Ő tömte a fejünket ezzel a hülyeséggel. Ha nem jön Keating, Neil ülne a szobájában és tanulná a kémiát, orvosnak készülne.”

Megindul a vizsgálat. A fiúkkal, a szülők jelenlétében, az igazgató aláíratja: „Tudomásom van róla, hogy Mr. Keating bátorította Neil Perryt a színjátszói tevékenységre, noha tudta, hogy az ellenkezik Neil szüleinek határozott kívánságával. Mr. Keatingnek a tanári helyzetével való bűnös visszaélése közvetlenül vezetett Neil Perry halálához.”

Az osztályban már az igazgató tartja az irodalomórát. Keating távozóban áthalad a tantermen. Todd felkiált: „Mindenkivel aláíratták, Mr. Keating! Higgye el, kérem, így volt.” Feláll az asztalra, s — az igazgató haragos tiltakozása ellenére — ebben többen követik. Sokan, de nem mindenki.

Keating: „Köszönöm, fiúk. Köszönöm.”

Eddig a film. Vége. Kimegyek a moziból és annyi minden jut az eszembe. Az, hogy sokan akarnak valami szépet, jót, és nem tehetik. Nem lesznek öngyilkosok, csak boldogtalanok.

Fontos dolog önmagunk keresése. Segítettek-e, segítenek-e ebben nekünk és segítünk-e mi másoknak, gyermekeinknek, felebarátainknak? Eszembe jut az „Erény-e az engedelmesség?” c. könyv is. Arra jutok: ha ilyen tanítók tanítanának, talán boldogabbak lennénk és nagyobb örömére volnánk másoknak, embertársainknak, közösségünknek...

György Lajos

„Papa, én nő vagyok!”

A báránybőrbe bújt farkastól megmenekül az utolsó pillanatban a kislány, de **a néző nem menekül meg.** A film egy lányait egyedül nevelő apa kínlódásait mutatja be, ahogyan serdülő lányát az igazi szerelem megvárására igyekszik rávenni és az éretlen csövestől, valamint a nőcsábász egyetemistától kalandosan megmenti. A kislánynak egyre inkább van magához való esze s az apa is eljut végül oda, hogy nem a kézi távirányítás a megoldás (amihez ráadásul félig detektívnek, félig színésznek, de mindenképp gazdagnak kell lenni), hanem a jó nevelés, amely után azzal bocsáthatja randevúra a lányát: „Bízom benned!”

Igazán örvendetes, hogy a film végig telt házzal ment, noha nem volt benne egyetlen verekedés vagy vetkőző jelenet sem, csak sok nevetés és szép érzelmek. A happy end sem marad el, a kislány nemet mond a skatulyából kihúzott, gazdag, okos, gáláns, sportos szélhámosnak.

De a néző nemet tud-e mondani a film rejtett reklámjának? Normális emberek életkerete helyett a film az amerikai felső tízezer életformájába csomagolja a történetet. Ez sajnos nem ritka. A sok komikumból erre nem jut: ezt az életformát nem parodizálja a film. (Például az „Istenek a fejükre estek” I-II. csodálatosan parodizálja a gazdag északi civilizációt.) A történettel lekötött nézőnek öntudatlanul is beszuggerálja, hogy a nővé válás egy kamaszlány esetében az amerikai felső tízezer cipőit, ruházatát, fodrászatát, mulatóit, kocsijait, kedvteléseit jelenti. Ha valami problémád van a kamasz lányoddal, kedves magyar apa, hát vedd tudomásul, hogy a megoldás első lépése a sokkal több pénz, mert igazi boldogság csak azokban a csillogó magasságokban létezik — sugallja a jó film bőrébe bújtatott hazug reklámfarkas.

— lányát nem egyedül nevelő apa —

TARTALOM

Önkormányzat
Önkormányzás a Bokorban és a társadalomban 2
Keresztényként pozícióban? 2
Zöld lesz-e az önkormányzatunk? 3
Globális látás
Nemzetközi környezetvédelmi sajtószemle 3
A Családi Jogok Nemzetközi Egyezménye (támogatható) . 3
Concilium Kongresszus
Elisabeth Schüssler Fiorenza, Christian Duquoc vitaindítói 5
Bokor hozzászólások ezekhez ill. Moltmann cikkéhez . . . 6
Békesség
A Család Alapítvány román-magyar családi hétvégéje . . . 6
Egy radikális békeegyház: a Hutteri Testvérek 10
Hitoktatás
Bulányi György: Gondolkodástan és hittan 11
Kishitűség-oktatás? Javaslat a szülői jogról (támogatható) . 11
Garay András: Mit, ki, hol? 12
Egyház
12 éve halt meg a mosolygó pápa 13
Hét éve fogságban (szolidaritási levelezőlap) 13
Mondjon le a püspök (nyolc pap levele); Keresztény hírek . 14
A Szerelem művészet!
A Hajnal Leánya (folytatjuk) 15
Kották
Lázár Mihály üzenete 17
Ne rejtőzz el; Romlás ellen való ének (Dinnyés József) . . . 18
Lelkiismereti tiltakozás
Civil szolgálat a gyakorlatban; Karitatív CO; Kopjafa 19
Újra a konstantini csapdába esünk?; Alba Kör javaslat . . . 20
Gyerekeknek
Mese, rajzpályázat, kukaügyi ismeretek, színező képeslap . 21
Ifjúsági
Erdélyi tábor; hét országra szóló kerékpártúra; rejtvény . . 22
Leveled jött Istentől
Bibliamagyarázat a vasárnapokra (Kovács T., Barcza B.) . 23
Isten az éhezők oldalán áll!
Meglátogatott minket az 'ősegyház'! (2. rész) 27
Környező magyarság
Németh Géza: Menekültügyi javaslat 28
Csángó magyarok levele a pápához; egyházi hírek 28
Egészség
Fogyatékos gyermek anyja vagyok 29
Az első napok mérge 30
Egyetlen méter új autópályát se! (EYFA koncepció) 30
Film
György Lajos: Holt költők társasága; Papa, én nő vagyok . 31

A címlapemblémát Magyar Mihály, a rovatemblémákat Garay Dóra készítette.

Ne tegyük tönkre a gyerekek lelkesedését!

Csökkent a papír ára — no nem az Ápisz-ban, hanem a MÉH-ben. Egy kg újságpapírért az eddigi két forint helyett csak egyet fizetnek. A papírgyárak nem igénylik a használt papírt, mert nincs kereslet az újrahasznosított papírra. A gyerekek környezetvédő lelkesedését és zsebpénz szerzését így tesszük tönkre. Mintha a felnőttek azt mondanák nekik: összegyűjthetitek a papírt, de nekünk nem kell a belőle készült újrahasznosított papír. (*Gaia-sajtószemle nyomán*)

Környezetkímélő papírra készül

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

I. évfolyam 3. szám
Megjelenik kéthavonta
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András

Lapalapító: Család Alapítvány
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., József A. u. 5—7.
Felelős kiadó: Bisztrai György,
az IROTRON Kft. ügyvezetője

Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40
Szerkesztőség: 8002 Szfvár Pf.148

Előfizetés és terjesztési ügyek:
Kaszap István, 2119 Pécel, Mikszáth K. u. 10.
Előfizetési díj 1991-re (postaköltséggel): belföldre ill. Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába 210 Ft; egyéb külföldre 1200 Ft.
Nyugati előfizetés: Pfr. Rupert Scherr A-2424 Zurndorf, O.B.Hauptstr. 14.
Előfizetési díj Nyugaton (postaköltséggel) 1991-re 29 DM.
A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.
Romániai előfizetés (postán küldve) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címén: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a plébánia az ottani magyar rászorulók megsegítésére fordítja.

Aki 3000 Ft támogatást ad a lapalapító, a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak befizetett összeg **a SZJA adóalapból levonható!** Támogatóink eszméinkkel nem ütköző hirdetését szívesen közöljük.
Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

A lap az **„Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok"** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az "Érted vagyok"-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével.
A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratokat nem őrzünk meg s nem küldünk vissza.

Környezetkímélő papíron jelenik meg.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Monthly newspaper of „Family Foundation" for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8000 Székesfehérvár, Jókai u. 18. HUNGARY
Made on recycled paper.

The materials published by the „Érted vagyok" can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

I. évf. 4. szám
1990. nov.-dec.
29,— Ft

Miért jelenik meg az „Érted vagyok” ?

— Az „Érted vagyok” segít a karácsonyt a fogyasztás orgiája helyett a szeretet ünnepévé tenni.

— Az „Érted vagyok” növeli a szolidaritást az üldözött keresztényekkel és a nyomorgókkal.

— Az „Érted vagyok” megismertet Élő Nemzeti Kincsekkel, hivatásokkal, gondozókkal.

— Az „Érted vagyok” egy ablak a világegyházra és a teológia fejlődésére.

— Az „Érted vagyok” előmozdítja a népek közti békességet.

— Az „Érted vagyok” hosszútávú látást ad benzingőzös világunkban.

S ha megkérdezik, hogy mi a neve annak az Istennek, aki küldött?

Én vagyok, aki Van. Én vagyok a Lét. A Lét Szeretet. Szeretetközösség vagyok. Számodra az érted-lét vagyok. Érted vagyok.

RÉGI ÍRÁS

A Bokor katolikus bázisközösség 1971-ben indította el szamizdat kiadványsorozatát, a Karácsonyi Ajándékot. 1971-ben egy, 72-ben kettő, 73-ban már négy kötet jelent meg, máig összesen közel 170. Az első, 1971-es kötet első írása egy karácsonyi elmélkedés. Címe: Régi írás. Réginek számított már 1971-ben is, mert 1949 karácsonyán hangzott el. Az „Érted vagyok" első karácsonyán ezt a gyöngyszemet ajándékozzuk olvasóinknak.

A szűz méhében fogan és fiút szül. A neve Emmánuel lesz, azaz „velünk az Isten". Izaiás szavát: „az Úr elküldött engem örömhírt vinni a szegényeknek, a szelídeknek, az elnyomottaknak" — ezt az Emmánuel magára értelmezi a názáreti zsinagógában. És elkezdődik ez a szegényekhez küldetés már a betlehemi éjszakában. El, mert az angyali sereg a pásztorokat küldi el elsőül hozzá. Jeruzsálem előkelőit, a királyt, a papi fejedelmeket, az ároni papságot, az előkelőket, a lágyruhásokat, a gazdagokat nem értesíti. Inkább a pásztorokat. Ezek voltak közel hozzá. Emmánuel közéjük ment megszületni. Az ő világukba. Az alkalmi istállóul használt barlangba. Oda jött el az ég királya.

Megkérdezünk téged, betlehemi kisded, miért a szegényekhez jöttél? Miért a szegényeknek akarod hirdetni az örömhírt? Azt, hogy megnyílt a végtelen és eltörlöd a halált? Miért istállóba mentél megszületni? Miért ez a kínos és kellemetlen egyoldalúság? Átvitethetted volna magadat az egyik főpap meleg házába.

Mosolyogsz reánk, te emberré lett Isten? De félek ettől a szalmáról jött emberi mosolytól. Miért találod rendjénvalónak, ami semmiképpen sincs rendjén? Felelj nekünk! Ki akarsz fosztani bennünket? Tönkre akarsz tenni bennünket? Szalmára akarsz minket is fektetni? Miért akarsz szegénnyé tenni bennünket? Miért jöttél ide istállóba? Miért jászolban fekszel? Miért állati meleggel melegszel? Miért falusi ács az apád? S ha már nem tudom, miféle furcsa ízlésből így csináltad is mindezt, legalább kiakaszthatnál egy táblát. Valahogy ilyenformát: „Karácsonyi öröm! Megtekintés vételkényszer nélkül!" Jó, jó! Ki lehet jönni, meg lehet úszni vételkényszer nélkül is. De rámosolyogsz az emberre, letérdelteted, s utána már hiába akarna menekülni. A karácsonyi öröm ott bent marad az istállóban, és nem tudok többé nélküle élni. Miért szólsz az angyalok által, hogy te adod szívembe a békességet? Miért szól mosolygásod felém? Hogy Te, Emberré-lett-Isten, értesz engem a szívem mélyéig; engem, aki — ha rám nézel — már tudom is, hogy ember vagyok, akinek Istenné kell lennie! Miért nézel úgy rám, hogy belém kell vágódnia a megvilágosodásnak, hogy Te, Istenem, aki ember is vagy, Te tudod megmutatni nekem, — aki ember vagyok, de az Isten életébe vagyok meghíva — az utat? Te szalmán fekvő kisded, miért delejezed felém, hogy betlehemi nyomorúságod az én utam? Hogy te vagy az Út? Miért nézel úgy reám, hogy ne legyen többé életem nélküled, csak vergődésem? Miért akarod elhitetni, Te istállóba szorult Koldus-Jézus, hogy csak a te utadon van Élet? Miért ez a lenyűgöző, letérdeltető, kegyetlen s feltétel nélküli mosoly?

Nézd, te betlehemi kisded: felöltöztetünk bársonyba, puhába. Eltitkoljuk alacsony, kínos és kellemetlen származásod. Ragyogni fogsz, mint a bíborban születettek. Átviszünk Jeruzsálembe, vagy Párizs legelőkelőbb negyedébe, palotába, fényesbe és nagyba. Ringó, mennyezetes, csipkés, pelyhes bölcsőbe, kandalló melegéhez. Selymek és brokátok fognak suhogni körötted. Rózsaligetek illata fog áradni a körötted forgók ruháiból. Mosolyogj hát, s mondjad, hogy tegyük. Nincs áldozat, amit meg ne érne nekünk, hogy kimenthessünk ebből a számunkra oly kínos helyzetből. Miért komorodsz el? Miért csinálsz úgy, mintha jól éreznéd magad ebben a nyomorúságban? Miért állsz utunkba szegénységed megmásíthatatlan tényével? Miért nem akarsz egy kis történelem-hamisításba belemenni? Miért zavartad meg egyáltalán a történelmet? Ezek a napok valamikor szaturnáliák voltak, a szaturnuszi bőség ünnepei. Mit szegénykedel bele szalmáddal a bőségbe? Miért rontod el szaturnáliásnak akart karácsonyi örömünket? Mondd, Jézuska, miért kellett neked ilyen kevés? Miért nem voltál igényesebb? Miért mosolyogsz felém: hogy neked éppen ennyi elég volt, hogy elhozzad az örömhírt, hogy megszerezzed nekünk a mindent? Te, aki született Úr vagy, azaz Úr vagy öröktől fogva, teremtetlenül ... — Hogyan viselkedhettél így?

Szólj, Jézus, hozzánk: mondd, miért akarsz kifosztani? Miért jöttél közénk lehetetlen példájú életeddel? Miért üresítetted így ki magadat? Te, akinek minden a birtoka, miért vetted fel az ember, a szolga alakját, miért vállaltad egyáltalán az embersors nyomorúságát? S azt is töretlenül végig? Miért? Miért? — Értsd meg, hogy Te tehetsz, amit akarsz, semmi közünk hozzá. Isten vagy, nem tudunk belebeszélni a dolgaidba. De értsd meg, hátunkon is csattan az ostor. Lenyűgözöl és hívsz magad után, Te istállóban, jászolban fekvő kisded!

Békesség! Békesség a jókaratú embereknek! Hallom az angyalok énekét és meglassul lázasan dobogó szívem verése. Meglassul és elcsendesül. El, úgyannyira, hogy kezdem hallani a kisded szavát, kezdem megérteni mosolyát. Ezt mondja:

Értem, amit mondasz. Látom, miért ver lázasan a szíved. De nem tudod, mit beszélsz. Nem, mert ha tudnád, nem mondanád. Szegény szerencsétlenem, hát nem érzed, hogy magad ellen beszélsz? Miért lett fájó és szorongó a szíved, miközben elsírtad butuska szíved sok ostobaságát? Figyelj csak rám, megérted majd: nincs más mód a boldogságodra, csak ha kifosztalak. Nem érted? Figyelj csak. Magad is tudod, nincsen semmid sem nélkülem, csak én tudlak gazdaggá tenni. Csak én tehetem, hogy legyen valamid. Mi neked a bársony és mi neked a puha? Ha lesz bársonyod és lesz puhád, annál gyötrőbb lesz a vágyad a még puhábbra, a még bársonyabbra. Mi neked a csillogó város! Hiszen ha odakerülsz, nem érdekel már, csak a legcsillogóbb, melyet féltékeny kézzel rejt el előtted a holnap, a jövő, vagy a soha. Mi neked a palota? Mikor fogsz eljutni meg nem nyirbált gyermekálmaidnak kacsalábon forgó üvegezüst-arany-gyémánt kastélyába? Mi neked a kandalló melege, amikor nem tudja felmelegíteni a szívedet, melyet a magaméról — az én, itt a hűvös jászolban is izzóan meleg szívemről — mintáztam? Mi neked a gazdagság, hiszen egyre nyomorultabb, egyre kietlenebb és egyre szegényebb leszel tőle, kéjekbe kell fojtanod magad, mámorba kell mártanod gyötrő ürességed, csakhogy felejtsd koldus szegénységed? Mit akarsz a bőséggel? Hiszen megcsömörlesz tőle! Le kell fékezned vágyaid, kevesebbre kell szorítanod magad, csak hogy meg ne öljön a vágyad. Fáradtöregen kell biztatgatnod magad: „Csak a szegénynek nem hoz vágya kínt." Emlékszel a meséből a királyra, aki hiába vett magára száz kabátot, hiába fűttette ájulásig a kandallókat, fázott szegény, fázott nagyon. Miért akarsz te is a vágyaknak ilyen szerencsétlen királya lenni? Miért akarsz a nyomorúság koldus-útjára jutni kabáttal és palotával, bársonnyal és kandallóval?

Szegény szerencsétlenem, miért akarsz boldog lenni abban, amiben nincsen számodra boldogság? Miért akarsz töltekezni kabáttal, meleggel, bársonnyal, palotával, amikor végtelen a vágyad, s ezek az Életpótlékok mind végesek. Olyan csúfosan és koldusan végesek, hogy ha egy kicsit többet veszel magadnak az éppen elégnél, azonnal tönkretesz, nyomorult szegénnyé varázsol. Érted már, miért mondtam, nem tudod, mit beszélsz? Hát miért akarod a kielégíthetetlenség és a csömör pokoli nyomorúságát? Miért akarsz úr lenni, mikor nincs birodalom itt a földön, amely elég lenne vágyadnak, mely meg tudná melegíteni fázó királyszívedet? Kérdezted tőlem, miért akartam, miért lettem ember, mikor Isten vagyok? Én visszakérdezlek: miért akarsz megmaradni csak csupán lélegző-gondolkodó embernek? Miért? Amikor meghívtalak magamhoz testvéremnek, fiúnak az atyához, hogy örökös légy velem? Szerencsétlenem, miért akarsz ember maradni, amikor Istennek hívtalak? Ó, te szegény földresütött szemű, fekete szemüvegen vaksi, ember-horizontú! Hát miért nem nézel legalább a Napba? A Napba — hiszen tudod, hogy az Invictus Sol, a Győzhetetlen Nap ünnepén jöttem a világba. Akkor, amikor megfordul az év, és világosság lesz a sötétségből. Miért akarsz kevesebb lenni önmagadnál? Nézz fölfelé!

Nemcsak a Napba, de azon is túl! A vágyaid horizontjába. A beteljesülésbe. Végtelen a vágyad, tehát a végtelenbe. Érted-e már, hogy vágyad lázát nincs semmi véges, ami hűtse? Gödör vize a tengert be nem

tölti. Érted-e már, miért nincsen út számodra városon, palotán, bársonyon, ambrózián és nektáron keresztül? Érted-e már, hogy szánalmasan szegény az, aki itt gazdagodásból akar gazdag lenni? Látod-e ennek az útnak sötét reménytelenségét? Ugye, hogy nem tudtad, hogy mit beszéltél? Hogy őrült és ostoba dolog hinni a „haladásban”? Abban, hogy a „haladás”, gazdagodás, életszínvonal gazdaggá teheti az embert? Micsoda paródiája ez a hitnek! A kétségbeesés hite! Mert hinni valamiben kell. Hát ha másban nem, — a lehetetlenben. Hogy végtelen vágyat megenyhít valamikor a véges. Hogy Isten-igényt kielégíthet valaha is, ami kevesebb nála. Ugye, érted már, hogy nem a haladás az üdvösséged? Hogy ebben a haladás-üdvösségben reménykedni, mint boldogságban — reménytelen. Mert millió végtelen vágyú ember ront neki a végesnek; egynek is kevés volna, hát még mikor milliók rohannak! Az egymást marás féktelen harca, amely pusztít és öl. Hogyan szülhetne boldogságot benned! Nézz már bátrabban az én rágott jászolomra! Lásd, megsimogatom. Ez nem fog boldogtalanságot okozni senkinek. Ezért nem fog vér folyni, mint a paloták birtoklásáért. Nem fogja ezt elirigyelni senki sem a másiktól. Nem fog gyűlöletet szülni. Gyűlöletet, amely öl, pusztít és mindenkit szegénnyé tesz. Nem jön ki a te gazdagodnivágyásodból valami, ami nélkül nincs gazdagság? Valami, ami én vagyok. Vagyok, akár itt a jászolban, akár a Szentháromságban. Ennek a nyomorúságában és annak a fölségében. Valami, aminél nem nagyobb az Isten sem, mert az Isten maga is az. Nem jön ki belőle az egyetlen boldogító: a szeretet?!

Mert téged nem boldogíthat más, csak én. Csak én, a szeretet Istene, én, a hatalmas, a gazdag, a mindentbíró. Én, aki a végtelen vagyok. S aki mégis odahagytam a végtelen Isten alakját, s eljöttem közétek, a véges, az ember alakjában. Én, a gazdag, aki mégis kiüresítette magát, hogy csak ez az istálló jusson cserébe a mennyért. Én, az Úr, a hatalmas, aki szolga lettem. Elemek és hideg kiszolgáltatottja, és rászorulója az állat melegének... Én, akinek semmi sem hiányzik, mert minden az enyém. Érted már, hogy miért vagyok számodra én az egyetlen lehetőség? Miért csak erre nyílik számodra út a boldogság felé? Meg tudod-e látni, hogy csak erre nyílik számodra méltó, vágyadat kielégítő perspektíva? Ha bársonyban jársz és palotában hálsz, mit csinálsz a vágyaddal? Amikor már nincsen bársonyabb és nincsen palotább? Végtelen vágyad merre viszed? De lásd, ez a szalma, ez a koldusi hely nem ilyen ügyefogyott. Ha mosolyogsz a testvéreidre, ha odaadod köntösöd felét, ha meghajtod értem fejedet, ha sírsz inkább, de maradsz a hidegben, hogy másnak melege legyen... Ha itt az én jászolom tövén megtanulod az én végtelenségemet, a szerzés helyett az ajándék, az ingyen ajándék, a kegyelem végtelenségét, kitárul előtted a világ s a végtelen. Itt nem lesz hóhérod a vágy. Itt nem kell megállnod szerényen, magad mérsékelvén. Itt nem kell félned csömörtől, itt nem fogysz ki soha; itt adhatod azt, aminél többet adni nem lehet: egész önmagad. S meg nem állíthatnak, meg nem zavarhatnak. Egyetlen, amit tehetnek, hogy meggyorsítják a mindent odaadásod. Mint ahogy meggyorsítják majd az enyémet is... Nem messzebb, csak ott fönn a hegyen, Jeruzsálemben, a Golgotán. Ki állíthat meg? Senki! Ki szakíthat el azoktól, akiknek oda akarod adni mindenedet, magadat egészen és telhetetlenül? Senki! Ahogy a szerzés végtelen vágya szembeállít mindenkivel, úgy fog az adás végtelen vágya összefűzni mindenkivel. Így fog megszületni a gyűlölet végtelen magánya helyett a mindentadásból az egység, az eggyélevés, a közösség... Egymást boldogító melege a szeretetnek. Annak a szeretetnek, amely én magam vagyok. Látod, én vagyok a te boldogságod. Jól megérezted, amikor szalmám, jászlam és nyomorúságom ellenére sem szaladtál el tőlem.

S most már talán érted egészen, hogy miért jöttem így? Ilyen szegényen, ilyen kifosztottan. Lásd, számomra semmi sincsen, amit magaméva kellene tennem, hiszen minden az enyém. Ez az én boldogságom, az isteni boldogság. S téged úgy teremtettelek meg a magam mintájára, testvéremnek a Szentháromságban, hogy neked is csak ez lehessen a boldogságod. Azért nem tettem ki a táblát, hogy „vételkényszer nélkül”. A boldogságod, azaz léted legfőbb belső mozgatóereje kényszerít, hogy belenézz a szemembe. S azért nézek úgy reád, hogy jönnöd kell utánam barlangba és istállóba, föld határáig és keresztfára... Mindenütt utánam. Ahová hívlak. És közben kifosztalak. Egészen, vagy majdnem egészen. Ha nagyon hű leszel, alighanem egészen. Kifosztalak, mert csak így lehetsz gazdag. Csak így lehet a tied az, amire vágyol, aminél kevesebb ki nem elégít... A minden.

Látod, ezért jöttem a szegényekhez. Ezért nem a gazdagokhoz, mert míg el nem kezdenek szegények lenni, szép sorjában odaadni mindenüket, amire nincs szükségük a további adáshoz, addig meg nem értenek engem. Ezért nem is megyek hozzájuk, csak hozzátok, akik akartok szegények lenni. Ezért jöttem a barlangba, az istállóba, azért fekszem jászolba. Miért? Hogy téged boldoggá tegyelek. Mert ez az isteni boldogság: másokat boldoggá tenni. Ez a tiéd is. S ezt bársonyból, palotából nem, ezt csak ebből a jászolból tudom elmondani neked. Ne félj tehát! Azt hoztam, amit vártál, örömet, boldogságot. Úgy legyen!

Bulányi György, 1949

Családos szerzetesség?

Keresztút vezet föl a hegyen épült templomhoz Pinkafőn, a kis osztrák faluban, Szombathelytől kb. 50 km-re. A régi plébániaépület most mosóhelyiséget, kézműves műhelyt, konyhát rejt magában. A középen fekvő játszóteret pedig kör alakban kicsi, tetőtérbeépítéses házikók állják körül. Kik élnek itt és mit csinálnak?

Néhány család és egyedülálló fogott össze, hogy Szent Ferenc eszméit harmadrendi szerzetesekként, életközösségben megéljék. A tizennégy tag mellett most két novícius készül a fölvételre. Önállóan gazdálkodnak a biokertben és az állatokkal.

Naponta háromszor van közös ének, szentírásolvasás, csend, saját szavaikkal való imádkozás. Együtt ebédelnek és vacsoráznak, a reggeli pedig családonként van. Nagyon vendégszeretőek. A beszélgetés és a terepszemle után közösen csöndesedünk el az esti imán. Ebben a csendben egészen közéjük tartozónak érzem magam. Jólesik a frissen fejt tehéntej, s az aznapi férfi konyhaszolgálatos főztje. Meleg kézfogások, mosolygós arcok búcsúztattak.

Besötétedett, szemerkélt az eső, s várt még rám tízegynéhány kilométer bicajozás, de nagyon frissnek és ébernek éreztem magam. Az úton azon gondolkodtam, mi az, ami itt mélyebben megérintett, mint a séta az innsbrucki égig érő hegyek lábánál, vagy mint a zürichi hajókirándulás. Talán a közösségi szabályzatukból mellékelt néhány részlet meg tudja ezt éreztetni.

- M. János -

Néhány gondolat a pinkafői ferences harmadrendi közösség szabályzatából

A Ferences Életközösség legkiemeltebb célja Isten dicsőítése és a felebarátok szolgálata. Olyan élet-, ima-, munka- és vagyonközösséget akarunk, melynek középpontjában Jézus Krisztus áll.

A közösség az egyház nevében, az egyházban, s az egyházért akar szolgálni.

A testvérek évenként vezetőt választanak, aki lehet nő is.

A felvételt kérő megfelelően érett, kiforrott személyiségű legyen és annyira egészséges, hogy önállóan tudjon élni.

A nem katolikus jelentkező is, barátként, együtt élhet a közösséggel.

A közösség a szemlélődés és az akció, valamint a közösségi és az egyéni élet egyensúlyára, továbbá — Assisi Szt. Ferenc nyomán — egy minden vonatkozásában egyszerű életre törekszik. Ez utóbbi a Föld kincseivel való takarékos és ökologikus bánásmódot is jelenti.

A közösség együtt segíti a gondban és szükségben levőket, a betegeket, fogyatékosokat, a hátrányos megkülönböztetést szenvedőket és a harmadik világ éhezőit.

A tagok figyelmüket állandóan Isten felé fordítják, közösségben és egyénileg is olvassák a Szentírást, törekszenek a Szentlélek vezetése szerint tenni, amit Isten szándékából felismernek. A naponkénti közösségi ima, lelkiismeret-vizsgálat és áldozás, az évenkénti lelkigyakorlat megtartja és megerősíti őket.

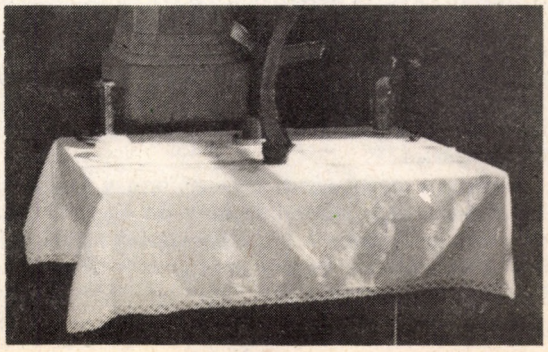

(SERBÁN ANDRÁS igaz székely ember emlékének)

Karácsonyi történet

Mi, gyerekek, nagyon vártuk az első havat. Karácsonytájt érkeztek meg nyugat felől a szürke fellegek, s letették terhüket a hegyek koszorúja övezte völgyben, de nem olyan városias, hosszú szállingózás módján, hanem vastag bunda alá került a táj, a falu. Az iskolának akkor egyszeribe vége szakadt, a szünidő kezdetét nem a kalendárium betűi, hanem az első hó jelentette. Mi már december eleje óta a reggeli felkelés után azonnal az ablakhoz siettünk, hogy ledörzsölve a jégvirágokat, megláthassuk az első havat, szabadságunk kezdetét.

Idén sem kellett csalódnunk. Már november végén megjelentek a fellegek, András-napra már hósipka borította a Kömöge tetejét, s december közepén egy éjszaka két arasznyi hó hullott, beterített mindent, s mesevilágot varázsolt a környékre.

— Hurrá! — rohantunk vissza az ablaktól, s sarokba dobva az iskolatáskát, lázasan kezdtük szőni a szünidei terveket. Kertünk vége a hegyek lábáig nyúlott, s kukoricacsutkát cipőnkre kötve vígan siklottunk a havon. Csúszkálással, ródlizással telt az idő, s este, mikor a konyhában egybegyűlt a család, hallgattuk az öregek szavát, apám, Márton tréfálkozásait, a világ gondját, s körülfogott bennünket anyám szerető gondoskodása.

Kezdetét vette a sütés-főzés, a készülődés. Hamarosan itt a karácsony. S mikor apánk egy este azt mondta, hogy másnap levágjuk a disznót, tudtuk, már csak napok vannak hátra, s esténként leszakítva a leveles naptár lapjait, mi, gyerekek, lestük azt az egyre közelebb kerülő piros betűs számot. Már a szánkózás sem volt az igazi, s amíg a férfiak az udvarban tettek-vettek az állatok körül, mi néztük a konyhaasztal köré kuporodva az anyám keze alól kikerülő mézes figurákat, cukordíszeket, apró meglepetéseket.

Titkolózni nemigen lehetett, nem is volt rá szükség. Őszinte világ volt a miénk, tiszta szándékú, egyszerű szavú.

Úgy mondták otthon: karácsonykor Jézust várjuk, hogy eljöjjön hozzánk, készülünk, hogy méltónak találjon minket. S az igazi ajándékok ezek az esték voltak, amikor a család összehajolva, gyerekek és szülők közös izgalmával, tréfálkozással az eljövendő nap örömében készülgetett.

Egy este, hogy apám elfújta a lámpást, Dorka húgom odasúgta anyjának:

— Anya, ugye a Menyországban is így telnek az esték?

Anyám igenére már tudtuk, eljön Ő hozzánk, mint tavaly, tavalyelőtt, s amióta csak az eszemet tudom. Aznap szépet álmodtam, angyalok seperték a havat a behavazott utcán.

Egy meglepetés azonban mindig volt. A fa. Ezt mindig apám hozta, de oly észrevétlen, hogy mi, gyerekek sehogy sem értettük, hogyan kerül oda az asztalra, csak lenyűgözve álltuk körül este a gyertyafényben alakot öltő karácsonyfát.

A várt reggelen apám szokás szerint fogta a fejszéjét, felvette hótaposó csizmáját, s mikorra mi előkászálódtunk a meleg dunyhák alól, már csak imbolygó alakját láttuk a hegynek tartva a fehér hómezőben.

A fát még az ősszel kinézte. Igaz, kicsit messze kellett mennie fel a hegyekbe, de ezt az utat minden évben megtette, talán neki is le kellett tenni a gondokat, kóborolni a csendes, behavazott tájon. A hó érintetlen volt, nehezen haladt előre. Itt-ott állatnyomokat látott. A fagy megdermesztette a fákat, bokrokat, s tündérvirággá varázsolta az erdőt. A Kömöge alatt vitt az útja, aztán fel egy dombtetőre, majd végig a gerincen. Megismerte a helyet. Az ősszel itt kaszáltak egy réten, s már akkor látott egy kis fenyőfát. Arányos termete, dús ágai, tömött levelei, szürkészöld színe rögtön feltűnt neki, s képzeletében már látta is felöltöztetve a szoba sarkában. Ott is volt a fa egy kis beszögellésben, évszázados fenyők oltalmában. Két csapásra kivágta, majd kicsit megpihenve belakmározott tarisznyájából, amelyet anyám varrt neki, s elindult visszafelé. A megindult hóesés betemette a nyomokat, s bizony iparkodnia kellett, hogy sötétedésre visszaérjen. Baljós zúgással feltámadt a szél. Hóna alatt a fenyőfával ugyancsak különös látvány lehetett.

De ismerte a tájat, hiszen itt gyerekeskedett, s a falut is alig hagyta el. S mikor arról beszélt az unszolásunkra, hogy volt egyszer Pesten is, teljes bizonyossággal gondoltuk, hogy apánk világlátott ember. Leért a völgybe, s már erőst szürkült az idő, mikor elérte a falu első házait.

A hegyek alatt, a forrásnál — hova együtt jártunk a nyáron a többi gyerekkel vízért —, kis ház állott. Egy öreg juhászé volt, kit, mivel nem csizmában járt, hanem bakancsban — mindenki Bakancsos Pista bácsinak szólított.

Rossz érzés fogta el apámat a behavazott udvar, a setét ablakok láttán. Megnyitotta a kertajtót, letámasztotta a fát a tornácra és benyitott a házba. Pista bácsi az ágyban feküdt.

— Mi van magával? — kérdé apám, ahogy meggyújtotta a világot.

— Beteg vagyok, Márton — mondta az öreg. A kályha hideg volt.

— Mindjárt befűtök. Zsófi majd holnap hoz meleg levest meg kóstolót.

Kiment a fészerbe, fát keresett. De csak a hó alatt talált nyirkos, korhadt fadarabokat, így a feladat reménytelennek látszott. Aztán pillantása az ajtónál lévő fára esett. A tuskóra tette a kis fenyőt, s nagyot fohászkodva apróra hasította.

Lassan pattogni kezdett a tűz, s fenyőillat töltötte be a kicsi házat. Pista bácsi megkönnyebbedett.

— Akkor holnap — mondta apám búcsúzóul.

Már nagyon vártuk őt. Nehéz lépteit hallva izgalom vett rajtunk erőt. Végre mindannyian együtt vagyunk idehaza.

Mikor pillantásunk fehér arcára esett, csak annyit gondoltunk, milyen hideg lehet, s újra átadtuk magunkat a várakozás bódító érzésének. Anyám néhány szót váltott apámmal, majd ünneplőbe öltözve ültünk le a konyhában, s kezdődött, amit úgy vártunk. Apám ölbe vett bennünket, s szokásunk szerint mesélni kezdett egy idegen országról, egy házaspárról, a születendő kisgyermekről, emberekről, hatalmasokról és szegényekről. Beszélt a rokonokról, a barátokról, a nélkülözőkről, s percek alatt odavarázsolta elénk a falut, a múltat és jövőt, az egész világot. Aztán énekelni kezdtünk, s mikor a kis csengő megszólalt, nagy izgalommal nyitottuk ki a szobaajtót. Az asztalon egy tányérban ott voltak a mézes és cukrozott díszek, égtek a gyertyák a tartókban, de a fa, a fa nem volt sehol.

Könnyes szemmel, kérdőn néztünk apánkra. A sarokban állt, anyával egymáshoz hajoltak, szemükben megcsillant a gyertyák fénye.

— Találkoztam az úton Vele, elkérte a fát, én meg odaadtam neki, hiszen nem illik egy kérést Tőle megtagadni.

Szavai megnyugtatóan csengtek. Anyám, hogy a csend feszültségét feloldja, az ünnepi asztalhoz invitált bennünket.

— Boldog karácsonyt mindenkinek — mondta, és behozta a gőzölgő levest...

Garay András

Jól vigyázzunk, mit veszünk a karácsonyi (ál)szent kínálatban!

'Szent' szennyirodalom

Mint a cukrot, úgy vitték karácsonyi ajándékba. Egy imádkozó gyermek gyönyörű képe volt a címlapján. Belül viszont evangélium ellenes métely. Mindez a Szent István Társulat kiadásában.

Sokak felháborodása öltött formát emiatt az alábbi levélben, amelyre közel két év alatt sem érkezett válasz. Az ilyesféle egyházi uraknak és intézményeknek nem volt szokásuk válaszolni. Talán mondanunk sem kell, hogy az Új emberben sem jelent meg a levél.

Az egyházakon belüli helyzet miatt ma is érdemes észnél lenni a vallási kiadók pultjai előtt. Nehogy szent irodalom helyett szennyirodalmat kapjunk a pénzünkért.

Dr.Ákos Géza, a Szt.István Társulat igazgatója számára

Tisztelt Igazgató Úr!

Az Önök kiadásában 1988-ban megjelent *C. S. Lewis:* Keresztény vagyok! c. könyve, amely egyik részében a könyörtelenséget és az erőszakot próbálja fölmagasztalni.

Éppen a *Megbocsátás* c. pontban így ír (116-118. oldalak): „... Nézetem szerint tökéletesen rendjén való, ha egy keresztény bíró halálra ítél valakit, vagy ha egy keresztény katona megöli az ellenséget... A fegyverben levő keresztény egy nagy ügy védelmében — az egyik legnagyobb keresztény eszme... Gyakran elképzeltem, milyen lett volna, ha szolgáltam volna az első világháborúban, és én meg egy fiatal német egyszerre öltük volna meg egymást és a halálunk utáni pillanatban máris összetalálkoztunk volna. Nem tudom elképzelni, hogy bármelyikünk is neheztelt volna a másikra, vagy akár zavarban lett volna. Azt hiszem nevettünk volna rajta... Ölhetünk, ha szükséges, de nem szabad gyűlölnünk és élvezni a gyűlöletet."

Vajon mit szólna az író, ha „kivételesen nagyszerű és logikus" (a kiadó dícsérete a szerzőről, 5. old.) képzelővilágát alkalmaznánk egy magzatát

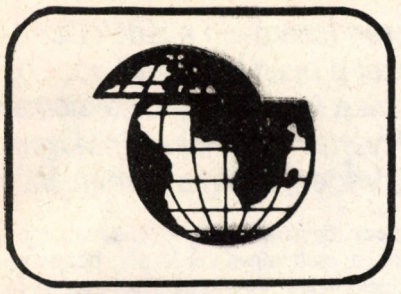

Karácsonyi levél Indiából

A Család Alapítvány számlájára (202-10809 MHB) ESP megjelöléssel érkező adományokat az Alapítvány tanszerek formájában eljuttatja ennek az indiai iskolahálózatnak.

Ahogy a karácsony közeleg, leginkább az ünneplés, törődés és az elköteleződés érzései töltik el a szívemet.

Ünneplés: Az ENSZ végre elfogadta és kihirdette a gyermekek jogairól szóló chartát. Sok időre volt szükség az elismeréshez, de az a tény, hogy végül is megszületett, tán sokunkat késztet még határozottabb cselekvésre ebben az irányban.

Törődés: A gyermekek helyzete Indiában szánalomra méltó. November 14-én ünnepeljük a gyermeknapot. Ezen a napon a legtöbb itteni tömegkommunikációs eszköz megmutatja a valóságos tényeket. Ezer indiai újszülöttből 152 nem éri meg az ötödik születésnapját. A 13 millió öt éven aluliból, akik évente a világon — többnyire könnyen megelőzhető okokból — meghalnak, kb. 4,2 millió indiai! Indiában van a világon a legtöbb gyermekmunkás. A kormány adatai szerint ezek száma 14,5—17,58 millió, más források szerint 44 és 100 millió között van. Ezen gyermekek nagy része több, mint 12 órát dolgozik naponta embertelen körülmények között, szó szerint éhbérért. Az írástudás Indiában kb. 43% (57% a férfiak között és 29% a nők körében). Azonban a kimaradás 1980-ban 63,1% volt az általános iskolában és 77,1% a középiskolákban. A legtöbb helyen a gyermekek nem tudnak iskolába járni. Ahol egyáltalán van iskola, 40%-ban nincs jó állapotú, megfelelő épület, 39,2%-ban nincs tábla és 59,5%-ban nincs ivóvíz. Az iskolák kb. 35%-ában egyetlen tanító van, aki 3-4 osztályt is tanít. A valóság még kegyetlenebb, mivel az iskolák legnagyobb része a városi területeken van, ahol az infrastruktúra koncentrálódik.

Elköteleződés: Az utóbbi két évtizedben csaknem 80 konviktusban itt, Gujarat államban kb. 12 000 gyermekünk van. A fele lány. Legtöbbjük a társadalom peremén, a szegényebb rétegekből kerül ki.

Ünneplés: A gyermekek a mi konviktusainkban valóban boldogok. Teljességre törekvő képzést nyújtunk nekik. Azon túl, hogy fejlesztik magukat, nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy másokat segítsenek. A Chota Udepur konviktus gyermekei pl. azzal keltettek feltűnést abban a kisvárosban, hogy több napon keresztül folyamatosan takarították a buszállomást, ami ezáltal sokkal kellemesebb hely lett és az emberek még most is arról a szolgálatról beszélnek, amelyet ezek a gyermekek nyújtottak mindenkinek.

Törődés: Még mindig nem állnak rendelkezésünkre azok a források és struktúrák, amelyek elegendőek lennének a nevelés növekvő igényeinek a kielégítésére. Néhány évvel ezelőtt az volt a probléma, hogyan győzzük meg a szülőket arról, hogy küldjék az iskolába gyermekeiket. Most sokuknak nemet kell mondanunk.

Elköteleződés: Az 1990-es évet az Írástudás Nemzetközi Évének tették meg. Minket ez arra indít, hogy mérleget készítsünk a chatralaya-mozgalomról. Arra is jó, hogy megújítsuk az írástudatlanság elleni mozgalmunkat a társadalom minden rétegében, különösen a nők között, akik általában még mindig nem jutnak hozzá könyvhöz vagy ceruzához.

Még egyszer köszönjük, hogy törődtök azzal, ami itt történik, köszönjük áldozataitokat és imáitokat. Maradjatok kapcsolatban velünk. Töltsön el benneteket, családjaitokat, barátaitokat a Gyermek az Ő szeretet-áldásával, örömével és békéjével az egész Új Évben.

Üdvözletét küldi Mike bácsi, a gyermekek és az egész ESP család.
Testvéretek: **Cedric Prakash**

---

elvetető anyára, aki maga is meghal a műtét során? Talán nevetve a 'jó tréfán', tiszta lelkiismerettel menne magzatával együtt Isten elé? Hiszen nyilvánvalóan nem gyűlölte a magzatot, csak szükségből döntött a megölése mellett.

De a háborúnál maradva, miért nem terjedt az író képzelete odáig, hogy annak a fiatal német férfinak felesége és gyermekei is lehettek, akik az író 'megbocsátó' (!) 'szolgálata' (!) következtében özveggyé és árvává lettek volna! Az író lehet hogy csak nevetett volna a mennyben (vagy talán nem is a mennyben??) a fájdalmukon, de a német apa aligha! S ha még nem apa, csak fiatal fiú az áldozat, aki a két gyilkos fajta, a szökevényekre vadászó német tábori csendőrség és a 'keresztény' eszmétől hajtott Lewis-félék közt elpusztul — talán anyja még él, hogy sirassa. (Ha ugyan nem éppen egy ártatlan anyát pusztít el a Lewis-féle 'szolgálat' bombája — hiszen a világháborúban a polgári áldozatok száma már meghaladta a katonai halottakét.)

Jézusnál nyoma sincs ennek az embertelenségnek, amely a szenvedést egy „túlvilági" szemszögből semmibe veszi. Jézus tudatában volt, hogy az Atya feltámasztja, mégis félt, vergődött a Getszemániban; tudta hogy feltámasztja Lázárt, mégis sírásra fakadt a sír előtt. Különösen kirívó a Lewis-féle könyörtelenség akkor, amikor a saját maga okozta szenvedésen nevet. Isten ígérete szerint letöröl majd minden könnyet, de jaj azoknak, akik miatt az özvegyek és árvák zokogása az égre kiált!

A könyv írója talán nem volt annyira önhitt, mint a magyar cím sugallja, hiszen az eredeti cím (Mere christianity) „igazi kereszténység"-et jelent. Azt, hogy „keresztény vagyok!", a vértanúk — az egyéni és kollektív önvédelmet nem alkalmazók! — mondták büszkén a halálos ítéletet ezért rájuk kiszabó bírónak. Nem illik ezt olyan embernek mondania magáról, aki éppen a II. világháború alatt rádióelőadásokban magasztalja a 'keresztény' katonai gyilkosságokat.

Tisztelt Igazgató Úr! Kérem juttassa el ezt a levelet a fordítóhoz, a lektorhoz és társulatának azon tagjaihoz, akik ennek a könyvnek a kiadásával egyetértettek. Ezenfelül kérem, hogy az olvasók lelkében végzett rombolást próbálják enyhíteni ennek a levélnek az Újemberben való közzétételével, valamint a szelídségre tanító könyvek kiadásával. Szívesen készítünk ilyen könyvekről részletes javaslatot.

Válaszát várva, tisztelettel
1989 január elsején, a béke világnapján
(római katolikus aláírók)

Éves jelentés

(Ismertetjük a Gujarat-i Szt. Xavier Szociális Segítő Társaság jelentésének vázlatát, az 1989 áprilisától 1990 márciusáig tartó munkaévről)

1. Folyamatban levő programok: városi közösség fejlesztése; megújított nevelés; közösségi egészségügy; nyomornegyed-feljavítás; tájékoztató, kutató és dokumentációs központ.
2. A megújított nevelési program: az előző évhez képest nőtt a tanulók száma, kevesebb volt a hiányzás (különösen a lányoknál) és a kimaradás, a tanulmányi eredmények javultak, a szülőket sikerült jobban bevonni, több helyi tanító van és erősödött a Gyermekvédelmi Alap is. Michael Rayar atya tanulmányt készített, hogy fejlessze a kreatív tanítási módszereket.
3. Közösségfejlesztés: mindkét nyomornegyedben fenn tudtunk tartani egy-egy hiteltársulatot, amelyek növelik a tartalékolás készségét, segítséget nyújtanak a szükségben. Yuvak és Mahila Mandal sokat dolgoztak azért, hogy növeljék a szociális jogok tudatosságát és a kölcsönös megértést, együttműködést.
4. Közösségi egészségügy: a tavalyinál többen vették igénybe a jobb táplálkozási szokások, a szülésre való előkészület, az otthoni gyógymódok, a gyógynövények használata, az egészségnevelés, betegellátás, vitaminellátás és a szakorvoshoz való beutalás programjait ill. szolgáltatásait. Van iskolai ellenőrzés és orvostovábbképzés.
5. Nyomornegyed-fejlesztés: a földbirtok problémák miatt nem tudnak az emberek jobb táplálkozáshoz, elviselhetőbb életszínvonalhoz jutni. Folyamatosan próbálunk nyomást gyakorolni a helyi hatóságokra, eddig eredménytelenül.
6. Támogató és koordináló tevékenységek: 455 209 kedvezményezett számára 2 124 774 kg élelmiszert juttattunk, elkezdtük egy víztároló előkészítését, anyaság- és gyermekegészségügyi stratégiát sikerült elfogadtatnunk.
7. Továbbképzés és szolgáltatás a társadalom minden rétege számára, a következő témákban: környezetbe illeszkedő technológia; nemzeti nyitott iskola; társadalmi tudatosság akció csoport; hegymászó táborok; mezőgazdasági ipar; teve fuvarozás; vetőmag és trágyázás.
8. 1989. szeptember 28-án megnyílt a tájékoztató, képző, fejlődést kutató és dokumentációs központ.
9. A Szervezet fejlődése: munkatársaink is továbbképzéseken vettek részt, valamint kisegítettek más fejlesztő irodák szemináriumain, műhelyeiben vagy oktatásain. Rendszeresek voltak a heti találkozók.
10. Következtetés: bár egyre többet próbálunk megvalósítani, rengeteg feladat áll egy ilyen szervezet előtt.

A hetvenes évek közepétől Székesfehérváron növekedő kisközösségek rendszeresen eljártak Dunaalmásra, az ottani református otthonba az értelmi fogyatékos gyermekeket a nyári szabadságolások alatt ápolni, az otthon karbantartási és konyhai munkáiban segíteni. Ennek a korszaknak az elmélkedéseiből, beszámolóiból is bemutatunk majd egyszer egy csokrot. A nyolcvanas évek közepén viszont elindulhatott egy már önálló akció: fogyatékos gyermekek nyaraltatása Söréden, az üres plébánián.

SÖRÉD

A nyaraltatás fő szervezője Dr. Simonyi Gyula ügyvéd.

Dr. S. Gy.: Három gyermekünk és 12 unokánk van. Személyes indíték vezetett. Az első unokánk, most 17 éves leány, súlyos testi és szellemi fogyatékos. Amikor ápoltuk, gondoztuk, akkor határoztam el, hogy próbálok segíteni más hasonló sorsú gyermekeknek is. Tizenöt gyermek kéthetes nyaraltatásával kezdtük, teljes csendben, csak a mi kisközösségi köreink tudták. Az évek során ez fokozatosan bővült, kapott nagyobb nyilvánosságot, amikor már a célt látva az akkori állami szervek is, ha nem is jóváhagyólag, de elnézték ezt.

Az idén 42 gyerek nyaralt Söréden. Az egyik turnus vezetője Mihályi István mérnök volt.

M. I.: Legidősebb, keresztes nővér nagynéném a szüleim mellett meghatározó volt a neveltetésemben. Később találkoztam olyan emberekkel, akik mellém álltak, akik segítettek, akik hívtak ide Sörédre is. 87-ben találkoztam áz ott tábori orvosként szolgáló Mányok Évával. A találkozásból házasság lett.

Millei Mihályné lánya, Mariann is ott volt a táborban. Ő az egyetlen gyerek?

M. M-né: Ő a negyedik. Tizenhat éves és a legelső pillanattól ilyen mozgássérült. Türelmes beteg. Amikor két műszakba jártam, az apja vagy a bátyja is elláthatta a kis Marikát.

Mariann, mesélj a táborról.

M. M.: Nagyon jó volt, kellemes. Voltak ott barátaim.

Kovácsné Deák Éva kilenc éves fia, Peti is Söréden nyaralt.

K. D. É.: Peti egyéves korában gennyes agyhártyagyulladást kapott és azóta súlyosan fogyatékos. Úgy kell ellátni, mint egy csecsemőt. Járni tud, valamennyit lát és hall, de szellemileg is fogyatékos. Férjemmel együtt tanárok vagyunk. Van még egy nagyobb lányunk és két kisfiunk. Nagyon kevés idő jut a többire, ezt meg kell mondanom, mert Peti ellátása napi 5-6 órát vesz igénybe. Egy etetés kb. másfél óra. De kapunk is hozzá erőt, férjemmel együtt. S a barátaink is rengeteget segítenek.

A másik három gyerek hogy viseli a negyediket?

A kislányommal épp most beszélgettünk róla, hogy neki természetes Peti betegsége, hiszen 3 éves kora óta ebbe nőtt bele. A két kisfiam is ilyennek fogadja el Petit, bár föl-teszik néha a kérdést, hogy mikor tanul meg beszélni, mert a kommunikáció ezen formája nagyon hiányzik nekik. Mindamellett odamennek, cirógatják, szeretik. Eszter lányom olyan csodálatos lelki élményekkel jött haza Sörédről, hogy nem is gondoltam volna. Boldogan újságolta, hogy a Petit mennyire szereti mindenki. A többiek szeretetén keresztül ismét megerősítést kapott az ő testvéri szeretete is.

Peti mennyire tudja felfogni azt, hogy ő most közösségben van, hozzá hasonló emberek közt?

A nyaraltatás után egyszer Kristóf nálunk volt, s Peti odament hozzá, megölelte, a maga módján megpaskolta, rámosolygott, hozzábújt. Ez volt az első olyan alkalom, hogy a szülein kívül mást is megölelt.

Most már áruljuk el, hogy Vadovics Kristóf kicsoda.

V. K.: Tizennyolc éves vagyok, négy éve járok Sörédre, két éve ápolóként. Korábban féltem a sérült emberektől és talán undor fogott el, amikor rájuk néztem. Most próbálok szeretettel rájuk nézni, elfogadni őket olyannak, amilyenek, az embert nézni bennük.

Megváltoztál ettől?

Felszabadultabb lettem, több barátot szereztem.

Farnady Ritáról azt mondta Simonyi Gyula, hogy messziről érkezett. Mit jelent ez?

F. R.: Egész más barátaim voltak, más családi háttérből, más felfogású emberek közül kerültem ide tizennégy éves koromban. Nem voltam boldog, bár általában jó hangulatú ember vagyok, legalábbis úgy tűnik. Nagyon sokat segített a közösség, ahol éreztem: figyelnek rám, számítanak rám; ahol nem csak annyit kérdeznek, hogy vagy és elbeszélgetünk az időjárásról meg az iskoláról, hanem kíváncsiak arra, hogy én ki vagyok.

Mit jelent ápolónak lenni Söréden?

Egy sérült gyerekért teljes mértékben felelősek vagyunk, hogy enni adjunk neki, megmosdassuk, elbeszélgessünk vele, örömet szerezzünk neki, hogy közösségi élménye legyen, hogy ne az ápolója, hanem a barátja legyek. Már a nyaraltatás előtt megkapjuk a címet, hogy kire fogunk vigyázni, meglátogatjuk, a család elmondja, mit kell csinálni vele. Többnyire ismerjük őket az előző évekről is. Barátságok szövődnek az ápolók és a gyermekek között.

Ha nekem valaki a barátom, attól még nem tudom, hogy kell bepelenkázni.

Egy nő számára nem olyan nagy kunszt bepelenkázni egy gyereket. Hat éves voltam, amikor az öcsém született, már akkor gyakoroltam.

Osztálytársaid mit szóltak, amikor megtudták, hogy te mivel töltöd a nyaraidat?

A fele hülyének nézett, a másik fele megkérdezte, hogy mennyit kapunk érte.

Építő és nyaraltató tábor

Söréd. Az országban lakók többsége nem ismeri ezt a Székesfehérvártól kb. 20 km-re található kis falut, amelynek „különlegessége": a megüresedett plébániát átalakították mozgássérült gyerekek nyári táborozási helyévé. A megyei újság 88-ban említette először a tábor létezését — egy mondat erejéig. Tavaly már cikket írtak róla.

Idén tavasszal nagy munka vette kezdetét. Lebontottuk a raktárat és a fiúszállást, majd egy új épületrész építését kezdtük el. Sok diáknak ráment az egész tavaszi szünete, de bőségesen kárpótolta ezt a jó hangulat, az együtt végzett munka öröme, a tudat, hogy az új házrész valóban a gyerekeknek és nekünk készül. Legnagyobbrészt Deli Józsefnek köszönhető, hogy nyáron már használni lehetett a fedett ebédlőt, a padlást, az orvosi szobát és a fiúszállást. Tervező, anyagbeszerző, mester, segédmunkás és munkástoborzó volt egy személyben.

A tábori misék hangulata felszabadultabb a megszokottnál. Utána a gyerekek sokszor vidám énekléssel folytatják Isten dícséretét. A közös étkezéseknek is jó hangulata van. Dezső bácsi finom főztjét egymást segítve tálalják fel. Mindez az első keresztény gyülekezethez hasonlít: „Egy szívvel — lélekkel mindennap összegyűltek a templomban. A kenyeret házaknál törték meg és tiszta szívvel vették magukhoz az ételt..."

Napközben vidám zsibongás hallatszik a plébánia felől. Többen az udvaron játszanak, mások a faluban sétálnak. Az évente visszatérő gyerekek sok ismerőst, barátot köszöntenek az utcán.

Az eredeti plébániára szinte rá sem lehet ismerni. Többször át lett alakítva, a falakat gyerekrajzok, mesefigurák, szövegek töltik be. „Amit egynek is tettetek a legkisebbek közül, nekem tettétek." De többről és nehezebbről van szó, mint tettekről. A kezdeti lendület, frissesség szertefoszlik. A belső tűzről tanúskodó szemek körül megjelennek a fáradtságot jelző karikák. Már nem is olyan könnyű mosolyogni. Elviselni, hogy a gyermek már századszor akar sétálni, és századszor is jókedvűen sétálni vele: igazi megméretetés ez önmagunk előtt.

Látszólag érthetetlen, miért jön ide ennyi fiatal, ahelyett, hogy a Balaton partján napozgatnának vagy kirándulnának a hegyekben. Nem csak a régi ismerősökkel akarnak újra találkozni, nem csak az éjszakai vidám órák hiányoznak. Néha a felnőttnek van szüksége rá, hogy egy kisgyerek megfogja a kezét. Talán mindnyájunk nevében írta Pilinszky János:

„Boldogtalan a pillanat, mikor
fölfedezi az árva önmagát,
s arra gondol, hogy másnak is
fontos lehet e kéz, e görbeség,
s azontúl arra vágyik, hogy szeressék."

Regőczi Tamás

És mennyit kaptok érte?

Azt a sok mosolyt és szeretetet és vidámságot és élményt, ami egy egész éven át elkísér minket. Ez több minden pénznél.

A szakács egy pici, kékszemű és egészen ősz bácsi, Turcsik Dezső.

T. D.: Gyuszi bácsi négy éve megkért, hogy vállaljam el a konyhavezetést és főzést. Az egy hét alatt, amit ott tapasztaltam, a gondozók és a gondozottak közti harmóniát, szeretetet, példás életet, az engem annyira megfogott, hogy most a negyedik évet töltöttem ott. A Földmérési Főiskolán töltöttem az utolsó tizenöt évemet, mint képesített vendéglátós üzletvezető és szakács, most a hetvennegyedik évemet taposom. Három gyermekem van. A feleségem szintén vendéglátós és ő is nagyon jól tud főzni és süteményeket kitűnően készít, azt én tanulom őtőle.

A konyhavezetők panaszkodni szoktak, hogy a pénzből egyszerűen képtelenség kijönni.

Kérem szépen ez függ attól, hogy a pénzt hogy tudja beosztani, a szakácsnak milyen a szakmai tudása és gyakorlata, mert lehet kevés pénzből laktató és jóízű ételeket kihozni. Erre szinte születni kell és átélni. Komoly akarat kell hozzá, hogy az ember a helyét az életben becsülettel és odaadással megállja.

Mit szól egy átlag magyar falu, amikor egyszerre megjelenik huszonegy tolókocsis?

Söréden szeretettel voltak hozzánk a község lakói és még a környékről is nagyon sok adományt kaptunk a betegek részére. Az asszonyok hoztak tojást, tyúkot, süteményt, gyümölcsöt, zöldséget, burgonyát, paprikát. Nagyon sokat kaptunk tőlük.

Ismét Dr. Simonyi Gyulától kérdezem, hogy fogadták Önöket kezdetben a faluban?

Dr. S. Gy.: Egy tömegben a vasárnapi misén találkoztak a mozgássérültekkel. Először kétségtelenül idegenkedtek. Az idő múltával ez egyre inkább rokonszenvvé változott. A „sörédi szellemiség”, hogy az ápolók és a gyerekek szeretetközösséget alkottak, barátkoztak, egymásra figyeltek, együtt pihentek, játszottak, imádkoztak, ez a szellem kisugárzott a falura is. Észrevették, hogy ez nem üzleti vállalkozás. A rokonszenv mára kifejezett szeretetté, féltéssé alakult.

A sok ajándék csak a falubeli hívőktől érkezik, vagy másoktól is?

Nyugodtan mondhatom, hogy az egész falutól, mindenki magáénak tekinti ezeket a gyerekeket, hitbeli hovatartozás nélkül.

Az egészségügyi szakmai hozzáértést hogyan oldották meg?

Az ápolók részére évek óta előkészítő előadásokat tartanak szakemberek. Közülük három orvosnő, dr. Mányok Éva, dr. Vados Mariann és dr. Szinnyei Katalin a nyaraltatás során felváltva kinn lakik a táborban és így éjjel-nappal biztosítva van a gyermekek orvosi ellátása és felügyelete.

(A riport este a székesfehérvári MÁV művelődési házban, a Noé klub összejövetelén folytatódott)

Este a művelődési házban találkozott a társaság. Ahogy körülnézek, legalább kétszázan lehetünk, rengeteg torta és mindenféle aprósütemény van az asztalokon. Ide érkezett meg Horváth Klára is, a Mozgássérültek Fejér megyei Egyesületének elnöke. Hogy értékeled ezt az elmúlt hat évet?

H. K.: Amikor engem megkerestek, nagyon örültem neki. Egyrészt ezek a mozgássérült gyermekek egy lelki többletet kapnak: szeretetet, fiatal társaságot, kiszakadnak a családból. Mert ez is egy óriási gond, hogy ezek a gyerekek soha nem tudnak igazán felnőtté válni, mert nincs olyan közeg körülöttük, amely erre inspirálná őket. Viszont a tábor alatt ők is megtanulják, mi az, hogy teljes életet élni, társakat találni. A másik: rendkívül örülök annak, ha nem mozgássérültek érdeklődnek ennek a társadalmi rétegnek a problémái iránt. Mert a mi teljes rehabilitációnkhoz erre van szükség. Nekünk, mozgássérülteknek és nem-mozgássérülteknek együtt kell élnünk a társadalomban. Egy harmadik vágyam is volt, hogy ezek a nem-mozgássérült fiatalok, ha megismerik a mozgássérültek életét, problémáit, akkor megpróbálnak értük tenni valamit.

Egy fogyatékos embernek mennyit adhat a hit?

Azt gondolom, hogy az embernek mindig nyitottnak kell lennie és ha valakinek az kell az élet elviseléséhez, hogy higgyen egy rajtunk kívül álló hatalomban, én azt mondom, kapja meg. A lényeg, hogy nyúljon felé egy kéz.

Az előbb, amikor Gyűszű Gábor megérkezett, felujjongott a társaság.

Gy. G.: Szeretem ezt a társaságot nagyon. Jókat lehet beszélgetni. Tizennyolc éves múltam. Nyitott hátgerinccel születtem. Három húgom van. Kijártam a nyolc osztályt magánúton s azóta nem csinálok semmit, csak vagyok. Szeretnék telefonnal foglalkozni, megrendeléseket fölvenni. Most van is remény, hogy ilyen munkát csinálhatok és otthon. Egy ideje már egyedül is le tudok menni a ház elé tolókocsival és elég sok barátom van ott a ház körül is.

Megszervezted, hogy a sörédi nyaraltatottak levelezzenek egymással év közben. Már aki tud írni.

Nekem is a napjaim jó része azzal telik, hogy levelezek. Sajnos nagyon lassan megy az írás, egy nap csak egy levelet tudok megírni. Sörédi ápolóim is visznek sokfelé, év közben. Béder Andrással is szoktam menni.

Béder Andrásról is azt mondják, hogy messziről jött.

B. A.: Én úgy érzem, hogy éppen közelről jöttem, mert intézetben nevelkedtem és ezek a gyerekek sokkal közelebb állnak hozzám. Az intézetben ugyanúgy voltak szellemi fogyatékos gyerekek. Biztos, hogy én valahol ezekre sokkalta érzékenyebb vagyok. S hogy ők mit jelentenek az életemben, azt nem lehet elmondani, mert őtőlük igazán sokat kapunk, ahogy mondta Rita, a tekintet, a mosoly, a gesztus, a kézmozdulat. Egy barátomnál lakom itt Fehérváron. Úgy érzem, ha megérek arra, hogy a társadalom peremére szorított emberekkel foglalkozzam, akkor megpróbálom.

Mondd csak, amit csinálsz, kicsit nem öngyógyítás?

De igen. Mindig az jut eszembe, amikor egy kisgyereket megsimogatok, mintha talán engem kellene megsimogatni. Azt hiszem, minden emberi szenvedést és mindent át lehet formálni úgy, hogy másik embert segítsen.

(Sombor Judit rádióriportja alapján összeállította ifj. S. Gy.)

A HARMADIK ÉVEZRED KÜSZÖBÉN

A Concilium nemzetközi teológiai kongresszusának maradék három vitaindító előadása és az ezekhez készült Bokor-hozzászólások mellett egy rövid kis beszámolót is közlünk a szeptemberben lezajlott kongresszusról.

David Tracy: Nevet adni a jelennek

Tracy professzor 51 éves chicagói pap. Rómában doktorált. Azt a kérdést veti fel: Hogyan is nevezhetnénk meg a jelent? Mi a megfelelő elnevezés rá?

I. Bevezetés: a jelen és a saját személyiségünk. Modern korban élünk-e még, a polgári én triumfálásának korában? Vagy egy antimodern korba hajoltunk vissza, a tradíciók kiegyenlítődésének, egy általánosabb énnek a korába? Vagy éppenséggel átléptünk valami posztmodern korba, amelyben többé nem valamely intellektuális elitnek van meghatározó szerepe, hanem peremre szorult misztikusoknak, művészeknek, bolondoknak? Ki dönti ezt el? Hol dönthető el? Valami centrumban? És az hol van? Bizonyos magukban sem biztos nyugati körökben? Vagy be kell látnunk, hogy egyetlen centrumról józanul nem lehet többé beszélni? Igenis: ma sok centrum van. A pluralizmus nem idegen a keresztény tradíciótól; pl. 4 evangéliumunk van! A jelent is úgy érdemes tehát elnevezni, hogy szóba állunk és szolidaritásba lépünk a többi centrummal. Más felekezetekkel, vallásokkal, egyéb tradíciókkal és értelmezési rendszerekkel. Arra azonban vigyázni kell, hogy ezzel ne a fogyasztási cikkek egyvelegét növeljük csupán, hanem képesek legyünk 1. szükséges megkülönböztetésekre 2. fontos emlékezésekre 3. éltető reményre 4. becsületes ellenállásra is.

II. A jelennek nevet adni: újkor. A racionalizmusba, a haladás mítoszába vetett remények összeomlóban vannak. Az individualizmusnak nincsen esélye. Túlhaladott, túlhajszolt az autonomizmus, az expresszionizmus, az egzisztencializmus, sőt a transzcendentalizmus is.

III. A jelennek nevet adni: a modernség ellenzése a fundamentalistáknál és az újkonzervatívoknál. A modernség hagyományellenes vadhajtásainak ellenhatása a mai neokonzervativizmus, amely behódol ugyan a technikának és az iparosodásnak, de azért a tradíció értékeit is előbányássza. Kár lenne a modern pluralizmust, demokratizmust is kiönteni, kár lenne visszacsempészni a triumfalizmust és az önkritika hiányát.

IV. A posztmodern és az újkori szubjektum halála. A posztmodern misztikusok, művészek nemcsak Isten haláláról beszélnek, hanem ironikus éllel az emberi én haláláról is. Ám a becsvágyába belehalt ént nem is kell gyászolni.

V. Befejezésül: misztikus prófétai ellenállás és remény. A modernek, antimodernek és posztmodernek elméletein túl van egy gyakorlati jelenértelmezés is; ez az elnyomás és szenvedés elleni harcban fogalmazódik meg: Latin-Amerikában, Ázsiában, Afrikában, Közép- és Kelet-Európában, az USA fekete és vörös teológiáiban, a feminista teológiákban stb. Így lehet az eredmény új történelmi szubjektumok szolidaritása, s mindenki egyháza egy policentrikus világban a próféták, a misztikusok és Jézus Istenének ígéreteire építve. **K. Tádé**

Rőczey János: A Nyugat neuralgikus pontja

c. tanulmányáról közöl kritikai ismertetést a Harmadik Part 5. száma. A szerző Kastl magyar gimnáziumának tanára. Az emberi szabadság és a hatalom viszonyát elemzi. A 'szabad világ' termelési rendszere alapvetően a tőke diktatúrájára épül és lehetetlenné teszi az evangéliumi elvekkel harmonizáló megélhetést. A kinevezésen alapuló, hierarchikus szervezet helyett megválasztott vezetők további választásaiból felépülő piramisjellegű vezetési modellt javasol. Részletesen ír a munkahelyi kapcsolatok megjavításáról. Nagyon érdekesek nézetei az egyházvezetésről, amelyeket röviden így foglalhatunk össze: a kinevezés halálos bűn.

4. ad *David Tracy*

4. 1. Két nem jelentéktelen centrum

A szerző felvázolta korunk szellemi körképét, annak minden egyes szellemtörténeti kapcsolódásával a közelmúlthoz, pártatlanul és kiegyensúlyozottan foglalt állást az egyes irányzatok szerepének értékelésében, ugyanakkor nem rejtette véka alá saját meggyőződését sem, amely a policentrikus, misztikus prófétai teológiával szimpatizál.

Nem hallgathatjuk el azonban azt sem, hogy két szempontból hiányosnak éreztük helyzetértékelését. Az egyik a szellemtörténeti távolhatások kérdése, amely azt mutatná meg, hogy a semita világszemlélet (szemben az indiaival!), nevezetesen a zsidó küldetéstudat és a görög fogalmi gondolkodás — a maga instrumentalista szemléletével, amely elszakadt már a világ és a szubjektum megismerésének egységétől — a kereszténységben összekeveredve létrehozta azt a mentalitást és gondolkodási eszköztárat, amely imperialista, és napjainkra már katasztrofálisan sikeres civilizációt teremtett. A jelen modern, antimodern, fundamentalista és posztmodern szellemiségei ezen az alapon érthetőek fejlődésükben, kapcsolataikban és hatásaikban. Ez a háttér megadhatná a kiútkeresés vezető irányfényeit is, amelyek nyilván a szellemtörténeti hasadásokat megelőző egység felé mutatnak; nevezetesen önmagunk és a világ megismerésének és alakításának egyenrangú és harmonikusan fejlődő egysége felé. Ez pedig életcél és feladat mindannyiunk számára, ha el akarjuk kerülni a jelen szellemtörténeti zsákutcájának életveszélyes kövekezményeit. E fölismerés nélkül, amelyet talán a fenntartható létezés eszmerendszerének mondhatnánk, a szegények és elnyomottak — a posztmodernek módján hallhatóvá tett — sürgető igényeire sem tudnánk mást válaszolni, mint saját jelenünk fájóan értelmetlen és üres válaszait, legyenek azok akár a modernek új ipari forradalommal ámító csodavárásai, akár a neokonzervatívok tekintélyelvű, parancsuralmi társadalomszervezési ambíciói.

A másik hiányzó szempont az indiai szemlélet előretörésének elemzése lenne, ami nemcsak a benne rejlő értékek föltárását jelenthetné — holisztikus látásmód, önismeret, önnevelés —, hanem potenciális veszélyeire is utalhatna, pl. a passzivitásból fakadó irgalmatlanságra. Lehet, hogy a jelen szellemi körképéhez ez az irányzat ma még nem tartozik hozzá, de a jövőben — az említett teológiai nyitás miatt is — számolni kell vele.

4. 2. Egy jézusi centrum

Sokféleképpen lehet nevet adni a jelennek. Úgy is, ahogy Tracy teszi: a modernek, antimodernek, posztmodernek világa, s másfelől a prófétai-misztikus reményt hordozó szegények és elnyomottak világa. Az első három számomra egyhasi testvér, minden egyedi különbözőségük ellenére is: a jóllakottak, a hatalomban levők racionális, tekintélyi vagy habalygós alapállásai. Velük állnak szembe azok, akiknek történelmileg még nem volt módjuk a nagyság, gazdagság, hatalom birtokába kerülni, azaz abba, amit, mint kísértést Jézus elutasított a pusztában.

Lehet, hogy ez a két csoport adja a jelent. Ha így van, nincs sok okunk az Isten Országa reményére. Kétezer éve volt Jézus és körülötte egy kis csapat, amely Isten Országáról álmodott, mert volt Hegyi Beszéde, és nem volt kardja. Ha ma *két* csoport volna — az egyiknek van kardja és birtokolja, ami karddal megszerezhető, a másik pedig vágyik a kardra, amivel megszerezze, amije kard híján nincs —, akkor a *reménytelenség* a jelen indokolt neve.

Van, ma is van egy harmadik csoport. Két alig ismert példával illusztrálom. Az egyiket a *hutteriek* adják. Alapítójukat a 16. században az innsbrucki székesegyház előtt elégették, követői nem katonáskodnak, vagyonközösségben élnek, s ötödfélszáz esztendőn keresztül vállalták ezért a Jézusra hivatkozó egyház véres üldözését. A másikat a *min-*

deni nyilatkozat (1989) aláírói adják: a közéletet óhajtják szolgálni, de kizárólag erőszakmentes eszközökkel.

Jézus szemével, a Hegyi Beszéd szellemében nézve a dolgokat, kétféle ember van: ismer ellenséget és hajlandó embert gyilkolni — ez az egyik, ennek ellentmondása a másik. Egyházunk az első csoportnak neveli a tagjait. A II. Vatikáni Zsinat ugyan kegyesen engedélyezi a *másik* csoportba tartozást is, de pl. Magyarországon az ateista kommunista államhatalom a katolikus hierarchia egységes és lelkes helyeslése mellett zárta börtöneibe a katonáskodást megtagadókat. A hierarchia a maga részéről beérte azzal, hogy az erre „felbujtó" papokat felfüggesztette, internálta, kényszernyugdíjazta, a városokból elhelyezte, s egész tekintélyi súlyával a hívők tömegei előtt tévtanítónak bélyegezte őket.

Kicsiny csoport ez a harmadik, de van. Nélkülük ne adjunk nevet a jelennek, mert nélkülük nincs misztikus-prófétai *remény.*

4. 3. Az uralkodás elutasítása

A kilátástalanság érzésének és a névadás nehézségének oka véleményünk szerint az evangélium gyakorlatának elfeledése, ill. elnyomása. Mi is tapasztaljuk az erőszakos, hódító civilizáció pusztításait és betegségeit. E baj gyökere az ember bírvágya és agresszivitása, azaz lemondás- és szeretethiány. A megoldás: az uralkodás elutasítása, az erőnemalkalmazás.

4. 4. A fölösleg odaadása

Korunk gyötrő ellentéte: egyes országok túlgazdagodása; mások mérhetetlen eladósodása és nyomora. A megoldás: ha a gazdagabbak szegényítik magukat és megosztják javaikat: Isten a másik, a szenvedő, a peremre szorított emberben áll elénk centrumként, ahogy Jézus az ítélettablóban megfogalmazta. A megoldás: tisztelik és kímélik a természetet, gondolnak unokáikra, azaz felelősséget éreznek a jövőért. Rossz közérzetünk oka, hogy elfelejtettük az evangéliumot; emiatt törnek korunkra a 10 egyiptomi csapáshoz hasonlóan — K. Lorenz szavával élve — a civilizált emberiség 8 halálos bűnének következményei.

4. 5. Felebaráti szeretet

Rá kell mutatnunk a kereszténység és a többi világvallás alapjainak mély rokonságára. Újra föl kell szabadítanunk az embereket az egyházi és politikai lidércálmoktól. Ötödik evangéliumként újra kell fogalmaznunk a kereszténység és a világvallások egybecsengő tanítását: „amit akarsz, hogy *ne* tegyenek neked, te se tedd másokkal", hogy Isten gyermekeinek szabadságában élhessünk.

A hatalom mindig központokat hoz létre, erőket koncentrál. Nem véletlen, hogy a Biblia az erőszak termékeinek nevezi a városokat. Eme központosított erőszakos hatalom következménye az ellentét: falu és város, főváros s vidéki városok, kis és nagy országok között. Világméretű következménye pedig Észak és Dél ellentéte. Ezt a kiáltó ellentétet az ember megromlott ősrégi vágya hozta létre, hogy birtokoljon, ne pedig létezzen, hogy uralkodjék, ne pedig szolgáljon (v. ö. Erich Fromm: Haben *und* Sein).

4. 6. Páncentrizmus

A többcentrikusság is rivalizálhat egymással. A perem is törekedhetik a központ helyére, sajnos. Ám a remény centrumai nem a hatalmi centrumokban vannak. A remény centrumai nem a jóllakottak, hanem az éhezők és a rajtuk segítő emberek. A remény centrumai nem a katonai nagyhatalmak, hanem a nemkatonáskodók, mindenféle erőszakot elutasítók. A remény centrumai nem az uralkodók, hanem az önzetlenül szolgálók.

Isten annyira policentrikus, hogy minden emberben hajlandó centrumot létrehozni, ha az ember együtt dolgozik Vele; ez esetben az ember új történelemformáló énné válhat. Isten tehát túlmegy a policentrikuságon, páncentrizmust akar.

4. 7. A kisközösség

Az én elhalásához vezet, ha az embereket mozgalmakba hívjuk és nem kisközösségekbe. A kereszténység hatástalanságát is éppen eltömegesedése okozza. Korunk tele van mozgalmakkal, mégis a kisközösségi szolidaritás jelenti az egyház és a társadalom igazi reményét. Nem adhatunk nevet a kornak, ill. a reménytelenség a kor indokolt neve, amíg csak két tábor jellemzi: az egyik a jóllakottak, hatalmon levők; a másik: akiknek még nem volt módjuk a nagyság, gazdagság, hatalom birtokába kerülni, de szeretnének — akár van prófétai-misztikus önkifejezésük, akár nincs. Van egy piciny harmadik tábor is a peremen, nem egyszer üldözöttségben: ez az erőszakmentes kiscsoportok tábora, Helder Camara, Desmond Tutu közösségei és társaik. Nélkülük ne adjunk nevet a jelennek, mert nélkülük nincs misztikus-prófétai remény. Azok a kisközösségek hordozzák az igazi reményt, amelyekben megvan a sokszínűség elfogadása és az azonosulás igénye. A kisközösségnek nincs nagy múltja, de súlyos emlékezések hordozója.

4. 8. Jézusra emlékezés

Emlékezünk Jézusra:

— aki a szegényeknek hozott jóhírt,

— aki a szegényekből gyűjtött magának kisközösséget,

— aki szegényeknek és gazdagoknak egyaránt megtérést hirdetett,

— aki a rászorulókon segített és övéit is erre szólította fel,

— aki nem tanúsított erőszakos ellenállást a vallási és világi keresztácsolókkal szemben, és övéit is eltiltotta ettől,

— aki tanítványokat gyűjtött,hogy azok tanítványokat gyűjtsenek.

Emlékezni akarunk az ősegyház, valamint az európai- és világtörténelem minden gondolkodójára, vértanú szentjére, „eretnekjére", aki ezekről az emlékekről nem felejtkezett el, vagy ezekkel konvergenseket újra felfedezett.

E súlyos emlékek életrekeltése hordozza az igazi reményt:

— a kisközösség nemcsak remél, hanem Magyarországon a hamis remények leleplezője is,

— ellenáll a haladásmítosznak: lemond a pénzhajszolásról, és a munkával megszerzettet is megosztja a rászorulókkal,

— peremhelyzetét önként vállalja, mert tudja, hogy Jézus a kicsik oldalán áll, s azokat viszi magával az Atyához.

A nagy vallások több mint ötezer, a keresztények közel kétezer éve beszélnek Istenről. Kérdés azonban, hogy elvont, merev teológiájukkal tudnak-e élményszerű Istenképet nyújtani korunk emberének. Az Isten az a láthatatlan, felfoghatatlan, mindent meghatározó első és végső Valóság, akit sem racionális bizonyítékokkal, sem irracionális élményekkel meg nem ragadhatunk, csak azzal az ésszerű bizalommal, amelyet hitnek nevezünk. Ésszerű, mert érthetővé tehető és mert mindennapi tapasztalataink alapján közvetetten igazolható.

Körülöttünk számtalan nem hívő ember él, akikben megvan a készség, hogy Istent felfedezzék vagy újra elfogadják.

Vannak akik számára ma is a Szentírás, a szentségek, a hívők közösségi együttléte s az istentisztelet jelentik az Istennel találkozás élményét. Sokkal többen vannak azonban azok, akik életidegen szövegeknek, kiüresedett formáknak érzik s pótcselekvésnek tekintik mindezeket a társadalomért való fáradozás helyett. Jogosan mondhatjuk, hogy a valóságos Isten képe elsötétült egyházainkban, gyakran éppen egyházaink révén.

Úgy tűnik, egyedüli lehetőség befelé fordulva, saját bensőnkben megtalálni Istent.

Hans Küng: Istent újra felfedezni

A misztikus élmények keresése divattá lett. Sokak számára a keleti meditáció gyakorlása látszik kiútnak a hagyományos vallás kötöttségeiből. Látnunk kell azonban: az indiai eredetű misztikus vallások befelé irányuló útja végső soron az indulati és akarati élet kioltására, a létezésről, a lemondásra irányul, míg a prófétai vallások — zsidó, keresztény, iszlám — istentapasztalása az élet akarása, feladatok, célok megvalósítására ösztönöz. A kérdésre, hogy a misztikusok vagy a próféták istenére kell a ma emberének rátalálni, valószínűleg a helyes válasz: a kettő közötti kölcsönös áthatás, gazdagodás a célravezető út.

A szerző, Küng, arról vall, hogy számára nemritkán a zene a vallási tapasztalás forrása. Az elmélyült zenehallgatásban eljuthat az ember olyan pontra, hogy teljes lényével befelé fordul, sikerül megnyílnia a legnagyobb mélységig, s a végtelen szép hangban meghallja a Végtelen hangját.

Megnyílok, s Ő feltárja magát — ez az alapstruktúrája minden istentapasztalásnak.

A legszemélyesebb istenélményben is csak az Ő jelenlétét, közelségét, kisugárzását tapasztalhatjuk meg, földi életünkben mindvégig transzcendens marad számunkra: Isten olyan Szellem, aki közelebb van hozzánk mint mi magunk, és mégis különbözik lelkünktől. Személy, de több, mint emberi személy a Végtelen, a Felfoghatatlan. Nem férfi és nem női lény, hanem transzcendálja a kettőt: az „Atya" szó csak jelkép, analógia. Isten nincs felül és odaát, hanem átfogja az egész világot.

A názáreti Jézusban megjelent az Isteni dimenzió, s a keresztény üzenet révén eljutott hozzánk. Mindnyájan ebből a nagy emlékezésből élünk.

A hétköznapi élet is — egyéni, társadalmi v. politikai — számos olyan tapasztalatot nyújt, melyben ezt a másik dimenziót megsejthetjük. Istent „felfedezni" annyit jelent, mint ezeket a tapasztalatokat szavakba foglalni, hogy szabad és hívő döntéssel eljussunk a Megragadhatatlan Titkába vetett értelmes bizalomhoz.

K. Teréz

5. ad *Hans Küng*

5. 1. Isten-élmény és a szeretet tettei

Jézus nem Isten-élményeink alapján állít majd jobbjára vagy baljára, hanem szolgáló szeretetünk tettei alapján. A szeretet tettei, azaz a magatartásazonosság Jézussal és ebből adódóan a sorsazonosság elvállalása. Mindez természetesen megköveteli az állandó ráfigyelést, odahallgatást, tudatalakítást; ez a párbeszéd az alapja a létazonosságnak Vele. De minden imádság, Isten-tapasztalás, Isten-élmény értékmérője csak az lehet, hogy fakad-e belőle evangéliumi élet, vagy legalábbis állandó törekvés arra. Ha nem, akkor bizony csak álmisztikát, önbecsapást feltételezhetünk. Történelmünk bizonysága szerint mély imádságos élettel is lehet az evangélium szellemével ellentétesen élni, sőt az evangélium szellemét megélőket üldözni. Az ily következményű imádság nem talált rá a Szeretet-Istenre, hanem maradt csupán emberi monológ, önkivetítés.

5. 2. Közösségi imádkozás

Mi a prófétai Isten-kapcsolatban vagyunk inkább jártasak, s ennek következtében a hangsúlyt inkább a közösségi Isten-kapcsolatokra tesszük. De akár egyéni, akár közösségi az Isten-tapasztalás, meg kell születnie belőle a küldetésnek, a prófétai szónak. Isten-tapasztalásaink elsősorban a közösségi élettel függenek össze: megtapasztaljuk Őt a közösségi imában, lelkivezetői kapcsolatainkban, testvéreink vonzó életpéldájában és áldozatvállalásában, buzdító szavában, közös töprengéseinkben és így megszülető felismeréseinkben. A családi élet (házastársak együttimádkozása, családi ima) szintén fontos területe Isten-tapasztalásainknak. Ahhoz, hogy tapasztalhatóvá tegyük Őt egymás számára, természetesen szükséges négyszemközti ráhallgató és Hozzá igazodó kapcsolat is.

5. 3. Új liturgikus formák

A liturgikus szövegeket alakítjuk: például a hagyományos, de torz Isten-képet megjelenítő „él és uralkodik" megfogalmazás helyett az isteni lényeget sokkal inkább megközelítő „él és szeret" formulát használjuk. Az ilyesfajta alakításokkal felfrissülhetnének a hagyományos liturgikus események, jobban kifejeznék gondolkodásunkat, hitünket.

Ahogyan megtanultuk Istent a kötött imaszövegek mellett kötetlenül, személyesen is megszólítani, hasonlóképpen kialakíthatjuk a találkozás új formáit, liturgikus kereteit is,

Bojkottáld a játékfegyvereket!
Az „Érted vagyok" közösségi és családi folyóirat melléklete
Szerkesztőség: 8003 Székesfehérvár, Pf. 7.

hiszen belső igénye az embernek, hogy érzéseit, gondolatait rendezett formába öltöztesse, ünnepeit megszervezze. Jó tapasztalataink vannak többek között a következő területeken: az Eucharisztia kisközösségi megünneplése; 3-4 napos lelkigyakorlatok; újszülött gyermekeink családba-közösségbe befogadásának liturgiája (a keresztelést és elsőáldozást a közösségbe kerülés időpontjára kitolva) stb.

5. 4. Hit és Istennek tetszés

A hit Jézusnál nem csupán intellektuális elfogadást jelent; nem elegendő, ha valaki Urának vallja meg Őt. Jézus azt kívánja, hogy aki hisz benne, az egész személyiségével forduljon feléje, egész gondolatrendszerét fogadja el, és álljon be Országának szolgálatába. Aki hívő, az a megismert jézusi gondolkodáshoz legyen mindenkor hűséges, azaz valósítsa a jézusi tanítást minden körülmények között. Csak ennek erejében lesz istennek tetsző (dikaiosz).

Részt vettünk a Concilium jubileumi konferenciáján

Leuven, a belgiumi, ősi, egyetemi kisváros adott helyet a Concilium 25. éves jubileuma alkalmából szeptember 9-13-án rendezett nemzetközi teológiai konferenciának. Az 51 országból közel 500 résztvevőt számláló tudományos ülésszakon a Bokor bázisközösség négy tagja (két pap és két laikus) is jelen lehetett. Magunkkal vittük angol és német nyelven a közösségi megbeszélések eredményeként megszületett hozzászólásainkat.

A konferencia vasárnap este ünnepi megnyitóval kezdődött, s csütörtökön délben eucharisztikus hálaadással végződött. A három „munkanapon" a Concilium februári számának hat tanulmányát vitattuk meg angol, francia és német nyelvi csoportokban, majd plenáris ülésen. Mivel az „Érted vagyok" olvasói megismerhették ezeket a tanulmányokat és a Bokor-közösség hozzászólásait is, szeretnénk a lap következő számában az ott elhangzottakról bővebben beszámolni.

A konferencia, amely Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ázsia és Európa különféle kereszténységeinek és nem-kereszténységeinek a szó szoros értelmében is sokszínű gyülekezete volt, lehetőséget nyújtott, hogy a hasonlóan gondolkodók, a hasonló nehézségekkel küzdők egymásra felfigyeljenek, egymással kapcsolatot teremtsenek.

Kár, hogy a magyar színeket csak mi négyen képviseltük!

K. Teréz

Gustavo Gutiérrez: Hogyan lehet Ayacuchóból Istenről beszélni?

G. Gutiérrez, az ún. felszabadítási teológia atyja és egyik legismertebb képviselője, 1928-ban született Limában, jelenleg az ottani egyetemen teológiát és társadalomtudományt tanít. (Ayacucho a perui Sierrában található város, mely szegénység és erőszak jegyében él; neve kecsua nyelven azt jelenti: „Halottak zuga".)

A tanulmány alapkérdése: Hogyan lehet egy olyan városban — országban, világban — Istenről beszélni, amelyet az elnyomás, s ennek következtében a szegénység, a nyomor, az erőszak s a halál jellegez meg? Mert amint a szerző megállapítja, a Biblia Istene nem választható el az Ő emberiségre vonatkozó tervétől, az Ő országától, Isten jelenléte ott valósul meg, ahol elkezd megvalósulni az Ő országa, Jézus Istene annak az Országnak az Istene, amely belép a történelembe. Ezért azután az Istenre kérdezés egybekapcsolódik a szenvedés és az öröm, a halál és az élet legmélyebb hétköznapi tapasztalataival. Tekintettel a szegények mérhetetlen szenvedéseire, élesen visszatérő kérdés: Hol van Isten? Isten nincs ott azokon a helyeken, azokban az emberekben és azokban a tettekben, ahonnan „ hiányzik szeretetének ajándéka és az igazságosság követelménye".

A szegényekben viszont, állítja Gutiérrez, Jézussal, a köztünk lévő Országgal találkozunk. Tehát a kifosztottakban, az elnyomottakban, akik egy igazságtalan gazdasági rendszer termékei. Azokban, akik a halál által megjellegzett helyzetben élnek, az élet Urát találjuk meg. (A szegénység ugyanis végső soron a halált jelenti. A táplálék és a lakás hiányát, az egészségügyi és nevelési szükségletek megfelelő kielégítésének lehetetlenségét, a munkával, ill. tartós munkanélküliséggel történő kizsákmányolást, a nők diszkriminálását, az emberi méltóság hiányos tiszteletben tartását, a személyi szabadság jogtalan korlátozását a véleménynyilvánítás, a politika és a vallás területén.)

Tanulmányának ezután következő, leghosszabb fejezetét a teológiai fejtegetésnek szenteli a szerző, melyben a Bölcsesség könyvének gondolatait idézve és Lk. 4,18-19-re hivatkozva egyrészt azt mondja el, hogy „Isten nem szerzője a halálnak", ellenkezőleg, Ő „az élet barátja", másfelől pedig azt, hogy minden ember kikerülhetetlenül szembekerül azzal a kérdéssel: melyik oldalon is áll ő, a halál vagy az élet pártján, s ha szavaival nem is, cselekedeteivel szükségképpen válaszol is erre a kérdésre. Mivel a Biblia Istene olyan, amilyennek az imént bemutattuk, Istenben hinni azt jelenti, hogy akárcsak Ő, az élet barátai vagyunk, ellentétben a halál társutasaival (akik aktívan vagy mulasztással a kizsákmányolás gyakorlói). Aki tehát az életet akarja, az a megszabadítás, az elnyomástól, a szolgaságtól, a szegénységtől — a haláltól való megszabadítás oldalára áll.

Mert „a mi kezünkben van, hogy megváltoztassuk azt a kort, amelyben élünk, a mi felelősségünk, hogy visszájára fordítsuk a dolgok folyását; nincs helye az olcsó rezignációnak, amely — ráadásul talán vallási megokolással — el akarja palástolni gyávaságunkat. Hiszen a teremtett dolgokban nincs mérgező halálcsíra, amelynek kényszerűen ki kellene fejlődnie".

Nem lehet és nem szabad tehát semlegesnek lennünk, írja Gutiérrez; aki semleges akar maradni, az máris a halál oldalára állt.

Pedig Istenről is csak akkor beszélhetünk helyesen (és csak akkor van erre jogcímünk), ha szolidárisak vagyunk a szegények szenvedéseivel, s főképpen csak így leszünk képesek arról az Istenről beszélni, aki megszabadít, mert Ő az élet barátja. Csak az képes helyesen beszélni a „Hol van Isten?" kérdéséről, aki megfelelő választ adott már a „Hol van a testvéred?" (Ter 4,9) kérdésre.

Ayacuchóban — vagy bárhol a világon.

Gergely G. András

6. ad *Gustavo Gutiérrez*

6. 1. Adoráljuk-e az elesetteket?

Indokolatlan a „szegények s elnyomottak" feltétel nélküli adorálása („a szegényekben a köztünk lévő Országgal találkozunk" — 59. old. „ahol szegény van, ott maga Jézus Krisztus van jelen" — 59. old.), de feltétel nélküli segítésük természetesen indokolt. Isten Országa nincs ott automatikusan, ahol szegények vannak (bár Isten — részben — ott van, a szenvedőben „erősen" jelen van, aki szenvedést okoz, abban „alig"), csak ott, ahol segítenek a szegényeken. A „boldogok a szegények, mert övék az Isten Országa" csak megszorítással érvényes: „Boldogok a Szentlélek szerinti szegények..."

6. 2. Ajándék-e Isten Országa?

Többször beszél Gutiérrez a szeretet, ill. Isten Országa „ajándékszerűségéről". Kérdezzük, mit ért ezen pontosan? (A „Gerechtigkeit" kinek a „Gerechtigkeit"-ja? Istené? Emberé? Egyáltalán: dikaiosünét vagy iustitia distributivát jelent?) Hiszen ha a szeretet vagy az Ország Isten ajándéka, akkor nekünk nincs tennivalónk: Isten vagy ajándékozza ezeket vagy sem. A mi dolgunk legfeljebb az lehet, hogy várjuk és kérjük, hogy Isten cselekedjék. Azaz: ebben az esetben fölöslegessé válik az is, hogy a szegények és elnyomottak cselekedjenek valamit a maguk érdekében, és az is, hogy mi cselekedjünk valamit az ő érdekükben (hogy szolidárisak legyünk).

6. 3. Karddal vagy anélkül?

Nem kétséges, hogy szolidárisnak kell lennünk a szegényekkel és elnyomottakkal, nem kivonulva a társadalomból. *A fő kérdés* azonban az, hogy erőszak alkalmazásával (az elnyomókkal szemben) vagy anélkül? Erre a kérdésre azonban Gutiérrez (és az egész felszabadítási teológia) nem ad egyértelmű választ. Sőt: *föl sem veti* ezt a kérdést! A *CONCILIUM* 15 éve a felszabadítási teológiában látja a jövő útját, de ezt a kérdést a 15 év során még csak témává sem tette. Pedig az egész felszabadítási teológia és a szegények és elnyomottak melletti kiállás evangéliumi megítélése (valamint a szegények evilági és túlvilági üdve szempontjából) ez a kérdés, ill. az erre adott válasz a perdöntő.

6. 4. Hányadik teológia a latin-amerikai?

Az első, a jézusi teológia a szegények, elnyomottak mellé áll, de teljes erőszakmentességgel, a hatalomgyakorlókkal közösséget nem vállalva és a hatalomgyakorlás bevett eszközeit elutasítva, kizárólag a szeretet eszközeit véve igénybe a kovásztársadalom felépítése érdekében.

A második, a nagykonstantini — északatlanti teológia a hatalmasok, gazdagok mellé áll: igazolja a „jó hatalmat", igazolja az igazságos háborúkat, Isten és a haza nevében embergyilkolásra kényszeríti a megkereszteltetteket.

Vajon a harmadik-e a latin-amerikai teológia? Kétségtelen, hogy a szegények, elnyomottak mellé áll, de hogy azonos-e az elsővel, a jézusival, vagy egy harmadikat jelent-e, az attól függ: igenli-e a felszabadítás érdekében az erőszakos eszközök alkalmazását vagy sem. Ha igen, akkor valóban egy harmadik teológiáról van szó, amely jézusi célokért jézustalan eszközökkel akar küzdeni.

A kérdést azonban nem tudjuk eldönteni, mivel nem világos kétségeket kizáróan, hogy Mózes vagy Jézus, az Exodus vagy a Hegyi Beszéd útján jár-e ez a teológia, hogy a nyomorultak Istene belehajigálja-e a nyomorgatókat az Atlanti- vagy a Csendes-óceánba harci szekereikkel együtt, vagy sem.

Aki a harcos megoldással kacérkodik, annak megfontolásra ajánljuk a 70 éves szovjet kísérletet, amely végóráit látszik élni. E kísérletben a forradalmárok az elnyomottak oldalára álltak — de fegyverrel akartak igazságos társadalmat létrehozni, s így kísérletük során csaknem annyi honfitársukat irtották ki, mint amennyi indiánt annak idején „keresztény" elődeink. De többet is tettek. Tevékenységük zsarnoksággal itatta át a hétköznapokat, szétzilálta az emberi közösségeket, a családot, a munkahelyi kollektívákat, a falut. Atomizálta a társadalmat, kiirtotta az egyéni gondolkodást, az erkölcsi értékeket, elpazarolta és tönkretette az országok erőforrásait. Így aztán a nyomorultak, akiken segíteni akartak, akkora nyomorúságba kerültek, hogy visszakívánták régi nyomorúságukat.

6. 5. Az élet Istene és a segítés módja

Ayacuchóból eljutott hozzánk a szegények kiáltása. Azért jöttünk el, hogy megpróbáljunk segíteni bajban lévő testvéreinken.

Megdöbbentünk azon a súlyos társadalmi igazságtalanságon, amely az egyszerű népet elnyomja, kifosztja, éhezteti, megvonja tőle azokat az emberi jogokat, amelyek megilletnék és ezzel a halált készíti elő számukra. A szegények türelme pattanásig feszült, hiszen arra születtek, hogy éljenek! Ezért mi felelősséggel kijelentjük, tudatában vagyunk annak, hogy ottani éhező, szomjazó, ruhátlan, beteg, börtönben vagy vándorúton lévő testvéreinkben magát Krisztust látjuk, aki az utolsó ítéletről tett kijelentésében mindezekkel azonosította magát. Részünkről a *legfontosabb tennivalóknak látjuk:*

— hogy anyagi segítségünkkel legalább valamit enyhítsünk éhezésükön és betegségeiken;

— szolidaritásunkról biztosítsuk őket azzal a vigasztalással, hogy velük van az Élet Istene, és nem a kizsákmányoló hatalmasokkal és gazdagokkal, még akkor sem, ha azok „kereszténynek" mondják magukat;

— kiáltásunkat pedig minden országban hallják meg a gazdagok, hogy metanoiát tartva megtérjenek és javaikat — Zakeus módjára — megosszák a rászorulókkal.

6. 6. Hol van a szeretet Istene?

teszi fel a kérdést Gutiérrez a szegények mérhetetlen szenvedése láttán.

Isten a világot törvényszerűségekkel és benne az embert szabad akarattal teremtette, hogy szabadon szeresse vissza Őt. A törvényszerűség és a szabad akarat minden jó és rossz forrása. Lelkiismeretünkben, a jézusi tanításban és a próféták által szól az Úr. Aki ezt meghallja, megérti és követni törekszik — az teszi a jót. Segíti-szolgálja testi-lelki nyomorban lévő embertársait.

Ezt a szeretetből fakadó *szolgálatot* tette Bokor-bázisközösségünk egyik fő céljává.

A Szót meghalló, szeretetből szolgáló ember találkozik Istennel: a szolgálatot tevő és a szolgálatot elfogadó egyaránt. Amikor beteghez vagy más rászorulóhoz megyünk, vezessen az a bibliai alapot hordozó gondolat, hogy Jézussal megyünk Jézushoz.

A Szeretet Istennel csak a szeretet cselekedeteiben lehet találkozni! Az imádság és a böjt segíti, de nem pótolhatja ezt. A Bibliában sokszorosan dokumentált igazságból forrásozik, hogy a Krisztust követők — és köztük a Bokor bázisközösség is — a szolidaritás gyakorlati módozatait ajánlják. Többek között azt, hogy szakképzett fiatalok, akiket a Lélek erre indít és módjuk van rá, néhány évre menjenek ki a harmadik világba és gyakorlati tudásukkal segítsék az ottaniak emberi méltóságuk szintjére emelkedését. Az itthoniak pedig ne felejtkezzenek el a komoly anyagi támogatásról!

6. 7. A rejtőző Isten

Gutiérrez mindnyájunknak utat mutat azzal a kijelentésével, hogy a „Hol van Isten?" kérdésre csak az tud válaszolni, aki megtalálta, hol van a testvére!

A rejtőző Istent az irgalmas szamaritánusok, a Zakeusok, a drága kenetet Jézus lábára „pazarló" bűnös asszonyok találják meg — a Heródesek, Kaifások, farizeusok, gazdag ifjúk — soha! A szívtelen gazdagság és az emberalatti nyomor eltakarja Istent. Itt van a keresztények óriási felelőssége és magatartásuk botránya: pénzüket nem — őskeresztény mintára — Isten népe szegényeivel osztják meg, hanem pazar templomokat építenek és az egyházi „üzemet" tartják fenn. Főleg pedig szóba sem állnak azzal a kérdéssel, hogy vajon az irgalmat akaró Istent követők lepecsételő Szeretet Szentsége kiszolgáltatható-e a metanoiát tartani nem akaró, népeket kizsákmányoló államfőknek, luxuspalotákban élőknek és tömegeket legyilkoltató hadvezéreknek?!... A kongresszus résztvevői gondolhatnak itt — a múltban és sajnos a jelenben is — nemcsak a dél-amerikai államokra, de a többi kontinenseken lévő magukat kereszténynek valló nemzetekre is... A közvéleményt formáló tudatátalakítás ezen a téren is sokat segíthet!

A HAJNAL LEÁNYA

IV. rész

Shirisha

ÉS egész éjen át ama ajkak lebegtek előtte, míg falevél fekhelyén félálomban hevert. És reggel már napkelte előtt kilépve a szabadba, megállt a tó partján, tekintete a víz színén révedezett, mely úgy tele volt hintve lótuszokkal, mint a párduc bőre foltokkal. S ekkor a szívébe kétség suhant, hasonlóan a denevérek tovasuhanó árnyékához, melyek utolsó röptüket csapongták a hajnal érkezte előtt. És így beszélt magában:

— Oh, ő szépséges, de jaj, mégis csak asszony! Helyesen tettem-e, mikor megengedtem, hogy szívembe suhanjon, hasonlóan a denevérekhez?

E pillanatban meglátta őt, amint feléje jött, kezében egy shirisha-virággal. S odaérve hozzá, a leány így szólt:

— Oh király, úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot és ha édes volt szendergése, úgy ő is elégedett.

A király tekintete egy kis időre elmerült a mosolygásba, mely napsütésként rezgett a leány ajkain, aztán sóhajtva mondá:

— Édes chéti, miként alhatna jól az, aki kételkedik és retteg? Mert íme, azon vagyok, hogy kivetődjek a tengerre, melyen már egyszer hajótörést szenvedtem. Kék, kék a tenger és lágy hullámai vannak, ám mégis, ilyen volt akkor is, mielőtt megcsalt volna először. Reábízzam-e kicsiny sajkámat ismét?

A leány erre hosszan, szomorúsággal és szemrehányással telt szemekkel tekintett reá. Aztán így szólt:

— Átkos a határozatlanság, s aki nem merészel kockáztatni, bátorság vagy bizalom híján, az nem is nyerhet semmit. Nem az ő számára léteznek a kincsek, melyek a tenger keblében rejtőznek, hol szörnyek járnak, ékkövek bújnak meg és tengeri hableányok lakoznak. Réges-régen élt egyszer egy ifjú, egy kalmár fia, ki útra szállt hajóján, hogy egy távoli országba menjen. Hosszú időkig vitorlázott a hullámok hátán és végül elérkezett a tenger kellős közepére. Ekkor a szél hirtelen elült és a vitorlák petyhüdt renyheséggel csüngtek le az árbocról, s a hajó megállott. És a zöld, dagadó tenger vizéből kiemelkedett egy korallfa a kalmár fiának szeme láttára.

És a korallfa egyik ágán ott ült a Tenger Leánya. A tenger habja csillogott tagjain és cseppjei igazgyöngyökként díszítették kebleit. Hosszú haja szétterült a tenger színén, mely kebleihez hasonlóan hullámzott alatta. És a Tenger Leánya hívta a kalmár fiát:"Ugorj a tengerbe, jöjj hozzám és élj velem. És én ékköveket adok neked, minőket nem látott még kalmár soha. És oly gyönyörökkel halmozlak el, minőket nem ízlelt még halandó soha!" Ekkor a gyáva kalmár lelke ingadozni kezdett a földöntúli leány utáni vágya és a tenger hullámaitól való félelme között. Nézte a leányt és vágya vonzotta, hogy ugorjék, de megtenni nem merte. És ekkor, szempillantás alatt, a csodás fa szépséges terhével együtt visszasüllyedt és eltűnt a tengerben. A kalmár pedig egyedül maradt a víz, s az ég között. Folytatta útját, de keblét mardosta a bánat a pótolhatatlanul elszalasztott alkalom miatt. Ekkor hirtelen nagy vihar támadt, hajója elsüllyedt, s ő a tengerbe fulladt. Így elveszté kincsét és mégsem mentheté meg rongy életét a veszélyből, melyet annyira rettegett.— És oh, király, az élet hullámzik és kiszámíthatatlanabb a tenger habjainál, melyekhez hasonlít. És talán érdemes az élet arra, hogy a hős akár egy pillanatig is habozzék, ha arról van szó, hogy elveszítse életét, vagy pedig megnyerje azt, amit a szerencse tán csak egyetlenegyszer kínál fel az egész életében — sőt gyakran egyetlenegyszer sem?

Elhallgatott, s a király lábai elé fektette a shirishavirágot. És megfordulva, lassan távozott, s eltűnt a fák között. A király pedig lehajolt és fölemelte a virágot mondván:

— Oh, shirisha, jaj nekem, mert szépséges létedre boldogtalanság hozója vagy. Íme, most megsértettem az én szeretett chétimet azáltal, hogy nem méltó gyanakvást árultam el irányában. De oh, ő is csak asszony! Miért nem emelte ki őt Maheshwara (a teremtő) az asszonyok fajtájából, hogy önmagában álljon és a többiektől különböző nemet képezzen valahogyan, hogy ne kényszerülnék láttára a tökéletlenségekre gondolni, melyek elválaszthatatlanok nemétől — kivéve talán őt egyedül?

És visszatért a templomba, kezében a virággal, haraggal eltelve önmaga iránt és a leány még drágábbnak tűnt föl előtte, mint azelőtt.

Kadamba

ÉS egész éjjel falevél fekhelyén heverve bűnbánóan vezekelt kételyeiért. Reggel aztán a nap följötte előtt kelt és kilépve a szabadba, a keleti égboltot figyelte, amint az — óriási opálhoz hasonlóan — színeket játszott, míg az éj visszahúzódott a győzelmes hajnal elől. De a chéti csak nem jött. S amint az ég mindjobban kipirult, úgy halványodott el a király arca, mert így gondolkodott:

— Lehetséges lenne, hogy újból magamra hagyjon egy egész napra?

Végre aztán, midőn a nap már magasan állott az égen, föltekintett és meglátta a leányt, lassan feléje közeledve, kezében a kadamba bíborszínű virágával. És úgy tűnt fel a királynak, mintha a megbékülés nektárját élvezné, mely női formában öltött testet. A leány pedig hozzálépett és szólt:

— Úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot és ha könnyű volt szendergése, úgy ő is elégedett.

— Édes chéti — mondá a király — hogyan szendereghetne az, ki egy elkövetett bűn megbocsátása után eped?

— És mi volna az? — kérdé a leány.

— Sajkám el van taszítva a parttól — felelte a király — és máris ott úszik a tenger közepén. Nem hiányzik már más egyéb, csak a korallfán ülő leány, aki hívna, hogy vessem magam a habokba.

A leány szemében öröm villant föl. De azért így szólt:

— Oh, király, nagyon ritkák az ily leányok, még ritkábbak, mint a fa, melyen teremnek. És félek, hogy hiába taszítottad ki sajkádat a tengerre, nem marad egyéb hátra, mint megelégedned egy földi asszonnyal, minő például úrnőm.

A király közbevágott:

— Ne beszélj nékem úrnődről, különben nem hallgatom szavad!

— Talán mégis — válaszolt a leány — nem vagy kíváncsi legalább megtudni, hogy milyen ő? Oh, ő sokkal szebb nálam és magas termetű!

— Ha nálad magasabb — mondá a király — akkor már túlontúl magasabb a kelleténél.

— Azonfelül járatos a költészetben is — mondá a leány.

De a király belévágott :

— Nem szeretem a tudákos hölgyeket.

A leány folytatta:

— Ő táncol és énekel, mint egy apsaras (mennyei szűz) Indra csarnokában.

Ám a király szólt:

— Nem kellenek nekem a táncoló lábak, hacsak nem a tiéidet csodálom, midőn felém jönek, és nem kell nekem más dallam, mint a te hangod csengése, mert édesebb az én fülemnek a méhek zümmögő zenéjénél is.

Míg beszélt, egy méh, melyet a leány kezében lévő virág csalt oda, reászállott arra és bement a kelyhébe. És erre a leány gyorsan összefogta a virágszirmokat kezével és mondá:

— Oh, király, ím, foglyul ejtém a méhet, hogy meggyőzhesselek balgaságod felől. Hallgasd csak és mondd meg, ha tudod, de őszintén, mi édesebb hát: az igazi méhzümmögés, vagy az én hangom, melyet hozzá hasonlítasz?

A király a virágra tette fülét és hallotta benn a méhet. S így szólt:

— Nem tudom megmondani.

Aztán szemeit a leány arcára emelte és mondá:

— Most beszélj te, hogy ítélhessek közted és közte.

Erre a leány fölkacagott, elbocsátotta a szirmok közül a méhet. A király fölkiáltott:

— Oh, a méh balga, nem én! Mert ugyan ki hagyná el önként a börtönt, melynek fala egy virág, s a te kezed, mely maga is virág? Add a kezed, hogy összehasonlíthassam őket.

— Nem — felelt a leány — A virág a sajátod, mert úrnőm küldi néked ajándékba azt, de a kezem az enyém. És most vissza kell térnem úrnőmhöz.

Mialatt beszélt, a méh visszaszállott és feje körül csapongott döngicsélve. S a leány rémülten sikoltott:

— Oh, király, ez a csúnya méh meg akar szúrni emgem fullánkjával!

— Kétségkívül — felelt a király — azért tért vissza, hogy bosszút álljon a bebörtönzésért.

A leány azonban ijedt izgalmában csaknem a király karjai közé futott, sikoltva:

— Oh, király, óvd meg azt, ki hozzád fordul védelmet keresve!

A király elragadtatva kiáltott föl:

— Oh, méhek királya! Jöjj, és a szolgálatért, melyet most nékem tettél, egész napon át lótuszvirágkelyhekben mézzel fogok szolgálni néked!

De közben a méh elszállott. A chéti pedig zavarában visszaszökellt a király mellől és szégyenkezve mondá:

— Oh, király, az én úrnőm bátor és nem fél a méhektől!

— El minden nővel — kiáltá a király lelkesülten —, kik nem félnek a méhektől! De lásd, oh, Méhek Virága, bizonnyal menthető ama méh, ha ajkadat összetéveszté egy virág kelyhével.

— Oh, király — mondá a leány —, ez a modortalan méh lealázott engem szemedben, s ő okozta, hogy elfeledkeztem a szűzekhez illő tartózkodásról. Most pedig itt az idő, hogy távozzam.

És a király lábai elé fektette a virágot, aztán elfutott, anélkül, hogy visszatekintett volna és eltűnt a fák közt. A király pedig lehajolt, fölemelte a virágot és így szólt:

— Oh, dicső virág, örökre megóvlak téged és magamnál őrizlek, még hervadásod után is. Mert néked köszönhetem ama derék méh támadását, mely elfeledtette édes chétimmel tartózkodását, hogy karjaim közt keressen menedéket. Oh, szépség, mindeneknél ellenállhatatlanabb vagy te, mert gyönge vagy! El a királyleányokkal, kik nem félnek a méhektől!

És visszatért a templomba, csókjaival borítva a kadambavirágot, részegen a gyönyörtől.

Amaranth

EGÉSZ éjjel aludt falevél fekhelyén, kebléhez szorítva a kadambavirágot. Reggel aztán kilépve a szabadba, a fénybogárkákat figyelte a tó fölött, melyek megrebbenve siették elrejtegetni kicsiny mécseiket, nehogy a nappal nagy lámpásának közeledte megszégyenítse őket. S egyszerre csak újra megjelent a chéti, kezében egy amaranth piros virágával. Hasonló volt a félénkség megtestesüléséhez, amint elpirult az előző nap kalandjának emlékezetére. És a király elé lépve, szólt:

— Oh, király, úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot és ha békés volt az álma, úgy ő is elégedett.

— Édes chéti — felelt a király — jól alszik az, ki nem illetheti önmagát szemrehányással, hogy megtagadta volna a védelmet a segélykérőtől.

A leány erre a földre sütötte a tekintetét. A király pedig nagy, erős vonzalommal nézett reá és mondá:

— Édes chéti, ne szégyenkezz miatta, mert helyzeted tényleg veszélyes volt. Azonfelül én nem éltem vissza zavaroddal saját előnyömre. Ám mégis — ha megtalálhatnám ama méhet, nektárral tartanám jól, míg mámorában nem tudna elszállni.

— És ha megszúrt volna engem? — kérdé a leány.

— Chéti — válaszolt a király —, ha megszúrt volna a gyalázatos, úgy pókhálókkal kötöztem volna meg és egy elefánt talpai elé vetettem volna őt!

A leány fölkacagott:

— Szegény méhecske! A büntetés nem lett volna bűnével arányban. De elég róla. Hadd inkább, hogy folytassam úrnőm erényeinek leírását.

De a király türelmetlenül toppantott:

— Oh, te kis kínzó, nem szűnsz meg soha úrnődre emlékeztetni engem? Oh, bár ne volnék király, hogy ne kényszerülnék az államérdekek miatt megtűrni magamnál királynékat, kiket nem kívánok! Avagy miért nem vagy te az úrnő és ő a szolgálóleány? Mert így a dolgok jelen állapotában nem látok semmit magam előtt a kétségbeesésen kívül.

— Oh, király — mondá a leány —, a kétségbeesés nagyon helytelen, sokkal nagyobb akadályokat küzdöttek le már mások, Ganesha kegyelmével és önelhatározásuk erejével.

A király felsóhajtott:

— Oh, édes chétim, én nyomorúságban vagyok és te vigasztalás helyett ósdi legendákkal gúnyolsz engem, melyek nem illenek az én esetemre.

— Oh, király — válaszolt a leány —, vannak, kik áthatolnak minden akadályon, és vannak, kik visszariadnak és elpusztulnak árnyak előtt, melyek — bár akadályoknak látszanak —, a valóságban nem azok. Hadd mondom el a Telihold regéjét: — Egyszer régesrégen a Telihold egy lótuszvirágot keresett, hogy szeresse őt. Kíváncsian lepillantott tehát egy erdei tó tükrére. A tó partján virított egy tiszta fehér lótusz, mely a fekete iszapból hajtott ki. Ám éppen aznap két hím elefánt törtetett a sűrűből a tóhoz s ott viaskodtak, egymás oldalába döfvén agyaraikat, míg vörös vérük a tó vizébe vegyült és a fehér lótuszra csorogván, vörösre festette fehér szirmait. Mikor aztán a Hold letekintett a tóra, fölkiáltott:"Oh, jaj! Ez csak egy vörös lótusz és nem lehet az arám! (mert a vörös lótusz a Nap szerelmese)" Bánatosan bujdosott tova, éjjelről éjjelre egyre fogyatkozott, míg végül a szenvedéstől megviselve, teljesen fölöszlott és megszűnt létezni. Nemsokára aztán, a sötét éjjelen, mely az újholdat megelőzi, a felhők tömegbe gyűltek és zúgó eső hullott alá a földre, meg az erdei tóra és hófehérre mosta a lótuszvirágot. És midőn az ùjhold lepillantott a tóra, ott látta végtelen gyönyörűségére a hófehér lótuszt, melynek levelein esőcsöppek ragyogtak, mint megannyi örömkönny, hogy a szerető közeledtét üdvözöljék!

— Oh — sóhajtott a király —, ha én lehetnék e hold és te az én lótuszvirágom! Akkor úgy suhannának el az éjek, mint a gyönyör pillanatai és nem függenének fölöttem, mint most, gyászos feketén távolléted óráiban.

Ám a leány lábai elé fektette az amaranthot és elment, de visszanézett, mielőtt eltűnt volna a fák közt. A király pedig lehajolt, fölemelte a virágot és így szólt:

— Amaranth, szívesen festenélek meg véremmel, mint ama vad elefántok a fehér lótuszt, ha ez használna. De még így sem tehetném vörösebbé a színed, mint aminő.

És visszatért a templomba, kezében az Amaranthtal és szívét bú töltötte el, mert előre látta a kikerülhetetlen összeütközést becsülete és szerelme közt.

Ashóka

ÉS egész éjjel álmatlanul hánykódott falevél fekhelyén. Reggel aztán a nap érkezte előtt fölkelt, kilépett a szabadba és megállott a tó partján. A papagájokat leste, melyek az ashwatthafa lombjai közt kiáltoztak és csőreiken a hajnalsugár fénye ragyogott. Végre megpillantotta a chétit, amint fürge lábakkal sietett feléje, kezében egy ashókavirággal. Hasonlónak tetszett a király szemében a női testet öltött szerelmi epedés nektárjához. A leány ezalatt odaért a királyhoz és szólt:

— Úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot és ha édes volt szendergése, úgy ő is elégedett.

— Édes chéti — mondá a király — alhat az nyugodtan, ki egész éjen át epedve várja a reggelt? Oh, jaj, miért nincs mindig hajnal! Mert lásd, hajnalban arany színt öltenek a lótuszok a napsugárban és eljössz te. Nem szögezhetné Maheshwara asszonyával Suryát az égboltra, a keleti hegyek fölé? Akkor mindig aranyfényben úsznának a lótuszok és te mindig velem lennél.

— Oh, király — mondá a leány —, rossz véget érnek azok, kik a lehetetlen után vágyódnak. Mint ahogy egykoron rossz véget ért az, ki megkívánta a Naptakácsok aranyszőttesét. Volt egyszer egy játékos, ki miután mindenét elveszté a játékon, szerteszéjjel barangolt a világban. Egyszer aztán véletlenül egy alvó apsarasra bukkant. De midőn feléje rohant, az fölébredt, a levegőbe pattant és eltűnt. Ám a játékos még elkapta lábainál fogva és kezében maradt aranyos saruja. Erre az apsaras elkezdett hízelegni neki és simogatta, mondván: „Add vissza a sarum, mert nélküle nem léphetek be Indra csarnokába, pedig nekem ott föltétlen táncolnom kellene ma éjjel!" — „Visszaadom — felelt a férfi — ha elviszel engem is a mennybe, hogy lássam a táncod." Az apsaras nem látván más módot a menekvésre, elvitte magával a mennybe, egy virág kelyhébe rejtve, melyet hajába tűzött. És a játékos látta az apsarasokat táncolni színarany ruháikban, hasonlóan a szélben ingadozó arany lótuszokhoz. Erre elfogta a mohó, kapzsi vágy és így suttogott az apsaras fülébe: "Honnan valók arany ruháitok?" Az felelte: "A Nap takácsai szövik számunkra őket, kik a napkeleten lakoznak. Minden éjjel ott ülnek és aranykelmévé szövik a sugarakat, melyeket a Nap kifésült hajából, miután megmosta azt a folyékony ametiszt vizű tavakban, melyek ama hegyek közt rejtőznek, hol örökké hajnal van és soha nincs este, éjszaka vagy dél." Ám amidőn a játékos ezt hallá, olthatatlan szomjjal tölté el kapzsi lelkét a vágy. És hangosan kiáltozni, ordítozni kezdett: "Hej, ide az arannyal! Hej, Naptakácsok!" És Indra megszólalt: "Ki zavarja az égi összhangzatot és ki zökkenti ki a táncolókat az ütemből?" Erre keresni kezdtek és megtalálták a játékost az apsaras hajában. Indra pedig így szólt Mátalihoz (aki az istenek hírnöke volt): "Vessed le a cudart a mennyből és véle együtt a vakmerő s arcátlan Apsarast, aki be merészelte őt csempészni közénk." Mátali kilökte őket. Ám a játékos — nem lévén égi teremtmény — lezuhant és összezúzta magát a földön. Király, vigyázz tehát! Különben, ha a lehetetlen után vágyódol, könnyen elveszítheted mennyországodat!

Elhallgatott s a király lábai elé fektette az ashókavirágot. És indult, hogy távozzék. De a király fölkiáltott:

— Oh, édes chéti, nem maradhatnál tovább?

— Nem — felelt amaz.

— Akkor hát nem jöhetnél kétszer vagy háromszor napjában? Mert a napok hosszúak és te alig néhány pillanatig vagy itt, s a napok között mindig még egy végnélküli éjszaka is van.

— Oh, király — mondá a leány —, ne kívánj lehetetlent. Mert ahol az úrnőm van, ott az én helyem is és most hív a kötelességem.

És elment a fák közt, de visszafordult és válla fölött a királyra nézett, míg el nem tűnt az erdőben. A király pedig lehajolt és fölemelte a virágot, s így szólt:

— Ashóka, te éppúgy kínzol engem, mint az önfejű kis chéti, aki hozott téged. Mert oly szép vagy, hogy nem bírlak elhajítani és mégis, miért emlékeztetsz szüntelenül a kötelességemre az ő úrnője iránt?

És visszament a templomba, az ashókavirággal kezében és Madhupamanjári képével szívében. *(folytatjuk)*

Ady Endre: KIS KARÁCSONYI ÉNEK

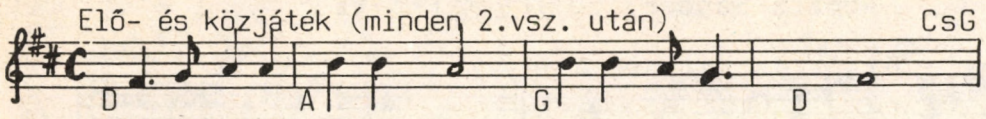

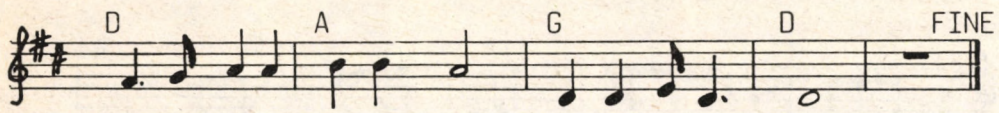

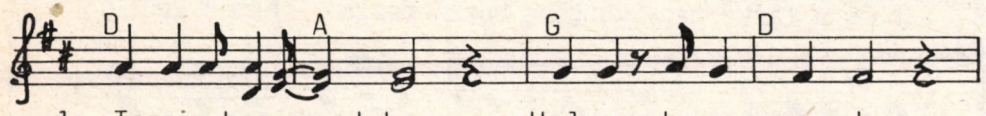

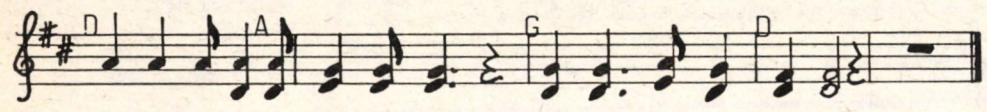

2. Szeretném az Istent
Nagyosan dícsérni,
De én még kisfiú vagyok
Csak most kezdek élni.

3. Isten-dícséretre
Mégis csak kiállok
De boldogok a pásztorok
S a három királyok.

4. Én is mennék, mennék,
Énekelni mennék,
Nagyok között kis Jézusért
Minden szépet tennék.

5. Új csizmám a sárban
Százszor bepiszkolnám,
Csak az Úrnak szerelmemet
Szépen igazolnám.

Juhász Gyula: BETLEHEMES ÉNEK

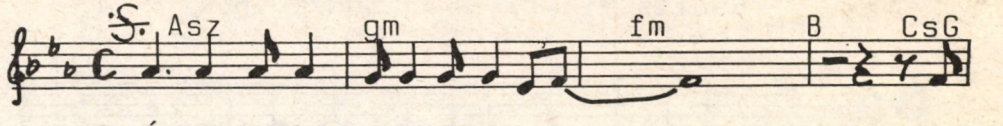

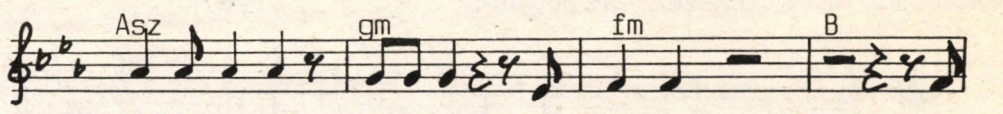

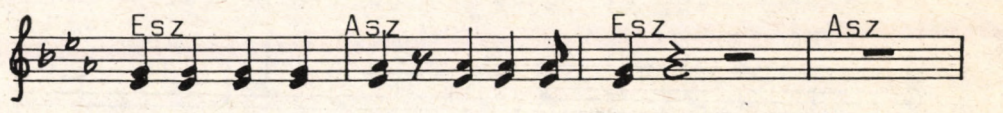

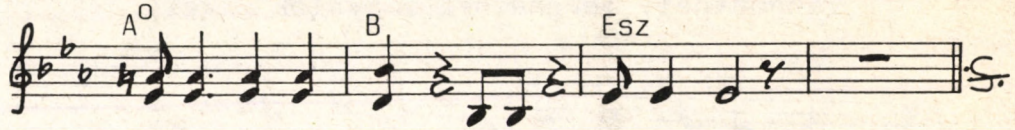

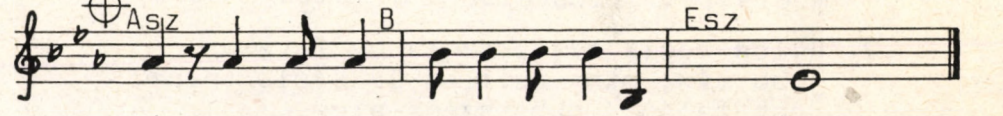

2. Ó, emberek gondoljatok ma rá,
Hogy anyja az Úr Szolgáló leánya
És apja ács volt, dolgozó, szegény,
S az istállóban várt födél reájuk.

3. Ó, emberek gondoljatok ma rá,
A betlehemi kisded jászolára,
Amely fölött nagyobb fény tündöklött,
Mint minden várak, s kastélyok fölött.

4. Ó, emberek gondoljatok ma rá,
Ki rómaihoz, barbárhoz, zsidóhoz,
A kerek föld mindegyik gyermekéhez
Egy üzenettel jött: Szeressetek!

Babits Mihály: KARÁCSONYI ÉNEK

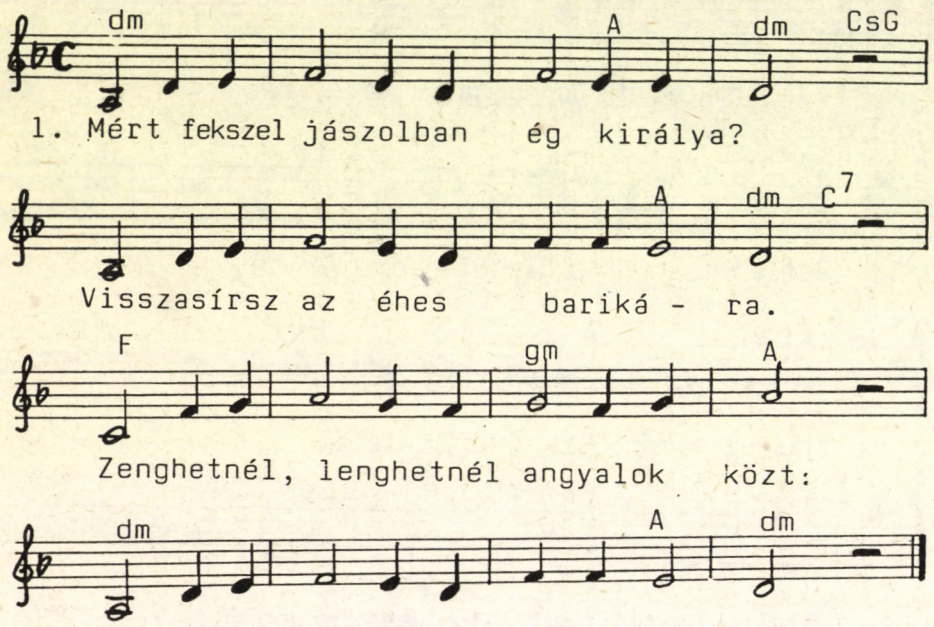

2. Bölcs bocik szájának langy fuvalma
jobb tán, mint csillag-űr szele volna?
Jobb talán a puha széna-alom,
mint a magas égi birodalom?

3. Istálló párája, jobb az neked,
mint gazdag nárdusok és kenetek?
Lábadhoz tömjén hullt és arany hullt:
kezed csak bús anyád kebléért nyúlt.

4. Becsesnek láttad te e földi test
koldusruháját, hogy fölvetted ezt?
S nem vélted rossznak a zord életet?
Te, kiről zengjük, hogy "megszületett"!

5. Szeress hát minket is, koldusokat!
Lelkünkben gyújts pici gyertyát sokat.
Csengess éjünkön át, s csillantsd elénk
törékeny játékunkat a reményt.

Weöres Sándor: SUTTOG A FENYVES

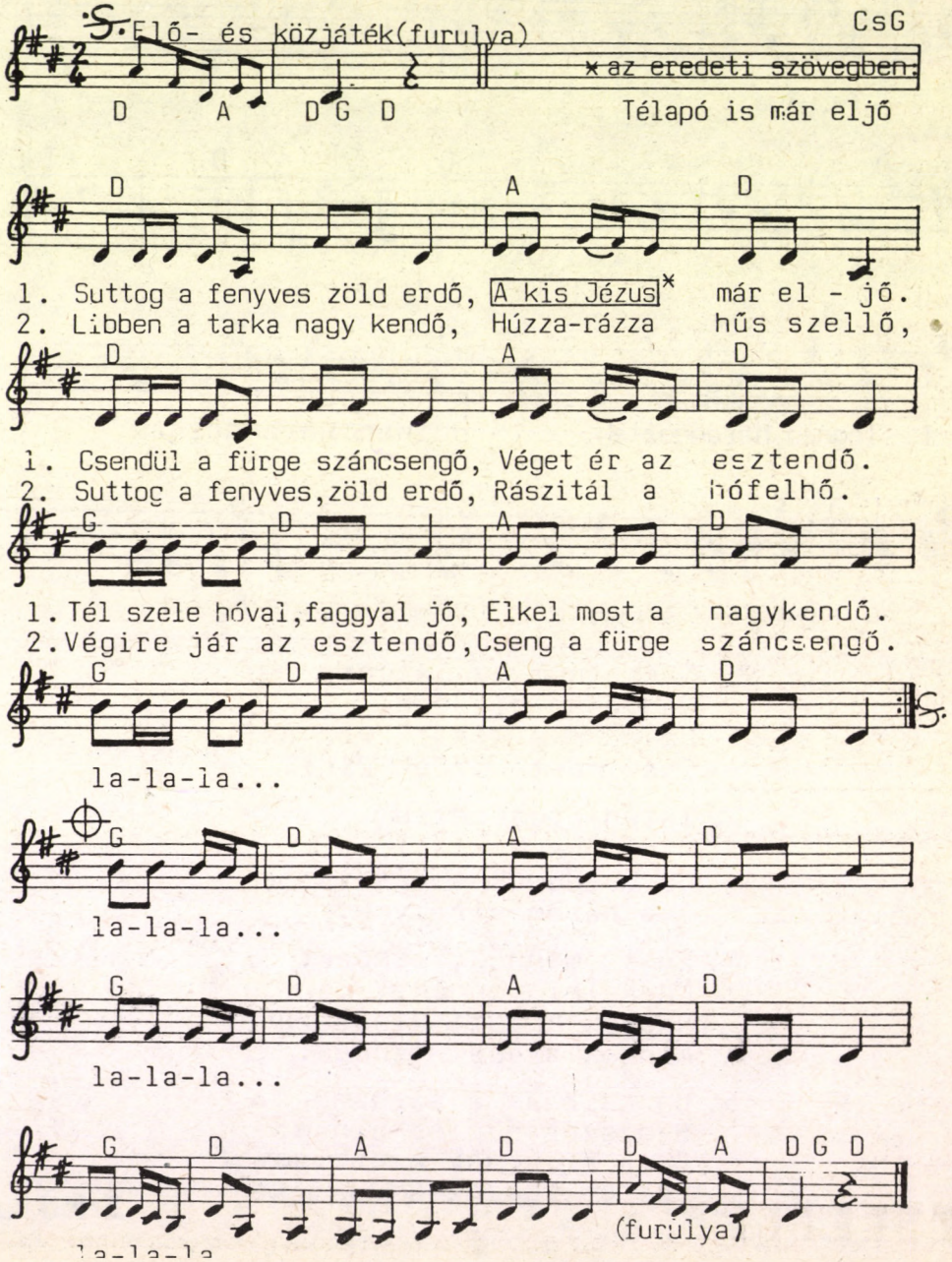

Körte Törpe sípot lopott

Füttyre Fütty, Körte Törpe és Szuszi Muszi — ez a három kistörpe volt nálam vendégségben egy szép nyári délután. Osztálytársam volt mind a három, ha jól emlékszem, a második osztályt végeztük el abban az évben. Azzal kezdtük a játszást, hogy bújócskáztunk a házban. De aztán megelégeltük, elővettem a szekrényemből a gumilabdát, odadobtam nekik, ők meg kiszaladtak vele a kertbe.

Lódultam utánuk magam is, de tanulóasztalkámra esett a tekintetem. Volt azon egy írószertálca. A tálcán mindig ugyanabban a sorrendben feküdtek ceruzáim, színeseim. Amit most észrevettem, csak annyi volt, hogy valamelyik vendégem nézegette az írószereimet és egy kis rendetlenséget csinált. Sokszor megtörtént ez, nem is szóltam érte soha senkinek, csak gyorsan rendet teremtettem. Ezt cselekedtem most is. De rendcsinálás közben ismét észrevettem valamit. Tartottam azon a tálcán egy nagyon szép, fából faragott sípot is. Az egyik nagybátyám, Fürge bácsi hozta ajándékba. Felírás is volt faragva rá: Mátrai Emlék.

Nos, most ez a szép síp nem volt a tálcán. Elgondolkodtam, hova tűnhetett? Amikor vendégeimet várva rajzolgattam, még a tálcán volt. Azóta pedig csakis ők jártak bent a szobában, és mindegyikük volt egyedül is, mint hunyó. Bármennyire is nehéz volt elképzelnem, amint valamelyikük zsebredugja, kénytelen voltam megállapítani, hogy ez történt. De hát melyikük tette? Ezt ugyanis okvetlenül ki kellett derítenem. Majd meglátjátok, hogy miért volt ez fontos.

De akkor már kiáltoztak odakünn: Moha! Hol maradsz, gyere már! Kiszaladtam hát. Labdáztam velük, közben azonban folytonosan törtem a fejem, hogyan tudhatnám meg, melyiküknél van a síp. És ki is találtam, mit cselekedjem. Lakott akkor a szomszédunkban egy hároméves kistörpe. Az volt a neve: Pottyanós. Észrevettem, hogy van neki egy szép pálcája. Nyilván a bátyja vágta és ki is cifrázta díszesre. Abbahagytam hát a labdázást, odafutottam a kerítésükhöz, és átkiáltottam:

— Pottyanós! Légy szíves, gyere ide!

Készségesen odaügetett. Azért mondom, hogy ügetett, mert lovaglást játszva jött. Csapkodta is a cifra pálcával a képzelt lovat. Vendégeim mögém gyűltek, és figyelték, hogy mi a szándékom. Így szóltam:

— Milyen szép lovaglópálcád van! Hadd nézzem meg!

Bizalommal átadta a lécek között. Nézegettem egy kicsit, aztán kijelentettem:

— Ez a vessző a mi mogyoróbokrunkról való, tehát a mienk és én meg is tartom. De minthogy tetszik nekem a díszítése, lehet, hogy később kapsz érte valamit.

Pottyanós azonban kiabálni kezdett:

— Nem kell más! A pálca kell! Nem a ti bokrotokról való! Tessék visszaadni! — nyújtogatta kezecskéjét a kerítés lécei között és majdnem sírt is. De én most már nem őt figyeltem, hanem vendégeimet. Füttyre Fütty elkomorodott:

— Hogy tehetsz ilyet, Moha! Add vissza neki, akkor is, ha a ti bokrotokról való.

Szuszi Muszi nagyokat szusszantva így szidott:

— Nahát, Moha! Én azt sem tudom, mit mondjak! Nem ismerek rád! Azonnal add vissza neki!

Harmadik vendégem azonban — Körte Törpe — letorkolta őket:

— Miért adná vissza? Jól tette, hogy elvette! Tartsd meg, Moha! Jogod van hozzá! És nem is kell érte adni semmit, tehetsz te róla, hogy kicifrázta a bátyja?

Na, éppen ezt akartam. Most már majdnem biztos voltam benne, hogy Körte Törpe vette el a sípot. De még bizonyosabb szeretettem volna lenni, hát ezt súgtam a fülébe:

— Nincs is mogyoróbokrunk!

Úgy történt, ahogyan sejtettem. Nevetett egy nagyot és ezt súgta vissza:

— Annál jobb hecc. El ne ismerd, hogy nincs!

Pottyanós még mindig nyújtogatta kezecskéjét és pityergősen követelte:

— Tessék visszaadni! Tessék visszaadni!

Körte Törpe odasúgta nekem:

— Csapj a kezére a pálcával!

Most már aztán egészen bizonyos voltam benne, hogy nála van a síp. Pottyanós kezecskéjére természetesen nem csaptam rá, hanem éppen ellenkezőleg, megnyugtattam valamelyest. Mert most már egészen határozottan megígértem neki, hogy kap majd valamit a pálca helyett. Mégpedig olyasmit, ami többet ér.

Folytattuk a labdázást, de csak ímmelámmal. Füttyre Fütty és Szuszi Muszi ugyanis neheztelt rám. Nekem meg folytonosan azon járt az eszem, mit cselekedjem tovább Körte Törpével. Egyszerre csak

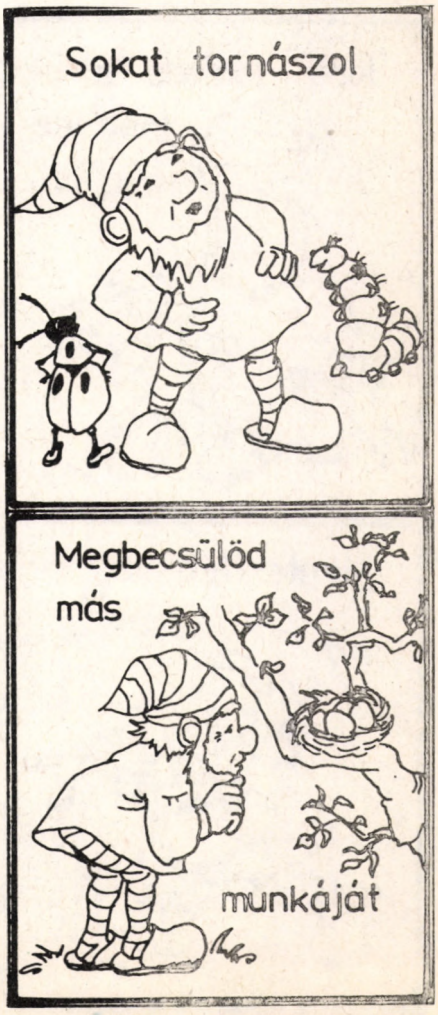

Műsorpolitikai okokból felváltotta a „Harsan a kürtszó”

1957 júliusától 1963. május 28-ig több mint százszor jelentkezett a rádióban Moha bácsi, a törpe. Leszkai András bácsi, akinek Moha gyerekkoráról szóló meséit tovább közöljük, az alábbi üzenettel bocsátotta útjára sorozatát *(Rádió Újság, 1957. aug. 13.)*

Július 14-én kirándultam Magyarkútra. Egyszerre csak elálmosodtam. Lefeküdtem hát az erdőben és fejem alá tettem hátizsákom. Egy kisebb sziklatömb volt a közelemben, benőtte a sötétzöld moha. Ha akartam, úgy láthattam, mintha mohából szeme, szája, orra volna a kis sziklának. Olyan volt, mint egy törpe. Ilyeneknek kellene lennünk, — gondoltam —, mint ez a moha-törpe. Szelídnek, barátságosnak, akár a selymes moha, de ugyanakkor erősnek és szilárdnak is, mint a gránit. Behunytam a szemem, gondolkoztam ezen... És ekkor rám kiáltott valaki: „...Hideg a föld, nedves a fű, meghűlhetsz, édes fiam!” Egy törpe állt előttem. ... Nagy nehezen megjött a szavam: „Dehát... hogy lehet ez? Ilyen törpék csak a mesékben élnek...” Nevetett: „Én nem a mesékben, hanem itt a Börzsöny-hegységben élek. Moha bácsi a nevem. Itt lakom Törpeházán. Rokonaim követ bányásznak meg ezüstkovácsok, én gyógynövényeket gyűjtök. Ugyanolyan emberek vagyunk, mint ti.” A homlokomra csaptam: „Hohó! Értem már! Hiszen alszom én most és csak álmodom Önt! De ha már megálmodtam, fel is használom: csinálok Önből egy figurát a Gyermekrádiónak. Az persze igazi mesebeli törpe lesz, varázserejű, úgy érdekesebb.” Moha bácsi elszomorodott: „Látom, nem akarsz hinni a létezésemben. Vigyázz, édes fiam, aki nem akar hinni valami igazban, szépben és jóban, pórul járhat: büntetésül valóban nem fog hinni benne.” „Hát bizonyítsa be, hogy nem álmodom Önt: jöjjön be a Rádióba és beszéljen személyesen a gyerekekhez.” Moha bácsi rákönyökölt a mohos sziklára: „Beszéljek a gyerekekhez...?” Megfogta szakállát, a messzeségbe nézett és elgondolkodott... Amikor bevittem a Rádióba a kéziratot, kiderült, hogy Moha bácsi már volt ott személyesen, fel is vették az előadását magnóra!” ... Szégyelltem, hogy a magam álmának hittem őt, de nehezteltem is rá. Meg is mondtam neki: „Furcsállom, hogy függetlenítette magát tőlem, tisztelt Moha bátyám ...” „...Hiszen te mesebeli törpét akartál csinálni belőlem! Varázserejűt! Meg akartál hamisítani engem!” Szidott volna tovább is, de egy kisfiú kereste és örömmel jelentette neki: „Megfogadtam a szavát, Moha bácsi! Már nem önt el a pulykaméreg! Megváltoztam!” Na tessék! Még azt mondja, hogy nincs varázsereje...

eszembe jutott, hogy ugyanilyen sípot kapott Fürge bácsitól Gyopár bátyám is. Beszaladtam a házba, kivettem a sípot Gyopár fiókjából, rákötöttem egy szál hosszú fekete cérnát, felkaptam egy nagyalakú képeskönyvet is, és visszafutottam vendégeimhez. Felmutattam nekik a kicifrázott botot:

— Tudjátok-e, milyen pálca ez? Varázspálca! És én most rögtön varázsolok is vele. Üljetek le erre a padra.

A pad mellé állítottam egy kicsiny kerti asztalt — persze nem nagyon közel —, és felmutattam nekik a sípot is:

— Ezt fogom eltüntetni, nézzétek meg! Az van ráírva: Mátrai Emlék.

A cérnát nem vehették észre, mert sötét színű volt a síp is, barna. Körte Törpe megdöbbent ábrázattal bámult a sípra és megtapogatta a kabátkája jobb oldali zsebét. Átkiabált ekkor Pottyanós:

— Ne tüntesd el! Inkább add nekem a botért!

— Lehet, hogy a tiéd lesz, de előbb eltüntetem — feleltem. Azzal letettem a sípot az asztalka közepére, és felkértem Szuszi Muszit:

— Te állítsd elé a képeskönyvet! Én már a közelébe se akarok nyúlni.

A cérna vége persze a kezemben volt. Szuszi Muszi felállította a könyvet, és az eltakarta a sípot a pad felől. Miután visszaült, hátrálni kezdtem az asztaltól és közben beszéltem:

— Hogy lássátok, hogy nem szemfényvesztés, hanem igazi varázslás, el is távolodom tőle.

Miközben ezt elmondtam, a hátrálással egyidejűleg a cérna lehúzta az asztalról a sípot. Szemüket a könyvre meg énrám tapasztották, nem vették észre, hogy leesik a síp. Különben magas fű volt ott.

Ekkor már elengedhettem a cérnát, a vesszőt meg a könyv felé tartottam:

— Hókusz-pókusz, kókusz-fókusz, mákos málé, mókás mókus!

És most Füttyre Füttyöt kértem meg, hogy vegye el a könyvet. Nevetgélve lépett az asztalhoz, de aztán ő is, Szuszi Muszi is elkomolyodva bámulta az üres asztallapot. Körte Törpe rosszat sejthetett, mert nyugtalanul izgett-mozgott. Látszott rajta, szeretne elköszönni. De én azonnal megszólaltam:

— Most pedig azt is megtudjátok, hová varázsoltam a sípot. Egyikőtöknek a zsebébe! Aki megtalálja magánál, meg is tarthatja. Neki ajándékozom.

Szuszi Muszi is, Füttyre Fütty is rögtön kutatni kezdte a zsebeit. Körte Törpe ellenben nyakig elvörösödött, és úgy téve, mintha dühös volna, felkiáltott:

— Szamárság ez! Csalás az egész! Ha okosabbat nem tudunk játszani, én hazamegyek... várnak!

És indult is. Kértem hát sietve:

— Maradj még egy kicsit! Hiszen éppen a te zsebedbe varázsoltam! És hogy ne gyanakodhassatok, hogy most dugom be, Szuszi Muszi vegye ki! Megengeded?

Szuszi Muszi azonban nem várt Körte Törpe engedélyére, hanem már vette is ki a sípot. Én meg átvettem tőle, és Körte Törpe kezébe nyomtam:

— A tied. Varázslásom emlékére.

De haragosan és még mindig nyakig vörösen kiáltotta:

— Nem kell! Tudok én venni magamnak sípot, ha szükségem volna rá!

Én azonban nem fogadtam vissza:

— Ajándékozd oda akkor Pottyanósnak!

Pottyanós kiáltozni kezdett:

— Hozd ide, Körte Törpe! Hozd ide!

Látszott Körte Törpén, hogy a legszívesebben a földhöz vágná a sípot és elrohanna. De nem tette. Kelletlen, bizonytalan lépésekkel a kerítéshez ment, és átdugta Pottyanósnak. Én meg odavittem a cifra vesszőt is:

— Nesze, Pottyanós! Amire kellett, az már megtörtént.

Körte Törpe meg én most egymás mellett álltunk a kerítésnél. Néztük Pottyanóst, hogy mennyire örül a sípnak. Fújta egyhuzamban. Körte Törpe arcáról lassan eltűnt a pirosság. Megenyhült haragos kifejezése is, és odasúgta nekem:

— Nagy kópé vagy, Moha, annyi bizonyos!

Úgy tettem, mintha nem hallottam volna, és felkiáltottam:

— Na, labdázzunk tovább!

Körte Törpe azonban azt rebegte, hogy csakugyan várják otthon, és indult. Zavartan köszönt:

— Hát akkor... szervusztok!

És nem mert se rám nézni, se kezet nyújtani nekem. Én azonban megfogtam, és megráztam a kezét:

— Szervusz, Körte Törpe! Elgyere ám holnap délután is! Várlak!

Ekkor hálásan rám pillantott, hangja pedig megcsuklott egy kicsit, amint felelte:

— Eljövök. Köszönöm a meghívást.

Miután elment, megkérdezte tőlem Füttyre Fütty:

— Miért súgta neked, hogy nagy kópé vagy?

Úgy tettem, mintha elgondolkoznék:

— Hát... lehet, hogy azt hiszi, turpisság volt a varázslásban.

Nevettek mindketten, és Szuszi Muszi nagyokat szusszantva jelentette ki:

— Hogy volt benne turpisság, az kétségtelen, de én úgysem tudom kitalálni. Hát nem vagyok bolond, hogy fárasszam az eszemet! Elég lesz majd ősztől. Most szünet van, pihenni kell.

A kertész és a várúr c. mese rajzpályázatán könyvjutalmat nyert a pilisszentiváni általános iskola 7/a. osztálya.

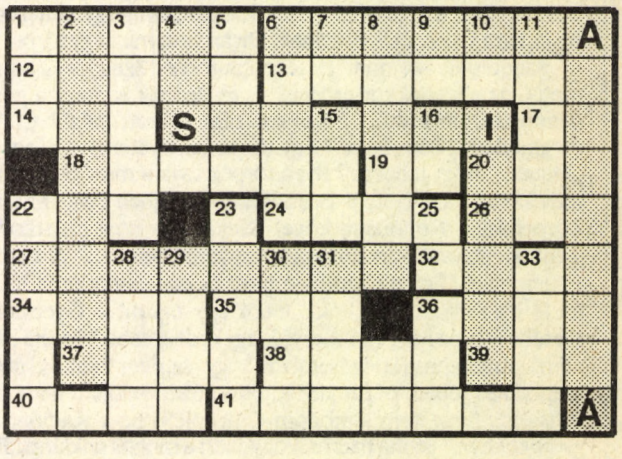

Függőleges: 1. Veszprém megyei falu. 2. Megfejtés I. 3. El..., mint a kámfor. 4. Megfejtés IV. 5. A Biblia nagyobbik fele. 6. Ella becézve. 7. A „mi” névmás finnül. 8. Tanul, hogy meg ne ... 9. EGER egyik fele. 10. RR 11. Lovaglásra tartott ló. 15. ESI 16. Állóvíz. 22. A dombos fővárosrészben élő. 23. János apostol testvére. 25. Sürgetés. 28. Szerelem latinul. 29. Sok nyelvben van a főnévnek. 30. Szertartás. 31. Júdás apostol másik neve visszafelé írva. 33. Jézus első csodájának helye. 36. Zsidó törzs, ékezet nélkül.

Vízszintes: 1. Korszerűsítő. 6. Megfejtés III. 12. Takarmány- és étkezési növény. 13. Járműről menet közben le-leszáll. 14. Gépíráskor a jobb kéz három középső ujjának alaphelyzet-betűi keverve. 17. A negyed ritmusértéke. 18. Lányát Jézus föltámasztotta. 19. Ezt a dicsérő jelzőt Jézus nem fogadta el. 20. A hét vezér egyike. 22. ... Hur. 24. A jeruzsálemi templomdomb. 26. Leszállított félhang. 27. Megfejtés II. 32. Keresztes hadjárat kezdő és befejező színhelye. 34. Demeter becézve. 35. Milyen hozzátartozód? 36. „Latin” régi magyar nyelven. 37. Gyermekünk keresztapja. 38. Izsák édesanyja. 39. TNK 40. Liliomos királyfi. 41. Lázár faluja.

Beküldendő a megfejtésként kapott idézet és annak lelőhelye. Figyelem, a szerkesztőség új címe: 8003 Szfvár, Pf. 7.

3.számunk rejtvényének megfejtése: „Virrasszatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek!” (Mt 26,41) Könyvjutalmat nyert Fazekas László István, Aba.

PRÁGA, BUKAREST - anzix hét tételben

1. 1989. augusztus

Nyár, lelkigyakorlat, rovarzümmögéses csend. Ilyenkor kellene összeszedni a gondolatokat, terheket letenni és terveket szőni, égni nagy feladatokért, szembesülni kudarcokkal és saját realitásainkkal. Alattam a kis falu, mozdulatlan századok óta. Hol van ide a tegnapi nyüzsgés, a rohanó Európa, hol vannak Peking utcái, az erdélyi falvak szorongása, hol Karabah, s a hazai csődtömeg? Jó volna rádiót hallgatni, hiszen ma Prágában Jan Palach életáldozatának emléknapján talán újra tankok lánctalpa szántja a Vencel teret. Hogy tudnánk megmondani, megüzenni, hogy keressék a megbékélést, hogy velük szorítunk, hogy osztozunk fájdalmukban, hogy Közép-Európa ébredő demokráciáinak egyetlen útja a kis népek megbékélése? S félve, hogy az egyszerű emberek üzenete elveszik a diplomácia útvesztőiben, mit tehetünk, olyat, ami szeretető, kezet nyújtó gesztus, az új idők jele? Hogyan lehet tartalmat adni a 'népi diplomácia' szóvirágának? Írni, üzenni, címeket szerezni, kapcsolatokat kötni, megszőni a testvériség szőnyegét, semmibe venni a határokat, ideológiákat s levetni végre magunkról is az 'állami' ember köntösét.
Címlista: telefonkönyv. Nemcsak a bennfentesek lehetősége, információs adatbázis, gondoljuk azt, hogy egy nép, egy város néma segélykiáltása, millió kapcsolatok felé nyúló kéz, az elszigeteltség várából felröppenő léggömb, a hajótörött palackpostája.

2. 1989. szeptember

Elpidia találkozó. Felvetem az ötletet. Általános élénkség, hangok széles skálában, óvás és lelkesültség. Prága? Vagy akkor már Pozsony is. Vagy inkább Bukarest, Észtország? Maradunk az eredetinél, mást majd jövőre.
Szállnak az álmok: új kommunikációs lehetőség, kapcsolatok szövődhetnek emberek, családok, intézmények között. Milyen jó lenne, ha mindenki írna, városok városoknak, talán száz forint postaköltségből fel lehetne építeni a bizalom új városát, a hegyre épültet. Talán még a bősi szörnyszülöttön is segíthetünk. Konkretizálódik a lelkesedés, fogalmazzuk a szövegeket. Messze tűnt az ötleteket fojtó reménytelenség?

3. 1989. november

Pozsonyban élő barátaink saját telefonkönyvüket adják oda. Megkeressük a nemzetben gondolkodókat, vajon milyen lesz a fogadtatás? Grendel, Szigeti, Duba — szorongásaink hamar elmúlnak, egyértelmű a lelkesedés.
— Nem maradtok délutánra? Nagy tüntetés lesz a Főtéren.
Maradunk. Itt van Konrád György is, állunk az emelvény mellett. Százötvenezer ember felejthetetlen ünnepe a szállingózó hóesésben. Milyen más, mint nálunk, impulzívabb, tarkább. Privigyei bányász, gyetvai favágó. Itt üzen egymásnak a nép szmokingban, gyűrött ingben, népviseletben vagy olajos munkásruhában. Egy munkásőr nyilváno-

A levelezőlap szövege lehet például a következők egyike

Románul:

1. În nota de bunăvoință si de împăcare reciprocă dorim Dvs. si familiei Dv. Crăciun fericit. Cu stimă:
2. În Crăciunul anului 1990, din Ungaria vă dorim împăcare adevărată.
3. Cu ocazia Crăciunului 1990 Vă felicităm cu dragoste din Ungaria.
4. Un Crăciun pașnic si fericit Vă doreste un om din Ungaria.
5. Pace si prietenie binecuvîntată de Domnul vă doreste din Ungaria:

Magyar jelentése: 1. A kölcsönös kibékülés és jóindulat jegyében kívánunk békés, boldog Karácsonyt Önnek és szeretteinek. Üdvözlettel:
2. Igaz megbékélést kívánunk 1990 Karácsonyán Magyarországról.
3. Szeretettel üdvözöljük 1990 Karácsonyán Magyarországról:
4. Boldog, békés Karácsonyt kíván egy magyarországi
5. Istentől megáldott Békét, Barátságot kíván Magyarországról:

A Család Alapítvány román—magyar családi hétvégéje emlékkönyvéből

A hétvége emlékkönyvéből közöljük az e laprész hátoldalára fotózott három román bejegyzést.
Magyar fordításuk a következő:
1. Nagyon rövid, viszont nagyon szép volt. Rendkívüli vendégszeretetnek örvendtünk, szeretnénk, ha alkalmunk lenne ezt viszonozni. Csak így tovább.
2. Gyanítottam, hogy a magyarok rendkívül vendégszeretők és nagylelkűek, de most meg is győződtem erről. Nagyon meghatottak a Tokar családnál töltött napok.
3. Köszönjük a szervezőknek. Köszönjük mindazoknak, akik bennünket fogadtak. Reméljük, hogy bebizonyíthatjuk ezáltal, hogy a románok és magyarok barátok lehetnek és megérthetik egymást.
Ez a kétnyelvű laprész szeretné segíteni a hétvége ismertté válását, jó hatásának elmélyülését Romániában is és Magyarországon is.

CSALÁD ALAPÍTVÁNY

san széttépi a tagkönyvét, Krill énekli a huszonegy éve nem énekelt dalokat. Hangorkán, majd imádságos csend, éneklés és emlékezés.

4. 1989. december

Vágjuk szét a könyvet. Laponként 300 cím, csíkonként 75. Nyomdába szaladgálunk a típusszövegekkel, fordítót, lektort keresünk. Vidéki barátainknak mennek a tömött borítékok. A képeslapárus csodálkozik, vajon kinek küldjük a több száz lapot. Este a családdal is megírunk jónéhányat.
Itt a karácsony, vajon születik-e ebből valami? A gyertyagyújtáskor óhatatlanul oda is gondolunk.

5. 1990. január

Jönnek a válaszlapok, levelek. Szlovákul, csehül, angolul, magyarul. Természetesen jó, ha tízből egyre kapunk választ. Nem értik, honnan tudjuk a címet, kik vagyunk, mit akarunk, de tetszik nekik. Válaszolunk. Minden nap van egy meglepetés. Világok tárulnak ki. A második levelek már beszámolók, mindenről, apróságokról, gyerekekről, munkáról. Vendulkának küldünk egy Tesz-Vesz Szótárt Jihlavába. Milyen kifogyhatatlan kincs egy másik ember! Milyen hűrok pendülnek meg apró gesztusok után!

6. 1990. március

Tervezzük a nyarat. A gyerekek még kicsik, azért elmegyünk Pozsonyba pár napra, Prága messze van. Talán onnan jönnek. Meglátjuk. Tudom, elül a lelkesedés, születik pár kapcsolat, talán barátság. De ott is, s itthon is tudunk majd emlékezni.

Az ösvény járhatónak bizonyult. Rajtunk múlik, tudjuk-e úttá szélesíteni. S így utak születhetnek Tallintól Bukarestig, Jerevántól Berlinig. Keresztül-kasul Európán, s mindenütt, hol elkel a jó szó, a szolidaritás, az emberi melegség.
Sikerült szerezni bukaresti telefonkönyvet. Nagy szükség lesz rá a karácsonyra készülésben.

7. 1990. november

Lapunk szerkesztősége és az ELPIDIA Keresztény Bázisközösség a megbékélés elősegítésére hívja a „jóakaratú embereket”, hogy idén karácsonyra köszöntsük Bukarest mintegy 300 ezer telefonelőfizetőjét képeslappal. Szolgálja ez az Isten előtt egyaránt kedves két nép közeledését és barátságát.

Kérünk Benneteket, hogy munkahelyen, egyházközségekben, a különféle szervezetekben, iskolákban, baráti körökben tegyétek ismertté ezt a kezdeményezést, hogy résztvehessen benne minden honfitársunk, aki bízik az embertől emberig érő kapcsolatok társadalomformáló erejében.

Bukaresti címek igényelhetők:
a 175-2015 és 186-1951 telefonszámokon,
vagy megcímzett, felbélyegzett válaszborítéték küldésével az „Érted vagyok” postacímén (8003 Szfvár, Pf. 7.).
Boldog karácsonyt, bukarestiek! Boldog karácsonyt, Magyarország!

G. András

Élő Nemzeti Kincs

A Család Alapítvány szép hagyománya az Élő Nemzeti Kincs díj, melyet azon családok, közösségek és személyek számára alapított, akik a családos életforma értékeinek felmutatásában az adott időben a legtöbbet tették.
Az Alapítvány kér mindenkit, hogy adjanak hírt arról a Másik Emberről, Másik Családról, aki számukra és mások számára a múltban és a jelenben példaértékű életet élt, él. Hívják föl a Család Alapítvány figyelmét a „szomszédok”, hogy 'a panel túloldalán' Élő Nemzeti Kincs található. Vágyunk Igaz Emberarcokat látni. Nem miattuk, hanem miattunk fontos ez, a középszerű, példakép nélkül élő többség miatt.
A javasolt családokat fölkeressük, beszélgetünk velük. A díjat évente, a beérkezett javaslatok alapján az Alapítvány kuratóriuma ítéli oda, miután döntött a díjazottak számáról és az összegről.
Szponzorok adományait örömmel továbbítjuk Élő Nemzeti Kincseinknek. (Számlaszám: MHB 202-10809. Az adomány leírható a SzJA alapból.) Ezenfelül törekszünk bemutatni őket a sajtó, valamint könyv és videó útján. (Az „Érted vagyok” első száma tudósított az előző díjazásról.) Az Alapítvány címe: 1476 Bp. Pf. 40. Tel.: 112-9430/225,226.

A fost prea scurt, fata de fiit a fost de frumos. Ne-am bucurat de o ospitalitate deosebita, de rare vremuri sa avem rozia sa daruie si noi dovada. Sa fie de bine augur.

Banuiam ca magiarii sunt deosebit de ospitalieri si cu bucurie mare, dar acuma ne-am convins de aceasta. Sunt deosebit de mandrita de faptele petrecute la familia TOKAR.

– MIA CIOBAN din Cluj-Napoca (anul 86)-

Multumiri organizatorilor! Multumiri celor care ne-au primit. Speram sa dinamizam astfel actiunile romani si maghiari pentru pace si o pace statornica.

Cu drag, Ioan. Mariana Adina.

BIBLIA

A novemberi elmélkedéseket Gergely G. András, a decemberieket Bulányi György készítette.

November 4. — Évközi 31. vasárnap — Mt 23,1-12
Krisztus vagy káosz?

Néhány évvel ezelőtt az NSZK — ban egy fiatalember járta a nagyvárosok utcáit úgy, hogy két hatalmas plakátot akasztott a nyakába. Elöl ez volt ráfestve: „Krisztus vagy Káosz?", a hátán pedig: „Szeresd Uradat, Istenedet... felebarátodat pedig, mint önmagadat!". Nem Jehova Tanúja volt az illető, hanem gyakorló katolikus. A hívők nagyon kínosnak érezték az egész jelenetet, csak igen kevesen fejezték ki együttérzésüket. Egyébként persze lemosolyogták, kinevették, sőt olykor leköpdösték.

Valóban: Nem tette nevetségessé Krisztus ügyét ez a fiatalember? Egyáltalán: Elő lehet-e még állni ezzel a kettős lehetőséggel: Krisztus vagy Káosz? Pedig valami olyasmi található a mai evangéliumban is, mint annak a fiatalembernek a plakátján, csak talán nem olyan éles megfogalmazásban, nevezetesen: „Egy a ti mesteretek (tanítótok): Krisztus!" Ezt a farizeusokkal szemben mondja Jézus, akik ruházatukkal és egész magatartásukkal igyekeztek feltűnni és tekintélyt szerezni maguknak, akik mindenképpen azt szerették volna, hogy mindenki őket tartsa mesternek, tanítónak — útmutatónak.

Hányan vannak ma is: írók, tudósok, politikusok, filozófusok, — papok, főpapok, és írástudók, akik azt akarják, hogy őrájuk figyeljenek az emberek, és azt hangoztatják, hogy ők mutatják az emberiségnek a helyes utat. Elég, ha egy pillantást vetünk a hazai és a nemzetközi közélet „nagyjaira". Jézus szavának ezért ma is ugyanolyan súlya és jelentősége van: „Egy a ti mesteretek: Krisztus". Különösen is belátjuk ezt, ha van szemünk észrevenni, micsoda zűrzavar, káosz tapasztalható azoknak az elgondolásaiban, akik mesternek, tanítónak képzelik magukat.

De hát kit érdekel ma valóban Krisztus, még ha oly sokan lobogtatják is nevét? Kit érdekel az a Krisztus, aki önmagát egyetlen mesternek nevezte? Az a Krisztus, aki az egyes ember és az emberiség bajaiból kivezető utat a gazdagságról, a hatalomról, az erőszakról, a fegyverekről való lemondásban, és minden embertársunkat szolgálásában, a szüntelen adakozásban, az irgalmasság gyakorlásában jelölte meg? Sorsa annak idején is a keresztre feszítés volt. Ma elegánsabban végeznek vele: agyonhallgatják. Azt, aki valójában volt, és azt, amit valójában tanított. Aztán jönnek a különféle szónoklatok, magyarázatok, konferenciák — és az egyre nagyobb káosz...

Ha meg akarjuk találni az életünk megoldását, akkor komolyan kell vennünk a mai evangélium üzenetét: „Egy a ti tanítótok: Krisztus." Vagy Krisztus az utunk, vagy zsákutcába jutunk. Mindenki választhat.

Helyesbítés

Az ÉV 3. szám 13. oldalán az I. János Páliról szóló cikkben a zárójeles megjegyzésből sajnálatos hiba folytán kimaradt a *hazai* szó. A megjegyzés eleje tehát így hangzik: Magyar nyelven — mivel a *hazai* egyházi kiadványok mellőzik ezt a témát — ...

Köszönettel közöljük a Mérlegtől érkezett kiegészítést, mely szerint a *nem-hazai* magyar nyelvű egyházi kiadványok közül a *Mérleg* az 1985/3. számában ismertette Yallop könyvét, Otto Kopp kritikájával, és 1987/4. számában említi *Victor J. Willi: Im Namen des Teufels?* c. könyvét, amely tévedéseket mutat ki Yallop könyvében.

November 11. — Évközi 32. vasárnap — Mt 25, 1-13 — Virrasszatok!

A rádió, a TV, az újságok naponta számolnak be a katasztrófákról, balesetekről, háborúkról, bűncselekményekről; közlik a körülményeket, a halottak számát, esetleg sopánkodnak a technika megbízhatatlansága miatt, vagy nagyobb körültekintést követelnek — de például sosem hívják föl a lakosság figyelmét: „Vigyázzatok, legyetek készen! Lehet, hogy holnap ti lesztek az áldozatok!"

De a mai evangéliumnak éppen ez az üzenete: „Virrasszatok! Mert nem tudjátok sem a napot, sem az órát!" Kényelmetlen, kellemetlen üzenet, ha nem a legkellemetlenebb. Amikor az embernek a szemébe mondják: Lehet, hogy holnap meghalsz — és ráadásul számot is kell adnod az életedről! Hiszen úgy is tudjuk, hogy meg vannak számlálva a napjaink; de azért bőszen ringatjuk magunkat abban az illúzióban, hogy a katasztrófák csak másokat érhetik, és különben is, mindig mások halnak meg. Teljes erővel dolgozunk azon, hogy elvonjuk a figyelmünket: állandó halálveszélyben élünk. Megvannak a bevált módszereink: munka, hajsza, szórakozás...

Jézus azonban realista. Tudja, hogy a Föld nem végső és egyetlen valóság. Ezért figyelmeztet: Virrasszatok!

Tanítását egy számunkra kissé talán idegen példázatba öltözteti. Tíz szűz, tíz koszorúslány várja a lakodalom kezdetét. A vőlegény késik, besötétedik, amikor végre megérkezik, öten közülük nagy kapkodásba kezdenek. Az evangélium esztelennek nevezi őket, mert nem hoztak lámpáikba tartalék olajat. Az okosak kereken elutasítják a segítségkérést, s végül is kizárják őket a lakodalmasházból, hiába zörgetnek; a vőlegény még ridegen ki is szól: „Nem ismerlek titeket."

Jézus éppen ezzel akarja jellemezni helyzetünk komolyságát; azt, mennyire sürgető, hogy készen álljunk. Isten akkor jön, amikor akar, hogy számadásra hívja az embert. És akkor a másik ember nem segíthet rajtuk. Mindenkinek a saját számadásával kell rendben lennie. És az általános kereszténység nem elég; hogy végeredményben az egyház tagja voltam; és az sem, amit annyian hangoztatnak, hogy „alapjában véve tisztességes ember vagyok, tulajdonképpen soha nem követtem el gonoszságot." Több szükséges, valami pozitív dolog. Olaj a lámpába, sőt elegendő „tartalék olaj"; azaz jó cselekedetek, sok jó cselekedet. Az olaj a jó tetteink, az adásaink szimbóluma. Isten előtt nem elég, hogy nem voltunk gonoszak. Amint két hét múlva halljuk az evangéliumi szakaszban: Nem azért állít majd Jézus a baljára valakiket, nem azért mondja nekik: „Távozzatok tőlem, átkozottak!", mert ezek valami nagyon rosszat tettek, hanem mert elmulasztották a jót: enni adni az éhezőknek, ruhát — lakást adni a rászorulóknak, meglátogatni a betegeket, szolidárisnak lenni az üldözöttekkel.

Ha ma kellene számot adni, találtatnék-e elegendő olaj életem lámpásához?

November 18. — Évközi 33. vasárnap — Mt 25,14-30 — Kamatostul

A mai példabeszédnek lényegileg ugyanaz a mondanivalója, mint a múlt vasárnapinak: Virrasszunk, legyünk készen a számadásra, ami bármikor bekövetkezhetik!, csak ennek a készenlétnek egy másik vonatkozását világítja meg, amikor arra buzdít minket, hogy kamatoztassuk az Istentől nekünk adott talentumokat, jól kereskedjünk velük, különben nem tudunk elszámolni az ítéleten, és kegyetlen sorsra jutunk.

De mit is jelentenek ezek a talentumok, mit jelent a kamatoztatásuk? Három magyarázatot is adhatunk (persze immár allegorizálva ezzel a példabeszédet).

A talentum annak idején pénzegység volt

(egy talentum kb. 2.000 dollárnak felelt meg!). Először is értelmezhetjük tehát szó szerint a példabeszédet, azaz: jól kell fölhasználnunk a pénzünket; ennek ellenében mehetünk be az örök életre: „Jól van, te hűséges, derék szolga, menj be urad örömlakomájára!" Hogyan használjuk föl helyesen, Isten akarata szerint pénzünket? Úgy, ha nem szórakozzuk el, nem isszuk el, nem dobjuk ki az ablakon, hanem becsületesen gondoskodunk a családunkról, s a fölösleget értékes dolgokba fektetjük be? Nem. Ez nagyon kevés. Aki csak a maga és családja életszínvonalának megőrzésére vagy növelésére fordítja a pénzét, az Isten szemével nézve rosszul használja azt; elássa, vagy egyenesen eldorbézolja kapott talentumait (vö. Lk. 15,13). Akkor használjuk Isten akarata szerint anyagi javainkat, ha — túl a magunk megélhetésén — a rászorulók megsegítésére fordítjuk azokat! (Ezt a magyarázatot erősíti meg a hűtlen sáfárról szóló példabeszéd is: Lk 16,1-13).

Lehetséges olyan magyarázat is, mely szerint a talentumok a természetes képességeinket jelképezik, s azokat kell minél gazdagabban kifejlesztenünk. S ez így is van. Mindenkinek van valamilyen tehetsége: akár ahhoz, hogy asztalos vagy esztergályos legyen, akár ahhoz, hogy mérnök, orvos, tudós vagy művész legyen. Mindegy. Köteles a körülményekhez képest a legtöbbet kihozni önmagából, a benne rejtőző képességekből. De az effajta talentumok kamatoztatása, ez a képességkibontás nem válhatik csúcsértékké, nem szabad, hogy elébe vagy fölébe kerüljön a harmadik szempontnak.

Eszerint a talentumok a szeretetre való

toztatta. Mert mit ér az (akár a [illegible] mások számára), ha valakiben van képesség arra, hogy szeressen másokat, akár nagyon, akár kevésbé, de ez a képesség sosem valósul meg tényleges szeretetben, s mindig puszta lehetőség marad? Célját tévesztett, csődbe ment élet az ilyen. Csak talentumaink kamatoztatása menthet meg a kudarctól.

November 25. — Évközi 34. vasárnap — Mt. 25,31-46 — Krisztus Király ünnepe

XI. Pius pápa vezette be ezt az ünnepet 1925-ben, ám az ünnep hamarosan az ő szándékával ellentétes tartalmat és formát öltött. A pápa ugyanis eredetileg azt a vágyát-óhaját akarta kifejezni vele, hogy Krisztus királysága, azaz Krisztus „uralma", tehát Krisztus hatása érvényesüljön az emberek szellemében a hit által, az emberek szívében a szeretet által, és az emberek akaratában Krisztus parancsainak követése által. Ehelyett diadalünnep lett belőle Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat szellemében, egyfajta figyelmeztetés a világnak, az egyes embereknek s talán egy kicsit az államhatalomnak is: Vigyázzatok, Krisztus ismét eljön egyszer, és akkor „rendet csinál"... (Erre az eltolódásra utal az is, hogy az ünnep időpontja az eredeti utolsó októberi vasárnapról az utolsó évközi vasárnapra tevődött át.) — Persze, nem nagyon lehet csodálkozni: az emberek ilyen Istenre vágynak, aki hatalmas, erős...

A valódi Krisztus természetesen éppen ennek az ellenkezője. Királynak mondja ugyan magát, de egészen másmilyen király Ő, mint e világ királyai. Van ugyan országa, de „nem e világból való", ami nyilvánvalóan nem azt jelenti, hogy ez a világ a „másvilágon" található, hanem azt, hogy nem olyan, mint általában a földi országok; mások benne a törvények, a szabályok, a szokások. Ennek az Országnak másfajta a királya, és másfajta a népe.

Másfajta a királya, mert nem uralkodik, nem parancsol e szavak hétköznapi értelmében, nem nyom el, nem zsákmányol ki, következésképpen nem is gazdag, nem börtönöz be senkit, nem végeztet ki senkit, nem háborúzik, törvényeinek végrehajtását senkiből sem kényszeríti ki. — Hanem tanúságot tesz az igazságról. Szóval és jó példával. Ennyi és kész!

Másfajta a népe, mert ellentétben az evilági országok népeivel, melyek hadviselést tanulnak és a tanultakat gyakorolják is, ha uralkodóik úgy parancsolják; ez a nép nem kel harcra, nem fog fegyvert, az evilági uralkodók börtönnel és halállal fenyegető parancsaira sem. Mert fegyverrel a kézben nem lehet Krisztus Királyhoz tartozni, csak szelíden és védtelenül, ahogyan szelíd és védtelen volt Ő maga is.

„Mindaz, aki az igazságból való (= akiben az igazság él), hallgat szavamra" — mondta a ma ünnepelt Krisztus Király. Ilyen egyszerű: aki nem hallgat Krisztus szavára, abban nem él az igazság; aki mást tanít, mint Krisztus, az tévúton jár; nincs más igazság csak Krisztus igazsága, az az igazság, amely nem ismeri a fegyverforgatást, sem az erőszak bármilyen formáját. Csak a megbocsájtást, a megbékélést — minden mértéken túl.

December 2. — Advent 1. vasárnapja — Mk 13,33-7

A karácsony előtti négy hét neve az európai nyelvekben: *advent*. Jövevényszó a latinból, a nyugati kereszténység anyanyelvéből. Érkezést jelent. Kevés gyakoribb igéje van az újszövetségi szentírásnak, mint ez az *érkezik*. A létezés, a szólás, a birtoklás igéi után mindjárt ez következik. Jézus ajkán is bőven találjuk, a mai evangéliumban is: „Mert nem tudjátok, mikor érkezik a ház ura". A magyar szentírásfordítások bőven használják szavunk szinonimáit: jön, megjön, eljön. Jézusnak jól ismert beszédfordulata: „azért jöttem", „nem azért jöttem" — ezt az „érkezni" szavunkat rejti.

Igénket Jézus használja múlt időben is, jövő időben is. A múlt idő a megtestesülésére és annak folyományára: köztünk működésére utal. És mire utal a jövő idő? Egy újabb érkezésére. Ahogyan mondani szoktuk: második eljövetelére. Ennek időpontja egybeesik az utolsó ítélettel, a jók és rosszak szétválasztásával, az emberi történelem végével, az Isten Országának beteljesülésével; amikor Jézus a „felhőkön érkezik".

Van azonban Jézusnak egy nyilatkozata, amelyben a jövő idejű érkezés nem azonos ezzel a világvégi érkezéssel. Egy ízben a farizeusok megkérdezik tőle: „Mikor érkezik (=jön) el az Isten Országa?" Ez alkalommal Jézus nem beszél felhőkről, sőt tagadni látszik azokat. Ezt válaszolja: „Isten Országa nem jön el feltűnő módon. Nem mondják majd: íme itt van vagy ott. Mert, íme az Isten Országa rajtatok fordul." (Lk 17,20-1)

Isten Országa közénk jövésének tehát három időpontja van. Egy múltbeli: Jézus megszületése és nyilvános működése. És van két jövőbeli időpontja. Ezek közül az egyik: a világvégi, a „felhőkön", a feltűnő módon érkezés. A múltbeli és ez a jövőbeli érkezés nem rajtunk fordul. Mind a kettő isteni elhatározás eredménye. De a másik jövőbeli érkezés, amelyik nem feltűnő módon történik, rajtunk fordul.

Ezek után már megkérdezhetjük magunkat: a mi idei advent-ünneplésünk melyik adventre, melyik érkezésre vonatkozik? A mi idei adventünk csak emlékezés a múltra? Csak a múltra, a betlehemi születésre emlékezünk, vagy a jövő felé is tekintünk, és várakozunk is valamire? Pál azért dicséri a mai szentleckében a korintusiakat, mert „várják a mi Urunk Jézus Krisztus megjelenését".

S még valamit megkérdezhetünk magunktól, melyik jövőt várjuk: a felhőkön érkezést, amely nem rajtunk fordul, vagy a nem feltűnően érkezést, amely rajtunk fordul, vagy mind a kettőt várjuk? A várakozás lehet passzív, amikor semmit sem csinálunk, csak várunk. Jézus az aktív várakozásra buzdít bennünket: „Vigyázzatok! Legyetek éberek". A felhőkön érkező Jézus azokat állítja csak jobb felé, akiknek a várakozása aktív, akik élnek kapott hatalmukkal, akik teszik a maguk dolgát; hogy vigyázó, éber életük által közénk érkezzék az Isten Országa..., amely rajtunk fordul.

December 9. — Advent 2. vasárnapja — Mk 1,1-18

A Keresztelő igehirdetése is ezzel a szóval kezdődik: érkezik. Az ő nyomába érkezik Valaki, aki erősebb nála. A szentleckében pedig ott találjuk az érkezés elválaszthatatlan párját, a várakozást is, mert a Jézus-tanítványok vallják: „mi pedig új egeket és új földet várunk (Isten) ígérete szerint, ahol *istennektetszés* lakik" (2Pét 3,13).

Az Isten embere, s az Isten népe is mindig előtte van az Érkezésnek. Aki pedig érkezésre vár, az készülődik. Ezért aztán a Keresztelő alakját olvasóinak bemutatni kívánó Márk egy Izaiás-idézettel indítja evangéliumát, amely elmondja, miként kell készülődnünk: „Készítsétek el az *Úr útját,* tegyétek simává ösvényeit!". Hogyan lehet elkészítenünk, simává tennünk az eljövendő Jézus útját?

Kérdésünkre maga Jézus válaszol. Úgy válaszol, hogy egybekapcsolja az istennektetszést és az utat: „Megérkezett hozzátok János *az istennektetszés útján...*"(Mt 21,32). Ha nem merőben passzív, hanem aktív várakozás is akar lenni a mi adventünk, akkor a fejfánkra rá kell majd kerülnie: Itt nyugszik N. N., élt ennyi és ennyi évet és járta az istennektetszés útját.

Mi ez az „istennektetszés", és milyen az „istennektetsző" viselkedés? Zsidóul így hangzik: „cedáka", ill. „caddik". Nagy baj, hogy a magyar szentírásfordítások „igazság" és „igazságos" szóval fordítják a héber (és a nekik megfelelő) görög szavakat. Miért baj? Azért, mert a fordítás részint kétértelműséget eredményez, részint pedig téves. A kétértelműség abból adódik, hogy a magyar nyelv igazság szava két különböző jelentéstartalmat hordoz: tényállást és erkölcsi minősítést. Tényállás: igazság pl. az, hogy 2x2=4; vagy az, hogy a magyarok a 9. sz. végén foglalták el a Kárpát-medencét. Erkölcsi minősítés: „Vigyázzatok, hogy ne kirakatban cselekedjétek a ti igazságotokat..."(Mt. 6,1). *Ez utóbbi esetben egy cselekvésről, egy magatartásról és annak Isten szemével nézve helyes voltáról van szó...* arról tehát, hogy Isten azt jónak ismeri el; azaz arról, hogy magatartásunk éppen — *istennektetsző.*

E főnév melléknévi alakját „igazságos" szóval fordítani pedig megtévesztő. Azért megtévesztő, mert igazságos az, aki jó a jókkal szemben és rossz a rosszakkal szemben. De az ilyen ember nem „caddik", azaz nem istennektetsző, mert Istennek csak az az ember tetszik, aki olyan mint maga az Isten. Isten pedig „napját felhozza rosszakra és jókra, esőt ad az istennektetszőknek és azoknak is, akik nem tetsznek Istennek" (Mt 5,45). Isten nem igazságos, hanem több annál. Jézus nem igazságos, hanem több annál. Isten megfelel a maga szeretet-mivoltának, s ezért Ő — Önmagának tetsző, tehát istennektetsző. Jézus mindenben igazodik Atyjához, s ezért ő is istennektetsző. És éppen ezért út is. Út a mi számunkra Istenhez. Csak azok készítik ennek az Istennek az útját, akik maguk is istennektetszők. Igazságos vagyok csupán vagy istennektetsző is? Akármilyen vagyok is ma, milyen akarok lenni holnapra? Mi lesz felírva fejfámra: Ez: „Nagyon szerette a barátait" vagy ez: „Még az ellenségeit is szerette"?

December 16. — Advent 3. vasárnapja — Jn 1,68. 19-28

Ha advent, akkor advent. Ha egyszer érkezés, akkor e 3. adventi vasárnapnak is az érkezésről kell beszélnie. Arról beszél: „...neve János volt, és bizonyságtevés céljából érkezett, hogy bizonyságot tegyen a világosságról". Idáig minden rendben. A folytatással van bajom: „Nem ő (János) volt a világosság; ő csak azért érkezett, hogy bizonyságot tegyen a világosságról". Mi a bajom ezzel?

Csak az, hogy felmerül bennem a kérdés, minek kell a fejfámra kerülnie? „Itt nyugszik N. N., élt ennyi és ennyi évet, bizonyságot tett a világosságról" — ennek kell állnia fejfámon? Azt gondolom, hogy eltoltam az életemet, ha ennyi se áll rajta. Azért toltam el, mert „az életem nem volt útkészítő élet". De állhatna több is rajta. Több? Igen, mert különböztethetek utat készítés és utat járás között. Csak utat készítés, ha harsányan kiáltom: aki a Názáreti Jézus útját akarja járni, menjen erre meg amarra... De teljesértékűen csak akkor várom Isten Országának eljövetelét, ha valami mást kiáltok. Ezt: aki pedig a Názáreti Jézus útján kívánna járni, jöjjön utánam. Attól, hogy beszélek az Útról, még nem teszek sokat. Eleget biztosan nem. Csak azzal teszem az eleget, ha magam is járom.

Mi a bajom tehát azzal, hogy János maga nem volt a világosság, csak mutatta, hogy Jézusnál lehet világosságban élni és járni? Hát csak annyi a bajom, hogy Jézus úgy gondolja, hogy többnek kell rákerülnie a fejfámra: Ennek: „Itt nyugszik N. N., élt ennyi évet, világossága volt községének, munkahelyének; azoknak, akik látták, tapasztalták életét." Hogy merem ezt állítani? Nem merészelem, hanem kutya kötelességem így gondolni a dolgot. Miért? Mert van Jézusnak két mondata. Az egyik: „Én vagyok a világ világossága"(Jn 8,12). A másik: „Ti vagytok a világossága" (Mt 5,14). Ezt az utóbbi mondatot pedig tanítványairól mondta. Választhatok, hova sorolom magamat. Tanítványai közé vagy valami más kategóriába. De ha az első kategóriát választom, akkor bizony rá kell kerülnie a fejfámra a fenti mondatnak.

Nem akarok vitázni a János-prológgal. Érteni akarom. A Keresztelő még nem volt az evangélium teljessége. Ő még úgy tudta, hogy Jézus azért jön, hogy elintézze a Heródeseket, az Isten prófétáit börtönző és azok fejét vevő hatalmasokat. Ő még nem tudta, hogy Jézus nemcsak őt, a Keresztelőt hagyja a hatalmasok hatalmában, hanem saját magát is engedi a hatalmasok kezére kerülni. Engedi. Azért engedi, mert neki csak életét odaadni volt hatalma, mások életét elvenni — nem volt hatalma. Nem volt hadserege, amely kiszabadíthatná Jánost Machaira várának fogdájából.

De nekem már nem lehet kétségem. Én már megismertem a Világosságot, s azt is tudom, hogy nekem is világosságnak kell lennem. Kell? Csak akkor, ha Jézus nyomába akarok szegődni. Csak akkor, ha dolgozni akarok azon a harmadik érkezésen, Jézus történelmi kibontakozásán. Azért, hogy a világ és a történelem arrafelé vegye útját amit-akit Teilhard Ómega-Krisztusnak nevezett.

Lehet-e ettől kevesebb nekem elég? Életcélnak? Mármint számomra, ha egyszer Jézus tanítványának akarom tekinteni magam...?

December 23. — Advent 4. vasárnapja — Lk. 1,26-38

Az elmúlt vasárnapi evangélium igen erősen nyomatékozta, hogy Jézussal valami új kezdődik. A mai evangéliumnak éppen ellentétes a hangsúlya: Jézussal a régi folytatódik. Magyarázza ezt a mai vasárnapi szakasz élethelyzete: Jézus még meg sem született s egy új élet indulásáról, érkezéséről számol be Gábriel egy fiatal izraeli lánynak, aki még mit sem tudhat azokról az üdvtörténeti elgondolásokról, amelyeknek a János-prológ szerzője Krisztus után 100 körül már nagyon is tudatában lehetett.

Így számol be az angyal arról, hogy kicsoda is az a fiú, akit Mária szülni fog:„Az Úristen odaadja majd neki atyjának, Dávidnak a trónját, és királykodik majd Jákob házában mindörökre, s királyságának nem lesz vége". Ezek szerint: király érkezik majd a betlehemi éjszakában, zsidó király Jákob háza felett, ivadéka Dávid királynak, ennek trónjára ül, s örökké fog királykodni. Összefoglalva: örök királyságban fog mindörökké királykodni az a király, akit Mária megszül majd a betlehemi istállóban.

Jó harminc évvel később egy galileai tavaszon Mária férfivá serdült fia majd zászlót bont, s ezzel bont zászlót: Elközelgett Jahve királysága... elközelgett a Mennyei Királyság. S újabb három év múltán halálos fenyegetettség súlya alatt sem tagadja meg Pilátus bírói széke előtt, hogy ő, Jézus ennek a királyságnak a királya.

Betlehemben király született nekünk, király érkezett hozzánk. De milyen király? Olyan király, akitől idegen minden uralkodás, uraskodás, és zsarnokoskodás (Mk 10,42; Mt 20,25; L 22,25), aki szolgálni érkezett, és nem azért érkezett, hogy őt kiszolgálják. (Mk 10,45)... s aki mégis minden-

képpen király. S ezentúl — legalábbis tanítványai körében—túlhaladottnak kell tekinteni minden olyan királyt, aki uralkodik, s csak az számít Jézus szemében királynak, aki szolgál. Az uralkodást ismerő, múló királyságokkal szemben egyedül ez az a királyság, amely örök királyság, amelynek nincs és nem is lehet sohasem vége.

Láttuk, hogy az érkezés múltbeli és kétféle módon jövőbeli. Abszolút jövőbeli: Krisztus jön a felhőkön, hogy véglegesüljön Jahve királysága; és immanens jövőbeli érkezés: ennek a jézusi királyságnak történelmi kibontakozása és megizmosodása. Azt is láttuk, hogy érkezés és várakozás, ez a kettő egymásra utal.

Most karácsony előtt két nappal készséggel emlékezünk a királyra, aki megszületett Betlehemben. De kérdezem: várjuk-e az abszolút és az immanens jövőt passzív-aktív várakozással?

Csak az várja az immanens jézusi jövőt várakozással, aki annyira vállalja ezt a királyságot, hogy hajlandó benne király is lenni. Kicsoda hajlandó erre? Csak az, aki elutasítja a maga (családi, munkahelyi, kisközösségi, egyházközségi, nagyegyházi) életében az uralkodást, az uraskodást, a zsarnokoskodást, hogy őt kiszolgálják, csak az aki nem akar semmi mást, mint hogy szolgálhassa embertársait házán belül és kívül.

Vállalom-e? Hajlandó vagyok-e rá? Akkor is, ha előttem van a korbáccsal megcsúfolt Jézus, akit Pilátus bemutat a népnek: „Íme, a király"... akkor is?

December 30. — Szentcsalád vasárnap — Lk 2, 22-40

Simeon hálaéneket mond Istennek, hogy megláthatta Jahve Felkentjét, majd Máriához fordulva ezt mondja a Gyermekről: „Íme, itt van Ő, hogy legyen jellé, amelynek ellene mondanak". A jövendölés bevált. Azóta is jel ez a Gyermek. Jele az uralkodásmentes királyságnak, a szeretet szolgáló királyságának; és azóta is ellene mond Jézusnak mindenki, aki ragaszkodik az uralkodáshoz, s annak legfőbb javához, a kiváltságokhoz. Mert két csoportra osztható az emberiség. Az egyik ragaszkodik ahhoz, hogy neki több legyen, mint a másiknak. S a másik: elviseli, hogy neki se legyen több, mint a másiknak. Van valaki e második csoportban is?

Azok vannak benne, akiknek számára Jézus jel, és olyan jel, amelynek ők nem mondanak ellene, hanem igent mondanak rá. Mai szentleckénkben Pál ezeket az igent mondókat „Isten szent és szeretett választottainak" nevezi. Hol találhatók? A Jézusnak igentmondók közösségeiben találhatók. És ezek? Csak ott, ahol tényleges a lehetőség a jézusi magatartás gyakorlására. Mert nyilvánvaló, hogy *a közönség még nem közösség*. A közönségen belül előkelő és kapcsolat nélküli idegenként is viselkedhetem, vagy beérhetem a magamat be nem dobó udvariassággal, a különösebb erőfeszítést nem kívánó magatartással is. A „közösség" nevét viszont csak az olyan emberi többesszám érdemli meg, ahol feltétlenül be kell dobnom magamat. Nem is egyszer és nem is hébe-hóba, hanem állandóan, minden találkozáskor, esetleg naponként vagy óránként is. Van egy olyan emberi többesszám, amelyre ez biztosan érvényes. Házasság ill. család — a neve ennek a közösségnek. A szentlecke eligazítást ad egy első századbeli „nagycsalád" tagjainak egymáshoz fűződő és Jézushoz illő magatartásáról: férfinek, nőnek, szülőnek, gyermeknek, gazdának, szolgának, egyenként mit kell csinálniok ahhoz, hogy méltók legyenek a felemelő megnevezésre: „Isten választottai". E részletező útbaigazítást megelőzően Pál olyan erénylistát kínál, amelyet mindegyikünknek el kell sajátítania ahhoz, hogy megérdemeljék a közösség, a jézusi közösség nevét.

Isten Országának történelmi kibontakozása a jézusi közösségek létrejövésében mutatkozik meg. Legalapvetőbb pedig a jézusi családok kialakulásában. A páli erénylista magunkra alkalmazásával megállapíthatjuk, jézusi-e az a család, amelyben élünk. Az alábbiakat kívánja Pál: Öltsétek magatokra:

— az irgalmas lelkületet (Kinek nem irgalmazok?),
— a kedveskedést (Kivel szemben vagyok hideg és távolságot tartó?)
— az alázat alapállását (Kitől nem fogadok el semmi gondolatot?)
— a szelídséget (Kitől tudok valamit elszenvedni?)
— a nagylelkűséget (Kinek nem tudok megbocsátani?)
— az egymást elviselést (Meg tudom-e szeretni a másik másságát?)...

A sor még folytatódik, de ennyi is elég, hogy tudjam, min kell módosítanom, hogy beleillő legyek egy jézusi közösségbe, egy jézusi családba.

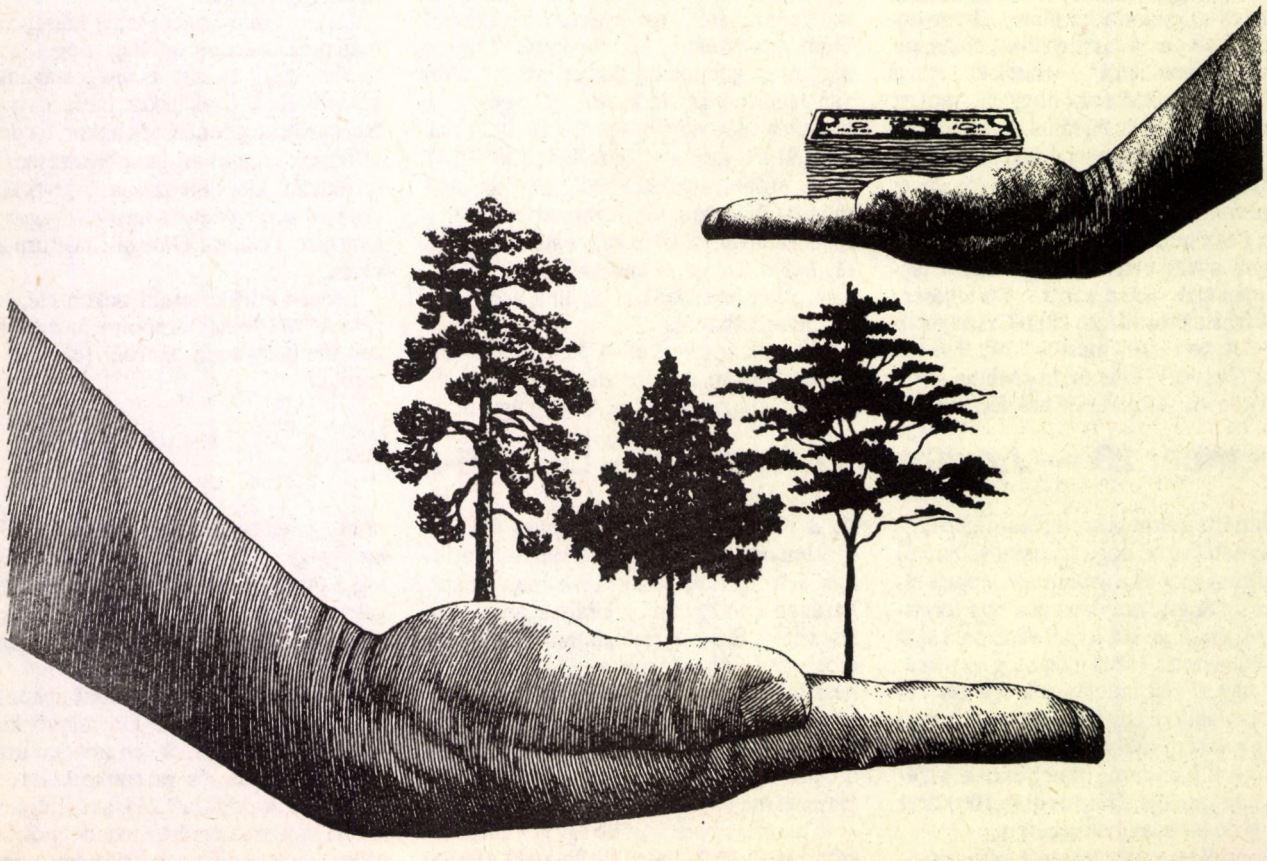

Lapunk nem botrányt keres ebben a témában, hanem azt szeretné előmozdítani, hogy az egyházvezetés fogadja el az Istentől adott sok házas papi hivatást, a celibátus a kötelező voltától megszabadulva tiszta eszmény legyen, s kevesebb legyen a papi kihágásoktól szenvedő nő és gyermek.

Nős Katolikus Papok Közössége

Interjú a Közösség két egri egyházmegyés képviselőjével: Fülep Sándorral és Czipó Józseffel.

ÉV: Mikor, hogyan alakult a Közösség?
F.S.: A Nős Katolikus Papok Közösségét 1989. május 20-án alapítottuk, hogy a hitünk, a keresztény hivatásunk erősítése céljából az egymás közötti kapcsolatot erősebbé tegyük. Évente legalább két alkalommal lelkigyakorlat és közös imádkozás végett összejövünk. Az első lelkigyakorlaton 8 nős pap vett részt, előadónak Dr. Kartall Ernőt, az egri Hittudományi Főiskola akkori rektorát kértük meg. A második összejövetelünket 1989. november 18-án tartottuk 11 nős pap és Dr. Kovács Endre püspök részvételével. Négy társunk más elfoglaltság miatt maradt távol, de levélben jelezték, hogy lélekben velünk vannak.
C.J.: Olyan lelki közösség ez, amely a résztvevők lelki igényeit próbálja szolgálni. Olyan közösség, amely össze próbálja fogni azokat a perifériára szorult vagy szándékosan szorított megnősült papokat, akiket az egyházvezetés minden tevékenységtől félreállított, de akik a hivatásukat megőrizték, hála Istennek. Az egyházi és állami rosszallástól félve jöttünk össze, de mégis remélve jó szándékunk megértését.

ÉV: Mi a közösség célja, tevékenysége?
F.S.: Célunkat írásba foglaltuk s mint alapító okmányt a Magyar Püspöki Karnak levélben megküldtük. Közösségünk vallásos egyesület, melyet az Egyházi Törvénykönyv 215. kánonja alapján kértünk regisztrálni. Püspöki referensének Ács István püspök urat kértük kijelölni. (Ezt előzőleg megbeszéltük vele, vállalta.) Tagjaink a jelenlevő Kovács püspök előtt elmondták az Apostoli Hitvallást, bizonyságául annak, hogy a krisztusi tanítást maradéktalanul elfogadjuk, s az összejövetelek alkalmával elsősorban az egyéni és a családi életünkben az Egyház tanítói, megszentelői és pásztori küldetését kívánjuk szolgálni. Közösségünk minden tagja kötelezőnek tekinti magára nézve az Egyházi Törvénykönyv előírásait, vállalva mindazon feladatokat, amelyeket a kánonok megengednek, illetve számunkra előírnak. Vállalkoztunk az evangélium szolgálatára minden olyan területen, ahol az emberek üdvözítését szolgálhatjuk, továbbá minden feladatra, melyre az illetékes főpásztor megkér. Ilyenek: aktív szerep vállalása az egyházi közéletben, az alakuló egyházi és vallásos egyesületekben; közreműködés az egyházi szolgálatban: hitoktatás, jegyesoktatás, betegellátás, igehirdetés stb.
C.J.: Célunk elsősorban lelkigyakorlatok tartása a nős papok és családtagjaik számára, akiket ismeretünk szerint soha nem fogtak még össze Magyarországon. Célunk az is, hogy a megnősült papok az egyházi lehetőségeken belül tudásuk legjavát továbbadják, kamatoztassák egymás számára, de minden Istent kereső ember számára is. A mai lehetőségek, sőt igények sürgetik az Egyházat a megfelelően képzett emberek bevonására.

ÉV: Kb. hány nős pap van és ezek mekkora része őrizte meg hivatását (azaz szeretne családos papként tovább működni)? Hányan léptek be a Közösségbe?
F.S.: A Katolikus Almanach II. kötetében Gál professzor közlése szerint 1951 és 1984 között a papság soraiból kivált 237 fő, melyből egri egyházmegyés 36 fő. (Az amerikai Katolikus Magyarok Vasárnapjának 1990-es évkönyvében P. Dr. Szántó Konrád OFM azt írja, hogy 1950 óta nősülés és egyéb okok miatt kb. ötszázzal csökkent a magyarországi papság létszáma, összesen pedig az 1951-es 3966-ról 1985-ig 2630-ra — a szerk.)
Mi 18 főt ismerünk az egri egyházmegyében, ebből 15-en tagjai közösségünknek. Szinte mind megőrizte hivatását és kb. 50%-uk szívesen működne családosként is.
C.J.: Közösségünk létszáma, Istennek hála, egyre növekszik. Akik hírt kapnak rólunk, akiket valamilyen módon meg tudtunk találni, szívesen csatlakoztak hozzánk. Eddig még mindenkiből feltört a „na végre", „hála Istennek, hogy van már ilyen!". Éppen ideje, hogy törődjünk egymással, ha már egyházvezetésünk száműzött bennünket! Ez régi-régi óhaj. Mivel közösségünkben inkább idősebbek vannak, mint fiatalok, így eltérő vélemények is vannak.

ÉV: Tudtok nős papok szervezeteiről más egyházmegyékben ill. más országokban?
F.S.: Magyarországon más szervezetről nem tudunk. Mi szeretnénk az egyházmegyénk határain túl élőket is összefogni, országos szervezetté fejleszteni közösségünket. Ennek ma még sok akadálya van: nem ismerjük a személyeket, nincs anyagi fedezetünk stb.
A Nős Katolikus Papok Nemzetközi Szövetsége 5 éve alakult Párizsban és 15 ország 20 társulását fogja össze. A Nemzetközi Szövetség adataiból tudjuk, hogy a világon 80 ezer nős pap van, ez az Egyház papjainak kb.20 %-a.
C.J.: Most nyáron mi lettünk a Szövetség 16. országbeli 21. közössége.

ÉV: Becslésetek szerint az egyházvezetés az Istentől adott hivatások hány százalékát dobja el a kötelező cölibátus emberi előírása miatt?
F.S.: Az egyébként jól felkészült és alkalmas fiatalok nagy százaléka a cölibátus miatt nem vállalja a papi hivatást. Közvetlen környezetemben ezt egyértelműen tapasztaltam.
C.J.: Tudomásom szerint a már felszentelt vagy még fel nem szentelt, de teológiát végzett papoknak, fiatalembereknek is 20-25%-a megnősül.

ÉV: Általános-e, hogy ha egy papnak gyermeke születik, vagy kitudódik, hogy szeretője van, akkor a püspöke arra biztatja, hogy maradjon meg a cölibátusban, ne éljen férjként ill. apaként?
F.S.: Erre a kérdésre nem tudok általánosságban válaszolni, csak a saját tapasztalatomat mondhatom.
1971-ben, amikor az ordináriusomhoz mentem bejelenteni a nősülési szándékomat, az akkori egyik érseki irodavezető úr (még ma is az!) azt kérdezte, hogy „nem tudja ezt megoldani másképpen? Miért kell rögtön megnősülni?".
Az is keserű tapasztalataim közé tartozik, hogy a magasklérus lépten-nyomon szemet huny a papi félrelépések, a papi szeretők esetében. A 6 éves papi szolgálatom alatt mindössze egy elöljáróm volt, aki valóban papi tisztaságban élt (nem csak nőtlenségben!), a többiek között volt egy homoszexuális, azonkívül mindegyiknek volt szeretője és gyermekei (nem is egy anyától).
Ezeket a problémákat két évvel ezelőtt felvetettem Egerben, melyre az érseknek az volt a válasza, hogy az Egyház (értsd: a felső egyházvezetés — a szerk.) ennek ellenére ragaszkodik a cölibátushoz. A cölibátusban a papnak el kell égnie, vállalnia kell azt is, hogy félember, agglegény maradjon. A papi félrelépések, a szerető nem old meg semmit, az is áldozat a pap részéről, hisz a teljességet Krisztus adja meg a halál után. (Ha jól értettem, szerinte azért áldozat a szerető, mert az nem feleség! Vagyis nekünk, nős embereknek jobb. Nekik 'csak' szeretőjük van.) Aki félrelépett, azt az Egyház bűnbánattartásra kötelezi, fejezte be beszélgetésünket az érsek úr.
C.J.: Úgy tudom, hogy általánosnak egyáltalán nem mondható, de tudomásom van több papról, akinek van gyermeke. Ők nem vállalják a nyilvános felelősséget. Kitudódik róluk előbb-utóbb.

ÉV: Hogyan lehetne megváltoztatni az egyházvezetésnek azt az eretnekségét, hogy a nem szentség cölibátust a szentség házasság fölébe helyezik, még azon az áron is, hogy a papoktól fogant gyermekek félárvaként nőjenek fel?
F.S.: Azt talán nem mondanám, hogy eretnekség, de soha nem tudtam megérteni és elfogadni a cölibátus mindenekfölötti értékének a hangsúlyozását. A cölibátus az evangéliumi tisztaság egyik megélési formája. De a tisztaság nem a moralisták által hangoztatott szűzi állapotot jelenti. Jézus azt mondta a tanítványainak: „Ti már tiszták vagytok a tőlem kapott tanítás által" (Jn 15,3). A paráznaság sem egyszerű szexuális félrelépést, hanem átfogóbb Istentől való elfordulást jelent, már az Ószövetségben is. A szentírás nyelvén tiszták az Istenhez tartozók, a szeretetben önmaguk fölé emelkedők. A Hegyi Beszéd hatodik ígérete nem a

cölebszek privilégiuma. A tökéletességre mindnyájan hivatva vagyunk, s annak az evangéliumok szerinti mértéke a szeretet. Nem lehet azt mondani, hogy ez vagy az az életállapot tökéletesebb. Az tökéletesebb, ahol jobban megvalósul a szeretet. A tisztaszívű anyák és apák legalább ugyanúgy az Istenhez tartozás állandó jelei és tanúságtevői, mint a tisztaszívű papok.

Azzal érvelnek, hogy Jézus is nőtlen volt. Ez, és Pál apostol egyeseknek szóló ajánlásai (1Kor 7) a nőtlenségre hivatottak számára nyújt eligazítást. Viszont sehol nincs utalás a papi hivatás és a nőtlenség kötelező összekapcsolására. Ellenkezőleg, az ősegyház gyakorlata és Pál apostol útmutatásai éppen a keresztény házasságban való kipróbáltságot sorolják a papi hivatás feltételei közé. „A püspöknek ugyanis kifogástalannak, egyszer nősültnek kell lennie." (1Tim 3,2) „Saját házában legyen jó gazda, aki gyermekeit fegyelemre és tisztességre fogja. Aki ugyanis tulajdon házában nem jó gazda, hogyan is tudná gondját viselni Isten Egyházának?" (3,4) „A diakónus legyen egyszer nősült, gyermekeinek és otthonának jó elöljárója." (3,12) „Az egyházi elöljáró egyszer nősült férfi, akinek gyermekei hívők és könnyelmű élettel vagy engedetlenséggel nem vádolhatók." (Titusz 1,6)

Azt, hogy egy pap melyik életformában tud hatékonyabban működni, hol tudja jobban megvalósítani a szeretetet, ezt neki szabadon kellene eldöntenie. Ma viszont ha hivatásom van és pap akarok lenni, akkor ha tetszik, ha nem, vállalni kell a cölebsz életformát. Pedig az Egyházjog 219. kánonja kimondja: „Az összes Krisztus-hívőknek joguk van ahhoz, hogy életállapotukat minden kényszertől mentesen válasszák meg."

A kérdés utolsó részére, miszerint a cölibátust a szentségi házasság fölébe helyezi az egyházvezetés, még azon az áron is, hogy a papoktól fogant gyermekek félárvaként nőjenek fel — nehéz válaszolni. Sajnos a nőtlen emberektől nagyon messze áll a gyermek, a gyermeknevelés, annak összes örömével és gondjával.

C.J.: Kell, hogy legyenek nőtlen, cölibátusban élő papok, szerzetesek. De nős embereket is szenteljenek pappá. Erre konkrét pozitív példák görögkatolikus testvéreink.

A félárva gyermekek is Isten gyermekei. Értük — ha az egyházvezetés magára vállalja annak ódiumát, hogy tudva létükről hagyja apjukat tovább működni — maga az egyházvezetés ad számot Isten előtt. Vajon mi lesz a véleménye egy-egy ilyen gyermeknek az apjáról, a vallásról, az Egyházról? Súlyos kérdés!

ÉV: A hívők, közösségek hányadrésze fogadja el a nős papok szolgálatát?

F.S.: Ezt még megbecsülni se lehet. Szoktam játszani a gondolattal, hogy abban a templomban, ahová a családommal több mint 10 éve járok, ma már 8 gyerekkel — akik közül 5 az oltárnál ténykedik és a legkisebb 1 éves, és akiket a gyermekágyas idő végétől 4 hetes koruktól kezdve ismer a templom közönsége — szívesen vállalkoznék a protestánsoknál szokásos lelkészválasztáshoz hasonlóan megmérettetni a cölebsz kollégákkal. Nem kellene attól félnem, hogy veszítenék.

C.J.: Nem tudom. Jó részük bizonyosan, hiszen olyan (hivatalosan nem nős) papok, akiknek gyermekeik vannak, békében működnek egyházközségükben.

ÉV: A nős papok hányadrésze nősül „szépen" (értem ezalatt, hogy udvarol, kilép, házasságot köt — nem pedig a gyerek jövetele miatt nősül)?

F.S.: Erre megint nehéz válaszolni. De a tapasztalatom szerint kevés azoknak a papoknak a száma, akiket a gyermek jövetele kényszerít házasságra. Azok, akik semmibe véve a tisztaság, a papi cölibátus kötelezettségét, kapcsolatot, vagy kapcsolatokat tartanak fenn, és azt egy fogant élet „megzavarja", nem biztos, hogy házassággal igyekeznek bűneiket jóvá tenni. Éppen azért él szexuális életet, mert ezt a laza erkölcsi értékrendje megengedi. A másik, hogy a nős papok nagy részénél nem föltétlenül a házasságkötési szándék volt az oka a papi keretből való távozásnak. Sokaknál a pártállam, a magasklérus, a konzervatív főnök stb. volt ennek a folyamatnak az elindítója. De hála Istennek tudok több társamról, aki — ahogy kérdezed — „szépen" nősült.

C.J.: Ismereteim szerint a többség a kérdésben feltett módon nősül, „szépen".

ÉV: Amióta II.János Pál a pápa, nem adnak engedélyt papoknak egyházi esküvőre. Ennek ellenére teljes értékű szentségi házasságnak tudják-e tekinteni az azóta megnősült papok a házasságukat?

F.S.: Erre a kérdésre egyértelmű igennel válaszolok. A házasságban a felek Isten előtt tesznek hűségesküt, mely meggyőződésem szerint akkor is szent és kötelez, ha az egyházvezetés ebben nem óhajt részt venni. Ha egy férfi és egy nő a teremtő Isten akaratát követve ígér egymásnak hűséget, nem hiszem, hogy az Isten visszavonná kegyelmét az egyházvezetés távolmaradása miatt.

C.J.: Igen! Hűséget egymásnak, Istennek, nem csak az Egyház hivatalos képviselője előtt tehet az ember. Amint más vallású, akár ateista ember is üdvözülhet, ha lelkiismerete szerint becsületben élt, miért zárhatnánk ki annak a lehetőségét, hogy egy egyházjogi — és nem evangéliumi! — törvény által akadályoztatott házasságkötés Isten előtt szent, őszinte, szentségi házasság, Isten teremtő munkájának folytatása legyen?!

ÉV: Köszönjük az interjút.

A szerkesztőségünkhöz érkező kapcsolatkereséseket továbbítjuk a közösséghez.

Az az ördögi szexualitás!

II. János Pál tavaszi útján felszólította az afrikaiakat: álljanak ellent a kábítószer és a szex csábításának. Az egyházfő kijelentését — újságírók kérdésére válaszolva — Carlo Caffarra, a Vatikánban működő Házassági és Családi Tanulmányok Intézetének bíboros dékánja értelmezte, amikor értésre adta: „egy házaspár inkább tegye ki magát az AIDS-fertőzés veszélyének, mintsem hogy óvszert használjon." *(HVG X.20.)*

Egyre több hír terjed arról, hogy a pápa a *Humanae vitae* lényegét hittétellé kívánja nyilvánítani. A mesterséges fogamzásgátlás tilalmának a dogmatizálása példa nélkül állna az egyháztörténelemben. Tovább mállasztaná a pápai tekintélyt. A pápai tévedhetetlenségről szóló hittétel nem azt mondja, hogy egy pápa égi sugallatra bármely szívügyét a tévedhetetlen hittételek rangjára emelheti. Ez elé az I. Vatikáni Zsinat határt húzott a következő ünnepélyes kijelentésével: „A Szentlélek nincs megígérve Péter utódainak ahhoz, hogy kinyilatkoztatásukkal új tanítást hirdessenek ki." *(Mérleg 90/3.)*

Bernhard Häring, a világhírű redemptorista moralteológus néhány élesebb mondata: Nevetségesnek és egyúttal bosszantónak tartom, hogy annyi erőt kell fordítanom a szexuális rigorizmus elleni küzdelemre. A redemptorista rend alapítójának, Liguori Szent Alfonznak szexuáletikai felfogása élesen különbözik az elterjedt Ágoston-i 'szexuálpesszimizmustól'. Minden házassági aktus fejezze ki a szerelmet és erősítse meg a hűséget, de nem kell minden aktusnak a nemzésre irányulnia. A Pápai Népesedés-, Család- és Születéskutatási Bizottság 90 %-os többséggel e felfogás mellett foglalt állást egyetlen (!) jelentésében (nem volt 'kisebbségi jelentés'). Ebben a módszerről egyáltalán nem kívánt nyilatkozni. A felülvizsgáló bíborosi és püspöki bizottság kétharmados többséggel elfogadta ezt a jelentést. Aki komoly megfontolás és imádság után arról van meggyőződve, hogy esetében a *Humanae vitae* tilalma nem lehet Isten akarata, belső békességben kövesse lelkiismeretét és eközben ne érezze magát másodosztályú katolikusnak.

A teológusok és egyházi vezetők a történelemben és a mai napig olyan kijelentéseket tettek a nőkről, amelyek miatt pirulnunk kellene. Lehetetlen azt mondanunk: „Az egyház mindenkor védelmezte a nő méltóságát és egyenjogúságát." Akik ezt tették, nagy árat fizettek érte, vagy nem hallgattak rájuk. Napjainkig uralkodva gyámkodnak az apácák fölött. A szerzetességet tárgyaló zsinati bizottságban sem vehettek részt. Az egyháznak új és rendszeres módon érvényesítenie kellene a nők szavát. Pappászentelésük sem elvi kérdés. Az asszonyok számára eddig alig létezett valamelyest is befolyásos hely a Vatikánban. Ez az egyik, ami miatt a Vatikán nem képviseli megfelelően a világegyházat. *(Mérleg 90/3.)*

Adalékok a témához

„Dr. Berecz Ferenczné informálta dr. Rosdy Pál lelkészt, a Magyar Kurír (**a Magyar Katolikus Egyház félhivatalos lapja**) főszerkesztőjét — egyébként élettársát és gyermekének apját —, ..." „— Igen, én informáltam Rosdy urat, akitől nem egy, hanem két gyermekem született ..."
(Magyar Hírlap, aug. 24.)

II. János Pál pápa a legutóbbi Püspöki Szinódust megnyitó beszédében kiemelte, hogy két dologról nem eshet szó: a papi nőtlenség fakultatívvá tételéről és a nők pappászenteléséről.

Két idős brazil házasembert a pápa engedélyével pappá szenteltek, előbb azonban fogadalmat kellett tenniük, hogy ezentúl csak „mint fivér és nővér" élnek feleségükkel..

A 'katolikus' Olaszországban egy felmérés szerint a lakosság 62 %-a támogatja a kötelező celibátus eltörlését. *(HVG X.27.)*

Krisztus házasokat hívott meg apostolainak. A papságnak a nőtlenekre korlátozása emberi hagyomány. Az isteni parancsnak kellene előnyt adni: „egyétek **mindnyájan!**" A helyzet tarthatatlan. Nagyszerű katekéta házaspárokat ismerhettem meg. Micsoda hit, áldozatkészség, emberi közelség! Miért fosztják meg őket attól, hogy átváltoztathassanak? (Häring, *Mérleg 90/3.)*

KÍNA

A kínai Állami Egyházügyi Hivatal közlése szerint Kínában 100 millió buddhista, 20 millió muzulmán, 5 millió protestáns és 4 millió katolikus él, negyvenezer templomban nyolcszázezer vallási vezető működik. A taoizmust nem is említik. Ezzel szemben a nemhivatalos becslések szerint több mint 50 millió keresztény él Kínában.

Letartóztattak tíz buddhista szerzetesnőt a Ghara kolostorból és egy szerzetest a Sera rendházból. A vád szerint Kína-ellenes jelszavakat kiabáltak egy buddhista találkozón. A dalai láma, a száműzött tibeti vallási vezető hivatalának nyilatkozata tanúkat idéz az aug. 21-i letartóztatásokról.

Egy buddhista gyülekezetből 23 vezetőt letartóztattak és templomaik közül tizenhármat leromboltak Guizhou tartományban. Az 1100 tagú gyülekezetet azzal vádolják, hogy ellenforradalmi terveket készítenek, feudális babonákat terjesztenek és támadják a kommunista pártot és kormányt. *(Keston News Service)*

Csapás az evangéliumi háziközösségekre

Július 27-én rendőrök szakították félbe a házigyülekezet-vezetők egy szemináriumát Zhangzhou városában, Fujian tartományban, és letartóztatták az előadónőt, a több mint 70 éves Song Tianyingot. Song asszony, aki már húsz évet volt fogságban a hite miatt, főleg a házigyülekezetekben való evangelizálásra szentelte életét. A hatóságok 'csavargással' vádolták, mert vándorprédikátorként szolgált. Föltehetően még mindig börtönben van. Ezzel egyidőben bezártak húsz házigyülekezetet Zhangzhouban. A közösségvezetőket azzal vádolták, hogy Kína-ellenes erőkkel tartanak kapcsolatot, hatósági engedély nélkül tartanak találkozókat, illegális irodalmat terjesztenek. A házkutatások során több száz Bibliát és magnókazettát koboztak el. *(Christen in Not, '90. okt.)*

A KNS megerősíti a hírt, hogy körülbelül húsz protestáns háziegyházat zártak be a nyár folyamán Fuji tartományban. Augusztusban az Állami Egyházügyi Hivatal, az (államegyházi) Három-Én Mozgalom, az Állambiztonsági osztály és a Népfront találkozót szervezett keresztények számára. Súlyos fenyegetések hangzottak el a titkos vallási tevékenységet végzők felé. Külföldön nyomott Bibliát, vallásos könyvet birtokolni ezentúl bűncselekmény.

Dec. 10:
az emberi jogok világnapja.

1948-ban az ENSZ közgyűlése ezen a napon fogadta el az Emberi Jogok Nyilatkozatát.

A mellékelt kivágható szolidaritási levlap

a *Christen in Not* 1990. októberi számában jelent meg. Az egyik oldalán a keltezést és az aláírást, a másik oldalán a feladót kitöltve és bélyeggel ellátva lehet postára adni. Szövege magyarul a következő:

„Excellenciád!

Hallottunk róla, hogy Zhangzhouban minden háziegyházat feloszlattak július végén. Nagyon aggódunk az ott élő keresztények miatt. Úgy tudjuk, hogy apolitikusak és soha nem cselekednének semmit az országuk ellen. Kérjük Önt, tartsák tiszteletben az ő vallási meggyőződésüket és értékeljék erkölcsi hatásukat a társadalomra.

Ezenfelül kérjük Önt, járjon utána, hogy Song Tianying, akit 1990 július 27-én tartóztattak le Zhangzhou-ban és csavargással vádolnak, nyomban kiszabaduljon.

Keltezés, aláírás."

Your Excellency,

we heard about the announcement of dissolution of all house-churches in Zhangzhou at the end of July and we ware very concerned about the situation of the local Christians. As we know they are apolitical and would never do anything against their country. We ask you to respect their religious conviction and to value their moral impact on society.
Furthermore we ask you to see to it that Song Tianying, arrested on July 27, 1990 in Zhangzhou and accused of vagrancy, is released from prison immediately.

Ort, Datum *Unterschrift*

„Mert kegyelem az, ha valaki Istenért igazságtalanul szenved.”

Ökumenikus megújulási fórum

Az Ökumenikus Megújulási Fórum anyagát, amely terjedelmi okokból kimaradt az „Érted vagyok” különszámából, az 1991-es évfolyam első számaiban fogjuk közölni.

A különszám, amely tehát csak a Katolikus Megújulási Fórum anyagát tartalmazza, igényelhető az Irotron kiadónál: 1476 Bp. Pf. 40. Ára 58 Ft (+12 Ft postaköltség).

A megoldás

A Tv2 fogadta Balczót, aki csak élő adásban hajlandó nyilatkozni, amit nem lehet megvágni. A - bármennyire is keresztény - demokrácia helyett Jézus királyságát ajánlotta. A riporter kérdésére, hogy mit lehet tenni a magyar sporttal, minden idők legnagyobb öttusázója így felelt:

- Már mondtam egy megoldást, megismétlem, ahányszor akarod: aki segítségül hívja Jézust, akiben van egy kis alázat, az megmenekül. Mindenkire vonatkozik. Magyarra, nem magyarra, sportolóra, nem sportolóra. Nincs más megoldás.

- Tartok tőle, hogy ezt nem hiszi el, mondjuk az úszószövetség elnöke...

- Az az ő baja.

Absender:

AIR MAIL

Bitte S 8,50 Marke aufkleben

His Excellency
Wang Zhaoguo Shengzhang
Fujiansheng Renmin Zhengfu
Fuzhoushi
Fujiansheng

Volksrepublik China
People's Republic of China

Éj

Nincs elme,
mely felfogja,
Nap mint nap, amint a mostoha
Világ őrült kínjai
Közül a meggyötört ember
A mélybe zuhanva —
Felemeltetik.
A csillagos magasba,
s forró
Arcát hűvösbe ejtve —
Elnyugszik.
A Teremtő tenyerébe rejtve.

B.Rita

A Bokor Amerikában is?

Október 4-én este megtelt a budapest-széphalmi templom, hogy meghallgassuk Bulányi György piarista atya beszámolóját nyárvégi amerikai útjáról. „Az Úristent magasztalom, jóvoltáról gondolkodom” — ezzel a nagyon szép énekkel kezdődött az este. Bulányi atya saját maga készítette térképvázlaton mutatta útjait, összesen 17-et! Autón, ill. repülőgépen bejárta az Egyesült Államok északkeleti csücskét. Ohio, Pennsylvania, New York és Connecticut államokban összesen 22 napot töltött, 20 előadást tartott. Könyveit előre átküldte a tengeren, így hallgatói az előadások után mélyebben is megismerhetik eszméit.

A beszámoló gazdag anyagából könnyű is, nehéz is válogatni. Clevelandet veszem előre, több okból. A jó kétmilliós város telefonkönyvében lapokon keresztül olvashatók a Kovács, Kovach stb. nevek. A legutóbbi népszámlálás során az Államokban 1,8 millió ember vallotta magát magyar származásúnak, s Clevelandre is jut belőlük bőven. Itt él családjával Dr. Tapolyai Mihály gyermekorvos, református teológus is, aki szintén csak hallott és olvasott a Bokorról, s ennek alapján hívatta meg a Magyar Baráti Közösséggel Gyurka bácsit előadónak egy konferenciára, amelyet évről évre a Reménység Tavánál rendeznek (Lake Hope, Ohio). Az előadás arról szólt, hogy a magyarság a maga szétszórtságában is megőrizheti nemzeti azonosságát, ha vállalja a jézusi küldetést: bizonyságot tenni az emberiségért egybeölelni képes, szolgáló, adó és megbocsátó szeretetről. Szavainak hatására a Közösség egyik tagja, Böjtös László meghívta őt egy újabb és hosszabb útra, hogy az egész amerikai magyarság megismerkedhessen ezzel a tartalommal. Erre az útra a jövő év elején kerül sor.

Cleveland magyar keresztényei ökumenikus szellemiségűek. A Tapolyai körül kialakult kisközösségben különböző felekezetekhez tartozókkal találkozott. Meghívták a református, az evangélikus egyházak is. A szeptember 2-i vasárnapi szentmisét pedig a Szent Erzsébet-templomban mondta több pappal koncelebrálva. A ceremonárius, Balássy Géza, 7 gyermekes nős diakónus volt, akit vele együtt ítéltek el 1952-ben 15 évi börtönre... (a 40-es évek első, debreceni Bokor nemzedékéhez tartozik.) Ő olvasta föl a szentmise elején a clevelandi püspök Gyurka bácsihoz intézett üdvözlő levelét: „... Tudom, hogy látogatása milyen sokat jelent nem kevés embernek... Örülök, hogy ön fogja mondani a szentmisét... Látogatása legyen gyümölcsöző egyházmegyénk számára... Antal M. Pilla, clevelandi püspök.”

A szentmisét követő ebéd után kérdésekkel árasztották el. A nap a clevelandi magyar cserkészfiúk és -lányok táborában ért véget. Az előadó újra és újra említette az ottani magyar családok szerető gondoskodását; főleg Bernadették, Karcsiék, Berta Laciék neve került elő.

A beszámoló másik csúcspontja: a hutterieknél tett látogatás Norfolkban (Connecticut). Négy napot töltött náluk, viszonozva tavaly nyári óbudavári látogatásukat. Külön téma lenne ez, szétfeszíti e kis beszámoló kereteit. Lelkesen beszélt 350 ember (családosok!) közösségi életéről: vagyonközösségben élnek, s azt gondolják, hogy enélkül nem valósulhat meg a Szeretet Birodalma, amelynek jó hírét Jézus közénk hozta. Lenyűgöző hatásuk ellenére Gyurka bácsi úgy gondolta, öreg már ő ahhoz, hogy ilyesmibe kezdjen. Mégis örömmel idézte a közel száz unokás, 11 gyermekes, 88 éves pátriárka, Hans Meier szavát: „Ahogyan bennünket tavaly Óbudaváron kiszolgáltál, abból az látszik, hogy te még ezt a kommunaalapítást nyugodtan elkezdheted.”

A hazautazás előtt még két napot töltött Ligonierben a magyar református lelkészek konferenciáján. A Bokor-tartalmakat teljesen nyitott szívvel hallgatták, s a második előadás után, a záró liturgiában meghatottan énekelték a „Megkötöm magamat” című ének három szakaszát. A szívükbe zárták, s Gyurka bácsi is őket.

Buffalóban kezdte el ezt az amerikai kis körutat és ott is zárta. Buffalóban magyar piaristák élnek. Ott hozta létre rendtársa, Gerencsér István a 'tehetségesek iskoláját'. Negyven éve nem beszélgettek egymással, igyekeztek a hiányt pótolni. Az ottani magyarokat egy új jóbarát szervezte közösségbe, Baránszky József, aki annak idején Wallenberg munkatársaként nagyon sok zsidó honfitársunk életét mentette meg.

Ohio államban meglátogatta Dömötör Tibort (aki csömöri gyerekként jól ismerte a mátyásföldi Bulányi családot), látta csodálatos Lórántffy Nursing Home-ját, Limában Mónus Illés révén a Missionary Church-öt, Joungstownban pedig két fiatal ferences atyát a Csíksomlyói Mária-templomban, amelyet a parkban a párjanincs magyar kálvária vesz körül.

Szó esett még ezen az estén útja európai folytatásáról: a leuweni, namuri és driebergeni konferenciákról, találkozásairól Belgium és Hollandia magyar keresztényeivel, de ezek külön beszámolót érdemelnek.

Hazafelé az úton a címbe tett kérdésről beszélgettünk; lehetséges-e? Igen, s talán Isten is úgy akarja. -s -s

Lelki problémával küszködő kismamák, anyák részére

ingyenes segítségnyújtási lehetőség indul a Család Alapítványnál tanácsadás, rendszeres személyiségfejlesztő program, szükség esetén egyéni pszichoterápia formájában.

Jelentkezés: dr. Halabuk Ágnes, 1146 Budapest, Ajtósi D. sor 5. Tel: 1426-032.

Szép karácsonyi ajándék

kisebbségben vagy messze élő magyar barátainak; közösséget, hivatást, hitet, boldogságot kereső ismerőseinek **az „Érted vagyok” induló évfolyama** (az első négy szám együtt).

Igényelhető a szerkesztőség címén postaköltséggel együtt 100.— Ft-ért.

Angol-magyar
40 ezer szavas
szótárprogram
IBM XT/AT kompatibilis
számítógépre.
Kérésre tájékoztatót küldünk, bemutatót tartunk.
Érdeklődni a szerkesztőségben.

MEGRENDELŐLAP

Az előfizetési díj postaköltséggel együtt az 1991-es hat számra egy példánynál **210** Ft.

Közösségi folyóirat vagyunk, valószínűleg sokan választják **a csoportos előfizetés** (a postaköltség csökkenése ill. a terjesztői kedvezmény miatt **sokkal olcsóbb**) lehetőségét. Az **egy** címre előfizetett példányszámtól függően az 1991 évi előfizetési díj **példányonként**:

1 példányos csomag **210** Ft
2-4 példányos csomag példányonként **190** Ft (előfizetési díj 380- 760 Ft),
5-10 példányos csomag példányonként **170** Ft (előfizetési díj 850-1700 Ft),
11-20 példányos csomag példányonként **160** Ft (előfizetési díj 1760-3200 Ft),
22-28 példányos csomag példányonként **150** Ft (előfizetési díj 3300-4200 Ft).

Megrendelem az
„Érted vagyok”-ot 1991-re
..... példányban.

Az előfizetési díjat, ... Ft-ot, ugyanarra a címre, mint ezt a levelezőlapot, ezzel egyidőben **elküldtem.**

Megrendelő neve: .....
Irányítószám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Amennyiben nem saját címére (hanem például külföldi magyar ismerősének) fizet elő, kérjük, töltse ki az alábbi részt.

Az előfizetett példányokat **kérem a következő címre kézbesíteni:**

Címzett neve: .....
Ország: .....
Ir. szám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Hit és politika

„Államegyház nekünk nem kell, semmiféle kiadásban: az a badarságok egyháza, az evangéliumnak paródiája. Tekintsük meg a történelmet; kezdjék Byzancon, folytassák Angliában, a nagyképűsködő olasz tizenketted-hatalmasságokon: nézzék ezeket az önkénykedő, miniszteri és királyi sekrestyéseket, ezeket az akadékoskodó bürokratákat, kik a szellemet tintába fojtják; mindenütt ugyanaz a tünet: elvész a szellem, elnyomorodik az egyház." *(Prohászka, 1902)*

Figyelemreméltóan világos és evangéliumi szellemű cikk jelent meg a hit és a politika viszonyáról Kurt Koch luzerni teológus tollából az Egyházfórum 9. (5. évf. 1.) számában. Az alábbiakban ezt a tanulmányt ismertetjük.

A szerző mondanivalóját három gondolatkörbe csoportosíthatjuk: az elsőben hit és politika viszonyáról gondolkodik, a másodikban az elmondottak bibliai alapját világítja meg. A harmadikban a keresztények politikai elkötelezettségéből fakadó tennivalóit körvonalazza. Lássuk ezeket sorjában!

Szabad-e politizáló egyházzá válniok az egyházaknak? Közelebbről nézve kiderül, hogy pontatlan ez a kérdés, mert a kereszténység ha akarja, ha nem, ha tetszik neki, ha nem, mindenképpen politikai tényező. Kezdettől fogva az. Már a keresztények legősibb hitvallása, a „Küriosz Khrisztosz!" (Krisztus az Úr) egyúttal politikai hitvallásnak is bizonyult, hiszen a „Küriosz Kaiszár!" (A császár az Úr) politikai hitvallásának ellentettje volt és lett.

A történelem, a 20. század történelme különösen is, benne a fasizmussal és a sztálinizmussal, arról győz meg minket, hogy politikailag semleges egyház nem létezik, az egyház akkor is politikai szerepet játszik, ha egyáltalán nem akar politikai, hanem csupán vallási intézmény lenni. A politikától való távolmaradása is politizálás, csakhogy önkéntelen és veszélyesen naiv politizálás. A „politikailag semleges", „hallgató" egyház a mindenkori fennálló rend kiszolgálója lesz, amint szomorúan tapasztalhattuk a fasizmus és a sztálinizmus időszakában is. Az ilyen egyház az állami vonathoz kapcsolt „halleluja-kocsihoz" hasonlít, amelyből minden egyes állami „hurrá" kiáltásra azonnal egyetértőleg felhangzik az egyházi „halleluja".

A keresztények tehát nem hivatkozhatnak kritikátlanul a Római levél 13. fejezetére („Mindenki vesse alá magát a fölöttes hatalomnak"), annál is kevésbé, mivel ugyanabban a Szentírásban, a Jelenések könyvének 13. fejezete a Pál által megkalapolt Római Birodalmat sátáni fenevadnak minősíti. Jézus közvetlen tanítványai még tudták, hogy „Istennek kell engedelmeskedni, nem az embereknek" (Ap. Csel. 5,29).

A második gondolatkör: Az egyházak nemcsak társadalmi beágyazottságuk miatt rendelkeznek politikai jelleggel és jelentőséggel, hanem ez vallási mivoltukból is fakad, pontosabban a Biblia istenképéből, mely nagymértékben politikus Istent mutat be. Isten „politikus volta" három tulajdonságában mutatkozik meg: egyetemesen igazságos, megvesztegethetetlenül „pártos" és a felszabadító szombat Istene Ő.

A Biblia Istene eljegyezte magát a minden embernek kijáró igazságossággal. Az izraeliták egymás közti társadalmi-jogi viszonyait az Istennel kötött szövetség alapozza meg, s ez a szövetség Isten szándéka szerint minden nemzetre irányul és érvényesítendő. Az „isteni jognak", „isteni igazságosságnak" minden emberre nézve érvényesülnie kell, Isten és az igazságossággal szabályozott emberi közösség elválaszthatatlan fogalmak, olyannyira, hogy az emberek közötti igazságos közösség feltétele az Istennel való közösségnek. A kereszténeket tehát politikai felelősség terheli az életesélyek igazságos elosztásáért.

A Biblia Istene a szegények iránti pártosságban nyilvánítja ki az igazságosság iránti elkötelezettségét, a szegények és az elnyomottak mellett foglal állást, nem marad semleges a jogtiprásokkal szemben. Erről az Ó- és Újszövetség egyaránt meggyőzően tanúskodik (pl. Zsolt 146, 7-8, Lukács 6, 20-26). Ezért a keresztények és az egyházak politikai felelősségének is a szegényekre kell irányulnia.

Istennek az igazságosság és a szegények iránti elkötelezettségét történetileg legjobban (a szombat és a szombatév mellett) a „szabadulás évének" (jóbelév) intézménye szemlélteti: Mózes 3. könyvének 25. fejezete elrendeli, hogy minden 50. évben „mindenki kapja vissza birtokát, mindenki térjen vissza családjához". Jézus nemcsak visszanyúl ehhez az ószövetségi hagyományhoz, hanem erősen radikalizálja is azt, mert nem egyszerűen egy szabadítási évet hirdet meg, hanem a messiását, a véglegeset, a vég nélküli messiási szombatot. Evangéliuma így szociális reformprogramot is, meg — bár csíraszerűen ugyan — ökológiai reformprogramot is tartalmaz, és így a kereszténeket szombatlelkiségű politikára ösztönzi.

A harmadik gondolatkör a keresztények politikai jellegű tennivalóit vázolja, és főként három feladatot jelöl ki. Az egyik a leleplezés (denunciáció) prófétai feladata: a kereszténeknek nyíltan kell vádolniok minden olyan társadalmi struktúrát és állapotot, mely ellentmond Isten igazságosságra irányuló akaratának. Elsősorban azoknak az embereknek az ügyét kell nyilvánosság elé vinniök, akik még arra sem képesek, hogy saját érdekükben szót emeljenek. A második lépés a bibliai Jó Hír elferdítetlen nyilvános hirdetése (annunciáció), akár alkalmas az idő és a helyzet, akár alkalmatlan, és nem csak szóban, hanem tettekkel is. Minden olyan ember védőügyvédjévé kell lenniük, akiket az élethez való alapvető jogaikban fenyegetnek, vagy megrövidítenek. Az előző kettőből már önként adódik a harmadik tennivaló: a konkrét — főleg politikai — síkraszállás (pronunciáció) azok érdekében, akiket elnyomnak és kizsákmányolnak. Ez a síkraszállás sokféle politikai és diakónusi tevékenységben nyilatkozhatik meg.

E hármas feladat magában foglalja, hogy a kereszténeknek és az egyházaknak nem az a dolguk, hogy „lelki mentőállomások" vagy „érzelempatikák" legyenek, nem korlátozhatják tevékenységüket az ember benső és halál utáni életére, azaz a hit nem lehet „egyéni hit", „magánügy", hanem áthidalva a hit és a politika közti bevett szakadékot, társadalmi küldetéssel bíró, misszionáló kereszténeknek és egyházaknak kell lenniük.

Kurt Koch kiváló tanulmányához mindössze egy kritikus megjegyzés kívánkozik: Bár nem tagadja, de nem mondja ki nyíltan, hogy a kereszténeknek kerülniük kell a politizálás minden olyan formáját, amely hatalomgyakorlással, illetve erőszak alkalmazásával jár. Kizárólag a jézusi szelídségnek megfelelő eszközöket és módszereket alkalmazhatnak.

G. G. A.

Kérem, küldjenek az „Érted vagyok"-ból ingyenes mutatványpéldányt a következő címekre:

Címzett neve: .....
Ország: ..... Ir. szám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Címzett neve: .....
Ország: ..... Ir. szám: .....
Település: .....
Utca, házszám: .....

Megrendelő levelezőlap

Bélyeg helye

„Érted vagyok" folyóirat

Székesfehérvár

Pf. 7.

8003

Mire szolgál a benzinár többletbevétele?

Gyors, kényelmes, olcsó tömegközlekedés megteremtésére?

A kerékpáros közlekedés támogatására?

Telefont ad minden családnak, hogy ne kelljen közlekedni minden információért?

A megújuló erőforrások fejlesztésére és használatának elterjesztésére?

Felkészülésre az emberiség hamarosan bekövetkező olaj nélküli korszakára?

Jut-e belőle egy Irgalom-hadtest munkájára, amely (mint ahogy az amerikai Békehadtest angolt tanítani eljött hozzánk) elmehetne a 'fejlett' országokba (kezdve az USA-n és Pesten) tanítani a nem fogyasztói boldogság életstílusát, a fogyasztói társadalmak által éhhalálra ítélt szegényekkel és környezeti katasztrófára ítélt jövő generációkkal való szolidaritás elemi emberségét? *I.*

Környezetvédelmi filozófia

Mivel egy magyar katolikus bázisközösség tagjaként nőttem föl, elsősorban az evangélium mindennapi életünkre vonatkozó aktuális üzenete érdekelt. Meggyőződésem, a kizárólagosság igényével propagált világnézet, a marxista ideológia erőteljes nyomása alatt fejlődött ki. A marxista gyakorlat minden diktatórikus vonása ellenére észre kellett vennem, hogy a „hívő" marxisták emberi jóakarata sokkal hatékonyabb lehet, mint az úgynevezett keresztény társadalmaké volt azelőtt. Ezért a hagyomány új értelmezésére volt szükségem, amelyet az evangéliumok erkölcsi tanításában találtam meg. Ennek főbb pontjai röviden: szolgáld embertársadat, és ne uralkodj rajta; oszd meg jövedelmedet a világ igazi szegényeivel, és ne aggódj anyagi körülményeid miatt; ne alkalmazz erőszakot semmiféle formában, még önvédelemből sem, teremts békét a kapcsolataidban. Meg kell vallanom, hogy ez a program inkább cél, mint valóság az életemben, de ez ad értelmet neki.

Körülbelül öt évvel ezelőtt be kellett látnom, hogy lelki, családi és közösségi életem minden erőfeszítése dacára, képtelen vagyok megkeresni a kenyeremet, hacsak nem folytatok olyan tevékenységet a munkahelyemen, ami ellentétes a meggyőződésemmel. Egy Németországban élő, nyitott szemű magyar tanárember szavaival foglalhatom össze problémámat: az úgynevezett nyugati keresztény társadalom a családi életben megköveteli, a politikában eltűri, a gazdaságban szigorúan tiltja az evangéliumi etikát. Igazából ez a mai világ baja, ahogyan ezt E. F. Schumacher is megfogalmazta „A kicsi a szép" c. könyvében, vagyis az „igaz megélhetés" a mai (keresztény) ember alapvető problémája.

Könnyen elképzelhetitek, hogy Magyarországon, amely a Kádár-rendszerben elindult a felülről irányított liberalizálás útján, a közgazdaságtan és a gazdasági élet a nyugati liberális-kapitalista mintát követte, amely a hét főbűnre épül. Az ipari tömegtermelés társadalma a fogyasztástól függ, és minden eszközre szüksége van, hogy hiúvá és dölyfössé tegye az embereket, mert ez táplálja a feltalálókedvet és a szabad versenyt. Ez a társadalom iriggyé és kapzsivá teszi az embereket, mert ez hajtja őket legjobban a pénzkereső munkára. Ez a társadalom torkossá, bujává és restté teszi az embereket, hogy még többet fogyasszanak. És hazuggá és alattomossá teszi őket, hogy megőrizhessék előnyeiket az üzleti versenyben. A reklám és a médiák legfőbb feladata az, hogy mindenkit belerántsanak a hét főbűnbe, és ezzel biztosítsák a fogyasztói társadalomban az árutermelés-szemétgyártás ördögi körét.

Ebben az időszakban a zöld mozgalmak jelentették számomra a megoldás kulcsát. Úgy láttam, a zöldek az én problémámról beszélnek. De nemsokára átláttam, hogy a zöld mozgalmak nagy része csupán mellékhajtása a központi problémának, társadalmunk egész életstílusának. Megkezdődött a környezetvédelem bekebelezése is az ipari rendszerbe. Részben üzleti alapon: az új szabványok és törvények révén jól meg lehetett élni környezetvédelmi műszerek gyártásából, amelyek semmit nem változtattak meg, csupán flastromot nyomtak az aggodalmaskodók szájára. Másrészt politikai úton: zöld alapon is be lehetett már kerülni a felső tízezer világába. Csak éppen az egész kérdés gyökerével nem foglalkozott senki: azzal, hogy környezetünk és életstílusunk tragédiájának forrása magunkban keresendő, mi magunk vagyunk minden problémánk végső oka.

Így azután életem nagy kérdésére (milyen az igaz megélhetés?) ötévi lázas keresés után ugyanazt a választ kaptam, mint ami annak idején evangélium-értésem középpontja volt: nekünk, embereknek kell megváltoznunk, megtérnünk, és egész életstílusunkat összhangba hozni megtért tudatunkkal. Soha nem fogjuk megoldani szorongató problémáinkat, ha nem változtatjuk meg a gondolkodásmódunkat, ha nem változtatjuk meg alapvető meggyőződésünket célokról és eszközökről, életünk értelméről. Minden új kezdeményezés jó és hasznos, ha forrása a világról és az emberről kialakított új szemléletünk, amelynek önkorlátozás és mértékletesség az alapja. És legragyogóbb ötleteink és legfényesebb technikai csodáink is haszontalanok a környezetvédelemben, ha alapjuk az a régi szemlélet, amely minél többet akar kipréselni a világból és önmagunkból. A legnagyobb kihívás, amellyel szembe kell néznünk, annak a hamis életszínvonalnak a feladása, amely a világ és önmagunk gonosz és önző kizsákmányolásán alapult. **D. Jenő**

November 17:

Minden gyermek alapvető joga, hogy dohányzás nélkül nőjön fel.

A gyermekek védtelen áldozatai a hirdetéseknek, amelyek elhitetik, hogy a dohányzás társadalmi státusszimbólum, egy álomvilág, a vezetés, a vitorlázás, a kaland, a varázslatosság tartozéka.

Ha a jelenlegi irányok folytatódnak, a ma élő gyerekek közül kb. 150 millió fog dohányzás okozta betegségben meghalni.

A WHO, az ENSZ Egészségügyi Világszervezete november 17-ét hirdette meg a dohányzás elleni küzdelem világnapjának. A WHO ajánlja a nemdohányzó életstílus népszerűsítését az iskolákban, és a fiatalokat a dohányzás csapdájától és a passzív dohányzás kényszerétől óvó jogszabályok megalkotását. (*Human Rights Newsletter*)

Füstmentes világnap

A tüdőrák gyakorisága annál nagyobb, minél korábban kezdi valaki a dohányzást.

Akik csak 25 éves koruk után kezdenek el cigarettázni, azok közt ötször annyi a tüdőrák, mint a nemdohányzóknál. De a dohányzást 20-24 év között elkezdők esetében már 9-szer, a 15-19 év között kezdőknél 14-szer, a 15 éves kor előtt kezdőknél pedig 19-szer gyakoribb a tüdőrák, mint a nemdohányzók között.

A 12-17 éves koruk közt dohányzó fiatalok között 10-14-szer gyakoribb a később kábítószert is fogyasztók száma.

Az USA-ban a tizenévesek kétharmada helyesli a cigarettázás tilalmát 21 éves kor alatt. Sajnos sok felnőttnek jövedelme származik a fiataloknak eladott cigarettákból. (*Ébredjetek!*)

Pax Christi Netherlands

Ifjúsági küldöttségük augusztus 4-12 között látogatást tett Magyarországon. A fenti gondolatok a velük való beszélgetésben hangzottak el. Az ő bemutatkozásuk röviden:

A Pax Christi International a kiengesztelődés békemozgalmaként alakult meg a Második Világháború után. Francia és német fiatalokat hozott össze, hogy legyőzzék a Franciaország és Németország közötti megosztottságot. Később Európa kelet-nyugati megosztottságára összpontosított. A Pax Christi ma is, miként a múltban, tárgyalásra és párbeszédre törekszik, elősegíti az ellentétes csoportok közötti kapcsolatokat és az enyhülést.

A Pax Christi Netherlands a Pax Christi holland ifjúsági szervezete. Többek közt ifjúsági körutakat szervez Kelet- és Közép-Európába, évente békefesztivált rendez, oktatási programokat és műhelyeket biztosít holland középiskolák számára. A szervezet célja, hogy felvilágosítsa és bevonja a fiatalokat a nemzetközi politikába, a békemozgalmakba, a környezeti problémákba és más országok ifjúsági kultúrájába, különös tekintettel Kelet- és Közép-Európára.

TARTALOM

Karácsony

1949-es elmélkedés 2-3
Novella 4
'Szent' szennyirodalom a karácsonyi kínálatban 4
Indiai levél, éves jelentés a misszióból 5
Tábor a fogyatékos gyermekekért (Söréd) 6-7

Concilium Kongresszus

Küng, Tracy és Gutiérrez vitaindítói 8-12
Bokor-hozzászólások 8-12

A Szerelem művészet!

A Hajnal Leánya (folytatjuk) 13-14

Kották

Ady Endre, Juhász Gyula, Babits Mihály és Weöres Sándor megzenésített karácsonyi versei (Cserta Gábor) 15-16

Gyerekeknek: Moha mese

Körte Törpe sípot lopott 17-18
Leszkai András bácsi üzenete 1957-ből 17
Rejtvény 18

Család Alapítvány

A Család Alapítvány román-magyar családi hétvégéje 19
PRÁGA, BUKAREST üdvözlőlap-akció 19
Az Élő Nemzeti Kincs díj ezévi meghirdetése 20

Leveled jött Istentől

Vasárnapi evangéliumok (Gergely G. A., Bulányi Gy.) 21-24

Világegyház

Nős Katolikus Papok Közössége 25-26
Az az ördögi szexualitás! 26
Kínai keresztények, szolidaritási levelezőlap 27
Vámos István grafikája; Balogh Rita verse 28
Amerikai útibeszámoló 29
Hit és politika 30

Ökológia

Öko-filozófia; Pax Christi Netherlands 31
Füstmentes világnap; Mire szolgál a benzinárbevétel? 31

A címlapemblémát Magyar Mihály, a rovatemblémákat Garay Dóra készítette.

SZALAGSZÖVŐ

A CSEND JÁTÉKA

Szerte a Földgolyón évszázadok óta ismertek és számos helyen ma is használnak a népek egy egyszerű, szellemes eszközt, a Szalagszövőt. Számtalan, nemes szerszámmal együtt ez is feledésbe merül... Pedig mennyi tartalmas, szép órát tölthetnénk vele, ha... S hogy ez megvalósuljon, a Család Alapítvány megkezdte a Szalagszövő készítését és forgalmazását, mellyel hármas célt szeretne szolgálni:

- bemutatni egy értékes, régi kézművességet,
- családokban, iskolákban olyan eszközt adni kézbe, amely a szórakoztató és hasznos időtöltés mellett kreativitást és esztétikai érzéket fejleszt,
- a forgalmazás nyereségét a Család Alapítvány céljainak megvalósítására fordítani.

A Szalagszövő alapanyaga szándékosan nem a környezetszennyező műanyag, hanem a szövőfák mindenkori szép anyaga, a keményfa. A családokban együtt alkothatnak, szőhetnek vele (a 6-96 évesek) gyermekek, szülők, nagyszülők. Kiváló kéziszerszám iskolák, szakkörök, napközis csoportok részére. Terápiás foglalkozásokon is jó eredménnyel alkalmazható a szövés.

A megszőtt szalag pedig lehet dísz, ajándék, használati tárgy. Például: öv, homlokpánt, hajszalag, ruhadísz, cipőfűző, póráz vagy tarisznyafül, gitárpánt.

Hisszük, hogy ez az eszköz használójának az értelmét fejleszti és a lelkét gazdagabbá teszi.

A Szalagszövő gyártója a Család Alapítvány vállalkozása, az Irotron Kft. Itt termelői áron, 341 Ft-ért rendelhető meg — akár magánszemélyek részére is. (A bolti ár 490 Ft.)

Mi formát kínálunk a CSEND-hez, hogy a tartalom, a termékenyítő gondolat megszülethessen.

Köszönti Önt: a Család Alapítvány
Budapest, V. Nádor u. 9. t.: 112-9430/226

Környezetkímélő papírra készül

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

I. évfolyam 4. szám
Megjelenik kéthavonta
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András

Lapalapító: Család Alapítvány
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., József A. u. 5—7.
Felelős kiadó: Bisztrai György,
az IROTRON Kft. ügyvezetője

Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
Szerkesztőség: 8003 Szfvár Pf.7.

Aki 3000 Ft támogatást ad a lapalapító, a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak befizetett összeg **a SZJA adóalapból levonható!**
Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

A lap az **„Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok"** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok"-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével.
A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratokat nem őrzünk meg s nem küldünk vissza.

Környezetkímélő papíron jelenik meg.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

A Magyar Posta is terjeszti.
Előfizetés és terjesztési ügyek:
8003 Székesfehérvár, Pf. 7.
Előfizetési díj 1991-re (postaköltséggel):
belföldre ill. **itthon előfizetve** Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Jugoszláviába 210 Ft; egyéb **külföldre** 1200 Ft.
Előfizetési díj **Nyugaton** 1991-re (postaköltséggel) 29 DM.
A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.
Romániai előfizetés (postán küldve) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címén: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a plébánia azottani magyar rászorulók megsegítésére fordítja.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Monthly newspaper of „Family Foundation" for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7.
HUNGARY
Made on recycled paper.

The materials published by the „Érted vagyok" can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.